

کۆکردنه وهی ئۆسکارمان

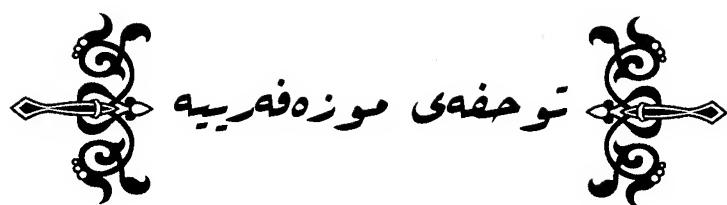
تۆح فەه موزە فەریه

پیشهکی و ساخکردنه وه و هیئانه سه ر پینووسی کوردی
هیمن موکریان

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

ناوی کتیب: توحفہ موزہ فعیہ

سالی چاپ: ۲۰۱۴

تیراژ: ۲۰۰۰ دانہ

چاپخانه: لہولیر

نرخ: ۲۸ ہزار تہن

نرخ: ۸۰ ہزار تہن

توحفہ ی موزہ فہریہ

کۆکردنہ وہی

ئۆسکارمان

پیشه کی و ساخکردنہ وہ و هیئانه سەر پینووسی کوردی
هیمن موکریان

ناومرؤك

۷	پيشه‌كى. نووسىنى: هيمن
۱۵	ديياچه
۹۷	سهره‌تا. نووسىنى: ئوسكارمان. وه‌رگيترانى: ناجى عه‌باس
۱۰۷	شيخ فهرخ له چهند ديترىكدا. نووسىنى: نه‌حمهد ره‌سول پشده‌رى
۱۱۱	چيپۆكى يه‌كه‌م
۱۱۵	چيپۆكى دووه‌م
۱۱۷	چيپۆكى سيه‌م (خولا له سولتان مه‌حمودى گه‌وره‌تره)
۱۲۱	چيپۆكى چواره‌م
۱۲۳	چيپۆكى پينجه‌م
۱۲۷	چيپۆكى شه‌شه‌م
۱۳۱	دمدم
۱۴۷	مه‌م وزين
۲۲۳	لاس و خه‌زال
۲۴۷	ناسرو مال مال
۲۸۱	برايمۆك
۲۹۵	شيخ فهرخ و خاتوون نه‌ستى
۳۶۷	مه‌حمه‌ل و برايمى ده‌شتيان

۳۹۳	قوچ عوسمان
۴۱۳	جولندی
۴۳۷	خه زتم
۴۴۷	کاکه میر و کاکه شیخ
۴۵۱	له شکری
۴۵۵	قه و گوله زهر
۴۷۵	بهیتی زه مبیل فروش
۴۸۷	بهیتی باپیر ناغای مه نگوپ بابی همزاغا
۵۰۱	بهیتی عه بدووپه حمان پاشای به به
۵۰۷	بهیتی علی عاشق
۵۰۹	ورده مه قام
۵۱۵	مهم و زین
۵۱۷	فهرمه نکوک

پاش برانه وهی شه پی یه که می جیهانی، پاش نه وه موو کوشتار و تالان و برقیه، پاش
نه وه موو قاتوقره و پاش نه وه موو کویره وه ری و دهر د و داخه که له هه موو لایه ک
تووشی نه ته وه که مان هات، هیتشتا فولکوری نه ده بی کوردی له کوردستان بره وی هه ر مابوو
و نرخى بۆ داده نرا.

وه بیرم دئ نه و سهرده مه که من مندالیکى سر به کوچکه و دیوه خاننشین بووم و
هیتشتا شوینه واری شه پ و گرانی و هه ژاری و نه دارى له ولاته که مان هه ر مابوو، له ناوچه ی
موکریان هه ر ناغایه ک دانگه ملکیک، کونه دیوه خانیک، قوله بارگینیک، که چه زینیک،
پیره تاژیکى هه بایه، خوشخوانیکى پاده گرت که شه وانه له دیوه خان بهیت و باوی بۆ
بلئى؛ له وهختى نووستندا حیکایه تی بۆ بکا؛ له شاییدا داوه ت و په شبه له کی بۆ بگپئى؛
له سه نگرده تانوتى لى بدا. له پاودا له سه ر ته مال پایزه و نازیزه ی بۆ بلئى؛ فپان باوئته
دژمنى و بهندان به دوستى هه لبلى و ته نانه ت له پاش مردنى شینى بۆ بگپئى.

تا ناغا ده سترپووتر، تا دئ ناوه دانتر و گوره تر، تا دیوه خان به بیته بیته تر، تا نه سپ
په سه نتر، تا زین و لغار و پهخت و پششمه په رداختر، تا تاژى چیترو دهم گهرمتر بان
خوشخوانیش وه ستاتر و شاره زاتر، نیر و پپتر و کۆک و پۆشته تر ده بوو.

دیاره خوشخوان وهک هونه رمه ندیک چاوی لى نه ده کرا و پیژى لى نه ده گیرا؛ به لام له
کوئخا و گزیر و سه رکار و پاکار و بابتۆکه ر و غولام و چاپه ز و به رده ست، ماقولتر بوو.

هه قی بوو له دیوه خان له سهر چۆک دابنیشی. خه نجر بچه قیننی و ثانیشکی وئیدا و جا گوتن بلئی. خوشخوان له حوزووری ئاغا نانی ده خوارد و ده گه ل مام میرزا له سهر یهک سینی داده نیشته و بهرماوخور نه بوو.

خوشخوان به کوپی مائی جیساب بوو. دهیتوانی بچته ئه نده روون؛ له ژووری نوستندا حیکایهت بۆ ئاغا بلئی تا خه و ده بیاته وه. خوشخوان ته نانهت گۆرانی و بهیت و باوی بۆ ئاغازن و خیزانی ئاغا ده گوت. چونکه خوشخوانه کان زۆریه یان دلتهر و قسه خوش و دلپاک بوون، خه لک خوشیان دهویستن.

خوشخوان له دیدا هه ر ناحه زیککی هه بوو؛ ئه ویش مه لای گوند بوو. که م وابوو دانوویان پیکه و بکۆلن. مه لا وشکه کان خوشخوانه دلته ره کانیاں خوش نه دهویست. ناویان نابوون چاوه ش. به چاوی سووک چاویان لئ ده کردن، تا مه لا ته شریفی له دیوه خان بووبایه خوشخوان ده بوو قهوپا دابنیشی و مه قه نه کا. خوشخوانه کان له بهر مامۆستایان دانه ده نواند و ئه وانیش به چه کی خۆیان، به چه کی زمان، به چه کی شیعر. به گزیاندا ده چوونه وه و فریان پی داده دان و بهیت و بالۆره یان بۆ پیک ده خستن و لاسایان ده کردنه وه.

دیاره مه لای وهک خانی و حاجی قادرمان بوون که نرخي سامانی نه ته وایه تیی کوردیان زانیوه و پزیزان له شایه ر و خوشخوانه کان گرتووه؛ به لام، به گۆلئیکی به هار نایه؛ ئه گه ر مه لا و فه قتییه کانی زوومان نرخي هونه ریان زانیبا و له باتی سوولتان جومجومه و ئیسماعیلنامه، هه ر یه کی به ییتیک، لاوکیک، هه یرانییک و گه لۆیه کیان نوسیباوه، ئیستا کار له جیتییه کی دیکه ده بوو و سامانی نه ته وایه تیمان ده گه یشته پله یه کی تر و فره نه نگیکی ده و له مه ندر و گه وره ترمان پیکه وه ده نا.

له مزگه وتی گوندیش شه وانی زستان پاش نوژی خه وتنان، ئه و شایه رانه ی که هه ر بۆ دلی خۆیان ده یانگوت و خوشخوانیی ئاغایان له کن که مایه سی بوو، یا ئه و شاگرده لاوانه ی هیشتا پووی مه جلیسیان نه بوو، بۆ کوپ و کالان و بۆ پیرانی دلته ره دیانگوت تا شه و راده شکا و خه و لابه لای ده کردن. ئه وانه پاداشیان ته نیا ره حمهت له دایک و بابت یا ده مخۆش بوو. بلویره نه نگیت و نایه ژه نی واش هه بوون که ئاههنگی ره سه نی ئه و بهیت و به ندوبیاوانه یان ده زانی و بۆیان ده گێرانه وه.

له شاره کانیش شه وانه خه لک له قاوه خانه کۆده بوونه وه و تا شه و درهنگ ده بوو، به ییتبیز و حیکایهتخوان ده یخا فلاندن. قاوه چی ئه و هونه رمه ندانه ی به کړی ده گرت بۆ ئه وه ی قاوه خانه که ی پمین په یدا بکا.

شایه ری که پوکیش هه بوون که بهار و هاوین و به شیکې پایږ، خه ریکی کار و کاسبی و جووت و گا بوون. که شهو درېژ ده بوون و کاری مه زرایه کم ده بوو، وئ ده که وتن و به ماله ناغایاندا ده که پان و له هر مالیک چه ند پوژیک ده مانه وه و کوپی به زمیان ده پازانده وه و شاباش خه لاتی باشیان ده ستاند. باشتړین شایه نه وانه بوون. ته ناته سنووریشیان ده په پاند و گرمین و کویتستانیان ده کرد. من بؤ خوم چه ند که س له و ماموستا گه ورانم دیبوون و هونه نواندنې وانم وه بیر دئ. نه وی بیانناسم و گویم له دهنگیان بووې و به هونه رمندم زانېن، نه وانه بوون: مه جیده گپوئ، ده رویش سه رپاو، هاجیلې ئیندرقاشی، سهید عه ولای سهید مینه ی، عه زیزه خره، حه مه دی ناغای، وسین که نیله، هه باسه خره، شهریفی مام سه عیدی و وسین زارخوار؛ په نگ بئ ئیتستاش له وانه هیندیکیان مابن.

سه ره ژنی واش هه بوون که له وختی ئاساییدا بهیت و حه رابیان بؤ مه جلیسی ژنان ده گوت و له شینگایان به ئاهنگیکې زور پرسوز به مردوویان هه لده گوت. قه تم دهنکی خوش و ئاههنگی پرسوز و جوشی فاته په شی لاجینی و ژنی ناغای له بیر ناچیته وه. زور مندال بووم کچیک له دتیه که ی ئیمه جوانه مرگ ببوو و نه و فاته په شه به دهنکیکی زولال و ئاسمانی پتی هه لده گوت؛ ئیتستاش نه و بندهم هر له گویدا ده زینگیته وه که ده یگوت:

هه ی مه که، پوله مه که بابان ویرانم مه که،

خه لکی به تالانی ده چووه، مه په، به رانه، به خته یه، شه که،

نه منی مل به کوپن به تالانم ده چووه، گه ردنی زرد و به ژنی باریک و پووی به خال و دوو چاوی ده به له که.»

مه ینج حه یران و زله خا چوختیش، دوو ژنی بیباک بوون که ده فه یان لی ددها و گورانې داوه تیان ده گوت و شایه ری شایې بوون و هیچ له پیاوه کانی ئاوالیان نه ده مانه وه؛ به تاییه تی مه نیچ که خه لکی سابلخ و له خیزانیکې ده وله مه ند و به ناویانگ بوو و بؤ خاتری هونه ره که ی دهستی له خزمه کانی هه لگرتبوو.

نه وانه ی ته مه نیان زیاتر بوو و پیش شه ریان وه بیر ده هات، ده یانگوت: «جا ئیوه چتان دیوه؟ نه و شه پ و کوشتاره، نه و قاتوقره، نه و هه لات هه لات، شایه ر و خوشخوانی له موکریان برئ.» راستیشیان ده کرد؛ چونکه چوار سالی ته واو له و مه لبه نددها ئاگری شه پ له نیوان پووسیای ته زاری و عوسمانیدا ئایساوه و گه لی کوردی لئقه و ماویش ئاوردوی نه و ئاگره مالویرانکه ره بووه.

خوالیخوشبوو میرزا نه حمه دی په ئیس، جاریک بؤی گنپامه وه و گوتی: «پوژیکې ساردی

زستانن بوو. نوا به فریگی نه ستور باریبوو. سواریکی زوری پوسان له میانداوه هات به ره و سابلآخ. تورکه کان پایان کرد. میرزا فه تاحی قازی تا شهید کرا له بهریان دامه زرا و نه یهشت بین ده شاره وه و زوری لئ کوشتن. که نه و شهید کرا، که س خوی پانه گرت. سالدات پڑانه نئو شار. چهنو پوژ فه رمانی قه تلوعامنیان دا؛ هه رچی وه بهریان هاتبا به شیر سهریان ده په پاند. پاشان نه مانیان دا. من چونکه پووسیم ده زانی و ناسیوم هه بوو و هاتوچوی پووسیم کردبوو، له کوشتن پزگاریم هات و حوکیان لئ کردم که لاکه کان بنیژم. به نه ژمار که لاکه شش هه زار ژن و پیاو و مندا لم شاره وه؛ جگه له وهی وه بن به فر که وتیبوو و له که لئ و قوژبناندا نه دوزرانه وه و سهگ و گورگ خواردنی». نه وه ژماره ی کوژراوه کانی جاریکی؛ زور جاری دیکه و زور شار و دئی تر قه تلوعام کراون.

گرانی پاش شه پیش یه کجار سهخت و به سام بووه؛ به راستی پیاو پیاوی خواردوو. له برسان مردوی نه و گرانییه له حیساب نایه. تا نه م دواییانهش پیره پیاوه کانی سابلآخ ده یانگوت ژماره ی دانیش توانی شاری مه هاباد ناگه یه نیتوه ژماره ی دانیش توانی پیش شه پی یه که هی شاری سابلآخ. جا که وایوو؛ هه قیان بوو نه وانه ی به نیتیه یان ده گوت: «نئوه چتان دیوه؟».

پهیدا بوونی گه رامافون له قاوه خانه ی شار و دیوه خانه ی ناغا، جئی به خوشخوانه کان لیژ کرد. گۆشه ی مزگوتی دئ و زه ماوه ند و شاییی دیتات نه بن، چیان به دهسته وه نه ما. هونه رمه نده گه وره کان لانه واز و بن نه نوا مانه وه؛ چونکه زۆربه یان پشتیرو ق و دهسته وستان بوون، تووشی نه داری و هه ژاری و سه رگه ردانی و په ریشانی هاتن. هه ر یه که ده ریا یه ک هونه ریان ده گه ل خویان برده بن گل. شاگرده لاهه کان ده ستیان له فیربوون هه لگرت. وه دووی کار و کاسیی و ژیان که وتن.

پاش په یدابوونی رادیوی باتری له لادئ، فۆلکلۆری نه ده بی کوردی به جاریک که وته مه ترسییه وه. پووناکبیرانی کورد هه ستیان به و مه ترسییه کرد. لاوانی زانا و وریا، ده ستیان به کار کرد و که وته کۆکردنه وه ی بهیت و باوی کوردی. هه رچه ند ئیمکانی نه و کاره له کوردستانی ئیران زور که مه و جار جاریش ده بیته هوی ده ردی سه ر. به لام چه ند که سی خوینده وار و پووناکبیر تا راده یه کی باش له و کاره دا سه رکه وتن. کاک (عوبه یدوللا نه یووبیان) کاک قادری فه تاحی قازی و دکتور که یوان پووری موکری هه ر یه که به شبه حالی خویان، به ره می باشیان له فه وتان و نه مان پزگار کردوو. به تاییه تی کاک قادری فه تاحی قازی کاریکی زور به جئی کردوو و به سه رهاتی کورتی گه لیک له شایه ر و خوشخوانه کانی کۆکردوته وه و له سه ره تای بهیتی میرو وه فادا به فارسی نووسیویه تی. به راستی خزمه تی

ئەو زانایانە زۆر جیگای شانازییە .

لەمیژسالی بوو بیستبووم زانایەکی ئالمانی بەناوی ئوسکارمان، لە سەرەتای ئەم چەرخەدا هاتۆتە سابلاخ و هیندیک بەیت و بەندی کوردی بەیارمەتی دوکتۆر جەوادی قازی - کە ئەو دەمی مەلایەکی لاو بوو - کۆکردۆتەو و بەختیکی لاتینی تاییەتی چاپی کردوون .

بەداخەو هەرچی تێکۆشام ئەو کتێبەم وەگیر نەکەوت؛ دەترسام ئەو ئاواتە ی بەرمە بن گل . تا لە ساڵی ۱۹۷۴ دا لە کتێبخانەی دەولەمەندی کۆپی زانیاری کورددا ئەو کتێبەم دۆزییەو . لەپیشدا بەزەحمەت خەتەکم بۆ دەخویندراو . پاش ئەوەی لێی پراهم، تەماشام کرد کتێبکی یە کجار بەنرخ و بێ وێنە ی . لەبەر ئەوەی پیشنیارم بەکۆپی زانیاری کوردی کرد ئەم کتێبە بختەو سەر پێنوسی ئێستای کوردی؛ تا هەموو کەس بتوانی کەلکی لێ وەرگیرێ . کۆپی پیشنیارەکی قبوڵ کردم و بپارم داو هەموو هیز و توانای خۆم بۆ خزمەتی فەرھەنگ و ئەدەبی کوردی تەرخان بکەم - وازم نەهێتا و ئەو ئەرکە دژوارەم و ئەستۆی خۆم گرت . هەرچەند کاری ئەدەبی دیکەشم هەبوو، وازم لێهێتان و چەند کاری نیو تەواوم لەولای دانان و خەریکی جێبەجێکردنی ئەم ئەرکە بووم . پاش ئەوەی ئەم تیکستانە سێ چوار جار سەرلەبەر خویندەو، تێگەیشتم کە شیوەی ئەم تیکستانە هەر ئەو شیوەیە کە من بە مندالی و ساوایی زمانم پێن پشکووتوو و زۆربەیانم زۆر جار گوێ لێ بوون و لە سەرانی سەری ئەم کتێبە بەنرخەدا تووشی کەم و شەبی وا هاتم کە مانای نەزانم . لە کاتی خویندەو و لێکۆڵینەوێ تیکستەکاندا ئەگەر تێگیاویبەکەم دەبوو، دەچوو مەکن دۆستیکی زانام و پێکەو گیروگرتەکەمان پەها دەکرد . تەنیا کۆسپیک کەمێکی خەریک کردم، ئەویش هەلەنووسی ئوسکارمان بوو . لەو تیکستانەدا زۆر جار پیتی (ش) و (ژ) و (س) و (ز) و (د) و (ت) و (ح) و (ع) تێکەڵ بوون . بیرم کردەو دەبێ ئەو هەڵانە وەک چۆن نووسراون شگڵنووسی بکەم یا راستیان بکەمەو؛ پاش ماوێکی درێژ هاتمە سەر ئەو راستیان بکەمەو و بەچەند دەلیل ئەو کارەم کرد:

- ۱- ئەگەر راستم نەکردبەنەو کەس سوودی لێ وەرنەدەگرتن . مەگەر کەسێک کە زۆریاش کوردیی زانییا و شارەزای شیوەی موکریان ی بوو .
- ۲- ئوسکارمان بۆخۆی چەند تیکستی بەخەتی فارسی چاپ کردوون و لەواندا ئەم هەڵانە وەبەرچاوا ناکەون .

۳- پرسیم بە دوو مامۆستای شارەزای شیوەی موکریان کە هەم لە من بەتەمەنتر

بوون و هم زانا و کارامه تر - نهوانیش قولیان کیشا بۆ پاستکردنه وی هه له کان.

۴. تیکستی دمد - که کاک عه زیزی ئیبراهیمی به ناته وای هیناویه تییه سه ر پینوسی کوردی به ته وای هانی دام که هه له کان پاست بکه مه وه؛ چونکه به داخوه هینه گی ئو سه ر له خوینهر ده شیوینتی و مه علوم بوو ئه م ئه مانه ته ی ئو لوه زۆر به جی نه بووه .
 ۵. کاک (عوبه ی دلّا ئه یووبیان) که چه ند سال له مه و به ر به یتی مه م و زینی له و کتیبه هیناوه ته ده ر و به فارسیی ته رجه مه ی کردووه - تووشی ئه م هه له نه بووه و هه موو وشه کانی پاست نووسیون .

۶. من خۆم موکریانیم و ته مه نیشم له په نجا سال تی په ریوه . ئوسکارمانیش هه فتا و چه ند سال له وه ی پیش له سابلاخ بووه و میرزا جه واد و په حمان به کر ئه م چیرۆکه و به یت و ورده مه قامانه یان بۆ گوتووه؛ ئه و په ری ۲۰ سال پیش زمان پشتکووتن و فامکردنه وه ی من . هیچ جیی به روا نییه به (۲۰) سال زمانیک ئه و نه ده بگۆی . من له موکریان زۆر پیری کۆنسالم دیون که بێگومان ته مه نیان ئه گر له په حمان به کر زیاتر نه بووین که متر نه بووه . من زمانم له کۆشی نه نکدا پشتکووتووه . نه نکم که کرمانجیکی خه لکی دئی (قه باغه کندی) بوو که زۆر له دئی (حاجی حه سه ن) نیزیکه؛ په حمان به کریش خه لکی حاجی حه سه ن بووه . نه نکم ۳۵ سال له و ئی پیش له ته مه نی ۸۰ سالیدا مرد . په نگ بێ ته مه نی زۆر له په حمان به کر که متر نه بووین . من قه ت له نه نکم نه بیست له باتی (پۆژ) بلی (پۆش)، یان له باتی (خۆش) بلی (خۆژ) . که وابوو په حمان به کر وشه کانی پاست گوتوون و ئوسکارمان به هه له ی وه رگرتوون . به لام با ئه وه بلیم خه لکی لادی موکریان به تاییه تی خه لکی شامات و شاروێزان و چۆمی مه جیدخان هه میشه (ح) و (ع) ده گۆین . ته نانه ت خوینده وه ره کانیشیان له قسه کردندا ئه و هه له یه ده کەن . له به ر ئه وه که دلنایم په حمان به کریش هه روا بووه ، وشه کان چۆن نووسرا بوون شکلنووسم کردن . ته نانه ت پیم سه یره که جارجار دروست نووسراون .

ئه م کتیبه به نرخه بریتییه له شەش چیرۆک که هه ر یه کیان عینوانی هه یه (خۆلا له سوڵتان مهحمودی گه وره تره)، نه وانی تر عینوانیان نییه و هه روه ها ئه م به یتانه ی خواره وه :

۱- دمد

۲- مه م و خه زال

۳- لاس و خه زال

۴۔ ناسر و مال مال

۵۔ برایمؤک

۶۔ شیخ فرخ و خاتون نهستی

۷۔ محمّل و برایمی دهشتیان

۸۔ قوچ عوسمان

۹۔ جولندی

۱۰۔ خه زیم

۱۱۔ کاکه میر و کاکه شیخ

۱۲۔ له شکری

۱۳۔ قهر و گولہ زهر

۱۴۔ بهیتی زه میبل فروش

۱۵۔ بهیتی بایپر ناغای بابی هه مزاغای مهنگور

۱۶۔ بهیتی عه بدورپه حمان پاشای به به

۱۷۔ بهیتی عه لی عاشق

۱۸۔ مه م و زین

۱۹۔ ورده مه قام

نوسکارمان سه ره تایه کی درژی به زمانی ئالمانی بۆ نه م کتیه به نرخه نویسیوه که به داخوه تا ئیستا نه کراوه به کوردی. سه ره تایه کی کورتیشی هه به ئالمانی بۆ نویسیوه که له لایه ن ماموستا دوکتور ناجی عه یاس نه ندای کارای کۆپی زانیاری کورده وه کراوه ته کوردی و پاش نه م سه ره تایه چاپ کراوه. هه روه ها سه ره تایه کی کورتیشی به فارسییه کی زۆر زهق و گران به ئینشای ناهه مواری ده رباری قاجاری بۆ نویسیوه که نه وا له خواره وه دیکه م به کوردی.

له خاوه نانی فام و زانست و یارانی تیگه یشتن و وردبینی ون نییه که به شی زوری پیشکوتن له جیهانی زانست و نه ده بیاتدا له سایه ی چاودی و یارمته تی پادشا پایه به رزه کانه. بئ یارمته تی نه وان پیشکوتنی ته واو، له جیهانی زانست و شارستانه تیدا زور به سانایی نییه. هه روهک نه و بهنده ی ده رگای ناسمانپایه (نوسکارمان) که له سالی ۱۹۰۱ هه تا سالی ۱۹۰۳ له سه ره زمانی خاوه نشکو ئیمپراتوری ده ولته تی ئالمان بو لیگولینه وه له سه ره نه م زمانانه ی که ئیستاش خه لکی مه لبه ندی ئیران قسه ی پئ ده که ن و په یوه ندیکی ته واوی به زمانه کانی کونی وه ک فورسی قدیم و په هله ویه وه هیه. که له زه مانى پیشدادییان و ساسانیاندا قسه ی پئ کراوه بو نه و ولاتانه سه ره بکه م و له پاش جیه جیکردنی نه رکی سه رشانم، به ره می زانیاری خۆم به عه رز بگه یه نم. له ته واوی نه و دوو سال و نیو سه ره ده له ژیر سیبهری یارمته ی خاوه ن شکو (موزه ره دین شای قاجار)، شاهه نشای ولاته کانی ئیران - خوا ملک و پادشایه تی پاره ستاویکا - و یاریده رانی حاکمه به ده سه لاته کانی نه م ولاتانه، زور به نه مینی و به ناسووده یی له نیو تیره کان و عه شایری کورد و لوپدا مامه وه، بو به جئ گه یاندنی فه رمان ئیمپراتور و خزمه ت و میثوو و ئیشتقاقی زمانه کان (linguistique).

به خته وه رانه نه م خزمه ته پیروژه م به جئ گه یاند. چونکه نه م خزمه ته نه نجام

نه ده درا نه گهر چاود پیری خاوهن شکو شاهه نشای ولاته کانی ئیران نه با، نه وه تا به ره می
لیکۆلینه وهی خۆم کرده کتیبیک و به ناوی به رزی پادشا جه مجا پازاندمه وه و ناوم نا
(تحفه مظفریه). له خوینه وارانسی به پیز تکا ده کهم نه گهر که موکورتیکی تیدا ده بینن لیم
بیوون.

تۆسکارمان

له شاری بهرلین، له مانگی نوامبری ۱۹۰۵

وا دیاره تۆسکارمان ههزی زۆر له وه بوو تا پادهیهک شاره زای میژووی نه ته وهیی کورد
بێ؛ له بهر نه وه زیاتر به دواي به یته میژوویییه کاندایا گهراوه. یه کهم چیرۆکی باسی قه لای
دمدم ده کا. هه رچه ند نه م چیرۆکه نه فسانه یه؛ به لام دیسان نیشانه ی ته ئسیری کاره ساتی
دمدمه له سه ر بیرو پای خه لک. هه روه ها یه کهم به یته نه م کتیبه ش به یته ی دمدمه. په نگ بێ
کورد نه بێ که م تا کورتیک ناگای له کاره ساتی دمدم نه بێ. کاره ساتی دمدم پووداو نیکی
گه ریه له میژووی نه ته وهی کوردا. به یته یزه کان نه م پووداوه یان هه م به شیوه ی کرمانجی
و هه م به شیوه ی موکری کردۆته شیعر. نه م به یته ی تۆسکارمان تۆماری کردووه، په نگ بێ
زۆر پاش پووداوه که نه گوترا بێ؛ چونکه ناوی هیندیک له قاره مانانی شه پ و کاره ساته که ی
پاراستووه. به یته یکی هه ماسیه. شیعره کانی سوار و جوانن و پڕ هه ماسه ن:

دمدم به ردی له نه زاری

لییان دا تۆپی هه وشاری

حه وت شه و پۆژان ئاور باری

خه بهر چوو له بۆ هه وشاری

دمدم به ردی له به ردی

لیی دهن به تۆپی نه به ردی

تا پۆژی مه ردی و نامه ردی

شاعیری زۆر پڕسۆزیشی تیدا هه ن. شایه لێره دا له زمانی ژنه کانی خانه وه باسی بێ
ئاوی قه لا ده کا و بزانه چهند پڕسۆزه:

خاتوونیک دیته مهیدانی
له دلی خانی ده دا تانی
لێت هه رام بێ جیی کابانی
ئاو نییه پێ بکه یێ شیلانی

خاتوونیک دێ و ده به زی
په بیی خانه، مارت گه زێ
لێت په ش بوون سه ر و که زی

له م به یته دا خه یالی شاعیرانه به سه ر واقعییه تی میژوویدا زاله و شاعیر، یا باشتر
بلیم شایه ر شتی وای له به یته که دا گونجاندوه، که ده گه ل پاستی یه ک ناگره وه، نه وه
هه ر شایه ریکی کوردی نه خیتنده راو نییه نه وه له ی کردوه، شانامه ی فیردوسی نه م
شاکاره مه زنه ی میژوو و نه ده بی فارسیش - جێ متمانه ی میژووزانان نییه؛ چونکه خه یالی
شاعیرانه پاستیه کانی میژوی گۆپوه. پاستیه که ی نه وه یه پاش به شکرانی کوردستان
ده ره به گایه تی کورد هه سستی به ستمی نه ته وایه تی کردوه و تا پاده یه کی زۆر ده سستی له
ته عه سوبی مه زه بی - که له و سه رده مه دا پادشا زاله کانی سه فه وی و سولتانه بله وه زه کانی
عوسمانی بۆ قازانجی خویان به رویان پێ داوه - هه لگرتوه و که وتونه بیی سه ره خۆیی.
نه میرخانی برادۆست، ئاله له لگه ی یه که می نه م بیره بووه و سه ری وه به ر باری شاعه باسی
سه فه وی - نه و پادشا زالم و خویتریزه نه میناوه - و گوتویه تی: «نه گه ر نه و شایه منیش
خانم». شا عه باس ناگری گرتوه و له شکرێ ناردۆته سه ری و بۆ خۆی کوشتوه و ژن و
مندالی یه خسیر کردوه و مال و ده ولته تی به تالان بردوه و سولتانی نه سته مبولیش هه یج
له سه ری نه کردۆته وه؛ چونکه پاسته نه میرخان به پوالت دوژمنایه تی سولتانی نه کردوه،
به لام سه ره خۆیی کوردستان دیاره به قازانجی عوسمانیه کانی نه بووه. جارێ نه و
دوژمنایه تی کۆنی خۆی ده گه ل سه فه وییه کان وه لاناوه و لێی گه پراوه نه م دوژمنه تازه ی
بغه وتین. نه گه ر سولتان دلنیا با نه میرخان سه ر بۆ نه و داده نویتن، هه رگیز ئیجازه ی

نده‌دا له سنووری ولاته‌که‌ی، شا‌عه‌باس ئه‌و هه‌موو خراپه‌ بکا. ئه‌میرخانیش ئه‌گه‌ر
زانیبای سولتان له‌سه‌ری ده‌کاته‌وه، قه‌ت له‌ قه‌لا نه‌ده‌خزی تا له‌ تینوان قه‌ر بئ.
په‌نگ بئ به‌یتیبژ پاست بکا و ئه‌میرخان ویستی‌یتی له‌ دژمنایه‌تی ئه‌و دوو ده‌سه‌لاتداره
به‌ قازانجی پا‌هرینه‌که‌ی خۆی که‌لک وه‌ریگرئ و پیای بۆ کن سولتان نارده‌بئ؛ وه‌ک
ده‌لئ:

پایان وابوو به‌ هه‌زاری
سوارکه‌ن خدری برینداری
به‌چه‌په‌ر بچئ بۆ خزمه‌ت خونکاری
وه‌زیر وای گوت به‌بوئری
چاکه‌ قاقه‌زئ بنئری
قه‌لاتی بۆ شای به‌جئ بیئی

به‌لام خونکار هه‌رگیز به‌هاواری ئه‌میرخانه‌یه‌وه نه‌چوو؛ هه‌رگیز تۆله‌ی نه‌سه‌تانه‌وه
هه‌رگیز نیسه‌فه‌انی نه‌گرت. که‌ وابوو به‌شی دوابی به‌یتکه‌ له‌ پاستی دووره.
جگه‌ له‌وه‌ په‌خنه‌یه‌کی دیکه‌ له‌سه‌ر ئه‌و به‌یته‌ هه‌یه. ئه‌ویش ته‌عه‌سویی مه‌زه‌بیی وشکه.
زۆرداران هه‌میشه‌ بۆ قازانجی خۆیان له‌ هه‌ستی مه‌زه‌بی هه‌ژاران سوودیان وه‌رگرتوه.
سه‌فه‌وی و عوسمانی بۆ پاراستنی ده‌سه‌لات و فره‌مانه‌وایی خۆیان ماوه‌یه‌کی زۆر له
شیعه‌گه‌ری و سونیه‌گه‌ری که‌لکیان وه‌رگرت؛ خه‌لکی هه‌ژاریان به‌ناوی مه‌زه‌به‌وه به‌گژیه‌کدا
ده‌کرد و بۆ خۆیان له‌ گۆشکه‌ به‌رزه‌کانیاندا خۆشیان پا‌ده‌بوارد و ئه‌وه‌ی خودا و پیغه‌مبه‌ر
پێیان ناخۆش بوو وایان ده‌کرد. من وه‌ک کوردیکی ئێرانی ده‌ردی ته‌عه‌سویی مه‌زه‌بی
ده‌زانم و تئ گه‌یوم ئه‌م هه‌سته‌ به‌قازانجی زۆرداران و به‌ زیانی هه‌ژارانه؛ به‌لام نه‌ده‌کرا
ده‌سکاری تیگه‌ستیک بکه‌م که‌ نزیکه‌ی چوارسه‌د ساڵ له‌وی پیش گوتراوه. هیوادارم
خوێنه‌ره‌کان زه‌مان و مه‌کان له‌بیر نه‌که‌ن و بزائن شاعیره‌کانی ده‌ریاری سه‌فه‌وی زۆر له‌و
شایه‌ره‌ی ئێمه‌ له‌ شیعه‌گه‌ریدا به‌ ته‌عه‌سووتر بوون.

بۆ ئه‌وه‌ی تا پا‌ده‌یه‌ک میژووی قه‌لای دمدم و به‌سه‌ره‌اتی ئه‌میرخانی له‌پزێپین بۆ
خوێنه‌ران پوون بکه‌مه‌وه، هاتمه‌ سه‌ر ئه‌وه‌ی، ئه‌وی ئه‌سکه‌نده‌ر به‌گی تورکمان. که
بۆخۆی له‌ گه‌مارۆدانی قه‌لای دمدم و هه‌موو پووداوه‌کانی پاش گیرانی قه‌لادا به‌شدار بووه
و له‌ کتێبه‌ به‌نرخه‌که‌ی خۆی (عالم آرای عباسی)دا نووسیویه‌تی بکه‌مه‌ کوردی.

دیاره نه سکه نده ربه گ کاتیبی تاییه تی شاعه باس و ته بهن دژمنی نه میرخان بووه .
 هرچی قازانجی شای تیدا بووه ، نه وهی نووسیوه ، دل یه شانندی پادشایک که پیاوکوشتنی
 پی له ئاو خواردنه وه به سانی تر بووه ، هروا گالته نییه و نه سکه نده ربه گ نه یتوانیوه جگه
 له وی بنووسن ؛ به لام نه وه ندهش بۆ خۆی زۆره و گۆشه یه ک له میژووی نه ته وه که مان پوون
 ده کاته وه .

باسی سه رینجی و لاساری نه میرخان برادۆستی و چوونی جهانی
 (ئهمماده وهله) بۆ مه لبه ندی ورمی و گه مارقدانی قه لای دردم و جهلنایه تی
 کاره سات و پرورداره کانی

به سه رهاتی نه میرخانی چۆلاق، بۆ هه موو کهس ده بی بیی به په ند، نه ی نه و که سه ی
 به دوا ی قسه دا ده گه ری! تاویک گو ی پادیره تا به سه رهاتی نه میرخانت - که له عه شیره تی
 برادۆستی کورد بوو- بۆ بگێریمه وه .

له سه رده می شای به هه شتیدا، قه راتاج ناویکی کورد له پێزی شاهه رستان و خزمه تکاراندا
 بوو و به سه ر ته رگه وه ر و مه رگه وه ر- که به مه لبه ندی ورمی و (ئوشنی) شنوو نووساوه
 پاده گه یشت . پاش نه مانی شای به هه شتی که پۆمییه کان مرخیان له ئازه ربایجان خۆش کرد
 - عیلا و عه شیره ته کورده کانی سه ر به م ده ولته بایان داوه و په گه ل پۆمییه کان که وتن .
 شا محمه د ناویک له میرزاده کانی برادۆست، به فه رمانی خوندکاری پۆم کرا به مه زن و
 خاوه ن ده سه لات ی برادۆست .

نه میرخان سه ری بۆ دانه واند و ملی بۆ پانه کیشا؛ هه رده مه په گه ل یه کێک له نه میره
 گه وره کانی کورد ده که وت . ماوه یه ک له کن عومه ربه گی حاکمی (سه ران) پای بوارد . له
 شه ریک که عومه ربه گ ده گه ل دژمنه کانی کردی، نه میرخان ده ستیکی له ئانیشه وه په پی؛
 ناوبانگی به نه میرخانی چۆلاق پۆیشت .

له و سه له دا که ئالای به رزی پادشایه تی له ئازه ربایجان ده شه کاوه و شا به و پی و
 قه ده مه پیۆزه وه بۆ داگیرکردنی نه خچه وان و ئیره وان ده یانژا، ناوبراوا ته به رده رکی
 باره گای پادشایه تی و خۆی به شاهه رست و خزمه تکار نشان دا ناوی په حمه تی لی داوه .

مه زنایه تی و ده سه لاتداری ته رگه وهر و مهرگه وه پی پئ به خشسی و نازناوی خانی دایه و سه ری به رزکرده وه. مه لبه ندی ورم و شنوی که سه ر به نازهر ریایجانه و له سه رده می شای به هه شتیدا له ژیر فرمانی یه کیک له گه وره کانی قزلباشدا بوو. پئ نه سپارد. له سه ر فرمانی شا، وه ستا زیترینگه رکان ده ستیکیان له زیتری سوور دروست کرد و به گه واهیرات و مرواری به نرخ پازانده وه و له باسکیان به ست. چونکه نازا و مرد بوو، خاوه ن شکو زوری پوو ده دایه و گه لیکی چاکه ده گه ل ده فهرموو. نه ویش ده سستی خزمه تکاری له سه ر سینگی دانا. له سایه ی دلسوزی و چاودپی خاوه ن شکودا پوژبه پوژ به پیژری مه زنایه تیدا چوه سه ر و له هه موو هاوشانه کانی خوی تن به پانده. چهند ناوچه و مه لبه ندی له نه میره کانی کوردی سه ر به پوژ نه ستانده وه و وه سه ر ولاتی خوی گتپان و به وچوره له نیو نه میره کانی کوردا به پایه به رزی ناوبانگی ده رکرد.

زور له خیله کان و له نه میرزاده کان له ده وری هالان و خزمه تی نه ویان په چاو کرد. هینده پئ نه چوه هه و و فیز له سه ری دا و له خوبایی بوو. له و کاته دا که (جفال توغلی) له شکری بۆ نازهر ریایجان کیشا و شه پ له ده وری به ری ته وریزه وه. ده گه ل نه وه شدا که زور شه رگه نیزی که بوو. خوی بوارد و نه هاته مه یدان و به حوزووری خاوه ن شکو نه گه یشته. پاش شکاندن و تاراندنی جفال توغلی، له شکری زال بوو له ناوچه ی سه لماس خستی. نه ویش به دیر و ژوانه وه هاته باره گا؛ لاواندراوه و که م خزمه تی و خوبواردن و نه هاتنه مه یدانی به پرودا نه دراوه. بۆ نه وه ی دردوگ نه بین نه و و نه میره کانی کورد که وه حشیتیرین تیره ی ئینسانن - دلخوشتی درانه وه و چاکه یان ده گه ل کرا. مه ره خه س کرا بگه ریته وه بۆ ولاتی خوی، به پواله ت خوی له پیژی خزمه تکاران داده نا؛ به لام له بنه وه له بهر تهعه سوپی مه زه بی و پیسی ده روون ده گه ل قزلباشی ده وری به ری خوی درژمانه ده جوولاه. هه وای سه ره خویی و سه ره پویی له سه ری دابوو. نه وه ندی بروز نه ستاند که خه ریکی ناوه دانکرده وه ی قه لایه کی گه وره و قایم بن. به باره گای ده وله تی پاگه یاند که قه لای ورم بنکول بووه؛ هه ره سی هیناوه و خوپاناکری و بۆ نه وه نابن پشته پی به سترئ. نه گه ر ئیزن به فرمون، بناخه ی چوار دیواریک له شوینتیکی له بار داده پیژم، خاوه ن شکو. که هه ر پواله تی نه وی ده دی و ناگای له ده روو نه بوو. ئیزنی دا. نه ویش له سن فرسه قی شاری ورم، له سه ر کیویکی هه ره به رز. که که وتوته به شی ته پگه وه پ. بناخه ی قه لایه کی قایمی داپشت.

له نیو کورداندا باوه ده لئین: له پشیش ئیسلامدا له زه مانى ساسانییه کان (اکاسره) دا هه ر له وشوینه قه لایه ک هه بووه که پیی گوتراوه دمدم و ده ستریزیی پوژگار خاپوور و ویرانی

کردووه . پیر بوداقخان، شمیری شمیرانی ته وررژ- که پیاوئیکی به نه زمون و وشیار و کارامه بووه. له جوولانه وهی دژمنانهی شمیرخاندان نیشانهی که له وه کیشی و مله پوی به دی کرد. بویه به باره گای پیرورزی پاگه یاند که: «شمیرخان له رینگای پاستی لاداو و هه وای سه رپنچی و لاساری که وتوته سهر و بناخه ی شه و قه لاهه رز و قایمه ی بویه داپشتووه که له پورزی پیوستدا به کاری بن. شه و غولامه دروستکردنی شه و قه لایه هیچ به قازانچی ده ولت نازانم». فرمانی پیرورز به م جور به پئی کراوه:

«بوخوت شمیری شمیرانی شه و سنووه ی؛ شه گهر شه و قه لاهه دروستکردنه به قازانچی ده ولت نازانی پیشگری لئ بکه». پیر بوداقخان له سهر فرموده ی شاپیاوئیکی باوه رپیکراوی نارد که شمیرخان و پئی پاگه یاند: «که شه له ریزی شمیره مه زنه کانی شادا حساب ده کری و په روه رده ی دهستی خاوه ن شکویه و لافی پاکی و بنده یی لئ ددها. هه رچند شای عالم په نا شه و په ری متمانه ی بن هه یه، به لام به و قه لاهه دروستکردنی شه و زمانی زمان پیسان ده کریته وه. شه گهر شه و قه لایه ی له ترسی په لاماری پرمیان دروست ده کا، شه گهر پرمیان بینه شه و ولته هه تا قه لای قایم و گهره ی وه که لای ته وررژ و نیره وان له نیویدا بن، شه گهر پووداوئیک بقه ومن ئیمه غولامانی باره گای شا- که پاراستنی شم سنووره مان له نه ستویه - چون ده توانین خو بنگخینین؟ په نگ بن هر شه و عاشوره کزنه ی ورم بن شه و بهس بن. وا باشه که ده ست له و قه لایه هه لبرگئ و زمانی پیاوخرایان له خوی نه کاته وه و شه و ناموزگارویی دۆستانه ی ئیمه. که قازانچی شه یی تیدایه- له گوئ بگری و خوی نه کاته نیشانه ی بوختان و ده مگوی شه و تو که بونی لاساری و دووبه ره کیی لئ بن». به پاستی ناموزگارویی دۆستانه و دلسوزانه بوو. چونکه به پشت نه ستووری شه و قه لایه بوو که تووشی شه و چاره نووسه په شه هات و شه وه ی پینگه یی که ده بوو پئی بگا.

به کورتی شمیرخان هر گوئی نه دا شه و قسانه و پیاوه که ی پیر بوداقخانیش، به دهستی کورده برادۆسته کان کوژا. قه لایه کی به کجار قایم و گهره ی دروست کرد و نازووخه و چهک و چۆلی کیشاوه نیر قه لاکه وه. شه و جار له ورمپرا پای گویرت بو شه و قه لایه. پورز به پورز قه لاکه ی قایمتر و نامرانی قه لاداری په رداختر ده کرد و له پاستیدا هوی چاره په شی و لئقه ومانی خوی زیاتر پیک دینا و کاری شه و توئی ده کرد که به هیچ باریک ده گه ل پاکي و په کرهنگی به کیان نه ده گرت وه. بو نمونه، خان شه بدالی موکری برای شینخ حه یده- که له خاوه ن شکو یاغی ببوو و له ترسی هیزی له شکر له هیچ شوینئیکی ولاته که ی خویدا حه جمین و حاوانه وه ی نه مابوو- به خوی و بیست کهس له ده ست و پیوه نده کانیه وه په نای بو هینا و شمیرخانیش په نای دا و کردی به هاوده م و هاوونشین خوی؛ به لام

به فیل و پژیپازی پیاهه کانی خوی ده ناردده ده رگای عالم په نا و خوی به فیدایی و یه کپه نگ نیشان دده. له کاتیکدا که جه لالییه کان نارد رانه کوردستان، فه وجیکیان ده گه ل ناردرا، پیربوداخنیش سه رکرده ی نه و له شکره بوو. نه میرخان که نه و خه به رهی بیست به ده ولته راگه یاند: «نیوانی من و پیربوداخان خوش نییه و قسه ی خراب له باره ی منه وه به عرز ده گیه نه. حاوانه وه ی من له نیتو له شکریکدا که نه و سه رکرده ی بن، کاریکی زور گران و نه ستمه».

بو دل پاگرتنی نه و نه م فه رمانه به قه له م دامات: «له بهر خاتری نه و، پیربوداخان نه و کاره ی لئ وه رگیراوه. له جیی نه و حه سه ن خانمان تاعین فه رموو، که له نه میره کانی عیراقه و پیاویکی پاک و سه روپوو خوشه. به و حاله شه وه نه گه ر بوخوی ناتوانن په گه لی که وئ، یه کیک له کپه کانی و ردین سپیکی کارامه و دووسده سیسه د که سیکی په گه ل بخا؛ با یه کپه نگ و دلپاکیی نه و بو نه میر و حاکمه کانی کورد سووربیته وه و خانه نشینی نه و به خو بواردن دانه نین». نه میرخان سه ره پای نه و هه موو دلسوزی و مودارایه وه که له لایه ن خاوه ن شکوه ده گه لی کرا، هه ر له سه ر لاساری و سه ره پژیی خوی پویشته. که حه سه ن خانی (نیستاجلوو و گه وره گه وره کانی قزلباش له مه راغه گه یشته نه محمه د پاشا و جه لالییه کان و به ره و خزمه تی خویان که وتنه پئ. به نه میرخانیان راگه یاند: «له سه ر فه رمانی پیروزی خاوه ن شکو نه گه ر بو خوی له توانیدا نییه بن، چه ند پیایو باوه پیتکراوی خاوه ن نه زمون که له چاک و خراپی کوردستان و پنگا کانی ناگادار بن و په وه ی بکه ون پرسیان پئ بکری و بو پاویژ ده گه ل کردن بشین، ساز بکا و بنیئرئ». نه میر چه ند په لپ و بیانوی گرتن.

کورتی بیانوه کان نه وه بوو: «تیره ی جه لالی لاپره سه ن و نه گونجاو و باوه ر پئ نه کراون. با گه وره گه وره کانی قزلباشیش ده گه ل بن، من ناتوانم په گه ل له شکریک بکه وم که حه وت هه شته هه زار که سی جه لالیی ده گه ل بن. نه وان له هه ر پنگایه که وه ده یانه وئ برؤن، منیش له پاشان هیندیک که س به دوا ی نه واند ده نیرم». نه میره گه وره کانی ده ولته سه رکیشیی نه ویان له سه ره تای سه فه ردا به دل نه بوو. نه وه یان به لاره باش بوو نیستا که پنگایان به لای نه ودایه، به هه ر باریک بن پامی بکه ن؛ چونکه نه گه ر هاتوو نه میرخان - که له نیزیکانی ده رگای شایه. و لاساری بکا و به لاپیدا برؤا، ده بن له نه میره کانی دیکه ی چاوه تپوی چ بین؟ بویه وه سه ر خویان نه هینا و به زمانیکی نهم و خوش لیان پاسپارد خانه خوینی باش بن و چه ند شه ویک پامان بگری؛ جا که چاومان پیک که وت، له سه رخو پاویژی لئ ده که ین و نه وی قازانجی نه وی تیدا بن و ده که ین. نه میرخان هه ر جوابی نامه

و په یامی حسنه خان و نه میره کانی دیکه ی نه داوه و له سر که له پره قی و که له وه کیشیی
خوی توند تر پاره ستا.

که پیشه کی له شکر گه یشته ناوچه ی بهرحو کمی نه و، ده سته یه ک له کورده کانی
برادوست بهر نه نگاری بوون و ده گه ل نه و جه لالیانه ی که له پیشدا بوون، به گزیه کدا
هاتن؛ دوو پیاوی جه لالی کوژان و چهند که سیش له م نیوه دا برینیان هیتا. حسنه خان
و نه میره کان که له م نیوه دا برینیان هیتا. حسنه خان و نه میره کان که له و پووداوه
ناگادار کران پیاوه کانیان گپراوه پاشه وه و شه پ و کیشیه یان پاره ستاند و له نیو فرسه قی
قه لا له جیگایه کی په سیو ه لیان دا و له شکر یان خست. کورده کان چوونه وه ده قه لاه و
هوردو گیان وه بهر توپان دا. حسنه خان دیسان پیاوی نارده وه کن نه میرخان و هوی نه و
په فتاره ناله باره ی لن پرسى. هرچی له و لایه وه قسه ی خوش و دوستانه کران، نه و په لپ
و بیانوی سه برتری هیتا گوږی و ده رگای دوستایه تی و ناشنایه تی داخست. توشی هر
کس له قزلباش و جه لالی بوویان - که بؤ جیبه جیکردنی کاروباری پیویست له هوردو
وه ده رکه وتن - ده یانکوش و پووتیان ده کرده وه. دووپاته بوونه وه نه و کارانه دژمنایه تی
له نیو هردوولادا به هیتر ده کرد. محمده پاشاش بؤ توله نه ستاندنه وه له جه لالیه کان
وه کار که وت و پیاوه کانی پؤل پؤل تا بهر قه لا ده چوون و له و لاشه وه کورده کان لیتان
وه خو ده که وتن و به پیریانه وه ده هاتن و له هردو لاه چهند کس ده کوژان و بریندار
ده بوون. کار له کار تراز و شه پ و کیشیه گهر متر بوو. هیندیک کس له جه لالیه کان -
که له محمده پاشا درېدوگ بوون - به تاییه تی محمده به گی برای (تهویل) و ده ست و
پیوه نده کانی بیان داوه و چوونه کن نه میرخان. به و جوړه نیزیکه ی سیسه د چوارسه د
کس په گه ل نه و که وتن. نه وه ش پتر نه وی له خوبایی کرد و محمده پاشاش به جاریکی
هراسان و جاپز بوو. ناگری دژمنایه تی له نیوان نه واند ه لگیرسا. فرمانی قه ز له باره ی
کورده یاغیبه کاند درا و ملک و ولاته که یان داگیرکرا. حسنه خان به ناچار ی له وینده ری
دانه زرا و چلونه تی به پیچکی ته ختی پادشا راگه یاند. نه و خه بهر له نه رده ویل به عرز
گه یشت. وه که له سه ره تاوه نووسیمان عالی جه ناب (نیعمادوده وه) حاتم به گی بؤ
نه ولای په وانه فرموو که به چاوکی ژیرانه ته ماشای نه م سنوورانه بکا و نه گهر نه میرخان
هیچ جن متمانه بین دلی بداته وه و به که رمی شاهانه هیواداری بکا. جه لالیه کان له دوری
قه لای نه و راگوږی و وه که سالان جن هواریان بداتئ. پینج هزار تومن زیپی نه غد
له خه زینه ی دارمالی شاهانه وه ربگرئ و پیدا به جه لالیه کان. جا نه گهر نه میرخان هر
دانه موزا و که له پره قی و که له وه کیشیی کرد، ناویکی به و ناگره ه لپړښتی و ملکه کانی

ئەو بەسەر جەلالیەکاندا دابەش بکا، تا لەوێ نیشته جێ بن و ئاسەواریش لە کورده
لاسارەکانی دیکە ببێت.

باسی چوونە ورمیی (ئێعمادودەولە) و گەمارۆدانی قەلای دەرەم و
کارەساتەکانی دەوری قەلای

کە عالی جەناب (ئێعمادودەولە) لە ئەرەدەویڵەو هاتە تەوریز و دەگەڵ پیریوداقخان
حاکمی تەوریز و بەرخورداریه‌گی ئەنێسی تۆپچی باشی و تەنگچییه‌کانی ئێسفەهانی و
خوراسانی و تەوریزی و باقی وەپێ کەوت، دوو هەزار کەسیش جەلالی کە لە تالانی قراچە
ئەرەدەهانەو دەگەپانەو و پەگەڵ کەوتن.

لە سەلماس، خان وەلەد غازی به‌گی حاکمی ئەویش وێپای ئەولیا به‌گی کۆپی سەیفەدینە
کوێرەیی حاکمی ئەنزلەق و سۆما، پەگەڵ لەشکر کەوتن. پۆزی سێشەمۆ- بیست و شەشی
شەعبان - گەیشته هۆردووی ورم. حەسەن خان و مەحمەد پاشا و گەورەکانی به‌پیریو
هاتن و به‌خزمت گەیشتن. هۆردوو لە جینگای باش دامەزرا.

پۆزی پاشن، جەنابی (ئێعمادودەولە) پیاویکی باوەرپێکراوی دەگەڵ مەلیک ناغا
مەحمەدی (تەسووجی) کە ناشناپەتی کۆنی دەگەڵ ئەمیرخان هەبوو- ناردە کن ئەو.
پاش ئامۆزگاری دۆستانە و خێرخوایانە داوایان لێ کرد کە مل بدا و لە دەورووبەری قەلای
بۆ دیدار ئامادە بێ؛ تا پێگایەک بۆ ئەه‌یشتنی ناکۆکی و ناتەبایی بدۆزنەو و دڵی ئەو
بپننەو جێ. ئەمیرخان ملی دا و لە قەلای هاتە خوار و جەنابی وەزیریش به‌چەند کەسەو
چوو. چاویان به‌یه‌کتر کەوت و لە هەموو بابەتیک دوان.

ئەمیرخان به‌ئاس و پەڵاسدا دەچوو و به‌فروفتێل و دپۆ و دەلەسە، خۆی به‌غولام و
نوکه‌ر نیشان دەدا و دەه‌گوت: «لە ترسی به‌رەللائی و ئاکاری ناله‌باری جەلالیەکان و
دپۆنکی لە به‌رگریکردنی حەسەن خان، پەنام بۆ ئەو چوار دیواره‌ هێناو. مەحمەد پاشا
به‌هیوای مەلک و ماشی منە و منی لە خزمت خاوەن شکۆ بۆسو و به‌دناو کرد. ئێستاش
تکام ئەو به‌جەنابی وەزیر لە خزمت خاوەن شکۆ عوزرم بۆ بخوارێتەو. لەو زستانەدا

لیم که پښ بۆخوم نه بزوم. یه کتیک له کورپه کانم له خزمهت نیوه دا ده نترمه باره گای به رزی. جا که به هاری خاوهن شکو به ره و کویتستان هات، بۆخوشم دیم بن پښمه ی ماچ ده کم. جه نابیی (نیعتیما دوده وله) دلنایای کرد هه موو شستی لښ قبول ده کړی به و مه رجه ی به لښی خوی بیته جی. بریار وا درا چونکه قه لاداری نه و دهنگی داوه ته وه، بۆ نه وهی خه لک بزانه نه و یاغی و سه رکیش نییه، به خوی و که سوکار و ده ست و پیوه ندیی وه بیته نیو قزلباش و ده گه ل گه وره گه وره کان یه کتر ببین و هیچ ترسی نه بی. پوژیک نه و میوانی (نیعتیما دوده وله) بی و پوژیک (نیعتیما دوده وله) میوانی نه و بی؛ تا ده نگوباسی نیوانخوسی و یه که تیی نه وان له و سنوره بلاو بیته وه. نه میرخان به وه پازی بو و قهراری دا سبه ی نه بیته خورای.

جه نابیی وه زیر کورپکی جوان و باشی پازاند نه وه. چونکه نه میرخان نهیده ویست چاوی به جه لالیان بکه وی، بریار درا تاقه که سیک له و تیره له م کورپه دا به شدار نه بی. نه وی پوژیک هه رچی چاوه توپوون؛ سو راخی نه میرخان نه بو. دیسان ناغا محمه دی (ته سو جی) یان نارده کنی، بزانی بۆچی دیار نییه؟ پاش و توو یژکی نۆر به ناغا محمه دی گوت: «قه سی راست نه وه یه پیش سپیه کانی برادوست له فیل و ده هوی قزلباش و جه لالی نه مین نین و پتیان وایه (نیعتیما دوده وله) - که پیاویکی تاجیک و خاوهن قه له مه. پیشی نه وانی پښ ناگیر و نیمه ی پښ ناپاریزد. به کورتی یه خه ی خوم له ده س نیوه نانیم، نه گه به قازانجی خومی بزانه کورپکم به دیاری و پیتشکیش وه ده نترمه خزمهت خاوهن شکو و نه گه به خه یالکی دیکه یان له سه ردا یه، نه وه له و هه وشه خزاوم و جگه له قه لاداری چار یکم نییه».

کورتی ببپینه وه، له بنه وه بری و ناپاکیی نه و ناشکرا بو. دیاری دا که و توو یژه کانی بۆ فروفیل و خوباردن بووه. نه و قه لا قایمه له خوی باایی کردوه و پښگای سه ره پویی و لاساری گرتو ته بهر. عالی جه ناب (نیعتیما دوده وله) ده گه ل نه میره کان پوژیان کرد و هاتنه سه ر نه وه، هینده نه رمکیشی له راست نه میرخان به هیچ بار یک ده گه ل قازانجی ده ولت ناگو نچ. هاتنی وه زیری گه وره و باوه پیتکاروی ده ولت بۆ بن قه لای نه و به ده ست به تالی گه پانه وه ی نۆر شوهره بییه و قبول ناکړی. هه موو خویان له قه لاگرتن هه لکرد، خه به ریشیان به پیچکی ته ختی شا پاگه یاند...

له پیشدا به لښم دابو نه م چیرۆکه تان وه ک چون پووی داوه به ته وای بۆ بگپه وه؛ جا بۆیه به پیویستم زانی که میکتان باسی قه لای دمدم بۆ بکه م: نه و قه لایه له سه ر دوندی کیویکی یه کجار به رز دروست کراوه که یه ک پارچه به ردیکی درژووک و ته سکه و وه ک

پشتی گا ھلکے وتووه . لای شیمال و جنوبی دۆلی زۆر قوولن، که له ژۆرلا بۆ سه رۆ، ده بۆ به په یژه ی خه یال بۆی بجی . له بهر به رزی پۆیستی به شووره نییه و شووریه یان بۆ نه کتیشاوه . دوو لایه که ی دیکه یان - که پاناویی قه لاکه یه و لای پۆژه لات ی پالی وه به رزایی چیا داوه و شووریه کی زۆر ته وای بۆ کتیشراوه و بورجی بلندی هه ن و ده رگایه کی هه یه . لای پۆژئاوای - که له گۆرایی نیزیکتره - شووریه کی یه کجار قایمی هه یه و ده رگایه کی به ره و جنوب ده کرێته وه . له ده روزه پ بۆ عه رزی، پڼگایه ک به نۆ به ریددا هه یه که نه ونده ته نگه به زه حمه ت سواریک ی تیره ده چن . سه نگر برنده پیش له لای پۆژه لات و پۆژئاووه نه بۆ ناکرئ . له لای پۆژه لات تیره وایژیک ی بۆ ده رکی قه لآ بمینئ، یه کپارچه به ردی سه خت و ته خت و په قه . له بنه وه بوودپی بۆ لئ نادرئ، که به رده که بپاوه بورجیک ی زۆر به رز و قایمیان لئ دروست کردووه که بۆ خۆی قه لآییجه یه که . تا نه و بورجه به رده ست نه کرئ سه نگر برنده بن قه لآ محاله . ئای قه لآ له حه وزیک ی گه وره پ دا بین ده کرئ که به باران پیر ده بۆ . به لآم له لای شیمال - له نۆر گه لیدا نیزیک ی قه لآ کانیه ک هه یه؛ ئای زۆر که مه . نه میرخان خۆگه ی بۆ کتیشاوه و پیتی بۆ کردۆته وه و ده حه وزه که ی کردووه . ئای نه و کانیه له ئیواره وه تا به ربه یانی حه وزه که ی پیر ده کا . ئاوه که ی به شی پۆژیک ی قه لآ نشینه کان ده کا . گومبه زیکیان له پیک ی عه رزی له سه ر حه وزه که هه لآخستووه که له پیش چاوان ون بن، پیتی ده لئین (سولق) . بۆ پاراستنی حه وزخانه که بورجیکیان به بال قه لآوه هه لآچنیوه . له لای جنوبیه وه سه هۆلدا نیکیان سازکردووه که له زستاندا به به فر و سه هۆل داخدرئ . له ته نیشته وئ حه وزیک هه یه؛ تا نه و به فر و سه هۆله ی له گه رمای هاویندا ده وتیته وه و ده بیته ئاوه به فیرو نه پوا و له ویدا کوپیته وه و له کاتی که م ئاویدا به کاربن . نه و سه هۆلدا نه ش قه لآییجه یه کی له سه ر دروست کراوه و پاسه وان و تفه نگیی له سه ر داندراوه؛ به ویش ده لئین (بوزلق) یا (قارلق)، پڼگای ویش وه ک پڼگای (سولق) له ده ره وه پ و نه .

به کورتی نه م قه لآیه له پینچ قه لآ پینک ها تووه . یه کیان نه سل ی قه لآکه، یه کیان قه لآی خوارئ، یه ک (سولق) و یه ک (بوزلق) و نه و ی دیکه یان بورجی گه وره ی ده ره وه ی ده رگای پۆژه لات که له پیشدا با سمان کرد . هه ر پینچ نه وه ونده به رز و قایم نه که په یکی تیزپۆی بیر و میرووله ی خه یال پڼیان تن نابا و وئیان هه لئاگه پئ .

جه نابی وه زیر به لیزانی و بیرتیژی و شیا ریی خۆیه وه که مه ندی زیبک و زا کوونی هاویشته کۆنگره ی داگیرکردنی نه و قه لآ نه سته مه . خه ریک ی سازکردنی ئامرازی پۆیستی قه لآگیر ی بوو، له و کاته دا پینج سه د تفه نگی له له شکری تاییه تی خاوه ن شکۆ به سه رکرده یی (سه هه رقولی) به گی یوزباشی و قۆپچییه کانی (چگنی) بۆ کۆمه ک گه یشتنه چن . گه نج

علی خانیش که له ته ورپز بوو. به له شکرېکې په رداخه وه هات. حه سەن خان و نه میرانی
 هاوړپې ئو و تفه ننگپیه کانی نیسفه هانی و میرفه تاحی سه رکړده یان بۆ بهری پوژمه لات
 داندردان و بهری پوژئاو اش به پیربودا خان نه سپېردرا. مرادخانی سولتان چینی و خلیل
 سولتان و محمه دتقی بهگ بۆ بهرام بهر قه لایچه ی بوزلف نیردران و پاراستنی دهر وازه ی
 ئه ولا به گنج علی خان نه سپېردرا. تفه ننگی مازنده رانی ده گهل سه فەر قولى بهگ و
 قوچې چگنی، بۆ بهری شیمال تاعین کران. بهر خوردار بهگی نه نیس و توپچیه کان به دوو
 توپی گه وره و یه کی (بالمیزه) وه دامه زران و قبان سولتان بیتگلی به سه رکړده ی توپخانه
 داندرا. جارئ توپیکې بجوکیان له دهریای په شه وه به که شتی هیتا و له سه نگرې حه سەن
 خان دابه ستر. محمه د پادشا تووشی نه خو ششی دل هات؛ خرمة تیکی پئ نه سپېردرا.
 به لام جه لالییه کان به سهر به شه کانی له شکر دابه ش کران. پینچ هزار تومن زړې شابی
 عه باسی - که بۆ بار بووی جه لالییه کان هیترا بوو. به سه ریاندا به ش کرا. بۆ هر هوزکیان
 جن هه وار یک له پیش چاو گیرا. له شکر خپوته ی هه لدا و هر ده سته یه ک چووه سهر کاری
 خوی. نه میرخان خه به ردار بوو و ترسا. زورجار پیای نارد و خه ریک بوو به درو ده له سه
 نه و کیشه ی له کول بکاته وه؛ به لام چونکه فروفیل کانی ئاشکرا بیوون، گوئ نه درا قسه کانی.
 به ناچار ی ئویش خه ریکې بهرگری و قه لاداری بوو. چەند کهس له نه میرزاده کانی برادوست
 له قه لا دهر په پین و هاتنه پزی شا په رستانه وه. هه رکهس له قه لاوه ده هات ده یگوت:
 قه لانشینه کان له بهر کهم ئاوی سه خله تن. چونکه له بهر وشکه سالی و کهم بارانی ئاوی
 هه وره که زوری له که می داوه و نه وی ماو هاش بۆگن بووه و دیدن به چوار پتیا ن. ئاوی
 خوار د نه وه بریتیه له ئاوی سولق، ئویش تاس تاس دهرئ به پیاو ما قوولان نه گه ر سولق
 داگیر بکړئ جگه له خۆبه ده سته وه دان چاریکیان نییه. ئویش بیتو له بنه وړا بوودپې بۆ
 لئ بدرئ، گپړانی زور گران نییه. نه و ته گبیره نه قل ده یگوت و نه گه ر به و جوړه ناچار یان
 کړد بان خۆبه ده سته وه بدن، زور له شه پ و خوینر پزی باشت ر بوو. هه مو کوششی خویان
 بۆ نه و کاره ته رخان کړد. وه سستا که ریزکه نه کان خه ریکې بوود پلیدان بوون. تا عه رزه که
 خاک و نهرم بوو به هاسانی چوونه پیش. که گه یشتنه به ردی، سه وه یان چنین و شه وانه
 له پښکای دور وه گل یان ده هیتا و سه وه کانیان پر ده کړد و بهر پز دایانده نان و کولانیکی
 سه رداپو شراویان دروست ده کړد. حه سەن خان له لای پوژمه لات وه ئاوا ده چووه پیش.
 پیربودا خانیش له لای روژئاو اړا سهر به ره و ژور ده چووه پیش و هر نه و کاره ی ده کړد.
 کورده کان له بهر په یانه وه ده پژانه سه نگره وه و شه پې باشیان ده کړد و دم به دم هارپه ی
 تیری تیرپه پې نه وان په یامی نه جه لی به گوئی غازییه کان پاده گه یاند و گولله ی تفهنگ وهک

تەرزە بەسەر ئازاكاندا دەبارى. دوو سى جار بە پۆزى پووناك خۆيان دەسەنگەران ھاویشت و شەپى بەسام و گرانىان كرد. غازىيەكان زۆر سەير، خۆيان پادەگرت و توندیان بەرگرى دەكرد. ھەموو جارێ لە ھەردوو لایان زۆر دەكوژان و برىندار دەكران. جارێكى پەلامارى مەتەرزى نىعمەتوللا سولتانى سۆفىياندا؛ سۆفىيەكان ئازايەتى و مەردايەتییەكى سەبرىان نیشاندا. پێنج كەس لە زارەكى مەتەرزەكە يەك لە دواى يەك كوژان و نەيانھێشت كوردەكان خۆى تى باوین. ھەر كەس دەكوژا گيانبازىكى ديكە جىيى دگرتەو. لەو پۆژەدا ھەموويان پياوھتى و ئازايەتییان نیشاندا. لەو شەپەدا ھەوت ھەشت كەس غازى كوژان و پازدێك برىندار بوون. كوردەكانىش تا بىست كەسيان لى كوژا و سى چل كەسيان برىنى ھىنا و چىيان بۆ نەكرا و چوونەو دە قەلاو. لە سەنگەرى ھەسەن خانپا ئەو تۆپەى بەرەو بورجەكە. دابەسترا بوو، پاش بىست پۆژ. بەلكە مانگێك. تۆپباران چەرێكى لە بورجەكە كردبوو؛ بەلام ھىشتا وا نەبوو پێدا ھەسەر بگەوێ. ھەسەن خان ھەلەشەيى كرد و سەرىخۆ بى ئەوێ پرس بە (نىعمەتادودەولە) بگا، پۆزێك ھێرشى بردە سەر بورجەكە، دوازدە لاوى ھەلكەوتوو ئازايانە خۆيان گەياندە سەر بورج. چەند كەسيان ئەنگوان و ھەلدێران. ئەوانى ديكە چاوترساو بوون و كەس نەوێرا ھەلكەشى و خۆيان ھەلداشت. دووسە كەس كە گەيبوونە بن بورجەكە، لەوێ دامەزان. تا نيوەشەو شەپ بوو و خەرىكى كۆلێنى دىوارى بورج بوون.

لەو كاتەدا كوردەكان لە پەر لەپشتەو پەلامارى غازىيەكانيان دا و بووبە شەپە شیر. لەسەر بورجەوھش گوللەى تەنگ دابارى، لە قەلاشەو دەسپۆژ دەكرا و كۆمەك بۆ غازىيەكان نەدەنێردرا. ناچار غازىيەكانيان دەستیان لە شەپ ھەلگرت و گەپانەو. لاوى ئازا و ھەلكەوتوو لەو شەپەدا كوژان و برىندار بوون. ھەسەن خان لە بەر ئازايەتییى شىتەنەى خۆى، پەشيوان و شەرمەزار بۆو. كارێك بوو كرابوو؛ لەبەر ئەوێ جەنابى وەزىر لە دواى چووان نەچوو و دلخۆشەى داو. لە شەپێدا زۆر كارەساتى وا دەقەومێن. گرتنى قەلايان بى كارەساتى وا نابى.

پاش ماوھەيك كە كەريزەكە نەكان كاريان كرد، لە بن عەرزەو نەيانتوانى سەرچاوەكە بدۆزنەو. سەريان لى شىوا بوو و نەياندەزانى بوودپەكە بەرەو كوێ لى دەن. بە ناچارى ھەرچەند ھەنگاوێكى دەچوونە پێش نیشانەيەكيان دەچەقاند؛ كە دياربى بوودپ بۆ كوێ دەچى. بەو نیشانانە كوردەكان لە كەينوبەينەكە گەيشتن. لەبەر بى ئاوى ھەك ماسى كەوتبوونە تۆپ و ھەلبەزەلبەزىان دەكرد. ھەموو شەوێ ھێرشيان دەھىنا سەر بوودپەكە و دەگەل تەنگچىيەكانى مازەندەرانى و سەفەرقلەى بەگ و قۆرچى چگنى كە پاسەوانى

بوودې بوون به شپ د هاتن. شپې زور گوره ده کران و شه و بویریان نه بوو. که پږه که نه کان ده رفته کارکردنیا نه بوو. سټ مانگه په مه زان و شه شه کان و نیوجیژنان به و جوړه شپ و کیشه درېزه ی ه بوو. دوو سټ جار خه لکټکی زوری شه پنه که و ژن و مندالیان له قه لاره وده رنا که ژماره یان نیزیک به هزار که س ده بوو.

نو خه لکه شله ژاوی خو یان ده که یانده ناو. که مار و دراوه کان نو کانیکه یان به ناوی حیات ده زانی و فیداکارانه بو پاراستنی سولټ تې ده کوشان. له ولایشه وه نو په پې ه و ل بو دوزینه وه ی سرچاوه درا و بټ سوود بوو. چونکه ناوی حیات ون بوو. جه نابی وه زیر ته گبیرټکی دیکه ی کرد. برپاریان دا که به سر عه زیدا بو ی بچن و سهریانی گومبه زی سولټ کون بکن و توپی گوره له دیواری په یزه به رهو دالانی ناو دابه ستن و ناگری بدن، که کورده کان نه وین هاتوچوی کانیه که بکن. بوودپه که ش به بن عه زیدا هر لئ بدن. قه رار درا که میر سټوی و میر پازوکی و میر موقه ددهم له سکه گره کانیا ن بیته دهر و سکه گره بگوینده وه بو سر سولټ. حه سن خان پیاوی کارامه ی له جی خوی دانان و بو خوی سهرپرشتی نو نه میرانه ی وه ستر گرت. پیربوداخنیش سکه گره ټکی به رهو سولټ دامه زراند. جه نابی (نیعتیما دوده وه) نه ونده ی نو قه لا گرتنه به لاره گرنه بوو که بوخوی هاته سهر توپخانه. بیست و یک پوژ له سهر توپخانه ی بوو. له به یانه وه هه تا نیواره توپ هاویشتن و پاراستنی سکه گره کان له ژور چاوه دیبری خویدا بوو. هه موو شه وئ هر ټرکیکی به هر نه میریک نه سپیزدرا بابه، به یانی لټی ده پرسراوه و نه گره ته نه خي تیدا کردبا، سه رکونه ده کرا. کورده کان زور هه راسان بوون. که شه و راده شکا لوی تیار و په رداخ و چه کدار ده هاتنه دهر وئ و له دهره ی سولټ شه پ ده ست پټ ده کرا و نازایه تییا ن نشان ددها. له ولایشه وه مه شخه ل هه لده گیرسان و له بهر پووناکی مشخه لان، تفه نگیبیه کان به ربه رکانیا ن ده کرد. هه موو شه وئ ژماره یه که له هه ردو لایان ده کوژان و بریندار ده کران. له لاپالی چیا، نه شک و ټیک هه بوو که به سهر سولټدا ده پیوانی. کورده کان له بن نه شک و ته که وه بوودپټکیان لئ ددها که له نه شک و ته بیته دهر و لای سه روو له غازییه کان ببېنه وه و ده ریان په پټن و بو هه میشه به رگری له و کاره بکن. پاش نه وه نو خه به ره به نه میره کان گه یشت، وایان به باش زانی که پټشده سستی بکن و نه شک و ته که بگرن، تا له داگیرکردنی سولټدا ده سستیان بکړیته وه. نزیکه ی سی لوی له خو بووردو و هه لکه وتوو نو نه ټرکه یان وه سټوی خو یان گرت. ده که ل گزینگی هه تاو نو لاره نازایانه له زارکی سکه گره وه به بهر قه لادا به غار پویشتن و خو یان ده نه شک و ته هاویشتن. له قه لاره زوریان تفه ننگ پیوه نان، به لام له یه که س زیاتریان لئ نه کوژا.

کہ شہو بہرگی عہ باسیانی دہ بہر کرد، نہ میرہ گہرہ کان تا نیوہ شہو لہ سہر سہنگہرہ کانی
خویان پاوہستان و پاسہ وانیان کرد۔ پاش نیوہ شہو دوو دہستہ لہ کوردہ کان ہاتنہ دہرئ،
قوَلّیک پوویان دہ سہنگہرہ کان کرد و شہریان ہہ لایساند و خہ لکیان بہ خویانہ وہ خہریک
کرد و قوَلّیکیش لہ بن نہ شکہ و تہ کہ وہ سہریان دہرئنا و دہ گہ ل نہ وانہی لہ نہ شکہ و تدا
بوون، شہریان دہست پئ کرد، نہو لاوہ نازایانہ چاک وہ دہست ہاتن و تا گولہ یہ کیان پئ
ما و تیرئ کیان لہ تیرداندہ ابو، شہریان کرد و نہ شکہ و تیان بہ دہستہ وہ نہ دا۔ پاش نہوہی
چییان پئ نہ ما و دہ کہ سیشیان لئ کوژدا و چی وای نہ ما بوو کوردہ کان خویان دہ بال
باوین و ناسہ واریان لئ ببہن، نہو بیست کہ سہی ما بوون دہستیان دا شیران و لہ نہ شکہ و ت
دہرہ پین و بہ نئو کوردہ کان وہ ربوون، تا بہ قوونہ شہر پوون و نہوہی نہ جہلی وہ دہرنگی
کہ و تئ بہ زیندوویی بگاتہ سہنگہر۔ ہہشتی برینداریان ہہرچو نیک بوو گہیشتنہ وہ و نہوانی
دیکہ پڑگای نہ مانیان گرتہ پئش۔ کوردہ کان دوو برینداریان کہ یہ کیان تہفہ نگچکی و نہوہی
دیکہ یان پازووی بوو بہ زیندوویی گرت و بردیاننہ قہ لایہ۔ نہ میرخان لہ نازایہ تیی نہوان
سہری سوورما بوو و نہیہیشتبوو بیانکوژن و دہرمانی کردبوون و پاش نہوہی برینہ کانیان
سارپژ ببوہ نیزی دابوون بینہ وہ دہرئ۔

بہ کورتی، لہ بہرہ بہری بہ یاندہ نہو شہرہ دواویی ہات و کہ لاکی کوژراوہ کان۔ کہ
لہ بہر زارک نہ شکہ و ت کہ و تبوون دیار بوو۔ غازیہ کان کہ میکیان سام پئ نیشٹ۔ جہ نابی
(نیعتیما دودہ ولہ) دلّتنگ بوو و ہہرہ شہی لہ نہ میرہ کانی موقہ دہم و سوئی و پازووی
فہرمو۔

بہ لّام لہ شہر پدا نہوانہ ہہر دہ بن و نہویش بؤ نہوہی دژمن دلّخو ش نہ بن، زیاتر لہ پوژان
خہریکی کاروباری شہر پئ بوو۔ ہہر نہوہی پوژئ چل غازی (نیستاجلوو) کہ لہ گہ لّ حہسن
خان بوون۔ پقیان ہہستا و غیرہ تیان بزووت و خویان بؤ گرتنہ وہی نہ شکہ و ت نامادہ کرد۔
(نیعتیما دودہ ولہ) لہ نیزندانیان دودلّ و لہ پووداوی دوتشہ و نیگہ ران بوو۔ حہسن خان
زوری ہولّ دا و گوئی: نہ مشہو بؤخوم ناگام لہوانہ دہبئ و بہ سیسہد کہ سہوہ بہرگری
لہ ہیزشی کوردہ کان دہ کہم۔ جہ نابی وہ زیر لہ یہ یک خو ش و لایہ یک ناخو ش پہزای دا و بہ
قباں سولتانی بیگدلی و نیمام قولّی سولتانی ناچرلووی نہ سپارد کہ پشتی حہسن خانی
لہو شہو دا بہ ہہموو ہیزی خویانہ وہ بگرن۔ لہ سہر داوای نہ میرہ کان، دہ کہ سہی دیکہ یان
پہ گہ لّ خستن و بہ تیکرایی بوونہ پہنجا کہ س۔ بہ تہ یاری و چہ کرداری، تیشوو و پتویستی
چہ ند پوژیان ہہ لگرت و لینگیان دا بہرہ و نہ شکہ و ت۔ کوردہ کان لہ نازایی و خو بہ ختکردنی
نہوان سہریان سوورما۔ کہ شہو داہات زووتر لہ شہوہی دی ہاتنہ دہرئ و شہر قہوما و

شہ پټکی یہ کجار توند و گوره. حسہن خان و ئەمیران له دەرەوہ و کورپہ کۆرپہی نیو
 ئەشکەوت له ژوورەوہ بەگژ کوردەکاندا ھاتنەوہ و تا بەرەبەری بەیان شہ بوو و کوردەکان
 ھەرچەندی تێکۆشان چییان بۆ بەچی نەکرا و بە شەلە ژاوی گەرانەوہ و غازییەکان پیاوانە
 ئەشکەوتیان داگیرکرد. ھەموو شەوئ چەند کوردیان - کە تا بەیانی ئاویان دەکیشاوە -
 بە توپ و تفەنگ دەکوشت و بریندار دەکرد. تا وورە وورە سەنگەر ھەلکشان و گەینە
 سەربانی ھەوزی سولق. گومبەزی ھەوزخانەیان کون کرد و لەوێرا پټگای ئاویان دیتەوہ
 و زانییان سەرچاوەکە لە کوئیە. کوردەکان خەریکی دۆزینەوہی چارەبوون. ھەموو پۆژئ
 لەنیو بوودپەرەکەوہ شەپیان دەکرد و بەرگرییان لەکاری ئەو کەسانە دەکرد کە بوودپیان لێ
 دەدا. ئەمیرە گەورەکان پۆژئ ھەژدە مانگی قوریان جەنگی نیوہ پۆیە، کایەکی زۆریان
 دەکوونی سولق کرد و ئاگریان تێ بەردا. پاسەوانی ھەوزخانە خۆیان لەبەر ئەو قانگدانە
 رانەگرت و ھەلاتنەوہ بۆ قەلا. غازییەکان خۆیان فریاد خوارئ و سولقیان داگیرکرد و
 پټگای ئاویان باش بەخشت و قوڕگرت، ئەوئ پۆژئ ھەرایەکی گەورە لەبن قەلا دەست
 پئ کرا؛ کوردەکان زۆر تێکۆشان بەرگری لەو کارە بکەن. بەلام دەرۆست نەھاتن و ھیچیان
 بۆ نەکرا. پاسەوانی سولق بە تفەنگچیەکانی مازەندەرانی ئەسپێردرا و ئەمیرە گەورەکان
 ھەریەکە گەرانەوہ بۆ سەنگەرەکانی پێشووی خۆیان. جەنابی (ئیعتیمادودەولە)ش لە
 توپخانەرا گەراوہ بۆ مەزلی خۆی.

ئەمیرخان و گەورە گەورەکان تا دە پازدە پۆژ بەئای کەمی بوزلق و خەلکە کەش
 بەئای بۆگەنی ھەوزی گەورە قەناعتیان کرد و خەریکی قەلاداریی خۆیان بوون چونکە
 داگیرکردنی سولق لە زستانەوہ تا بەھاری کیشا. وەختی بارانی ھات و ھەورەکان ئەمسال
 بەپێچەوانە سالی پابردوو وەک فیلانی مەست کەوتنە شریخ و ھۆپ و بەپوھمی خولای
 کە کەس نازانی چەند زۆرە، نیزیکی مانگیکی بئ نیو پ باران باری و لێی نەکردەوہ
 و قەلانشینەکانی لە ئاو بئ نیاز کرد. چونکە تەگبیر تەقدیری پئ ھەلناوہ شیئتەوہ، ئەو
 ھەموو ھەول و تێکۆشانە لەو سێ مانگەدا بۆ داگیرکردنی سولق ئەنجام درا بەفیڕپوچو
 قەلانشینەکان پتر لە جاران خەریکی قەلاداری بوون.^۱

۱ - ئەم کارەساتە تا ئێرە لە سالی بیست و سێھەمی پادشایەتی شا عەباس سەفەویدا کە پټکەوتی سالی
 ۱۰۱۸-۱۷ کۆچی پووی داوہ و لە لاپەرە ۷۱۹ ژ ۸۰۱ کتییە عالم ئارای عەباسی نووسینی ئەسکەندەر بەگی
 تورکمان، چاپی گولشەن، تاران، ۱۳۵۰ نووسراوہ. دواوەکە دەکەوێتە سالی بیست و چوارەمی پادشایەتی شا
 عەباس. ھێمن

باسی داگیرکردنی قهلای ددرم و کورانی شه میرخان و دهست پیونده کانی

ههروه ها کاره ساته کانی دیکه، که هیندیکیان له سهرده می ژیا نی (نیعتیما دوده وله) دا و هیندیک پاش ئه و پوویان داوه .

چونکه له بهر بارانی زۆر وه کو گوتمان سولق ئه وتۆی نه بوو، بریاردارا که هه موو ئامیره کان سه نگه ری خۆیان به پێگای کووچه ی به سه وه تاندا به رنه پیش و قه لاکه ی به یارمه تی خودا و هیزی باسک بگرن . جه نابی وه زیر له مه زلی خۆی باری کرد و بۆ لای سه نگه ری حه سه ن خان هات . سه نگه ریکی به سه رکرده ییی (سه فه رقولی) به گ و پیاوه کانی تاییه تی شا کرده سه نگه ری خۆی و لویدا دامه زرا . له هه موو لاه شه و پۆژ تێ ده کوشان و شتوو مه ک و که ره سه تیه ان ده کیشاوه . سه وه چنه کان، سه ویان ده چنن و هیندیک گل و قورپان له پێگای دووره وه دینا تا سه وه کانی پر بکن . ئاسنیان به سه ر ته خته یه کی نه ستووردا کیشابوو و که ردوونه یه کیان سازکردبوو که کارگه ره کان له پشت ئه وی کار بکن و له گولله ی زه برزه ن و تفه نگ بپارێزرین . به و جۆره شه وانه کاریان ده کرد و گه زیه گه ز ده چوونه پیش، ده گه ل ئه وه شدا هه یج شه ویک نه بوو که دوو سن که س نه نگێو درین و له نێو نه چن . ده پیشدا حه سه ن خان و ئه لیا س خه لیفه ی قه ره داغلو و میرفه تاحی مین باشی، تفه نگچییه کانی ئیسفه هانیان به و جۆره ی گوتمان بردنه پیش و سه نگه ریان گه یانده بن بورجی گه وره ی ده ره وه ی قه لا و ته نیشته دیواری . قه رابه گ ناویک که وه کیلی ئه میرخانی بوو، پاسه وانی له و بورجی ده کرد . که ریژکه نه کان چه ند پۆژ کاریان کرد و ئه و دارانه یان ئاگر تێ به ردا که بۆ قایمی ده نێو چینه ی دیواریان کیشابوون . ئه و دارانه سووتان، دیواره که هه ره سی هینا و زگی دا و نیوه پۆیه ک - که کارگه ره کان خه ریکی نانخواردن بوون - لایه کی بورجه که بزووت و تیک پوو خا و ده سه تیه ک له پاسه وانه کان ده گه ل خاک و خۆل بۆ نێو دۆله که جاله بوونه وه .

که ئه وه پووی دا، جه نابی وه زیر به حه سه ن خانی ده ستوور فرموو که ئیتر چ وه ختی راوه ستانه، هیرش بۆ بورجه که به رن . حه سه ن خان فره مانی هیرشی دا . هه وه ل که سیکی پێی له سه ر بورجه که دانا و تفه نگه ی له قه رابه گ دا و سه ری بپی و هینایه وه، پاله وان محمه د ناویک بوو له تفه نگچییه کانی خۆزانی ئیسفه هانی . له پاش ئه و دوازه که سی دیکه

وه سهر بورجه كه كهوتن و كهوت هه شت پاسه وانيان له سهرئ سهر بېر. خوشكه زای نه ميرخان - كه لاوئكي زور جوان چاك و شهنگ و شوخ بوو. هه لدتړا و له خوارئ ده گهل گيله پياوئكي تيره ي چيني - كه له پاسه وانان بوو. تيك ئالقان و ده ست به يه خه بوون. هه ده سبه چي كوشتي و سهر ي بېر و هئنايه وه جه نابي (ئيعتيمادوده وه) زوري پي ناخوش بوو و گهلئك به سهر كابرايدا هات و نهو خه لاتهي به هيواي بوو نه يدرايه.

بېبرينه وه، بودجه كه داگيركرا و پاسه وانه كانی زياتريان كوژدان و چهند كه سيشيان له بن دار و بهرد و گلدا خنكان. نووسه ري نه پيتانه. كه له و هاتوچويه دا په فيقي جه نابي وه زير بوو. نه م چوار نيوه شيعره ي به دلدا هات و نووسي:

اين برج كه يافتی بفتحش تاييد
از مطلع آن برآمدی چون خورشيد
كوتاه بُدی ز رفعتش كيوان را
از دامن خاكريز او دست اميد

يانی:

نهو بوورجه كه بۆ گرتنی ده ست گيرا
له ئاسۆی نهوی وهك هه تاو هاتيه ده ر
نه وهنده بهرز بوو كه ده ستی هيوای كه يوان
كورت بوو بۆ نه وهی بگاته توره پژی

كاتيك بورجي گورين - كه وهك بهردی سهر پئگای غازيان بوو. گيرا، كار هاسان بوو. له ماوه ي ده پوژدا سه نگره كانيان گيانده ده وروبه ري قه لا و توپچيه كانيان دامه زراند. توپئكي گه وهی باليمزيان به رامبه ر به قه لای سهرئ و توپئكي ديكه يان به رامبه ر به قه لای خوارئ له سه نگره ي پيربود اقخاندان دامه زراند و ده ستيان به گولله باران كرد و تهنگيان به قه لانشينه كان هه لچنی. نه ميرخان سهر ي لئ شيوا و كورده كان هئوابراو بوون، چونكه گهلئك له خزم و كه سوکاره كانيان له و شرانه دا كوژدان. قه لانشينه كان ده ستيان به هاتنه ده ر كرد. هه موو پوژئ ده كه س و بيسست كه س له كورده كان و له جه لالييه كان خويان ده رباز

ده‌کرد و په‌نایان بۆ سه‌نگره‌کان ده‌هیتنا. له‌سه‌ر فه‌رمانی پیروژ په‌نا ده‌دران و خه‌لات ده‌کران و دلخۆشی ده‌درانه‌وه.

به‌کورتی کاری قه‌لا گه‌یشته جینگایه‌ک که ئه‌وپۆ سه‌به‌ی بگیرێ. که پهوداوی مه‌رگی (اعتماد الدوله) پووی دا^۱. ئه‌و پهوداوه هه‌موو که‌سی په‌رێشان کرد و کاری قه‌لا‌ی - که نیزیک به‌ ته‌واو بوون بوو - که‌مێک وه‌دواخست. قه‌لانشینه‌کان خۆپاگرت‌ر بوون. تا محهمه‌د به‌گی شاملوو - که کرابووه سه‌ردار - گه‌یشته جێ. ئه‌میره‌کانی پێشوو تازه هاتوو به‌وپه‌ری له‌خۆبوورده‌وه خه‌ریکی گرتنی قه‌لا بوون. به‌ماوه‌یه‌کی کورت سه‌نگره‌کان له‌ خواره‌وه گه‌یشته بن دیوار و بورجه‌کان به‌زه‌بری تۆپه به‌رده‌وشینه‌کان وه‌له‌رزین که‌وتن و درز و که‌لێتیان لێ په‌یدا‌بوو. له‌لای سه‌ره‌وه، نازایانی قه‌لاشکێن هێرشیان هیتنا و دوو سێ بورجیان داگیرکرد. له‌لای سه‌نگه‌ری پیرووداخنیشه‌وه غازیه‌کانی تورکمان په‌لاماریان بۆ بورجه‌کانی خواره‌وه - که کوپه‌ گه‌وره‌ی ئه‌میرخان فه‌رمانده‌ی بوو، برد و پێی هه‌لچوون و وه‌سه‌رکه‌وتن. پاسه‌وانه‌کان خۆیان بۆ پانه‌گیرا؛ ده‌ستیان لێ هه‌لگرت و پایان کرد بۆ قه‌لا‌ی سه‌ره‌وه. هه‌وشه‌که کراوه و له‌وێرا خه‌ریکی هه‌لکه‌ندنی دیواری نیوان دوو قه‌لاکان بوون. پاسه‌وانه‌کانی بوزلق پیاویان نارد هه‌ر که‌مێک ده‌ستیان خواست و ته‌سلیم بوون و بوزلقیان به‌ده‌سته‌وه دا. سێ قه‌لا‌ی قایم گیران؛ کورده‌کان له‌ فریه‌ که‌وتن، هه‌موو پوویان له‌ ماله‌ی ئه‌میرخان کرد که ئه‌ویشیان کردبووه نارین قه‌لا. غازیه‌کان بێ ترس خۆیان ده‌قه‌لا هه‌ویشته. جگه‌ له‌ ماله‌ ئه‌میرخان، هه‌موو که‌لێن و قوژینی قه‌لاکه‌یان داگیرکرد ئه‌میرخان که ته‌ماشای کرد له‌ هه‌موو لاره‌ به‌لا ده‌وره‌ی گرتووه، کورده‌کانی له‌ شه‌پکردن مه‌نعه‌ کرد و ناردیه‌ کن محهمه‌دخان و تکای کرد که بۆخۆی ده‌گه‌ل غازیه‌کانی شاملوو بێته‌ نیوچه‌لا؛ چونکه له‌ هه‌سه‌ن خان ده‌ترسم و زۆرمان خۆین له‌ یه‌کتر پشتوووه ئه‌و ناگاداریمان لێ بکا خۆم و کوپه‌کانم و خێزان و ده‌ست و پێوه‌نده‌کانم به‌سه‌لامه‌تی بنیڕێته به‌ر باره‌گای به‌رزی شا.

۱ - چلۆنایه‌تی پهوداوه‌که ئه‌وه‌یه: پۆژیکێ ده‌گه‌ل ئه‌میره‌کان له‌ مه‌زلی (گه‌نج عه‌لی خان) بوون. ئیوارێ که هاته‌وه سه‌رێکی تۆخانه‌یان دا، سه‌ری شه‌وێ هاته‌نه دیوه‌خان. پاش به‌جێ گه‌یاندنی نوێژان، تا دوو به‌تل شه‌و پابرد وه‌ک جاری جاران زۆر به‌ پوه‌گه‌شی و پوه‌خۆشی ده‌گه‌ل خه‌لکی مه‌جلیس قسه‌ی کرد. کاتی خه‌و چوو جێی نوستن. نووسه‌ری ئه‌م پیتانه هه‌شتا نه‌گه‌ییوومه‌وه مه‌زلی خۆم که به‌ دوامدا هاتن؛ منی هه‌زار سه‌رم سوپا که ده‌بێ هۆی بانگکردنم چ بێ؟ یه‌کی دیکه‌ گه‌یشته‌ی و گوته‌ی: جه‌نابی میرزای به‌مه‌رگی موفاجات ته‌واو بوو. هه‌موو تووشی سه‌رسوپمان و خه‌م و په‌ژاره‌ بوون. خه‌به‌ره‌که‌مان به‌خواه‌ن شکو پاگه‌یاند. مه‌ر ئه‌و شه‌وی ته‌رمه‌که‌مان له‌بن قه‌لا هیتنا خوارێ و شووشتمان و کفتیمان کرد. ئیواره‌ی ئه‌وێ پۆژێ ناردمانه‌وه ته‌ویرێژ. ئه‌میره‌کان ناریدیان له‌ دووی ئیمام قوڵی خان که به‌له‌شکرێکی ته‌یاره‌وه له‌ سه‌لماس بوو.

له و کاته دا خان نه بدالی موکری به چنه کس له نيزيکاني خوږيه وه هاته دهر. نه ويان ناره قوناغي نه لياس خه ليفه ي قه راداغلو، که ميواني نه وي. له پاش نه و محمه د به گي براي (تفيل) به و جه لاليپانه وه که له قه لادا بوون دهر که وت. پاشان محمه د به گ له سر ويستي نه ميرخان چوه نيو قه لا. نه ميرخان و کوپه گوره که ي و نيزيکه ي سده که س له عه شيره تي برادوست، هه موو زړيپوش و تفهنگ به دهرست و چه کدار، به هه موو نه سپايي شه پوه له ماله هاتنه دهر؛ ده گه ل محمه د به گ يه کتريان دي و دووسه که سيکيش له قه لادا مانه وه.

محمه د به گ پاسه واني به دياريه وه دانان که که س ويان نه پزي و پوه له ماليان نه کا. نه ميرخان و دهرست و پتوه نده کاني هينا مالي خوي خيوته و بارگاهه که گوره ي تاييه تي بو ه لدان. ناردی له دووي حه س نه خان و نه ميره کاني تر که بين نه ميرخان ببينن. جا نه وده مي هه رچي قازانجي ده ولته تي تيدابو نه وه ي بکن. بوخوشي وپري براکاني دانيشت و به گ رمي ميوانداري لي کردن. که حه س نه له خيوته که نيزيک بووه ناردی به دواي محمه د به گي دا و بانگي کرده دهری. نه هاتني حه س نه خان بو خيوته و چوونه دهری محمه د به گ نه واني نيگه ران و دپونگ کرد. حه س نه خان به محمه د به گي گوت: «سرم له کاری تو سوپماوه و قهت وام له تيگه يشتن و ليزاني تو پانه ددی که به خوت و برايانه وه له نيو نه و ياغي و سه رکيش و لاسارانه دا دابنيشي که ده ستیان له خويني خويان شوشتووه و جي متمانه نين و نابي به هيچ باريک برويان پي بکري. ته گير نه وه يه که نه وان له بهر يه ک بلو بکه ي، نه ميرخان و کوپه که ي و چنه که سان به نه ميرزيکي بسپيره که پاش نه وه ي فرمانمان بو هات جيته جي ده کين.»

محمه د به گ نه و قسه ي پي به جي بوو. پياوي ناره کن نه ميرخاني: «مانه وه ي نه و هه موو که سه پيکه وه له جيگاهه ک نيماکاني نيه، بو خوت و کوپ و خزمه کانت ليتره به سنيته وه و نه واني دیکه داده به شين.» نه ميرخان ملي پاکيشا؛ به لام ناواله کاني مليان ندا و گوتيان: «بوخوت دلنيای که نه ميره کان سه ربه خو ناوپر نه تو بکوژن، به لام يه کی له نيتمه ناهيلن. بپارمان و ابو که له خوشي و ناخوشيدا پيکه وه بزين، نيستا و دياره تو ژياني دوو پوزت پي باشته. نيتمه ليک هه لئابريين و نه گه ر بکوژريين با پيکه وه به رين.» جوابيان ناره وه دهری.

له کاتي نه و هاتوچويه دا له ماله نه لياس خه ليفه هه را په ديابوو، کاتيک خان نه بدالی موکرياني ناره قوناغي نه لياس خه ليفه، بو خوي له سه نگر بوو. پياوه کاني خريکي ميوانداری و به جي گه ياندني نه رکي پيويسست بوون و شه ربه تيان بو هيتان. له و حاله دا

خه لئفه. که پیاویکی سۆفی و خاوه ناکاریکی ساکار. بوو به سهردا هاته وه و میوانه کانی
 نذر به خیرهاتن کرد و له پیاوه کانی توو په بوو که به و گه رمایه بۆ چهک و بهرگی
 شه پتان له براده ران نه کردۆته وه. خزمه تکاریک هات که بهرگی شه پیان لئ وهرگرت و
 سووکیان بکا. خان نه بدال و ئاواله کانی خه یالئیکی دیکه یان به دلدا هات. ده سبه جئ
 له جیی خۆیان پاپه پین و شیریان هه لکیشا و چند شیریان له ئه لياس خه لئفه دا و
 چند که سیان له خزم و پیاوه کانی. که بئ چهک بوون. له نئو خیتو هت بریندار کرد.
 غازیه کانی قه راداغلو پییان زانی و به شیریی پووته وه له خیتو هت وه ژورکه وتن. ئه لياس
 خه لئفه و دوو کهس له خزمی کوژرا بوون و چند که سیش بریندار بوون. پوویان له
 خان نه بدال کرد و ئه ویان به ئاواله وه له توپه ت کرد. ئه و پووداوه قسه ی حه سن خانی
 وه پاسه ت گتپا و کهس متمانه ی به وان نه ما. قزلباشی غه زا که، پۆبونه شیران و ده سه ر
 که سه وه نه چوون و شیریان تن نان. هه ر کهس له و پۆش پیشت هاتبووه ده ر. چ کوو
 چ جه لالی. کوژرا. چونکه به رده سته بوونی ئه و چینه غه داره وه ک نیمانی نا هومیدی بوو.
 ئه میرخان و ئاواله کانی میزشی قزلباشیان بۆ ده رده ی خیتو ته که یان دی و پاپه پین و
 لبادیان کون کرد و غازیه کانیان وه بهر ته ننگه کان دا. له ولاشه وه خیتو هت گولله باران
 کرا. بیست سی که سیان وه به رهاتن و کوژان؛ ئه وانی دیکه به شیریی پووته وه ده په پین
 و به شه پکردن به پزنگای نه ماندا پابردن. له شکری پق هه ستا وای ده ست به کوشته ر کرد
 که ئه و که سانه ی شه ش مانگ له وی پش هاتبوونه ده ریش ده رباز نه بوون؛ ته پ و وشک
 پیکه وه سووتا. ئه وانی له قه لاش مابوونه وه ئاسه واریان لئ برا. به کورتی قه زاقه ده ر وای
 هینابوو و ئه و پووداوه له خۆیه وه قه و ما. پاداشی نه مک به حه رامیی خۆیان وه رگرت. پاش
 لئکۆلینه وه زاندا که ئه میرخان و ئاواله کانی ته گبیریان کردبوو و هاتبوونه سه ر ئه وه که
 پزگاریان له ده ست قزلباش نیمکانی نییه؛ گوتبوویان؛ «بهرگی شه پئ له بهر ده که یان و
 چهک هه لده گرین و ده چینه ده رئ. هه موو ئه میره کان له و کوچه دا کۆده بته وه؛ ده سته یان
 لئ ده ده ینه شیران، تا له ده ره وه ئاگادار ده بن چوقه واریان لئ ده پین. ئه گه ر توانیمان
 وه ده رکه وین و خۆ پزگار بکه یان، ئه وه باشه؛ ئه گه ر نه مانتوانی، به س نییه تۆله ی خۆمان
 له پیشتا کردۆته وه و خۆینی خۆمان نه ستاندوه و پیاوانه کوژراوین». بۆیه ئه م ئازابه تییه
 له خان نه بدال پووی دا و له پیشتا ئه لياس خه لئفه ی کوشت. خودا بۆخۆی ده زانی.

پاش ئه م پووداوه کوچه بچوکه کانی و خا و خیزانی ئه میرخان ئه وی مابوون، هینایان
 بۆ هۆردووگا و مال و سامانی قه لانشینه کان به سه ر غازیه کانددا دابه ش کرا. له حالئیکدا
 که هۆردووی خاوه ن شکۆ له (گاودۆل)ی مه راغه بوو، ئه وه ی قه و مابوو به عه رزی پیرۆزی

گه یشت. له سهر فهرموده، چهند پوژنیک گهنج علی خان به خوی و تفهنگچیه کانیوه له بن قه لا مانوه و نه میره کانی دیکه به له شکره وه پوویان له دهرگای خاوهن شکوی عالم په نا کرد. له چیمه نی قه راجووق گینه باره گای پیژوز. ولات و سامان و دهسته لاتداری ورم، به قبان خانی برای محمده به کی بیگلی نه سپیدرا. سن هه زار تومهن زپری نه غدیش بو پیداوسته کانی قه لای دمد و یارمه تی غازییه کان و پیاوه کانی نه و دیاری کرا. فرمان درا له سنووری ساردوقورغان و گاورود تا سه لماس، هه موو نه میر و حاکمه کان له بهر حوکمی نه و دابن و له قسه ی دهرنه چن. نه ویش به لشکرکی ته یاره وه چوو بو وینده ری و خریکی ناوه دانگردنه وه قه لا بوو. گهنج علی خانیش به خوی و تفهنگچیه کانیوه تیکه لی هوردوی گوره بووه.^۱

باسی بمره مراغه چوونی شا و پوه ههستانی له تیره ی موکری و قه تلوعاسی نهو تیره

عه شیره تی موکری له پیپه وانی نه م ده ولته و له سنووری گاودولی مراغه و سندوس و میاندواوا نیشته چی بوون. له سهرده می شای به هه شتیدا سهرکرده ی نهو تیره به ده ست نه میره ناویکه وه بوو. پاش مردنی شا و له سهر ته تخت دانیشتنی سولتان محمده پادشا. که سولتانی پوم بوو. په یمانی باوک و باپیرانی خوی هه لوه شانده وه و دنیای هیدی و هیمنی نالوز و په ریشان کرد. شه پ هه لایسته به دغه په کانی سنوور، بازارپان گهرم بوو. نه میره ی ناوبراو. که زور سالان نهک په روره ده ی نه م ده ولته بوو. پنگای نهک به حهرامی و یاغیبیون و هه لگه پانه وه ی گرت پش، ده گه ل پومیان پیکوت و ده سستی کرد به تالان و کوشتار. له سندوس و میاندواو و مراغه دا هاته سهر په وه ی (قه راجیوق) که په وه ی تاییه تی حه زره تی شای به هه شتی بوو و به باشی ناویانگی به دنیادا پوی بوو. ژماره یه کی زوری له په وه دان و پاسه وانی په وه کوشتیون و په وه که ی داگیرکردبوو.

۱ - نه م کاره ساته له سالی بیست و چواره می پادشایه تی شا عه باسی سه فویدا پوی داوه که پیکه و تی ۱۰۱۸ ی کوچیه. نه سکه ندره بیگی تورکمان له لاپه په کانی ۸۰۷ - ۸۱۱ ی کتبی عه لم نارای عه باسیدا باسی کردوه. حه یف پوژ و مانگی گیرانی دمد و گورزانی نه میرخانی نه نووسیوه. هیمن

همیشه ده‌گه‌ل نه و نه‌میر و قزلباشانه‌ی ده‌بوونه حاکمی مه‌راغه شه‌پ و کیش‌ه‌ه‌بوو. ده‌می‌کیش له خراپه و کوش‌تار و به‌دیل‌گرتنی ژن و مندال پانه‌ده‌وه‌ستا. پاش مردنی نه‌میره‌به‌گ، شیخ‌حیدر به‌ده‌ستووری بی‌گله‌ریه‌گی پرمیان بوو به نه‌میر و له باوکی زیاتر سه‌ریه‌خوویی په‌یدا کرد.

به‌لام له زه‌مانی فرمان‌په‌وایی سولتان محه‌مه‌دخاند له پاس جه‌عفر پاشای بی‌گله‌ریه‌گی ته‌وریز سه‌رکیشی ده‌کرد. چند جار نیزیکانی خوئی نارد به‌راگای عالم په‌نای پادشای مهن و بچوکی خوئی نیشان ده‌د؛ تا شاه‌نشا بؤ داگیرکردنی ناز به‌ریاجان چوو. شیخ‌حیدر هات بؤ پتسمه‌ماچکردن و لاواندراوه؛ چه‌زته‌ی شای پایه‌به‌رز و سیبهری خودا، هه‌له‌کانی پیشووی تیره‌ی موکری به‌خشی. ده‌سه‌لاتی مه‌راغه و ده‌روپشتی - که همیشه به‌ده‌ست یه‌کیک له نه‌میره مهنه‌کانی قزلباش‌ه‌ه‌بوو - دا به شیخ‌حیدر. نه‌و له‌بن قه‌لای نیره‌وان وهک له‌جینی خوئی باس کراوه - کوژا. خاوه‌ن شکو له‌به‌ر هه‌قناسی جینی باوکی دا به قوبادخانی کوپی که هیش‌تا مندال بوو. به‌که‌یخوادا و پدین سپیه‌کانی عیالی فهرموو تا کوپ‌گه‌وره ده‌بن له قسه‌ی دایکی - که کچی پی‌اوماقوولیکی قزلباش و ژنیکی و شیار و ناقلب‌وو ده‌رنه‌چن. بؤ نه‌وه‌ی قوبادخان خوئی بگری براهیکی شیخ‌حیدر که ناوی نه‌میرخان به‌گ بوو له‌نیو عیال هینادهر و جی و پایه‌ی دایه و کردی به حاکمی گهرم‌پوود. براک‌ی تری خان نه‌بدال داوای مهنه‌زایه‌تیی ده‌کرد و سه‌ری بؤ برازاکی دانه‌ده‌نواد و هیندیک پی‌اوخراپ و به‌دفعه‌ی موکری له‌خو هالاند‌بوو. چند جار له‌شکری ناردرا سه‌ر و ده‌ریان په‌پاند؛ تا ناخری وهک باسکرا په‌نای بؤ نه‌میرخانی برادوست برد و له‌کن نه‌و مایه‌و. لوتف و دل‌سوژی شاهانه قوبادخانی گرت‌ه‌و و سه‌ریه‌خوویی ته‌واوی په‌یدا کرد و هه‌موو هوزه‌کانی موکری به‌رده‌ست بوو. له‌نیو سه‌ره‌وزانی نه‌م تیره‌دا پی‌اوی به‌راز سورشت و پی‌وی سیف‌ه‌ه‌بوون که له پتگای راست دوور که وتبونه‌وه و له چوئی سه‌ره‌پویدا گه‌وره ببوون؛ ده‌گه‌ل قزلباشان - که مه‌راغه خاوه‌ن ملک بوون - خراپ ده‌جو‌لانه‌وه و به‌زور زه‌وییه‌کانیان داگیر ده‌کردن. قوبادخانی که گه‌یشتن، له‌به‌ر نه‌زانی و پی‌سیی ده‌روونی ده‌گه‌ل قزلباشان په‌فتاریکی ناله‌باری گرت‌پیش. هه‌رچند له‌و چند ساله‌ی دواپیدا زور نافه‌رمانی و ناکاری دزیو له‌خوئی و له‌زیر ده‌سته‌کانی ده‌بیندرا و گهرد له‌سه‌ر دلی مباره‌کی شاهانه ده‌نیش‌ت، به‌لام له‌به‌ر به‌زه‌یی و دل‌سوژی تایبه‌تی خوئی و له‌پیش چاوگرتنی خزمه‌تی شیخ‌حیدر، چاو‌پوشی لئ ده‌کرا. تا وی لئ هات ناوی له‌ناوه‌پویان ده‌رکرد و سه‌ره‌پوئی و لاساری له‌پاده‌برده‌ده‌ر. هه‌روه‌کوو سالی پابردوو حوکم کرابوو که قوبادخان بچیته‌کن (نیعتی‌مادوده‌وله) و له‌داگیرکردنی قه‌لای دم‌مدا ده‌گه‌ل له‌شکر

به شداری بکا، خۆی له و خزمه تهش بوارد و نه چوو.

له به هاریدا که خاوهن شکۆ خه ریک بوو بۆ پێکخستنی کاروباری ئه و ناوچه یه به ره و سنوور بچن، قوبادخانی ش ناچار به خۆی و چه ند که س له ده ورپشته کانی وه له (یورت قشلاق) به خزمه ت گه یشت؛ چونکه دلی پاک و پووناکی شاهانه له سه ره پۆیی و لاساری ئه وان گه ردی لێ نیشته بوو، هاته سه ر ئه وه که ئه وان ه شیایوی لوتف و دلسۆزی نین و راوه ستان له ته میگردنی توندی ئه وان به قازانجی ده ولت نییه و خراپه و کێشه ی پتری لێ په یدا ده بن. خۆی له ته میگردنیان خۆش کرد. به لام به لیزانی و وشیا ری خۆیه وه، جارێ خۆی پاگرت و لوتفی ده گه ل کردن تا گه یشته مه راغه. قوبادخان و پدین سپیه کانی موکری له وه ده ترسان شا داوا ی په وه ی قه راجیوق بکاته وه؛ بۆیه به فیل، ئه سپه باش و هه لبژارده کانیان نارده جیگایه کی دوورده ست و چه ند بارگینی نا په سه نی کوردییان له وئ هیشه وه، تا ئه گه ر باسی په وه هاته گوپی ئه وان نیشان بدن. هه ره ها ئاشکرا بوو که هه میشه ده گه ل سه ردارانی پۆمی که ینویه نییان بووه و خراپه یان ده گه ل لێقه وماو و هه ژاران کردووه و له بهر ته عه سسویی مه زه بی زۆریان شیعه کانی مه راغه ئازار داوه. که وابوو ده ستی زۆرداران ده بوو له یه خه ی هه ژاران بکریته وه.

به کورتی له نیو بردنی ئه و تیره به ده ف و سه ره پۆیه. که له موسلمانانی هه ر ناوێکیان هه بوو. ئه رکی سه ر ئه ستۆی شای دادپه ره ور بوو. ئاگری بق و توپه بی وا له دلی خاوینی شاهانه دا بلیسه ی گرتبوو که ته نیا به خوینی ئه و بن فه رانه و وه کارکه وتنی شیرێ ئاگر بار نه بایه نه ده کووژاوه و دانه ده مرکاوه. له کاتی کدا که باره گای به رز له گاودۆل هه لی دابوو، پۆژیک قوبادخان به خۆی و سه د و په نجا که سه وه پوویان له باره گای به رز کرد. ئیواره وهخت بوو گه یشتن؛ ده گه ل چوار که س له خزمه کانی بۆ حوزوور بانگ کران. که وه ژوور سه راپه رده که وت، له سه ر فه رمانی شا له وهختی چه که مه دا که نه ندا غولامان بن ئه وه ی بیلن ببزوون - کوت کوتیان کردن. که لاک ی پیسی ئه وانیان بۆ کووچه ی پشت سه راپه رده پاکێشا. بۆ ئه وه ی زیانیک له لایه ن ئه و پیاو خراپانه وه به غولامان نه گا. فه رمان به عه لی قولی خانی ئیشک ئاغاسی باشی شاملوو درا له بهر ده رکی سه راپه رده پاوه ستن؛ یه ک یه ک بانگیان بکا بۆ مه جلیس. که وه ژوور سه راپه رده ی پیروژ که وتن ده سه بجه غولامان بیانکوژن و که لاکیان باوژنه کووچه ی پشت سه راپه رده؛ تا له پیش چاوان ون بن. تا بیست سی که س به و جوژه کوژان و یه ک به دوا ی یه کدا فری دران. ئه وانی ده ری که میک دردۆنگ بوون. یه کیان که هاته ژووری ته ماشای کرد خوین زۆر پژاوه و قوبادخان و ئه وانیش دیارنن؛ قیژاندی و ده ستی دا خه نجه ر. مو حیب عه لی خانی شاهی سیونی بریندار

کرد. دوو سئ کهس که به‌دوایدا ده‌هاتن کشانه‌وه و خه‌ریکی راگردن بیون.

غولامان و قوچچیان تیتیان و هروکان، هر لهوچ پارچه پارچه یان کردن. نهانی دهره وه تی گه یشتن، پایان کرد نه سپان. هیتدیک هر لهو دهره وهره و هیتدیک له وهختی پاکردندا کوژدان و تاقیان لی برآ. لهو وهخته به سامه دا خاوهن شکو هاته دهر و سواری نه سپی ره سهن و خو شبهز بوو و پوهی له قه لای گاودوئل کرد و سه ریازانی قزلباش کوشتن و تالانی عه شایری موکرییان پی نه سپیدردا. خاوهن شکو به تللیک له شه و چو بوو گه یشته قه لای گاودوئل.

هیشتا ئەم خەبەرە نەگەیبوو قەلا کە لەشکر بەژوور قەلا وەرپوو؛ هەرکەسیان وەگیر
کەوت خەستیان. عەلی قوڵی خان ناردرا بۆ حەوشە یەکێ دیکە کە لەو نزیکانە بوو. پەنجا
شیتست کەسیکی دەست بەستراوی هێنا دەرگای بەرز. غازییە تۆلە ئاستێنەکان بەچاو
قووچاندنیکی هەموویان ناردنە ولاتی نەبوون. ژۆر لەو کەسانەی دەیانھێتێن خەزمەتکار و
پێمەپەدارەکان هەر بەزەبری گۆپاڵ و پاچ و پێمەپە سەر و میشتکیان دەکوێتێن و دەھارپێن.
ئەسفەندیاری بەگی ئاوجی باشی عەرەبکە رلوو، لەسەر فەرمانی خاوەن شکر بەسەر پەو ناردرا
بۆ گەرمپوود و بەفیلێکی شەپکەرانیوە ئەمیرخانی بۆ شێخ حەیدەر و ئەو پەنجا کەسە
لە تیرە ی موکری کە دەگەڵ ئەو لە ورمێ بوون بەجاریک کوشت. حوسێن سولتان برازای
شێخ حەیدەر و ئەوانە ی دەگەڵ ئەو لە ورمێ بوون بەدەستی حەسەن خان کوێزان.

به کورتی قه تللی عامی نه و تیره به قه لمی ته قدیر له سه ر لاپه پهی پۆزگار نووسرا. نه و چه ند پۆزه ی که شا له قه لای گاودۆل ماوه، هه موو پۆژئ دهسته دهسته و پۆل پۆل ده یانه پێتان و له سه ریان ده دان. به هرامی خوێنخور تاوێک له تیغ وه شانندن و خوێن پشتن پانه ده وه ستا. هه بێدیک له نوێماق و ئیبی و ئوریاد که له نێو نه وان مابونه وه، به و تاوانه ی له نێو تیره ی دژی ده وه لدا خوێان ماتکردوه و له کاتی ده سه ته لاتی پۆمیاندا نه که پانه وه نێو قه لباش هه موویان کوژران.

بی‌پینه‌وه ناوړگی تیره‌ی موکری کوږاوه و نیره‌وه زه‌کان ه‌موو که‌وتنه بهر مه‌ودای شیرینی به‌پرشت و ژن و مندال‌ه‌کانیشیان به‌دیل گیران. پاش چه‌ند پوڅ بل‌تسه‌ی پقی شاهانه تا پاده‌یک دامرکاوه و شیربه‌گ ناویک له‌وبنه‌ماله که ه‌میشه خوی به‌خزمه‌تکار ده‌زانی و مه‌خسوربه‌گ ناویک که برای نه‌و له‌پزی نیشک ناغاسیانی باره‌گای به‌زدا بوو، کرانه‌گه‌وره و مه‌زنی موکری و فرمان‌درا نه‌وانه‌ی له‌مه‌ودای شیر پزگار بوون و له‌که‌لین و په‌سیواندا مانه‌وه، په‌نا بۆ نه‌وان به‌رن و له‌کوشتن و تالان نه‌مین بن. پاش

نهم پروداوه شا چهند پوژیک له نیټو نه سپه کانی پوهه دا له چیمه نی قه راجیوق پای بوارد و ولاتی مەرغه ی به سولتان میر موقه دم نه سپارد.^۱

باسی دهسه لات بهیدا کردنده وی کوردانی برادوست بهم
قه لای دمدمدا و دیسان وه دهسکوته وی به ته قیری
خاوه نی تاسمان و نه ستیران

خه به ریکی به سام که له مازنده رانی به گوئی خاوه ن شکو که یشت، پروداوی سهیر و سه مری دهسه لات پهیدا کردنه وی کوردانی برادوست به سهر قه لای دمدمدا بوو. چلونا به تیی پروداوه که نه وه یه: وه که له پیشدا باسمان کرد پاسه وانی و دهسته لاتداری نی ناوچه و قه لایه کی به قبان خانی بیگدلی نه سپردرا بوو.

یه کییک له ژنه کانی نه میرخانی چۆلاق - که له کچانی خه لکی خو پیری نه و مال به نده بوو، ده گه ل هیندیک له بۆره پیاوه کانی نه ناسراوی کرد له قه لادا مابوونه وه و خزمه تی قزلباشیان ده کرد. قبان خان هه له کی نه وه بوو که کوردی با نه ناسراویش یی - له قه لادا هیشتبۆوه. بۆ خو شی جاروبار ده چوو بۆ پاوئ. (نه لغ) به گی برادوست - که خزمی نه میرخان بوو- وه ک کوند له ویزانه کانی نه و سنووره هه لکورما بوو و ده گه ل نه و (عورت) ژنه و قو لچیه کورده کان په یوه ندیی به رقه رار کرد. بپار وا درا هر کاتیک قبان خان به شه و له قه لا وه ده رکوت ناگاداری بکن.

پوژیک قبان خان بۆ پایی له قه لا وه ده رکوت. به نه لغ به گ راگه یه ندرا، شه وئ به خو ی و چل په نجا که س کورده وه ها تنه بن قه لا. نه وان بورجیکی سولقیان که به ته نیشت قه لاکه وه یه کون کرد، نه لغ به گ و ناواله کانی یه ک یه ک ها تنه ژووئ، له پر پاسه وانی نه و بورجه یان که له خه ودا بوو کوشت. هر که سیکیان له هر بورجیکیدا له خه ودا دی به ره و نه مانیان به پئ کرد، چوونه نه قاره خانه و نه قاره ی شادمانیان لی دا، نه و کوردانه ی

۱ - به داخوه نه سکه ندر به گ - که میژوونوسیکی تقد ورد بووه - پوژ و مانگی نهم کاره ساته ی پوون نه کردو ته وه؛ به لام چونکه له پیزی پروداوه کانی سالی بیست و چواره می پادشایه تیی شا عه باسدا له لاپه ری ۸۱۱ - ۸۱۶ هی عه له م ئارادا نووسراوه، دیاره نه و کاره ساته له سالی ۱۰۱۸ ی کوچیدا پووی داوه. هیمن.

له قه لادا بوون تیڭرا لیټیان کزبوونه وه . خه لکی قه لا وه خه بهر هاتن و نه وهی هه رگیز به خه یالیا نده هات به چاوی خویان دی، سهریان لی شیوا و دهستیکیان که وته نه ملا و دهستیکیان که وته نه ولایه . بهر شه وه ره شه هه راوه وریا له قه لادا په یدابوو، قزلباشه کان به ناغا و توکهر و پیشخزمه ته وه که له قه لادا په یدا بوون، بی نه وهی ناگایان له چه ندوچونی داگیرکه ران بی، به دلئیکی پر ترسه وه به نه ملا و نه ولای قه لادا خویان فری دا و هه لاتن و تا به یانی تا قه که سیکیان له قه لادا نه ماوه . کورده کان له قه لادا مانه وه و مال و سامانی قزلباشیان داگیرکرد و له کورده کانی ده وریوهر، داوی کومه ک و یارمه تییان کرد .

نه و خه بهر به سامه به قبان خان گیشته . نه نگوستی په شیوانی به ددان گه ست، پووی له لای قه لا کرده وه . ناغا سولتانی موقه دم له مەرغه خه بهری زانی و به سه ره پو به یارمه تییه وه هات . یه کیک له هه لکه وته باشه کان نه وه بوو که سه د و په نجا که س له کورده یاغیه کان که بۆ کومه کی قبان خان به ره و قه لا ده هاتن، تووشی ناغا و سولتان و پیاوه کانی قبان خان هاتن، شه پ قه و ما و کورده کان شکان، زوریان لی کوژا و نه وی مانه وه و ده رچوون هه لاتن . پیریودا قخان حاکی ته وریز و شه هیر سولتانی موکری له بیستنی نه م خه بهر شه له ژان؛ به تره ختان خویان گه یاندی، قبان خانیش به شه رمه زارییه وه تیکه ل به نه میره مه زنه کان بۆوه .

پوون بۆوه که قه لانتشینه کان زور که من . له بیر یه یرشبردندا بوون که ناوی په حمه تی خودا به سه ر نه م ناگره دا کرا . نه لغ به گ پوژیک بارووت به سه ر تفه نگیپیه کانیدا به ش ده کا، قه زاقه ده ر وا جاری بوو پریشکیک ناگر که وته نیو بارووت و گرئی لی بلندبوو و لایه کی پوومه تی سووتاند و په کی خست . نه و سووتاوانه ی ناگری ناهومیدی، له قه لاداری که وتن و که ده وری قه لایان وا به ته ندراوی هاته پیش چاو، له گه یشتنی کومه ک ناهومید بوون . ترس و ناهومیدی ته نگی پی هه لچنین و جگه له پاکردن هیچیان په چاو نه کرد . له شه ویکدا که وه ک دلی نه گبه تباران ره ش و تاریک و تونوک بوو . هه رچی پیان هه لگیرا و توانیان له نه سپه حه ساوه کانی قه لایان نا و نه لغ به گیان به که لاک ی هاویشته سه ر نه سپیک و له ده رفه تییکا ده روازه یان کرده وه و هه لاتن . نه میره کان پاش ناگاداریوون وه دویان خستن، به لام و پیان پانه گیشتن .

جاریکی دیکه ش نه و قه لایه که له قایمی و به رزیدا ده گه ل ناسمانی شین به رامبه ری ده کا که وته وه دهستی له شکری پادشا.^۱

۱ - نه م پووداوه له سالی ۱۰۲۴ی کزچیدا که به رامبه ری بیست و توه مین سالی پادشایه تی شایه عباسه قه و ماوه و له لاپه ره ۸۸۸ - ۸۸۹ی عالم نارای عباسیدا نو سراوه . نه وی بۆ من جیی داخه نه وه یه که نووسه ر ناوی نه م ژنه قاره مانه تۆله نه ستینی نه نووسیوه . هیمن .

مهم و زین

دوهم بهیتی کتیبی ئوسکارمان، مهم و زینه. مهم و زین به ناوبانگترین چپوکی کوردییه. کام کورد هیه ناگای له چپوکی مهم و زین نه بن. یا هیچ نه بن ناوی نه و کچ و کوپه ناکامانهی نه بیستبن. له شیعری شاعیره کۆن و تازه کانهاندا ناوی مهم و زین هاتوو.

چپوکی مهم و زین هر به کوردی نه ماوه ته وه. تا ئیستا به ئهلمانی، فرانسهیی، پووسی، ئهرمهی و تورکی ته رجه مه کراوه. له ساللی ۱۳۴۱-۱۹۶۲ دا ئهم بهیتهی له م کتیبه دا هیه، به دهستی کاک (عوبهیدالله ئه یوو بیان) هاتوته سه ر پئینوسی کوردی و زۆر باشیش کراوه ته فارسی و چاپ کراوه.

ئهم چپوکی له م کتیبه دا چاپ کراوه (په حمان به کر) بۆ خۆی ده لێ به چوار پۆژان بۆ ئوسکارمانی گوتوو و ئه ویش تو ماری کردوو. من که زۆر جارم ئهم بهیته له زمانی شایه رهکانی هاوچه رخم بیستوو ئهم بهیتهی زۆر به ته واو ده زانم.

به بپوای من مهم و زین زۆر کۆنه. زۆر کۆنتره له وهی ئیمه بیرى لێ ده کهینه وه؛ به لام هه روا هاتوو و تازه کراوه ته وه و پهنگی گۆپیوه. که چی به وه مو گۆرانه وهش نیشانهی ئاینی زه رده شتی به ناشکرایی پتوه دیاره و ئه وهش به لگهی کۆنبوونی ئهم چپوکیه. له سه رانه سهری بهیتی مهم و زیندا له نیوان خودای خیر و شه ردا ملانهیه؛ ملانهیه کی توند و به ربه رهکانیکی سهخت و له ناشتی نه هاتوو. ئه گه ر به کره مه رگه وه پ، به کری شو فار و به دفه پ وهک خودای شه پ- دهیه وه ئ مهم و زین - ئهم کچ و کوپه پاک و خاویخانه پيسوا بکا، خودای خیر (قه ره تاژدین) گه وره ترین مه ردايه تی و فیداکاری ده کا و بۆ پاراستنی ئابپووی ئه وان ماللی خۆی ناگر تن بهر ده دا و خانی نه مریش کاره ساته که مان ئاوا بۆ ده گێژیتته وه:

مالا خوه ژ پهنگ قوم زردشت

دا ناگر و گازیا خو پراشت

ناگر کو دگرته خان و مانان
وی گرت به گازی و فغانان
نه قوام و قبايل و عشایر
بالجمله بزینه ده فاع ناگر
ناگاه کو بوون نه میر و غلمان
خالی کردن نه و سرا و بستان
نوژی کو بزینه وی هوار
وی موته همی وه گوتنه یاری
تاژدین ته دی چه پهنک نه دا کر
موسا له به حر غم زوا کر

به یتیمی ساکاریش نه و نه قلّه مان به زمانیکی سهر بؤ ده گنریتنه وه:

قهره تاژدینی لوی

به زمانی عه ره بان^۱ ده ژنیتی خوی

دور، گویتتر، لانکی کوپی

یا له زمان خاتوون نه سستیوه ده لن

نه نه و ماله م ده وئ، نه نه و حاله»

«نه نه و منداله م ده وئ نه نه و تفاله

«به و شهرته ی له دنیا به سلامت بن، گهردنی زهر و پوی پر له خاله».

تاریکی به ری پووناکی ده گرئ، خودای شه پ به سهر خودای خیردا زال ده بن. به کره
شوفار واز ناهیننه نه و کچ و کوپه بن تاوانانه به ناوات بگن. به لام دیسان پووناکی پهیدا
ده بیتنه وه، خیر زال ده بن؛ شه پ تن ده شکن. به کر ده کوژن. نه ما درهنگ؛ پاش له
نیوچوونی نه و دل بهر و دلداره بن مرادانه.

۱ - وئ ده چن شایه ر گوتبیتی (زمانی عه جه مان) له بری (زمانی عه ره بان)؛ به لام ئوسکارمان که رهنگ
بن نه تورکی زانیبن و نه عه ره بی، وای وه رگرتبن؛ ده نا نه م دیره تورکی به و له موکریان به تورک ده لن
عه جه م. هین.

۲ - دور: ههسته. گویتتر: به، هه لگره

خانيسى نەمر شاعىرى مەزن و پاىە بەرزى كورد. ژيانى ھەتاهەتايىيى دا بە چىپۆكى مەم
و زىن. شاكارىكى دروست كرد كه تا دنيا دنيايە مايەى شانازىيى ئەدەبى نەتەوايە تىمانە،
بەلام نەيتوانى بەيتە كۆنەكە لەنتۆبەرى و لەبىر خەلك بەرىتتەو. ئەو بەيتە ئىستاش ھەم
بە شىئەوى بۆتانی و ھەم بە شىئەوى موكرىانى ھەر ماوہ. ئەگەر تۆمارىش نەكرابا ھەر
دەماوہ؛ بەلام پەنگ بوو پترى گۆپان بەسەردا ھاتبا.^۱

بىگومان سەرچاوى مەم و زىنى خانى ھەر ئەو بەيتە كۆنەيە. ھەرەك پىم وايە
سەرچاوى چىپۆكەكانى بىژەن و مەنیزە و پۆستەم و سوھراب و سیاوہش و... شانامەش
ھەموو بەيتى كۆن بوون و فیردەوسى تازەى كردوونەو؛ بەلام چونكە شىعەرى فیردەوسى
ساكارتر و ھاسانتەن بەيتە كۆنەكان لەبىرچوونەو و چونكە مەم و زىنى خانى، وردەكارىيى
شاعیرانە و سۆفیانەى ژۆر تىدايە و ھەروا ساكار و ھاسان نىيە و نەخیندەوار ھىچ، نىوہ
خویندەوارىش باشى تى ناگا، بەيتە كۆنەكەى مەم و زىن ھەر بەسەر زار و زمانانەوہ
ماوہتەوہ.

پىرەمێردى نەمر شاعیر و پۆژنامەنووسى ھاوچەرخىش مەم و زىنى ھەيە. مەم و زىنى
پىرەمێردى ئىبىداعىكى خۆيەتى و ژۆر لە بەيتە كۆنەكە دوورە. چىپۆكىكى شانۆيىيى باوى
پۆژىوہ. تەنانەت بەرەو ئەدەبى پۆژناوایى چوو و ھەك دپامەكانى شكسپىر دەچى.
ئەو شىعەرە ناسكانەى خوارەوہ. كە لە چا و ھونەرى شىعەرىيەوہ بەرزى - لە مەم و زىنى
پىرەمێرد وەرگىراون:

ھەيپۆ ئىمپۆ پۆى شىن و پۆ پۆمە
كە مەم پۆى پۆى پەژارەى خۆمە
ئەو زولفە لوولەم بۆ مەم شانە كرد
فەلەك كوێر بى بۆنىكى نەكرد
ئەو خال و مەلەى من بۆ مەم پششت

۱ - من لە مێژە بىر لەوہى دەكەمەوہ چۆنە ژۆر بەيتى كۆنى كوردیى ھەك مەم و زىن، فەرز و ستى، خەج
و سىامەند، سەیدەوان، زەمبیل فرۆش و شىخى سەنعان بە ھەردوو كە شىئەوى موكرىانى و بۆتانی ھەن. ئایا
لە ئەسڵدا بەكام شىئە بوون؟ كەى گۆپاون؟ كى گۆپوونى؟ ديارە بۆم نەچۆتەو سەر چ بىج و بناوانىك، بۆيە
خۆى لى دەبوێرم و باسى لى ناكەم. ھەر ويستم ئەو دياردە بخەمە پىش چاوان، بەلكە لە دواپۆژدا زانايانى
كورد لى بكوڵنەوہ.

پەيمانم وايە بۆى بەرمە بەھەشت
لېيۇم دانابوو بۆ گفتوگۆى مەم
عەھدە تا مردن واتەى پىن نەكەم
ھەى مەم دەستى مەم نەگەيشتە تۆ
وا نووكى خەنجەر بوو بەسەزاي تۆ
خەنجەر بۆ دلە گەر راست دەوئ
ئاخ مەمى تىايە نەك بەرى كەوئ

مەم و زىنى پىرەمىرد بە تۆرەى خۆى پارچەيەكى ئەدەبى و كۆمەلەيتى بەرزە . بە
زمانىكى شاعىرائە و ھونەرمانانە رەخنەى لە و پەسمە كۆن و دزىوھى كوردەوارى گرتووه
كە كچان بەزۆرەملى دەمرىنن و دلى دلداران دەشكىنن و ئىستاش دەگەل سەردەمى
خانیش فەرقىكى زۆرى نەكردووه . بەلام مەرزووعىكى نوئ و لاساگردنەوھەكى پۆژئاوايىيە
كە دەگەل پۆشوشوئىنى كۆنى كوردەوارى يەك ناگرنەوھ و زۆر لە بەيتەكەش دووربۆتەوھ .
زىن ھەم لە بەيتەكەدا و ھەم لە مەم و زىنى خانىدا بەمردنى خۆى لە سوئى مەم مردووه
و ئەوھش سۆزى ئەوین و وھفای پتر تىدايە ، كەچى زىنى پىرەمىرد خۆى دەكوژئ ، قەدىم
خۆكۆشتن لە كۆمەلى كوردەوارىدا نەبووھ ، ئەو ديارىيەمان زۆر لەمىژنىيە لە پۆژئاواوھ
بۆ ھاتووه . ئاخىر ديارىيەكانى پۆژئاوا ھەموويان ھەر باش و بەنرخ نىن و زۆريان بۆ ئىمە
مالئۆرانكەرن .

لە چىپۆكە كۆنەكانى كوردیدا باسى خۆكۆشتن ، تەنيا لە بەيتى خەج و سىامەندى
موكرىانىدا ھەيە . خەج پاش مردنى سىامەند شىنى بۆ دەگىرئ و دواى خۆى لە تىكەشاخى
كىلەسپىان ھەلدەدېرئ و بەپەلى دارەبەنىدا دەدا . ئەويش تەنيا لە سوئى سىامەند نا ؛
بەلكە لە ترسى براكانىشى كە زۆرى لىن نىزىك ببوونەوھ و لەوانەبوو بىكوژن . داستانىك
وھبىرھاتەوھ ؛ ھەرچەند كەمىكەمان لە مەبەست دوور دەكاتەوھ ، بەلام پىم خۆش بوو
بىگىرپەوھ . فەقئ بووم ؛ لە گوندىكى گەورەى كوردستانى ئىران دەمخوئند ، گوندەكە
دوو مەلای لىن بوون ، مامۆستاكەى من مەلایەكى پووناكبير و خوئندەوار بوو كە تازەترىن
كتىب و چاپەمەنى دەخوئندەوھ و ئاگای لە وھزەى دنياى ئەو سەردەمى ھەبوو . مەلاكى
دىكەم پىاوئىكى زۆر وشك و كۆنەپەرست بوو و ھەموو شتى لە پوانگەى كىتبە كۆنە پەپ

زهرده کانه وه دده دی و دژى هه موو شتیکی نوئى بوو. ماموستاکه م گالته ی به بیروباوه پى کۆنه په رستانه ی ئه وه دهرکد و ژۆریه ی فتواکانی به به لگه ی شهرعی هه لده وه شانده وه .

ئه وه گونده کیژکی ژۆر شوخوشه نگ و جوان و چه له نگ و شهرمیون و به نه ده بی لئى بوو؛ کچی وا جوان له وه گونده دا نه بوو ده یانگوت دلی به لایکه وه هه یه . به لام که س نه ییدیوو جاریکی پیکه وه پاره ستابن . دوو برای لۆزنده ر و یه سک گرانی هه بوون؛ هه یج کامیان ژنیان نه بوو و ئه م که چه بناوانیان بوو. پیاویکی پیر و ده وه له مهند به سه ری هه لوه ستا . برای گه وه ی حازربوون ژن به ژنه ی پئ بکا، که چه که بدا به بار به کابرا پیره و کچی کابراش بۆ خۆی بیتن، که چه نه ده چوه ژیر بار به ئاس و په لاسدا ده چوو، ته نانه ت شکایه تی له ئاغارنیش کرد . به لام ئاغا که له هه ر دوو لاهه پیشکیشی ده ستاند، به قسه ی ئاغارنی نه کرد و دادی نه پرسى، به زه بری خه نجه ر و کوته ک ناچاریان کرد مل راپکیشی، ماموستا که ئاگای له هه موو شتیک بوو نه ته نیا بۆخۆی ماره ی نه کرد، به لکه گوتی: به هه یج شهرعیک ماره ی نایه و هه رکه س ماره ی بکا به تاله .

به لام مه لا پیره ماره ی کرد، هینه ده ی پئ نه چوو که چه ون بوو؛ هه رچی لئی گه پان سوڤراخیان نه کرد . ده پیشدا پتیا ن وابوو وه دوو که وتوو، به لام که س له دیدا ون نه بیوو؛ ته نانه ت ئه وه کوڤه ی ده یانگوت هه زیشی لئ ده کا . ژنه چه نه دريژه کان بوختانیا ن پئ کرد و ده یانگوت: «به خولای خوشکئ چۆته شار و په گه ل ژنه خراپه کان که وتوو». ناخری باغه وانان به بۆگه نه لاکیان له نئو دارستانیکی چفور و قه وгада دیته وه که خۆی هه لاوسی بوو. مه لا پیره که ده ستيکی له و تاوانه دا هه بوو، نه حازر بوو نوئى له سه ر بکا و نه ته لفينی بدا و نه هيشتی له گوڤخانه ی موسلماناندا بینژن و گوتی: «به هیلاک چوه و به موسلمانى نه مردوو». براکانی که تازه په شیمان ببونه وه هاتنه خزمه ت ماموستاکه ی من . ئه ویش قسه ی ماموستا پیره ی به راست زانی . ناچار ئه وه که چه بئ مراده یان به تاقه وه ناشت . من ژۆرم پئ ناخۆش بوو و به ماموستاکه م گوت: «چۆن دلت هات بلئی ئه و سووکایه تیه به م که چه هه ژاره بکه ن». گوتی: «پۆله من له تۆم زیاتر زگ به م که چه ده سووتئ، پیم خۆش نه بوو سووکایه تیی پئ کرا و له و بپوايه شدا نیم قیامه ت راده بوو ئه گه ر له گوڤخانه ی موسلمانان بنیژرابایه ، به لام بابیتته په ند و کچی دیکه فیڤ نه بن خۆ بکوژن». تئ فکرم ئه وه ش چه شنه چاریک بوو بۆ ئه وه دهرده که تازه به کورده واری وه ربوو و وه ک ئیستا په ره ی نه ستاند بوو.

هه ژار شاعیری به ناوبانگی و هاوچه رخیش مه م و زینی هه ر له سه ر کیشی مه م و زینی خانى به شیوه ی موکریانى کردۆته شیعر. شیعره کانى گه لیک سوار و له بار پاراو و

تیرمانان. چیرۆکە کەشی ھەرۆک خانی دا پشتوو و پەرۆردە کردوو و سەری گرتوو. زمانە کە یە کجار پەتی و بیگەرد و ساکارە. پەرە لە وشە ی پەسەنی کوردی و بە پاستی ھەرەنگێکی دەوڵە مەندی زمانی کوردییە. وشە ی نا پەسەن و داتاشراو و تازە کووردی تاک تاک نە بێ تیدا نییە. بریا ئە وانیشی تیدا نە بان کە دە لێ ی پە لێ ی پەشن بە کراسی سببی بوو کەو. ئە گەر خانی مەم و زینی کردۆتە بە ھانە بۆ دەر پڕینی ھەستی پاکی نەتە وایەتی و بیرو پای سۆفیانی خۆی، ھە ژاریش مە بەستی ئە سە لێ ی لە ھۆندنە وە ی ئەم چیرۆکە تو مار کردنی وشە ی پەسەنی کوردی بوو و پیاو ھە ق بێ ی زۆریش سەرکە وتوو.

مەم و زین چیرۆکێکی نەتە وایەتی کوردییە. بۆ ھەموو شاعیرێکی کورد پە وایە بە ئارەزووی خۆی دایر پێژیتەو، بەو شەر تە زۆر لە ئە سە لێ کە ی دوور نە بی تەو. نازانم ھە ژار بۆ دە لێ: «مەم و زینی خانی ھە ژار کردوو یە بە مو کریان ی». پەنگ بێ ئە گەر ناوی نابا مەم و زینی ھە ژار، بەر ھە مە کە ی ترخی پتر بوو یایە و زمانی ئەو پە خنە گرانە بە سترابایا کە دە لێ: «ھە ژار نە یوانیو ئە فکاری سۆفیانی خانی بە وردی دوو پاتە بکاتەو».

من زۆرم سەر لە وردە کاری سۆفیانی دەر ناچێ و نازانم قسە ی ئەو پە خنە گرانە تاکو ئێ پاستە، بۆ ئەم مە بە سە ش زانی بە پێژ دوکتور عیزە دین مستە فا کە بە عەرەبی لە سەر فەلسە فە و بیرو خانی نووسیو ھیوادارین کە دوا پێژدا پە ردە لە سەر زۆر لایەنی شاراوە ی بیرو خانی ھە لدا تەو؛ بە لām دە لێم مەم و زینی ھە ژاریش بە تۆرە ی خۆی کتیبی ی بە ترخە و زۆر چیرۆکی واشم پێ شک دێ دوو شاعیر کردوویانە شیعر و دیارە فەر قیان بوو.

ئەو ھەش نمونە یە ک لە مەم و زینی ھە ژار.

زین بوخچە ی دلی لای مۆمی داگیر ساو دە کاتەو

جارێکی بە زاری مۆمی دە دواند
دە ردی دلی زاری ژاری دە نواند
ئە ی ھاو دەم و پا ز و ھاو نشینم
من تۆش وە کو خۆم بە سۆز دە بینم
فەر مێ سکێ لێ گە ل منا دە رێژی
چۆن وا دە بێ ھیچ شتێ نە بیژی

نازانى دلىم به خۆم ده مینى
یهک بگری له گهلم و نه مدوینى؟
دهردى من و تۆ له یهک جودایه
وهک خاور و زهرده پپه و ههایه
تۆ خاورى شوق ده ده یته چاوم
من پڅپه و ناگرین مه ناوم
ناسووتن له تۆ مه گهر زمانت
وهک من نى بسووتن تاي زیانت
شوقت که له سه سهرى دياره
سه وداگرى سه سه سهرى دياره
من گيان به بلیسه دل به پشکۆم
سووتا جگهر و هه ناسه بۆسۆم
تیشکی سهرى تۆ له تۆ زمانه
گرپه دلى من به نیش و ژانه
هى من به له هى و به گیزه لووکه
ناکوژیته وه هى تۆ چووک و سووکه
شه و ده بیه هه والى شه و بیداران
پڅزانسه ده نووى هه تا ئیواران
من پڅ و شه و سه به و ئیوارم
یهک لا نییه ئایسانه کارم
جارجاره له ده ست دلى بریندار
جاپز له ژيان ده بوو به ناچار
په روا نه ده ما له ناگرى خه
په روانه ده ما ببیته هاو ده م

مهم و زینی خانی و ههروه ها می هه ژاریش هیندیک جیاوازیان ده گه ل ئم به یته دا هه به، که ئوسکارمان تۆماری کردوه. یه کهم دیداری مهم و زین له به یته که دا زۆر پۆمانتیکی و له واقعیه دووره. پهری، زینی بۆ مهم ده به ن؛ به لام خانی به پاسستی ئم دیداری زۆر ئاسایی پیک هیناوه و له واقعی نیزیک کردۆته وه. له جیژنی نه ورۆزا، له و جیژنه کۆن و نه ته وایه تییه دا. تووشی یه کی کردوون و به تیریکی دوو نیشانه ی ئه نگاو توون. هه م باسی نه ورۆز و په سمه کانی ئه و جیژنه مان بۆ ده کا و هه م سه ره تای دلداری مهم و زین داده مه زین. من به شبه حالئ خۆم ئه و کاره ی خانیم زۆر به لاره گرنگه؛ چونکه من ده زانم خانی گه لیک له ژۆر ته ئسیری ئه ده بی فارسیدا به تاییه تی له ژۆر ته ئسیری شیعی نیزامی گه نه ویدا بووه. نیزامی گه نه جو ی که شیعر دۆسته کانی فارس به خودای شیعی ده ناسن. شاعیریکی زۆر به ده سه لات بووه. پینچ گه نجی نیزامی له شاکاره به رزه کانی ئه ده بی جیهان ده ژمی درین؛ به لام چپۆکه کانی نیزامی به تاییه تی له یلا و مه جنوونه که ی لایه نی ئه فسانه یی زۆر به هینتره. جگه له وه ئه ده بی فارسی له سه رده می سه فویه کان زۆر خراب گه پاره ته وه دواوه و به چوار نا ل پاشه کشه ی کردوه و له واقعیه دوور بۆته وه؛ که چی خانی خه ریک بووه له وکاته دا له واقعیه نیزیک بیتته وه. ته نانه ت له هیندیک جیدا که دوور بۆته وه، عوزی هیناوه ته وه، ئه وه یه گو توویانه پیاوی هه لکه وته زه مان و مه کان نانا سن.

مهم له به یته که دا تاقه کوپه ی براهیم پاشای یه مه نه و له سیوی به هه شت گووراوه. که چی خانی په سه نه که ی لئ ئه ستاندۆته وه و کردوویه تی به کوپه ی نووسه ری میر، لاییکی جوان و پاک و خاوین، به لام ئاسایی بووه و هیچ له سیوی به هه شته و شتی وا نه گووراوه و ئاوامان پین ده ناسین:

تاژدین وه لهدی وه زیر دیوان
مهم زی خه لفی ده بیر دیوان

هه ژار ده لئ:

مهم پۆله ی نووسه ریکی میر بوو

تاژدین کوپی گه وره تر وه زیر بوو

لیږه شدا خانی لایه نی نه فسانه یی بی به یته که ی به رداوه، عرفو و چه کوش له به یته که دا.
وهک مه م - شازاده ن و نه وانیش گیروده ی زین و میوانی قهره تاژدین؛ که چی خانی به برای
قهره تاژدینان ده ناسخ:

تاژدین دوو برا هه بوون دقلاش
مانند دوو شاهباز جماش
دایم دلن دژمنان ده سوتن
یهک عارفو و یهک چکو دگوتن

به نگیه که له به یته که دا هاوده می مندالی و توکهری به نه مه کی مه مه و پوئیکی
گه وره ده گپږی. له مه م و زینی خانیدا ناوی نییه و گورگینی پیای میریش جیگای نه و
ناگریته وه.

به کر له مه م و زینی خانیدا و له به یته که شدا هه یه و هر خودای شه پ و خراپه یه؛
به لام پله و پایه و هو ی دژمنایه تی ده گه ل مه م و زین فره ی هه یه. لیږه دا هر چه ند
ژور به جه ساره تی ده زانم، به لام پی م وایه له باره ی به کړدا به یته که له واقعی کومه لی
کورده واری نیژیکتره. به کر له به یته که دا گه وره پیاو و هاوشانی قهره تاژدین؛ ټینکه به ری
ده گه ل قهره تاژدین ده کا و قسه شی له کن میر په واجی ژوره. مه م به قسه ی مه له ک پرحان
ده پیښدا ده چپته ماله به کر؛ به لام که سسی لن وه ده رناک وئ و زیز ده بی و ده چپته ماله
قهره تاژدین. به کر نه وه ی بو شانی خوی به سووکایه تی ده زانئ و ده یه وه ی تو له ی له
مه م و قهره تاژدین بکاته وه. بویه ده ست ده کا به شه ی تانی نه و گولمه زه ده گپږی نه و
هه موو خراپه ده کا و ولات ده شیویتی. ماله قهره تاژدین به سوتاندن ده دا، مه م له به ندیدا
ده پزیتی و ده مریتی، زین به و درده ده با، خو شی به کوشتن ده دا و دای بی به و چپږو که پر
له درد و ماته مه دیتی. ئه م په وداوه هیچ له واقعی کومه لی کورده واری دور نییه و
په یوه ندی به پاده ی پق هستان و کار له ده ست هاتنی نه و که سه وه هه یه که سووکایه تی
وای پښ ده کړئ. ئیستاش نه و په سمه له نئو هه موو توپزه کانی کومه لی کورده واری - به

تایبه تی له نیو پیاوماقووله کانداه هر ماوه و پووله هر مالیکی کورد بکئی و لانه دهی و
 بچی مه له دژمنی نهو، هرچی له دهستی بئ له گهلت دهکا و ده بیته دژمنت.
 به کر له مه م و زینی خانیدا گه وره پیاو نییه؛ کوخاده رکیکی خو پری و شه یان و
 شو فاره که دژمنایه تیی پیشووی ده گه ل مه م نییه و هر له بهر پیسی سرشت و نیهادی
 خوی نهو کیش و ناشو به ده نیته وه. خانی نه مر پاش باسیکی فه یله سو فانه ناوا باسی
 به کر دهکا:

القصه باقتضای خلقت
 میری به کمال عز و رفعت
 راگرت ژ بو خو درگفانک
 فتنان زمانه صی پسانک
 دایم له دری وی قاپوچی بوو
 قلاع و قلاش و قهوچی بوو
 نه ما به نسب نه مرد بو هتان
 بلکه متولد دی دبو هتان
 اصلی وی دیین مرگفر بوو
 محضا وی بشر بشوور و شر بوو
 نافئ وی منافق بکر بوو
 بلکه ژیلوقیا بتر بوو
 مناع و مذبذبین و ابلیس
 خدا ع و خبر بزین و تلبیس
 شاگرد شامتا وی شیطان
 شرمند ژ گوهتنا وی بو هتان
 بدچهره ژ رنگی دیو کابووس
 بد فعل و ستیزه کار و سالووس

خانی نو سوږفیه پاک و دل فراوانه‌ی که پټی خوښه شه‌یتانیش ببه‌خشری و نه‌سووتیندری. به‌کره مرگه‌وپیش پاش نو هه‌موو خراپه و تاوانه ده‌به‌خشن و نه‌ت‌نیا لی‌خوښ ده‌بن، به‌لکه له به‌ه‌شتدا ده‌یکا به ده‌رکه‌وانی کۆشکی مه‌م و زین. به‌لام نه‌ت‌وه‌ی کورد، به‌کری نه‌به‌خشیوه و ناب‌خشن و ئیت‌تاش یه‌ک‌یک له ناخوښه‌ویستترین پیاوانی میژووی کوردستانه و پوژ نییه تووک و له‌عنه‌تی بۆ نه‌چن. وادیاره زه‌مانی پټشو. باسی ئیت‌تا ناکه‌م - دووزمانی و شوڤاری له کۆمه‌لی کورده‌واریدا کورده‌وه‌یه‌کی یه‌ک‌جار درژی و ناشیرین بووه.

له پټشووه گوت‌م به‌یت‌که دروشمی ئاینی زه‌رده‌شتی پټوه هه‌یه؛ به‌لام چونکه ویستی سه‌ره‌تایی ئینسانان له هه‌ر په‌گه‌ژیک بن و بیروپروایان هه‌ر چۆن‌یک بن یه‌که، نه‌گه‌ر ورد سه‌رنج بده‌ینه نو به‌یت شتی وای تیدا ده‌بینن که له ته‌وراتدا دیومانه؛ ئایا وه‌خت‌یک تو ده‌خوینیه‌وه که په‌ریان زین له جزیری بۆ مه‌م ده‌بن، وه‌بیرت نایه‌ته‌وه که چۆن دیو بلقیسیان له سه‌باوه بۆ سوله‌یمان برد؟ یا نه‌گه‌ر گویت لڼ ده‌بن کات‌یک مه‌م و به‌نگین بۆ یه‌که‌م جار تیشکی هه‌تاویان دی و گوتیان «ئه‌وه خولایه»، هیکایه‌تی ئیبراهیم پټه‌مه‌رت وه‌بیر نایه‌ته‌وه؟

ئه‌و به‌یتانه هه‌موویان پیاوی هونه‌رمه‌ند و بن ده‌سه‌لات دایاننان و بۆ پیاوی ده‌سه‌لاتداریان گوتوون. به‌لام بن ئه‌وه‌ی بۆ خۆیان ناگادار بن نات‌ه‌بایی چینه‌یه‌تی و ویست و ئاواتی خۆیان تیدا گونجاندوه و چاری غه‌یره عیلمییان بۆ دۆزیوه‌ته‌وه. له به‌یتی مه‌م و زیندا شایه‌ر ویستوویه‌تی تۆکه‌ر جیی ئاغا بگرته‌وه. به‌لام نه‌ک به‌خه‌بات و به‌ریه‌ره‌کانی به‌لکه به‌فیداکاری و وه‌فاداری. به‌نگینه ئه‌وپه‌ڕی فیداکاری نیشان ده‌دا، ته‌نیا که‌س‌یکه که ئاغای خۆی به‌جڼ نایه‌لڼ و نه‌مه‌گداری خۆی ده‌سه‌لمینڼ. مه‌میش ده‌لڼ ئیدی ئاغا و تۆکه‌ر نین و بوینه برای دایک و بابی. که‌چی بریاره‌که‌ی هه‌ل‌ده‌وه‌شی‌تته‌وه و هینده پڼ ناچڼ وه‌ک دیلیک دیبه‌خشن. شایه‌ر تۆله‌ی نو بڼ نه‌مه‌گییه له مه‌م ده‌کاته‌وه و به‌و ده‌رده‌ی ده‌با. به‌لام نایه‌لڼ به‌نگین په‌له‌ی بټوه‌فایی پټوه بنووسڼ. له‌شکر دینڼ و تۆله‌ی ئاغای خۆی ده‌ست‌یتته‌وه. براهیم پادشای زگ سووتای وه‌جاڅ کویریش چاکه‌ی ده‌داته‌وه و شاری یه‌مه‌نڼ به‌به‌نگینه ده‌سپێرڼ. به‌وجۆره ئاواتی شایه‌ر پیک دڼ و تۆکه‌ر ده‌گاته پله‌ی ئاغایه‌تی.

لاس و خهزال

بهیتی سیییه می کتیبه که ی تۆسکارمان لاس و خهزاله . ئم بهیته به پاستی شاکاریکی نه ده بیی بهرز و کهم وینه یه . زۆر شتمان له پئوشوینی کۆنی نه ته وایه تیمان بۆ پوون ده کاته وه . ده پێشدا بهیتبێژ به قسه ، باسی گۆپان و له دایکبوون و پێگه یشتنی لاس ، قاره مانى چپۆکه که مان بۆ ده گێرته وه ؛ ئه و جار شيعر ده ست پێ ده کا .

شيعره کانی هه تا حه ز به کى له تيف و جوان و پپ مانان . ميسره عه کانی زۆر - زۆر دريژن ؛ به لام وشه په سه ن و جوانه کانی وا هه لێژێردراون و له ته نيشته يه ک داندراون که کێشه که ده پارێژن . جار جار نيوه شيعره کان کورت ده بنه وه . شيعره کان جارى وایه زۆر له سه ر قافیه يه ک ده پۆن و جارى وایه که م . کورتی بېر مه وه بارى نه ده بیی بهیتی لاس و خه زال به بپوای من زۆر باشه بێگومان ئه و بهیته زۆر کۆنه ؛ له مه م و زینیش کۆنتر دیته پێش چاو . لاس دارێکی سه خت و چپ و دپکاوییه . دياره ئینسانی کورد پێش ئه وه ی کۆخیکی بۆ خۆی دروست بکا ، هه ر له و وه خته وه که له ئه شکه وت و زندۆل و لێره و اردا ژیاوه ئه و داره ی ناسیوو وه و ناوی لێ ناوه . چونکه داره که سه خت و دپکاوی بووه ، دوايه کوپیان به ناوه وه کردوو وه . ئه و ناوه کۆنه له چپۆکه که دا هه ر ماوه ته وه . ئه گه ر ناوه کانی تر گۆپاون ، ئه گه ر شتی تازه ی ها توونه نئو ، پێشه ی چپۆکه که هه ر کۆن دياره .

به لێکدان ه وه ی من ئه و بهیته له زمانى مێوه جاغی ، یانی له و سه ر ده مه دا که مێژووی خۆمان و ده و روپ شتماندا نابینین . کۆنترین کتیبی شيعر و مێژووی فارسی (شانامه) ده لێ کاتێک ساسانیه کان پیاویان لێ بپا و نێره وه زێکی شازاده و په سه ن نه ما له سه ر ته خت دانیشین ، دوو کچی خوسره و په رويز نازه رمیدوخت و پووران دوخت ، یه ک به دوو یه کدا چوونه سه ر ته ختی پادشایه تی . به لام هه ر دووک زۆر که میان خۆرا گرت . فیرده و سی زۆر به په رۆشه وه ده لێ :

شکو هی نماند در آن خاندان
که بانگ خروس آید از ماکیان

یانی:

مه‌زنایه‌تی له خیزانی‌کدا نامینن
که مریشک وه‌ک که‌له‌شیر بخوینن

فیرده‌وسی پتر که هه‌زار ساڵ له‌وه‌ی پیش، مه‌زنایه‌تی ژنی به‌چاره‌په‌شی و لێقه‌ومانی
گه‌ل و بنه‌ماله‌ی پادشایه‌تی زانیوه، که‌چی ته‌ماشای ده‌که‌ین له‌و به‌یته‌دا دوو ژن مه‌زن
و سه‌رۆکی عه‌شیره‌ت و عیلى خۆیانن و داموده‌زگای مه‌زنایه‌تیان هه‌یه و له‌ هه‌موو
خۆشتر، له‌سه‌ر لاویک نۆوان ناخۆشیان له‌نۆ په‌یدا‌بووه. ته‌واو به‌پێچه‌وانه‌ی میژووی
تۆمارکراومان، که زۆرجار بیستوومانه‌ دوو مه‌زنی پیاو له‌سه‌ر کیزێک دژمنایه‌تیان بووه
و به‌گژیه‌کدا چوون.

هه‌ر شتێک پێشه‌یه‌کی نه‌بێ لک و پۆپی لێ نابێته‌وه. ئه‌م به‌یته‌ش ده‌بێ پێشه‌یه‌کی
هه‌بووین؛ پۆزگاریک له‌ ناوچه‌یه‌کی ئه‌و کوردستانه‌ دوو ژن سه‌ردار و مه‌زن بوون. جا
گرنگ نییه‌ ئه‌و ناوچه‌ کوێیه‌ و ئه‌و ژنانه‌ خانزادی هه‌ریری و یای خه‌زالی مه‌لا نه‌بیانن یا
دوو ژنی دیکه‌ن.

خه‌زالی مه‌زن و هه‌مه‌کاره‌ی خێلی مامودینه‌. مه‌لا نه‌بی باوکیشی ماوه و که‌چی خه‌زالی
هه‌ر وا بۆخۆی پێ پاده‌گا. به‌ ئاشکرای ده‌گه‌ڵ لاس دلداری ده‌کا.

بیریکه‌نه‌وه، له‌و زه‌مانانه‌دا که کورد مه‌لا نه‌بی لێ په‌یدا‌بووه و قه‌نه‌داری گرتووه،
پێش‌شوینی نه‌ته‌وايه‌تی و بیر و به‌روای مه‌زه‌بی ده‌سته‌لات و ئیختیاری وای داوه به‌ ژن؟
دلداری لاس و خه‌زالی وه‌ک دلداری مه‌م و زین نییه‌. خه‌زالی وه‌ک زین کچۆله‌یه‌کی
بێده‌سه‌لات و بێ ئه‌زمون نییه‌.

خه‌زالی ژنێکه‌ که ته‌نانه‌ت لاسیشی هه‌ناوه‌ته ژێر فه‌رمانی خۆی. خانزادیش ئه‌گه‌رچی
لاس بێ وه‌فایی ده‌گه‌ڵ کردووه و به‌جێی هه‌شتووه، یا باشتر بۆیه‌م خه‌زالی لاسی لێ
داگیرکردووه، دیسان هه‌ر مه‌زن و ده‌سته‌لاتداری عیلى و عه‌شیره‌تی خۆیه‌تی.

باری دلداری به‌یتی لاس و خه‌زالی زۆر شیرین و جوان و ته‌واوه. باری هه‌ماسیشی
گه‌لیک به‌هه‌زه. پیاو که ده‌یخوینێته‌وه، شیعره‌کانی شانامه‌ی فیرده‌وسی وه‌بیردێته‌وه که
رۆسته‌می پاله‌وان له‌ مه‌یدانی شه‌پێدا به‌خۆی هه‌لده‌لێ:

«چو فردا برآید بلند آفتاب
من و گرز و میدان افراسیاب
چنانش بکوبم بگرز گران
که پولاد کوبند آهنگران»

لاسیش ده‌لن:

شەپی کاوړان نییه شه‌پی به‌رانه

ژنانو ده‌که‌مه ئی‌خسیر، جن مالو ده‌که‌مه سه‌بزیخانه

ئوی له‌و به‌یته‌دا دلی خوینه‌ر یا گوینگر ده‌سووتین و پیاو خه‌مناک ده‌کا، بی‌وه‌فایی
لاسه ده‌گه‌ل خانزاد که هیچ وه‌ک کرده‌وه‌ی پاله‌وانی به‌ناویانگ ناچن. نه‌و لاهه‌ نازا و
زه‌بریه‌ده‌سته و گیروده‌ی خه‌زال بسوه. پاش وه‌ی خه‌زال ئی‌جازه‌ی ده‌دا بچن سه‌ری
عه‌شیره‌تی خویان بدا، هه‌زار سویندی بۆ ده‌خوا که له‌بزی ده‌ له‌بزی خانزاد نه‌گه‌پئی. لاس
ده‌چیت‌وه به‌ره‌و هه‌واری خویان. خانزاد پین ده‌زانن، ته‌داره‌کی بۆ ده‌گرئ؛ خیر و خیرات
ده‌کا؛ ته‌نانه‌ت سوپاسی خه‌زالیش ده‌کا که لاسی بۆ ئین داوه و ده‌لن:

«خه‌بری یای خه‌زالم بۆ بینن ده‌گه‌لم وه‌کو خوشکانه،

«لاسی ناردوته‌وه ئیره‌کانه،

«پیلای له‌سه‌ر چاوانه.

به‌لام لاس ناپیاری ده‌کا و سه‌ری لن نادا و نه‌حوالی ناپرسی و زوو ده‌گه‌پت‌وه بۆ
هۆبه‌ی خه‌زالن و که ده‌گانه‌وه وه‌ک ترسه‌توکیک ده‌لن:

«یای خه‌زال به‌سه‌ری تو له‌بزم ده‌ له‌بزی خانزادخانی نه‌گه‌پامه‌وه.

«خانزادی دلشکاویش تووکی لن ده‌کا و ده‌لن:

یا ره‌بی لاسه‌شوپ هه‌پۆ به‌پۆ سه‌ر نه‌یه‌نیوه دواوه،

«بزانه ده‌گه‌ل نه‌و عیال و مه‌خلووقه‌ی چم لن قه‌وماوه،

«هه‌زار و هه‌وسه‌د مالی باله‌کیان به‌سه‌ر نه‌مندا به‌چن ماوه.

لاس ده‌گه‌پت‌وه و خه‌زال له‌ وه‌لامی لاسدا که ده‌لن: پیم نه‌کراوه هیچ دیارییه‌کت بۆ

بینم، ده‌لن:

«هیچم ناوی لاسه‌شوپه وه‌کازی ده‌ستانم،

«نه من خانه خویم نه توو بیه میوانم»

بہن نہوہی بیر له حالی خانزاد بکه نہوہ خہریکی کہیف و نہہنگی خویان دہبن.

«لاس لهوئ دہبن ہہتتا سبجہینان،

«نہوئ شہوئ خوش پادہبری دہگہل گوزہران.

خوشگوزہرانی زۆر دہوام ناکا. خہزالی ہہوہسباز و جوانی پەرہست لاسی پالہوانی

نازا و زہرہدہست، بہلام نالی و بہن دہسہلات، دہنیریتہ چلپلہی عومانی گولی شۆپانیتی

بۆ بہن و دہلن:

«چ بکہم نہوہش دہبیتہ خہم، نہمن بابان ویرانی،

«پیتیان کوتم گولی شۆپان ہہن له چل پلہی عومانی،

«چرا و لالہت ناوئ سہرہخو داییسس ہہتتا سبجہیان.

لاس دہلن:

یای خہزال بزانیہ چۆن کارانت بۆ پیک دینم،

یان سہری خۆم دادہنیم یا گولی شۆپانیت بۆ دینم.

لاس بہدوای ہہوای خہزالدا دہپوا بۆ چل پلہی عومانی. نہو سہفہرہ کورت و پپر

مہترسیبہی، نہو حہوت خوانی پۆستہممان و ہبیردینیتہوہ. پاستہ گولی شۆپان بۆ خہزالی

دینن، بہلام سہری خوشی دادہنن. و ہہر تیری چلکنان دئ و بریندار دہبن خانزاد

بہبرینداری نایہتہ سہری، دہگہل نہوہشدا خہزال له دوای دہنیری. بہلام کہ دہمرئ دئ

و ویرپای خہزال شیننی بۆ دہگیتہ. نہم تیری چلکنانہ من دہباتہوہ نیو قوولایی میژوو،

گہپانہوہی دہ ہزار سوارہی یۆنانسی و گہزہنہفۆنم و ہبیردینیتہوہ کہ دہلن: کوردہکان

بۆسہیان بۆ دادہناینہوہ و تیرہکانیان له ناکاو گورچووی دہبرین.

ناسر و مالم

چوارەم بەیتی کتیبەکی ئۆسکارمان ناسر و مالم ماله؛ بەیتیکی پەوان و خۆشی دلداری و ھەماسییە. زۆرجار لە زۆر کەسانم ئەو بەیتە بیستوو؛ تەنانەت بە چاپکراویش دیومە. پەنگە ئەو تیکستە لە ھەموویان باشتەر و تەواوتر بێ. ئەم بەیتە زۆر کۆن نییە، کۆستانی گاگەش باوەمەر ئیستاش ناوی نەگراوە. لە کوردستانی ئێران و لە مەڵبەندی مەنگوپانە؛ لە نێوان سەردەشت و مەھاباد ھەلکەوتوو. لە ھەردووکان نیزیکە. کۆستانیکی یەكجار زەنویڕ و سازگار و بژوین و زەمەند و ئاووھەوا خۆشە. بەھاران چاوی کوێری پێ پوون دەبێتەو و بە سوێسن و ھەلالە و بەیبوون و شلیژە دەپازێتەو. قەبری ناسر و مالم مالم لە نێوان گوندی گاگەش و شەکرەگ ھەریەکە لەسەر گردیکی بچوک ئیستاکەش ماون. چوو مە سەریان گۆپی ساکارن، ھیچیان لە کێلەکان نەنوسراوە، بەلام زۆر درێژ ھەلخراون. لەو درێژترن کە پیاو پڕوا بکا پیاوی ئەوندە کەلەگەت لە کوردستاندا ھەبوون. دیارە بەئانقەست بۆ ئەوێ پالەوانەتیی ئەوان نیشان بەدەن گۆپەکانیان وا درێژ ھەلخستوون.

قەبری کوردەش لەسەر گردیکی دیکە ھەر ماو. ئەو بەردەمی کوردە لەسەری دانیشتوو ھە خۆی نەبزووتوو. کانی ناسر و مالم مالان و شک نەبوو ئەوانە ھەموویان نیشانەئەوێ کە بەیتەکە زۆر کۆن نییە. جگە لەوێ چیرۆکەکە بە جوانی لێی وەدەردەکەوێ کە لە پاش دابەشکردنی کوردستان و بێدەستەلاتیی دەربەگایەتیی ناوخوای کوردستان پووی داو. سەیریش نییە دەگەڵ ئەوێشدا کە گاگاش کەوتۆتە نێو سنووری ئێران لە بەغداوێ مەزنی بۆ داندراوێ. ناوچەکە زۆر لە سنوور دوور نییە، وێ دەچێ لە زەمانی قاجاراندا بووین، کە دەوڵەتی ئێران زۆر بێدەستەلات بوو.

بەو لێکدانانەو نەتوانین پاستییەکی بدۆزینەو، بەلام دەو دەگەین کارەساتی ناسر و مالم مالم لە زەمانیکدا قەوماو کە دەربەگی کورد پێشووی بێگانەکان. بەتایبەتی عوسمانییەکانی. پەچا کردوو. ئێن لە سەردەمی دەربەگایەتیی خۆماندا زۆر سووک نەبوو و تا پادەیک پێزی لێ گیراوە، لەو بەیتەدا بەتەواوی بۆتە دیل و کۆیلەیی باب و برای. تەماشای بکەن خاتوون تەوێزی لە وەلامی گلەیی مالم مالدا دەلێ چی؟

«خولاکەیی بزانی سووچ و تاوانی من چییە؟»

«نەمن بابم لى پړاوه ستابوو به خه نجرئ، بړام به شيرى پروتييه،
«كوشتن و مردنم قبول ده كرد نه مده داوه وه كيليه،
«بويه كم وه كيلى داوه، تا ده گهل ناسر و مال مالان نه يته وه ديدار ناخره تيه،
«ده گهل نه توو نا مال مال نه مده گهل ناسرى ئى من و ناسرى خوشك و براهه تيه،
«چ بگم نه توو نه منت ناوئ كارى خولاي پره بيه».

بارى نه ديه بيه به يته كه باشه و بارى هه ماسيشى هه روا؛ شيعره كانى مه و زوون و قافيه دارن. نيوه شيعره كانى كورت و دريژيان هه يه. له سهره يهك به يتيكى باشه. پرهحمان به كر كه له ناخرى هه موو به يته كان ناوى خوى دينى، دياره تن گه يشتوو كاره كه ى نرخی هه يه و قازانجى نه ته وه كه ى تيدايه، بويه ده لى: «هه زار پرهحمت له بابى (پرهحمان به كر) ى ئو به يته ى پوناوه؛ خولا ده وامى ئيمپراتورى بدا نه گهر (ساحيبي) ئالمانى ناردووه عيلمى كوردى بكا ته واوه».

برايملوك

به يتي پينجهمى ئه م كتيبه، به يتي برايملوكه. ئه و به يته ى زور مه شهووره. گه ليك جارم ئه و به يته بيستوو. وهك له بيرم بى نه وه ى له سه يد عه لاوى سه يد مينه م بيستوو، زور دريژتر و جوانتر و خوشتر بوو له و تيكسته ى ئوسكارمان بوى تومار كردووين. وادياره پرهحمان به كر له و به يته دا زور وه ستا نه بووه. خو مه رج نيه به يتي بزيك هه موو به يته كان باش بزاني. پرهخه يهك كه ئه و كتيبه ده گريته وه نه وه يه به شى هه ره زورى به يته كان هه شاهه ريك گوتوونى.

پرهحمان به كر خوى شاهه ريكي زور وه ستا بووه. به يتي داناون و به يته كونه كانيشى زانيون. له هينديكياندا يه كجار وه ستا بووه و هينديكي باش نه زانيون. به و حال وه وش برايملوكى پرهحمان به كر زور پيكوپيك و له باره. نيوه شيعره كانى زوره يان دريژن، دريژ و مه و زوون؛ قافيه گرپى تيدايه. به لام جارى وايه زور له سهر قافيه يهك ده روا.

به شيكى چيرۆكه كه به قسه ده گيرته وه. چيرۆكيكى دلداريه نوكه ريك حه ز له خوشكى ناغاكه ى ده كا و له و پنگايه دا زور په نج و جه فا ده كيشن. له سهر تكا ى گراويه كه ى، حه وت سالى په بق ناغا گوله كه ى ده گيرن تا به ده رمانيكى سه ير و نه فسانه يى چارى دى.

مىرشىيخ لە كاتى نەخۇشىدا بەلىتى دابو پەريخانى خوشكى بدا بە برايمۆكى. تەنانەت سولتانی ئەستەمبولن فەرمانى لەو بارەدا مۆرکردبوو. نازانم بۆ مىر خۆى گىل کردوو و برايمىش بێدەنگ بوو، تا مىرحەج براگەى دىگەى خاتوون پەريخان بەو كەينوبەينەى زانیوو. پەگى دەره بەگایەتیی پزوتوو و بە چلووى زستانى برايمۆكى دەرکردوو. دەرکردنى برايمۆك ئەوندە بێرەحمەتە و ناپاوانە و پزگاربوونى لە سەرما و بەفرى زستانى ئەوندە سىروسەمەرە بوو كە بۆتە زەربولمەسەل و ئىستاش لەبىر نەچۆتەو. لە كوردەواریدا ئەگەر يەكێك دەرگرا دەلێن بە دەردى برايم چوو. يا ئەگەر ئاغايەك هەپەشەى لە مسكینىك دەكا، دەلێ: «وێك برايمۆكى بە چلووان دەرت دەكەم». ئۆسكارمانیش لە پەراوێژێكدا ئىشارەى بەو مەبەستە كردوو.

ئەم بەیتە تازەيە لە زەمانى دەستەلاتى عوسمانىيەكان بەسەر كوردستاندا گوتراو. زۆر بەرپزەو بەساسى سولتانی ئەستەمبولن دەكا. دەرگەيەنیتە پزى پیاوەكانى خودای. ئەو سەردەمەمان وەبىر دەخاتەو كە لە سولتانهكانى عوسمانى بەناوى دینەو بەشى زۆرى مۆسلمانانیاى دەچەوساندنەو و وایان فریودابوون كە بەخۆیان نەدەزانن.

لەو بەیتەدا بەتیبێژ هەلەيەكى زۆر گەورەى كردوو و ئۆسكارمانیش تیی نەگەيشتوو و ئەوى لە زارى ھاوتۆتەدەر نووسىويەتەو. منیش ئەو ھەقەم بەخۆم نەدا ھەلەكە پاست بگەمەو. ھەرەك چۆن نووسراو نووسیم. بەلام پێویستمانى خۆینەر وشیار بگەمەو. خۆینەر پاش ئەو بەیتەكەى خۆیندەو دەزانن ئەو كەسەى گول بوو و برايمۆك گێراویتی و ئەو ھەموو جەفایەى دەگەل كێشاو، مىرشىخ و ئەو بە ھەموو خراپەى دەگەل دەكا و ئەو پەيوەندەى بەسەردینن و بە چلووى زستانى و بە مانگی كانوون دەرى دەكا لە ولاتى، مىرحەجە. لە زۆر جێى بەیتەكەدا ناوى مىرشىخ بەگول براو. كەچى كاتێك مىرحەج دوولكى لەسەر ئەستۆى برايمى دادەگرێ و ھەردووك پێى لێ دەكەوشێك دەكا و حوكمى لەسەر دادەنن بپوا، برايم چاكەى خۆى بەچاويدا دەداتەو و دۆ و دۆشاوى تێكەل دەكا و دەلێ:

«مىر بەقورىانت دەبم، خۆ نانى ئاغایان بۆ تۆكەران منەتى نینە،

« ھەر نانى خۆت بەفكرە ئەمەگى منى قەلەندەرت بەفكر نینە،

«ئەتوو گولێك بووى لەوانى نفرینە،

«حەوت سالانم سوأل بۆ كردى، سێبەرم بۆ دەكردى لە گوێى كەرى شینە،

«بەوانەش قایل نەبووم بىرمیە ئەستەمبولن بۆ خزمەت سولتانی ئەمینە،

ده چوومه کن شوان و گاوئان ده قاپیلکی کیسه لاند ا چۆره چۆره ی شیرم بۆ توو مینا .
«ئیتستا ده لیتی دهرت ده کم به دل و یه قینه» .

ئو حوت دیرانه سیمای به یته که ده گزپن و سه ره له خوینهر ده شتوینن چاککردنیان
هاسان بوو . به لام هق نه بوو ده ستیان لئ بدهم . چۆن نووسرابوون هه ر وام نووسینه وه .
پاش ئو چهند دیرانه برایم هه سستی دهروونی خوی ده رده بپژی و به خاتوون په ریخان
هه لده لئ و به پراستی به نده کانی ناسک و جوانن .

برایمۆک به هه زار کویره وه ری و ده ردی سه ری ده گاته ماله میرشیخی و به بن سه ر و
زمانی له کانیه خومارۆیه ی دیننه ده ری . (جیی هه ره ئینسانی چیرۆکه که ئیره یه) . میرشیخ
به تاییه تی ژنه گه وره که ی ، نه مگی برایمۆک ده ده نه وه . چاریک بۆ برایمی که سیره و سپوو
ده دۆزنه وه و فیداکارییه ک بۆ پزگاریی ئو له چه نگالی مه رگ نه نجام ده ده ن ؛ که په نگه
وینه تان له هه یچ چیرۆکیکیدا نه خویندبیته وه .

برایمۆک له مردن پزگار ده بن ، میرشیخ ده نیری خاتوون په ریخان به فیل دینیته ماله
خوی و له برایمی ماره ده کا و برایم به ئاوات ده کا :

«کاری هه رتیکیان بوو ته واهه ،

«موباره ک بن بووک و زاوا ،

«(په حمان به ک) پاوه ستاوه ،

«له نئۆ کوردی ژۆر به ناوه ،

«له سابلای دانراوه ،

«حوکمی^۱ خارجه گه ری به وی دراوه ،

«ئه له ملای کارمان ته واهه» .

۱ - وا دیاره په حمان به ک له پاداشی ئو کاره ی که بۆ ئۆسکارمانی کردوه ، کراوه به ته به عه ی ده ول ته
ئه لمان . ئو سه رده مه ی قانونی کاپیتولاسیۆن له ولاتی ئێران هه بووه ، ئێرانی ژۆریان بوونه ته به عه ی ده ول ته
گه وره کان و قانونی ئێران نه یگرتوونه وه . نه مبیستوه پیاوی هه ژار و که م ده ست بوینه ته به عه ی بیگانه ،
په نگ بن په حمان به کری کرمانج له سایه ی هه نره که یه وه یه که م کرمانج بووین که ئه م کاره ی بۆ جیبه جین
کراین . هین

شیخ فہرخ و خاتون نہستی

شہ شہم بہیتی کتیبہ کہمان بہیتی شیخ فہرخ و خاتون نہستیہ . ئو بہیتہ پاش
مہم و زین لہ ہمووانی پتر جئ گرتوہ . (پہ حمان بہکر) لہو بہیتہ دا زور و ہستا و شارہزا
بوہ . زور بہ پئ و جئ گرتوہ و باش تو مارکراہ .

دہ لئین فہرخ و نہستی بہ زاری کرمانجی ژوروش چاپ کراہ ، بہ لام بہ داخوہ و ہگیرم
نہ کہوت تا لہ بہریہ کیان پانیم و جیاوازییہ کانیاں بخہمہ بہرچاو .

بہیتبیز دہ پشدا بہ قسہ دہست پئ دہکا و زور بہ کورتی باسی لہ دایکبوونی فہرخمان
بؤ دہ گرتبیزوہ . (نازانم بؤ بہ پیچہ وانہی جارمان پھمان بہ کر قسہ کانی پچکر پچکر و تیکہ ل
پیکہ لئ) . پاشان دیتہ سہر شیعر . شیعر جیوان و پھوان ، شیعر سوار و ساکار ، شیعر
بہ تاموخوئ و تہوپاراو . لہ سہر کیشی خومانہ و تاییہ تی و کونی کوردی . بؤ دہر پرنی
مہ بہست ، جاری وایہ نیوہ شیعرہ کانی تہواویک دریزن و جاری واشہ زور کورتن . بہ لام
لہ ہموو حالیکدا کیش و موسیقا پاریزراہ . قافیہی زور بہ گرنگ گرتوہ . شیعر بی
قافیہی تیدا نابینی . بہ لام قاعیدہ یکی ریکوپیک نییہ ، جاری وایہ زور لہ سہر قافیہ یک
پویوہ و جاری وایہ ہر تاقہ دو نیوہ شیعر لہ سہر یک قافیہن . بہستہ بہ ہاسانی و
گرانی قافیہ ، ئہ گہر ہاسان بوہ زوری لہ سہر پویوہ و ئہ گہر گران بوہ خوی ماندو
نہ کردوہ و زوی بپوہ تہوہ . شایہر کونہ کان دوپاتہ کردنہ وہی قافیہیان لہ شیعر دا
بہ عیب نہ زانیوہ . ئہم کیش و قافیہ بہ نہ بۆتہ ہوی ئوہ شایہر لہ مہ بہستی بنہ پرتی
دوریتوہ و لہ گپرانہ وہی چپرک دامنئ . ئہم بہیتہ بہندی زور جیوان و مہ زمونی زور
ناسک و شاعیرانہی تیدا ہن ، تابلوی زور پھنگین و ہونہ رمندانہی کیشاوہ . زمانہ کی
زور تہ و پاراوہ . وشہی گہ لیک پھسہن و شیرینی کوردی بہ کارہیئاوہ . بہ پیچہ وانہی
بؤچوونی ٹوسکارمان ، بہیتبیز لہ شیوہی موکریانیدا گیری نہ خواردوہ و لہ زاراوہ کانی
دیکہش گہ لیک کہ لک و ہر گرتوہ . بہ تاییہ تی ئہ گہر پیدایستی بہ قافیہ بووین .

ئوہی لہو بہیتہ دا سہرنجی منی پاکیشاوہ و بیگومان سہرنجی خوینہرہ بہریزہ کانیش
پادہ کیشی تہنیا باری شیعر و زمان نییہ ؛ بہ لکہ باری داپشتنی چپرک . ئہم بہیتہ لہ

کومه لیک چپړوکی جوربه جور پټک هاتووه که تنیکه ل کراون و پیکه وه جوش دراون و
 هم چپړوکه سهیره سه مه رهيان لئ په يدا بووه. من نقرم چپړوک بیستوون و که میشم
 نه خویندونه وه. تا نیستا: چپړوکی کورتی وام نه بیستووه و نه خویندونه وه که نه و نه دی
 لکو پ لئ بیتوه و نه و نه دی پرو دای سهیر تیدا بئ.

هم چپړوکه کورتی که شایه ری نه ناسراوی کورد بؤ نه وهی بتوان به شوپک ته وای
 بگا، ناچار بووه کورتی بکاته وه تا شاباشی ناغای پئ بگا، تا قاوه چی کرتی بداتئ، یا هیچ
 نه بئ، دانیشتونانی هونه ردوستی مزگه وتی لادئ، په حمه تی بؤ دایک و باوک بنیزن و دم
 خوشیکی پئ بلین، نه گهر به بیري نو سه ریکی وهک (نلکساندر دوما) دا هاتبا، بیگومان
 چنه دهرگ پومانی شیرین و دریزی لئ دروست ده کرد.

به یبیز بئ نه وهی بیلئ ه و دای چپړوک بیسئ، زور باری ژيانی کومه لایه تی کومه لی
 کورده واریمان بؤ ده گیزته وه. نه و پړوشوینه تاییه تیبه ش باش و دزیوانه مان نیشان دها
 که نیستاش ماون و به تاییه تی له لادیدا که میان گوران به سر دها هاتو. نه گهر ژنیک زا،
 چون ژنانی ناوه دانی لی کوده بنه وه. نه گهر کوپی بو، چون مزگینتی بؤ باوک و که سوکاری
 ده بن؛ چون پروژوی ده که نه وه؛ نیوکی ده بپن و ده یهاوینه سر بیزینگ تا ه و تووی
 ده چی. ژنی زه یستان چون ده که وئ و مه لوتکه ی له تنیشت داده نین و بؤ نه وهی شه وه
 مندا له که نه خنکینئ و نال خوی نه با، قورعان و دوعای له سر ده خوینئ؛ یا هیچ نه بئ
 قورعانیکي له پشت سهری داده نین. پاش نه وهی ه و تووی چو دایک خوی ده شوا و
 جلک ده گورپئ و مندا ل ناو دهنرئ و داویردته سر پشتی لانک و گویزه بانهی بؤ ده گری.
 به لام قاره مانئ هم چپړوکه گویزه بانهی بؤ ناکرئ؛ چونکه کاره ساتیک ده قه ومینئ که
 خرم و که سوکاری هوشی نه و کاره یان نامینئ. پاش نه وهی باسی مردو و مردن و شوون
 و ناشتن سه ره خوشی و پرسه و له مزگوت کزبوونه و مان بؤ ده کا. نه و پړوشوینه ی که
 هیچ گورانی به سر دها نه هاتووه و له لادیدا ه و روک خوی ماوه.

۱ - بیستووه له ناوچی پشدر شه خسیک هیه ناوی شیخ فره. خه لکی نه و ناوچه زوریان پئ
 گوره یه و گوره که ی مه زاره و بؤ نیاز و مرادان ده چنه سهری. ماوه یک له وهی پیش لویکی خویندوار و
 پرونا کبیری پشدری به لیتنی پئ دام زاناریه یکی ته و ام له سر نه و پیره بؤ بنووسئ و بؤ بنیزئ. نه ویش
 به لیتنی خوی به چی مینا و نو سراوه که ی له شوینی خویدا چاپ ده کړئ. شیخ فره ی پشدر شه خسیک بووه
 وهک نه و ه و شیخان ی دیکه. که شف و که راماتی نواندوه و چاکای ده گ ل خه لک کردوه و له خراپی
 گیزانه وه.

ئەو کەسانەى (تذکره اولیا)ى شیخی عەتار شاعیر و نووسەر و سۆفى بەناوبانگی فارسیان خویندبیتەو، دەزانن شیخی وا هەبوون و کاری وایان کردوو، پیاو سەری سوورپەدەمین و پیتی بە عەرژەو و شک دەبن. بۆ نمونە لە و کتێبەدا خویندوو مەتەو پۆژیک دوو شیخ لە قوون تەندووژیک کە هەروا نێلەى دەهات پیکەو پۆنیشتبوون. جامیکی ئاویان بۆ دانان. یەکیان دەستی دە ئاوەکەى هەلدا و ماسییەکەى زیندوو دەرفنا. ئەوى دیکە گوتی: «جا ئەو چییە، ماسى مالى ئاوییه». ئەوجار بۆ خۆى دەستی پۆهیشتە تەندوو و ماسییکی هێتادەر. ئەویش نەک ماسى برژاو، بەلکە ماسى زیندوو. یا ئى وایان هەبوو دەرفى دە بەحر هاویشتوو و دواپە گوتوو یەتە دەمویتەو. هەزاران ماسى لە دەریا هاتوو نەدەر و هەریە کە دەرفی زێر و زیویان بەدەمەو بوو شیخ نەبوو سەتوون و تا ئاخى ئى خویان دۆزیو مەتەو و بۆیان هێتادەتەو! زۆریان بەرمالى مەبارەکیان هاویشتوتە سەر دەریا و پیتی پەپوونەو، یا باریان لە شیرى دپندە ناو و هەژدیهایان وەک گوریس پى هەلداو. شیخی عەتار زۆر شتى سەیرتریان لى دەگێرتەو. شیخ فەرخى پشەدەرفى یەکی وەک ئەوانە بوو و کاری وەک ئەوانى کردوون.

بەلام شیخ فەرخى کە خەيالى شایەرێک کوردی نەخیندەوار دروستی کردوو، کاری لە کەشف و کەراماتی شیخانەدا نەهیشتوو و موعجیزاتی پیغەمبەرانی کردوون. سەیر ئەو یە بەپیچەوانەى پیاوچاکان، بەبارى خراپەدا کەلکی لە و هیژە خواپیداو وەرگرتوو. فەرخ هەر لە دایکی بەردەبیتەو، وەک عیسا قسە دەکا، خەلک سەریان سوورپەدەمین و بە پەموزنى دەزانن. فەرخ لە قەرەواش و مامان و ژنەکانى دەورەبەرى دایکی پادەخوپی و هەپەشەیان لى دەکا و تەنانت لە هەپەشەکیدە و شەى بیگەنەش بەکاردینى، تا بزائن جگە لە زمانى زگماکی، زمانى دیکەش دەزانن و دەلن:

«ئەو پیریژن و مامانچی و سەرسپییه،

«هیندیک کیشکچی بن هیندیک بەرن مرگینیه،

«زۆر دەدەنن کەم نییه،

«ئەگەر هیناتانەو هەموویان لى بەش دەکەم بە براپەتییه،

«هەر کەس پوولێکی بدزێ بەحقى ئەو خولایى پەبییه،

«سەرى دەتاشم سواری کەرتى دەکەم (بیروونى) دەکەم لە شارى داودییه».

فەرقى فەرخى دەگەل عیسا دوو شتە. یەکیان: عیسا کە بە ساوایی قسەى کرد، بۆ پاکانەکردن کە دایکی بوو، قسەکانى باش و خێریوون. بەو موعجیزە مریەمى بوختان

پېکراو و نابړووبراوی کرده ژنیکې پاکی میژوویی. به لّام فهرخ، زمانی به باش و خیر ننگه پړا. جگه له وهی هه په شعی پښ له خه لک کرد، به و زمانه ته پړ و پاراوه تووک و نزای له دایک و باوکه به سته زمانه کانی خوی کرد و کوشتنی. نه وه یه که م کاری باشی فهرخوله یه، شاکاره کانی دیکه دوايه ده بینن. فهرقی دووهم نه وه یه وه که ده زانن عیسا دلّاری و شتی وای نه کردووه و تا له سهر عهرزی بووه به په به نی ماوه ته وه؛ به لّام فهرخوله یی نیمه هر له زگی دایکیدا ناشقی خاتوون نه سستی کچی مامی بووه و دایک و باوکه هه ژاره کانیشی بویه مراندن تا به که یفی خوی کاو له خاتوون نه سستی ببینن.

مامی فهرخی ترسا خه بهر به سولتانی نه سته مېوولن پابگا که پموزنه ی وا له بڼه مال که یاندا په یدابووه و نازاریان بدا. ده ستوری دا له ته ویله ی که ل و گامیشاندا بدهن تا له بن پښاندا بچن.

نه وه نه فسانه ی زالی باوکی پوسته میمان وه بیر دینیتته وه. به قسه ی فیرده و سی نه ویش مندالیکې سهر بووه. که هاتوته سهر دنیا پیش و سمیلکې پیاوانه ی هه بووه. باوکی که پالوان و په سه نزاده بووه، پښی شوورده یی بوو توره ی وا سه یروسه مهره ی له پاش به بچن بمیتن. بویه نارده ی له بیابان فرپیان دا. سیمرخ برده ی و به خوی کرد و عاملانده ی و کردی به پیاوکی نه و تو که باوکی شانازی پتړه بکا^۱.

که فهرخیان هاویشته سهر لانک و ده سرازه توند توند شه ته کیان دا، کاریکی وای کرد که بیگومان له میژودا وینه ی نییه و نه بیستراوه؛ با له زمان به یتبیزه وه کاره ساته که تان بۆ بگتړمه وه؛

«ته مه نای کرد له په بییه،

همو که س خه وی گران بییه،

«وه لّاه ی چیدی ده و لانکه یدا نابم نه و شه و ده چمه پال خاتوون نه سستییه.

«فهرخ هاواری ده کرده خولای جه بباری،

«ده سرازه ی به سهر خویدا فرپن ده دا له لانکن ده هاته خوارن به یه کجاری»

به سه رینی خاتوون نه سستی هه لّده گه پړا، ده رزی له به رزکی ده رهینا پښی ده یه خه ی کتشا بۆ خوی چووه نیو سینگ و مه مکانی به یه کجاری. دلّاری وا سه یروسه مهره کن بیستویه تی؛ مه لوتکه یه کی سهر هه وتوو و چلوان خو له لانک هه لّدیریتته خوارن، به

۱ - نیتستاش له کورده وایدا نه گهر ویستیان باسی زانایی و وریایی که سیک بکن، ده لّین ده ست

په روه رده ی سیمرخه.

سہرین ہلگہ ری، بہ دہرزی بہرؤکدا خو لہ ژوورئ پوکا و بچنہ زگ کیژئکی سہر و عوزر شوپ. جا توخوا خاتون ئستی هقی نہ بووہ بلئ: «گولہ! ئتوو دئیہ کن ئمن چت پئ دہکرئ؟» ئو ژوانانہ دریزہ یان دہبئ و شتی سہر لہو بابہ تہوہ لہ بہ یتہ کدا دہ خویننہوہ کہ پیویست ناکا من بۆتان بگئرمہوہ.

لہ پپر پووداویکی تازہ پوودہ دا؛ ناشقیکی دیکہ بۆ خاتون ئستیہ پەیدا دہبئ. شیخالہ کہ چہ لئیک قوت دہ بیٹہوہ. گہرہ پیاویکی ولاتی خوہ تی، کہ چی لہ سوئ خاتون ئستیہ دہ بیٹہ شوانی مالی باوکی.

لکئکی تر لہ چپڑکە کہ دہ بیٹہوہ. شیخالہ باتی شہرتی شوانی داوی خاتون ئستیہ دہکا. براکانی و دایک و باوکی ناچار دہبئ بہ زۆرہ ملی خاتون ئستیہ لہ شیخالہ مارہ بکن. بہ و مہرجہ شیخالہ کہ چہ لہ بہ (گۆرہ مہرگی) یانی تا مردن بۆیان بچیتہ بہرہ مہ پی. شایہر لۆرہ دا دیمہ نیکی دزیو و ناشیرینی پۆشوینی کۆمہ لایہ تی کوردہ واریمان نیشان دہدا. پۆشوینیک کہ ماکہ ی چارہ پەشی کۆمہ لہ دیلی و بیڈہ ستہ لاتی کچ و زۆلم و زۆری برا و مالپہ رستی و بیڈہ زہیی دایک و باوک.

خاتون ئستی نارازیہ، کہ س ئو کارہ ی پئ خوش نییہ. تہ نانات مالپہ رستی و تہ ماح، کہ سوکاری کہہ کیان ناچار کرد ئو کارہ ی بکن. ئوان مہ پە کہ یان لہ کہہ کیان پئ بہ نرختر بوو، دہنا پئیان خوش نہ بوو شیخالہ بیٹہ زاویان. لہ و نیوہ دا تہ نیا دوو کہ س بہ کہ یفن، دیارہ یہ کیان شیخالہ کہ چہ لہ. ئوی دیکہ کئ بئ باشہ؟ پەنگ بئ بہ لاتانہوہ سہیربئ ئہ گہر بلئیم ئوی تر کہ س نییہ فہرخۆلہ ی دلتر و شووگہر نہ بئ، بہ لئ. فہرخۆلہ گوئ ناداتہ ئوی گراویہ کہ ی بہ زۆری و بہ نابہ دلّی بہ میژد دہدہن. بۆچی؟ چونکہ دہ ترسا یہ کی دی بہ سہر خاتون ئستی ہلہوہ ستئ و خاتون بہ بووک بچئ؛ بہ لّام شیخالہ زاوہ بندہ و قہراریش وایہ تا خاتون ئستی بۆخوی مل نہ دا، بہ دہستی نہ گریئ. کہ وایوو جائئ فہرخ دہرفہ تی ہہ یہ کہ یفی خو ی بہ دۆستہ کہ ی تہخت بکا.

لہو بہ یتہ دا شتیکی ترمان لہ واقعی ژیا نی کۆمہ لایہ تی کۆنی کوردہ واری و تہ نسیری وہ زعی ئابوری لہ سہر پۆشوینی کۆمہ لایہ تی گہ لان بۆ پوون دہ بیٹہوہ. ئہ میرئکی کورد کہ ئہ گہر چپڑکە کہ بخویننہوہ تئ دہ گہن زۆر بہرہ ی بہ جیاوازی چیناہ تی ہہ یہ. کہ حازر دہبئ کچی خو ی بدا بہ شوانیک. بۆ؟ چونکہ تا ئم دوایانہ کورد گہ لئکی کۆچہر بووہ و بہ مہرداری و ئازہ ل بہخوکردن ژیاوہ و زۆر کہ می ئاورپ وہ سہر کشتوکال داوہ تہوہ. دیارہ شوانیکی چاک چہ ند بہ کاری مہرداری دئ. لہ کتیبہ کانی دینیدا خویندوومانہ تہوہ

زۆریه ی پیغه مبه ره کان شوان بوون و شوانی سوننه ته . نه وهش به لگه یه بۆ نه وهی مه پداری کاری نه سلّی گه لانی کۆچه ر بووه .^۱

دیسنان شایه ر لکێکی دیکه له چپۆکه که ده کاته وه و شیخاڵ گپنه ی ده گرێ که ده بێن خاتوون نه سستی بیته مه پ دۆشین . نه گر نه و شوانه ، ژنیشی ده بێن بیژی بێ . نه و لکه ی چپۆکه که هم زۆر شیرین و خوشه هم شتی سه یری تێدان ، هم چه ند پێوشوینی کۆنی سه رده می ده ره به گایه تی کۆمه لی کورده واریمان نیشان ده دا که تا ئیستاش به ته واوی بنه پ نه بوون . شیو و کۆلی کیژه نه میران ، چوونه مه پی ناسکه بیژیان ، بیژ و هاوپی مه پی و شتی دیکه ی وا . فره خیش بێ کار نییه و پۆلی نه سلّی هه ر نه و ده یگنێ . کچه کان ده خه ویی ده که ن و ده چنه شیو و کۆل ، که وه خه به ر دێ وه دوویان ده که وی . نه وان خۆیان پووت کردۆته وه و خه ریکی کاری خۆیانن . فره له که لێنی به ردی پارده وه ته ماشایان ده کا . کارێکی سووک و مندالانه و بێ شه رعیه . راسته له راست خوشکه کانی خاتوون نه سستییه چاو ده قوچینن ؛ به لام هه ر له به ری پێوه تا تۆقی سه ری ده خاتوون نه سستییه ده فکرێ . به چ هه قێک نه و کاره ده کا ، مه گر خاتوون نه سستی ماره کراوی پیاویکی دیکه نییه ؟ گریمان فره زۆر پووناکبیر بووین و لێکی دابیته وه خاتوون نه سستی به زۆره ملی ماره کراوه و ماره ی له شیخاڵ نه هاتوه ، دیسان هه قی نه بوو نه و کاره ناشیرینه بکا . بۆ نه وهی سه رنجی خاتوون نه سستی پابکێشش ، کارێکی سه یرتر ده کا . به ردان به سه ر خۆیدا ده پووخیتن و به ئانقه ست خۆی ده گه یه نیتته حاڵی جاوی . وسو ئاغای بانگ ده که ن یاسینی له سه ر بخوینن ؛ به لام له پ زیندوو ده بیته وه و نایه لئ وسو ئاغا . که نه ویش دلی به خاتوون نه سستییه وه هیه . بیته پێش .

پاشان وسو ئاغای ده کاته تۆکه ر و پیاوی خۆی . نه ویش به چ فیلتیک ؟ وسو ئاغا له تۆره ی به که ره مه رگه وه په ؛ له جیزی بۆتان هه لی نه کردوه ، په پیوه ی نه م ولاته بووه . که س به و پاژه نازانی فره نه بێ ، چونکه غه ییزانه . که نه وهی به وسو ئاغا پاده گه یه نن ، وسو ئاغا ده ست و داوینی ده بێ راستی لی نه لئ . خاتوون نه سستی به خوشکی خۆی قبوول ده کا و بۆ هه میشه ده بیته پیاو و پشتیوانی فره و خزه ته ی به نرخ ی پێ ده کا . تیگه یشتن دوو زمان ی و شوفا ری چه ند تاوانیکی گه وره بووه ؟ تۆره ی پیاویکی شوفا ر بۆ نه وه ی پاژی نه درکێ ، به هه موو ده سه لاتی خۆیه وه ملی بۆ مندالیک پاده کێش .

گوتمان فرخ کہ لہ دایک بوو موعجزہ ی عیسای نواند، بہ لآم بہ باری باشدنا نا۔ ئیستا دہبنین موعجزہ ی مووساش دہنوینن؛ دیسان بہ باری خراپدا۔ مووسا وہ کارژکی ہہ بوو دہیکردہ ہہ ژدیا۔ گیانی وہ بہر بن گیانیک دینا، بۆ ئوہ ی سیحر بہ تال بکا؛ بۆ ئوہ ی جادوگران ببہ زینن؛ بۆ ئوہ ی فیرعونی زالم و زردار بترسینن۔ بہ لآم فرخ گیانداریک بن گیان دہکا؛ ئینسانیک دہکاتہ بہرد۔

خاتون ئہستی و دایکی بۆ دلدانہوہ ی شیخال دہچنہ مہری۔ فرخ ناحہجمی و وہدویان دہکہوئ۔ دایکی خاتون ئہستیہ سیری دہخوا و زمانی دہسووتی و ناماقوئی دہکا و ئیستر و ہسہر فرخ دہپہرینن۔ فرخ رقی لن ہلڈہگرئ۔ دہپیشدا تۆلہ یکی لن دہستینیتہوہ و کارژکی وا دہکا کہ مندالی ہرہ قوشمہ و بہدفر نہ بین نایکہن۔ دپووی وہ بن کلکی ئو ئیسترہ دہدا کہ پیرژنہ سہر بہ سؤدرہ کہ سواری بووہ۔ دپوو وہ بن کلکی ئیستردان گالتہ نییہ؛ ئیستر شیت دہبن۔ جیفرک ہلڈاوئ۔ ئہملا و ئہولا دہکا، تا پیرژن ہلڈہدیرئ و چی وا نامینن مل بشکینن۔ فرخ بہوہشی لہ کۆل نابیتہوہ۔ دوعای لن دہکا و دہیکاتہ بہردیکی شین۔

دہچنہ مہری لکیکی شیرین و جوان لہ بہیتہ کہ دہبیتہوہ۔ نامہوئ باسی بکہم۔ دیسان فرخ ہیزی خوی نشان دہدا و شیخال رہق دہکا۔ کہ یفی خویہ تی شیخال بن ئہدہبیی دہگال کردوہ؛ بہ لآم ئیزندانی گورک بۆ نیو مہر، کارژکی پیواچاکانہ نہبوو و زہکات بہ گورگیدان بہ ہیچ شرعیک دروست نییہ۔ کہ چی فرخی ئیمہ بن ئوہ ی ئو شیعہری سہعدی لہ بیر بن:

ترحم بر پلنگ تیز دندان

ستمکاری بود بر گوسفندان

گورگان دہنیرئ لہ بہر چاوی باشقہ شوانی مامی، مہری بخۆن؛ ہہر بۆ ئوہ ی ہیزی خوی بہ شیخال نشان بدا۔ لہ گہرانہوہ دا خاتون ئہستی زۆری لہ بہر دہپارپتہوہ دایکی نہجات بدا۔ ئہویش لہ بہر ئو گیانی وہ بہر دینیتہوہ۔ بہ لآم جارئ تا دہگہنہوہ شاری دہیکاتہ دیلہ سہگ و نایکاتہوہ ئینسان۔ راستہ نامۆزنی ژنیک باش نہبوو؛ بہ لآم ئو تۆلہ ئہستاندہوہش زۆر بئ پرحمانہیہ۔ نامۆزنی نہقلہ کہ بۆ کورہکانی دہگپریتہوہ و ئہوانیش ئو سووکایہ تیہیان پئ قبول ناکرئ۔ لہ فرخ دہخہفتین و خہریک دہبن بن

به تلپتن. ناچار پادهکا و دهچته ماله وسوئاغا. ماله وسوئاغا زور پیزی لی دهگری. له ویش ئیعیازیک ده نوینن که (شه ققو لقه مه مان) وه بیر دینیتته وه. هیشتا سن پوژی ماوه په مه زان ته واو بن، مامی پاده گه یه نن هرکس مزگینیی جیزنم بۆ بئین جوانو نه سپیک و که ولکی جیزنانه ده ده من. فهرخ زمان ده گوپئ و جیزن سن پوژه وه پیش ده خا و مانگ ده بیندرئ و جیزنانه ی و ده ده گری. له هه موو کاره کانی سه یرتره؛ ده سته لاتیکی زوری ئینسانه به سه ر ته بیعه تدا. که س شتی وای له ده س نه هاتوو. جگه له وه ته نیا کاریکی قاره مانی چپوکه که مانه که قازانجی خۆی تیدایه و به زیانی که سیش ته واو نابن.

کوپه مامه کانی نه و جار به فیل و ده هۆ خه ریکن له نئوی به رن. خاتون نه سستی پئ ده زانی نایه لئ ده داو که وئ. فهرخ چی دی خۆی پئ ناگیرئ؛ ده پیشدا کاریکی که لیک خراب و نه تکیکی زور گه وره به کوپه مامه کانی ده کا.

یه کیک له په سمه هه ره دزئو خراپه کانی کورده واری که به داخه وه ئیستاش هه ر ماوه، گیشه و گه ل و خه رمان سووتاندن، زگی گا دپن. کلک و گوئی که ر و ئیستر برین و په فیسکه و په مانه ی یه کسم هه لبرینه. فهرخیش پیش پویشن نه و کاره ی کرد. با شایه ر بۆتان باس بکا:

«کن، بوو؟ فهرخۆله ی نازداره،

شیری بابی وه چنگ که وت نه و جاره،

ده سستی دایه بۆ یه خته خانه ی مالمی چوو خواره،

ده رکی کرده وه چو له ته ویله ی گرتی قه راره.

به ته ویله یدا هات له په فیسکه ی هه موو ماین و نه سپانی داوه.

قه ت یه کیک ی به ساغی نه ماوه».

پاش نه و کاره ناشیرینه لئی سواری جوانووله ی خۆی ده بن و ده چن بۆ شام بۆ مالمی خالی. له پێگادا تووشی زور کویره وه ری ده بن؛ به سه ر هه موو کۆسپیکدا زال ده بن. دیاره نه ک به هیزی شان و باهۆ، به لکه به هیزی مه عنه وی. به فر ده توینیتته وه و نه قلی شه قبوونی نیلمان به ئیشاره ی مووسا وه بیردینیتته وه، به زه حمه ت له زئ ده په پتته وه. پیره باگینیک نه سپه که ی بریندار ده کا، هه رچه ند دوايه په شیوان ده بیتته وه، فهرخ لئی نابووئ و تووکی خراپی له خۆی و توره مه ی ده کا.

فهرخ نه و جار ئیعیازی سوله یمانی پیغه مبه ر نیشان ده دا؛ زمانی بالندان ده زانی. دوو په شیشه ی نیر و من نه سپه که ی ده په ویننه وه، رازیک بۆ ئیره که ده گپرتته وه که ده بیتته

هۆي ئه وه هه موو سه رى مڤيه كه ي هه لڤچڤڤ. له و مو عجيزه ش كه لڤى خراپ وه رده گريئ، به لام دوايه په شىوان ده بڤته وه و دوعاى باشيان بۆ ده كا. له كه وانيش تووڤه ده بڤ و دوعاى له كه وانيش ده كا. دوعا كه شى گيرابوو.

نازانم له پيش ئه وهيدا فهرخ دوعا له كه وان بكا چۆن بوون؟ به لام ئه وانى له كوستان زياون ده زانن كه وى تيژيال ده به فرى يه ك نوا و ته ردا هه ر يه ك بال و دوو بال ده فرڤ. كه بالى ته رپوو سه رى له به فرڤ پۆده كا و قوونى قووج ده كاته وه و به ده ستى ده گيڤڤ.

كوورتى بڤرپنه وه فهرخ به هه زار نارى عه لى گه يشته شامى و مالى خالى. به لام ئه وه پهنده ي پڤشينيانى لڤ وه راسه نه گه را: «خالان خوارزا مه زن كرد، مامان برازا بزر كرد». خالى نه ك هه ر به خيهره اتنى نه كرد، نه ك هه ر به پيرپيه وه نه چوو، نه ك هه ر پڤى نه دا بۆ مالى خوى، به لڤه جاڤڤ پاكڤشا، كه س پاى نه گريئ. فهرخ په ناى بۆ ته كيه ي شيخان برد.

ديسان لڤيكي ديكه له چيڤۆكه كه ده بڤته وه. لڤيكي خوڤ و شيرين و ته نانه ت سه ير و پڤر گالته وه گڤ. من نامه وڤ لڤره دا باسى ئه و به شه يان بگه م، ته نيا ده مه وڤ پڤوشوڤڤڤيكي سه يرى سياسى كۆمه لى كورده واريقان بڤمه به رچاو. له و به يته دا و له زۆر چيڤۆكى ديكه ي كورديدا هيه و بڤگومان ئه سلڤيكي هه بووه. كانڤيڤ ئه ميرى شارڤيڤ ده مرڤ يا لڤ ده كه وڤ، بازى ده وڤته هه لداوڤڤڤ و له سه ر هه ر كه س نيشته ئه وى ده كه نه ئه مير. سه ير نييه كۆمه لڤيڤ ئينسانى خاوه ن عه قڤ و بيروڤا و ته گبير، ئيختيارى خويان بده نه ده ست بالنده يه كى بڤ عه قڤ، گه وڤه و مه زنيان بۆ هه لڤڤڤڤڤڤ؟ فهرخيش به و جۆره بوو به ئه ميرى شامى. له و چيڤۆكه دا له باتى ده وڤته كه له كورده واريڤا زۆر مه شه وڤره ده لڤ: (بازى يه قين)، من ئه و هم هه ر له و به يته دا بيسه توه. به لام ئه وه زۆر هه يه نه گه ر كه سيڤ چاكي بۆ هات، كورده ده لڤ:

«بازى ده وڤته لى له سه ر نيشته وه»

فهرخ به ئه ميرى و مه زنى و ته خت و به ختيش خاتوون ئه ستى له بڤرپنه چوه. ديسان به شيڤه ي سوله يمان پڤغه مه به ر قاسيدى نارده كن خاتوون ئه ستى. به لام قاسيدى ئه و بالنده يه كى جوان و پاك و خاوڤڤ بوو. په پووسله مانه ي بۆگه ن نه بوو؛ قورينگ، قورينگى جوان و نازدار بوو.

باسى پارزيكردنى شيخال و ناردنى خاتوون ئه ستى بۆ شامى، ديسان لڤيكي ديكه ي چيڤۆكه كه يه. له سه ر پۆنى لڤره دا پڤويسه ت ناكا. به لام فهرخى ئه مير و مه زن، شيرين

کارییه کی دیکه دهکا. پیتی وایووه بهریووه و همیشه بوی دهلوئ، دیسان بهدزی پاریزئی
بۆ خاتوون نهستییه دهبا که له قهراخ شاری ههآلی داوه. خهریک دهبن وهک زهمانی
مندالی دهبالی خزئ؛ کهچی پاسهوان پئ دهزانن. دهیگرن، جا وهره لئی ده؛ کویت دیشئ.
هیندیان لئ دا تا دهنگی له زگی هات. دوايه خاتوون نهستی ناسیهوه. بۆچی وای کرد؟
بۆخوی دهزانن. نهگه ر تا بهیانی سهبری کردبا نهو لیدانهی ده کیسهیدا دهماوه.

پاش ماوهیهک خاتوون نهستی دهگه پتتهوه و دهمرئ و فهرخیش ئوقره ناگرئ و دیتتهوه
ولاتی خوی. که دهزانن خاتوون نهستی مردووه، دهچن دهست ده کیلهکهی وهردینئ و
له خولای دهپارپتتهوه، یا بیکوژئ یا خاتوون نهستییهی بۆ زیندوو بکاتهوه. نزاکی به
زیانی خوی گیرا دهبن:

« ههچهند دوعای کرد فهرخ بهسته زمانه،

« لئی نههاته جواب خاتوون نهستی توجوانه،

« له باره گای خولای دههات میوانه،

« پوحيان لئ وهردهگرت نهو بهسته زمانه،

« دههاتنه سهری نهو ههموو خزمانه،

« زهریفیان دهشوت سهید و مه لایانه،

« کن خاتوون نهستییهی لئ بوو گوپخانه

« فهرخ له خاتوون نهستییه میوانه».

خوینهری خۆشهویست! بهو کورته باسه بهیتی شیخ فهرخ و خاتوون نهستی شی
ناکرپتتهوه. من ته نیا ویستم سهرنجی ئتوه بۆ لای نهو بهیته پابکیشم، دهنا نهگه که سیک
بیهوئ نهو بهیته شی بکاتهوه دهبن سه دان لاپه پهی له سه ر بنووسئ. بهدودلییهوه ده لیم
وئ دهچن نهو بهیته له نهساتیری یۆنانی وهرگیراین. ناخر یۆنانیهکان ماوهیهکی زۆر
له کوردستاندا ماونهتوه. ئیستاش بهلگه مان هیه بۆ نهو هی پۆزگارێک لهو کوردستانه
خه لک هه بووه بهوای به (نه ربایی نه نواع) بئ. ختوی کانئ، ختوی شهو و ختوی دارستان،
ئیستاش له کوردستاندا ناویانگیان هه ر ماوه. من بۆ خۆم له پتیزژانم بیستوهه هه زار
سویند و قورعانیان خواردوه که ختوی کاننیاان به دوو چاوی خۆیان دیوه. بۆیه تا
پادهیهکی زۆر پیم وایه نه سلئ نهو بهیته پاشماوهی نهساتیری یونانییه له زمانی کوردیدا.
دیاره زۆری له سه ر سوور نیم و چی دیی له سه ر نا پۆم.

معمول و برایمی دهشتیان

زۆر پټويسټ ناکا ئو بەيتەيان کە حەوتەمین بەيتی کتیبەکیە بۆ شی بکە مەو .
بەيتبېژ دەپیشدا بە قسە و پاشان بە شیعەر چیرۆکەکان تان بەپەوانی و پټکوپټکی بۆ
دەگێریتەو . قسەکانی زۆر ساکار و جوانن و شیعەرەکانی گەلیک سوار و پەوانن . هەرچەند
باسی ئەو یە کە کچە ئەمیریک خۆی بەئەستۆی شوانیکدا برپو ، بەلام لانی دلداریی بێ
هێزە . سۆزی ئەوینی تێدا نییە . ئەو شیعەرە ناسک و پڕ سۆزانی کە لە مەم و زین و
برایمۆک و لاس و خەزالدە هەن ، لەو بەيتەدا نایەنە بەرچاو . زۆر پەوناکە ؛ بۆچی ؟ چونکە
هەوێس کچە ئەمیری ناچار کردووە خۆی بەستۆی شوانەوێڵەدا ببێت و ترس شوانی ناچار
کردووە دەست دەگەڵ ئەو شازادە هەوێسبازە نەخۆشە ، تێکەڵ بکا . کە وابوو سەیر نییە
کە شیعری دلداری و ئاشقانی تێدا نەبێ .

چېړۍكى ئه سلى ئو به يته ش به بېړۍ من زور كونه . ئوه ش ده گه پټه وه بۆ ميوه جاغى
(دايك شايى). تن بفرن؛ مير زقار خان بۆخوى پيربوه، ناتوانى مەزنایه تی بكا.
مەزنایه تی و پادشایه تیى به خاتون پەریخانی كچى ئه سپاردوه. ده گەل ئوه شدا كه كورپى
هه بوه، به لام كورپه كى هیشتا منداڵ بووه و كاروبارى ده ولته تی پى به پټوه نه چوه. شتى
وا له میژوی نوی گەلى كورد و گەلانى پۆژه لاتدا نییه. ئیستاش شای وا هەن كچى
گەورەیان ههیه و كورپى بچوكیان كردۆته وه لبعادی خۆیان.

خاتون پەريخان پادشايەكى بەزىبك و زاكون بووه . بەلام دياره نهخوشي جينسى هه بووه . زانستى نوڤ سەلماندووپەتى ئەو ژن و پياوانەى تووشى بى بەشى جينسى دەبن، ئىنسانى ژور خوڤنرېژ و بى بەرز و پياوكونيان لى پەيدا دەبن . وپەنى پەريخان لە ميژودا كەم نين . بۆيە پيم سەير نيبە ئەگەر بەيتبېژ بەو زمانە ساكارەى خۆى دەلن:

«خاتون پەريخان ژورى كەيف لە پياوان بوو، هەر كەسك بەكوچەيدا رابردبا خاتون پەريخان كەيفى دەيگرت». خاتون پەريخان دەيگوت: «وهرە حەزم لى بكە». ئەويش قبولى نەدەكرد . خاتون پەريخان دەيگوت: «بلا بيسووتينن نەكو لەكن خەلقى بلن . ئابروم دەچن». پياوى دەگرت، دەنيو چيفى دەنا، نەفتى پيدا دەكرد، دەيسووتاند . بە برواى من هەموو بياوكونژىك شىتە و نهخوشە، بەلام نهخوشىيەكان جياوازه . بەك شىتى

جیگا و پاییه، یه ک شیتی مال و سامانه، یه ک شیتی جینسیه و یه ک هست به که مایه تی ده کا. تا نه خۆشییه که ی توندتر بین پیاو کوژه که ش به سامتر و بئ به زه بییا نه تر ده بین. دیاره نه خۆشیی خاتون په ریخان زۆر توند بووه، که وا دپندانه پیاوی سووتاندوون. له دوو زیاتر نییه، یا نه و که نه و نه دنده دزیو و ناشیرین بووه که که س لئی نه بۆته پیاو، یا ژنیک ی ناسایی نه بووه و نه یتوانیوه له زه تی جینسی له هه موو پیاویک به ری. له هه ردووک حالدا نه و بین به شیبیه بۆته هۆی نه وه ی تۆله ی له پیاوان بستینیتیه وه و تا نه یسووتاندوون تۆخۆنی نه هاتۆتی. بۆ خۆی به محمه ل ده لئ: «مه محمه لی ده شتیان نه من میر غه زه ب نیم هه موو پۆژئی پیاویکی ده چیغی وه رده گرم، ده یخنکیتم، قسه ی دل ی خۆم ده که م لیم قبولل ناکه ن، نه منیش بۆیه نه و عاله مه ی وا لئ ده که م».

مه محمه ل کامه پوا ی کردووه، نه ویش په دوا ی که وتووه. یا باشتەر بلیم، خۆی به نه ستۆیدا برپوه و ده ستی له خه لک سووتاندن هه لگرتووه زیاتر شیتنه کانی جینسی به بین په حمی له میژوودا ناویانگیان هه یه.

له بیرمه جاریک ده که ل مامۆستایه کی میژوو کیشه مان هه بوو. مامۆستا که هه ستی نه ته وایه تی ی زۆر به تین بوو ده یگوت: «له میژوودا پیاوی له که ریم خانی زه ند که کورد بووه دادپه روه رتر نییه. نه و پیاوه که و ره به و هه موو ده سه لاتوه پئی شووره یی بوو ناوی پاشا له خۆی بنئ و به (وکیل الرعا یا) مایه وه. گوتم: مامۆستا منیش که ریم خان ده ناسم، منیش زۆر شتم له باره ی نه و پیاوه دا بیستووه و خویندۆته وه. منیش ده زانم که ریم خان زۆر له پادشاکانی پێش خۆی و پاش خۆی که مئازار تر و که مفیز تر بووه. به تاییه تی ده که ل نادرشای نه فشار که نه ویش وه ک که ریم خان له خوار پیا پئی که یشته و خۆی لئ گۆپا و نه و هه موو خراپه ی کرد و نه و هه موو خویننه ی پشت، هیچ ویک ناچن. به لām من به شبه حال ی خۆم که ریم خان به به رپرسی نه و هه موو تاوان و خویندۆشتن و پیاو کوشتنه ی ناغا محمه د خانی قاجار ده زانم. گوته ی بۆچی؟ گوتم چونکه پیم وایه نه که ر که ریم خان نه یخه ساندیا و گریمانه ی پووحی بۆ په یدا نه بوو یا، مه علوم نه بوو نه و جان هه وه ره خوینخۆر و به دفه په ی لئ په یدا بین. مامۆستا که میک پاما و گوته ی: قسه که ت جئی سه رنجه، به لām که ریم خانی کوردی ساکار و نه خوینده وار ناگای له زانستی پیسکۆلۆجی نه بووه. ده بین بیبه خشی. پئ که نیم و گوتم من ناییه خشم ده لیم چی، به لām په نگ بین زانست نه یبه خشی.

ناغا محمه د خانی خه سیده و ببیه ش تۆله ی که ریم خانی له بنه ماله ی زه ند و که لانی نیران کرده وه. زۆری پیاو کوشت. زۆری خوین پشت، زۆر تاوانی دزیو و ناپیاوانه ی نه نجام دا. نه و که و ره پیاوانه ی به دیلی ده گرتن ده پێشدا پیاوی ده بال ده کردن، جا دوا یه

دهیکوشتن. نهوه نیشانه‌ی شیتیی جینسییه، نهوه نیشانه‌ی هست و بین به‌شی و به که‌مایه‌تی کردنه. نه‌ویش وهک خاتوون پهریخانی نیمه خه‌لکی سووتاندووه. ده‌گپنه‌وه جاریک چۆته شاریک و نه‌هلی شاره‌که باشیان پیشواز نه‌کردووه. به حاکمی شاری فرمان داوه بیست هزار جووتی چاو بۆ ده‌ریئتن. حاکم نه‌یوئراوه له قسه‌ی ده‌ریچن، چاوه‌کانی ده‌ریئاوه و بۆی هیئاوه. تهماشای ئینسان، وهره تق نه‌ه‌نده خراپ بی. به‌کاوه‌خۆ دانیشتووه و چاوه‌کانی بژاردووه، جووتیکیان که‌م بووه، ده‌سبه‌جی ده‌ستوری داوه چاری حاکمیان ده‌ریئان.

گوتم باری دل‌داری به‌یته‌که به‌هیز نییه. به‌لام باری حه‌ماسی یه‌کجار به‌هیز و پتیزه:

کت بوو؟ له مه‌حمه‌لی بچوکه،

به ده‌ستیکی خه‌نجهری ده‌بان به یه‌کیکی کێردوکه،

ده‌نیو سواری چه‌لیان که‌پا وینه‌ی ته‌یر و باشوکه،

کت بوو له مه‌حمه‌لی فهرخه،

ده‌باغه‌لێکدا هه‌یه کاری ساوا ده‌ ئیدیکه‌یدا به‌رخه،

ده‌نیو سواری چه‌لیان که‌پا به‌ گێره و چه‌رخه،

میر زۆراب خان که‌ دور نییه ناگای له‌ ئاکاری که‌که‌ی بووبن و له‌پێشدا هه‌چ وه‌سه‌ر خۆی نه‌هینابن، که‌ زانیویه‌تی په‌دووی شوانتیک که‌وتووه، کێچی که‌وتۆته که‌ولێ و له‌شکری کێشاوه‌ته‌وه سه‌ر برابم و مه‌حمه‌لان. به‌دریژی له‌ به‌یته‌که‌دا باسی نه‌و کاره‌ساته هه‌یه. وا دیاره میر نه‌وه‌ی پێ شووره‌یی نه‌بووه که‌ که‌که‌ی پیاوان ده‌بال خۆی ده‌کێشن و دوايه ده‌یانسووتێنن؛ نه‌وه‌ی پێ بی‌نامووسی بووه که‌ ده‌گه‌ل کرمانج پۆیشتووه و زۆر جار ده‌لێ: «ده‌گه‌ل کرمانج لێ قه‌وماوه».

دوا سه‌رنج نه‌وه‌یه پاش نه‌وه‌ی کوپی مه‌حمه‌ل و خاتوون په‌ریخان ده‌گه‌نن و کو‌دیتا له‌ میرزۆرابخان ده‌کن و ده‌یکوژن و تۆله‌ی باوک و مامان ده‌که‌نه‌وه، سه‌ره‌له‌نوێ دایکیان ده‌که‌نه‌وه پادشا. نه‌وه‌ش به‌لکه‌یه‌کی تره بۆ کۆنیه‌ی جیپۆکه‌که.

قوچ عوسمان

هه شتم بهیت له کتێبه که ی ئۆسکارماندا قوچ عوسمانه، که ئاوا دهس پێ دهکا:

«به خاله قی به رقه راره،

«به وه ی پۆی نابوو پۆژگاره،

«مه خلوق به بێ ئیختیاره،

«ئو له بۆ عهبدی هه ژاره،

«قوچ عوسمان پیاویک بۆ پھوت و قوت و له وی ده بیکاره»

سه رانسه ری بهیته که شیعه . بهشی زۆری له سر ئه و قافییه ی سه ره وه یه . نیوه شیعه رکانی کورت و درێژیان هیه ، به لām کیش پارێزراوه . باری ئه ده بیی زۆر باشه ؛ ته نانه ت ده توانم بلێم به رزه ، چیرۆکیکی میژوویییه ، پاش ده سه تلات په یدا کردنی عوسمانیه کان و که مه یزبوونی ده ره به گایه تی نیۆخۆ پووی داوه . ئه میریکی کورد ئه سپیکی باشی بووه ؛ به لām شتی باش هه ر بۆ سولتان چاکه . سولتان بۆ ئه سپه که ی نار دووه . ئه میر ئه سپی خۆی نه داوه تی و هه لپه پروه ته وه . سولتان پقی هه لستاوه و لێی خه فتاوه :

«سولتان ته گبیری ده کرد به مه خلوقی دنیا یه :

«ئه وه ته ماحی هه یه لیم داگیر بکا به غدا یه .

«میر سه یفودین ده لێ :

« ئه من سولتانم بۆچییه

ئه من قبوول ده کم له مسه و ئورووسی سولتانم قبوول نییه .

«سن سالان ده گه ل قوچ عوسمانی گه پان نه هاتنه وه ئاوه دانیه .

«سولتان که زانی به هاسانی ناتوانی به رده ستی بکا ، عاده تی هه موو درژمانی کورد که وته

فیل و ته له کان و به ده هۆ ده گیری خست :

«کتی بوو ؟ له سولتان ئاقلدار و دانا ،

«بۆ میر سه یفودینی مۆرکرد قورعانه :

«هه لستی بێته ئێره کانه».

کوردی ساکار و به دین نهیده زانی ئه و که سه ی له سه ر به رمالی میغه مبه ری دانیشتوه،
بپوای به قورعانی نییه . فریوی خوارد . خزمه کانیشی گوتیان:

«دووو! نابێ بۆ سولتانی.

«ده بێ تۆکه ری قه دری بزانی،

«بچۆ بۆ خۆت و قوچ عوسمانی،

«ئه وده می له وێ خۆی زانی».

«هر گه یشته ئه سته مبول سولتان گوتی:

«ئه گه ر هات گه یییه دیوه خان،

«ئه سپی به رنه ئیخته خانی

«ده ملی که ن کۆت و زه ولانی،

«خه لیفه ی ئیسلام ئاوا ی ئیحتیرامی سویند و قورعان گرت و به له بزێ موباره کی فهرمووی:

«مه یدوینن،

«قورقوشمی بۆ وه توینن

«نابێ به زێری بخنکینن».

له به یته که دا به دریژی باسی کوژرانی میر سه یفودین کراوه . قوچ عوسمان نایه لێ سولتان
پێ ده پکێفی ئه سپی بۆره بنێ؛ پاشووی ده په پینن و دوايه ئه ویش ده کوژێ.

له م به یته دا بۆ یه که م جار هم له زمان ئه میر و هم له زمان دایکیه وه شایه ر قسه ی
سووکی به سولتان گوتوه و نه مووی له سه ری زمانی هاتوه و نه پۆقناییی چاوی
داپژاوه . ئه وه نیشانه ی ئه وه یه چینه کانی به ره ژێر وشیاریبونه وه و هه ستیان به سته می
نه ته وایه تی کردوه . به لām چینی سه ره وه به تایبه تی مه لا و شیخ و خوینده واره کانی ئه و
سه رده مه هه روا بپوایان به گه وره یی و پاکی خه لیفه ی ئیسلام ماوه ^۲.

۱ - له ئه سلدا وایه ، په نگه - درۆ - بێ.

۲ - هه یج دوور نه پۆین، میژوونوسی به ناویانگی کورد له شه ره فنامه دا باسی ئه م میره و کوژرانی به ده سته ی
خه لیفه ده کا . به لām زۆر به پێزه وه ناوی سولتان دینن . بۆ ئاگاداری زیاتر بنواپه له په ره ی ۱۹۲۷ی شه ره فنامه ی
کوردی .

شاپه ر له و به یته دا هیندیک پړوشوینتی نه ته وایه تیمان بۆ ده گپړتته وه. ئیستاش که متاکورتیک ماون و له بیر نه چوونه وه. به بیرى من له موکریان نه گه ر هه وایان خوش با و سه رماوسول لى گه پابایه، هه موو پڙځى چواشه مویان و جیژنان خه لکى هه ر مه لبه ندیک ده چوونه سه ر چاکى به ناوبانگى مه لبه نده کى خوین. له وئ به ته قى ده موول و ژورنا ده یانکرده داو ته و په شبه لک و ته قلّه و پمبازى. تا په یدابوونى حکومه تی پۆلیسى ئەم پړوشوینته هه ر به رده وام بوو. ئیستا به و به ریلووییه ناکرئ و ئیمکانیش نییه. به لام چوونه سه ر چاک به پڙځى چوارشه مو و جیژن و شایى گرتن هه ر ماوه. ئەو پړوشوینته له که یوه هه یه؟ بۆ پڙځى چوارشه مو هه لېژنراوه؟ بۆ کورد پڙځه کانى تر ده چته سه ر قه بران ده گرى و ده چته سه ر چاکى ده پاپړتته وه و له و پڙځه دا هه لده په پځى و ده موول و ژورنا لى ده دا؟ بیگومان نه سلیکى هه یه و نایزانین. بزائن شاپه ر چه ند شاعیرانه ئەو دیمانه تان ده خاته پيش چاو:

«ته ماشا ده کا له ده شتى بالینى په شبه لک بووه، سه لالات به چ قه راره

«ته ماشا ده کا داو ته و لوتى و په ققاسه له و کاره

«له لای سه رچۆپى گرتوویانه پیاوی به کێرد و که مبه ره و چه کمه داره

«له لای نیوه پاستى گرتوویانه کيژى به ژن باریک و سینگ سه ده ف و چاو به لک له وى

گوئى به گواره

«له لای گاوانییه گرتوویان پیاوی ژن جوان و ژورخۆر و بیکاره».

شاپه ر پړوشوینتیکى دیکه مان وه بېرده خاته وه؛ ئەویش بازپى ده شته کى و گشتییه. ئەو پړوشوینته ش له کۆنه وه هه ر بووه و ئیستاش که متاکورتیک ماوه. خه لک له ده شتیکى پانوبه ریندا کۆده بیتته وه و هه ر که سه شتى خوى بۆ فروشتن پاده نئ.

۱ - گه وره ترین بازپى موکریان بازپى قه باغکه ندى بوو. هه موو پڙځى پېنج شه مویان بازپه، تا ئیستاش هه ر ماوه، به لام وه ک جارن نییه. زه مانى پيشو نه ته نیا خه لکى هه موو ناوچه کانى کوردستان و به شیکى نځدى نازه ریايجانى پڙځه لات ده هانته ئەو بازپه، به لکه له کوردستانى عیراقیشه وه کرپار و فروشپار ده هاتن. هه زاران سه ر نازه لى جۆر ده جۆرى لى راده گیرا. ژۆر که سیش هه ر بۆ سه یر ده چوو.

شتیکى سه یرم وه بېر هاته وه و پېم ناخۆش نییه بۆ خوین وه وارانى بگپړمه وه. ده ورپه یرى ئەم بازپه ده شتیکى پې خیر و بېره و نئى گه وره که وره لى هه ن. به یانى پېنج شه مویان سه گه لى ئەو دنیانه ژۆر پيش شه وى خه لک کۆبیتته وه، له جېن بازپى ملوموییه ده کەن! کئ به و سه گانه پاده گه یه نئ پڙځى بازپه و چۆن ده زانن؟ جگه له بازپى قه باغکه ندى بازپى خورگه و مه مه لیانیش هه بوون. دیاره شه ونده یان خه لک لى کۆ نه ده بووه.

جولندی

من که نه و ناوهم خوینده وه پیکه نینم هات. ناویکی سهیره؛ قهت ناوی وام نه بیستووه. وهک ناوی جندۆکان ده چی؟ پیم وابوو به یتیکی گالته وگه په. که چی که خوینده وه، ته ماشام کرد به پیچه وانای بۆچوونی من نهک هه ر گالته وگه پ نییه، به لکه به یتیکی دینیشه. جولندیش جندۆکه نییه و له جندۆکه خراپتره. پادشایه کی کافره و دژمنی هه زره تی عه لیه. شایه ر ناخۆشی ده وئ و بۆیه نه و ناوه سهیره ی لئ ناوه. نه وهش هونه ریکی گه وریه له چپۆکدا که ناوی ناخۆش بۆ قاره مانای خراپ بدۆزیه وه.

جولندی به یتی نۆیه مه له کتیبه که ی تۆسکارماندا. تیکه لاییکه له شه پی خه ندهک و خه ییه ر. شایه ر باسی نه و شه پانه ی له مه لای ناوه دانای بیستوون؛ تیکه لایوی کردوون؛ نه و به یتیه ی هۆندۆته وه و به خه یالی ناسکی شایه رانه ی خۆی پازاندوویه ته وه. نه و به یتیه. که له پیشدا به قسه دهست پئ دهکا و دوایه ده بیته شیعر، نه وه ندهش باش دروست کراوه، نه وه نده په وان و شاعیرانه هۆندراوه ته وه، من پیم وایه ده بئ کاری عه لی به رده شانی بئ. نۆر وهک شیوه ی نه و که له شایه ره به ناویانگه ده چی. شیعره په وانه کانی، ته عبیره جوانه کانی، وشه په سه نه کانی، نه م گومانه یان له ده لی من په یدا کردبوو. دوایه شکم په ربیه سه ر نه وه ی په حمان به کر بۆخۆی نه و به یتیه دانابئ؛ چونکه له ناخه که یدا ده لی:

«وا جولندین کردووه فه نا،

«نه و له شکره ی کافرێک نه ما،

«په حمان به کر بۆته وه ستا».

په حمان به کریش شایه ریکی پایه به رز، وه ستایه کی زۆر شاره زا و شاگردیکی باشی عه لی به رده شانی بووه. لام وایه بۆخۆی توانیب به یتان به وئیتته وه.

شایه ره کان له به یتی دینیدا به دندووک پئوه ده بن و خراپ گیر ده خۆن. نه وان دلته پ و جوانی په رستن. نه وان ده بئ قسه ی ته پ و پاراو بکه ن. نه وان ده بئ به ندی جوان و شیرین بلێن. نه وان ده بئ ههستی ده روونی خۆیان ده ربپن. ده بئ باسی ژن، باسی دلدارای و هه ز لیکردن بکه ن. له به یتی وشکی دینیدا نه و ههسته چۆن ده ربپن؟ نه و باسه چۆن بکه ن؟

په حمان به کړ یا هر که سټیکې دی که نهو بهیته ی دانابڼ، نهو مهسه له ی ژیرانه. به لکو شهیتانانه. چاره سر کردووه. عه شقیکی پیروژ و خاوینی هیتاوه ته گړې؛ باسی خوشه ویستی و نهوینی ژن و پیاوړیکې مه زنی موسلمانې کردووه. له زمان علی و فاتیمه وه پازونیازی ناشقانه ی ده پېړیوه. کټ دهوړیخ فزه ی له بهر بکا؟ کټ دهوړیخ مته قی له بهر بیته دهر و کټ دهوړیخ په خنه ی لی بگری؟

خه زیم

بهیته دهیم له تومارکراوه کانی ئوسکارمان بهیته خه زیمه. خه زیم شاکاریکی نه ده بیی کم وینه به. پهنګ بڼ نهو بهیته پوژگاریک وهک بهیته شهم و شه مزین داوه تی پټ گه پابڼ. وئ ده چن ئی علی بهرده شانی بڼ. نه گهر ئی خوی نه بڼ ئی شاگردیکې ژورباشی نهو وهستا نه مریه. دور نییه په حمان به کړ دای نابڼ؛ له تاخری بهیته که دا ده لی:

«هزار په حمت له بابی په حمانی

«خه زیمی فیرکرد به ساحیبی ئالمانی»

دیاره په حمان به کړ له دواپی ژوربه ی بهیته کانداناوی خوی هیتاوه و نابڼ به وه یان به هله بچین. به لام نهو بهیته شټیوه ی شیعر ی علی بهرده شانی نه و نه ده پتوه دیاره که پیاو بیریکاته وه نه گهر علی بهرده شانی دای نه نابڼ، ئی شاگردیکې باشی نهو بڼ.

۱. له کاتی ساغکردنه وه ی نهو بهیته دا دتستیکی شارهزا و لیژان هاته لام. گوتم: «کاکه من سرهم له وه سورماوه، بهشی ژوری کوردی موسلمان سونییه و هر چوار یاری پیغه مبهری پټ به ره قن. له خهران پتواندا که گه یشته چوار ده لی: «چوار، چوار یاره ی نه بی، نه بویه کړ و عومر و عوسمان و علی».

که چی جائی باسی نه بویه کړ و عوسمان له فولکلوری نه ده بی کوردیدا ده کوله کی ته پشدا نییه و باسی نیامی عومریش جاروبار نه بڼ ناکړئ و باس هر باسی علییه. له بهنه سادا، له بهیته نیامی علی و محمدهد حنیفه و حاتم و نیامی همزه دا فتح هر علی دهیکا. نه و تا له و بهیته شدا قاره مانی نه سل ی هر علییه. گوتمی: «برا نهو هیچ په یوه ندیی به هستی مه زه بییه وه نییه. نازایه تی به لای کوردانه وه سیفه تټکی به رزه، هر که س نازا و شیروه شین بڼ خوشیان دهوئ و باسی ده کن. بؤ که میان باسی پوستم کردووه؟ که میان به (خاندی بڼی وهلی) هه لگوتوه؟ نیامی علیش ناویانگی به نازایه تی پویشتووه و شایه ره کورده کان بویه نه و نه دیان باس کردووه». قسه که م به دلوه نووسا و سه لم اندم.

په‌حمان به‌کریش یه‌کیک له شاگرد هره باشه‌کانی عه‌لی به‌رده‌شانییه .

له به‌یتی خه‌زیمدا باسیکی میژوویی و سیاسی و حماسی نییه . پارچه‌یه‌کی نه‌ده‌بیی یه‌کجار به‌رز و له‌تیه . به‌لام شوپشیکی نه‌ده‌بی له فولکلوری نه‌ده‌بی نه‌توه‌ی کورددا په‌یداکردوه . باسی دل‌داری کوپه‌ پاشا و کچه نه‌میر نییه . باسی گورز و گزپال و شیر و مه‌تال و نه‌سپ و زرتی تیدا نه‌کراوه . حیکایه‌تی په‌لاماری دژمن و به‌رگری مه‌زنه‌کانمان بۆ ناگتیرتیه . باسی نه‌وینیکی ساکار و ناسایی کچ و کوپیکی دۆمی پووت و گه‌پۆکه . شیعره‌کانی نه‌وه‌نده په‌وان و جوانن، وشه‌کانی نه‌وه‌نده شیرین و په‌سه‌نن، که پیاو له خویندنه‌وه‌یان تیر نابن:

بینایی چاوم گه‌وه‌ر و دوپم

من بالدار نه‌بووم به بالان بفرم

مه‌نده‌ک نه‌بووم به خۆم بخورم

بچه میسر و شام کراسیک بکرم

ته‌ماشای کوپه‌ دۆمیکی په‌ش و پووت - به‌لام قیتوقۆز و گورجوگۆل - که مه‌موو سامانه‌کی بریتییه له ختوه‌تیکی شرپ و په‌تور، دوو پیره‌ که‌ری پشت بریندار، تازییه‌کی نینۆک شکاوی قرخه‌مه‌ره‌س، جووته‌ که‌ویکی پاونه‌که‌ری چوو، که زافی په‌ش ده‌کا تا دوو ته‌شی و چوار شانه‌ دروست ده‌کا، چ کراسیکی بۆ یاره‌که‌ی ده‌دروئ. پیاو نه‌م نیوه شیعره‌ی حافزی وه‌بیردیتیه‌وه: «خشت زیر سر و بر طارم هفت اختر پای». چاکیان گوتوه:

«دۆم تا پووتتر بین مه‌زاقی خوشتره» .

«سه‌د وه‌ستام ده‌وئ له پایه‌ عه‌رزی،

«دوو سه‌د شاگرد بین، بۆخۆی و ده‌رزی،

«کراسی بدروئ له گۆلووکی په‌زی،

«له‌به‌ژنی یارم بۆ خۆی بله‌رزی» .

شایه‌ر ئیبداغ ده‌کا؛ کیش ده‌شکیتن و له‌ زمانی کوپه‌ دۆمه‌وه ده‌لن:

«سه‌د وه‌ستام ده‌وئ له بانی کۆیه

«مه‌شتا له مووسلن، شیتست له شتۆیه

«کراس بدروون، له گۆلی لیمۆیه

«ده‌بلا ته‌نک بین،

«بۆ چاو مه‌لۆیه،

«سڼ سهد وهستا بڼ، له لای دریازئ،
 «شښست بڼ له مووسلئ، چل له شیرازئ،
 «کراس بدروئ، له گولئ پیوازئ،
 «ده بلا ته نک بڼ،
 «ناسک و شلک بڼ،
 «بؤ بووکه ی نازئ».

له وهی خوشتر، کچه دؤمیک که له بن خپوه تدا له دایک بووه، له بن ئاسمانی شیندا
 گه وره بووه، پښستی که له که ی بدرزی کراسی خامی شیندا دیاره و قامکی پټیان به کونی
 که لاشی که چدا وه ده وکه وتووه و پږئ ده بڼ چوار دټیان بگه پږ تا چهند خولخوله و ته شی
 و شانه و چهند زار جوو بنښت و که میک دمکانه بفرؤشی و چهند هه تیوی دئ لټی په باده ن
 تا چه قویان به ده ست تیږئ، چهند به نازه و کراسی وای ناوئ و کوپ ده لئ:
 «بؤ خاتری خولای ئه من بناسه
 یار ده به رناکا قت ئه و کراسه»

په ننگه ئه وه نده ی ئه و به یت هه ستی من ده جوو لئئ، هه ستی لاوټکی تازه پڼگه یشتووی
 شارستانی ده جوو لئئ. هه قیش وایه. من ته مه نټکی درېژم له دئ پابوار دووه، زور کچه
 دؤمی نه شمیلانه ی قسه خوشی پرو هه لمالو ی چاو په شی کولمه سووتاوی خوین شیرین
 سره رنجیان پراکشام. زور کچه لادټی جوان - به لام هه ژار - م دیون که پږی داوه تی له بن
 دیواری هه لټرووشکان و وهک بارېزه به چاویاندا هاتوته خوار؛ چونکه کراسیان نه بووه،
 که وشیان دپاوه و پټیان شووره یی بووه بچنه داوه تی. ناخر کوپه گه لی دئ - ده گه ل
 نه وه شدا بؤخویان پانکی شپ و چوغه ی بڼ گرټلټیان له به ردا ده بوو، گالته یان به کچی پروت
 ده کرد، ته نانه ت شایه ر دل ناسکه کانیش فریان داوټتئ^۱.

۱ - پوړ جه واهیر ژنټکی قسه خوشی جیرانمان، زور جار بؤی ده گنډامه وه ده یگوت: «سالټکی ده گه ل
 مسته فا سړی له کاکم که شایه رنټکی به ناویانگ بوو ده چومه به رخان. پږټیک له نزیک گوندیک که داوه تی لئ
 ده گه را، به رخلمان چښتار دا. کاکم گوتی ته تر لټره به تا من ده چومه تن ده وه شټم؛ زور دټوټم. ئښستا
 ده گه پټمه وه. دیاره فریوم نه خواردبوو، ده مزانی دچته وه بؤ کن براژنم. گوتم باشه. ئه و چوه بؤ دټیه که ی
 خؤمان. هر ئه و ئاوابوو، منیش دام قلاشت بؤ لای داوه تی. نه گه رچی به راستی پروت و په جال بووم، به لام
 خؤم تن هاویشت. هښده پڼ نه چور کاکم په یدابوو. کوپه گه لی دئ به پیریوه چوون و له بهری پاپانه وه چهند
 به ندیان بؤ بلن. کاکیشم ده ستی ده بناگوټی نا و پروی له من کرد و گوتی:

ته ماشای بزگوپ و په پږئ،
 ده لټی نټری چار له کوی،

شەریفی کوپی عەدۆی،
ژنی دێتێ بۆ برای خۆی،
بۆ لە کێویژا دەپۆی؟
هەرسێک تە لاقم کەوێ
جەواھیر پلاوێ ناخۆی.

تەماشای تەوتیتۆلی،
تەماشای پەشتی بەخۆلی،
تەماشای قوونی دەهۆلی،
دەلێی مەرشکی کۆلی،
لە من بە بۆلە بۆلی،
هەرسێک تە لاقم کەوێ،
دەوری پلاوێ ناکۆلی

سەری وەک تە پەلە گوێنی
جلی کەرانی نوێنی،
چەند چلکن و دژوێنی،
چۆنم هەلگرتووە شوێنی،
بەرەوی مەلا دەیخوێنی،
کۆرپنە هەرکەس هەلی گێن،
ئەمن ناستێنم خوێنی

بەیتی پوور جەواھیر نۆد لەوێ درێژتر بوو، بەمەندالی هەمووم دەزانی، بەلام ئێستا هەر ئەوەندەم لەبیرماوە.
مام مستەفاشم دیوو. کە من وەبیرم دێت تۆبە ی کردبوو، بەیت و باوی نەدەکوێن. بەلام نۆد سەیریوو،
قەسە ی ئاساییی هەموو نەزم بوون.

کاکه میر و کاکه شیخ

بهیتی یازدهههه؛ بهیتیکی کورتی میژوویییه . من ئه و بهیتم ژۆر بیستوهه . بهیته که هر شینی دوو خوشکانه بۆ برایان؛ ژۆر مه حزوونه . ژۆر له وهی درێژتره که په حمان بۆ ساحیبی ئالمانی گوتوه؛ جا یا په حمان ئه و بهیتهی نه زانیوه، یا ئه وانهی له و دوایانه دا بۆ منیان گوتوه بۆ خۆیان لییان زیاد کردوه . درێژی و کورتیی بهیته که هیچ له ئه سلی کاره ساته که ناگۆی. کاره ساته که هر ئه وهندهیه که بهیتبێژ ده پیشدا ده یلی.

باسی ئه و کاره ساته به کورتی له لاپه ره ی ۵۲۳هـ شاره فنا مه ی کوردیدا نووسراوه . هر به وهی ده زانیان قاره مانی چیرۆکی ئیتمه و ئه وی که شاره فنا مه دا نووسراوه یه کن، چونکه ناویان ویک ده چن و شوینی کورژانیان جیگایه که . ده نا ئه وهی شاره فخان نووسیویه تی و ئه وی بهیتبێژ گوتویه تی، عه رز و عاسمانیان ته فاوته . به قسه ی شاره فخان ئه م پووداوه له سالی ۹۴۱ ک (۱۵۲۳ز) دا پوی داوه .

حاجی شیخی ئه و له حالی نوێژدا به دهستی مه ره گیی بلج و غه یان کورژاوه . بهیتبێژه که ی ئیتمه ئاگای له سالی کوشتنی نییه و ده لی له به ر بئ نامووسی به دهستی پیاوی به غیره ت و نامووسپه ره ست - که له ده ست ئه و پیاوه زالمه زالیان لی پهیدا ببوو و گوریسیان گه بیووه هینچکان له توپه ت کراوه . من به شبه حالی خۆم بهوا به بهیتبێژه که ده که م، چونکه ده زانم ئه گه ر پاست نه بایه هه رگیز بهیتبێژ و شایه ریکی مسکین، نهیده توانی بوختانی بۆ ئه میریکی مه زنی ده ست پهروه ده ی سولتانی ئهسته مبولی بکا و به بهیت بۆ گه وره گه وانی بلی. زانایه ک ده لی: «میژووی هه موو گه لان به قازانجی ژۆرداران و به زیانی هه ژاران نووسراوه . ده بئ حه قیه تی میژوو له لابه لای فۆلکلۆری ئه و گه لانه دا بدۆزینه وه» .

به پاستی ئه گه ر ئه و کاره ساته له سینگی شایره کانمدا نه پارێزرا بایه و زانایه کی ئالمانی تواماری نه کردبایه، کن (هه یده ر گوزان) ئیسپارتاکۆسی کوردی ده ناسی . هه یده ر گوزانیک که دیله کانی کۆکرده وه و سویندی دان و ئاماده ی کردن بۆ ئه وهی تۆله ی خۆیان له ئه میریکی گورگه میش و داوین پیس بکه نه وه . په نگ بئ هه یده ر گوزان یه که م بۆره پیاوی کورد بئ که پاپه پینیکی سه رکه و توهانی پابه ری کردبئ .

به داخه وه من هه ره نه وه ندهی له سه ره ده زانم كه شایه ره له سه ری گوتوه، نازانم چیی به سه ره هاتوه. پهنگه خۆی ده ریاز كرده بێ. پهنگه دهستی كه سوکاری میرشیخی نه گه یی پیتن. چونكه شهرفنامه باسی كۆپ و نه وه كانی ده كا و هیچ بۆ نه وهی ناچن كه تۆ له یان له وانه كرده بێته وه كه میرشیخیان كوشتوه. هیوادارم میژوونووسانی دواپۆژمان شتی نوێ له سه ره نه م پیاوه بدۆژنه وه. ته نانه ت نه وه ندهم بۆ نه چۆوه سه ره كه: هه یده ره، گۆران بووه؟ یانی له و كوردانه بووه كه پیتیان ده گوتری گۆران، یا له به ره نه وهی له پیتش نه م پووداوه دا جاروبار دهستی په مائی زۆرداران خستوه، نه م ناوهی به سه ردا براره؟ چونكه له موكریان تا نه م دوايانه نازانم بۆچی به دزیان ده گوت گۆران.

له شكری

له شكری به یتیی دوازه هه می كتیبه كه مانه. به داخه وه په حمان به كر نه وه به یته شی باش نه زانیوه. نه وه به یته كه ئاههنگی گوتنی به كجار خوشه، نیستاش به سه ره زار و زمانه وه ماوه. من بۆخۆم شریتیكم هه یه كه زۆر له وهی ته واوتر و درێژتره. به لām شریت كۆنه. شایه ریش پیره و به په له شی گوتوه، پیاو له زۆر جیگاكانی ناگا و هینانه سه ره كاغه زی دژواره، ده لێن له شكری شایه ره و خوشخوانی سوله یمان به گی قولی به گیان بووه. گیرۆده ی نه وینی خانزاد- شیرنه ی میژوویی گه لی كورد بووه. نه وین هانی داوه خه یانه ت به ناغای خۆی بكا. جاسو سه كانی سولتانی نه سه مبول به لێنیان داوه تن نه گه ره سوله یمان به گ دهرمانداو بكا خانزادی لێ ماره بگه ن. نه ویش ژه هری بۆ سوله یمان به گ له قاوه كردوه و كوشتوو یه تی. خه یانه ته كه ئاشكرا بووه. خانزاد له چینه ی دیواری گرتوه؛ ده لێن نه وه به یته ی له و حاله دا گوتوه (من برۆ ناكه م). خانزاد له وێ پراوه ستاوه و گوئی بۆ هه لڅستوه تا ته واو بووه، نه و جار به دهستی خۆی تۆپێکی قوڕ به دمی داداوه.

به هه ره حال نه وهی په حمان به كر گوتوو یه تی ده گه ل نه وه به یته ی نیستا باوه فره قیان هه یه. ده پیتشدا وا ده ست پێ ده كا: «بابی له شكری ده لێ». بۆیه من بیر ده كه مه وه

نو بهیته باوکی له شکرې داینابې و ده گڼل بهیته که ی له شکرې جیواز بڼ . نو بهیته ش
نه گهرچې زور کورته، دیسان گه لیک به نرخه، شیعره کانی جوان، وشه کانی په ستن و
هیرش ده باته سر دژمنان و تاوانی بلحه پرمیان ناشکرا ده کا . به لام سولتان ده پاریزئ
و دهک شایه ری بهیته قوچ عوسمانی په پ و راست به سولتان دانادا و خوی گیل ده کا
و ده لن:

«په ننگه سولتان به و کاره ی نه زانی» .

قمر و گولزم

بهیته کی دريژه . بهیته کی ناشقانه یه . چیرې کی قوول و سیر و پر کاره سات نییه .
کوړه قزلباشی کی نیرانی ناشقی کچه دهره به گیتی کوردی نه ویدیوی سنوور بووه . نو
پووداوه پاش دابه شکردنی کوردستان له نیوان سه فوی و عوسمانیه کانداه قه و ماوه . نو وی
له و چیرې که دا جی سهرنج بڼ دو شته : یه کیان مه سه له ی سنووره که شایه ر جوانی
شهر داوه . مه زنیکی کورد که که وتوته به شی عوسمانی نه ویراوه شوانیک له کویتسانی
دیوی نیرانه وه ده گڼل خوی به ریته وه دیوی گرمینن: هه روه ها نه یتوانیوه کچی خوی بدا
به کوپې پیاوړی کی گهره ی قزلباش . قزلباش که ش نه ویراوه بووکی له و دیویرا بؤ کوپې
خوی بگوازیته وه . نو وی دیکه یان نه وینی پیاوړی ده وله مه ند و سه ودا گره . به کر شیخان
بازرگاننکی گهره یه که هاتوچوی هه ردووک به شان ده کا و کاروانی پیشی ناگه ریته وه .
نه ویش ناشق و سویندخوری خاتون گوله زهره . تا قمر به شوان ده زانی گالته ی پڼ
ده کا و ده لن حه مه دی پاشاغان بؤ شوانه ویله یه ک نابې: به لام که ده زانی کوړه قزلباشه;
بوخوی حاکمی سندوسیه: نه گهر دلی بیشینن پتی نه ویدیوی لن ده به ستن و سرمایه که ی
ده که ریته مه ترسییه وه، نه ک هه ر دهس له خاتون گوله زهر ه لده گری، به لکو ده بیته
ده لال و نیو بڑیکه ریش . هه رچه ند بوخوی ده لن: «به پدینی سپیه وه ده لالی به من ناکری»،
به لام له راستیدا ده لالی کردووه و زور باشیشی کردووه . قسه ی قهری بؤ گوله زهر بردووه

ۋا قاقەزى گۈلە زەرى بۇ قەر ھىناۋە . ئەدى دە لالى چۆن دە بىن؟

ئەو سۆز و چىزەى لە بەيتە عاشقانه كانى تردا ھەيە لەو بەيتە دا نىيە . كۆپە دەرە بەگ خەرىكە بە زۆرى كچە دەرە بەگ بىستىنن . چى وا نامىنن سولتان و شاعە باس لە سەر ئەم كارە بچووك بە گزىە كدا بچن و دىسان كوردستان بىيىتە مەيدانى شەپ لە نىوان دوو ھىزى بە دەستە لاتى ئەو سەردە مەدا . شا دادە نوينن و فەرە جوئلا خانى باوكى قەر، حاشا لە كوپى وادە كا كە ھۆى نىوان ناخۆشىي سولتان و شا پىك بىنن . لە دوايىدا مەلۇوم نىيە چارە نووسى قەر و گۈلە زەر چ بوو؛ بەيتە كە بە نىوہ چلى دە بىرپىتە ۋە .

چىپۆكە كە دەپىشدا بە قسەيە و دوايە بە شىعرە . شىعرە كانى پىكوپىك و باشن . ۋە زن و قافىە يان ھەيە . زمانە كى پوخت و پاراۋە . پەحمان بە كرىش باشى زانىوہ و ئوسكارمانىش چاكى تۆمار كىردوہ .

بەيتى زەمبىل فروش

بەيتى چارەدى تۆمار كىراۋە كانى ئۆسكارمان بەيتى زەمبىل فروشە . كەم كوردى وا ھەيە لە كوردستان ژىابىن و ئەو بەيتەى نەبىستىن . چىپۆككى سۆفىانەيە . چىپۆككى يەكجار كۆنە؛ قارەمانى ئەم چىپۆكە لە ھىندىدا بوودايە، لە فارسىدا ئىبراھىمى ئەدەمە و لە كوردىدا زەمبىل فروشە . ئەوانە ھەرسىيان دەپىشدا پادشا بوون، خاۋەن دەستە لات و مال و سامان بوون . لە ترسى مردن، لە تاۋى قەبر، دەستيان لە پادشايتى ھەلگرتوۋە؛ وازيان لە بىتتە و بەرە و بگرە و بەردە ھىناۋە . بوونە سۆفى و گۆشە گىرىيان پەچاۋ كىردوہ . بوودا و ئىبراھىمى ئەدەمە تا ژيان ھەر گۆشە گىر بوون؛ بەلام شاىەرى كورد دانوۋى دەگەل سۆفىگەرى و گۆشە گىرى ناكۆلن . ئەم جۆرە ژيانەى پىن خۆش نىيە . بۆيە چارە نووسى قارەمانى چىپۆك دەگۆپى . بەشى دوۋەمى ئەم چىپۆكە لە كوردىدا ۋەك ھىكايەتى يوسف و زولەيخا دەچن . ئەۋرىنى خاتوونى مىرى جىاۋانى دەگەل زولەيخا كەمە، خۆپاراستنى زەمبىل فروش لە يوسف زىاترە . نەك ھەر ۋەك يوسف لە دەست خاتوون پادەكا، بەلكو

خو له بان هه لډيرئ؛ ته نانت له وهختيكي زور ناسكدا پټ دوزاني فيلي لن كراوه و
پادهكا. يوسف نه و فيلهي لن نه كراوه و له بن ليقه وه دهر نه په پيوه. زه مبيل فروش نه چوته
گرتووخانه و ناوړه و دهر به دهر بووه. نه جامي هه ردووك چيرېوك يه كه. ژنه كان به ناوات
گهيون؛ نهك هه ر خوښه ويسته كه يان پټ بړاوه، به لكو هاتوونه وه سهر حه دي چارده سالي.
زه مبيل فروشى نيمه ش بوته وه خاوه ن كوشك و باخ و مال و سامان.

به يتيږ ده پيشدا حيكايه ته كه مان به دريږي به قسه بڼ دهكا، نه وچار دهيكاته شيعر.
شيعره كان له سهره تاوه به شيويه كرمانجي سهر و له سهر كيشي عروون. پټن له
وشه ي عره بي و فارسي. توكارمان نيشاره ي به وه كړدوه و گوتوويه تي نه و به يته
به شيويه موكرياني نيبه و دياره شاعيريكي خوښنده وار دايناوه. په حمان به كړيش نه يزانيوه
و خولا هه لنگرئ باشي سهر و گوتلاك شكاندوه. دوايه وه پز بووه و وازي له به يتي
خوښنده وارانې په قوته ق و پر له وشه ي نامو هيناوه و هاتوته سهر شيويه موكرياني و
كيشي خومانه. جا نه وچار دادى شاعيري داوه و جواني هونه نواندوه. فه رمايشه كانى زور
خوش و په نكينن؛ بويه له دواييدا ده لن:

«ده ستيك گول به نادري،

ساحبي نالمانى نه مري!

نه وه فه رمايشي په حمان به كرى».

بەیتی باپیر ئاغا مەنگۆپ بابی ئەمزاغا

یەکیک لە کارەساتە دلتەزینەکانی میژووی کوردستان پاش موکری قپانەکی شا عەباسی سەفەوی - کارەساتی قەتلوعامکردنی عەشیرەتی مەنگۆپ لە مەراغە . که بەداخەوێ میژوونوسانی خۆمانە و بیگانه شتیکی ئەوتۆیان لەسەر نەنوسیوه . من زۆر تێ کۆشام ، تەنانت سەرچاوەیەکی باوەرپێکراوم وەگیر نەکەوت که سالی ئەو کۆشتارەم بۆ پەون بکاتەوێ .

خانەکانی موکری که لە میژوو حکومەتیان دەکرد و خەلکی ئەم مەلەبەندە لەبەر خاتری بوداغ سولتان زۆریان پێز لەو بنەمالە دەگرت . بوداغ سولتان که ئەمیریکی کوردی زۆر دادپەروەربووه لە سابلاخ زۆر خۆشەویسته . وەک پیاوچاکێک دەچنە سەر مەزاری و سویند بە گۆمبوزەکی دەخۆن . دیارە زۆری حەز لە ئاوەدانکردنەوێ بووه ؛ پردی سوور و مزگەوتی سوور و کۆخی کورتهک - که ئیستاش هەر ماون - لە کارە باشەکانی ئون . لە زەمانی مەزنایەتی ئاوەدانکردنەوێ موکریان سەرەخۆ بووه و هیچ بیگانهیەک - نە عوسمانی و نە سەفەوی - پێدا پانەبردوون . سەکی بۆخۆی لێ داوه . دیارە هونەرماند و خۆیندەواری زۆر خۆش ویستوون . کوپەکانی خۆی فێرە هونەر کردوون . بەردە نووسراوەکی سەر دەرکی مزگەوتی سوور که لە سالی ۱۰۸۹دا سوهراب خانی کوپی ئەو ئەمیرە هەلی کەندووه ، ئەم حەقیقەتەش دەسەلمینێ .

بەلام بەداخەوێ ئەو بنەمالەش پیاوی گەندیان لێ پەیدا بوو . خەلک لە دەستیان وەزائە هات . باپیر ئاغا مەنگۆپ - که پیاویکی بەدەستەلات و مەزنیکی ئازا و لیهاو بووه خەریک بووه حوکمات لە دەس ئەو بنەمالە بێنیتە دەری . پێیان زانیوه ، بەلام نایانویژاوه بەگزییدا بچن . پەنایان بۆ بیگانه ، بۆ شای ئێران - بردووه . ئەویش ئەحمەدخانی موقەدەم ، حاکمی مەراغە - که دژمنایەتی گۆنیشی دەگەڵ خانەکانی موکری هەبووه - کردۆتە مەنمووری کۆشتنی باپیر ئاغا مەنگۆپ . ئەحمەدخان فیلی لە باپیر ئاغا کردووه ؛ بانگهێشتی کردووه بۆ مەراغە . باپیر ئاغا بەخۆی و تۆسەد سواری هەلبژاردە مەنگۆپەوێ چۆتە ئەو شارە . سوارەکانیان بەسەر مالاندا بپۆن . لە شەویکی دیاریکراودا هەرکەس میوانی خۆی لە خەویدا سەرپێوه . لەو تۆسەد سوارە تەنیا سواریک دەرچوووه که ناوی وەستا

عوسمان بووه . وهك گوتم ميژوونووساني خزمانه و بېگانه شتيكي نه وتويان له سر نه و كار ه نامه ردانه نه نوسيووه . ده لټن عه شيره تي مه نگوپ پاش نه و كار ه ساته پياويان لن بر اوه . وه ستا عوسمان زن و مندالي باپيرناغاي دهر كردوه و مال و ده وله تي هه موو عه شيره ته كهش به تالان چووه . هه مزاغاي مه نگوپ كه پياويكي شوپشگيپر و به ناوبانگه و نزيكه ي سهد سال له وي پيش له پاپه پيني پرگار يخوازانه ي شيخ عوبه يدوللاي نه هريدا به شداري كردوه ؛ كوپي باپيرناغاي بووه ؛ زور شتي سهير و قاره مانانه له و پياوه ده گيڼه وه كه ده رفه ت نيه بؤتان بگيڼه وه . پاش تيشكاني جوولانه وه ناكامله كي شيخ ، هه مزاغاش به ده ستي حاكمي كوردي سابلآخ (نه ميرنيزامي گهروسي) ديسان به فيل وهك باوكي كوژدوه . نه ميرنيزامي پياوكوژ و خوڼنرېژ ، خوي نووسه رزيكي زورباشي فارسي بووه كه له ساكارنووسيندا ناوبانگي هه يه . به و قه له مه لووسه ي خوي ، باسي كوشتني هه مزاغاي به دورودريزي نووسيووه . حهيف به ده سته وه نيه ده نا وهرم ده گيڼا سر كوردي .

باپيرناغا كه كوژدوه هه كورپكي به زن و مالي هه بووه . بويه جگه له بهر ي خدر ي بهر ه كانسي ديكه ي مه نگوپان هه موو به ناوي دايكپانه وه ناوده برين . بهر ه ي زيرپني ، بهر ه ي شه من ، بهر ه ي زين ، بهر ه ي مروت ، بهر ه ي ثامان . من به مندالي مام بايزناغاي كوپي باپيرناغام ديوه كه ده يانگوت ته مه ني له سهد سالي هه لېواردوه و زني مردوه و ده يوي زن بينيته وه ؛ به لام له نيو عه شيره ته كه ي خويده كهي پش ناشن ؛ هه موو برازاني .

نه گه ر ميژوونووسه كانمان له سر نه و كار ه ساته يان نه نووسيووه ، شايره كان - كه هه موو پووداويكي سه رده مي خويان كردو ته شيعر - ليږه شدا بيده نگ نه بوون . شايره له و به يته دا كورتي كار ه ساته كه مان بؤ ده گيڼرېته وه . ده لټن و نووسيوپانه كه نه م به يته ش ئي علي به رده شانپيه . هه ركس چ علي بناسن ؛ نه و گومانه ي بؤ پهيدا ده بن . چونكه پوهاني شيعر ، پوخت و پاراوي زمان ، ساكاري به يان و گيڼانه وي چيږوك ، نه م شكه مان بؤ پهيدا ده كا . به لام من بؤم پوون نيه ئي علي بن ؛ به و ده ليلانه ي خواره وه :

۱- ناشكرا نيه و نازانين علي پاش باپيرناغا زياوه يان نا ؟

۲- ناوي زور گوندي نيو مه نگوپان و ده وروبهري سابلآخي تيدياه كه نيشانه ي شاهه زايبي شاهيره له م ناوچه يه دا . ثايا علي نه وهنده له موكرياندا ماوه ته وه كه نه و شاهه زايبي هه بن ؟

۳- وشه ي (پياوويون) له بري (دابه زين) هه ر له شيوه ي شاروييران و شاماتدا هه يه و بؤ خوم له هيچ جيگايه كي تري كوردستان نه مبيستوه . نه م وشه له و به يته دا به كار هاتوه :

«مەنگۈپى دە مەن ۋە چاغى،

پىياۋىيون لە سابلاغى، (يانى لە سابلاخى دابەزىن)

تەدارەك بۆ مەراگى».

۱. عەلى لاساى شاعىرە خويىندە ۋارەكانى كردۆتە ۋە ۋ ناۋى خۆى لە ھەموو بەيتەكاندا ھىتاۋە. لە ۋ بەيتەدا ناۋى عەلى نە ھاتوۋە. سەيرە پەحمان بە گريش ناۋى خۆى نە ھىتاۋە. پەنگ بى شاپەرەكەى ناسى بى، بۆيە ۋە ۋ كارەى نە كردوۋە. پاستە ۋە شىعەرە بە ھىزانە ۋەك شىعەرى عەلى، مامۆستاي شاپەرەرانى كوردستان دەچن:

ھۆى سولەيمانى خەزالى

نە ۋەى پۆستەمى زالى

ھەوت قوبەى لە مەتالى

پىم نەلەن ۋە توو مندالى

لە جلیتیتى نە کرد خالى

ۋەك ھەوران بە گەوالى

يا:

«بانگم ۋە بەر پادشای لە ژوور

خان ناردنى دوور بە دوور

بلباس ھاتن بە جەمبۈور

پانگ پەشى چەكمە سوور»

بەلام مەرج نىيە ئى ۋە بن. ئاخىر لە بىرتان نەچى عەلى بەردەشانی شاگردى ژۆر باشى پەرۋەردە كردوون. پىم خۆش بوو زانايەك لە ۋ بارەدا تەحقیقى كردبايە ۋ پوونى كردباۋە ۋەم بەيتە ئى عەلىيە. چونكە بە پاستى ھەيفە شاپەرەكەى نە ناسرى. بزائن شاپەر چەند ۋەستايانە باسى تالان ۋ بۆكەمان بۆ دەگىرپتە ۋە:

بداخان بوو لە دوايى

ھەزار مەپى شوگايى

هر هه‌رزان و خۆپایی
ده‌یاندا مه‌پ و شایی

بزنێک بێنێ دوو کاره
له‌ مووی بکړی ده‌واره
به‌های بزنیم دوو پاره

هه‌زار گای بێ جووتبه‌نده
قیمه‌تی گای خولابه‌نده
«بلباسان کاریان گه‌نده»

به‌یتی عه‌بدوپه‌همان یادشای به‌به

ئه‌م به‌یته‌ که‌ عه‌لی به‌رده‌شانی به‌ عه‌بدوپه‌همان پاشا بابانی هه‌لگوتوه‌- شاکاریکی
که‌م وێنه‌ و دوری سه‌ر خه‌زێنه‌ی به‌یته‌ جوانه‌کانی کوردیه‌. ژۆر شت له‌ سه‌ر عه‌بدوپه‌همان
پاش نووسراوه‌ و پێویست ناکا من دووپاته‌یان بکه‌مه‌وه‌. به‌لام هه‌رچی له‌ سه‌ر عه‌لی
به‌رده‌شانی بگوتری و بنووسری هه‌شتا که‌مه‌؛ که‌سیکی حاجی قادری کۆیی - شاعیری
مه‌زن و نه‌مری کورد - ئاوا‌ی باس بکا.

دوو عه‌لین، شاعیرن وه‌کوو هه‌سسان
به‌رده‌شان و هه‌ریه‌ مه‌سکه‌نیان

ده‌بی چ هه‌نه‌رمه‌ندیکی خاوه‌ن به‌هه‌ره‌ و مه‌زن بووین؟ عه‌لی هه‌موو پووداوه‌کانی
سه‌رده‌می خۆی کردۆته‌ شیع‌ر. عه‌لی شایه‌ریک بووه‌ که‌ وشه‌ی کوردیی وه‌ک میو له‌ ده‌سدا
بووه‌ و هه‌رچۆنێکی ویستویه‌تی ده‌ری هه‌تاوه‌. هه‌موو شایه‌ره‌کانی پاش ئه‌و عه‌لییان
به‌ مامۆستای خۆیان زانیوه‌ و به‌پێژه‌وه‌ ناویان هه‌تاوه‌. من بۆ خۆم عه‌لی به‌رده‌شانی به‌
مامۆستای خۆم ده‌زانم و ژۆر شتی لێ فی‌ربووم. له‌ بیرمه‌ زوو پارچه‌ شیع‌ریکم له‌ سه‌ر

ئەو كىشىنى كوردى - كە لە پېش عەلىشدا ھەبوو، بەلام عەلى برەوى پىن داوھ و ئىستا
زۆربەى شاعىرەكانمان شىعرى پىن دەلېن، گوتبوو. بۇ شىعرناسىكم خويندەوھ. گوتى
باشت كىردوھ وەدووى مامۇستا گۇران كەوتووى و لەسەر ئەو كىشە شىعەرت داناوھ. گوتم
من زۆر پىز بۇ گۇران دادەنېم و بەشاعىركى زۆر مەزنى دەزانم؛ بەلام لە شىعەردا ئىلھام
لە عەلى بەردەشانى وەرگرتوھ كە زۆر دەپېش مامۇستا گۇراندە دەلې:

پاشاى بەبان جىھانگىرى

وھك پۆستەمى زالى پىرى

تەھا بەپاۋ و تەگىبرى

:پانا بوپىرئ بە پەزىلى

ناكەم خەزمەتى وەزىرى

نانى دەستىنم بەشىرى

ھىچ بىرتان لەو نىوھ شىعەرى دوايە كرڈۆتەوھ؛ وھك قەسى ئەو پىاوھ سىياسىيە گەرە
دەچەن كە دەلې: «ھەق لە لولەى تەفەنگدايە». بەداخوھ زۆربەى شىعەركانى عەلى لەبىر
چوونەوھ. ئەگەر ھەموويان كۆكرابانەوھ، فەرھەنگىكى دەولەمەندمان دەبوو. من پاش ئەو
بەيتە ئوسكارمان ۱۴ بەند و وردە مەقام و گۇرانی ئەو سەردەمى تۆمار كرڈوون كە
بەختەوھرانە ئىستاش لەبىر نەچوونەوھ و بۇ خۆم ھەمووم لەبىر بوون. گۇرانی بېژەكانىش
ھەر دەيانلېنەوھ:

زۆرم بىر لەوھى دەكردەوھ كە بۆچى شاعىرانى چەرخى تۆزدەى شارى سولەيمانى
بەشىيئوھى موكرىيانى شىعەريان گوتوھ. بەخەيالى خۆم وام دانابوو كە ئەوان بەتايىبەتى
(نالى) كەوتوونە بىرى دروستكردى زمانى يەككرتووى ئەدەبى و ئەو شىئوھيان بەئەسل
داناوھ؛ تەنانت لەو بارەدا شتىشم نووسى، بەلام پاش ئەوھى سەرنج دا ئەو بەيتە و
شىعەركانى عەلى بەردەشانى، زانېم بەھەلەچووم. زمانى بارەگای عەبدوپەحمان پاشاى
بەبە ئەوھ بوو كە شاعىرانى چەرخى تۆزدەمان شىعەريان پىن گوتوھ. يەئنى سابلاخ و
سولەيمانى؛ دوو پاتەختى ئەو سەردەمى كرڈستان بەيەك شىئوھ قەسەيەن كرڈوھ، كە
بە داخوھ ئىستا زۆر لىك جوئ بوونەوھ. ئەگەر وا نەبايە عەلى كە شاىەرى تايىبەتى و
نانخۆرى پاشا بوو، شىعەرى بەشىئوھەك دادەنا كە پاش پېئى خۆشە و زمانى خۆيەتى و
نەيدەگوت:

ئهزم عهلی بهره شانی
ده به ندیم نه که ی زیانی
بهیتی ده لیم به دیوانی
مه دخی پاشای کوردستانی.

مه دخی پاشای کامیان باشه
شایه د پۆم و قزلباشه
هه رجارئ شیرێ ده کیشا
هه موو ده هاتنه ته ماشا
عالم ئالایه^۱ چاوه شه
مه رده عه بدو په حمان پاشا.

من ئه وه نه ره ی به عه لیمه وه دیوه به هه یج شاعیریکمه وه نه دیوه. عه لی چیرۆکیکی
خه یاللی دروست کردوو. ده که ل قوله شین شایه ری جندۆکان فریان هاویشتۆته یه ک و
شه په شیعیریان کردوو. ئه وی له باتی خۆی گوتوونی هه موو لیک و لووس و جوان و
په وانسن. ئه وی له باتی جندۆکه ی گوتوون به ره ژیرترن و له نگولۆریان تیدایه و قوله شینی
به و فیله به زاندوو به یه شایه ره کانی دوا ی عه لی ده یانگوت:

«بابه مه مانان چۆن ده ویرین خۆ له عه لی بدهین، ئه و فیرکرده ی جندۆکانه». به و اشیان
به و قسه ی خۆیان هه بوو. په نگ بێ یه کییک له هۆیه کانی فه وتانی شوینه واره کانی عه لی
به رده شانی ئه وه بێ که هه موو کهس ده خۆی پانه دیوه به یته کانی ئه و بلایته وه. هه یج شایه ر
و به یته یژیک هه قی وه ی به خۆی نه داوه دهس له شیعیری عه لی وه ر بدا و وشه یه ک پاش
و پیش بکا. که چی پاش ئه وه ی نووسرانه وه که متاکورتیک ده ستیان تێ وه ر دراوه.
خۆزگه ئه و که سانه ی بۆیان ده لوئ زیاتر زه حمه ت بۆ کۆکردنه وه به یته کانی عه لی
بکێشن. خۆزگه هه موو شوینه واره کانی عه لی پیکه وه چاپ ده کران و بلۆ ده بوونه وه.

یا خولا ہر وا گہر د و توڑ بے
دہ سرؤکھی لہ ملان ٹالوڑ بے
لہ یلا جیڑنہ ت لہ پیرؤ بے .

دیسان شہ و ہات بؤ حالی من
لہ و دلہی پپر خہ یالی من
نالہ م سووتا لہ نالہی من

پاش ئو گورانیانہ بہیتی عہلی عاشقہ . بہیتیکی کورتہ؛ ہہ موو یازدہ بہندہ . بہ لام
شیعرہ کانی تا تا بلین ہست بزوین و جوانن . ئوسکارمان دہ لہ ئم عہلی عاشقہ لاویکی
کورد بووہ؛ زوری حہز لہ کچیکی کردووہ . ئو شہوی کچہ یان بؤ گوڑتوتوہ لہ بہر دہرکی
پہردوو مردووہ . بہ راستی پارچہ شیعریکی جوانہ و بؤیہ دہ بے زور جار چاپ بکریتہ وہ:

عہلی ناشق! نہ گہر ئیشقت زویانی بے،
سہد جار عومرت زو فانی بے
حہیفہ ئیخلاص پہنہانی بے
مہ لا زادہ بہ خیر ہاتی .

ئاخر بہیت مہم و زینیکی بچوکہ کہ لاپہرکی کتیبہ کہی تہ واو نہ گرتووہ . ئوسکارمانیش
دہ لہ شتیکی ئو تو نییہ و کوپیہی ناشیرینی بہیتی برامؤکہ .

خوینہری بہ پیز و خوشہ ویست!

ماوہیہ کی دوورودریژ بہ و کارہ خہریک بووم . زورم شہو، شہونہ خوونی کیشا . زورم
پہنچ و کوپڑہ و ہری دی . گہ لیک ماندوو و شہکات بووم . تا توانیم ئو تیکستانہ ساغ
بکہ مہوہ و بیانہینمہ سہر پرتووسی ئیستای کوردی . دہ شزانم نہ ہونہ ریکم نواندوہ و نہ
کاریکم کردووہ . ہونہر ہونہری ئو خوویژ و شایہ رانہیہ کہ ئو بہیتانہ یان داناون . ہونہر

هونه ری نه و مړوځه بڼ ناو نیشا نانه یه که به درېژایی میژو؛ سینکاوسنگ پاراستوویانن. هونه ر هونه ری په حمان به کری نه مړه که نه و هه موو دوپ و گه وه رانه ی له خه زینه ی میښکی پری خوی هه لیتنجاون و ده کڅی گه وه رناسیکی وه ستای وه ک توستکارمانی کردوون. کار کاری توستکارمان، نه و زانا و ماموستا گه وره و مه زنه یه که نه و دوپ و گه وه رانه ی وا به پیکوپیکي هوندوونه وه و کردوونی به و ملوانکه و به رمووره که له بازای هونه ردا نرخي ته واو نابڼ.

توستکارمان نه و کاره ی به هر مه به سستیک کردبڼ، خزمه تیکي ټور گه وره ی به زمان و نه دهب و فهره نگی و میژووی نه ته وه ی کورد کردووه؛ خزمه تیک که فهراموش ناکړئ. خزمه تیک که وینه ی که مه. خزمه تیک که ناوی نه و زانا بیتگانه و دلسوژه له میژووی نه دهبی گه له که ماندا به نه مری دیلټته وه.

لیره دا نابڼ خزمه تی نه و پوله کورده زانایه ش (دوکتور جه وادی قازی) له بیر بکه یین که به گیان و دل یارمه تی نه و داه.

ته نیا کاریکی من کردووه و ده بوو ده پیشتردا کرابایه نه وه یه: نه و ملوانکه به نرخه و نه و به رمووره نایابه م له کڅنه سندووقه ټوژ له سر نیشتووه کان هیناده ر و دامه وه به خاوه نی خوی؛ به کڅمه لانی هه روای نه ته وه ی کورد. میراتی باوک و باپیری خویانه و هر پیروزی خویان بڼ.

سوپاسی کوپی زانیاری کورد ده که م که نه م نه رکه ی به من نه سپارد. دیسان سوپاسی ده که م که چاپی کرد و نه به یشت پهنجم به فیږو بچی.

سوپاسی کاک (ج) و کاک (ر) دوو هاوپڼ و برای نیزیکم ده که م که هه له کانی نووسینیان ده سنیشان ده کردم و ټوریان یاریده دام. سوپاسی برای خوشه ویستم کاک (خ) ده که م که له کاتی نووسیندا سه رانسوی ده کردم و پیویسته کانی پاده په پاندم. سوپاسی ته مه نی خوم ده که م که ته واو نه بوو تا ته واوبوو.

هیمن

۱۹۷۵/۱/۱۹

ئەمەسەرەتای کتێبە نایابەکەی oskar mann، کوردیزانی بەناویانگی ئەلمانیا، که له ساڵی ۱۹۰۶ لە ژێر ناوی (شیوەی کوردانی موکری) (kurden die mundart der mukri) له بەرلین له چاپی دا. من له ئەلمانییەوه کردمه کوردی.

ناجی عەباس

ئەم پارچە ئەدەبیاتە که لەم بەرگە بڵاودەکرێتەوه، که بریتین له بەیت (epik) واتا هەلبەستی درێژی مێژوویی) چیرۆکی پەخشان و دێره هەلبەستی فۆلکلۆری له مانگەکانی حوزەیران و تەمووزی ساڵی ۱۹۰۳ له شاری سابلآخ، که سەر شاری ئەپاله تی موکری کوردستانه. کۆکرانەوه. بۆ زانینی باره ی جوغرافی ئەم ئەپاله ته بچوکه. که له لایەن حاکمیکەوه سەرپەرشتی دەکرێ و پەپوهندیی هەیه له گەڵ حاکمی ئازەربایجان له تەبیرێ. ته ماشای بەرگی دووهمی کتێبە که ی de morgan کرد mission scientifique en perse بعته ییکی علمی له فارس، لاپەرەپەیک و لەوه پاش. h.c. rawlinsio عالمیکی کۆنتر، له ساڵی ۱۸۳۸ باری خێڵەکان و جیگای بڵاوبوونوونیانی باش پوون کردەوه.^۲

۱ - شکلی نووسینی ناوه جوغرافیه کانم وهک de morgan دانهنا، به لکو له پاش لیپرسینه وه من خۆم به دیقەت دامنان. ئۆسکارمان

۲ - هەندێ مه‌علوومات له‌لایەن ئەو گەشتەوه که له تەبیرێوه به‌ناو کوردستانی ئێراندا کرا له مانگی تشرینی یەکەم و دووهمی ساڵی ۱۸۳۸، گوفاری جفاتی (جەمعیەتی) جوغرافیه‌زانه‌کی ئینگلیز، به‌ندی ده‌یەم، لاپەرەپەیک و لەوه پاش. ئۆسکارمان.

پاولنسن بیجگه له وه هندی له مه علوماته که ی میژووژانی کورد شهره فهدینی نرخ پی داوه. کتیبه که ی ئەم میژووژانه که له سالی ۱۸۶۰ له چاپ درا و بلاو کرا له لایه ن خیلای موکرییه وه مه علوماتی میژووژیی تریمان دهاداتی؛ ئەو خیلای که ئیستا زۆریه یان له باشووری جهنوبی و باشووری پۆژه لاتی و پۆژئاوای گومی ورمی دهژین. شهره فهدین له برگی یه که م لاپره ۲۸۸ باسی بنجی (ئەسلی) میرهکانی موکری دهکا و دهلی ئەمانه له به بهکانه وه پهیدابوون، که له سوله یمانی و دهووپشتی دهژین که تابعی تورکن (واتا عوسمانییه کان) که پیشتەر له ئەیاله تی شهره زوور جیتشین بوون^۱. وا گومان ده که م ئەمە پاسته، وه شیوه ی موکری - ههروه کو له پاشان پیتشان ده درئ - عهینی شیوه ی به بهیه. له پاشا ئیمروش خیزانه ناودارهکانی سا بلآخ و ده گه یین که له بنه واندای ده چنه سه ره به به. بیجگه له مانه به پیتی ئەو مه علوماته (زانباریه) که پوآلنسن له باره ی مولکایه تی له ئەماره تی به به ده مانداتی، خیزانه سه رکه وتوه کان به هیژی شیر توانویانه به سه ر لادییه کانا زآل بن و زهوی و مولکه کانیان له ناو خویانا دابهش بکه ن. ئەم جوړه مولکایه تییه له ولاتی موکریان ئیستاش باوه و باش دیاره. میژووژانی کورد شهره فهدین دهلی خیزانه سه رکه وتوه کان له ولاتی سوله یمانی ئیستاه هاتوون. کاتی ئەم سه رکه وتن و زآلبوونه له زهمانی ئیمساعیل سه فهویی یه که مه وه زۆر دوور نییه. له بهر ئەوه به لگه ییکی وامان به دهسته وه نییه که بهوا به قسه ی شهره فهدین نه که یین.

ئەو خیلان که موکرییه کان به سه ریانای زآلبوون. وه کو خویان کورد بوون. له مه دای نابی گومان بکری. چونکه ده می په لاماردان و زآلبوون ته نیا ۴۰۰ سال دووره. ئیستا له م ولاته پاشماوه ی تورک زمان و ئیدییم (idiom) ی تورکی^۲ نه ماون. لیته ته نیا ده بی بیر له تورک زمان بکریست که له پۆژه لاتی موکریان ده ژین و نابی بیر له پاشماوه ی نه ته وه ی دیکه بکریست. چینی جووتیاران - که له په عیه تیان پی ده لئین - زۆرتریان له خیلای (دیپۆکری) ن. زۆریه ی ئەم دیپۆکرییه له بهشی پۆژه لاتی موکریان له ناوچه ی شارویران و له دۆله کانی جهغه توو و ته ته هوی نیزیک میان دواب ده ژین. وا دیاره ئەم دیپۆکریانه له لایه ن خیلای موکرییه کانی هاوژمانیان - له پاش دهس به سه ره وه نانی مولکه کانیان - له پۆژئاووه بۆ پۆژه لات ده رکران.

۱ - وابزانم لیژدها نووسەر هەڵی کردووه. چونکه له سه ده ی ۱۹ شاری سوله یمانی تابعی ئەیاله تی

شاره زوور بوو که ئەو ده مه مه رکه زه که ی شاری که رکوک بوو. ناجی عهباس

۲ - وهک قسه ی نه ستهق و په ندی پیتشینیان ن.ع

ئىستا دەتوانىن سنوورى پۆژھەلاتى ناوچەى زمانى موكرى باش دابىتىن. ئو خەلكانە
 كە لە پۆژھەلاتى دۆلى جەغەتو دەژىن بە توركى قسە دەكەن و ژمارەيىكى زۆرى ئەمانە
 لە دەشتى ميانداوب جىنشىن. كە پوو دەكەينە باشوور (جەنوب) دەگەينە ناوچەكانى
 سەقز و بانە كە دانىشتووەكانى ديسان بە شىوہى موكرى قسە دەكەن. كە چەند سەعات
 لەم دوو شارە بچووكو بەرەو خوار بكشيتىن دەگەينە ناوچەى (مەريوان) كە دەكەويتە
 نيزىك سنوورى تورك (واتا عوسمانىيەكان). كە لە مەريوانو بەرەو پۆژھەلات بپۆين
 دەگەينە خىلى تىلەكۆر كە لە ھەريىمى ھۆبەتو دەژىن. ئەم تىلەكۆيانە بە شىوہى سەنە
 قسە دەكەن و تابەى ئەيالەتى (كوردستان)ن. بپتوو لە سابلاخوہ. كە مەركەزى موكرىيان
 دەگرىت. بەرەو پۆژئاوا بپۆين، لە بەشى شمال دەگەينە سى خىلى بلباس: مەنگوپ كە
 تەواو دەكەونە پۆژئاواى باشوورى (جەنوبى) سابلاخ. مامش كە لە ھەريىمى لاجان و
 پيران كە لە بەشى پۆژئاواى باكوورى ئو ھەريىمە دەژىن. شىوہى پيران زۆر كەم لە ھى
 سابلاخ جيا دەبىت. لە دەشتى (شەنقوہ) بەرەو باكوور (شمال) بپۆين ئيتىر شىوہى موكرى
 ناميتىن. ھەندى كەس لە ھۆزەكانى (پەوہەندى)^۱ - كە لە باشوورى (جەنوبى) شەنق پتيان
 گەيشتم - بە قسەى موكرى قسەيان دەكرد. بەلام ھەريىمى پەوہەندىيەكان لەويوہ بەرەو
 پۆژئاوا ھەتا دۆلى زىي گەورە دەكشئ. كە لە سابلاخوہ بەرەو پۆژئاواى باشووە بپۆين
 دەگەينە سەردەشت و بانە. لەو ناوہ نيزىك سنوورى تورك خىلى (گەورك) دەژىن كە
 شىوہى موكرى بەكاردىنن. ھەيف و مەخابن مەن ئىزن نەدرايووم لە ھەريىمەكانى تورك
 (واتا عىراقى ئىستا) لەسەر تۆژىنەوہ دەوام بكەم. لەبەر ئوہ بەداخوہ ناتوانم بليىم
 شىوہى موكرى لەولای سنوور ھەتا كوئ دەكشئ^۲. بەلام ئو ئاخاوتنانەم لەگەل ھەندى
 كەسى خەلكى سولەيمانى و دەروپشتى و لەگەل ھەندى شاعىرى خۆشەويست لە سابلاخ،
 كە خەلكى كەركوك، دەرەند و دىھاتى سولەيمانى بوون، پتيشانى دام كە جياوازيىكى
 ئەوتق نىيە لە بەينى شىوہى موكرى و ئەوانىتى. تۆژىنەوہى chodzko لە بابەت
 شىوہى سولەيمانى - كە لە پاشان باس دەكرئ - ئەم قسەيەى مەپراست دادەنئ.

شەرەفنامە باسى ميژووى موكرىيەكان دەكا ھەتا كاتى خۆى كە نزيك دەبىن لە سالى

۱ - وابزانم لىرە مەبەستى لە (پەوہەندى) ئو پەوہەندانىيە (كۆچەرەنەيە) ھاويان لەويى لە ژىر خىوہت
 دەژىن؛ ھەك ھەركى و سوورچى و خىلىتى. (ن.ع)

۲ - ھەكو بزانم شىوہى موكرى تەواو و پەتى لە ھەريىمى پژدەر و پانيە بلارە. لە ھەريىمى بالەكى پۆژھەلاتى
 پەواندز خەلكى حاجى قۆمەران، زىنوى شىخ و پايت بە شىوہى موكرى قسە دەكەن. لە دەرەندى رايەت
 شىوہى سۆران دەس پەن دەكا. (ن.ع)

۱۵۹۵. بیتو بمانه وی پاش ئەم سالا به شوین ئەم میژووو بپۆین دەبی دەس بخهینه ناو میژووی عهجه م؛ به تاییه تی میژووی سه فیه ییه کان. من لەم بابەتەوه هەندێ توژینه وەم کرد؛ بەلام ئیستا ماوهی ئەوەم نییه لەسەری بپۆم و تەواوی کەم.

میرزا ئەسکەندەر لە میژووو میرییه کە ی (پەسمییه کە ی) کە بۆ شا عەباسی نووسیوه بەناوی (تاریخی عالم آراشی) باسی شەپە درێژەکانی موکری و برادۆست دەکا. کە خزم و دراوسێی موکرییه کانن بەرامبەر لەشکری شاه عەباس. ئەسکەندەر میرزا خۆی لە گەڵ لەشکری عهجه م بووه، لەبەر ئەوە میژووو کە ی بە پاپۆرتیکی پاست دادەندری. کوردەکان لەلایەن ئەم شەپانەوه بەیتیکی میژوویی درێژیان داناوه کە باسی بەرگری و نازایه تی قاره مانانە ی کوردەکان دەکا لە قەلا ی دمدەم لە ژێر سەرکردەیی ئەمیرخانی سەرۆکی برادۆست کە بە (خانی لەپزێڕین) بەناویانگ بوو. ئەم بەیتی دمدەمە یه کیک لە جوانترین و بەناوبانگترین داستان ی میلی کوردە.

لە میژووی نادرشای میرزامه دی خانیش لە بابەت موکریانەوه دەسکەوتی باش دەدۆزێ.

پاولنسن rawlinson لە وتارە باشە کە ی بە درێژی باسی هاتنی قەرەپاگی تورک دەکا کە لە ولاتی جورجیای قەفقاسەوه بۆ هەریمی سولدوز کۆچیان کردوه. سولدوز دەکەوێتە پۆژناوای باشووری گۆمی نورم.

زۆربە ی خێلەکانی موکری ئیستا جێنشین و لە دێهات دەژین کە بریتییه لە خانووی قوپی خراپ و ناپەسەند. هاوینان خانووه کانیا ن بەجێ دەهێلن و هەتا دەغلۆدانیا ن کۆ دەکەنەوه. لە ژێر پەشمالی پەشدا. نیزیک دێیه کان دەژین. تەنیا بەشیک ی بچوکی ئەم کوردانە نیوه کۆچەرن (نیوه پەوهندن) کە زستانان نیشته جێن و لە خانوودا دەژین و خۆیان کەمتر لە گەڵ کشتوکال خەریک دەکەن. هەر ئەوەندە دەغل دەچێن کە بەشی خۆیان بکەن. ئەم نیوه کۆچەرانه کە بە هار هات خانووکانیان بەجێ دەهێلن و لە گەڵ میگە لەکانیا ن دەچنە کویتستان و هەتا پایز لە میڕگی کە وه دەچن بۆ میڕگیکی دیکە. کە پایز هات دەگەرێتەوه دێیه کانیا ن و کۆمەکی ئەو چەند خێزانە دەکەن کە لەوێ ماون بۆ چاودیری دەغل و باغات و پێکەوه ئیتر بەرهمە کە یان (مەحسولە کە یان) کۆ دەکەنەوه. ئیستا لەم هەریمە ی کوردستانە کۆچەری تەواو نەماون کە زستان و هاوین لە ژێر خێو تە

۱ - میرزا ئەسکەندەر وەکو دۆژم. ن.ع - نازناوی (چۆلاقی ی پین دەدا، کە بە تورکی مەعنا ی دەس گۆج یان دەس شکار دەگری. ئۆسکارمان

بژین و تهنیا مه پرمالات به خیتوکه ن و دهست له کشتوکال نادهن .

له بابته زمانی ئەم خێله کوردانه ههتا ئەم پۆژانه تهنیا دوو نووسراوی کورت ههیه :

۱- a.chodzko شوێنێک: توێژینهوه یێکی زمانسازیی زمانی کوردی (شیوهی سولهیمانی)

که له گۆفاری ئاسیایی ساڵ ۱۸۵۷ بڵاو کراوه . شوێنێک مه علوماته که ی له سه رۆکیکی به به کوکردوتهوه که ساڵی ۱۸۵۳ ماوه یێکی درێژ له پارێس ماوه . زمانزانی به ناویانگ p.lersch لێره ش باسی به رهه مه که ی شوێنێک دهکا . من لێره تهنیا به راوه ردی ئەو شیوه یه ده که م که شوێنێک باسی دهکا له گه ل شیوه ی موکری .

۲- schindler a. houtum هوتوم - شیندلەر، له لایه ن وشه ی کوردییه وه . ئەم

به رهه مه به نرخه که میک پێژمانیشی تێدایه .

۳- de morgan دێ مۆرگان: بیعه سه یێکی علمی له فارس که پێنج به رگه . به رگی

یه که می - که له ساڵی ۱۸۹۴ و ۱۸۹۵ بڵاوکرایه وه - باسی شیوه ی موکری دهکا له گه ل شیوه کانی تری، به لām زۆر قسه ی هه ل و چه وتی تێدایه .

ئەو مه علوماته که له سابلاخ کۆم کرده وه بریتین له چوار شت:

۱- پێژمانی شیوه ی موکری .

۲- ژماره یێکی زۆر له وشه ی کوردی که بۆ ژبانی پۆژانه ی خه لک به کار ده هێنرێن .

۳- ۲۰۰۰ غه زه ل و قه سیده ی شاعیرانی کورد که زۆریان نوێن .

۴- چپۆکی په خشان، به یته و چه ند گۆرانی ناو خه لک .

من به ختم هه بوو له سابلاخ تووشی میرزاییکی گه نچی ژیر بووم و خێرا کردمە منشیی^۲ خۆم . ناوی میرزا جهواد بوو و له یه کێ له خانه دانه کانی موکری بوو، که پشتاوپشت ده چوو سه ر خانه دانی ئەماره تی به به . کهسانی ئەم خانه دانه له ناو خه لک به فامیله ی (قازی) به ناویانگن . ئەم گه نجه له عه ره بی و شه ریعه تی ئیسلام زۆر شاره زا بوو و زۆر هه زی ده کرد فێری زانسته ی کانی ئەوروپا بێ . من ویستم له پیش هه موو شتێکا زاراوه ی بنجی (مسته له حاتی ئەساسی) ئێمه ی (ئەلمانی) بۆ پوون که مه وه ؛ چونکه میرزا به زانیسی پێژمانی عه ره بی، له لیکدانه وه له زمانیکێ هندو - جه رمانی په کی ده که وت .

۱ - لێره ئۆسکارمان له لاپه ره ۲۲ه وه هه تا ۲۵ی سه ره تا به درێژی و توندی په خته له دێ مۆرگان ده گرێ و په لاماری ده دا که پێی ناوی لێره بیکه مه کوردی . له ویته کان که ئۆسکارمان په لاماری ده دا وا دیاره دێ مورگان کوردیی باش نه زانیوه . ناجی عه باس

۲ - ئەم وشه ی ئۆسکارمان به حروفی ئەلمانیی نووسیوه وا دیاره له وده مه زاراوه یێکی کوردی و فارسی نێزان بووه . لای ئێمه میرزا یان کاتبی پێ ده وتی . ناجی عه باس

لە پێشدا نەختی ئینگلیزیم فێرکرد و هەندێ دەستووری (قواعدی) زمانی ئینگلیزیم پیشان دا. لە پاشا زۆر بەدڵخۆشی تەماشام کرد کاک میرزا وەک کوردێک بیر دەکا لە زمانە زگمەکەکی خۆی و شیی دەکا و وردە وردە دەستووری بۆ دەدۆژێ. ئینجا لەگەڵی دەسم کردووە توژینەوێ پێزمانی کوردی و خویندنی پارچە هەلبەستی کوردی. ئەو هەلبەستانە کە میرزا دەسخەتێکی زۆری - داخەکەم زۆر تازە - هەبوو. لە مائەوێ بەکۆمەکی براکەکی لیستە و شەوی کوردیی لەگەڵ فارسییە بەرامبەرەکی دانا. من لە پاشان نیشانەم داناو بوو ئەو دەنگانە کە تاییبەتی کوردین و ئەم نیشانانەم فێری میرزا کرد و شتە کوردییەکانم پێ نووسیەو.

ئەو شەش چیرۆکە پەخشانە کە لەم کتێبە بلۆکرانەو لەگەڵ هەندێ لەو گۆرانییە بچووکانە کە لە ژێر پیتی (C) دانراون لە میرزا جەواد وەرگیراون. هەلبەستە بچووکەکانی تریم لە شوان و قاترچی وەرگرت. هەلبەستەکی (عەلی عاشق) و هەندێ پارچە (مەم و زین) لە مەریوان^۱ لە کوردێک وەرگرت کە لەوێ لە دایک بووبوو و ماوەییکی درێژ لە بانە و سەقز و سابلاخ ژیاوو. ئەو کوردە وای پیشان دەدا کە شتێوی موکری باش دەزانێ؛ بەلام ئەو پارچانە کە لێم وەرگرت جیاوازییێکی زۆری هەیە لەگەڵ پارچەکانی تری^۲.

ئەو هەلبەستانە کە لە مەریوان بە دەسم کەوت لە سابلاخ بە شتێوی موکری بۆم خویندراوە. کە بەراوەردی شتێوی مەریوانمان کرد لەگەڵ می سابلاخ، دەبینین لە هەلبەستدا جیاوازییێ کەمتر هەیە لە می پەخشان. هەلبەستی (عەلی عاشق ژمارە ۱۵) لەلایەن لایکی هەرزەکارەو دانراوە کە بۆ خواستنی کچێک ماوەییکی درێژ هەوڵی دەدا؛ بەلام لە دوایدا کە توانی ماری کا، پۆژی شایی لە پڕیکا پڕێک هەلبەستی بەخۆشەویستەکی - کە ناوی پەریزادە بوو - هەلگوت و لە بیلا (عەتەبە) ژووری بووک بەمردویی کەوتە خوارەو.

زۆربە ی ئەو کۆمەڵە تیکستە (سایانە = text) کە لەم کتێبە بلۆ دەکرێنەو بریتین لە گۆرانیی بەیت (لە لاپەرە ۱۲ هەتا ۲۹۷) کە بە دەم خەڵکەوێ. ئەمانە لەلایەن پەحمانی بەکری شاعەرەو^۳ پێم نووسراو کە لە هەریەمی سابلاخ بە پەحمانی بەکری بەیتبێژ

۱ - مەریوان شارێکی بچوکی ئەیلالتی ئێرەلان یان کوردستانە کە تەواو لە سەر سنووری تورک و نێزیک پێنجوێنە. ئۆسکارمان.

۲ - چیرۆکی مەم و زین زۆر لە هەلبەستەکی برایمۆک دەکا کە لە ژێر ژمارە پێنج لەم کتێبە بلۆکراییەو. ئۆسکارمان.

۳ - وا دیارە مەبەستی ئۆسکارمان لە (شاعر) (شایە) کە بە گۆرانیبێژ دەوترێ.

به‌ناوبانگه؛ که دئیۆکرییه و خه‌لکی دئی حاجی حوسینه^۱. که دئیۆکی بچوکه له ده‌شتی میان‌دواب. ته‌نیا ژماره ۱۶ (لاپه‌ره ۲۹۲) ده‌رویشیۆکی موکری پتی نووسیم، که خۆی به‌شانازییه‌وه به‌ئوستاد داده‌نا. له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا ئاماده‌ بووم پاداشی باشی بده‌من؛ داخه‌که‌م جاریۆکی تری نه‌هاته لام و وا دیاریوو چه‌ هیزیک نه‌یده‌توانی ئیقناعی بکا تا‌کو بیته لام. له‌ پۆژی پۆسته که بۆ من پۆژی پشودان بوو. داوام له‌ میرزا جه‌واد ده‌کرد ئه‌و هه‌لبه‌ستانه که په‌حمانی به‌کر له‌به‌ریه‌تی به‌پینۆوسی فارسی بۆم بنووسن. له‌ پاشا میرزا ئه‌و هه‌لبه‌ستانه‌ی بۆ ده‌خویندمه‌وه و من ده‌منووسی. من چه‌شنه‌ پینۆوسیۆکی کوردیم دروست کرد که له‌ دوا لاپه‌ره‌کانی ئه‌م کتیبه له‌ چاپ دراوه. ئه‌و پارچانه که په‌حمان پتی ده‌نووسیم، په‌حمان به‌ شیۆه‌ی ناو خه‌لک بۆی ده‌خویندمه‌وه به‌لام میرزا جه‌واد که خوینده‌وار بوو وشه‌ عه‌ریبه‌کانی ناو زمانی کوردی باشتر تن ده‌گیشته و ده‌یخوینده‌وه. به‌لام هه‌ندئ جار (هه‌ک پارچه‌کانی ۱۳، ۱۴، ۱۵) من زۆرم لئ ده‌کرد که خه‌لکی نه‌خوینده‌وار چۆن ده‌یلێن وام پت بنووسن.

به‌یتی ژماره یه‌ک (میژووی دهم) له‌گه‌ل (ناسر و مال مال)م جاریۆکی تری بیست له‌ناو کورده‌کانی په‌وه‌ند له‌ دئی عه‌ینی پۆم که په‌شمال دئیۆکی^۲ بچوکه له‌ باکووری شنفۆ. گۆرانیبێژه‌کانی په‌وه‌ند له‌ تیکستی په‌حمان خۆیان لانه‌دا. وشه‌کانی دیری یه‌که‌می دهم ته‌واو هه‌ک ئه‌وه‌ بوو که لای من نووسرابوو. به‌لئ هه‌ندئ جیاوازی هه‌بوو له‌ وشه‌ و ده‌نگه‌کان، به‌لام زۆر که‌م. داخه‌که‌م ئه‌وده‌مه‌ نه‌متوانی زیاتر له‌ناو په‌وه‌نده‌کان بمیتم و گۆرانییان لئ وه‌رگرم؛ چونکه چه‌ند پۆژی بوو تام لئ هاتبوو و کارم پت نه‌ده‌کرا و ده‌ریه‌ست بووم ئه‌وه‌نده‌ی پیم بکری زووتر به‌سواری بچه‌ ئورم و له‌وئ خۆم بگه‌ینمه‌ لای پزشکیک تا‌کوو چاره‌م بکا.

له‌ وه‌رگێپانی به‌یته‌کان بۆ سه‌ر نه‌لمانی که له‌ به‌رگی دووم بلۆده‌کریته‌وه له‌ تیبینییه‌کانی socin- prym سوودم وه‌رگرت.

بیجگه‌ له‌و فیڕگانه (قوتابخانه و مه‌دره‌سه‌نه) که زۆریان له‌ ژێر سه‌ره‌په‌رشتی مه‌لاکان، هه‌ندئ فیڕگه‌ی گۆرانی هه‌ن که له‌وئ گه‌نجه‌کان فیڕی بیژنی ئه‌و به‌یتانه ده‌بن که له‌

۱ - کاک هیم ده‌لێن من به‌له‌دی ئه‌و ناوهم له‌وئ دئیۆک نییه‌ ناوی حاجی حه‌سین بێ، به‌لام به‌ناوی حاجی حه‌سین دئی هه‌یه. وا دیاره‌ تو‌سکارمان هه‌له‌ی کردووه، یان له‌ چاپدا تووشی هه‌له‌ بووه. ناجی عه‌باس.

۲ - له‌ هه‌ریمی شنفۆ په‌شمال دئی نییه‌ که زستانیش تیدا بژین. وا گومان ده‌که‌م عه‌ینی پۆم ناوی هاوینه‌ه‌وار بێ.

په خشان و ههلبه سستی کورده واری پیک هاتوون. ئو گه نجانە که دهنگیان خۆشه دهچنه لای وه ستاییک (که به فارسی ئوستادی پین ده بیژن) تاکو فیژی بیژن و چرینی هه موو ئو ههلبه ستانه بن که ئو وه ستایانه ده یانزانن و له بهری کهن. بهم جوړه ئو پارچه ههلبه ستانه ده ماو ده م ده پاریزرین. ئو به یته بیژانه به ده گمه ن خویندن و نووسین ده زانن؛ ته نانه ت په حمانی به کر نه خوینده وار بوو. بیژن ئو گه نجانە بیانە وئ باشتەر فیژی پیشه که بن، دهچنه لای وه ستاییکی دووم و سیییم و دهبنه شاگردی؛ به لام نهک به خۆپایی. شاگرده که به خزمه تکردن له مالی وه ستاکه ی، یان به هینانی شتی پتویست (وهک چا و گه نم و پۆن...) پاداشتی ده دا.

له پاشا ئه م گۆران بیژانه له مالی ناو داره کان مه شق ده کهن؛ ئیواران دهچنه دیوه خانه کانیان و دهس ده کهن به گۆرانی وتن. به رامبه ر ئه مه ئو مالانه بهرگی به نرخیان پین خه لات ده کهن، یان شتی تریان پین پیشکه ش ده کهن، له م بابته وه نابن په زیلی بنوینن. له دییه کان به ده رخواردنی پلاوگوشتیکی باش دلخۆشیان ده کهن. له شاره کان زۆر چایخانه هه ن هه ندی جار ئه م چایخانه سه رتاپا پر دهبن له خه لک که پال به یهک ده دن بۆ گو یگرتن له گۆران بیژنیک که به هه لکه وت هاتووته ناو شار.

ئو گۆران بیانه بۆ ئیمه (واتا بۆ ئه لمان و ئه وروپاییه کانی تری) یه کته سه ق بوون و پیاویان وه په س ده کرد. له دیره درێژه کان، گۆران بیژ و شه کانی به په له یهک له دوا ی یهک له زار ده رده په پاند. له دیره کورته کان، وشه کان به هونه رمه ندی درێژ ده کرئ و به ندی دوا یی به هیتز، به لام به نزمی و نه رمیه وه به ده نگیک ی له رزۆک و خۆش له دم ده رده هیتز.

وا دیاره بیر (زاگره ی) سه یر و غه ربی ئه م پیاوانه به گۆران بییه کانه وه به ستره وه. په حمان - که گۆرانیه کانی پین ده نووسم - نه یده توانی دیر به دیر بیر لی بکاته وه بن ئه وه ی بیر له هه موو گۆران بییه ک بکاته وه. بیته بع هه ندی جار گۆران بیژ به سه ریپی وشه و ده نگ ده گرپئ؛ به لام له وه که متر که من له پیشدا بهروم ده کرد. که من به راوه ردی ئو تیکسته (زه مبیله فروش ژماره ۱۵) م کرد له په حمان وه رم گرتبوو له گه ل ه ی دووانه که ی

۱ - له سابلاخ ئو پۆژانه که په حمان گۆران بییه کی پین ده نووسیم پۆژانی جه ن بوو. په حمان که له سالی جاریک و یهک پۆژ بۆ سابلاخ ده هات، که ماوه ییکی درێژ بۆ من له شار ده مایه وه، له کاتی پشودان و هه سانه وه ده جووه یهکی له چاپخانه کان و له وئ گۆرانی ده بیژنی که ده می کارکردن بۆ من ده هات یه کێکم ده نارد تاکوو بۆ لای من به یژن، به لام ئو که سانه هه موو جارێ زۆر به زهحمهت ده یان توانی له دهس گو یگره به شه وه کان راییکیشن و بۆ کارکردن بۆ لای منی به یژن. ئۆسکارمان.

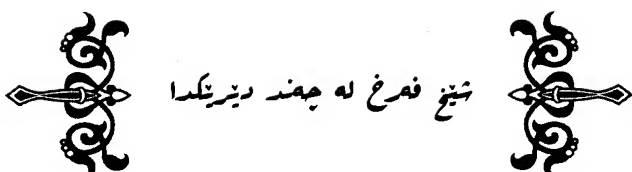
زمانزان socin-prym جياوازيڭكى ئەوتۆم نەدى. پياو واقي وەرپدەمىنن لەوہ كە كوردەكان چۆن توانيويانە پارچە ھەلبەستەكانيان دەماودەم وا باش بە وردى و باشى بگىڭپنەوہ.

ھەلبەستەكان ھەموو بەيەك form دروست نەكران؛ بەلام گۆرانىيىژ لە چرپندا جياوازي ناكا و لە بەين ھەلبەستىڭكى دىر درىژ وەك مەم و زىن يان پارچەيەكى دىر كورت وەك ھەلبەستى نومرە دەى جولندى julindi زمانەكەى بەتڭكرايى يەكە (موحدە).

ئەويش شىوہى سابلاخ و دەورپشتىەتى. بەلام ھەندى جار تووشى وشەى جياواز دەبين بەتايبەتى لە دروستكردى سەجە. بۆچى ئەدبىيەكان ئەمە دەكەن؟ ئايا بۆ خاتر سەجە ئىزنى ئەوہيان دراوہ وشەيىك بەسەر بەستى بەشكلىڭكى (فۆرمىڭكى) غەريب بەكاربىنن، يان ئەو وشانە لە ھەلبەستى شىوہەكانى تى بەكار ھىنراون ئەمانىش دەتوانن لىيان وەرگرن؟

تەنيا بەيتى زەمبىل فرۆش، كە لە ژمارەى ١٤، فۆرمى لە بەيت و ھەلبەستەكانى جياوازي ھەيە. چونكە دىرەكانى ئەم بەيتە تەركىبىڭكى تايبەتى ھەيە و بۆ ئامانجىڭكى ئاين و تەسەوف دانراوہ. مەن دۇنيام ئەم بەيتە لە دەم خەلكى نەخويندەواروہ پەيدانەبووہ و يەكڭى لادىيى ناو كىوہەكانى موكرى داى نەناوہ.

لۆرە ماوہى ئەوہم نىيە ئەم جۆرە پرسىارانە لى بگۆلمەوہ، با ھەلى گەرم و دواى خەم بۆ جىڭايىڭكى تر.

ماوه یهک له مه و بهر شاعیری پایه بهرز و ناواره، شاعیری گهل (هینمن) ی خو شه ویست، داوای لڼ کردم که ده رباره ی (شیخ فرخ) زانیاری و شاره زاییی خومی له چهند لاپه په کدا بۆ تۆمار بکهم. منیش به لڼنیم دایه و هر نه وړۆ بۆ سبه ینیم لڼ کرد و تا بهرگی له بیرچوونه وم له بهر به لڼنه که کرد. به لām بۆچی نه و بهرگم بۆ به لڼنه که دروی؟ نه و یان به لای منه وه گرنگه.

به سه رهاتی شیخ فرخ له داستانیکی نه فسانا ویدا به شیوه ی بهیت ماوه ته وه. هرچی گوتهش هه یه له په راویزی نه و بهیتانه دادراون. داستانه که بابه تی شه و چهره ی دیواخان و کۆپی کوپوکالی لادیگانه.

به هۆی بوونی مه زاریک به ناوی شیخ فرخ وه تا پاده یهک نه و داستانه کاری کردۆته سه ره می شک و ده روونی خه لکی ساده و نه خو ینده وار.

به باوه پی من به یته کان زۆریان دراوه ته پال و له نه ندازه ی راستی به دهرن. ته نانه ت درۆشی تی که ل بووه. کار به وه شه وه نه وه ستاوه که لڼ و لایه نی نه و تۆی تی که ل بووه، ناوه یتانیا ن نیشانه ی دواکه و تویی و ژیا نی ده وری به ردمان به بالا ده بپی. هرچی واقعییه و نه وه ی به چاوی خۆم دیومه به بۆنه ی پشه ده رایه تیم تۆماری ده کم و هرچی واته ی خه لکی ناوچه که مان هه یه له و به ره یه وه فرامۆشی ناکهم. به باوه پی من شیخ فرخ

ہے۔ بہ لآم شیوہی ژیانہ و کار و کرداری بہم جوڑہ نہ بووہ کہ له بهیتہ کاندانہ دریتہ پآلی...

چوونہ ناو ناوہ پۆکی باسی شیخ فہرخ ئەبێ بکریت بہ چەند بہ شیخوہ:

۱- مەزار و شوینەواری شیخ فہرخ:

مەزاری شیخ فہرخ لە گوندی (داویدی) لە ناوچەی پشدرە، (داویدی) هەشت تۆ مالتیک دەبێ و ماوہی ۹ کیلومەتر لە شاری قەلادزەوہ دورە. دەکەوێتە بەشی خوارووی پۆژەلاتی قەلادزە.

مەزارەکە لە گۆرەپانتیکدایە و بەشی سەرۆی شاخیکە و بەشی خوارووی شیوہ و خر و دۆلە تا دەگاتە چۆمی (مەرزەوانان). وارشیکێ گەورە بۆ ئارامگاکە کرێوە و دەرێژی وارشەکە نزیکەی ۲۰۰۰ مەزار مەتر دەبێ و پانیی نیو مەتر و بەرزی مەتریک دەبێ. ئارامگاکە بە تاشەبەرد و کێلی گەورە داپۆژراوە، دەکەوێتە بەشی پۆژەلاتی داویدی.

داویدی، کانی و ئاوی زۆر. بە ناوبانگترین کانی (کانی خاتوو ئەستی) یە کە ئاوی خواردنەوہی قەلادزە لە و کانییەوہ بە بۆری پاکێشراوە و دەکریتە تانکییەکی گەورە و دواي ئەوہ دابەش دەکریت.

گوندی داوہ بہووی مەزاری شیخ فہرخوہ بۆتە سەیرانگا و کۆپی شایی و لوغان. بەھاران کە سێک نامینێ نەچیتە داویدی، تەنانەت خەلکی سەنگسەر و پانیە و کۆبەش بەشداری قەلادزە دەکەن لە و پۆژاندان. ہەرچەندە لە داویدی داروہرخت کەمە؛ بە لآم خەلکی ئەوہیان بہ لاوہ گرنگ نییە، لەبەر چەقی ہەتاو بہ پال گەردەکانوہ سەماوہری خۆیان گەرم دەکەن. لە پۆژانی سەیراندان بۆ (داویدی) کەریکی شەل بہ نرخیکێ زۆر وەدەست ناکەوێ.

دواي سەیرانکردنی پۆلی ژن و کچ پێچکە دەبەستن بۆ زیارەتی شیخ فہرخ و ہەریەکە و داواکاری خۆی بہ سەرپە دەدرکێن. ہەندیک شەمۆلە دەگرنەوہ، ہەندیک بەرد دەنێن بە کێلی ژوور سەریوہ، ہەندیک پەپۆ لە ئالاکان دادەپن. لە و لاشوہ کۆپی لاو و کچی شوخ دەیکەن بہ پەشبەلەک. دەنگی تەپل و دوزەلە مندال و پیریش دەہینیتە سەما. ہەر شاباشەو دەکرێ. ہەر پیزی چەکە دەنگ دەداتوہ. ہەر نیشانیە و ناپیکرێ. لە لایەک سیبازە و لە لایەکی تر جۆلانہیە و داخراوہ؛ لە لایەکی تر پەمبازینە ئەکرێ. پینش خۆرئاوا خەلکی بہرەو شار دەبنوہ.

نوهی به لای منه وه جیگای سهرسوورپمانه نه وه یه خه لکی داودې له و پوژانه دا خو یان بو
خزمتی سهرانکه ران ناماده ده که ن؛ به یی نه وه ی چاوه پتی هیچ پاداشیک بن. هرچه نده
زودیش زهره ریان پی ده گا؛ به لام دهر به سست نایه ن. نه وه یان گرنگه پی م وایه نه وه موو
خه لکه به میوانی شیخ فرخ ده زانن و له بهر نه وه ده نگ ناکه ن.
۲- واته ی خه لکی:

الف : ده لئین شیخ فرخ وه لیبه کی عاشقه؛ که رانه تداره .

ب - ده لئین شیخ فرخ نه مردووه و ناگای له هه موو شتیکه .

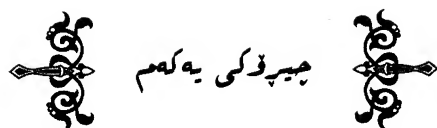
ج ده لئین هر ژنیک سکی پرین و بچیته سهر نارامگاکی؛ که مناله کی بوو نیشانه ی
پیوه ده بن. نه وه نیشانه یه له شتووه ی (خال) دا ده بن. نه وه ی جیگای سهرسوورپمانه نمونه
بو نه وه زوره .

د ده لئین نه وه دووعایانه ی شیخ فرخ کردوونی تا نه مروش ناکاریان ماوه .

ه ده لئین ماره ی خاتوو نه ستن و شیخ فرخ له پوژی نه زه له وه بر دراوه .

که لئ ده لئینی تریش که هه مووی له یه ک قاوغدا خو ی پیچاوه ته وه . به کورتی خه لکی
ناوچه که - به تایبه تی کونه کان - زور پیز له شیخ فرخ ده بین و پازی نین که س هیچی
دهرباره ی بلن .

نه حمده د ره سوول پشده ری

نہ حمەد خان لە پ زێڕین جیگای قەلای دەمدی بوو؛ لە زەمانی شاھ عەباسیدا بوو. لە دێیەک لە دێهاتی ورمێ ساحبی عێل بوو. یاگی بوو لە شاھ عەباسی. قەلایەکی دروس کرد. لە پاشان شاھ عەباس لە ئیسفەهانێ لەشکری نارد بۆ سەر خان ئەحمەد خانی؛ شەڕێکیان کرد. خان ئەحمەد خان شکا. چوو بۆ ئەستەمبوڵن؛ چوو کەن خونکاری. شەڕێک بوو لەگەڵ عرووسی. خان ئەحمەد لەو شەڕەیدا سەری سەرکەردە عرووسی بری. وەدەستیان پەپان لەو شەڕەیدا. خونکار خەلاتی کرد، دەستی زێڕی تێ گرت، ناردیە وەلاتی خۆی، کردیە حاکمی وەلاتی خۆی. کە هاتە وەلاتی، عیلاتی وێی لێ خرپوونە وە. دیسان یاگی بوو؛ دەستی کرد بە قەلات دروسکردن؛ شارێکی بیجا نا. خەریک بە تالانی دەورە ی خۆ بوو؛ فەلەیان دەگرت پۆژی بە پێنج قاران؛ نە دیدشت فەلەکان بچنە دەری. شاھ عەباس لە ئیسفەهانێ بەرگی دەرویشییە ی لە بەرکرد؛ گوتی: «بزانم ئەو چ ئەحمەدخانیکە یا ی بوو».

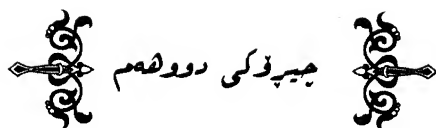
بە کوردستانیدا هات؛ تا هاتە لاجانی. شەوێ میوانی دەرویشیکی بوو. بە دەرویشی گوت: خانە خۆی! شوغلت چییە؟ گوتی: «شوغلەم کە و گرتنە»؛ گوتی: «سێ پۆژە هیچم نەگرتوو». شا عەباسی گوتی: «ئەمشۆکە بچۆ بە بەختی شاھ عەباسی». دەرویش گوتی: «شاھ عەباسیکی لە ئیسفەهانێ، ئەمنیکی لێرە چلۆن بە بەختی وی بچم؟» گوتی: «قەیدی نییە، بچۆ». دەرویش پۆی؛ ئەوێ شەوێ پێنج کەوی گرت. هاتە وە گوتی:

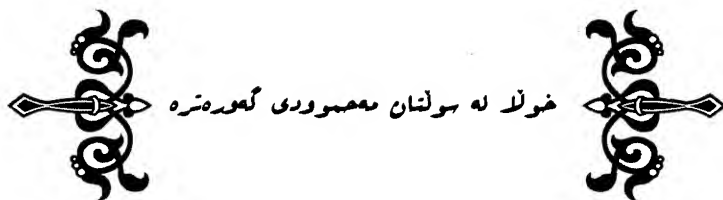
«خزم! بەخولات سويىند دەدەم، ئەتووخەلقى كويى؟ بەختى توو زۆر لە زىادىيە دايە . ئەمشۆ بەبەختى توو پىنچ كەوم گرتووه . ئەتو شاه عەباس نى؟ گوتى: «دەرويش چت لى بشىرمەوه، ئەمن شاه عەباسم . دەچمە قەلای دىمى . گوتى: دەرويش! زۆرت چاكە دەگەل دەكەم، ئەتو ئەگەر ئەمن بشىرمەوه». دەرويش گوتى: (چاك) شەوئى ھاتنە سەر دەرويشى؛ گوتيان «فەعلەت سىبھەينى بى بۆ قەلایە». شاه عەباس گوتى: «دەرويش ئەمن بنىرە لەجىياتى خۆت». دەرويش گوتى: «چاكە». سىبھەينى شاه عەباس پۆى بۆ قەلایى، دەستى كرد بەكاركردنى . خان ئەحمەد خان ھاتە سەر فەعلان؛ تەماشای كرد: پىاويكى جوانچاك لەنيو فەعلانە دايە؛ بەسەركارى فەعلانى گوت: «ئىوارى بىھىنە كەنە خۆم؛ بۆ خۆم حەقى دەدەم». ئىوارى شاه عەباس بەدزى پۆى . سىبھەينى ھاتەوہ . ديسان خان چاوى پى كەوت، ناسىيەوہ؛ گوتى: «ئىوارى ئەو فەعلەى بىھىنە كەنە خۆم». ديسان ئىوارى شاه عەباس خۆى دزىوہ . سىبھەينى نەھاتەوہ كارى . خان ئەحمەد خان ھاتەدەر؛ فەعلەكەى نەدى . پرسى: «چى لى ھات؟» عەرزىان كرد: «ئەمۆ نەھاتتەوہ». خان ترسا . پىاوى لە دەروازان دانا: ھەركەسى بچىتەدەر لە قەلایە بىگرن . شاه عەباس چووہ مالەكى ميوان بوو؛ زۆر پاراوه؛ گوتى «ئاشكرام مەكەن، ئەمن شا عەباسم؛ زۆرم چاكە بۆتان دەبى». ئەوئى شەوئى لەوئى بوو . سىبھەينى ھەلستا؛ ئالى كەوشى ئاوەژوو لى دا، بۆ خاتەر ئەوكو كىشكى بزانن لە دەرى ھاتتە ژوورى؛ كەس لە ژوورى نەچۆتەدەر . بەدزى سىبھەينى وەدەرەكەوت . كىشكىپىيان تەماشايان كرد، كەس لە قەلایە نەچۆتەدەر؛ بەلایەكىك ھاتتە ژوور؛ وەدووى نەكەوتن . شاه عەباس پۆىوہ ئىسففەھانن، لەشكرى خرپكردەوہ ناردى بۆ سەرخانن . شەپيان كرد . لەشكرى خانى شكا چوو دە قەلایەوہ؛ قەلەبەندى بوون . قاسىدىكى نارد بۆ ئەستەمبوولن؛ نووسى بۆ خونكارى «كۆمەكم بۆ بنىرە». خونكار جوابى نووسىيەوہ: «مانگىكى دى لەشكر دەگاتى». قاسد گەپاوه؛ ھاتەوہ . ھەتا گەيشتەوہ قەلایە، ماندووبوو لەوئى خەوى لى كەوت؛ لەشكرى شاه عەباسى ھاتنە سەرى . كاغەزەكەيان لە بەغەلى دەرھىتا؛ خوئىدىانەوہ . نووسرابوو: مانگىكى دى لەشكرت بۆ دەننرم كاغەزەكەيان گۆپى لەجىياتى مانگىكى كردىانە حەوت سالى . قاسد سىبھەينى ھەلستا . دەرەكەيان لى كردەوہ چووہكن خانى، كاغەزى دا بە خانى . نووسرابوو: حەوت سالى دى لەشكرت بۆ دەننرم . خان گوتى «تا حەوت سالى دى ئەمن لىرە لە برسان دەمرم؛ مەسلەھەتە وەدەرەكەوم بۆ شەپى». دەرەكى قەلایەى كردەوہ، بەلەشكرەوہ دەرەكەوت . لەشكرى شاه عەباسى پىيان زانى، ھاتنە پىشن، دەستيان كرد بە شەپى . لە شەپى دا خان ئەحمەد خان گەيشت بە سەركرەدى شاه عەباسى كوشتى . يەكىكى دى لە

سہرکردان گہ پشته خانی، شیریکی له دهستی دا دهستی په پان، ناخری خانیان کوشت.
له شگری خانیان شکان هه موویان قه تلوعام کردن. ژن و منالیان به یه خسیر بردن. قه لایان
ویران کرد. له شکر گه پاوه بۆ نیسفه هانی.

لہ دیکھ لہ دیہاتی لاجانی دوو ٹاموڑا تھنگیان دہ شانی کرد، چوونہ پاوی گا کئیوی. ٹوئی پوڑی پینچ گا کئیویان کوشت. شہویان بہ سہردا ہات؛ چوونہ ٹہشکوتیکی ٹاوریان کردہوہ؛ کہ بابیان کرد. دہستیان کرد بہ خواردنی. یہ کیان گوتی: «ٹاموڑا! ٹمن ٹوہ دہ نووم؛ ٹہ تو کیشکیی بکیشہ. خہوت لئ نہ کہوئی، ٹیرہ بہ ترسہ. خہوی لئ کہوت: ٹہوی دیکہ زوری خہر دہ ہات؛ نووست. نیوہ شہوئی وہ خہ بہر ہات. تہ ماشای کرد ٹاموڑای نہ ماوہ. ٹاوری خوش کرد، تہ ماشای کرد خوین زور پڑاوہ. لہ ٹہشکوتہ کہیدا کونیکی دیہوہ پوونا کاییی دہدا. چوو دہ کونہ کہیہوہ، تہ ماشای کرد لہ بنہ بانئ جانہوہ ریک دانیشٹوہ؛ ٹاوری کردوٹہوہ، کہ بابی دہکا. کیردیکی بہ دہستہوہیہ، کہ لاکی ٹاموڑای لہ تہ نیشٹیتی، بہ کیردہ کہ دہیپئی، لہ سہر ٹاوری دادہنی؛ نیوہ بریشٹو دہیخوارد. کابرا سہرسام بوو. تھنگی خوی پرکرد؛ پووی لہ سینگی وی کرد؛ لئی ٹاوردا. دہ عباکہ گوللہ کہی بہ دہستی گرتہوہ. بولڑنیکی لئ ہات، گوللہ کہی بؤ ہاویشت، کابرا زور ترسا. چوو تھنگی ٹاموڑا کہی ہینا، پپی کرد؛ دوو گوللہی تن ہاویشت، لہ پشتی ٹاور دا جانہوہرہ کہ بولڑنیکی لئ ہات کہوتہ سہر عہرزی. کابرا چووہ سہری، دوازده خہنجرہی لئ دا. جانہوہرہ کہی کوشت ٹہوئی شہوئی لہوئی بوو؛ سبجہین ہا لستا چووہ دئی؛ پردینی سپی ببوو، خہ لقی نہ یانناسیہوہ. گوتی: «بابہ، حیکایہ تیکی وام بہ سہرہاتوہ، پردیم بویہ سپی بووہ؛ وہرن، بچین، مہیتہ کہی بہینینہوہ». چوون ہینایانہوہ.

پیاوړې ټاوغړوښ له شاری غه زنه یدا ټاوغړوښی ده کرد. خولا وای بۆ پرېټووه، که هه موو پوځی تمه نیکې په یدا ده کرد. شه وئ له مال له خوی. هیندیکې براده ر بوون، بۆ وانی خه ر ده کرد شه وئ له مال له وی خه ریکې به زمی ده بوون، قه ده ر په یامایکې وای رابوارد، شه ویکې سولتان مه محمود ده شاری غه زنه یدا ده گه را، هاته نه و کووچه ی، گوئی هه لڅست، ته ماشای کرد گورانی و تار ده هات. به جلکی ده رویشی چوه ژوړی. سه لوی کرد. صاحب مال جی پښ نیشان دا؛ دانیش. به خیراتنی کرد. قه ده ریکې دانیش، خه لقه که بلاوه یان کرد. سولتان مه محمود فکری کرده وه، له دلې خویدا گوتی: «نه و پیاوه ټاوغړی مالئی هیچ نییه؛ نه و به زمی له چی دروس کرد؟ نا پوم هه تا نه زانم، له کوئی بووه». خوی داگرت، نه پوی. خانه خوی گوتی: «ده رویش نه تو بۆ نا پوی؟» گوتی: «بابه، نه مشق میوانم، لیږه زیاتر چ جیم نییه».

صاحب مال گوتی: «ده رویش، قه یدی نییه نه وشق لیږه به». سه عاتیکې پښ چوه پرسې: «خانه خوی به خولات سویند ده دم، نه و خه رجه ت له کوئی په یدا کردووه؟ نه من ده بینم نه توو هیچ نییه». گوتی: «ده رویش! بنوو. له و قسانه گه پښ». زور پاراوه له صاحب مالی. گوتی: «ده رویش، نه من هه موو پوځی ټاوغړوښی ده که م، تمه نیکم وه گیر ده که وئ، بۆ په فیکان خه رجه ده که م. هه موو شه وئ حال م وایه وه کی ده بیینی». ده رویش گوتی: «نه گه ر سولتان مه محمود حوکی بکا که س ټاوغړ نه فروښ چ ده که ی؟» گوتی:

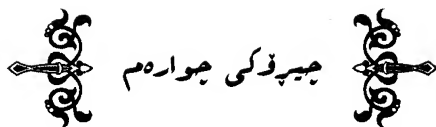
«دەرۆیش خولە لە سولتان مەحمودی گەورەترە؛ بنوو». دەرۆیش نووست تا سبەحەینێ. سبەحەینێ زوو پۆی چۆو سەر تەختی، حوکمی کرد: «ئەمۆ کەس ئاوی نەفرۆشی». جاریان لە شاریدا کێشا؛ کابرا گوتی لێ بوو. قەسە دەرۆیشی وەبیرهاڵە؛ گوتی: «ئەو دەرۆیشە شەیتان بوو». چوو لە مائێ، گورسیکی هەلگرت، خەریکی حەمبالی بوو. ئەوئ پۆژئ دیسان تەنکی پەیدا کرد، شەوئ بۆ پەفیقان خەرجی کرد. سولتان مەحمود دیسان هاڵە وە سەلاوی کرد. ساحب مائ بەخیراتنی کرد، دانیش. پاش قەدەرێکی خەلقی پۆین، گوتی: «دەرۆیش بۆ ناوۆ؟» گوتی: «چ جێم نییە بیچم؛ ئەمشۆش لێرە دەبم» دیسان دەرۆیش پرسی: «ئەمۆ کە سولتان مەحمود بیستم حوکمی کردووە، کەس ئاوی نەفرۆشی، ئەو خەرجی ئەمشۆت لە کوئ بوو؟» ساحب مائ گوتی: «دەرۆیش! وەک قەلێ دەقێ، ئەمن شەوئ دیم پێ گوتی: خولە لە سولتان مەحمودی گەورەترە». دەرۆیش گوتی: «ئەگەر سولتان مەحمود حوکمی بکا کەس نابێ حەمبالی بکا، چ دەکەێ؟» گوتی: «دەرۆیش! خولە لە سولتان مەحمودی گەورەترە». دەرۆیش نووست حەتا سبەحەینێ، سبەحەینێ زوو پۆییەو سەر تەختی. جاریان پایەشت، کەس نابێ حەمبالی بکا. کابرا زۆر مات بوو، هیچ کاسیبی دیکەێ نەدەزانێ. مەحتەل بوو تا ئیوارە هیچی وەگیر نەکەوت. جلی بیکاریی لە مائێ بۆ دەبەری کرد، هاڵە سەر کورچەێ! پاوەستا. تەماشای کرد، دوو لادیی شەپیان دەکرد. خۆی لێ کردنە دارۆغە، چوو دوو سێ داری لێ دان، گرتنی؛ گوتی: «دەتانبە مەکن سولتانی». پایاوەکان ترسان! گوتیان: «بابە، دوو تەنەنت دەدینێ مەمانبە مەکن سولتانی». دوو تەنەکەێ لێ وەرگرتن، چۆو مائە خەرجی کرد. شەوئ سولتان چۆو دیتی بەزمی ئەمشۆ لە هەموو شەوان زیاتەر. چۆو ژوورئ دانیش. تا درەنگێکی پرسی: «پەفیق، ئەمۆ بیستم سولتان حوکمی کردبوو، هیچ کەس حەمبالی نەکا؛ خەرجی ئەمشۆت لە کوئ بوو؟» گوتی: «زۆر بەدەقەێ، ئەو تۆ چت بەسەر ئەو قسانە داوە؟». گوتی: «دەرۆیش، حیکایەتی وابوو». دەرۆیش گوتی: «ئەگەر سولتان سبەحەینێ بێتباتە کەنە خۆی شیرێکی لە قەدەت بەستی، تا ئیوارە چ دەکەێ؟» گوتی: «دەرۆیش! سولتان چی بەسەر ئەمن داوە؟» دەرۆیش گوتی: «بەلکی لە دووی ناردی». ئەو شەوئ نووست؛ سبەحەینێ هەلستا، پۆییەو سەر تەختی دانیش؛ پایاوی نارد کابرایان هێنا شیرێکی لە قەدەبەستی، پای گرت تا ئیوارێ. ئیوارێ کابرا خۆی دزیەو، شیرەکەێ بڕدە مەکن شیرگەرێکی، گوتی: «وەستا شیرێکی دارم بۆ دۆرس بکا، ئەو شیرەش گزۆی بیستمەنی بێ، حەتتا سبەحەینێ پوولت دەدەمەو». پوولەکەێ لێ وەرگرت. چوو خەرجی کرد. ئەوئ شەوئ میوانییکی چاکی دۆرس کرد. سولتان مەحمود ئیوارێ

پڑی بڑا مالہ کابرای گوتی: «بزائم، نہ مشق چی ہہ یہ پیدا بہ میوانان». پڑی تہ ماشای کرد مہ جلیسی ٹوئی شہوئی لہ ہہ موو شہوان خوشترہ. سولتان سہ رسام بوو، خہرجی نہ وشوئی لہ چی پیدا کردوہ؟ پڑیہ ژوورئی. سہ لای کرد. صاحب مال گوتی: «وہ دہ رئی بنین، زور بہ دفعہ؛ ہہ موو شہوئی سہ دہ قم لہ دہ دا، ہہ رچی ٹو دہ لئی وام بہ سہ ردی». دہ رویش زور پاراوہ. دانیشٹ ہہ تا شہ و درہ نگ بوو. خہ لقی پڑین، دہ رویش بہ جی ما صاحب مال گوتی: «دہ رویش بڑو». دہ رویش گوتی: «نہ گہر بڑم حہ سہ سان دہ مگر». گوتی قہیدی نییہ، ہہ رچی ٹو بلیی چاترم بڑ دئی». دہ رویش گوتی: «بیستم نہ مڑو سولتان نہ توی بردبوہ کتہ خوی، تا ئیوارئی لہوئی بووی. خہرجی نہ مشہوت لہ کوئی پیدا کرد؟». حیکایہ تہ کئی بڑ گنپراوہ؛ دہ رویش گوتی: «نہ ویستا شیرہ کہ دارہ؛ نہ گہر سولتان سبجہ یئہ بتبا گوناباریکی بیئہ، بلی سہری بپرہ چ دہ کئی؟» گوتی: «دہ رویش، بنوو، خولا لہ سولتان مہ محمودی گہ ورہ ترہ». سبجہ یئہ دہ رویش پڑیہ وہ سہر تہ ختی، گوتی: «بچن فولان کس بیئن». چوون ہینایان. شیرہ کئی بہ قہ دہوہ بووہ. گوتی: «بچن، گرتوویکی بیئن، نہ و پیاوہ سہری بیپئی». ہینایان. دایانہ دہ ست ناو فروشی کہ سہری بیپئی. سولتان چاوی لئیہ؛ کابرا گوتی: «یا رہ بی! نہ و پیاوہ نہ گہر گونابار نییہ شیرہ کہ بیی بہ دار». شیری دہ رکیشا. لہ نہ سقوی کابرای دا؛ نہ بیپئی، شیرہ کہ بیو بہ دار. ناو فروش بہ سولتانی گوت: «قوریان! نہ و پیاوہ گوناہی نییہ؛ بڑیہ شیرہ کہ بوو بہ دار». سولتان زور پئی کہ نی. خہ لاتی کرد و کردی بہ توکہری خوی.

دہ سکیک گول دہ سکیک نیرگز

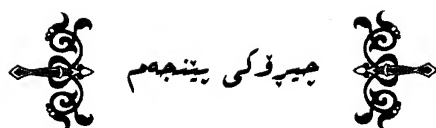
مہرگی نہ و جہ ماتہی نہ بینم ہہرگیز

له ولاتی دارستانی کچیک ده گه‌ل مندالان چووه گیتلاخان. هه‌تا ئیوارئ له ده‌شتی
بوون. ئیوارئ کچه‌که له ئاوالان هه‌لبړا. ورچیک تووشی بوو هاویشته سهرقه‌لاندوشی.
بردیسه‌کونی خوی. چوونه‌نیوی. ورچ هاته‌ده‌ری. به‌ردیکی زه‌لامی به‌کونه‌که‌یه‌وه‌نا. بۆ
خوی پۆییبه‌که‌پانی. شه‌وی منداله‌کان چوونه‌وه؛ خه‌به‌ریان دا به‌دایک و بابی کچه‌که‌ی.
خه‌لقی دئ وه‌ده‌رکه‌وتن، زۆر که‌پان نه‌یاندییبه‌وه؛ هاتنه‌وه. ورچه‌که هه‌موو پۆئی ده‌چوو
میوه‌ی ده‌دزی ده‌رخواردی وی ده‌دا. به‌سن چوار پۆژان مه‌پیکی بۆ ده‌دزی. بۆی ده‌هیناوه؛
سه‌ری ده‌بپی، که‌ولی ده‌کرد، ده‌یشته‌وه؛ بۆی ده‌کرده‌که‌باب. کچه‌که‌ش ده‌یخوارد.
ورچه‌که به‌ده‌ست و به‌چار دلخوشی ده‌داوه. قه‌ده‌ر نه‌ییمیکی ده‌که‌لی بوو له‌پاشان
ده‌ستی ده‌که‌ل تیکه‌ل کرد. سالیکی له‌کن بوو مندالیکی بوو؛ نیوه‌ی له‌شی ورچ بوو
نیوه‌شی ئینسان بوو. هه‌موو پۆئی ورچ بۆ خوی ده‌چوو پاری بۆ مه‌پ دزینی، به‌ردیکی
زه‌لامی به‌ده‌رکی کونه‌که‌یه‌وه‌نا، هه‌تا ژنه‌که نه‌توانی بپوا. ژنه‌که‌ش هه‌موو پۆئی خه‌ریک
بوو، به‌رده‌که‌ی پئ لانه‌ده‌چوو؛ تا ورچ ده‌هاته‌وه. نه‌که‌ر نه‌و ده‌هاته‌وه، به‌رده‌که‌ی لاده‌برد،
ده‌چوو ژووری؛ ژنه‌که له‌ترسان نه‌یده‌ویژا بپوا. سن سالان پیکه‌وه‌ بوون سن مندالیان
بوون. ورچه‌که زۆری خوش ده‌ویستن هه‌موو پۆئی له‌کۆلی ده‌کردن. پۆئیکی ورچه‌که
چوو ده‌شتی، له‌بیری نه‌بوو ده‌رکی کونه‌که‌ی بگری. ژنه‌که پاش پۆینی ورچی له‌کونه‌که‌ی
وه‌ده‌رکه‌وت، پۆیه‌وه بۆ دئی خوی؛ بیچوو ورچه‌کان په‌دووی که‌وتن، هه‌رچی حه‌ولی دا،

نه که پانه وه . هه تا که یشتنه وه مالان خه لقی نه یانناسیه وه . حیکایه تی خوی گنپاوه؛ گوتی:
 «بابه، ورچه که له دوام دئی، بچن بیکوژن». تفهنگچی وه ده رکه وتن ته ماشایان کرد. ورج
 به هه لینگدان هات، به ردی زه لامی هه لده گرت، به خه لقه که ی داده دا. هه رسیک بیچووه کانی
 له وئی دین؛ هه رسیکی به باوه شی هه لگرتن، له سه ر پا به عه رزی دادان. هه رسیکیان مردن،
 ورچه که هه لات، تفهنگچییان وه دوری که وتن، ورچه که شیان کوشت.

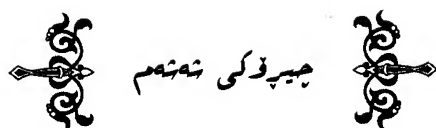

دہ گنپنہ وہ پڑویک شہوئیکی چوو بۆ مریشک خواردنن. چووه سہربانی خمخانئیکی،
لہ پۆچنیرا دہ خمی کہوت. ھەموو گیانی شین بوو. بەگونگەیدا وەدەرکہوت. تەماشای
کرد ھەموو گیانی شین بوو، چووه کن کہلەبابی. کہلەباب گوتی: «مام پڑوی، بۆ
کوی دہچی؟» گوتی: «مەلئ مام پڑوی؛ بۆ حاجی. تۆبەم کردوو؛ دہچمە حەجئ.
ئەتۆش دہگەل خۆم دہبەم.» کہلەباب گوتی: «ئەمن حەجئ لئ نہکەوتوو؛ نایەم.»
پڑوی گوتی: «خیر؛ دہبئ بیی. خەرچت بۆخۆم دہکیشم.» کہلەباب لہ ترسان نہیویرا
بۆ نایەم، پەگەلی کہوت. لہ دلئ خۆیدا ددانی لہ کہلەباب تیژکردبوو؛ بەزاهیری دوعای
دەخویند، زیکری دەکرد، تا کہلەباب بزائ پڑوی تۆبە کردوو. کہلەباب لہ ترسان ھەر
بئ دزیلکە بوو؛ پڑین ھەتا گەیشتنە میشتیکی تەماشایان کرد پەپوسلەمانکە یەک لەسەر
دارئیکە. ماندوو نہبوونی لہ پڑوی کرد. گوتی: «مام پڑوی! ئوغریئ.» کہلەباب گوتی:
«مەلئ مام پڑوی بۆ حاجی، پڑوی تۆبە کردوو، دہچیتە حەجئ. ئەمنیش دہگەل
خۆی دەبا. ئەتۆش وەرە بجین.» پەپوسلەمانکە گوتی: «پاوەستن، دہچم خولا حافیزئی
لہ مەلئ دہکەم، زوو دہگە پیمەو.» لەسەری پاوەستان ھەتا دیتەو. پڑوی لہ دلئ خۆیدا
خۆشی خۆشی بوو، دہیگوت: «دوو ئیچیرم وەدەست کەوتوو.» پەپوسلەمانکە زوو
گەپاوە؛ ملی پریان گرت و پڑین ھەتا گەیشتنە سەر چۆمئیکی؛ تەماشایان کرد مراویک لہ
ئاویدا ھاتوچووی دەکرد. ماندوو نہبووی لئ کردن، گوتی: «بەخیر! بۆ کوی دہچن؟»

پڑی گوتی: «توبہم کردووه دهچمه ههجن». كه له باب گوتی: مراوی! نه توش وهره نيزيك مردننه توبه يه كي به هه ق بكه، به لکی خولا بته خشی». گوتی: «زه ريفه نه منیش دیم». له ئاوێ وه ده ركهوت په گه لیان كهوت. پۆین هه تا گه یشتنه دارێکی؛ قشقه له يه ك له سه ر دارێکی بوو، ماندوو نه بوونی لێ كردن، گوتی: «بۆ كوێ ده چن؟» گوتیان: «ده خزمه ت پێیدا ده چینه ههجن». گوتی: «مالو شیوێ، نهنگو شیت بوون؛ پڑی هه مووتان دهخوا». گوتیان «نا؛ مام پڑی توبه ي کردووه؛ هه موو پڑی به پڑووه؛ له ئاوێ شهوێ پارێزێ دهكا. دهچیت ههجن». ئۆریان ده بهر قه لێ هه لخویند؛ ئاخري هاته خوارێ. په گه لیان كهوت. پڑی له پێیه هه ر له بهر خولای ده پا پاره. شهوێ گه یشتنه كێوێکی؛ شهوێ لهوێ مه نزیان گرت. پڑی كو نێکی دیوه، هه مووی دهوێ كردن. بۆخوێ له زارکی كونه كه ی دانیش. نیوه شهوێ زۆری برسی بوو؛ چونكه ئهوێ پڑی هیچی نه خواردبوو. زۆریش ماندوو ببوو، گوتی: «وێستا واده ی خواردنیانه». قشقه له له ژوریدا پێی گوتن: «مالوێرانینه، دیتان چلۆنو خو ده گیر خست؟ وێستا پڑی هه موومان بانگ دهكا. يه ك يه کی ده مانخوا. هه ركه س مه رده خوێ نه جات بدا». پڑی هه ولێ كه له بابی بانگ كرد گوتی: «وه ره، دوو سێ قسان بكه نه زیرێكم بۆ بگێر هه». كه له باب له ترسان هاته زارکی كونه كه ی. پڑی گوتی: «كه له باب، ئهتوو بۆچی خهوت له خه لکی هه رام کردووه؛ نیوه شهوێ دهس ده كه ی به قیزه قیژێ؟ مه گه ر ئهتوو چی واده كه ی؟ مه گه ر خولا نهتوی بۆیه دروس کردووه؟» كه له باب گوتی: «حاجی پڑی، ئهمن قازانجم هه يه بۆ خه لکی، بۆ نوێزیان وه خه بهر دینم، بۆ كاسبیان وه خه بهر دینم». پڑی گوتی: «زه ريفه، ئه و عوزره ت لێ قه بوول ده كه م؛ ئه ممانه تۆ زۆر بێ شه رمی له پێش چاوی به نی ئاده می سواری مریشکی ده بی شه رم له شای ناكه ی». كه له باب ده سته به قسان كرد؛ پڑی توند به نه سته ی دا نووسا خنكاندی و خواردی ده مولوتی خوێ نه سته ی، بانگی مراوی كرد. مراوی له ترسان هاته پێش. پڑی گوتی: «مراوی ئهتوو بۆ له بهراندان هه ر چشته خو ش ده خوێ، گوێ ناده يه كه س؟» مراوی له ترسان له رزی، له سه رپا به عه رزیدا كهوت. پڑی ئه ویشی گرت خواردی. زاری كونه كه ی گرت هه، نه يه لێ ئه وانی ديكه بپۆن. بانگی په پووسله مانكه ی كرد، گوتی: «وه ره، سه رگوزه شتێكم له حيكایه تی سوله یمان پێغه مبه ری بۆ بگێر هه، ئهتوو زۆر خزمه تی ویت کردووه». په پووسله مانكه له ترسان هاته ده رێ. پڑی گوتی: «ئهتوو ئه و تاجه چیه له سه رخۆت ناوه؛ مه گه ر ئهتوو پاشای یا وه زیری؟ درۆیان ده كه ی؛ ده لێی ئهمن زۆر خزمه تی سوله یمان پێغه مبه ر کردووه». گورجیگی گرتی و خواردی. به ری به یانی بوو، پڑی زۆری برسی ببوو، بانگی قشقه له ی كرد، گوتی: «وه ره

پیشین». قشقہ لہ ترسان ہاتھ پیشین. پڑوی گوتی: «ئەتۆ بۆچی زەرعاتی خەلکی دەخۆی، وە هیلکەکی ئەوان دەدزی؟ مەگەر خەلکی کاسبی بۆ ئوو دەکا؟» قشقہ لہ گوتی: «پاستی گوناھم زۆرە ئەمما لہ پڑی خزمەتییە وە شتیکت پێ دەلێم؛ لہ پاشان کەیفی خۆتە». پڑوی گوتی: «بەلێ بزاتم». قشقہ لہ گوتی: «کەلەباب و مریشکێکم پێ شک دێ لہ زەمانی حەزەرەتی ئادەمییە وە ماون هەتا ئەو پۆ. ئەگەر ئیزنم بەدی، دەچم، بۆتیان دێنم؛ لہ پیشدا ئەوان بخۆ، لہ پاشان ئەمنیش بخۆ». پڑوی گوتی: «زەریفە زۆرم برسییە، زوو وەرەو، ئەگەر بێی ئەو کارەکی بکە، ناتخۆم». قەل پڑی چوووە دێیەکی. سەحەینەکی زوو بوو دوو سەگ لہ حەسارێکیدا گەپیان دەدا؛ خۆی بە سەحەکان نیشان دا، سەحەکان پەدووی کەوتن. بە قەستی زۆر بە قندە قندە دەپڑی، هەتا وەدووی کەوتن هینانی هەتا گەیشتنە پڑویی، قەل نیشارەتی کرد لہ پڑویی، گوتی: «ئەوەتان». پڑوی کە سەحەکانی دی، دەستی هەلۆەشان، گوتی: «قبوولە، مەیانەینە پیشین. قشقہ لہ بە قەسەکی نەکرد، پڑویی بە سەحەکان نیشان دا؛ سەحەکان وەدووی کەوتن، پڑویان کوشت. تۆلەکی ئەو دەعبایانەیان لێ کردەو. بۆیە ویستا پڑوی ئەگەر سەکی تێ بەردەدن، دەستی هەلۆەویشین.

لہ زہمانی قہ دیمدا پادشایہک بوو کوپڑکی بوو نئیوی نہ حمہد بوو. پادشا زوری نہ و
کوپہ خوش دہویست؛ نہنگوستیلکی بوو، ہرچی حوکت لہ کردبا، جیبہ جی پیکی
دہمیتا. پادشا ہاتہ وہی ہمری. نہ حمہدی بانگ کرد؛ گوتی: «پڑلہ، نہ و نہنگوستیلہی
دہ قامکی ہہ لگرہ؛ لہ پادشایہتیی تڑ چاترہ». کوپہ کہ نہنگوستیلہکی ہہ لگرت، دہ
قامکی کرد. دوو سہ پڑ پڑ پڑ چوو، پادشا مرد. نہ حمہد ناشتی، لہ پاش سہرہ خوشیی
لہ سہر تہختی دانیشٹ. قہ دہر نہیامیکی پڑ چوو، ہہ وہسی ژنیی کہوتہ سہری. کچی مامی
خوی خواست. پڑڑکی نہنگوستیلہکی بابی وہ بیرہاتہ وہ. لہ کن ژنہکی دہستی بہ سہردا
ہیتا؛ تہ ماشای کرد چہند دیویک پیدابوون. گوتیان: «ناغا دہ فہرموی چی بہ جی
بینین؟» گوتی: «لہ نکوم دہوی قہ لا و بالہ خانیک، خشتیکی لہ زپری، خشتیکی لہ زوری
بی». گوتیان: «بہ لہ»، لہ مودہی مانگیکدا تہ واویان کرد، ہاتن گوتیان: «ناغا! تہ واو
بووہ» نہ حمہد دہ گہل ژنہکی چوون، تہ ماشایان کرد خانوہ پرکہ ہیچ پادشایہک ہہ تا
ویستا نہ بیوہ. لہ ویڈا دانیشٹن. ژنہکی گوتی: «دہ بی نہ و نہنگوستیلہی بدہی بہ من».
نہ حمہد گوتی: «نافرہات! خہ ساری دہکی، بڑ توو نابن؛ نہ گہر دہتہوی ہہ تا، سہد ہہ زار
نہنگوستیلہی جہ واہیرات بڑ دروس بکہم». ژنہکی گوتی: «حوکہن نہ و نہنگوستیلہی
جہ واہیرات بڑ دروس بکہم». ژنہکی گوتی: «حوکہن نہ و نہنگوستیلہم دہوی».
زوری لہ پاراوہ، نہنگوستیلہی لہ نہستان. جوولہکی جیرانیان بوو، خاسیہتی نہ و

ئه نگوستيله ده زانی. زۆر خه ریک بوو، ئه و ئه نگوستيله بدزی. هه رچی هه ولی دا پتی نه بوو. فکری کرده وه گوتی: «مه سلّه هه ت وایه ژنی پادشای بکه مه دزستی خۆم». هه رچی مأل و ده ولّه تی بوو، هه مووی کرده پوول، له ژنی پادشای پانه سپارد، که هه زم لئ بکا؛ ژنی پادشای زۆری جنیو بۆ ناردده وه. جووه زۆر خه ریک بوو، هه تا ژنی پادشای کرده په فیقی خۆی. قه ده ر ئه مایکی پی چوو، جووه زۆر هاتوچۆی مأل پادشای ده کرد هه تا وای لئ هات، ده سستی ده گه ل ژنی پادشا تیکه ل کرد. شه ویکی گوتی: «ئه من و توو مه سلّه هه ته، پادشای ببه تلّینین، ئه مه ش لئ ده ین برۆین». ژنه که ی گوتی: «خۆ من زۆر هه زئی ده که م؛ به لا بۆمان پیک ناکه وئ». جووله که گوتی: «ئه گه ر هه زئی بکه ی، هاسانمان بۆ پیک ده که وئ» ژنه که گوتی: «چ بکه ین؟» جووه گوتی: «ئه و ئه نگوستيله ی پادشا داویه به تو ژنه گه ر بمه دیی، ئه من پادشای ده به تلّینم». ژنه که گوتی: «ئه وه هاسانه. له وه هه ختییه وه پادشا ئه و ئه نگوستيله ی داوه به من هه یج لئی نه پرسیه وه ته وه». ئه نگوستيله ی دا به جووی ده سستی به سه ردا هیتا، دیوه کان په یدا بوون. گوتیان: «ده هه رمووی چی؟» جووه گوتی: «له نگۆم ده وئ ویستا که ئه حمه د پادشای له سه ر ته ختی هه لگرن، فپتی ده نه ده ستن؛ ئه و خانویه ره شم بۆ له نیو به حری دابنن». هه ر ئه وئ شه وئ خانویه ره که یان هه لگرت، بریدیان له نیوه راستی جزیریکیان دانا. ئه حمه د پادشا سبه ینئ هه لستا ته ماشای کرد، نه ژن ماوه و نه مأل و نه خانویه ره؛ زۆر گریا. جووله که و ژن له وئ خه ریکی عه یشی بوون؛ هه رچی پتیان ویستبا، هوکیان له و دیوانه ده کرد بۆیان دینان. ئه حمه د پادشا سه یه ک و پشيله یه ک و مشککی بوو له مألیدا. زۆری خۆش ده ویستن. ئه و وه خته ی که ئه حمه د پادشا وای لئ قه وما، شه و پۆژئی له کن ئه حمه د پادشای ده که وتن. پۆژئیکی سه گ به مشک و پشيله ی گوت: «په فیقینه، ئه مه زۆرمان ئه مگی ئه و پیاوه ی له سه ره. ئه مرۆکه وای لئ هاتوه، وا چاکه ئه مه خه زمه تیکی ده بی بۆ پیاوه ی بکه ین. وه رن بچین، ئه و ئه نگوستيله ی بۆ بینینه وه». مشک و پشيله گوتیان: «زۆر چاک ده لئی، هه سته برۆین». چوونه کن ئه حمه دی، خولّا حافیزییان لئ کرد؛ پۆین». پشيله به سه گی گوت: «ئه مه چووزانین، جووه چۆته کوئ؟» سه گ گوتی: «ئه نگۆ ده نگئ مه کن، ئه من ده زانم چۆته کوئ؟» پۆیین هه تا گه یشتنه سه ر به حری. سه گ گوتی: «جووه، هاتۆته نیو ئه و به جره ی؛ ده بی به پرینه وه». هه رسیکیان مه له یان چا ده زانی. له ئاوپیان دا، چوونه جزیره که ی. له وئ هه ر چلۆنیککی بوو، خۆیان ده قه له که ی هاویشت. ئه حمه د پادشا به دووی واندا، هاته سه ر به حره که ی، چاره توپی وان بوو. سه گ پۆژئیکی به پشيله و مشک گوت: «ئه من پتی ژووریم نییه؛ ئه نگۆ بچن بزانی جووه ئه نگوستيله ی له کوئ داناوه؟» مشک و پشيله پۆینه ژوورئ؛

تہ ماشایان کرد، نہ نگوستیلہ کہ لہ قامکی جولہ کہ دایہ، وہختیکی دہنوئ، نہ نگوستیلہ کہی
 لہ کہ پوی دہنئ. پشیلہ ہات بۆ سہگی گتپاوه. سہگ گوتی: «وا مہسلہ حہتہ، مشک
 کلکی خوی لہ نہ سپۆنئ وەر بدا. وہختیکی جووہ دہنوئ، بچئ کلکی خوی دہ کہ پوی
 جوولہ کہی بنئ، دہ پشمئ؛ نہ نگوستیلہ کہ دہردہ پەرئ، نہ و وہختی نہ تۆ پپی بدہیہ،
 بیہنہ دہرئ، لئ دہدہین، دہ پۆین». مشک چوو، کلکی خوی دہ نہ سپۆنئ وەردا، چوو
 کلکی خوی دہ کہ پوی جوولہ کہ نا. پشمئ؛ نہ نگوستیلہ کہ دہرپہ پی. پشیلہ پپی دایہ
 و وەدەرکەوت. مشکیش وەدووی کەوت؛ بەخۆشی خۆشی نہ نگوستیلہ کہیان بردہ کن
 سہگی. سہگ گوتی: «هیناتان؟» گوتیان: «بہ لئ». نہ نگوستیلہ کہیان لہ پیش سہگی
 دانا. سہگ ہلئ گرت، ہاتنہ سەر بہ حرئ. پشیلہ گوتی: «نہ نگوستیلہ کہی بدہن بہ من،
 ہلئ گرم ہتا دہ پە پۆنہ وە، نہ و وہختی دہیدہ مە وە بہ سہگی». سہگ گوتی: «بہ تۆ
 ہلناگتئ، نہ من ہلئ دہ گرم». پشیلہ گوتی: «زۆر دہ ترسم، لیت بکە وئ، نہ تۆ زۆر
 دہ وە پپی ہەر شتیککی بیینی پیئ دہ وە پپی». سہگ گوتی: «نا، نا وەر پم» لہ ناویان دا، تا
 گەشتنہ نیتوہ پاستی ناوئ. ماسییہک وەدەرکەوت، سہگ پیئ وە پپی، نہ نگوستیلہ کہی لئ
 دہ ناوئ کەوت؛ ماسییہک قووتی دا، سہگ زۆر خە جالەت بوو، پشیلہ گوتی: خولا غەزەبت
 لئ گرئ؛ نہ مگوت زۆر دہ وە پپی، نہ نگوستیلہ کہ دہ ناوئ دہ کەوئ. نہ حمەد پادشا نہ و
 لہ و بەری بہ حرئ چاوہ نۆپی مہیہ، نہ نگوستیلہ ی بۆ بہرینہ وە. ویستا نہ و خە جالەتی وی
 بووین» سہگ لہ شەرمان ہیچ قسە ی پئ نہ دہ کرا. ہاتن ہتا گەشتنہ نہ و بەری. چوونہ
 کن نہ حمەد پادشا ی؛ لیتی پرسین «کوا نہ نگوستیلہ کہ؟» حیکایہ تہ کہیان بۆ گتپاوه.
 نہ حمەد زۆر عاجز بوو تۆرہ وانیک لہ سەر بہ حرئ بوو؛ نہ حمەد چوو کتہ وی بہ تۆکەری.
 پۆژئ چوار ماسی دہستان؛ یکی بۆ خوی دہ خوارد سٹیہکانی دیشی دہدا بہ دہ عباکان.
 پۆژئکی ماسییہکیان دا بہ وی؛ زگی دپئ تہ ماشای کرد، نہ نگوستیلہ کہی لہ زگی ویدیہ،
 نہ نگوستیلہ کہی ہلگرت و سہگ و پشیلہ و مشک ی بانگ کرد. بۆی گتپانہ وە. زۆریان
 خۆشی خۆشی وئ کەوت؛ نہ حمەد پادشا دہستی بہ سەر داہینا، دیوہکان پەیدابوون؛
 حوکمی لئ کردن گوتی: «ویستا خانووبہرہ کہی خۆم دہ ویتہ وە». گوتیان: «زۆر چاکہ».
 دیوہکان پۆیین، خانووبہرہ کہیان ہلگرت، ہینایانہ و جیی خوی. نہ حمەد بہ دیوہکانی
 گوت: «جووہ و ژنہ کہی بیئن». چوون ہینایان لہ پیش چاری وی ہەردووکیان شەققہ
 کیشان، کەلاکەکانیان ہاویشتہ پیش سہگہ کہی، خواردنی. نہ حمەد ئیدی بہ خوشحالی
 بہ سەری برد. ہیچ ژنی دیکہی نہ ہینا، تۆبہی لہ ژئن کرد.

دلَم پاناوه ستن له بهر نه وي غه من له بهر نه وي ژانن
بانگيکم وه بهر خولای، نه وي دیکم بهر پیغه مبهري ناخر زه مانن
بانگي ديم وه بهر چاکی گهرمينن و له کويستانن
بانگي دیکم وه بهر پير سوله مانی له بانن
بانگي دیکم وه بهر سولتان سه مه دی ماله خوی ده کرد له دهشتي ورمي ده گال که ونه
لاجانن
بانگي ديم وه بهر سولتان باباقوويي ماله خوی ده کرد له کتوي فهرهنگي بهرامبهري
گردی گوزه گیرانن
بانگي ديم وه بهر شيخ مارفي ماله خوی ده کرد له دهشتي مه حمه شهي بهرامبهري به گردی
گوپخانن
بانگي دیکم ده بهر بهر مال سپي له چومه لانن
بانگي دیکم وه بهر خدری زينده و خدره لياسان، نه مرن، سه ياحن کهس به مه نزلان
نازانن
بانگي دیکم وه بهر نيمام حه سه ن و حوسيني غه ريب، مرقه ديان له مه شه د و
کهره لايه عه جه م و کلاره شيان ده چنه زياره تن

دەلەن: پۇڭى قىيامەتنى، خوللا دەمانداتى ئىمانى
 بانگى دىكەم وەبەر ھەزەرتى ەلى پۇڭى جومە و جەماعەتان سوار دەبن لە دولدولى،
 دەست دەداتە زولفەقارى دەچىتە خەزاي گاورقپانى
 بانگى دىم وەبەر سەوزەپۇشى لە حاجى خۇشى لە ترشەكانى
 بانگى دىم وەبەر ئەو شۆپەسوار سولتان سەعد وەقاسى، مالەخۇى دەکرد لە ترۆپكى
 كوستانى

كەوم لى بەجوت ئەنگوتن لە قسقەپانى
 كەلم لى ياغى بوو لە چىمەنى ھۇزانى
 لەبن گوپانم خۇش دى ھارپەى قالنىە دەگەل چرىكەى كۇتانى
 خانم چوونە سەر بورجى دەمدى، خۇيان ھەلدەدەين بەرامبەرى بەردى شمشىر خانى
 دلى خانى بەبرىنە چەند بەبرىن برىنە، زەينى خۇمدا چىمەنى ھۇزانى، چەند شىن و
 نازەنىنە چۆمى باراندېزى دېتە خوارى، چەند زولال و شىرىنە
 دىواندې، بازارپ بەتالکەرئ بۇ كەس نەماو، بۆمەش نامىتى.
 خانى برادۇستان گوتيان بەخان ئالدەلى موكرىيە:
 بلا بۆت بم بەبرايەكى دايك و بابىيە،
 دەستت بۇ باویمە سەر بالچوغەى شىران، كىلاناتت بۇ بەجى بىلم، لە بنەبانى
 دەمدىيە .

خەنجەرانت بۇ دەشكىنم جوئ لە نىرۆيىيە
 شىرانت بۇ دەشكىنم جوئ لە دانزغىيە،
 دەمانچانت بۇ دەشكىنم جوئ لە مىسرىيە،
 تەنگانت بۇ دەشكىنم، خانى خۇم، جوئ لە ھەستا شاقولئىيە،
 پمبانت بۇ دەشكىنم، خانى خۇم، جوئ لە نەزەرىيە،
 مەتالانت بۇ دەشكىنم، خانى خۇم، جوئ لە كەرگەدەنىيە،
 زىيانانت بۇ دەپسىنم، خانى خۇم، جوئ لە داودىيە،
 ئەسپانت بۇ دەپسىنم، خانى خۇم، جوئ لە سەگلاويىيە،
 پىوانت بۇ دەپسىنم، خانى خۇم، جوئ لە سى سالىيە.
 مەگر ئەو شەرە كى كىردى، پۇستەمى مازەندەرانى، لەبن كىوى دەماوەندى سې
 دىوى دەھىتا زەوتى شىرىيە،

مەگەر ئەو شەپەرە كۆن كۆردى، كۆرە ئىرانىيان بە خۆيىنى سیاوەشییه .

دلى خانى بە برینه، چەند بە برین برینه!

بۆت دەچمە گۆلى دەمدى، چ دەمدىكى پەنگینه،

چۆمى باراندیزى دیتە خواری، چەندى زولال و شیرینه!

لیم بوویه قەسرىكى جندییه خەمخواری دەبریه وه .

بلا هەر لە شای هەتا خونکاری

هەر لە خونکاری هەتا شاهیه .

شا بە ئەبدالى گەپایه،

هۆ لە دەمدى دى دەزگایه،

لە ئیسفەهانى لى لى کرد پایه

شا عەباس دەلى: حەسەن خانە!

بلا بکەین تەگبیر و پایانه

بە سەرمان داهاات زستانه

زستان چوو و رابرد هاوینه

پایه دل و یەقینه

زووکه شوغلم بۆ پێک بێنه

دەمدەم لە بۆ بستینه

ئەو سال حەوت سالە لە من یاغینه .

دەلى: شا! جېنى ئاستینه، ئەز ناچۆمى

هیمدادى بۆ دى لە پۆمى

دەنشکیتى، تێک دەدا کۆمى

دەنگەن بە بەردى بن کۆمى

خەلقى بە عام دەنگەن لۆمى

شا عەباس دەلى: حەسەن خانى بە غەرزه

بەس بکە، قەسەى دە ناتەرزه

هەستە لە پێشم پایه زه

لە هیمدادت دەیم ئەزه

دەمدەم لە زگى بە غەرزه

حهسه ن خان ده لئ: شا! به سم له سهر بکه ناز و نه رجووان
 نه گهر نه منه ستان به وان زووان
 په شم بکه ن هه ردووک پووان
 دامن له جی مائی جووان
 مه یته ر نه سپیان ده ره پئانه
 زینیان ده پشته ده کوتایه
 ته داره ک و نالبه ندانه
 چه په ر چوو بۆ سهر ئیلانه
 به سهر شار و ولاتانه
 نه و ئیرات و ئیره وانه
 په شت و کشمیر و گیلانه
 بیت له ورمی و له لاجانه
 سندووس بیت و موکریانه
 سنه بی، سننور بی، کرماشانه
 ده رگه زینه، پرژدستانه
 هه ویز و شووشته ر و مریوانه
 سه د هه زار خان و سولتانه
 پایته ختیا ن ئیسه هانه
 وه ده رکه وت له ئیسه هانی
 له قوشه نی، له توغیان
 دار و به رد هاته هه ژیان
 توژ گرتی به ری ئاسمان
 بووه پوژی ئاخو زه مان
 ده قوشه نان که وت غلله
 له شکر تیپ تیپ ئاوابووه
 مه نزلکیان، هات قافلانقووه
 له و کافری ده به فیله
 سه ری په مبیان ده لئی بیله

له شکر له دووی بوو به خپله
مه نزلېکيان، هات نه رده وېله .
کافر داژوین له مه جيزه
مه لعوونه دین پيز به پيزه
مه نزلېکيان، ده شتی ته ورپزه .
دئ لرفه لرفی به ید اغان
دئ ده نگی زږی و قولچاغان
مه نزل له بناو و مه راغان
قوشه ن دئ پئ به پپیه
ده لئ: خانی موکری له کوپیه؟
مه نزلېکيان، له ده شتی خوپییه
له شکر ناژوای به مه خسووسی
له خانی موکری ده پرسى
له شکر له ده شتی سندووسی
چهند له شکر تکی نه نگامه یه
به قوشه ن و زه مزه مه یه
هات، گرتی گه لى دارنه یه
(په حمان به کر) یان ده گه ل مه یه
جواب چوو له بؤ خانیه
چاکه خو بکا قه وپیه
عالم بؤ نه و بزوتییه
چاک شه پیک له سر دینیه
خان ده لئ: نه و شا بئ، نه منیش خانم
خاله ق بئ پشتیوانم
غولآمی په ویک شیرانم
قاتلی کوللی شیعانم
پوژیکى به یانی به ردا
له شکرى شای هات له سر ردا

داي پۆشيبوو، دار و بەردا
 ھات، لە بن دەمدى وردا
 دەمدەم بەردى مەيدانى
 لىيى دەن تۆپى ئىسەھانى
 تۆزگرتى بەرى ئاسمانى
 مەرد چاک تىدا دەگرن مانى
 بۆ پۆزى ئاخىر زەمانى
 دەمدەم بەردى لە نزارى
 لىيان دا تۆپى ھەوشارى
 ھەوت شەو و پۆزان ئاورد بارى
 دونىاي داگرت بەيەكجارى
 خەبەر چوو لە بۆ ھەوشارى
 دەمدەم بەردى لە بەردى
 لىيى دەن بەتۆپى نەبەردى
 تا پۆزى مەردى و نامەردى
 دەمدەم بەردىكى زۆپە
 لىيان دا تۆپخانە و تۆپە
 دەمدەم بەردىكى پانە
 لىيان دا تۆپ و تۆپخانە
 قەلاتى پىن بگەن ويرانە
 دەمدەم بەردى مەيدانى
 لىيى دەن تۆپى لە كارخانى
 كارىتەى گەيىپە ھۆزانى
 دەمدەم بەردى دەبەيە
 لىيى دەن بە تۆپى كەلەيە
 كارىتەى گەيىپە كۆكەيە
 خان بەخەزايە مەشغولە
 دەمدەم بەردىكى خەپە

چوار تەرەفی لیۆه بپرە
 بە ھەشتی بە شیر بکپرە
 خان بە خەزایە مەشغوڵ
 دەدەم بەردیکی شینە
 چوار زستانە، پینچ ھاوینە
 تێیدا خانی لە پ زێرینە
 زەفەریان پێ نەبردینە .
 وەکیل و وەزیر دەلێن: خان، ئەو ھە کینە ؟
 خان فەرمووی: ئەو کاروانینە .
 خان بە خەزایە مەشغوڵ
 خانیک پابوو لە کوردانە
 کێ بوو، لە ھەمەد بەگی لیتانە
 پووی پەش بێ دەگەڵ جوانە
 لەسەر یەک نیمچوون نالانە
 زیزبوو، چوو بۆ ئێو ئەوانە
 پێی نیشان دان سووڵخانە
 کێ بوو؟ لە کافری بێ ئیمانە
 تێیان کرد ھاش و دەرمانە
 پێی قەر دەبوون موسلمانە
 لەوان بوو پوژی تەنگانە
 لە کنیان ناخرەت زەمانە
 چەند گریان ئەو خاتوونانە
 لێیان تێک چوو جیی و مەکانە
 خولایان بێت پەشتیوانە
 خاتوونیک دێتە مەیدانی
 لە دلی خانی دەدا تانی
 لێت ھەرام بێ جیی کابانی
 ئاو نییە پێی بکەین شیلانی

خاتونیک دئی و ده به زئی:
 په بیی، خانه، مارت گزی
 لیم پهش بوون سهر و کهزی
 خاتونیک دئی به فہ قیری
 چۆکی داده دا له پیش میری
 خان، سه لا له منی فہ قیری
 خان ناو نییه پیی بکهین هه ویری
 خان حه یفه، تو بین موده بیر
 خان به خه زایه مه شغو له
 کن بوو؟ له خانی له پ زپینه
 له شرافه تی خاتوونی شیرینه
 به فریک باری به هاوینه
 له شرافه تی خانی له پ زپینه
 حوت شه و پوژان به وی ژینه
 پایان وابوو به هه زاری:
 سوارکهین خدری برینداری
 به چه پر بچن بۆ خزمهت خونکاری.
 وه زیر وای گوت به بویری:
 چاکه قاقهزی بنیری
 قه لاتی بۆ شای به جی بیلی
 کن بوو؟ له خانی جندییه
 گوتیه تایفه ی خه زانییه
 هه رچی مه لئ قهیدی نییه
 هه رچی بهرئ فیدایییه
 هه رچی بکوژئی خه زایییه
 تایفیک بوو، تایفه کافری
 گوتیان به خان: پوچ و ناماقولت کرد تا سهرت هه لده گری
 دهس به شیر ده چین بۆ له شکری

كىن بوو؟ لە خانى جندىيە
دەلن: بانگى حەق وەبەر ئەويە
بىن شەرىكە، هېچ شەرىكى نىيە
غەيرەز خولە هېچ كەس نىيە
يا بىن شىخى گەيلانىيە
شىخ جوندی بەغداييە
سولتان مەعرووفى كەرخيە
يا بىن فەرخى داوديە
يا بىن پابىعەى عەدەويە
يا بىن شەمسى تەوريزيە
شىخ موخەمەدى بالەكییە
عەبدولعەزیزی شتوييە
شىخ پەشى گەرگەزوييە
لە مەيدانى شەپە قەرەشە
لە جىپاواگان كەوتبوو لەشە
خان دەپرسن: ئەوه كییه؟
خان! كۆپەى ئەسحابە پەشە
سوارىك هاتوو ئەسپى شییە
خان دەپرسن: ئەوه كییه؟
خان ئەو كۆپەى پیرۆتى مەرگيیه
سوارىك هاتوو بەنادری
كەس نىيە چەكانى وەرگري
خان دەپرسن: ئەوه كییه؟
خان، ئەوه عەزەتى خدرى
سوارىك هاتوو لەبۆ گەشتى
بەويە سوورەتى بەهەشتى
خان دەپرسن: ئەوه كییه؟
«ئەوه وەيسى ماھیدەشتى»

سوارِ یک ہاتو وہ لہ کارخانِ
 بہ وہ سووہ تی ٹیمانِ
 خان دہ پرسن: ئو وہ کیئہ؟
 خان، شیخ عہ بدولقادی گیلانِ
 سوارِ یک ہاتو وہ ہونہ رمہ ندہ
 ٹاسپابی دہ عوایہ ی پہ ندہ
 خان دہ پرسن: ئو وہ کیئہ؟
 خان، ئو وہ شاہی نہ خشبہ ندہ
 سوارِ یک ہاتو وہ ئسپی تازہ
 مل بہ قہ تلا پِ ئنگازہ
 خان دہ پرسن: ئو وہ کیئہ؟
 خان، ئو وہش سولتان سہ عدی وہ قازہ
 سہ لاح شوپان دہ ست دا چہ کان
 دہ گہل سہ فی دہ مہلہ کان
 دیت گورہ ی شیخی بالہ کان
 خان بہ خہ زایہ مہ شفوولہ
 ہات عہ شہ پرہی دہ موہ شہ پرہ
 ہمزہ و ہہ باس و ہہ یدہ رہ
 دہ گہل مہ قلووی پہ پ بہ سہ رہ
 ئالاجی سولتان سہ مہ رہ
 با بنِ ئالای نہ بیہ
 حہوت تیپی تیک پہ راندیہ
 خان دہ پرسن: ئو وہ کیئہ؟
 کوپزنِ حہ زہ تی عہ لیہ
 با بنِ بہ یداغی پیغہ مہ بری
 ہمزہ بنِ دہ گہل عومہ بری
 بنِ خالیدی ٹیبنی وہ لی
 خان بہ خہ زایہ مہ شفوولہ

خان ده لښ: نابډال به گه، پوڅلى بابى

به من ده كه ى چاك چاك ده بى

ده لښ: بابا! چ بكم، لږه واره، دوايى نابى

با بكهين مه دحى هورمز به گى

په مېى نه زه رى به چهنگى

له هه زارى ده پږى مه رگى

خان نه ډال و كاكه خانه

حهوت شهوان و ههوت پوژانه

شه پيان ده كرد به شيرانه

شيران نه ياندى كټلانه

لهش كه وتېوون وهكى گردانه

خوږن پوڅى هه ر وهك جوگانه

بالچوغي شيران نه مانه

شه هيديان كرد كاكه خانه

خان ده لښ: خانى خه زاييمه

هه تا له ده نن نه ز بږيمه

بوخوم په رږښى شه پيمه

خان نه وډال و كاكه خانه

گرتېوويان وه عده و په يمانه

ده ست هه لښاگرن له و كارانه

بانگم وه بهر ميرى ميران

خان بوخوى ده كا ته گيبران

حهوت پوڅلى دايه بهر شيران

بانگم وه بهر پادشاي قودره تن

خانيان شه هيد كرد به كوټكى خټوه تن

هاوار و پوڅو دمدمه

پۆزىكى تاو ھەلاتى
 ھەجەم دەكاتىن غەباتى
 سەبەر ھەلدەكشا بۆ بن قەلاتى
 كوانى سوارى دە نازەنىن
 كى بوو لە ئالى ئادەمان
 قەلاتى ھەلگرت بە زەمان؟
 كى بوو لە ئالى ئادەمانە
 قەلاتى ھەلگرت بە زەمانە؟
 ھەوت شەو و (ئوند) ۱ ھەوت پۆزانە
 شەپى دەکرد بە تۆپانە
 قەلاتى لە دوو نەدانە
 كوانى سوارى دە نازەنىن؟
 كى بوو لە ئالى بەجەرگە؟
 لەوانى كەردەو ھەركە
 لە خەنجەرى دەمنى زەرگە
 لە ھەزارى دەبېرى مەرگە
 ھاوار و پۆپۆ دەمدە
 كى بوو لە خاتوون پەرھەرى
 گوتى: كاك ئالى ئەتۆ ماوى ئەتۆش ھەلى
 كى بوو لەبەر كاك ئالىيە
 گوتى: خاتوون، پوچ و ناماقولت كەردىيە
 بەشى خۆم خەزا كەردىيە
 شەھىدىيان كەرد كاك ئالىيە
 ھاوار و پۆپۆ دەمدە
 كى بوو؟ لە خاتوونى خانى
 قەبۇل ناكەن كافەرستانى

خۆمان هه‌ڵده‌یریان له چل کهوانی
ئه‌ی دمدمی به‌ردی ده‌ لان
جیگهی خان و خان و ئاوده‌لان
ئیتستا بووی به‌ مه‌سکه‌نی خه‌رتە‌لان
کوانی سواری ده‌ نازه‌نینی
له‌ سولتان ئه‌مینی
ئه‌گه‌ر قامه‌تی دینی
ماله‌ خولای ده‌بینی
له‌ سولتانی موخته‌به‌ر
ده‌لێ به‌ئیزنی خولای له‌سه‌ر
پشتیوانم پیغه‌مبه‌ر
ده‌چم بۆ سه‌ر شای قه‌جه‌ر
پاوه‌ستان له‌سه‌ر وه‌عدان
ئه‌سپی خۆیان نال لێ دان
خووش که‌وته‌ کۆلانان
به‌ داو ده‌که‌ن پێکۆلێ
وه‌ده‌رکه‌وت له‌ ئه‌سته‌مبوولێ
که‌نگی وه‌که‌م وێ تۆلێ
جووچیک^۱ هه‌بوو زه‌مانی
ئه‌و به‌ سوپان ده‌زانێ
دوازه‌ وه‌زیری ده‌رگای
بوون به‌ وه‌کیلی خانی
له‌ سولتانیان ده‌ستور دا
شیریان له‌ قایشان هه‌ل دا
له‌ سه‌ری دوازدانیان دا
چ غه‌یان بوو لییان دا

سولتان دەکاتن نازئ
 بدەن لە تەپلی بازئ
 بدەن لە تەپلی بازئ
 ھات و گەییە سیوازئ
 سولتان دەکا تەلەبئ
 لە قۆشەن و دەبدەبئ
 ھات و گەییە حەلەبئ
 سئ بەش دەکەن چۆپیە
 سوار دەکەن پەمبازیە
 ھات و گەییە ئەمەدیە
 لە ھەییە تی پۆمییان
 لە کەول و یەنگیچەریان
 گەییە توولە و تاوییان
 پۆژیکى بەیان بەردانئ
 سولتان گەییە لاجانئ
 پۆژیکى نوژنى نۆپۆیە
 سوار دەکەن ھۆبەھۆیە
 گەییە دەشتى شنۆیە
 قۆشەن دئ پئ بەرپیە
 سەد لەکە بە زرییە
 گەییە دەشتى ورمییە
 لە سولتانى ئەنوەرە
 ھەم سەید و سەرورە
 ناردی موھر و دەفتەرە
 لەبۆ پادشای قەجەرە
 ئەگەر ھەلئ ماکەرە
 شا گوتبوی لە دیوانە
 پەببى خوش بئ سولتانە

ده گه لم نه کا به توپانه
شه پئی ده کهین به شیرانه
یان شا ده بین، یا سولتانه
سولتان ده لئی: قه سه م به زاتی نه بی
هیچ مالی ناوړم پئی نه بی
هرچی شا ده لئی: بلا وه بی
یا خولا هر خوش بی سولتان
حهوت شه وان، ههوت پوژان
شه پیان ده کرد؛ به شیران
لهش که وتن وهک گردان
خوین پویی ههروهک جوگان
نه شا شکا، نه سولتان
وه زیر گرتیان دیوانه
یا خولا خوش بی سولتانه
عه جه م به فیئل و زوژزانه
پی ناوه ستین به شیرانه
وه زیری نه سته مبولئی کیایه
حه وسه د توپیان هیئایه
ده لبادان پیچرایه
به ره و قوشه نی شایه
نه گهر ناوړیان دایه
سه د هه زاری کوژرایه
یا خولا خوش بی سولتان
له نیسفه هائی گرت دیوان
عامی کردن موسلمان
مزگه وتی له بۆ دانان
بانگی حه قی له نیو دان
نه وچار گه پاره سولتان

گوئی له من بئ، گه لی جوانمیران
هرچه ندی به ردی له بهر نه ستیران
هرچه ندی گیای سهر دهر دینن له حهوشان، له زه نویران
سه د هزار سه له وات له پیغه مبه ری ده گه ل گویدیران

براھىم پادىشاھ يەمەن، ھېچ كوپى نەبوو. دەرگەل ۋە زىرى خۇي ھەلىستان، پۇين بۇ مالە خولاً؛ دواز دە مەنزەلەن پۇين. خولاً پەھمى بەوان كەرد؛ ۋە سەلقەرەنى ماھى دەشتى ناردىە كەن ئەوان، دوو سىۋى پىدا نارد. نووستىبوون؛ لە پشت سەرى وانى دانا. ئەوانە بگە پىنە ۋە؛ نىنە (نە يەنە) بىتوللا. ئەوانە بۇ كوپى ھاتوون؛ بچنە ۋە مالە خۇيان. شەۋى جومەھى دە سنوۋى ھەلگەن. ئەو سىۋەھى لەتى بگەن؛ لە تىكى بۇخۇي بخوا، لە تىكى ژنى. جىماع دەرگەل ژنى خۇيان بگەن. ژنى وان زگيان پىر دە بىن ئىنشاللا؛ يەكى كوپىكيان دە بىن. كوپى براھىم پادىشاھ دە بىن نىۋەھى كاكا مەم بىن، كوپى ۋە زىرى نىۋى بەنگىنە بىن. دە بەر خويندىيان نىن بخوين. نىۋيان لىن نان، ئاغا و نوکەر، كاكا مەم و بەنگىنە. بە دايانىيان دان؛ دوو سال لە كەن دايانى بوون. لە پاشان بە لەلەيان دان؛ سى سال لە كەن لەلەيان بوون. لە پاشان سواريان كەرد؛ دوو سالان سوارىبوون. ئەوجار ھىتايانان بىردىاننە مەدرەسەھى لە خزمەت مامۇستا دانىشتن. ھەو سالان دە ژىرخاندا بوون. پۇژ و شەۋيان لىن قەدەغە كەردن؛ شەو و پۇژيان نەدە زانى چىيە. پۇژىكى سەروپىتيان لىن ئابوو. نە ھارىيان بۇ وان ھىتا. مەم و بەنگىنە نانايان خوارد ئىسكى سەروپىتيان گە پىيان پىن دەدا؛ ئاۋىتيان ۋە پەنجەرەھى كەوت. شوۋشەھى شكان؛ چوۋە دەرئى. تىشكى پۇژى ھاتە ژوۋپى؛ ئەستەغفىروللا گوتيان؛ «ئەۋە خولايە». مامۇستاي وان لەۋى نەبوو ھەر ئامىزيان كە تىشكەھى ۋە دەرھىتا؛ بۇيان نەدەگىرا. مامۇستا ھاتە ۋە، كاكا مەم و بەنگىنە گوتيان؛ «مامۇستا خولاً ھاتتە

نئو ئەمە». مامۇستا گوتى: «پۇلە، ئەو خولاً نىيە؛ ئەو شەمس و قەمبەرن. خولاً
 ساحبى ئەوانەيە. ئەو يەكيان شەو، يەكيان پۇژە. ئەگەر پۇژ دەين، پووناك دەين؛
 ئەگەر مانگ ھەلدې، تاريك دەين؛ ئەو دەيىتە شەو». دەلنى: «مامۇستا! ئەگەر دنيا وا
 خۆشە بۆ لەمەت قەدەغە كردوۋە؟» دەلنى: «پۇلەينە! خەتاي من نىيە. حوكمى براھىم
 پادشاىە. براھىم پادشاى ساحبى يەمەنئىيە؛ گەورەى ھەر چوار پادشاىانە». كاكەمەم
 گوتى: «دەچمە دەرى؛ مامۇستا! مامۇستا گوتى: «پۇلە، ميرەم! سەبرىكى بگرە؛
 زەحمەتى من بەخۇپايى مەدە. لەمىژە زەحمەتى دەگەل ئەتو دەكىشەم؛ بەلا بچم ەرزى
 براھىم پادشاى بگەم، بزنام چ دەفەرموۋى؟» دەلنى: «مامۇستا ھەلستە بچۇ خەبەرم
 بۆ يېنەۋە». مامۇستا ھەلستا؛ چوۋە خزمەتى براھىم پادشاى. سەلامى كرد لە براھىم
 پادشاى: براھىم پادشا، ەرزەم ھەيە. ئەوپۇ دايكى كاكەمەمى سەروپىتى بۆ كاكەمەمى
 ناردبوو. ئىسكى گزشتى بە شووشەبەندىدا دابوو، شووشەى شكاندبوو. چوۋبوۋە دەرى؛
 تيشكى پۇژى ھاتبوۋە نئو ئەوان. دىناى پوونيان چاۋ پىن كەوت؛ گلەييان دەكرد لە من،
 دەيانگوت: «ئەو دنيا خۆشەت بۆ چ لەمە قەدەغە كردوۋە؟ ئەگەر شەو و پۇژ ھەيە ئەمە
 بۆ دەو ژىرخانەيدايىن. حوكمە دىينە دەرى. مۇلەتم لىن خواستوون ھاتوۋمە خزمەت توو.
 ئەتۇش كوپى خۆتە؛ كەيفى خۆتە، بەلا زەحمەتى من بەھىچىنە چىن». پادشا ھەلنى
 گرت، قاقەزىكى بۆ ميرەمى نووسى: «پۇلە فرزەند سەبرىكم لىن بگرە ھەتاۋەكو كۆشك و
 تالارت بۆ دروس دەكەم». ھەللى گرت، قاقەزى برەدوۋە مامۇستا. كاكەمەم بەپىر قاقەزى
 بابىيە ھات. ۋەرى گرت؛ ماچى كرد؛ لەسەر سەرى خۆى دانا. زۆرى كەيف خۆش بوو،
 گوتى: «مامۇستا، بە ۋادەى چەندى ئەمن لىزە پادەگرى؟». گوتى: «پۇلە بابت قاقەزى
 نووسىيۋە، ئەمن نازانم؛ بۆخۆت بىخوئىنەۋە، بزنامە چىيى نووسىيۋە». قاقەزەكەى بابى
 خوئىندەۋە پىيى قايل نەبوو. گوتى: «مامۇستا! ھەلستە بچۆۋە خزمەت پادشاى؛ پىيى
 بلىن پاناۋەستم ھەتا خانوبەرە تەۋاۋ دەين، بەلام بۆ خاترى ۋى ھەوت پۇژى دى سەبرى
 دەكەم». ھەلستا مامۇستا چوۋە خزمەت پادشاى ەرزى كرد: «ميرەم ەرز و سەلامى
 لە توو دەكرد بۆ خاترى ۋى ئەۋە ھەوتوۋىكى دىكە پاۋەستام. بە سەرى موبارەكى ۋى
 چى دى گىرنايم دىرەدا؛ مەرخەس بفرەموۋى دىم دەبمە مەيتەر». ھەللى گرت. قاقەزىكى
 بۆى نووسى: «ھا فرزەن! ئەلھەمدولىلا ئەتو ھاتىيە وجود. ئەمن دىناى پوونم بۆ توو
 دەۋى؛ ئەمما سەبرىكم لىن بگرە ھەتا ھەوت مانگى دى؛ ھەتاۋەكو كۆشك و تەلارت بۆ
 دروس دەكەم». ھەللى گرت مامۇستاي ناردەۋە. قاقەزەكەى ۋەرگرت لە مامۇستاي. ماچى
 كرد، لەسەر سەرى خۆى دانا. ھەللى گرت قاقەزەكەى ۋەرگرت نارد بۆ دايكى: «دایا!»

حهوت ساله له ژژرخانیدام. ویستاش دنیای پرووم لئ قهدهغه کراوه». دایکی کوتی:
 «پۆله! دهبن به قسهی بکهی. ههوت مانگی قهرار پۆ دانای؛ سئ مانگان پۆ خاتری من،
 چوار مانگان پۆ خاتری بابت دانیشه». کاکه مه م دانیشته ههتا ههوت مانگان. براهیم
 پادشا ناردی میعماری هینا. وهستای هینا؛ فهعهلی گرت؛ خانویهرهی پۆ دروس کرد.
 خشتیکی ناوهزیپ، خشتیکی زئو؛ به ههوت مانگان خهلاسی کرد. جا ناردیه کن کورپی
 خۆی: «پۆله! تهدارهکم پۆ گرتووی. پۆله! پۆزی جومعهی دهبن وارید بیی به کۆشک و
 بالهخانهی خۆت». پۆزی جومعهی وهدهرکهوت. چوه خانویهرهکهی. ههلی گرت، ناردیه
 کن بابی: «بابه نیوی کۆشکی من چیه؟» پادشا فهرمووی: «بورجی بهلهک». تیدا
 پۆنیشته کاکه مه م، ههتا ساله وهختیکی هیچ خهبر نه بوو.

خاله ق! هه ر نهتووی له سه ره مووانه

دینه پرووی زه مینئ سئ پهری ده ته پلانه

له سه ر کۆشکی کاکه مه می، کورپی براهیم پادشای یه مه نن ده یاندا سه يرانه

خاله ق! هه ر نهتووی به ته نن

سئ پهری دینه پرووی وه ته نن

سه يرانان ده دن له سه ر کۆشکی کاکه مه می، کورپی براهیم پادشای یه مه نن

خاله ق! هه ر نهتووی له سه ره

سئ پهری له ئاسمانی هه وته مین به ستوویانه له نگه ره

له سه ر کۆشکی کاکه مه می هه لده نیشتن ئه و به ره ئه و به ره

خوشکی گه وره ده لئ به خوشکی چکۆله

خولاکه ی، خوشکن، پرومه تی کاکه مه می زه ریفه یان چرا و فه نه ره ؟

خوشکی گه وره له خوشکان پرسیه

خوشکی نیونجی وای کوتیه

هه ر له عه رشی تا کورسیه

هه ر له گای هه تا ماسیه

هه موو دنیام پشکنیه

هیچ که سم نه دیوه، له گوئین جوانیی کاکه مه مییه

خوشکی گه وره دووباره کوتی به خوشکانه

خوشکن نه زت بيم به قوریانه

ئەمن جارتیکی دەگەڵ پەریان چوووم پاوی چل شوو و چل پۆژانە
 لە پەریان هەڵدەبڕام لە منی کردەوه کپتۆه و بۆرانە
 پێم سەرەودەر نەدەکرد، کەوتە شاری جزیری بۆتانە
 لەسەر گۆشکی یایەزینی دەبووم میوانە
 دەبووم بە کوتریکی شین، دە کونی پەنجەراندە هەڵدەنیشتەم لەسەر دەلاقانە
 ئەگەر چاوی خۆم بە یایەزینی هەڵدەینانە
 ئەو خاتوونەم دیو ئافتای کاکەمەمی جوانە
 خوشکی چکۆڵە گوتی بە خوشکانە
 خوشکی! ئەزۆ بیم بە قوریانە
 بەلا ئەمە کاکەمەمی هەلگرین ببیەینە جزیر و بۆتانە
 بزانی کاکەمەم زەرێفترە یا یایەزین زێدە جوانە
 خوشکی نیونجی گوتی بە خوشکانە
 خوشکی! بەقانون و قاعیدانە
 کەس نەیدیوە مێرد بچێ لە دووی ژنانە
 هەر ژن هاتوونەوه لە بۆ میدانە
 ئەمە ئەو کاکەمەمان هەلگرت و بردمانەوه جزیر و بۆتانە،
 تەقا خۆلا پازیی لێ نەبوو، ئەمە کاکەمەمان نەگەیاندهوه نێرەکانە
 کاکەمەم دەبیتەوه بێ حورمەت و قەدر نەزانە
 دەلێن: ئەو شوانە یا گاوانە
 کاکەمەم چونکە لە سێوی بەهەشتی ئیجادبووه، دەبێ براھیم پادشا لە شانی پاستە و
 چەپە ی خۆی بیانبینن هەوڵی سبەحەیانە .
 چونکە لە سێوی بەهەشتی ئیجاد بووه، هەرکەسێک لە سەلامی نوێژی بیانبینن مەم
 و بەنگیانە
 ئەگەر کافریش بێ ئینشاللا ساحب ئیچانە
 ئەگەر کاکەمەمان نەگەیاندهوه یەمەنی گەرە و گرانە
 ئەگەر بابی دەگەڵ سەلامی نوێژی نەیبینن هەموو سبەحەیانە
 لەکن دایکی سۆراخ نەکا، لە بورجی بەلەکی نەکا بەیانە

لايەكى يەمەنن نوغۇرۇ دەكا، تەرەفى دىكەى لە دوو دەكا وئرانە

هەلدەدەپ زىكى حەوسەد وەزىر و وەكىلى كەول بەشانە

دەكوئىتەو چەن تۆكەر و قەننەدارى بەردەستانە

خولاً هەلناگرى بېينە باعىسى قەتلى ئو موسلمانانە

دەبلا، ئەمە بچىن يايەزىنن بېينە ئىترەكانە

بزانىن جا كاكەمەم زەرىفترا يا يايەزىن زىدە جوانە

خوشكى نىئونجى زۆر موختەبەرە

دەلئى: خوشكى بەبالان بفرە، لە من بگرەو بەلەخانە و پەنجەرەى سەر بە خىزەرە

بزانە پوومەتى كاكەمەمى زەرىفە يان چرا و فەنەرە

ئەو كە بوو؟ لە پەرى دەتەپلانە

شەقۇزىيان لە بالى خۇيان دەداو، دەيانگرتەو حەوتەبەقەى ئاسمانانە

لە هېچ كوئىيان وەچان نەدەدا، هەتا دەچوونە شارى جزيرى، لەسەر كۆشكى يايەزىنن

دەبوونەو ميوانە

دەبوون بە كۆترى شىن بە كونى پەنجەراندە دەچوونە ژوورى هەلدەنىشتن لەسەر

دەلاقانە

خوشكى گەرە دەلئى

جەمىننى، سەفىننى، ئەمەن و بېم بەقورىانە

ئىنجا بزانن كاكەمەم زەرىفە يا يايەزىن زىدەجوانە

خوشكى نىوونجى دەلئى:

خولاً هەلناگرى پېم بدۆپىننەو ئىمانن

پوچى كاكەمەمى لەوئى پاھاتووە ئەوا پاوہ ستاوہ دەكا سەيرانن

ئەگەر بلئىن: يايەزىن زەرىفە، پوچى كاكەمەمى زىز دەبن، دەچن، شكايەتمان لى دەكا

لە كەن ساحبى عەرز و ئاسمانن

ئەگەر بلئىن: كاكەمەم زەرىفە پوچى يايەزىن زىز دەبن. لىمان دەبىتە عەرزچى لە

خزمەت پىتقەمبەرى ئاخزرەمانن

خوشكى چكۆلە گوتى بە خوشكانە:

ئەمنو بېم بەقورىانە

نه مه با یایه زینتی هه لگرین بیبهینه یه مهنی گهره و گرانه
 بزانی کاکه م زهریفه یان یایه زین زیده جوانه
 خوشکی چکۆله پتی خه ویتی له یایه زینتی گرت
 خوشکی نیونجی هه لی نهستان، بهرگی سه فایه ی ده بهر کرد
 پوومه تی ویی نه خشین کرد
 بسکی ویی جوان کرد

وه سبه ی برۆی ویی کیشا، زۆر ته میز و مه حبوب کرد
 توندیان ده لیفه و سه رینانه وه پچا، پووحی په وانیان گرت
 هه لیان گرت، له په نجه رانیان هیناده ری، له سه ر بالی خۆیان دانا
 له خولای ده پارانیه وه، هه ره که تیان له خۆیان دا، چوونه حوت ته به قه ی ئاسمانه،
 له هیچ کویتیان، وچان نه ده دا هه تا ده هاتنه شاری یه مهنی، له بورجی به له ک ده بوونه وه
 میوانه

ده کونی په نجه راندا ده چوونه ژووری یایه زینیان وێپرای میرمه می درێژ ده کرد شانبه شانه
 بۆ زۆیان، ده فپتی، ده چوونه سه ر ده لاقانه
 خوشکی گهره کوتی به خوشکانه:
 خوشکی، وه زو بیم به قوربانه
 بزانی یایه زین زهریفه یا میر مه م زیده جوانه
 خوشکی نیوهنجی ده لی:
 له خۆم بابان وێران

نه نگو ته ماعتانه به من بدۆپین ئیمان
 ده بی له خه ویتیان هه لبستین، بزانی کیه یان جوانه، کیه یان قسان چاک ده زانی
 کن بوو له خوشکی نه وجوانه
 ده بهر یایه زینتی کرده وه پووحی په وانه
 خوشکی گهره کوتی: بۆچ کاکه مه مت هه لته ستاند؟

کوتی: نه وه ئافره ت و غه ربیه؛ له پێشدا هه لی بستین، نه ک له دوایه خه جاله ت بی
 وه خه بهر هات، ته ماشای کرد، زه لامیکی له ته نیشتی درێژیوو. نه گه ر چاوی خۆی
 هه لیتا. کوتی: «خولایه! خۆ من ژوانم ده گه ل که س نه کردوو، قاسیدی که سم نه هاتوته

کنئ؛ نه وه ده بئ پوولی دابئ به کوځخاده رکان، هاتبیتسه ژوپی». کاکه مەم جلی خوی
داکه ندبوو. ناگای له هیچ نه بوو. خەوی لئ که وتبوو له سەر ته ختی پشتن. یایه زین کوتی:
خولایه! نه وه نه بلهیه، یا شیتته؟ قەت پیاو وا دیتته ژوانن؟».

یایه زین بانگ دئلی:

لاوه، وەرە، لاره!

نه بلهیه، شیتتی، ئاقل ناتەواوه؟

نه گەر ده هاتیه سەر جیی من بۆچی له منت نه گتپاوه؟

کاکه مەم ده لئ:

خاتوونئ، چاوبه نگییه!

به مه قی نه و خولایه ی بئ شەریکه هیچ شەریکی له بۆ نییه

نه من نه هاتومه سەر جیی توو به دزییه

ئیره ماله خۆمه، چ ناگام له توو نییه

نه گەر یایه زین نه و قسه ی له میرمه می ده بیست ته واره

له پیشه وه مستیکی له ده می کاکه مه می داوه

خوین له ده می کاکه مه می ده پۆی وه ک جۆگه و به حر و ناوه

کاکه مەم بانگ دئلی:

به نگیینه، هەرئ به نگیینه

تۆکه ره که ی دانا و گۆچان زێرینه

سەر له که وڵ و سیتقه لاتان ده رینه

له بۆم بیته ئافتاوه و مه سینه

به نگیینه سەری له که وڵ و فەرجه ی ده رهیتاوه

ئافتاوه و له گه نی له بۆ ئاغای خوی هیتاوه

به هەر دووک چه پۆکان به سەری خۆیدا داوه

ده لئ: نه ی مالی وێرانم! داخولا، ئاغای من چی لئ قه وماره

کاکه مه م ده لئ:

ئافتاوه و مه سینان بگتیره وه بجووه به دواوه

چ نه بووه، چم لئ نه قه وماره

چه نجوړکېکم له که پړی خوم داوه

دلټوپیک خوین له وی تکاوه

یا په زین ده لټ:

لاوه، نه و دیارییه له توو قه بوول نینه

نه وه، داخولا، چ قهره کولایه که ده گه له خوت ده هینا؟

کاکه مه م ده لټ:

خاتوونې نه وجوانه

به هغه یی نه و خولای لایه زانه

نه گه ر قبول بکه ی نه وه م چاوه ش و پیشخزمه تی، برده ستانه

خاتوونې! چاوی توم گه لیک زه ریفتن له چاوی سه قران

دانی توو گه لیک زه ریفتن له دانان ده گه وه ران

نه گه ر نه توو له من قه بوول ناکه ی پیشخزمه تان ده گه ل گه وره توک ران

بوخوت بانگ یه له قهره واشان، که نیزه کان، کاره که ران

یا په زین بانگ دټلټ:

قهره واش، ناو مه لکړی حانه

له بو من بیته پووه ندی، چرایه، ده گه ل فنه رانه

نه و شه و زیده له شه وان ته عجوبی کی گه لیک ته عجوبی، ده خومدا دی، زینی مل

به کوینی بابان ویرانه

یا په زین بانگ دټلټ:

قهره واش، نه و قهره واشه ی نیو نه سمه ره

له بو من بیته، فنه ری پووه ندی یه کسه ره

نه و شه و ته عجوبی کی زور ته عجوبم ده خوم دی، زینی مل به کوین، قه لنده ره یا په زین

بانگ دټلټ:

قهره واش، قهره واشی نیو گوله ندانه

له بو من بیته فنه ری، فانوس، پووه ندی کی ته مامه

نه و شه و زیده له شه وان ته عجوبی کی گه لیک ته عجوبی له منی مل به کوین پوودامه

کن بوو؟ له یا په زین به له ک چاوه

ھەرچەندى گازى دەکرد ئەو قەرەۋاش و كەنيزى دە نەۋلاۋە

ھېچ كەس نە بوو، كەس جۈابى نە داۋە

يايەزىن دەلن:

لاۋە! لاۋمەتى جىندىيە

بەشقى ئەو خۇلاي لە ئوروى سەرىيە؛

ئەگەر ئەتوۋ پېم نەلئى بابەت كىيە، بۇخۇت نىۋت چىيە

كاكە مەم دەلن:

خاتوونى كىل گەردنى!

ئەمەن بۇخۇم مىرەمەم، تاقە كۆپەي براھىم پادىشاى يەمەنن

پۇژى دەعوايە لە دوۋى بابم سوار دەبىن دواز دە پادىشا، ھەموو ساحبى تىپ و سوپا

و قۇشەنن

كاكە مەم دەلن:

خاتوونى چاۋبەنگىيە!

بەشقى ئەو خۇلايەى لە ئوروى سەرىيە

ئەگەر ئەتوۋ پېم نەلئى بابەت كىيە، بۇخۇت نىۋت چىيە

يايەزىن دەلن:

مىرەمەم، گيان گيان!

ئەمەن يايەزىننىك بووم بەزولفانە

خوشكى مىرەزىندىنم، كچى مىرناۋدەلەنە

لەكەم خۇلاۋەندى ئەمنى بۇ توو بە دىارى ناردوۋە بە نىشانە

يايەزىن دەلن:

كاكە مەمى چاۋبەنگىيە!

بەشقى ئەو خۇلايەى لە ئوروى سەرىيە،

ئەگەر پېم نەلئى نىۋ و نىشانەى كۆشك و پەنجەرەى توو لە شارى يەمەننىدا نىشانەى

چىيە،

كاكە مەم دەلن:

«خاتوونى، كۆشكى مەن بۇلندە سەر لە ھەو تەبەقى ئاسمانى»

خشتیکی زپڑہ یہ کیکی زپڑہ، وہ ستا دایناوہ لہ کارخانہ
 دہنگی مہ لایہ کہ تان دہ یگاتن لہ حہوت تہ بہ قہی ماسمانی
 کڑشکی من کڑشکی گہ لیک گہ ورہ و گرانہ
 دیوانی براہیم پادشای یہ مہ نن گہ لیک بہ حوکمہ، صاحب دیوانہ
 لہ دیوانی براہیم پادشای پڑنیشتون سہ د وہ کیل و وہ زیری کہ ول بہ شانہ
 شام و نہ ہاران چل مہ جوعہ^۱ بہ زہرفوہ دیتہ دیوانی براہیم پادشای لہ پیشخانان
 نؤکر و میرناخوہ و مہ یتران بہ دزی دہ لائن: کویرنہ۔
 نہا کاتب پڑنیشتوہ حوکمان دہ نووسن، حاکم دہ پڑن بؤ سہر شارانہ
 لہ لایہ کی خہ لاتان دہ بہ خشن لہ لایہ دیکہی زپڑہ شانہ
 لہ لایہ دیکہی تہ نافی پاکیشاوہ، جہ لہ بی لہ وی پادہ وہ ستانہ
 لہ تہ رہ فی دیکہی سہ ریز دہ پوا، لہ تہ رہ فی دیکہی سواران دہ داوہ لہ سانہ
 لہ لایہ کی تہ ویلہ یہ، لای دیکہ یہ ختہ خانہ
 لہ لای دیکہ مہ لاوہ سراون چہک و سیلاحی دہ مہ ردانہ
 میرمہ دہ لائن:
 یایہ زین، عہ مرہ کہم! چی دیکہی لن نازانم، پئی ناکہم بوختانہ
 میرمہ دہ لائن: خاتونن چا و بہ نگییہ!
 بہ شقی نہ و خولایہی لہ ژور سہ رییہ
 نہ گہر نہ توو پیم نہ لئی نیو و نیشانہی کڑشک و پہ نجرہی توو دہ شاری جزیریدا
 چپیہ
 یایہ زین دہ لائن:
 میرمہ، کڑشکی من بلندہ سہر لہ شاخی
 ناوی سپی لہ حہوزی کہ وسہ ری دئ مہ لدہ پڑیتہ سہر بہ ردی مہ پمہ پ پہ خش و
 پہ ریشان دہ بن لہ نیو چوارباغی
 شہ مین و شالور و شمعار لہ ویدا بوون یاغی
 یایہ زین دہ لائن:
 میرمہ، کڑشکی من بلندہ سہر لہ حہوت تہ بہ قہی ماسمانی

وہ ستای بڑھاتوں لہ ہیندی، میعماری لہ بوخارایہ، گچی بڑھاتوہ لہ تاریکستانی
کوشکی من خشتیکی زپرہ، یہ کی گہوہری کارخانہ
ہرچہندی ہردی وہ قیمہ تہ، غہواسان دہریان ہیناوہ لہ دہریای نیل و عومانی
ہرچہندی پارچہ ی ہیندیانہ، ئوہ لہ ویم داناوہ پیای تاجر، ئہ گہر کلوری نہ بن
بہ قیمہ تی نازانی

میرمه، عزیزما! بلا به له دی پټکه وه بکهین، بیژتیرین شوکرانی
کئی بوو له جووته ناشقانه نه وجوانه
هه لده گرن، هه نه ری، فانوس، ده گه ل چرانه
هه رچه ندی کۆشکان په نجه ران ده گه پانه
کۆشکی کاکه مه م بوو؛ خاتوون نه ییوو چ نیشانه
خاتوون سه ری له کاری خولای تاجوب ما له قسه ی خوی بوو په شیمانه
کاکه مه م ده لئ:

یایه زین، عومره که م! بۆچت به من ده کرد نه و گوره بوختانه؟
به به زین ده لئ:

له من مه‌گره مانی ده‌گه‌ل ئه‌وی گه‌وره‌مانی
 ئه‌من هه‌ریک بووم له هه‌وره‌کانی ده‌ ئاسمانی
 ئه‌من له بۆ توو هاتومه‌ خوار ده‌گه‌ل دڵپه‌ی ده‌ بارانی
 هه‌تا پێکه‌وه‌ بکه‌ین سه‌فایه‌ ده‌گه‌ل سه‌یرانی
 یاهه‌زین ده‌لێ:

توخولا! میرمه لیم مگره مانئ لیم ههلمه که پشتی
 نه من هه وریک بووم له هه وره کانی ده به هه شتی
 خولاهندی عاله میان نه منی له بۆ توو هاویشته پیده شتی
 کئی بوو له و جووته نه شقی ده ته پلانه،
 ده سره و نه نگوستیله یان بیک ده گوریوه به نیشانه

دهستان دهستوی یه ک دهکرد، دههاتنهوه، لهسه ر قه رشان، جانمازان، قالچانه
جا پیکه وه پۆنیشن، دهیانبزارده وه شوکرانه
یاهه زین ده لږ:

خولاکای میرمه، ئه گهر سبجهینی هه لدهستی ئه و خهونه ت وه بیر بێ
 ئه گهر هه لتهستی نه بی به ئیلچی له دووری من، نه یه یه شاری وێرانه جزیری
 یا په بی، پێناو دارم بی، ئه گهر ئه وی پۆزی خولا ده کا دیوانی، ئه گهر دیوان ده گیری
 کاکه مه م ده لئ:

یا یه زین، گیان گیانه!

ئه گهر سبجهینی هه لستم، خولا نه خواسته ئه توو نه مینی لیره کانه، ئه گهر هه لته گرم
 که شکۆلکی ده رویشان، دار عه سایه کی نه وجوانه
 ئه گهر به سواله کری وه دووت نه که وم، په یدا بکه م نان نانه
 یاره بی به کافری بمرم، له سه ر کۆچک و ده سمایی ده ژتانه
 یا یه زین، عومره که م، هه رچه ند ماینه ی خولا دروستی کردوه، جووله که یه، فه په نگه،
 داسنیه، ئورووسه، دیانه

حه لالی دنیا یه لیم حه رام بێ له توو زیاتر هه موو وه کو دایک و خوشکانه
 یا یه زین ده لئ:

له خۆم مل به کوین و بێ سه لایه
 هه رچه ندی نێزینه ی خولا وه ندی عاله من دروستی کردوون له دنیا یه
 هه رچه ندی جووه، هه رمه نییه، له توو زیاتر حه لالی دنیا یه م لێ حه رام بێ هه مووم له کن
 وه ک باب و برای خۆم وایه
 کن بوو له و ناشقی ده ته پرانه

ده ستیان ده ستۆی یه ک ده کرد دمیان به دمی یه کدی ده نانه
 په ربیه کان گو تیان: ئه گهر نه بیه یه وه پوو په شی خولا ی ده بین، ئه گهر ده بیه یه وه
 خولا گیری ئه وی ده بین. خوشکی گه رره گوتی: پیاو به خولا ی خه لاسی ده بین به لا به
 عه بدان خه لاسی نابن

کن بوو خوشکی، چکۆله گه لیک نازداری
 ته مه نای ده کرد له خولا ی له پێغه مبه ری موختاری:
 یاره بی خه و بۆ ناشقانه له باره گای خولا ی بیاری
 ئه وانه که وتن بێ هۆش بوون به یه کجاری
 ئه و کن بوو؟ له و په ربی ده ته پرانه

تەگبىريان كرد بە ھەر سىن خوشكانە:

ئەمە بىلا پووپەش نەبىن لە بارەگای بىنای چاوانە

بىلام يايەزىنى پىچىنەو بە پەنجەى دەستانە

لۆرەى ھەلگىرەن بەجىئومەكانە

بىبەينەو ھەرى جىزىرە، سىبەينە خەجالت نەبىن ئەو بەستەزمانە

جا لە كاكەمەمى چ بگەين، دەمىنە بىن جىئومەكانە؟

دەلەن: عىلاجى دەكا بىنای چاوانە

كۆ بوو لەو پەرىى دە گولباو

يايەزىنيان توندتوند بە دەستان دەپىچاوە

لەسەر باڵى خۆيان دادەناو

ھەتا ھەلەيان گرت، برديان لە ھەوت تەبەقەى ئاسمانى پاوہستاو؛ وچانيان نەدا ھەتا

برديان لە شار جىزىرە لە جىئومەكانى خۆيان داناو

ئەگەر سىبەينە كاكەمەم لە خەوئ ھەلستاو

بانگ دىلەن: ئەو بەنگىنەى بەلەك چاو

ئەو يايەزىنەى لەكن ئەم بوو بۆ چ ديار نىيە لەكن ئەم نەماو

بەنگىنە دەلەن:

مىرمەم، بە ھەقى ئەو خولای لە ژورى سەرىيە

ئەم ھىچ كەس نازانم و ھىچ كەس نەدىيە

كاكەمەم بانگ دىلەن:

بەنگىنە خەمناكم، گەلەك دەرفەكم

ئاقتاو و لەگەن بىنە دەسنوژىكى مەبارەك ھەلگرم

ئەو كۆ بوو لە بەنگىنى گولباو

ئاقتاو و لەگەنى بۆ ئاغای خۆى ھىناو

ئەگەر دەسنوژى ھەلەگرت دەستپەى دەستانى لەبەرى خۆى دەرىناو

ئەگەر تەماشای قامكى خۆى دەکرد مۆر و ئەنگوستىلەى يايەزىنى لەكنى بەجى ماو

دەسبەجى بىن ھال دەبوو زمانى شكاو

چاوى ھەلنەھات مۆشى ئۆمەتتى نەماو

به نگیڼ دهرمانی بیټهوشی هیټاوه
 کاکه مه م جیټه جیټ چاوی هه لات، زمانی کراوه
 کاکه مه م بانگ دیټلن:
 به نگیڼه جیټم بۆ پاخه کارم کراوه
 کاکه مه م بانگ دیټلن:
 به نگیڼه دهرروونم گه لیک له جۆشه
 خه به ریټکی به بابم بده بلن کاکه مه م دهردی گرانه گه لیک نه خۆشه
 کن بوو له به نگیڼه ی گولباوه
 بانگ له سهر بانگی لن داوه
 چووه دیوانن براهیم پادشای پاوه ستاوه
 براهیم پادشا ده لن:
 به نگیڼن چاو به نگیڼه
 نه دی ناغای توو له کوټیه دیار نییه؟
 ده لن: قوریانت بم دلّم به خه مه نابین خامۆشه
 کاکه مه م دهردی گرانه گه لیک نه خۆشه
 که براهیم پادشا وا ده زانی
 هه لده ستن شه قژن ده که ویتته دیوانن
 کن بوو؟ له براهیم پادشای گولباوه
 فرمیټسکی چاوانی ده تگوت پروویار و ناوه
 کن بوو له براهیم پادشای موخته به ره
 له پلیکان و په نجه ران ده که وته سهره
 کن بوو له براهیم پادشای گولباوه
 دهرکی کرده وه، په رده ی هه لداوه
 کن بوو؟ له براهیم پادشای جندییه
 سهری کاکه مه می ده گرت، داینا له سهر پانییه
 ده لن: پۆله، به قوریانت بم کوټیت دیشن نازارت چییه؟
 پۆله، چاکه بابت نازارت بزانی

تا بنیږم له دووی نارسټوی، لوقمانی

دهشقم که سیک بڼ شه فای دهردی تووم بۆ بزانی

هرچند بابی ده یگوت و ده پاپاوه

کاکه مەم نه قسه ی ده کرد نه جوابی ده داوه

براهیم پادشا ده لئ:

پۆله! نازارت له کوپیه له خۆم مال ویرانی

پۆله! پوخت ده سر ده گڼیم ده گەل سهرتاپای ئیمانی

پۆله! دلّم سووتاوه؛ میرمه ئاورم به ربووه له به ده نئ

پۆله! چاوی خوتم ده سر ده گڼیم ده گەل شاره کە یه مه نئ

پۆله! وه کازی ده ستم، پوونا کاییی هه ردووک چاوانم

پۆله! هیز ی جهرگم، ویردی زیانم

پۆله! نه توو چت به سر بڼ، نه من خۆم به ساحبی یه مه نئ نازانم

پۆله! فرزند ی خوّم، دیدە ی شیرینم

پۆله! توو چاوان هه لئنه، تا من جاریک ی بتبینم

میرمه ده لئ:

بابه مندال بووم، بووم به فه قئ

له فه قئیه تی پابردم بووم به مه لا

له مه لایه تی پابردم بووم به قازی

بابه گیان نه لعان و بیلفه رس ده بڼ ژنم بۆ بخوازی

براهیم پادشا ده لئ:

پۆله! له پوخی بابت که وئ ده گەل نه وئ غه مئ، ده گەل نه وئ فکرئ

پۆله! له بوّت داویمه سر به حرئ که له کئ ده گەل جیسرئ

پۆله! ته شریفی موباره کت بڼ، ده چم له بوّت ده خوازم کچی پادشای میسرئ

پۆله! له منت که وئ ده گەل نه وان خه مان نه وان گله بییان

پۆله! له بوّت دئتمه سر به حران که له کان ده گەل گه میان

پۆله! ته شریفی موباره کت بڼ ده چم له بوّت ده خوازم کچی پادشای هیندییان

پۆله! له منت که وئ ده گەل نه وئ خه مئ ده گەل نه وئ غه باتئ

پۆلە! تەشریفی موبارەکت بێ، دەچم لەبۆت دێنم کچی پادشای لە پۆژەلاتن
 دەلت: بابە گیان نە میسرم دەوئ نە شامە
 بە کابەتوللایە کەم ماله خولایە بەیتوللامە
 دلئ من وای لە یایەزینئ گرتوو مەقامە
 لەپاش یایەزینئ حەلالئ دنیا یە لە من حەرامە
 بابە ئەگەر پاستە بۆم دێنی چ ژنانە
 یایەزینم دەوئ وای بە زولفانە
 خوشکی میرزێندینە و کچی میرئاودەلانە
 ئەگەر دەپرسی مەملەکەتی وان شاری جزیرئ بۆتانە
 براھیم پادشا گوتی: جزیر دە مولکی خولایدا نییە

وەکیل و وەزیران گوتیان: «قوریان نییە». گوتی: «بەلا، بۆ من عەییە؛ ئەمن پادشا
 بێ، کچی تۆکەری خۆم بۆ کوپی خۆم بێنم». گوتیان: «کۆنە وەزیریەک هەیە، بچن ئەوی
 بێنن، بزانی، جزیر هەیە یان نییە». وەزیران هینا: دە قەفەزێدا بوو. هینایان لە دیوانی
 براھیم پادشای دایان نا. براھیم پادشا گوتی: «وەزیر شاری جزیرئ دە مولکی خولایدا
 ئەمن دەلێم نییە؛ هەیە یان نییە؟» وەزیر گوتی: «قوریان! شاری جزیرئ ئەوا لێرە
 لە پۆژاوا یە؛ حەوت سالان پادشای بابی توو لەجیاتى موایجی دایم موخاریجی منی
 دەرنەهینا». براھیم پادشا کە وای زانی پقی هەلستا؛ زیز بوو پۆی. کاکەمەم لە جیی
 خۆی هەلستا؛ پونیش. وەزیر هەموو پێشوینی جزیرئ بەوی گوت؛ هەزار لیرە ی ئەنعام
 دا بە وەزیری. براھیم پادشا ناردی جەللای لەسەر پئی وەزیری دانا: «ئەگەر لە وەتاغی
 کاکەمەمی هاتە خوار، سەری بپن لەبۆ منی بپن». ئەگەر هینایانە خوارئ تەماشای کرد
 جەللای پاوەستابوون دە کووچیدا. وەزیر ئەوانی ناسی؛ گوتی: «بانگی ئەو جەللایانە
 بکەن». ئەنعامی دانئ؛ گوتی: «مەرەخەستم دەکەن بچمە دیوانئ یا سەرم دەپن؟»
 گوتیان: «بەلتئ قوریان! مەرەخەستی بۆ دیوانئ». هەلیان گرت و بردیان بۆ دیوانی
 براھیم پادشای. عەززی پادشای کرد: «پادشا، هەلبەت مردن بۆ من چاکە بە جیەتی
 چی فرمووتە سەری بپن؟» گوتی: «ئەمن ئەو تاقە کوپەم هەیە؛ ئەمن دەلێم: جزیر
 نییە ئەتوو بۆ دەلێی هەیە؟»

گوتی: «قوریان ئەمن نەمزانی، ئەو خەونی پێو دیو. دە سەر کاکەمەمی بکە بچیتە
 پاوئ. یەمەن چل دەروازە ی هەیە. چل محەلە یە. هەر محەلە ی چل کچ و ژنی جوانی لئ

هەلبەرزەر؛ بێنە داوھتی بۆ بگرە. ئەوی لە پاوێ دێتەوھ لۆتی و پەقاسی بۆ دانن، شیر و مەیموونی لەسەر پی دانن. چاوەش و سازندەیی لەسەر پی دانن. ئەگەر بەخێر لە پاوێ ھاتەو، ئەوێ شەوێ لە خەوێ دیوھ لە و ژنانە و لە و کچانە یەکیان وەوی دەچن. کاکەمەم کەیفی دەیگرێ. ئەگەر کچ بوو، بێ منەتە. بابی ئەو کچەیی حەزی دەکا، کوپی براھیم پادشای کاکەمەم ئەوی بخوازی. ئەگەر ژن بوو، میردی بانگ بکە بیکە وەزیر؛ زێری زۆر بدەیی؛ ژنەکی پی تەلاق بدە، جا بەخێر لە کاکەمەمی مارە بکە؛ ئینشاللا ناوھ دادەمەزێ. گوتی: «نافەریم وەزیر! ئەنعامی بدن بە وەزیری». ئەنعامیکی زۆر بە وەزیری گەیی. کاکەمەم ھەتا نیوھپۆیە پاو و شکاری کرد. براھیم پادشا ھێتای، داوھتی بۆ وی دروس کرد، تەدارەکی بۆ گرت. جا ھەرچی کچی بوو دەلێ: «ئینشاللا کچی منی دەوێ». ھەرچی ژنی بوو دەگیا؛ دەیگوت: «پادشا ژنەکەم لێ دەستین؛ جا من قوپی کوێ وەسەری خۆم کەم. ژنەکەم دەچن». بەنگینە گوتی: «کاکەمەم ئەو چ غولۆیکە لە دەورەیی شاری یەمەن». کاکەمەم گوتی: «شاری یەمەن ھەزار فیلی ھەیە». بەنگینە گوتی: «میرەمەم بلأ بچینەوھ بۆ مائێ» پاوایان بەتال کرد، پووایان دە مائێ کردەوھ. ئەگەر ھاتن گەینە قەراخی شاری تەماشایان کرد؛ داوھت بوو. لۆتی و پەقاس بوو، شیر و وچ بوو. بەنگینە گوتی: «میرەم! بزانی بابی توو ئەتۆی چەند خۆش دەوێ؛ بزانی چەندی سوحبەت بۆ توو دروس کردوھ». جێلێ نارندە سەر پێی کاکەمەمی. لە پاش وەیی کە یخودای پیشوازی ویی نارد. لە پاش ئەوھیی سەید و مەلای لەسەر پێی وی پاگرت. گەییە جێلان مەرحەبای لێ کردن. گەییە کە یخودایان، سلاوی لێ کردن. گەییە سەید و مەلایان لە نیویان دابەزی، ئەنعامی بۆ سەید و مەلایان قەرار کرد. لەوێ سوار بۆوھ. لۆتی و پەقاس بەپیریوھ ھاتن؛ خەلاتی کردن. گەییە داوھتی سەری لەسەر قەلپووزی زینی دانا، تەماشای کەسی نەکرد، چۆوھ دەرکی دیوانی خۆی؛ لەوێ دابەزی. داوھت بەتال بوو. ھەرچی کچی بوو دەیگوت: «یارەبی زۆر شوکر! ژنەکەم نەچوو». خەبەر بە براھیم پادشا درا: «قوریان! کاکەمەم ھاتەو، ھێچ کەسی نەویست». براھیم پادشا گوتی: «بچن، وەزیری بێنن، ھەر دەیخنکێنم». لە پاشان پیاوی نارد گوتی: «سەری بێن؛ چاوم پێی نەکەوێ». گوتیان: «قوریان! سەری مەپرە؛ بلأ بێتە ئێرە بزانی تەگبیری چییە». ناردیان وەزیریان ھەلگرت؛ ھێتایان. وەزیر گەییە دیوانی پادشای یەمەن؛ گوتی: «قوریان، سەری من بۆ برینێ چاکە». گوتی: «ئەتوو بۆ شایەدی جزیرت دا؛ ئەمن تاقە کوپێکم ھەیە». گوتی: «قوریان، کاریکی گران نییە؛ لەشکریکی بۆ دروس بکە، دوازدە مەنزڵ بپوا ھەر مەنزلی ھەزار کەس لێی بگەڕێتەو؛ جا بەتەن دەمین؛ بۆ

کوئ ده چن؟ نه ویش دیته وه ئیره؛ هر کچه پادشایه کی که یفت بیئن، جا بۆ بیئه». کاکه مه م ده سر بابی کرد گوتی: «مه رخه س بفرمووی ده پۆم». براهیم پادشا فرمووی: حه وتوئیکه سه برم لئ بگرئ، ته داره کی بۆ ده گرم».

بلا بچینه سه ر به حسی یاه زینئ. په ریه کان یاه زینیان هه لگرت، بردیانه وه شاری جزیرئ. سبحه یینئ یاه زین له خه وه لستا، جنیوی دا به مه له کپیحانئ؛ گوتی: «ئه منت بۆ هه لئه ستان، نوژم چوو». مه له کپیحان گوتی: «ئه من چ بکه م چویه شه وگه ردیه، دره نگ هه لستای». گوتی: «ده نا ئاوئ بیئه چاوم بشۆم».

چاری شووشه ده سترپئ ده رهینا چاری خۆی پئ بسپرئ: ده سترپئ کاکه مه م بوو. نه گه ر ته ماشای کرد مۆری کاکه مه می له قامکی دابوو. گوتی: «چارشپۆم بۆ بیئن، ده چمه ماله قه ره تاژدینی، کن خاتوون نه سستی خوشکم». هه لستا چوو هه ماله قه ره تاژدینی. خاتوون نه سستی به پیره وه هات. قۆلی گرت؛ وه سه ری خست، پیکه وه پۆنیشتن. خاتوون نه سستی خوشکی گه وه ی وی بوو؛ ژنی قه ره تاژدینییه. گوتی: «خوشکئ بۆ وا زه رد و زه عیف بووی؟» گوتی: «خوشکئ هانئ نه وانه!» ده سترپئ و نه نگوستیله ی له پیش خاتوون نه سستی دانا. خاتوون نه سستی ته ماشای کرد مۆری کاکه مه می بوو، تاقه کوپی براهیم پادشای یه منه ئ. گوتی: «خوشکئ نه توو نه وانه ت له کوئ بوو؟» گوتی وه للاه نه مزانیوه نه وشه و نه منیان برده یه منه ئ:

چم نه زانی نه منی مل به کوئ و بابان ویرانی

له ویتان نه من سوئ دا به سن جزووی قورعانی

جا له وه ی به ده ره وه؛ خاتوون نه سستی گه وه یه بوخۆی ده زانی

خاتوون نه سستی ده لئ:

وای، ملم به کوئنه بابانم ویرانی

نه و میرمه می له یه منه ئ ده به ر تووی ناوه سی جزووی قورعانی

ئاخر ده ست هه لئاگرئ، دیته ئیره، نادۆرپئ ئیمانی

خاتوون نه سستی ده لئ:

یاه زین، گیانه!

نه و میرمه می ده گه ل نه تووی خواردوه قورعانه

چاری بپاوه؛ ده ست هه لئاگرئ ته شریفی موباره کی دیته ئیره کانه

جا یاه زین ده لئ:

چ بکەم ئەمن سەر بە تال و بابان و ڤیرانی

جا ئەمن پووپەشی خۆمە، چلۆن بکەم گوزەرائی؟

خاتوون ئەستی گوتی: «دەبێ سەکۆیەکت لە سەر شەتی جزیی بۆ دروس بکەم. بنێرم دوو سەد تۆپ جاوت بۆ بکېم. چل قەرەواشت هەیه؛ دەگەڵ ئەو قەرەواشانە هێندیک گاززی بکەن. هێندیکیان ئارەخچنان بدروون، خەمی توو لە دمی ئاوێ بڵاو دەبێ. ئینشالا تەعالا جا ئەمن دەنێرمە کن کاکم، دوو جوتانم بدات، پیاوانم بدات. بۆخۆم جووتی پادەبەستم، موخاریجم زۆرە. بە دەستندە بە پێ ئاچم». ئەوانە دەنێرمە سەر پێ؛ ئەگەر کاکەمەم و بەنگینە هاتن، جووتێر مژگینی بێنی». مەلەک پێحانیان دەرکردبوو؛ بانگیان کردەو. بازبێندى لە قۆلى خۆی کردەو، لە پێش یایەزینی دانا؛ گوتی: «ئەمن چی دی قەرەواشی ناکەم». یایەزین گوتی: «لەبەر چی؟» گوتی: «یایەزین ئەتوو دەچیپە شوگەردییە، ئەمن نابەى». خاتوون زین گوتی: «ئەمن چوومە کوێ؟» گوتی: «ئەمشەو، هەموو شەوێ چوویە شوگەردییە ئەمنت نەبرد دەگەڵ خۆت؟» گوتی: «جا بۆ زیز دەبێ؟ ئەگەر هاتن قەرارمان بێ. ئاغا بۆ من تۆکەر بۆتو». ئەو قەرەریان پێکەو کرد؛ هەلستان چوونەو ماله خۆیان. جا ناردیان جاویان کړی. تەدارەکیان گرت. چوونە سەر شەتی جزیی.

ئەوجار دوو قسان لە کاکەمەمی بکەین، بەنادری

ئەو فەرمانی پەرمان بەکری

هەم کرمانج و دێڤکری

بۆ خاتری دوکتۆرمانی نەمری

نە باس هەبوو نە خەبەرە

تەدارەکی کاکەمەمی گیرا فوقرە بە فوقرە

لە شارەکەى یەمەنئ وەدەرکەوت دوازدە هەزار سواری بە دەفتهرە

کاکەمەم دەلێ:

بەنگینە!

ئەو لەشکرەى بابی من بۆ منى کردووە، بچۆ بینینە

کێ بوو؟ لە بەنگینە گولبאו

چو ئەسپی خۆی لە یەختەخانێ دەرهێناو

کە سوار دەبوو نێوی خولای هێناو

له و سهرتی به له شکریدا چوو له و سهری گه پاره
 بانگ له سهر بانگی لئ داوه
 هه تا ده هاته ده رکی یه خته خانیتی ده بوو پیاوه
 کئ بوو له به نگینه ی موخته به ره
 لیئ خپه ده بوونه وه میرناخوپ و مه یته ره
 ده لئ: سه فهرتیکی دوور و دریزمان له به ره
 کئ بوو له به نگینه ی گولباروه
 له پله کان وه سهر کهوت ده رکی په رده ی هه لداوه
 هه تاره کو ده هات، له ناغای میرمه ی ده کرد سه لام و سه لاره .
 ده یگوت: به نگینه، ئه و له شکره ی بابی مه بۆ مه ی دروس کردووه داخولا چلۆنه،
 ته واره؟

به نگینه ده لئ:

ناغای من له زۆریان چی تاریفیان نینه
 ئه ی ناغای! ده غیلت بم من له سوارچاکیان هیچ قسور، نییه
 ئه و له شکره ی بابی توو بۆ مه ی دروس کردووه له کنم هیچ به ره وداوی بۆ من و توو
 نینه

کاکه مه م گوتی: برۆ، شیتی مالوێزان ده نا بابی من گه پی به من ده دا؟
 ئه و کئ ده بوو له کاکه مه می موخته به ره

حوکمی ده کرد، ده یگوت: ئه سپی بۆره م بۆ بیته ده ره
 ئه وه کئ بوو؟ له مه یته ر و میرناخوپ ده گولباروه
 ئه سپی بۆره یان زین ده کرد به دوو سهریان پاکیشاوه
 ده گه ل به نگینه ی بانگ له سهر بانگیان لئ داوه
 ئه سپی بۆره هاته ده رئ، له ده رکی دیوانی پاره ستاوه
 هه رچه ند عاله می یه مه نتییه، سهریان له کۆشک و په نجه ران ده ره یناوه
 میرمه م بئ غیره تی کرد له دایک و بابی خۆی نه گتپاره .
 کئ ده بوو له میرمه می موخته به ره
 له پله کان ده هاته خوار قۆلیان ده گرت ئه و به ره ئه و به ره

پیی ده پکئی ئه سپی بۆره دهنا، له زینی موره سهعی خۆی ده کهوته سه ره
 ماشه لالا هیندیک ده یانگوت: «ئوه شه مسه» هیندیک ده یانگوت: ئوه قه مبه ره
 په بی، نه زه رپیس لئی نه که نه وه نه زه ره
 به قه د دوو هه زار که سی پاده وه ستان ئه و به ر ئه و به ره
 تۆکه ر و وه کیل ده لێن:
 برۆن دامه مینن،
 خه به ریکی وه براهیم پادشای پابگه یه نن
 کئ بوو له وه کیل و وه زیری ده بیوه فایه:
 خه به ریکی بدهن به دایکی میرمه می ده گه ل دایکی به نگینه ی، بلا حه سه ره تن نه کیشن
 له دووی کوپی خۆیان، ده شقه می بێن گه ردنی خۆیان بکه ن ئازایه
 کئ بوو له وه زیری ده ته واوه
 خه به ریکیان به دایکی به نگینه ی داوه
 دایکی به نگینه ی ئه گه ر وا ده زانی
 ده لێ: سه رم دانا سه ر کووپه له خمخانن
 سه لای گه وره م لئ پابوو شاری یه مه نن چۆل ده بن، گوپ و گوپخانه ده چیته وه جزیره
 وێرانن
 دایکی به نگینه ی ده هات به شین و گریان و ته واوه
 بانگ له سه ر بانگی لئ داوه
 خه به ریکی له بۆ دایکی میرمه می هیناوه
 ده لێ: دایه میرمه می ئه توو نازانی چ قه وماوه؟
 ده لێن بورجی به لکه به بێن ئاغایین له شاری یه مه نن به جئ ماوه
 دایکی میرمه می ئه گه ر وای ده زانی
 فرمیسک ده هاته خوارن له هه رتک چاوانی
 دایکی میرمه می ئه گه ر وا ده زانی
 خۆی هه لده دیری له تالارن هه تا ده گه یه باله خانن
 به سه ری پووتی به پیتی پتخاوسی ده هاته کۆلانی
 به کووچه یدا دئ ده س ده کا به گریانن

هه تا ده گاته بورجی به له کم ده لئ: وه کیل زیرینه نه دی تاقه کوپه که ی من کوانی؟
 وه کیل و وه زیر ده لئین:
 له خو مان یه خسیړئ
 نه توو تازه که ده بئ کوپی خو ت وه بیړئ
 بورجی به له ک چو ل و نه حده ل قه نده هار بوو^۱ به سه فه ر پو ی بو شاری جزیری
 دایکی مه می نه گه ر وا ده زانی
 ده لئ: نه هلی یه مه نن، وه رن وه سه رم بکه ن قوپ و خو لی ئی کو لانی!
 جا بانگ دئلی:
 پو له! میرمه م، گیانی گیانه!
 نازابی خو مت لئ حه لال بئ ده گه ل شیر ی هو ردک مه مکه نه
 مه چو شاری جزیری، شاریکی به ده ده مه، ویستراعتی گه لیک گرانه
 دایکی به نگینه ده لئ:
 پو له، له خو م فه قیرئ
 نه توو نه مه گی دایکی فه قیرت وه بیړئ
 سه لام لئ پابوو له بو مه م و به نگینان، کوپ و کوپخانه ده که ویته وه شاری جزیری
 دایکی میرمه می ده لئ:
 له خو م مل به کوین و بابان ویرانی
 پو له میرمه م! تو مانگان، تو پوژان، تو سه عاتان، تو ده قیقان، به بهر و پشت هه لم
 ده گرتی به غهیره ز برک و زانی
 له خه زینه ی پزگار بووی، که وتیه چه نگ مامانئ
 له مانانئ خه لاس بووی که وتیه چه نگ دایانئ
 پو له میرمه م! له دایانئ خه لاس بووی، که وتیه چه نگ له لئ، ده یانبردی دیوانئ
 پو له ده بهر کوتایان نای؛ حوت سالان دنیا ی پوونت نه دی له ژیرخانئ.
 نه هلی یه مه نن وه رن کویتیکم ده بهرکه ن له بو جوانیکی وه ک میر مه می؛ شاری یه مه نن
 لیم چو ل ده بئ، ناوه دانی ده که ویته جزیری ویرانی
 دایکی به نگینه ی ده لئ:

پۆلە! بۆچۈكۈڭىز بىن فەكرى

پۆلە! سەفەر لە بەرە بە نادىرى.

پۆلە! لە شىرى دايكى خۆت گەردنت ئازابىن دەس لە ئاغايە خۆت ھەلنەگىرى

دايكى مىرمەمى دەلن:

ھاي يەمەنى، ھاوارە، ئامانە!

پۆلە، مىرمەم! لەسەر دايكت پراوەستە، دەگەلم بگە دوو قسانە

نەمەن لە شارى يەمەننى بۆت ھەلدەگرم خەزەنە و دەبۆتخانە

پۆلە بۆت دەبەم بە ئىلچى بۆخۆم، دەچمە شارى جىزىرى بۆتانە

ياپەزىنت بۆ دىنم. شارى جىزىرىش بە خاك و بادەوۋە دەكېم؛

بابى دايكى، بە جىئومەكانەوۋە بۆت دىنمە ئىترەكانە

كاكە مەم دەلن:

لە خۆم فەقىرى

نەمەن بۆخۆم سوپىندخۆم، دەبىن لە دوۋى بچمە جىزىرى

كاكە مەم دەلن:

ھاوار ۋەبەر ئوۋ خولايەى تاق و تەنبايە

ئاوپىكەم تىن بەرېوۋە، ھىچ چارم نايە،

شارى يەمەننى چۆل و واحىدەلقەھارە چ بگەم بەبىن ئاغايە

دايكى بەنگىنەى دەلن:

چ بگەم لە خۆم بىن فەكرى

پۆلە نابىن دەس لە مىرمەم كوپى براھىم پادىشاى ھەلېگىرى

دايكى بەنگىنەى دەلن:

ھاوار و واۋەيلايە

ئازابم بەھىچن چوۋ لە دىنبايە

تاقە كوپىك خولاي دايىمى لىن بۆم ھەلنەشتە، ھەلۋەدايە

دايكى مەمى دەلن:

پۆلە، مىرمەم! خولانەيدامىن پۆنىشىم بە دەنگ دىلېرى

پۆلە! ئىستە بەپېرى توۋشى نەستۆم بوۋ ۋەجاغ كوپىرى

دایکی میرمەمی دەلێ:

ئەهلی یەمەنێ سەید و مەلای دە نەوجوانە!

ئەز و بێم بە قوربانی هەردووک چاوانە

دەرکی دەروازەی یەمەنیم بۆ بگرن تا دوو قسانە بکەم دەگەڵ کوپی تاقانە

دایکی مەمی دەلێ:

سەید و مەلا خۆشەویستی ئەو خولایە

هەموو دەسینگو دایە سی جوزوی کەلاموڵلایە

وەرن دەگەڵ ئەمن، بچینە خزمەت میرمەمی، تکاییم بۆ بکەن، دەشقمەن دەگەڵم

بگەرێتەوە دوا

دایکی بەنگینەمی دەلێ:

ئاورم تێ بەربوو، لێم خەرابوو جگەرە

ئاغا و تۆکەرەن، سەفەری کاوڵە جزیری لەبەرە

دایکی بەنگینەمی دەلێ:

چ بکەم لەخۆم بێ سەلایە

چ بکەم؛ بۆ براھیم پادشا لە ھاواری مەم و بەنگینان نایە؟

دایکی مەمی دەلێ:

چ بکەم لە خۆم ئێخسیری

ھیچ کەسم نییە بۆم بکا پرا دەگەڵ تەگبیری

هەرچەندە دەکەم دەستم پێ لە کوپی خۆم هەلناگیری

دەبێ، کەشکوڵێکی هەلگرم دەگەڵ دارەسایەکی، بێم بە دەرویش وەدوو میرمەمی

کەوم، هەتا دەچمە شاری جزیری

دایکی بەنگینەمی دەلێ:

چ بکەم، پۆڵە، گیانە؛

حاشا لە یەمەنێ، ئەگەر گەرە و گرانە؛

دەبم بە ئیلچی لە هەموو دەرکان پەیدا دەکەم نان نانە

هەموو شارەکان لێک دەدەم هەتا دیمە شاری جزیری بۆتانە

خەلقى جزیری دەلێن: قەرەواشیان دەگەڵ، ئەو جووتە نەوجوانە

كاكە مەم دەلن:

لە خۆم غەرىب، بىن سەلايە

بە دايكەم عەرز بكن: بە خولاً ناگە پىتمەو دەوايە

چونكە سوپىندەم خواردووە بە كەلاموللايە

دايكي مەمى دەلن:

پۆلە، ديدەي شيرينم!

پاوەستە دەستە دەستى بكم تىرت بيبينم

كاكە مەم دەلن:

مەكە فكرى،

دەست دەستكردنى من ههچ كەلك ناگرى

ناگە پىتمەو دەوايە، كەلك ناگرى.

سەفەرم لەبەرە دەبىن بچمە جزيرى بۆتانه

دەستم لىن هەلگرن، ئەي بەندەي موسلمانە!

دايكي بەنگينەي دەلن:

پۆلە! لە من مل بەكوپن و بابان ويرانى

خولاكەي مەم و بەنگين ئيزن بەدەن، بپۆن بۆ جزيرى بۆتاني

وهرن، بە خولايان بە زامن بەدەن؛ بە ئەمانەت بە پىغەمبەري ئاخىر زەمانى

دايكي ميرەمى دەلن:

پۆلە، لە خۆم بىن سەلايە

ئاو پىكم بەربۆتى، لەدلم كوزراوە چرايە

شارى جزيرى ئاوەدان دەبىن شارى يەمەنم بىن كوپى ئاغايە

كاكە مەم دەلن:

چ بكم، پۆزم لىن وەرگە پاوە

خەلقى يەمەن سەيد و مەلاي تەواوە

سەفەرم لەبەرە دەولەت زىاد و مالى ئاوا

خەلقى يەمەن، سەيد و مەلا دەلن: كوپرين

هەپۆ، بپۆ، بە خولات بە زامن دەدەين بە پىغەمبەرت دەسپيرين

جا کن بوو له به‌نگینی گولباوه
 جارئ پاکیشا ده‌نگی قۆشه‌نی داوه
 قۆشه‌نیان بار ده‌کرد، ئالا هه‌ل‌دراوه
 به‌جومله‌ی سه‌عاتیکه‌ی ته‌داره‌ک ده‌گیرئ
 ئالایان هه‌لگرت پشتی خویان ده‌یه‌مه‌نئ کرد، پوویان کرد ده‌شاری ویرانه‌ی جزیرئ
 جا خه‌به‌ریکیان له‌براهیم پادشای یه‌مه‌نئ گپ‌راوه
 ئاورپک له‌یه‌مه‌نئ به‌ریبوه به‌هیچ که‌سه‌ی نه‌ده‌کوژاوه
 براهیم پادشا ده‌نئ‌رتته‌ بورجی به‌له‌ک، بزانی کاکه‌مه‌م بۆ له‌وه‌ئ نه‌ماوه؟
 براهیم پادشا ده‌لئ:
 خه‌لقیکه‌ی نادانه!
 بچن کاکه‌مه‌م بۆ بینه‌ی ئیره‌کانه
 وه‌کیل و وه‌زیر ده‌لئین:
 براهیم پادشا، له‌خۆت فه‌قیرئ
 نه‌توو نه‌تزانئ، کاکه‌مه‌م له‌شکری هه‌لگرت، پۆی بۆ شاری جزیرئ؟
 نه‌گه‌ر براهیم پادشا وا ده‌زانئ، ده‌ست ده‌کا به‌شین و گریانئ
 ده‌لئ: جا نه‌من به‌بئ کوپی چ بکه‌م له‌یه‌مه‌نئ ویرانی
 براهیم پادشا ده‌لئ:
 وه‌کیل وه‌زیری موخته‌به‌رن
 ده‌غیلو بم وه‌رن گه‌نج و خه‌زینه‌ی بۆ کوپی من به‌رن
 وه‌کیل و وه‌زیر له‌وینده‌رئ پاوه‌ستاوه
 ده‌لئین: قوربانت بم براهیم پادشای ته‌واوه
 کاکه‌مه‌م پیاویکی ئاقله‌ موخاریجی خۆی هه‌موو له‌وئ داناوه
 براهیم پادشا ده‌لئ:
 چ بکه‌م ئاوڤم گرت، دلم ناسره‌وئ
 پۆله‌! شاری یه‌مه‌نت به‌قوربان ده‌که‌م، مه‌رگی من په‌پیشته‌ که‌وئ
 جا نه‌و کن ده‌بوو له‌کاکه‌مه‌می نادری،
 هه‌تا ئیوارئ دیناژوا، ئیوارئ مه‌نزلی ده‌گری

ده‌لن: به‌نگینه! ده‌بین بچی بوم ده قوشه‌ن و تیپ و سوپایه بفقری
 نینجا وهره‌وه، ده‌بین ته‌داره‌کی شامم بۆ بگری
 نه‌وئ شه‌وئ مه‌نزلیان له‌وئ ته‌واوه
 سه‌رکردیک به‌خوی و به‌هزار که‌سی که‌پاوه
 که سبجه‌ینن به‌یانی داوه
 شه‌پووریان کیشا، ئالا هه‌لکراوه
 جا له‌وئیان بارکرد بۆ شاری جزیریان ئاژواوه
 هه‌تا ئیواره به‌سه‌ر داهاات مه‌نزلیان ته‌واوه
 کاکه‌مه‌م ده‌لن:

به‌نگینه‌ی، به‌لکه‌ک چاوه!
 ده قوشه‌نن بگه‌پئ بزانه کیشه ئاجزیی^۱ کیشاوه
 به‌نگینه ده قوشه‌نن گه‌پا، خه‌به‌ری بۆ میرمه‌می هیتاوه،
 ده‌لن: ئاغا گیان! که‌س ئاجز نییه، هیچ که‌س ناپه‌رحه‌تی نه‌کیشاوه
 نه‌ما نه‌و شه‌و سه‌رکردیک به‌خوی و هه‌زار که‌سی که‌پاوه ته‌وه به‌داواوه
 میرمه‌م ده‌لن:

به‌نگینه‌ی نه‌جوانه!
 به‌په‌حه‌تی خولای شوکرانه
 هه‌لبه‌ته براهمیم پادشای بابم ده‌که‌لم غه‌یانه
 به‌نگینن بۆ وا ده‌رفقری؟

ئاغاین خۆت ده‌به‌ر هه‌ردووک چاوان به‌مری
 نه‌وشه‌و سووک ته‌داره‌کی بۆ نه‌و شه‌و بگری
 به‌خولاین ناگه‌په‌مه‌وه، مه‌گه‌ر کاکه‌مه‌م به‌مری
 نه‌وئ شه‌وئ ویستراحت کرا ته‌واوه
 سبجه‌ینن که بایانی داوه

جاپیان پاکیشا، به‌یداغ پاکیشاوه
 بۆ شاری جزیری ده‌پۆن، یه‌مه‌ن به‌جی ماوه

هەتا ئۆوارى ئاژاۋە

دىسان مەنزلان گرت، قۆشەن ھەلى داۋە

مىرمە دەلى:

بەنگىنە دە قۆشەن بگەپ، بزانە قۆشەنكى تەۋە

بەنگىنە فرمىسكى چاۋانى دەھاتە خوارى، دەتگوت: بەحر و ئاۋە

مىرمە دەلى:

بەنگىنە! چ بوۋە، چ قەۋماۋە؟

ئەگەر دلت بە دايك و بابتەۋە ھەيە، ئەتۈش بگەپتەۋە داۋە

بەنگىنە دەلى:

لە خۆم غەرىب و خانەۋىرانى

بە زاتى خولايى، بەھەقى پېغەمبەرى ئاخىرى زەمانى

دەستت لى ھەلناگرم، ھەتا مىۋانى خولام دېنەسەرى بۇ گيان كېشەن

جا كى بوۋ لە كاكە بەنگىنە گولباۋە

دەگەل مىرمەمى پۇشتەن دلخۇشى يەكتريان داۋە

ھەتا سېجەينى پۇژ لە مەشرىقى سەرى دەرھىناۋە

جا ئالاي پاكىشاۋە

قۆشەن پىي پراھىناۋە

سەبركە سەبركە لە بۇ شارى جىزىرىيان ئاژاۋە

دە محەلى نوپۇزى نىۋەپۇيە خەبەر بە مىرمەمى دراۋە

«سەلامەت بى ئاغايىن بەلەك چاۋە

ئەتۈۋ دەزانى، سى سەركردە بەخۇي و قۆشەن نەماۋە؟

كاكەمە دەلى:

چ بكم بە پەزاي خولاي شوكرانە

ئەمن چ بكم بابى خۆم دەگەل غەيانە

كاكەمە دەلى:

بەنگىنە! لە خۆم بى سەلايە

چاك نىيە مەخلۇقى ئازار بدەن، پىي خۇش نىيە ئەو خولايە

وهره، بۆ خاتری من بیه سهرکرده؛ ئەو له شکرهه بۆ به رهو دوايه
بهنگینه دهلن:

میرمه له من وایه، لهکن ئەتوو ژۆر موخته بهرم
ئەمن نه هاتووم مالی وه رگرم، گهنج و خه زینتی بهرم
ئاغا به قوریانت بم، له غه ریه کانی ده قه لهندهرم
ههتا ئەمن ده مرم، بۆ ئەسپی بۆره مه یتهرم
میرمه دهلن:

بهنگین! چ بکهه؛ له خۆم بێ که مال و نادانی
بۆخۆم به قوریانت بم ده سهرت ده گێپم یه مه نئ وێرانی
چاوی خۆمت به قوریان ده کهه ده گه ل سهرتا پای ئیمانی
وهره، بۆ خاتری من ئەو له شکره ی به رهو یه مه نئ، ده گه ل ئەو مه خلوقه یێ ناکهه
گوزه رانی

ده شقه من خولا و پیغه مبه ر به غه ریبی و بێ که سبی من بزانی
ئینشه لا سهره رم له به ره، ناگه پیمه وه، ههتا ده چهه جزیری وێرانی
ئینجا بابم دهلن: ئەمن تاقه کوپێکم بوو نئوی میرمه بوو، ساحبی بورجی به له که
کوانی؟

ئینجا دایکم دهلن: پۆله تۆ مانگ و تۆ پۆژ به بهر و پشتان هه لم گرتی، ئەدی تاقه
کوپه کهه کوانی؟
ئینجا بهنگینه دهلن:

میرمه؛ ئەمه ههردوو کهه من بێ فکری
ئەو نئواره داهات، بلا مه نزلێکی بۆ خۆمان بگرین
خهلق چاوی له مه یه، چونکه گه وره و سهرکرده ی له شکرین
ئەگه ر ئەو قسه یان له وێ دوو به دوو ده کرد ته واره
دهنگی له شکریان ده دا به یداغیان ده عه رزی ده داوه
میرمه دهلن:

بهنگین بگه پێ، بزانه کێه ی بێ خه رجه، کێه ی خه رجی پێ ماوه
بهنگین دهلن:

میرمه م نهتوو دهگه ل من وهره پای حیسابین
ههتا سهری براهمیم پادشای خوش بین، قوشه ن خهرجی که م نابین
میرمه م ده لئ:

توخولا بهنگینه، بهو قسه ت کردم سهرویرانه
پینگام دووره، پئیهکی گه وره و گرانه
قوشه نی بابم زوره، بلا بین متمانه
بابم ودهکا نهچمه جزیرئ، بگه پئمه وره لیتره کانه
بهنگین ده لئ:

میرمه م چهند دهکهم تهگبیری توو، به من ناکرئ.
بهخولا، قسه یه پیاو دهگریوی بنئ نابین دهست هه لگرئ
دهنا خولا وهدئ، میری مه زن غه زه بی لئ دهگری
میرمه م ده لئ:

بهنگین، نهتوو واکه ی له دلم ببین سه فایه
نه من دهس له یایه زینئ هه لئاگرم له بۆ دنیا یه
ئه گهر سهرم، به خولا ی چوو بین دهس هه لئاگرم بۆ دنیا یه
بهنگین ده لئ:

«میرمه م! ئیستا یایه زین چاره توپی تو یه، له هه موو که سی دهکا حاشایه
میرمه م ده لئ:

بهنگین چی دیم لئ مه ده، مه مخه فکرئ
دهس له یایه زین هه لئاگرم، ههتا حق و ناحقم له باره گای خولا ی دهکرئ
جارئ بلا ویستراحتئ بکه ین ههتا له شکر و قوشه نه که ن داده مه زئ
کئ ده بوو له بهنگینئ گولباوه

ده لئ: سبجه ی ئو مه سه له حه ته ی ده که ین ته واوه
هیشتا بۆ شاری جزیرئ خوا ده زانئ، چهند مه نزلمان ماوه
جا سبجه یینئ شه پیووریان کیشا، ئالایان پاکیشاوه
ئه وئ شه وئ چوار سه رکردان، ههر سه رکرده ی به هه زار که سه وه لیئ گه پانه وه به

میرم ده‌لن:

به‌نگین! چ بکم، هیچ قاقز و قه‌لم و مۆری مامۆستام له‌کن نه‌ماوه

به‌نگین چ بکم له‌حه‌سره‌تی یایه‌زینن هه‌موو ده‌رسیشم لئ گۆپاوه

به‌نگین ده‌لن:

جاری لئ گه‌په، جاری له‌شکر و قۆشه‌نمان له‌و چۆله‌ی لئ بوو بڵاوه

کاکه‌م ده‌لن:

«له‌خۆت دڵخه‌مگین و فه‌قییر»

هیچ بۆ له‌شکری براهم پادشام ده‌گه‌ل نه‌بن، بۆ من ناکن پ و ته‌گبیری

به‌خولای، هیچ ته‌نه‌فیس ده‌گه‌ل نه‌بن ناگه‌پیمه‌وه، هاته ده‌چمه‌ شاری جزیری

به‌نگین ده‌لن:

بۆ من هه‌ر خه‌مه‌ت و ته‌داره‌ک بئ

سه‌فه‌ری له‌به‌ر ئه‌تۆیه په‌یبی لیت موباره‌ک بئ

بۆچ به‌ دڵپه‌ری ده‌لئی: جه‌رگم سووتاوه

سه‌فه‌ریکی دوور و درێژه، گه‌رم گۆلاوه

به‌حه‌قی خولای بئ شه‌ریک، تا پۆحم ده‌به‌ر به‌ده‌نیدا مه‌یتهرم، ناگه‌پیمه‌وه به‌ دواوه!

میرم ده‌لن:

به‌نگینه چ بکم چاره‌م چیه‌؟

به‌خولای ده‌زانم سه‌فه‌ری جزیریم به‌یه‌کجاره‌کیه

به‌نگینه ده‌لن:

چ بکم ده‌ستت بیده‌سه‌لاته، چاره‌ت نایه

چونکه سویندیان دوا‌ی به‌قورعانی و که‌لاموللایه

برۆ غه‌ل له‌ دلت په‌یدا نه‌بن، هه‌موو که‌س هومیدی هه‌ر خولایه

ئهوئ پۆڤی دوو به‌ دوو ده‌یانناژا هه‌تا مه‌حه‌لی پۆژاوايه، جا قۆشه‌ن نه‌گه‌یبیه

ئاوه‌دانیان، که‌وت له‌ چۆل و له‌ سه‌ه‌حرايه، ئهوئ شه‌وئ سئ سه‌رکرده، سه‌رکرده‌ی به‌

هه‌زار که‌سه‌وه لئی گه‌پانه‌وه به‌ دوايه

سبه‌ینن که‌ له‌ خه‌وئ هه‌لستان، هیچ که‌س نه‌ماوه

ئینجا به‌نگینه هات، له‌ پشت سه‌ری میرمه‌ی پۆنیشته، گه‌لێک گه‌لێک گریاوه

نه گهر میرمه م چاوی هه لډیناوه، ته ماشا ده کا به نگینه ده گرتی
فرمیسکی چاوانی ده تگوت: به حره، پوویاره، ناوه
میرمه م ده لئ:

به نگین بۆچی ده گری چت لئ قه و ماوه؟
به نگین ده لئ:

ئه ی میرمه می به له ک چاوه!
ئه و له شکری بابی مه ی بۆ مه ی دروس کردووه، قه د که رسواریکمان له کن نه ماوه
کا که مه م بانگ دئ لئ:
به نگینن موخته به ره!

ئه سپی بۆره بۆم بیتنه، سه ری بگره به دووسه ره
ده بن ئه توش حوکه بگه پئیه وه؛ بۆخۆم ده چمه شاری جزیری ئه و سه فه ره
به نگینه ده لئ:

چ بکه م کویم بوون هه رتک چاوه
ئه من هه ر له ویم عه رزی تو کرد، له شکرتکی ناته و اووه
ئیسنا ئه گهر سه رم له پاشرا ببپی ناگه پئمه وه به دواوه». .
میرمه م پقی هه لستا به و گۆچانی زۆپین له سه ر و بناگویتی به نگینیتی داوه
ده لئ: به ته نن ده پۆم، ده بن هه ر بگه پئیه وه به دواوه
ئینجا به نگین ده لئ:

به خولایی! به لیدانی توو ئه من له توکهری ناکه وم
هه تا ده چمه شاری جزیری به سه ری پووت، به پیتی پئخاوس وه دووت ده که وم
ئینجا میرمه م ده لئ:

توکه ره که ی دانا، به جئ ماین له سه حرایه
وه ره له توکهری و ناغایه تی بکه ین حاشایه
وه ره پئکه وه ببینه برای دایکی و بابی هه تا لیمان خرا ده بن ئه و دنیا یه
ئینجا پئکه وه مه م و به نگین ده گرنه وه قه راری

ئه و جوته سواره که ی غه رب له یه مه نپرا ده هاتنه خورای
پتی جزیری نازانن، هه یج که سیک نییه لئی بکه ن پرسیارای

له سبځه ښځيان داڅوا هه تا محلي ټيوارئ
 ده گهينه مه نزلئ، ټينجا له وئ ده گرڼ قهرارئ
 ټوئ شه وئ دوو به دوو ده گن ته گبير و پايه:
 هيچ دايک و بابمان نييه، هيچ کهس نايه ده هانايه،
 به خولاي، ټه مه پډين سپيمان نييه هوميدمان هر خولايه، حه زره تي په سوللایه
 ټينجا نه گهر سبځه ښځ سوار دهن ټو جوو ته سواره
 وه در ده که وتن پټي شاري جزيرتيان ده کرد پرسياړه
 ټينجا ده پوينه خوارئ، هاواريان ده کرد: يا جه بياره!
 ټوئ پڅڅئ ده پڅين ټو جوو ته سواره که غريب، حاشايان ده کرد له دنيايه:
 خولايه! له دووي مه خسوود و مرادان ده چين کټن دئ ده هانايه؟
 هيچ کهسي دیکه مان نييه به غه يره ز خولا و غه وسي به غدايه
 ټوئ شه وئ نه گهينه چ ټاوه دانيان، به جئ مان له چول و سه حرايه
 قنيايتيان ده کرد هيچ کهس نه بوو دوو قسه يان ده گل بکا له بؤ سه فايه
 ټينجا ټه وان شوکرانه يان ده يژارد، سه لاواتيان ده دا له حه زره تي په سوللایه
 ټوئ شه وئ ټه وان ده نوو ستن ده هيمداديان ده هات غه و سه لئه عزم له به غدايه
 نه گهر ټوئ شه وئ سبځه ښځ وه خبه ر هاتن، پياويکي پيش سفيديان له کن بوو له بؤ
 سه فاي دنيايه

لټيان پرسى:

بؤ کوئ ده چي، له کوئ دټي، به له ديت هه يه به شاري جزيرئ، له کوئ په پټگايه؟
 پياوي پډين سبي ده لئ:
 ټه نگو ميوانن، به خيړيټن، سه رچاوه کانم
 به خولاي! بؤ خوم به له دم، به شاري جزيرئ ده زانم
 ټينجا نه گهر سبځه ښځ وه در که وتن ټو جوو ته سواره
 وه سه لقه رهنې ماهيده شتئ ده يکردن قوتاره
 بؤ شاري جزيرئ ده چوونه خواره
 ټه وه کن بوو له مهم و به نگيني نه وجوانه
 عه رزيان بؤ ويک ده هات به په زاي بيناي چاوانه

هەتا دەگەینە جووتیڤری یایەزینی لەوێ دەبوون میوانە
ئینجا ئەر سوارە بانگ دێلن:

ئەو جووتیڤر، ئەو جووتی کوێیە؟

جووتیڤر دەلێ: ئەو جووتە سوار، ئەو جووتی شاری جزیرییە

ئەنگو لە من بپرسن: ئەو جووتی کێیە؟

ئەگەر نازانن ئەو پیاوی یایەزینی

ئای بەخێرین، سواری غەریب هاتنە ئێرەکانە

وەرن پیاو بن، لەکن من بخۆن پاروێک نانە

دا من مزگینی بەرم بۆ یایەزینی نەوجوانە

تەسەدوقی سەری ئەنگو دەیکا بە خەلات بەخشانە

ئینجا مەم و بەنگین دەلێن:

یا پەبی خولایە هەزار بار شوکرانە!

کێ بوو لە مەم و بەنگینی بەلەک چاوە

لە سەرینچاوێ کانیە بوون پیاو

کێ بوو لە جووتیڤری جندییە

جووتی بەرەلدا کرد، بۆ یایەزینی بردی مزگینی

کێ بوو لە کوپی جووتیڤری نەوجوانە

هەر پای دەکرد بۆ مەم و بەنگینان دەهیتنا نانە

ئەوانن نانە کەیان دەخوارد، دەیانبۆارد شوکرانە

ئینجا بۆ جووتیڤریان دەکرد بە خەلات بەخشانە

کێ بوو لە مەم و بەنگینی چاو بەنگینە

دوو دوو دەچوونە سەرینچاوێ کانییە

ئەلحەمەدولیللا ئەر کانییە کانی گەنجییە!

کێ بوو؟ لە مەم و بەنگینی نازدارە

هاواریان دەکرد: ئەو خولای جەبارە!

ئەو داغیل بە شاری جزیری بووین؛ خولای بێ ئەزیت بەمانکە ی پزگەر

کێ بوو لە میرمەمی نازەنینە، دەستی دەدا جامی، لە سەرینچاوێ کانیە پاپ پپی

دەهانیە

ۋەسەر بەنگینیتی دەگیرا؛ بەنگینیتی کرد نەخشینە
 کئی بوو لە بەنگینی تەواوە
 ماشاللا دەلئی گولئی بەهارییە تاو لیتی داوہ
 لەو ئاغا و ئۆکەرە ی موحتەبەرە
 ماشاللا بەکیان دەلئی شەمسە، بەکیان دەلئی قەمبەرە
 ئینجا لەسەر پازی کانێە دادەنیشان ئەبەر ئەو بەرە
 مەتا لە خزمەت یایەزینی دیتەوہ جواب و خەبەرە
 جووتیر دەچوو بە ھاوار، بە لینگدان دەگەپاوە
 موژدە ی لە بۆ مەم و بەنگینان ھیناوە
 چەند دەستیان دە گیرفانی خۆیان نا، چەندیان زێر بەر جووتیرە ی داوہ
 کاکە مەم دەلئی:
 جووتیر ئەمە لە کوئی ببین پیاوہ؟
 جووتیر دەلئی:
 ئەزۆ ببم بە قوریانە،
 قاسیدو لەسەر پێیە ی دەگەلو بیکا قسانە
 لەوئی پۆدەنیشان شان بە شانە
 چوار پەگەعتیان نوێژ دەکرد، دەپارێانەوہ لە بینای چاوانە:
 خولایە! ئەمە غەریبین لەوانی دە بیگانە
 کئی دەبێ بەخانەخویمان، لیتی ببین میوانە؟
 یارەببێ خولایە! مەخسودمان عاسل ببین، سەرمان خەلاس ببین لێرەکانە!
 کئی بوو لە جووتە لاوہکە ی نازدارە
 پێیان دە پکیتی خۆیان دەنا دەبوون سوارە
 ئە ی بینای چاوان! جا بۆ شاری جزیری دەچوینە خوارە
 ئەرە دەهاتنە خوارئ جووتە سوارەکە ی فەقیری
 دەهاتن و دەگەیشتنەرە سەر چۆمەکە ی کاو لە جزیری
 ئەگەر زەینیکی خۆیان بەرەژوور داوہ

تہ ماشا دہ کن ہہ موو گازرکارہ پاوہ ستاوہ

ئینجا میرمہم دہ لئ:

بہ نگینہ ی بہ لک چاوہ!

ہوہ ی دیوتہ لہ وئ پاوہ ستاوہ

ئوہ یایہ زینہ نگہر ئہ منی بؤ ئیرہ کہ ہیناوہ

کاکہ مہم بہ نگین دہ لئ:

کاکہ مہم! وانیبہ

ئوہ ہہ لہ بہ تہ قہرہ واشی بہ ردہستی ویبہ

کاکہ مہم دہ لئ:

بہ نگینہ چ دہ لئ قسہ یہ کی لئ بزائم؟

کاکہ مہم دہ لئ:

ئہ ی گازرکارئ، گازری دہ کہ ی بہ دہ ستانہ

ئہ مہ غہ ربیبین لہ وانی بیگانہ،

بہ قسہ ی توو لہ یہ مہ نپڑا ہاتینہ جزیرئ بؤتانہ

مہ لہ کپچان دہ لئ:

ئہ ی جووتہ سوارہ کہ ی دوور مہ کانہ

ہہر لہ وپڑا بہ خیرئین؛ پٹالوو سہرچاوی من ہہ تا ئیرہ کانہ

ئوہ یایہ زینئ ئہ نگوی ہیناوہ، چل قہرہ واشی وہ کو من ئوہ لہ بہر دہ ستانہ

کاکہ مہم دہ لئ:

ئای؛ لہ بہر ژنان؛ ئوہ لیم دہ کا حاشایہ

چ دہ لئ لہ ترسی خو لای لہ بہر کہ لامول لایہ

یہ مہنت تہخت و تاراج بہ من بہ جن ہیشٹ، ئیستا لیم دہ کہ ی حاشایہ؟

مہ لہ ک پچان دہ لئ:

جووتہ سوارہ کہ ی غہ رب، گیانہ گیانہ!

ئہ من قہت یہ مہنم نہ دیوہ بہ خو لای بئ شہریک و لایہ زانہ

ئوہ خاتوونی ئہ نگوی ہینا ئیرہ کانہ

لہ خو لای بترسین، بہ من بکن متمانہ

«چل قه ره واشی وه کو من دایم و لمودام له به رده ستانه

کاکه مهم ده لئی:

به نگینه چاوبه نگیه!

ئه وه حاشایه ده کا، جیه تی چیه؟

به نگینه ده لئی:

ئه وه حاشایه ناکا، به خولای ئه و نییه

ئه و کراسی هینابوویه یه مه نئ

ئه وه ده بهر ویدایه، ئه وه خه لاتی ویه

ئه و کولتجه ی ده قولی ئه ویدا، ئه وه ی یایه زینتی به وه ی داوه به یه کجاره کییه

به نگینه ده لئی:

ئه و سویند ده گه ل ئه توو خوارد، ئاغایه من، به سه ری توو، ئه وه هه و نییه

کاکه مهم ده لئی:

به نگینه، چونکه تووشی ئه وه ی بووین، بلا لئی بیرسین، بزانی له ماله کن ببین

میوانه .

کاکه مهم بانگ دئی:

خاتوون! خاتوون گیانه!

کن سه غی و لوتیه، ئه مه بچین لئی ببین میوانه؟

خاتوون به شقی خولای، غه ربین ده گه لمان مه به غه یانه

مه له ک ریحان ده لئی:

له من مل به کوین و بابان ویران!

هه ر که سیک ده گه لو غه یان بئ، ره بیی کویر ببئ له چاوان، زه بوون بئ له ئیمانی

لاوه هه ر که سیک ده گه لو غه یان بئ، خولا لئی بکا به کفری

لاوه ئه گه ر بۆ مه خسوود و مرادان هاتوون، قسه ی ساغ له من وه رگری

لاوه پیناوداری توو بم! مه چۆ ماله کهس، بچۆ مه نزکی کابه کری

ئه وه پیاویکی سه غی و پیاوچاکه قه دری میوان چاک ده گری

لاوه نازیزم. گه لیک لاویکی بئ نسرينی

هه ر که سیک ده گه لت غه یان بئ کویر ببئ له چاوان، زه بوون بئ له دینی

ئەگەر بۇ نان پەيدا كەردىن ھاتىۋى - ۋەبالت بەستۇى من - بچۇ مائە مىرزىندىنى .

لاۋە گەلىك لاۋىكى شىرىنى

ھەركەسىك دەگەلت غەيان بى، ياپەبىي، خىرى لە جوانى خۆى نەبىنى

ئەگەر بۇ پىاۋەتى ھاتىۋى - ۋەبالت بەستۇم - بچۇ مائە قەرەتازدىنى

كاكەمەم دەلتى: كەس ناتۋانى دارت بە سەر بارى پاكە قەسى خراپىت پى بنوئىنى

بەنگىنە ئەتۋو پىاۋىكى زۆردانى

ئەمن پادشايتى يەمەنىم بەجى ھىشتۋە، تازە بچم تۆكەرى خەلقى بىكەم بۇ نانى

كاكەمەم دەلتى:

بەنگىنە، گەلىك بەنگىنىكى نادى

مىرمەم لە شارى يەمەنىپا نەھاتۋە بچى فېنجانى قاۋەى بە سەدەقەسەرى ۋەرگى

ئەمن بۇ مەخسۇد و مرادان ھاتۋوم چاك ۋەيە، بچمە مائە كابدەرى .

كاكەمەم دەلتى:

بەنگىن، گىانە! ۋەى گىان گىانە!

پىتى دۈزەدە مانگ و بىست و چۈار پۇژان ئەمن ھاتۋومە ئىرەكانە

شارى يەمەنىم بەجى ھىشتۋە، چەند شارىكى گەرە و گرانە

ناچمە مائە قەرەتازدىنى، بە سەدەقە سەرى بىدەنى پاروۋ پاروۋى نانە

دەلت غايلەى نەكا، مەلتى مەسلەھەتى ژنانە

ھەر دەچم لە مائە كابدەرى دەبىم مىۋانە

ئىنجا يايەزىن ھاۋارى دەكاتە خولای:

خولایە! ئەتۋو خولایەكى بەفكرى

ھەم كەرىم و ھەم قادىرى

ئەو جوۋتە سۋارەكەى لە يەمەنىپا ھاتۋون پىتى دۈزەدە مانگ و بىست و چۈار پۇژان

ۋەبەر خۆى دەگىرى

پەبىي بە پەبىينى خۆت كەى بچنە مائە قەرەتازدىنى نەچنە مائە كابدەرى

يايەزىن دەلتى:

ھاۋارم ۋەبەر ئەو خولایە!

ئەگەر بى شەرىكە تاق و تەنھايە

بوځوی لایه زانه

نه و جووټه سواره کي به قسه ی من مل به کوښن، هاتوونه نیره کانه،
 په بن له ماله میری، کاکي من نه بن میوانه
 نه ی خولایه! نه توو بن شریکی چنه بن نسرینی
 نه و جووټه سواره کي هاتوون به قسه ی من مل به کوښنی
 پادشاهی تی شاری یه مهنن لیتیان به جن دهمینی
 یاخولا! نه چنه ماله کابه کری؛ بچنه ماله خوشکی خوم، قهره تازدین پیاوړکی په شیده،
 سه خیه، نان بده یه. نه و زور چاکیان به خیردینتی
 کن بوو له کاکه مەم و به نگینی موخته به ره
 خه لقی جزیریان لی پاره ستابوو نه و بهر نه و بهر
 کن بوو له کاکه مەم و به نگینی گولباوه
 به هرتک دهستانیان له عالم من ده کرد سه لاه
 جزیری نه و بهر نه و بهر جوابیان ده داوه
 نینجا مه له کړپحان خپله کی به سر خوی کیشاوه
 له دواي مەم و به نگیان ده هات به هله داوه
 مەم و به نگیان نه سپی خویان نازاوه
 کن بوو له مەم و به نگینی نادری
 له هیچ کوئ پانه وستان هتا گینه ده رکي کابه کری
 خه لقی جزیری نه و بهر نه و بهر ده وان ده فکری
 هیچ که سیک نییه له ده رکي کابه کری
 نه گهر بن جلوی نه و جووټه سواره ی بگری
 کن بوو له کاکه مەمی گولباوه
 بانگی ده کرد: به نگینه ی به له ک چاوه!
 ته خسیری من نییه، ته گیری هردوویکیانی لی کراوه
 پیاوی غریب وهک بازی چاو به ستراوه
 گه لیک کهس به قسه ی ژنان تن شکاوه
 له کنم ماله به کرناغای چ میوانی پانه گرتووه نانی به کهس نه داوه

کاکه مەم دەلێ:

بەنگینە بەنگینیکی شیرینی!

مەسلەحات ئەوەیە بچینە ماله قاره تازدینی

ئەو پیاویکی لۆتییه، لەسەر ناوی دانامینی.

کێ بوو لە میرمەمی نازدارە،

دەیگوت: ئەهلی جزیری، کە یخودا، پدیندارە

کووچە ماله قەرە تازدینی کیهیه، بۆ ماله وی بچینە خواره؟

کێ بوو لە پیاوی تەواوە

هەموو پاشە و پاش دەکشاوێ بە دواوە

ماله قەرە تازدینی بە مەم و بەنگینیان نیشان داوە

کێ بوو لە خەلقى ساحبی ئیمانە

موژدەیان دەبرد بۆ خاتوون ئەستی نەوجوانە:

جووتیک سواری غەریب و نەوجوان ئەوە هاتن بۆ ئێرەکانە.

خاتوون ئەستی ئەگەر وا دەزانن

بۆخۆی هەڵدەستا لە دیوانن:

بلان، بەخێریان بێنم ئەو میوانانە.

خاتوون ئەستی دەکا هەرایە:

«دەبلا بێن جەیل و مەلا و سەید و کە یخودایە

یەک بە یەک هەمووی دەناردنە پێگایە

کێ بوو لە خاتوون ئەستی چاوشە هێنە

دەینارد قەرەواش و سەرسپی دەهێنا

شووشە گولایان دەگرت، وەتاغ و بالەخانەیان پێ دەکرد ئاوپەرژێنە.

کێ بوو لە خاتوون ئەستی گەرم کۆلاره،

دەینارد قوریانی دەهێناوە،

گاوەردوونی لەپێش مەم و بەنگینیان کراوە.

کە مەم و بەنگین گەینه کۆلانی

جەیل بە پیریانەوێ چون؛ دەستیان کرد بە خەلات بەخشانی

له وئ په دبوون به سه فايه

له سه ر پټيه هه بوون پيش سپي و كه يخودايه

كه له وئ په دبوون لئ پړاوه ستا بوون سديد و مه لايه

كتي بوو له ميرمه مي به له ك چاوه

سه لامي له وان ده كرد له نيويان بوو پياوه

ئينجا به ننگينه گه ليك نادري

چك و نه سپايان له ميرمه مي وهرده گري.

كاكه مهم له وئ پړاوه ستا؛ به ننگينه له بؤ مه حرمي پاده بري

خاتوون نه ستي نه گهر ده يزاني نه و گوفتاره،

له په نجه رانرا دټه خواره.

خاتوون نه ستي ده لئ:

«براله، گيانه!

بؤ ته شريف و درهنگ هاته نټره كانه؟

وهره، پونيشه؛ پټكه وه بكهين دوو قسانه».

به ننگينه ده لئ:

خاتوونئ، به له ك چاوه!

نه من ناتوانم پونيشم؛ ناغام له ده وئ پړاوه ستاوه.

ئينجا خاتوون نه ستي ناردييه كن سديد و مه لاي موختاري:

كاكه مهم بؤ مه ره خهس بكن به يه كجاري.

كه قاسيد هاتووه له ولاوه،

عهرزي سديد و مه لايان كراوه،

كاكه مه ميان مه ره خهس كرد، ده يگوت: ده ولت زياد و مالي ناوا.

كاكه مهم كه مه ره خهس كرا هه موو كه س ده زانئ

پووي له حهره مي قهره تازديني كرد، خاتوون نه ستي پئ ده زانئ.

خاتوون نه ستي به پيري وه هات، ده ستي ده ستوي كرد ده لئ:

براله بؤچ و درهنگ هاتيه جزيري ويرانئ؟

دنيای پوونم لئ تاريك بوو، له سوئ توو ليم برا پټي گوزهراني،

براله! هه‌لسته بجینه وه‌تاغی باله‌خانئ.
 کی بوو له میرمه‌می موخته‌به‌ره
 له پلیکانیان ده‌که‌وته سه‌ره
 په‌نجه‌ره‌یان بۆ ده‌کردنه‌وه ئه‌وی‌که‌ر نه‌وبه‌ره،
 ده‌گه‌ل خاتوون نه‌ستی پۆده‌نیشتن، خوشک و برای ده‌موخته‌به‌ره
 به‌نگینه ده‌پیش نه‌وان پاره‌ستا بوو ده‌سته‌ونه‌زه‌ره
 کئ بوو له خاتوون نه‌ستیی به‌لکه‌ک چاره
 ده‌گه‌ل میرمه‌می گوشتاریان بۆ یه‌کدیری گتپاره
 به‌نگینه بۆ پۆنیشتنی مه‌ره‌خه‌ست کراوه
 مه‌م و به‌نگین و خاتوون نه‌ستی پۆنیشتن شان به‌شانئ
 خاتوون نه‌ستی ده‌لئ:
 له خۆم مل به‌کوئین و بئ وه‌ته‌ئ
 چ بکه‌م میوانی منه تاقه‌کوچه‌ی براهیم پادشای یه‌مه‌ئ.
 خاتوون نه‌ستی ده‌لئ:
 چ بکه‌م! له من بابان وێرانئ،
 قه‌ره‌تاژدین له دیوانی میرزئندینییه به‌هاتنی نه‌و میوانانه نازانئ.
 خاتوون نه‌ستی ده‌لئ:
 کوئخا ده‌رک! وه‌ره به‌ر په‌نجه‌ره و باله‌خانئ؛
 به‌نه‌مینی بجۆ خه‌به‌ریکی به‌قه‌ره‌تاژدینی بده، بلا کاکم نه‌زانئ.
 کئ بوو له کوئخا ده‌رکی به‌لکه‌ک چاره،
 ده‌گه‌یییه ده‌رکی دیوانی میری، په‌رده‌ی هه‌لداوه،
 که‌وشی هه‌لگرت و به‌قه‌ره‌تاژدینی نیشان داوه.
 میرزئندین ئاوپی ده‌داوه.
 میرزئندین ده‌لئ:
 «کوئخا ده‌رک بۆچی له دووی قه‌ره‌تاژدینی هاتووی، بۆ نه‌هاری چ دروس کراوه؟»
 کوئخا ده‌رک ده‌لئ:
 «میر بتبم به‌قوربانه!»

هه رچی نه توو بخۆی ههیه، نه ما تازه هاتوون دوو میوانه».

که قه ره تاژدین له دیوانی هه لستاو،

له پله کاناان ده هاته خوارئ ناوپیکی وه کوپخا ده رکی ده داوه،

ده یگوت: «چ خه به ره، چی قه وماوه؟»

ده یگوت: «نه له همدوللا هیچ نییه؛

«دوو میوانمان هاتوون له نێوه پراستی شاریه،

زۆر میوانی ده نه جیین، خاتوون نهستی له دووی تووی ناردوو به ته عجیلیه».

قه ره تاژدین ده لئ:

«نه من بوخۆم غه واسم،

نه و میوانانه به خیرئین، زۆر چاکیان ده ناسم».

کی بوو له قه ره تاژدینی گهرم کۆلاوه

نه گهر گه یییه ده رکی خۆی له هیچ کوئ پانه وه ستاو

هه تا له پلیکانان ده که وته سه ره، په رده ی هه لده گرن، له هیچ کوئ پانه وه ستاو

هه تا ده چوو، له میر مه می ده کرد سه لام و سه لاوه.

ده یگوت: «عه له یکومنه سه لام و په حمه توللای سه ر چاری من شوپه لاوه».

کئ بوو له مه له ک پیحانی به لاک چاوه

چارشیوی به سه ر خۆی هه لکیشاوه

به کوچه یدا ده هاته به هه نگاوه

نه گهر گه یییه ده رکی کابه کری، نه گهر ته ماشای کرد نه و میوانه کی هاتبوو له ده رکی

ماله بابی نه ماوه.

مه له ک پیحان ده لئ:

«له خۆم سه ر به تال و بابان و پیرانی!

دیت چلۆن له ده رکی ماله بابم بپا پئی گوزه رانی؟»

مه له ک پیحان ده لئ:

«بابه نه توو گه لیک کافری!

پۆژی هه شتا که سه جیره و مواجی له ماله توو وه رده گری

خه به ره له هه ر چوار ده وه له تان ده گه پئ، ده لئین: به کرناغا میوانان پاناگری».

بہ کرناغا، تہ توو بۆ من پہ رزینی.

قہ ت بوو، میوان لہ مالہ توو جیتی نہ بن، بجیتہ مالہ قہرہ تازدینی؟»

بہ کرناغا دہ لئی:

«بہ حہقی تہ وہی صاحب سہ قایہ!

تہوی تہ وانہ بۆی ہاتوون لہ پووی دنیاہ،

ناہ لہم ہیچ مہ خسوود و مرادیان حاصل بن؛ بہ حہقی تہ و خولایہ!».

مہ لہک پیمان دہ لئی:

مہ پوؤ، سہ جارن پوؤ!

دیت چلۆن مالہ بابہ کہم لئی بوو نوغرؤ!

دژمن دہ لئین:

مالہ بہ کرناغای لہ بۆ میوانان نہ بیوو کا و جۆ.

میرزیندین ناردیہ کن قہرہ تازدینی: «کن مواجبی لئی برپوہ؟

کن قسہی پئی گوتوہ؟ بۆچی ناہ تہ دیوانی؟» قہرہ تازدین دہ لئی:

«لہ سایہی نیچاوانی ویوہ کہس ناتوانی چ بہ من بلئی؛ تہ ما چہند سالان بوو براہیہ کم

بوو پۆی بوو بہ سایہی نیچاوانی وی ہاتوتہ وہ؛ نیوی وی کاکہ مہ مہ، جا لہ بہر تہ وہی

بہ خزمہ ت ناگہم».

میرحوکمی لہوی کرد: «ہہ لستین؛ کاکہ مہ می بیئنی و بیتہ نیرہ».

گوتی: «قوربان! تہ پوؤ مہرہ خہس بفہرموو؛ سبجہ یئنی بہ خزمہ ت میری دہ گہم دہ گہل

کاکہ مہ می».

کوپی پادشایہ کی دی بوو، نیوی (عرفق) بوو. تہ ویش ہاتبوو بۆ مالہ قہرہ تازدینی؛

تہ ویش بۆ یایہ زینن. کوپی پادشایہ کی دی بوو نیوی (چہکۆ) بوو. تہ ویش ہاتبوو بۆ مالہ

قہرہ تازدینی؛ تہ ویش بۆ یایہ زینن. کاکہ مہ مییش کوپی براہیم پادشای یہ مہ نئی بوو، تہ ویش

ہاتبوو مالہ قہرہ تازدینی؛ تہ ویش بۆ یایہ زینن. قہرہ تازدین نیوی بابی عرفق و چہکۆی

نہ دہ زانی؛ تہ ممما دہ یزانی کاکہ مہم کوپی براہیم پادشای شاری یہ مہ نییہ. شاری جزیریش

ہر دہ بہر حوکمی یہ مہ نیڈایہ.

نینجا تہ گہر سبجہ یئنی پوؤ بۆوہ، قہرہ تازدین، عرفق، چہکۆ، کاکہ مہم و بہ نگین، ہر

پینجیان ہہ لستان بۆ دیوانی میری چوون. بہ کر قاسیدی لہ سہر پئی تہ وان دانابوو. تہ گہر

تہ وان چوون بۆ دیوانی، بہ کریش لہ مالہ خۆی ہہ لستا ہات؛ تہ ویش گہییہ دیوانی

ميری .

ئينجا ده لڼ له كورپې پادشاي ته واوه
كه ييبه ديواني ميری لڼيان ده كرد سه لام و سه لاوه
ميرزښدين ده يگوت:

«عه ليكومنه سه لام و په حمه توللای، سهر هه ردووك چاوه!»
جڼيان به كاكه مهي نيشان داوه .

عرفق ده پيشدا هاتبوو؛ براي گه وړه بوو. چه كڅ له دواي وي هات؛ براي نيونجی بوو.
كاكه مهم له دواي وان هاتبوو؛ براي چكوله بوو. نه گهر چوونه ديواني مير زښديني، مير
حوكمي كرد په سهر هه موواني خست؛ به رامبه ر خوی دانا. قهره تاژدين له پاش موخاريجی
هه موو شوی جومعان يه كي په نجا تومنه ي له پشت سهری وان داده نا؛ ده يگوت: «نه كوو
خه رجبيان پښ نه بڼ ټابروم ده چن. نان منه تي نيبه بۆ من، ناني حيز عيبه نه من باسي
ناني بكم». شو و پوژيكي له وي دانيشتن، مير مه ر خه ستي نه كردن. خاتوون نه ستي
هه لى گرت، پياويكي نارد: «به كاكم بلڼ، كاكه مهي بۆ ئيزن نادا بيته وه؟» مير
فهرمووی: «مه ر خه ستي ده كم؛ بلا بۆ شامي بيته وه كن نه من. خوشكم بۆچی شتي به
قهره تاژديني دها، به من نادا هيچ؟ نه وه كاكه مهم مه ر خه ستم كرد، هاته وه؛ بۆ شامي
ده بڼ بيته وه كن نه من». كاكه مهم هه لستا پوی؛ عرفق، چه كڅ و قهره تاژدين، هه موويان
چوونه وه. مير ما ده گه ل به كرناغاى. گوتی: «به كرناغا، وهره ته گيبرئ بكه ين؛ كاكه مهم
هيند نه جيمه هه رچن ده كم، شاري جزيرئ قابيلي نيبه بیده من». به كر گوتی: «نه وه
كڼيه شاري جزيرئ قابيلي نيبه، نه توو بیده يڼ». مير فهرمووی: «به خولا، نازانم كورپي
كڼيه؛ نه ما زور نه جيمه». به كرناغا گوتی: «قوريان! به خوت ده زانی؛ كه يفي خوته». مير
فهرمووی: «هيچی دى شك نابم، مه گهر يايه زيني به كوشك و تالاره وه بده من». به كرناغا
گوتی: «زور موباره كه». ټوكه ران مزگڼنيان برد بۆ يايه زينن: «نه وشه و كاكه نه توو
پيشكڅشي كاكه مهي ده كا». يايه زين به قه ستي ده لڼ: «نه و كاكه مهي كوڼنده ريبه؟»
يايه زين مزگڼني پښ درا. نه وي شوه وي خوشي وه دلئ يايه زينن كه وت. نه و يش مزگڼني
نارد بۆ خاتوون نه ستي: «نه و ا قسيكي وا په يداوو له مه نزلئ كاكم». خاتوون نه ستي
ده لڼ:

«په بي خولايه، زور شوكرانه!»
به مه خسود بگن نه و نه وجوانه».

نینجا به کرناغا و میر ده کەن ته گبیرانه:

میر ده لئ: «به کرناغا! بلا بیده یین نه وشه و». گوتی: «قوربان! ناغای من! نه وشوی مه ده. بچۆ مالت، پرسیکی بکه، به یایه زینیش بلئ: خوشک، نه من نه توّم به خشی به کاکه مه می؛ مه لئ پیتی نه گوتم؛ نه گەر په زان بهی ناتدهم». گوتی: «براله! حه زئی ده که ی بمسووتینه؛ نه من له قسه ی توو ده رناجم». به کر گوتی: «قوربان نه وشه و په کی که وت، بمینئ بۆ سبجه ی شه وئ نینشاللا». به کر ه لستا، چۆه ماله خۆی. چو له و کووچه ی له ماله قهره تاژدینیرا ده هات بۆ ماله میر زیندینی. به کر زپری ده باغه لی خۆی نا؛ به کووچه یدا هاته خوارئ. هر ژنکی حیزبوو، قه حبه بوو دراوی دایه. هیندیکیان کولیجه ی بۆ کردن، هیندیکیان قه ندی دانئ. نه و کووچه ی سه رانسهر بۆ کرد. به وانی گوت: «نه گەر سبجه یین خه به رم دانئ:

«هر کەس له ماله خۆی بیته ده رئ»

قوپئ به سه ری خۆی کا، یه خه ی ببچپئ

بگیرتی بلئ: هه یرو! یایه زین گول بوو، ده ریان کرد له شاری جزیرئ.

کاکه مه م پی بزانی نه و یایه زین گول بوو له شاری جزیرئ ده ریان کرد».

سبجه یین ژنه کان هاتنه سه ری کووچه ی،

ده ستیان به گریانئ کرد. کاکه مه م له ولای هات، گوتی: «نه وه چیه؟». ژنه کان

ده لئ:

«له خۆمان مل بوکوین و هه ژاری،

پتی گوزه رانمان برا به یه کجاری.

نه وپۆ سئ پۆزه یایه زین گول بووه؛ که ر و تیپیان داوه تی. ده ریان کردوه له شاری».

کاکه مه م ده لئ: «جا چ بکه م، نه من که لاموللام خواردوه ده گه ل نه وی پتی دواژه

مانگ و بیست و چوار پۆژان هاتومه ئیره؛ نینجا نه من چ بکه م ده گه ل گولی»

ده لئ: «له خۆم خه مگین و خانه ویرانی!»

به دلشکستی هه لستا چوه دیوانئ؛

جییان به کاکه مه می نیشان دا؛ نه وه ی به ئیلتفات ده زانی.

میر هووی ده به کری کرد؛ گوتی: «بلا یایه زینئ بده یین به کاکه مه می. گوتی: «قوربان!

بلا شامئ بکه یین، نینجا قسانی لئ ده کەین». شامیان هیتا، نانیان خوارد، خه لاس

بوون. میر گوتی: «قهره تاژدین! بۆچ قسان ناکه ی؟» گوتی: قوربان! فه رمایشی تویه؛

هەرچی ئەتوو دەفرمووی ئیتاعەتی دەکەم». گوتی: «قەرە تاژدین! یایەزین بە جێ و مەکانەوه ئەوا پیشکێششی کاکەمەم کرد». کاکەمەم گوتی: «خولایە! ئەگەر قبوولی دەکەم دەڵێن: ناچیزەیه؛ گولی قبوڵ کرد؛ ئەگەر نامەوی، ئەمن سوێندخۆرم دەگەڵ ئەوی». میر فرمووی: «قەرە تاژدین! ئەوه یایەزینم بە جێ و مەکان و تالارەوه پیشکێششی کاکەمەمی کرد». کاکەمەمی گوتی: «میر، ئەوه قبوڵم کرد؛ دامەوه بە توو». میر گوتی: «قەرە تاژدین! هەر ئەوجار بە کاکەمەمی دەڵێم: کاکەمەم! ئەوا یایەزین بە جێی و تالارەوه پیشکێش بە تووم کرد». کاکەمەم دەڵێ: «ئەوه قبوڵم کرد؛ دامەوه بە توو» میر گوتی: «ئەوه سەررا وی لێم قبوڵ کردی». عرقۆ، چەکۆ کە بیفیان خۆش بوو؛ چونکە کاکەمەم یایەزینی نەویست. قەرە تاژدین خەمناک ما. هەڵستا بپوا لە رقی کاکەمەمی چونکە یایەزینی نەویستوو. میر فرمووی: قەرە تاژدین، دانیشەوه؛ ئەوه کاکەمەم یایەزینی قبوڵ نەکرد لە من، ئەمن شتیکی لەوی دەخوازم، کاکەمەم بە منی بدا».

کاکەمەم گوتی: بەڵێن قوربان چ دەفرمووی بە چاوان». گوتی «ئەتوو ئەو تۆکرەری خۆت بە من بده، ئەگەر^۱ بەنگینەیه». گوتی: «قوربان! پیشکێشت بێ».

کێ بوو، لە بەنگینی گولباوه،

بانگ لەسەر بانگی لێ دەداوه.

کەوڵ و گۆچانی میرمەمی پۆی دەناوه،

بانگ لەسەر بانگی لێ دەداوه.

دەلی: «ئەوی خولایە، لە وهلایەتی غوربەت چم لێ قەوماوه!»

بەنگینە دەڵێ: «میرمەم ئەمنی بۆ بەراتن هێناوه».

چوو کەوڵ و گۆچانی هەلگرت لە پیش میرزێندینی پراوە ستاوه.

کاکەمەم هەڵستا بە تاقی تەنێ بۆ ماله قەرە تاژدینی گەپاوه.

ئەگەر گۆی هەڵدەخا، خاتوون ئەستی دەڵێ: «خولایە! چ بکەم چم لێ قەوماوه؛

«ئەگەر کاکەمەم خوشکی منی نەدەویستم بۆ کە لاموللای دەبەر خوشکی من ناوه؟»

میرمەم ئەگەر دەچوو، ئەگەر تەماشای کرد عرقۆ و چەکۆ ساز و چەقەنەیان پۆناوه.

قەرە تاژدین غەمناک ماوه.

ئەگەر بەکر ئەو قەسە دەبیستن تەواوه،

بەزەریفی لە دیوانی میری هەڵستاوه،

بۆ خزمهت یایه زینتی ده چوو زۆر خوشی بوون ههنگاوه.

به عاستا په ردهی یایه زینتی هه لداوه،

به ئانقه سستی ده گه پاوه به دواوه،

یایه زین ده لێ:

«کابه کرا! بفرموو وهره پێش، بزانه ئه وشه و له دیوانی چ قهوماوه».

ئه گهر به کرا و ده زانی، چوو کێ یایه زینتی دانیشته له دیوانی،

یایه زین ده لێ:

«کابه کرا! بۆم بگێرێوه بزانه، چ بووه چ سوحبه تێک کراوه».

به کرا ده لێ:

«چ بکه، برای توو شیت و ناتاواوه؛

ئه من نازانه، چ بکه برای توو نازانی پێی گوزهرانی.

حیزابیکی خویپێ هاتوه کهس به مه نزلێ نازانی،

ئه وشه و کاکێ توو سن جاری ئه توو پێشکێش کرد، قبولی نه کرد له دیوانی».

یایا زین ده لێ:

«پێم بلێ، ئه و قسه چیه؛

به کراغا ئه وهی قبول ناکه، ئه وه کاریکی خۆپاییه.

ئه وهی ئه منیان داوه تی ئیوی چیه؟»

ده لێ «نازانه؛ کاکه مه می پێ ده لێن یه کی زه رده لهی خویپیه!»

یایه زین ده لێ:

«سه ری به تالم، ملی به کوپیم.

به کرا، ئه وه خه تای تویه، سی و دوو ددانت به گازی ده رێتم!»

به کرا ده لێ:

«ئه من چ بکه، ته خسیرم چیه؟

ئه و میرمه مه پیاویکی زۆر ناچیزه یه خویپیه.

برای توو پیاوان نانا سن ئه تووی له کێ گران نییه».

ئه گهر به کرا ئه و قسهی ده کرد تهواوه،

به زه ریفی هه لده ستا په ردهی هه لده گرت، ده گه پاوه به دواوه.

یایه زین بۆ خۆی ده گری خه مناک ماوه؛

دەلن: «خولايە! ئەگەر ئەر پياوھ ئەمنى نەدەويست، بۆلە يەمەنن كەلاموللاي دەپتەش ئەمن ناوھ؟»

لە من مل بەكوپن و بابان ويرانن!

سبحەينن دەبن ئەر كاكەمەمەي بيبينم، بزانم ئەگەر ئەمنى نەدەويست بۆچ پادشايتى يەمەنتى بەجى دەيەشت، پتە دوازە مانگ و بىست و چوار پۆزان دەھاتە جزيرن ويرانن».

پۆژىكى سەر لە سبحەينانە،

چوار شيران لە سەربانى قەرەتاژدينى گرتوھ ديوانە.

يايەزين گوتى: «بۆچى مەجميعەي ئەر قاپان ھەموو پۆژى ناشۆن؛ بە پيسى دەچنە ديوانن. كاكم ھەر شەپتەي». بە قەرەواشانى گوت: «ھەلى گەرن دەيەمە ھەوزى مالە كاكم، ئەمن دەيانشۆم ئەرپۆ با ھەموو شام و نەھاران وا بچتە ديوانن». خىلەكى بەسەرخۆي كيشا پەپتەش كەوت.

ئەويش قاپ و مەجميعەي ھەلگەرم وەدووى كەوت.

چەكۆ دەلن:

«عوقۇ! قەرەتاژدين، ميرەم گيانە گيانە!

«ئەر بۆندەي بەلەك چاۋ كىتە، دىتە خوارى بۆ پازى كانيانە».

عرفۆ دەلن:

«چەكۆ! ميرەم، قەرەتاژدين، ئەزى بىم بە قوربانە!

ئەر خاتوونە ئەر خاتوونەي، ئەگەر ئەر سىن شىرەي بەتەمانە».

يايەزين ژنخوشكى قەرەتاژدينە. ئەوان لەبەر قەرەتاژدينى شەرميان كرد دەنگى بگەن. قەرەتاژدين گوتى: «كەلاموللايان بۆم بىنن». قەرەتاژدين كەلاموللاي خوارد بۆ عرفۆ، چەكۆ، كاكەمەمەي گوتى: «ھەتا ئەمن زىندووم يايەزين ئىنگو ھەرسىكانە؛ ئىنجا ھەرچى خولە داينن ئى وى بىن». قەرەتاژدين گوتى: «بىلا كاكەمەم بچن پتە لى بگىن، نەكوو بلىن برا چكۆلەم، بە پياووم نازانن». چەكۆ گوتى: «ھەر كەسىك يايەزىنى پتە قايىل بىن، ئەر برا گەورەمان بىن».

«ئەمە سىن برا ھەبوون ئەسپ بۆزە،

ھەرسىك ساجىي گورز و كەمەند و ئەسپايى قۆزە.

ھەلستە بپۆ ياخولە يارى خۆت موبارەك بىن، دوامىن پىرۆزە».

عرفو دہلن:

«نہمہ سن برا ہہ بوون نہ سپ نالہ،

ہہ رستک ساحبی گورز و کہمہند و شیر و مہ تالہ.

لاوہ! میرمہم ہہ لستہ برؤ یاری خوت موبارہک بن، دوامین حہ لالہ!»

کاکہمہم ہہر پاوہستا پووشکہی دہ عہرزى دہژنى، دہنگى نہ کرد.

قہرہ تار دین دہلن:

«میرمہم لہ منت کہوئ دہگہل نہوئ سہ خوونئ دہگہل نہوئ تانئ!

پہبى خولا! نہو برايانہت لن نہستینن، ہہتا خولا دہکا دیوانن.

ہہ لستہ، برؤ دہشقہمى پیاو قسیکی لہ ماشوقہى خوی بزائن».

بہ کاکہمہ میان گوت: «ہہ لستہ برؤ». گوتی: «کوپہ مال خہرانہ بووا نوئى نیوہ پؤیہ

بن، نیوہ پاستى شارى جزیرئ بن، سن شیئری وک نہنگو پاوہستئ لیترہ، نہمن چلؤن

پشتم دہنگو دہکہم، دہچم بق نوئى نیوہ پؤین، پئ چلؤن لہ خوشکی میری دہگرم؟

وہ لالہمى! دلم بتوقن ناتوانم بچم». عرفو ہہ لستا دہگہل چہکؤى، قہرہ تار دینى، لہ

سہریانى چوونہ خواری، نہسپى خویان ہینادہرئ؛ سوئندیان خوارد بہ قورعانن: «نہگہر

یایہ زین قسہى دہگہل کاکہمہمى یہک بن، ہہرچى لہ کووچان، لہ سوقاقان قسیکی بکا،

فزوئى بکا، سہرى دہبرین».

کئ بوو لہ کاکہمہمى گولباوہ،

کہولئ قاقمى بہ ملی خؤیدا داوہ،

گہلیکی خوش بوون ہہنگاوہ.

عرفو دوعا و نایہ تہ لکورسیی دہخوئند دہیکردن تہ داوہ،

ہہتا دہچوو لہ پازى کاننہ لہ یایہ زینن دہیکرد سہلام و سہ لاوہ.

یایہ زین عہلیکی وہ میرمہمى قہلہندہر نہ داوہ،

یایہ زین دہلن:

«لاوہ! لاو مہبہ و ترؤ

خہلقى جزیرئ نہوا لہ سہریانان بوون کؤ بہ کؤ

نہگہر حاجہتى ناوئت ہہپہ، دہسنوئى خوت ہہلگرہ برؤ».

میرمہم دہلن:

«خولایہ چلؤن خانہم بووہ ویرانہ

هەزار نەحەت لە بابى خۆم دوامىن لە بابى ھەموو پیاوانە
پێى دوازدە مانگ و بیست و چوار پۆژان پادشایەتى یەمەن بە جێ بێلە بە قسەى ژنان
نەئستە وەرە ئێرەکانە؛

ئێستا دەلێ: «لاو! ئەگەر حاجەتى ئاویت ھەیە، دەسنویژی خۆت ھەلگرە و بپۆ
خەلق شمر و شەیتانە».

کێ بوو لە میرمەمى گۆلباو،

کەوێ بە سەر شانى خۆیدا دەدا، بەعاجزى دەگەراو بە دواو. یایەزین گوێ:
«خولایە! ئەو ئەوا ھات، قسەى خۆى کرد، ئەمن دلم شکاند؛ کەلامى خولای ئەوى
ناگرێ، ئەمن دەگرێ، بەجوانى دەمرم، بە کافرى دەمرم. بۆ بانگى کەم، بگەرێتەو،
دەشقەم دوو قسانى دەگەل بکەم». یایەزین بانگ دەلێ:

لاو! ھەى لاو!

ئەگەر حەزەرەتى جىبراىلى خۆشەویستە، نىدای بۆ خۆشەویستى وى ھێناو،
لاو ئەتوو ئەو خولایە کە حەزەرەتى موسای لە نوورى خەلقەت کردوو، ھەوێ
سبەھىنان ھەزار و یەک کەلامى لە بارەگای خولای دەکا تەواو؛

لاو: بەشقى ئەو خولایەى، ئەگەر حەزەرەتى عىسای پوحوڵلاى لە نوورى خەلقەت
کردوو، مردووى لە قەبرىستانان پێ دەژیاو؛

لاو ھەرچەند مۆمن و مەلایکەتن دەتێنە تکیە

بۆ خاترى من، ئەو جارە کە بگەرێتەو دواو!

ئەوجار کاکەمەم بە شانى راستەیدا گەراو،

تەمەناى لە خولای دەکرد، لە پێغەمبەرى دەپاراو،

ھەتا دەچوو لە پازى کانێ لە یایەزین دەیکرد سەلام و سەلاو.

یایەزین دەلێ:

«ئەلەیکوموسەلام و پەحمەتوللاھى، سەر ھەرتک چاوى من، میرمەم شۆرەلاو،

شەوێ دى، ئەگەر ئەو گێچەلە لە دیوانى دەقەومى بۆچى لە منى مل بەکوینت

نەگێراو،

ئەلەیکوموسەلام و پەحمەتوللاھى، سەرچاوى منى بابان وێرانى

ئەتوو شەوێ دى بۆچى ئەمنت لە کاکم قبوول نەکرد لە لای دیوانى؟

ئەگەر خۆت بە پیاو نەدەزانى بۆچى دەبەر ئەمنت دەناسى جزووى قورعانى؟»

كاكەمەم دەلن:

«يايەزىن، ئەتوۋ گەلىك ساحب خاترى

كاكەمەم نەھاتوۋە فېنجانى قاۋەى بە سەدەقەسەر ۋەرگىرى

خولاً غەزەبى حەۋتەبەقەى ئاسمانن بيارىنن لە شانى كابدەرى

يايەزىن! پۆڭم لىن ھەلات گەيىبە مەھلى چىشتەنگاۋى

پوۋمەتى يايەزىنن گەلىك بەمەن زەرىفتەن لە شوۋشەى گولۋى

برىا ئەۋ دەست و جام بام، ئەگەر يايەزىنن دەياۋىتمەۋە سەر پوۋى ئاۋى

پۆڭم لىن ھەلات، گەيۋەتە نىۋەپۆيە،

پوۋمەتى يايەزىنن گەلىك زەرىفتەن لە گولن لىمۆيە

برىا دەست و جام بام، ئەگەر يايەزىن بە دەستى موبارەكى دەياۋىتمە سەر پوۋى

جۆيە

پۆڭم لىن ھەلات، فەسلنى ئىۋارنى

پوۋمەتى يايەزىنن گەلىك زەرىفتەن لە دەنكى دەھەنارنى

برىا ئەۋ تاس و تەبەق بام، ئەگەر يايەزىن بە پەنجەى موبارەكى دەياۋىتمە سەر

تاتەشۋارنى

پۆڭم لىن ھەلات گەيىبە مەھلى نوپۇنى شىۋان

پوۋمەتى يايەزىنن گەلىك زەرىفتەن لە گولنى دە مېۋان

برىا ئەۋ دەست و جام بام و ئەگەر يايەزىنن بە پەنجەى موبارەكى دەياۋىتمەۋە سەر

قەمبەلى دە لىۋان

پەيىبى خولايە! ئەتوۋ پەھمبەرى، دەگەل يايەزىنن چىدى نەبىن نىۋان

پۆڭم لىن ھەلات گەيۋەتەۋە نوپۇنى خەۋتنى

پوۋمەتى يايەزىنن گەلىك زەرىفتەن كە گولن دە سۈيىسنى

پەيىبى خولەگىرىم بى، ئەۋى پۆڭنى دەكا ديۋاننى دەگەل ديۋان كوردنن

يايەزىن! بە خولاي، ئەمەن دەست لە توۋ ھەلناگرم ھەتا پۆڭنى مردنن

يايەزىن! ئاۋرىم تىن بەرىۋو، جگەرم سوۋتاۋە

غەرىبى شارانم بەنگىنەشم لىن ھەلپراۋە

شارى يەمەننىم لە چەنگان چوۋ، ئەۋىشم دە پىنناۋى توۋ ناۋە

يايەزىن! ئەگەر ئاگات لىم نەبىن، زۆر خراپىم لىن قەۋماۋە

ئەمەن و تەو و ئایک نابینەن مراد و کاوی

گەردنی تەو گەلایک زەرەفترە لە شووشە ی گولای

ئەگەر دەتوانی بە دەستی موبارەکت، زامەن شکا بەدە یە چۆرێک ئاوی!

یایەزین دەلێ:

«مەم بە کوێنەم دڵم بە تازی

«گەرگ ئاوی میرزیندینی گەلایک بێ پەزاترین لە مووی بەرازی

ئەتەو چلۆن دەتوانی بە نوێژی نیوہ پۆیە لە نیوہ پاستی شاری جزیری جامی ئاوی لە

مەن بخوازی؟»

کاگەمەم دەلێ:

«یایەزین، ھیزی جگەرم، چرای چاوانم!

ئێستا ئەمەن غەریبی ھەموو شارانم

لەوێش بێ تیپ و سەپاترەم، ھیشتا میری برای خۆت بە مەیتەر و تۆکەری خۆم نازانم

غەریبە ی شاران، لەبەر خاتری تەو زۆر بێ مەکانم

ھیچ کەس نازانی یایەزین چەند جوانە

بۆم بە جێ ھیشتووہ تەخت و مەکانە

ھەرچێکی ژنە، پێشکاریان شەیتانە

ئێستا چۆرێک ئاواناداتن؛ دەلێ خەلق شەیتانە»

کێ بوو لە یایەزین بەلەک چاوە

دەستی دەدا جامی ئاوی، بازەنی لە دەستی خۆی دەرھێنا، ئەنگوستیلە ی لە قامکی

خۆی پاکیشاوە

گوارە ی لە گوێی خۆی دەرھێنا، دەرزی لە بەرۆکی ھەلکێشاوە، دە جامی ئاوی ناوە

جامی لە سەرینچاوە ی کانێ، ھەلکێنجا، بە دەس کاگەمەمی داوە

کاگە مەم ئاوەکە ی خواردەوہ، بازەن و ئەنگوستیلە و کرمەک و ھەمووی دە باغەلی

خۆی ناوە

جامی بە دەس یایەزینیدا. یایەزین دەلێ: «ئینجا میرمەم دەوڵەت زیاد و مائی ئاوا»

کاگەمەم دەلێ:

«لەخۆم غەریب و خانەوێرانێ

ئێستا غەریبی شارانم کەس قەدرم نازانی

یایەزین! بە زاتی خوڵای بە حەقی قورعانی
ئەمن لێرە ناپۆم هەتا دەگەڵم دانەنێی چی ژوانی».
یایەزین دەڵێ:

«سەری بەتالۆم، بابانی وێرانم!
چل قەرەواشم هەیه هیچ کەسێکیان بە هۆمێد نازانم
چ جێیان شک نابەم، نییە متمانم
بۆیە وا خەجالت و سەرەوێرانم».
میرەم دەڵێ:

«ئەمن غەریبم بەجێیەکی چاک دەزانم.
ناورم تێ بەربوو، چۆقەم دەکەوتی:
مەحەلی چێشتانی سولتانی ژوانمان میعراجی مزگەوتی».
یایەزین دەڵێ:

«خوڵایە! چلۆن پووم پەشە، بابانم وێرانە!
مزگەوتی کاکێ من لە لایەکی دیوان گیراوه؛ لێی پۆنیشستون وەکیل و وەزیری کەوڵ
بەشانه.

لە تەرەفی دیکە لێی پۆنیشستون سۆفی بەرماڵ لە ملانە.
ئەوا لە میعراجی مزگەوتی مەلا مەسەلە دەخوینێ لە بەحسی دنیا و قیامەتانه
لە پێشخانان تۆکەر و قەننەداری بەردەستانە
ئەگەر مزگەوتی کاکێ من چۆڵ و ئەحەدولقەندەهار دەبن، بە کۆلینچکانی بەجێ
دەمێنن دوازدە کوێری حافزولقورعانه.

لەلایەکی تەکیەیه، لە تەرەفی دیکەیان خانەقارپۆنانە
ئەوێه بۆ موسڵمانان چاکە، تێدا بێنن شادەوئیمانە
یارەبی بە کاری توو سەد جار شوکرانه»
کێ بوو لە کاکەمەم و یایەزینی گۆلباوه
قەوڵ و قەراریان دەبوو تەواوه
ئەوا پۆژ لە نیوهپۆیه وەرگهراوه
میرەم دەڵێ:
«توخوڵا مەپۆ لەکن ئەمنی هەژاری

به نگیڼه له کنت نه ماوه به خه مخواری

چ بکه م، کی دی ده لئی بنیرمه کنت به خزمه تکاری؟»

کاکه مه م ده لئ:

«یا به زینی چاو جوانی!

پوخی خومت قوریان ده که م ده گه ل سهرتاپای نیمانی.

نو قسانه پیکه وه ده که ین ئینشاللا سبچه یانی.»

کتی بوو له میرمه می گولباوه،

ده یگوت: «یا به زین، عه مرما ده ولت زیاد و مالی ناوا»

یا به زین ده لئ:

«چ بکه م نه منی قه له نده ری

میرمه م، هه پو پو، به خولات به نامان ده دهم، به زامن به پیغه مبه ری.»

کتی بوو له میرمه می گولباوه،

بو خزمه ت عرفو و چه کو و قه ره تاژدینی گه پاوه

ده چوو له هه رسیک برایان ده یکرد سه لام و سه لاره.

چه کو ده لئ:

«نه توو بزانه له کاری خولای ئاسمانی

میرمه م به خیریه وه له سه فا و له سه یرانی

نو یا به زینی ئه من تی به له دم، صاحب ئیعلایه؛ هیچ که س مه تله بیی لی نازانی.»

میرمه م ده لئ:

«قه ره تاژدین! لیم مه ده به شیران، مه مکوژه به توانجان

مه رد نو مه رده نییه بجیته پئی کچی ده کرمانجان

مه رد نو مه رده یه له کیژی ده میران وه رگپری بازن و باجان.»

عرفو ده لئ:

«یا به بی، به خیریه وه، لاره

نو یا به زینی به له ک چاوه

له کتم قسه ی ده گه ل هیچ که سی نابن ته واوه.»

کاکه مه م ده لئ:

«عرفو! مه مکوژه به شیران

مەرد ئەو مەردە نىيە بچىتە پىڭگاي كچى دە وان فەقىران
 مەرد ئەو مەردە يە بازى و گواران بىستىنىن لە كىژى دە مىران» .
 كىن بوو لە مىرمەمى بەلەك چاۋە
 لە عرفق و چەكۆ و قەرە تاژدىن دە يىكرد سەلاۋە
 بازى و گوارەى لە باغەلى خۆى دەرھىتا، لە پىش ئەوانى پۇناۋە .
 دە يىگوت: ھەر كەسىكى ئەۋەى ھەلگىرى، كاكە مەم تۆكەرە لە پىش دەستى پاۋەستاۋە .
 قەرە تاژدىن دەلەن:
 «ياخوللا مىرمەم نەمرى!
 خوللاۋەندى مىرى مەزىن دەستت لە ەمرى بگىرى!
 ئەۋە ھەر قابىل بە تۆيە ھەلى بگىرى
 ئەتوۋ گەۋرەى ھەموانى؛ دەبىن ھەركەسە كەۋشى توو لەسەر چاۋى خۆى پابگىرى»
 عرفق دەلەن:
 مىرمەم، گىيانە! ئەمەنت دەبەمە تۆكەر لە بەردەستانە» .
 چەكۆ دەلەن:
 «مىرمەم! بە برا گەۋرە يىيى توو سەد جار شوكرانە»
 ئىنجا مىر زىندىن بە تۆكەرانى گوت: «بپۇن كاكە مەمى بىتتە ئىرەكانە» .
 تۆكەرى مىرى دەھاتىن بە لىنگدانە
 دەلەن: «سەلاموۋەلەيكوم مىرمەم؛ مىر فەرموۋى تەشرىفى موبارەكت بىتە ئىرەكانە» .
 ئەگەر مىرمەم وا دەزانى
 عرفق و چەكۆ و قەرە تاژدىن ھەلدەگىرى، دەچىن بۇ دىۋاننى .
 كىن بوو لە مىرمەمى گولباۋە
 دەگەيىبە دىۋاننى، لە مىرى دەكرد سەلام و سەلاۋە
 دەلەن: « ەلەيكوم ئەسەلام و پەھمە توللاھى بەخىرى، شۆپە لاۋە!»
 مىر دەلەن:
 «كاكە مەم نەكەين گوڧتارى،
 بىلا تەختە نەردىن بىنن پۇنىشىن لە قومارى» .
 پۇدەنىشتىن دوو بە دوو مىرمەمى نەۋجوانە
 بۇ ۋەعدەى پىنچ سەعاتى لىكيان دەدا شان بە شانە

كاكەمەم زۆرى لە ميري بردهوه، كردى سەرى وێرانە .

گوتى: «بلا جيان بگۆپنەوه». گوتى: «بەلێ، قوربان». بەكر تەگبیری كردبوو جيان بگۆپنەوه؛ كاكەمەمیان لەوێ هەڵستان، چوو هێنا جیى كاكەمەمى. ديسان قوماریان كرد. مير باشارى كاكەمەمى نەكرد. ميرگوتى: «بلا قاویكى بخۆینەوه». بەكر بەدزى بە ميري گوت: «بلا يایەزین بێ، قاوهى بگێپێ». يایەزین قاوهى هێنا، گوتى: «هانى بەنگینە بیاندهیه». ميرگوتى: «يایەزین! بۆخۆت قاوهى بدە». بەكر بە ميري بەدزى گوتى: «بەندىكى بانگى كاكەمەمى كه». مير دەلێ:

«كاكەمەم، بەو خولایەى كەم بێ نسرینە،

پادشایەكى بێ شەریكە، هیچ سەرىكى لە بۆ نینە

لەكن ئەمن وایە ئەوەتى لە دایك و بابى خۆت بووى هیچ دۆستى بەدلت نینە».

میرمەم دەلێ:

«میرمەم دەغیلت بم، ئەمن دەبژێرم شوكرانى

دۆستى من یەكێكە وەك عۆرییەكانى لە ئاسمانى

میر دەلێ:

«یارى تۆم گۆئ قوتن وەك گۆئ دە مشكان؛

«ئای دۆستى تۆو سەرى هەلنایە لەبەر ئەسپى و پرشكان».

میرمەم دەلێ:

«میران! بەقوریانت بم، لێم مەگرە بەهانى

دۆستى من یەكێكە وەك عۆرییەكانى لە ئاسمانى

دۆستى من ئەوەیه، بووه بە ساقى قاوهى دەگێپێ لە دیوانى».

میر دەلێ:

«میرمەم بەقام بە قسەى تۆو هیچ نییه

ئەوەتى لە بابت بووى، هیچ دۆستت نییه».

میرمەم دەلێ:

لە خۆم غەریب و بێكەس و خانەوێرانى

چونكە میوانم، پێم دەكەن بوختانى

ئەمن دەلێم: دۆستم هەیه؛ چونكە غەریبم كەس پێم ناكاتەمتانى

ئەوا قەرەتازدین و عەرفۆ و چەكو دەزانن، دۆستى من ئەوەیه، قاوهى دەگێپێ لە

دیوانی».

قہرہ تازدین به میری گوت: «نه تو نه و قہحبہ هیئاوته کردوته ساقی له دیوانی؟»
 پیلی کاکه مہمی گرت، بردیہ وه بۆ مائی.
 یایه زین قاقه زئیکی بۆ کاکه مہمی نووسی:
 وەرہ، تہمہ نایه بکهین له خولای، له ساحبی عہرز و ئاسمانی، «کاکای من ئاشقہ پاوہ،
 مہ لکاته شہ مائی، لئی دا له گۆپال بارانی.
 سبجہینی کاکم دہچیتہ پاوی ئاھووینی له دہشتی گہرمیانی.
 کاکه مہم نہخوشیک بئی هیچ کەس به دہردی نہزانی.
 سبجہینی چیشتانی، سولتانی ژوان و پەیمانمان بکیتہ لای دیوانی.
 ئینجا تہمہ نایان دہکرد له خولای. حەدی مال نووستنان مہلی دہکرده به شہ مائی،
 لئی دہدا له گۆپال بارانی. میر دہنیریتہ کن کاکه مہمی، دہلن: «هیچ پادشایان پاوی
 ئاھوویمان نییہ سبجہینی».

کاکه مہم دہلن: «عہرزی میری بکهن به بئی فکری،
 «نہخوشیکی مہین گرانم، بهخولای، زین وهخۆم ناگری».
 ئه گەر خہ بهریان بۆ میری دہبرده وه تہواوہ
 دہیانگوت: «میر، قوریان! کاکه مہم، نہخۆشہ؛ نہخوشیکی ناتہواوہ».
 بهنگینہ دہلن:

«خانم خرابوو، بزانه ئاغای من به بئی کەسی چیی لئ قہوماوہ»
 میردہلن:

بہنگین مہگریہ، به بئی کاکه مہمی لیم حەرام بئی نه و پاوہ
 بہنگین، مہلستہ، بپۆ، پامہ مینہ
 دہغیلٹ بم، پاوی سبجہینی خۆشہ، خہ بهریکی میرمرم له بۆ بیتہ
 ئه گەر دہچیہ نهوئ، خہ بهریکی لهوئ وەرده گری
 دہبئی به خاتون ئهستی خوشکم، بلئی، تہدارکیکی له بۆ میرمہمی بگری
 ئینشاللا ئەرہ سوو و لوقمان دینمہ سہرئ، نایه لم میرمہم به چ دہردان بمری».
 کئ بوو له بہنگینی گولباوہ
 دہمات به گریان و به ہشتاوہ
 مہتا دہگہییہ میرمہمی، دہیگوت: «قوریانت بم کویت ئیشاوہ؟»

دەيگوت: «بەنگينە! مەترسە؛ ژوانم دەگەل يايەزىنى پۇتاۋە».

دەلەللى كورەي ۋە ستايانە، گەلىك لە جۇشە.

ئەگەر دەچىيە كىن ميرزىندىنى بللى: ميرمەم دەردى گرانە، گەلىك نەخۇشە».

ئەگەر بەنگين ۋە دەردەكەوت، ئەو خەبەرەي بۇ ئاغاي خۇي دەبردەۋە لە ديوانى

دەللى: «ميرمەم نەخۇشە، كەس بە دەۋا ۋ دەردى نازانى».

ميرزىندىن دەللى:

«چ بكم، لىم تىك چو، بەين ميرمەمى ناچمە ئەو پراۋەي سىبەينى».

مير دەللى:

«بەنگينە ئازىزم، بەنگينىكى شىرىنى!»

«ئەسپان يىنەدەرى، سوارىن، بچينە كىن كاكەمەمى مائە قەرەتاژدىنى».

بەكر ئاغا دەللى:

«ئەتوۋ بۇ ۋا ميرىكى بەستەزمانى؟

جارى بەۋ شەۋەي لە مائە قەرەتاژدىنى ھەلمەستىنە مائە ۋ خىزانى

دەمىكى دى سوار دەبين، سەعاتىكى ماۋە لە بۇ بەرى بەيانى».

مير دەللى:

«ھۆي بەنگينە؛

دە بلە تەدارەكى بگىن، ئەسپى من بەكەۋە زىنە

ئىنشاللا بە سەلامەتى كاكەمەمى بۇ مائە قەرەتاژدىنى بچينە».

كىن بوۋ لە بەنگينى موختەبەرە،

ئەسپى ميرزىندىنى زىنى لىن دەكرد، دەيكىشا تەنگ ۋ بەرە،

تاجى ۋ توۋلەيان بانگ دەكرد ئەۋبەر ئەۋبەرە،

ميردەھات؛ پىتى دە پكىفن دەنا. لە زىنى مورەسەمى دەكەۋتە سەرە؛ دەيگوت:

بەنگينە! بەسەرى من، دەپىشدا بېۋ خەبەرىكى من بۇ كاكەمەمى بەرە».

كىن بوۋ لە ميرى گولباۋە،

دەي ئاژۋا بە پەلە ۋ بە ھەنگاۋە،

دەھات، لە مائە قەرەتاژدىنى دەبوۋ پياۋە،

دەيگوت: «كاكە! ھىچ خۇت نەخۇش مەكە، ۋەگىر ھىچ پادشايان ناكەۋى ئەو

پەشەپراۋە»

ميران ئەتو گەلىك بىن فەكرى.

هەرچەن دەگەم، مېرمەم خۆى لەسەر ئەسپى پاناگرى.

مېرا! پەكى خۆت مەخە؛ خراپم لىن قەوماو.

ئەمن گەلىكم پىن لەتو خۆشترە ئەو پاو،

ئەمما نەخۆشىكى بىن ئىختيارم، جگەرم بپاوه.

مير دەلىن:

«كاكەمەم، لەخۆم نەبىنم مراد و كاوى

حوكمە دەبىن دەگەل خۆم بىتبەمە پاوى؟»

كئ بوو لەمىرى موختەبەرە،

دەبگوت: «بەنگىنە بپۆ ئەسپى كاكەمەمى بىنەدەرە؛

عرفۆ و چەكۆيانم بۆ بگە خەبەرە».

بەنگىن دەچوو، ئەسپى كاكەمەمى دەهيتنا دەرە

خاتوون ئەستى دەلىن:

«بەنگىنە! تەنگانى شل بگىشە ئەوبەر ئەوبەرە»

ئەگەر بەنگىن ئەسپى مېرمەمى دەهيتنا، پىنى دەپكىتف دەنا، بگەويتە سەرە

هەرچى كردى، هەزى ئەبوو قەلەندەرە

خاتوون ئەستى دەلىن:

«برالە! بە كاكەمەمى ناكرىئ ئەو سەفەرە».

ميرزىندىن دەلىن:

«خوشكى لىم مەگۆپە، لىنى نابىنم كاوى؛

ئەگەر بە كۆلىم بىر دىن، كاكەمەمى دەبەمە پاوى».

كاكەمەم دەلەرزى، ئەگەر لەبالەخانەى وەدەرەكوت،

پىنى دەپكىتف نا نەچوو سەرى، زىنى ئەسپەكەى دەبەر زگى كەوت.

مير گوتى:

«تەنگەى ئەو ئەسپەى بۆ واشلە؟ تەنگەيان توند كىشا كاكەمەمىيان سواركرد چەند

كردى؛ خۆى پانەگرت.

ميرگوتى: «دایبەزىننەو؛ زۆر نەخۆشە. پاوى ئەوپۆ حەیفە كاكەمەم دەگەل نەبوو؛

بچۆ، بەكر ئاغا پىنى بلىن سوارىن».

به کر گوتی: «نه سپه که م شه له؛ میر ته شریفی بپړوا؛ ولاخیکی په یدا ده که م و ده یکه من». به کر نه چوو بڼ پړاوئ، قاسیدیکی نارده سر کاکه مه می. کاکه مه م هه تا چیشتان دانیشته له پاشان سه بر سه بر پړی بڼ دیوانی میری. گه ییبه دیوانی، دانیشته. یایه زین هه لستا، هاته خزمه ت کاکه مه می

کڼ بوو له مهم و زینی به له ک چاوه

یایه زین ده هات، له کاکه مه می ده کرد سه لام و سه لاره

ده یگوت: «عه له یکوم نه سه لام و په حمه توللامی، سه رچاوی من، خاتونن، کڼل گه ردنتی به له ک چاوه»

ده ستیا ده ستوی یه ک ده کرد، ده میان به دمی^۱ یه که وه ناوه.

به کر ناگای لڼ بوو کاکه مه م هاته دیوانی

قاسیدی له سه ر داده نا له بڼ کښک کښانن

کښکی چاکیان لڼ کښاوه

هه ردووک خویان لڼ ده که وت، نه و جووته لاره

میر پړوی ده کرد هه تا پړژ وهر که پړاوه

بانگی ده کرد:

«حه یفه، چه کڼ، کاکه مه م ده گه ل نه بوو، پیم خوش نه بوو نه و پړاوه».

پوویان ده مالن کرده وه. قهره تازدین گوتی: «نه من ده زانم کاکه مه م ده گه ل یایه زینی ده دیوانن خوی لڼ که وتووه؛ نه گه ر هه لی نه ستیتن، وه خبه ر نایه». بانگی کرد: «به نگینه! وهره تا پیت بلیم. وهره، نه توو هه لڼ؛ نه من پیت ده که وم؛ دوور دارکت پیدا ده دم، مه که پړوه سه ر داره که ی، هه ر پړ هه تا مالن. دابه زه، مهم و زینیان له خوی هه لستینه». نه گه ر میر گوتی: «نه وه له داری ترسا، وا نه گه پړاوه بڼ دوايه». قهره تازدین ده لڼ: «نه من ده لیم، میر، نه وه نه ترسا؛ نه وه ده چی، داده به زڼ، دڼ له ده رکی دیوانن بوخوی جله وی ناغای خوی ده گری». میر گوتی: «نه وه شوینیکي چاکه». نه گه ر به نگینه هاته وه، ته ماشای کرد مهم و زین خویان لڼ که وتووه، هیچ ناگایان له دنیا به نه بوو. گوتی: «نه گه ر هه لیان ده ستینم، گوناوم ده گاتن؛ نه گه ر هه لیان ناستینم نیستا میر ده گاته جڼ، پڼ ده زانن، سه رمان ده بڼ». به نگین پوانی: نه و میر هات. به نگین ده لڼ:

«های میرمه! له خۆم غریب و ههزاری
 ئاورێکم ده به دهنت به ربوو دایگرتم به یه کجاری
 کاکه مه، لهو خهوهی هه لسته، که لێکی وهک میری هات و گهییبه قهراخ شاری وای،
 له خۆم غریبی و یه خسیرێ»

میرمه، لهو خهوهی هه لسته غریبی خۆت وه بیرێ!
 که لێکی وهکو میرێندینی هات و گهییبه دهروازهی جزیری».
 کاکه مه له خهوی هه لستا گوتی: «بهنگینه نه وه چیه؟»
 گوتی مال خهرا نه بوو! نه وه میر گهییبه چن! نه تو بۆ هه لناستی، له دیوانێ برۆیه وه؟»
 گوتی: «بهنگینه! ته ماشاکه، بزانه دورره یا نیزیکه». بهنگینه چوو سه ربانی، ته ماشای
 ده کرد، که می مابوو، بگاته قهراخی شاری. نه گهر هات ته ماشای کرد، مه م و زین دیسان
 خهویان لێ که وتیوه.
 بهنگین ده لێ:

«له خۆم غریبی، جگه رسووتاوی
 نهی ئاغاکی من له خۆی نابینی چ مراد و کاوی
 های لاره، میرمه! لهو شیرین خهوهی، هه لسته که لێکی وهکو میری هاته وه له پاوێ
 کوینی سیامالانم ده بهرکهن به یه کجاری
 میرمه لهو خهوهی هه لسته؛ که لێکی وهکو میری هات و گهییبه دهروازهی شاری
 میرمه له خۆم غریب و مال و وێرانێ
 که لێکی وهکو میری هات گهییبه ده رکی دیوانێ».
 میر جلّهوی هه له نگاوت. پاره ستا؛ گوتی: «بهنگینه. داخولا کاکه مه م چلونه؟» گوتی:
 «نازانم هاتومه وه، لێره پاره ستام». دهو ده میدا به کرناغا هات و گهییبه خزمهت میری.
 به کر ئاغای گوتی: «ئاغا! به خهیرییه وه؛ راوت موبارهک بێ». میر گوتی: «بلا، بچین
 سه رێکی کاکه مه می بدهین». به کر ده یزانی ده گه ل یایه زینی ده وه تاغی دان. به کر گوتی:
 «قوربان! دابهزه. پیاوی ده نێرم، بزانی کاکه مه م چلونه». میر دابهزی. نه سپیان لێ
 وه رگرت، چوو مالێ. بهنگینه هاته وه، بانگی کاکه مه می ده کا ده لێ:
 «دووان ئاشق هه بیون له میژه

هه ردووک له بهر خۆی خهوی بیون هوپ و گێژه
 هه ی ئاغا! به قوربانیت بم. لهو شیرین خهوهی هه لسته، دۆراندووتن هه مو نوێژه».

مىر ئەگەر ھاتە، چوۋە دىوانى. كاكەمەم چارى نەبوو، يايەزىنى دەين كەلدى نا.
پالى ۋە كۆلۈنچكى ۋە تاغىدا. عرفۇ، چەكۆ، قەرەتاژدىن، بەكزناغا ھەموو ھات دانىشت.
مىر گوتى: «ھا كاكەمەم چلۇنى؟» گوتى: «قورىان! خولاً بكا، پاۋى توو موبارەك بىن!
ئەمن چاكىم». گوتى: «كاكەمەم! پاۋى ئەۋپۆ چ پادشايان نەيانبوو؛ ھەيفە ئەتوۋ دەگەل
نەبوۋى». يايەزىن دە گۆچ كەۋلىدا كەزى خۆى بە قەرەتاژدىنى نىشان دا. قەرەتاژدىن
ئەگەر وايزانى، تۆكەرى بانگ كرد، گوتى: «بېرۆ، ھەوت دەرگم ھەيە؛ پوۋشى تىننى،
ئاۋەرى بدە؛ بىلا مالا مەن بسوۋتى».

ئاۋرىك ھەلستا لە سەرى دنى

يەكى دى ھەلستا لەو سەرى دنى

ھاي مالا قەرەتاژدىنى ھەموۋى سوۋتا بە سوۋتىن

بەنگىن دەلنى:

«مىر، ئاۋرىك دە مالا قەرەتاژدىنى بەرىۋو. چ ئاۋرىكى بىن ئامانە!

ئەگەر ھەلنەستى، ئىستا شارى جزىرئ دەسوۋتىن

دەبىن ويرانە

مىر ئەتوۋ مىرىكى بىن فەكىرى

ئەۋە شەمال ھات، ئاۋرى دىننى بە سەر خانوۋىبەرەى تودا، پادەبرى

ئەگەر ھەلنەستى، ئىستا كۆشك و تالارى تۆش ئاۋرى دەگرى».

مىرىژىندىن دەلنى:

«مەخلوۋى جزىرئ، ۋەكىل و ۋەزىر، بېژن، دامەمىنن

ھەپاكەن، ئەۋ ئاۋرەى لە مالا قەرەتاژدىنى ۋەكۆژىنن»

بەنگىنە دەلنى:

«ۋاى لە خۆم بىن سەلايە!

مىرا ئەگەر بۆخۆت ھەلنەستى، ئەۋە ئاۋرە ھىن بە ھوكمە، چارەى نايە».

ئەگەر مىر ۋا دەزانى

شەقزىن كەۋتە دىۋانى

مىر ۋەدەرگەۋت بە يەقىننى

پوۋى كرده مالا قەرەتاژدىنى

ئەگەر مىر پۆى بە ھەنگاۋە

دەرك و پەنجەرەى بۆ كراوه
 بەكرناغا خۆى دەگێپاوه
 كاكەمەم لەوێ هەلستاوه
 دەگەڵ یایەزینیى بەلەك چاوه
 گوتى: «یایەزین! لەبەر بەكرشەیتانى لێكمان نەدى مراد و كاوه»

مەم و زین هاتنە پێشخانێ
 دەستیان كرد بە گریان
 كارى بەكری، خولای دەزانێ!
 میرمەم دەلێ:

یایەزین! چلۆن چاوان بە قەرەتاژدینی هەلێنم،
 مەگەر ئیلاجیان بنێرم،

گەنج و خەزینیى یەمەنێى بۆ بێنم». .
 ئەگەر لەوێ ئەو قسە بوو تەواوه .

یایەزین دەلێ:

«كاكەمەم كارێكى نۆز گەورە لەمە قەوماوه» .

دەبگوت: «یایەزین! دەست دەستۆى كەم، دوو ماچان لە كولمان بكەم تەواوه» .

ئەگەر دەمى پە كولمەى یایەزینیى كەوت،
 دەستپەى دەستانى بەربۆوه؛ ئەوى لەوێ كەوت .

بەكر هەپا دەكا، رانا مێنێ،

دەستپەى یایەزینیى پەر دەداتى دەپرفێنێ .

كاكەمەم دەلێ:

«چ بكەم لە جەبارى

بلا، بەكرە مەرگەوه پى بكۆژم بەیەكجاری؟»

یایەزین دەلێ:

«لە خۆم بن سەلایە

چ بكەم، ئەوپۆ كارەكە بەدە، كوشتنى بەكرى بۆم پێك نایە» .

میرمەم بۆ ماله قەرەتاژدینیى چوو؛ یایەزینیش بۆ مالى گەپاوه .

كاكەمەم دەچوو لە میرى و قەرەتاژدینیى دەكرد سەلاوه .

ماله قهره تاژدینی ئاوری گرت، مهخلووقی جزیری هه موو به سهردا پڙاوه.

قهره تاژدینی لوپی

به زمانی ئاره بان ده ژنئی خویی:

دور، گویترا لانکی کوپی!

خاتون نهستی ده لئ:

«نه ئو ماله دهوئ نه ئو حاله

نه ئو منداله دهوئ نه ئو تفاله

به شهرتی له دنیا به سهلامت بن گهردی زهره و پووی پر له خاله».

ئینجا میر دانشت؛ ئاوره که کوژاوه؛ ماله قهره تاژدینی هه موو سووتا. میر گوئی:

«وهرن، باریووی ماله قهره تاژدینی بکهین».

میر گوئی: «وه تاغیکم به هه موو شتی که وه دایه به قهره تاژدینی. به کر ئاغا؛ نه تو چی

ده ده یئ؟» به کر ئاغا گوئی: «قوربان! نه من چ ناده م». گوئی: «به کر ئاغا! بۆچی؟»

گوئی: «قوربان که سیک ماله خوی به دهستی خوی بسوتینن، نه من ماله خۆم بۆچی

بده م؟» میر گوئی: «نه من تن ناگه؛ نه قسه چیه؟» دهستی دا ده ستره ی، گوئی:

«قوربان! نه وه له دیوانی بوون، نه گهر نه تو له پاوئ هاتیه وه، کاکه مه یایه زینی وه

بن که وئی دابوو، قهره تاژدین پی زانی، ناردی ماله خوی ئاور تن بهردا؛ سووتاندی

هه تا یایه زین و کاکه مه خه لاس بن. نه گهر به قام پی ناکی، نه وه ده ستره ی یایه زین و

کاکه مه مییه، له دیوانی لیم نه ستاندن، نه کو بلئ: «به کر شه ی تانه، ئابرووی خوشکی من

ده با»، جا نه من بۆ ماله خۆم ده ده م به پیای و؛ قهت بووه، تۆکه ره به ئاغا ی خوی

غه یان بیئ. میر گوئی: «به کر ئاغا! نه توو راست ده که ی، مه سلّه حهت چیه؟ کاکه مه می

چلۆن به تلینن، قهره تاژدین، عرفۆ، چه کو پی نه زانن؟ گوئی: «قوربان کاریکی واکهین،

به نگین نه زانن». هه لستان چوونه وه مالن. به کر گوئی: «قوربان ولاتیکمان هه یه قه

خه رجمان ناداتن؛ بلا زیندانیکی هه لکه نین بۆ کاکه مه می، هیچ کهس نه زانن». به مانگیکی

زیندانیان ته مام کرد. به کر گوئی: «بنیره، عرفۆ و چه کو و قهره تاژدین و به نگینه و

میرمه م بینه نیره؛ مه سلّه حهت بکهین». ناردیان هه موو هاتن.

میر گوئی: «کو پینه! نه مه چ بکهین؛ ولاتیکم هه یه ئیتاعه تیم ناکه ن، خه رج

ناده نن». گوئیان: «قوربان! چ ده فهرمووی واکهین». میر گوئی: «مه سلّه حهت

نهنگو بچن، کاکه مەمی بۆ من به جی بێلن. به تەنی ئەمن عاجز دەبم». گوتیان: «بەلێ؛ ته‌داره‌کمان بۆ بگره؛ له‌شکرمان بۆ وه‌ده‌رخه. یان سه‌ری خۆمان داده‌نیین یان به‌جاریکی مāl و تالانت بۆ دینین».

ده‌نگی له‌شکریان دا له‌ شاری جزیری
سوار سوار ده‌بن، قۆشه‌ن پاسته‌ی لێ ده‌گیرێ
میر هات و پۆنیشت له‌ دیوانی
ده‌لێ: «بێن، قه‌تاری بار که‌ن له‌ گه‌نج خانی
بچن ئەو ولاته‌م بۆ به‌رحه‌ق بکه‌ن، جا دینم شادوونیمان». ده‌ستی ده‌کرد له‌ عرفۆ و چه‌کۆ و به‌نگینه‌ی به‌ خه‌لات به‌خشانی دووباره‌ هه‌موو ئەنعامی دانی

قه‌ره‌تاژدین، بانگیان کرده‌ دیوانی
خه‌لاتیکی زۆر گه‌وره‌یان کرد، هه‌موو که‌س بزانی
ئینجا مه‌ره‌خه‌ست کران ده‌بن بپۆن سبه‌حینی.
هه‌لستان به‌بێ فکری،
هه‌رکه‌س ده‌چیته‌وه‌ مه‌نزلی خۆی ده‌گری
ئه‌گه‌ر ئه‌وئ شه‌وئ بوو ته‌واوه
سبه‌حینی به‌یانی داوه
شه‌پووریان کیشا، ئالا هه‌لکراوه
میر بۆخۆی هه‌لستا بۆخۆی هاته‌ ئەو ناوه
له‌شکریان به‌پێ کرد، له‌شکریکی عه‌زیمه، ته‌واوه.
عرفۆ و چه‌کۆ و قه‌ره‌تاژدین و به‌نگینه‌ ئەمانه‌تی میرمه‌می زۆریان ده‌داوه؛
میرمه‌م و کاکه‌مه‌م و به‌کرئاغا گه‌پانه‌وه‌ به‌ داوه.
میر به‌دزی به‌ به‌کری ده‌گوت:

«ئه‌گه‌ر یایه‌زین بزانی، کارمان ناته‌واوه
ده‌بن بێلن، کاکه‌مه‌م سه‌رکرده‌ی له‌شکری بوو، پۆی به‌و لاره‌».
له‌ پاشان میرزێندین و به‌کر کاکه‌مه‌میان خسته‌ زیندانی
به‌کر و میر پێکه‌وه‌ چوونه‌ دیوانی.

تاژییه‌کی کاکه‌مه‌می بوو؛ ئه‌گه‌ر زانی کاکه‌مه‌میان ده‌ زیندانی هاویشته‌، چووه‌ ده‌رکی

ياپەزىنىن. ياپەزىن دەلن:

«قەرەواش و كەنيزى من، ئەنگو گەلىك دلن

كاكەمەم چۆتە لەشكرى، ئەو توتوكە تازىيەى گەراوەتەو زۆر چاكى نىگا بدین». هەموو پۆڭنى نانسان دەدا بە توتوكە تازىيەكەى، قەپى پىدا دەكرد هەلى دەكرت، دەبىرد بۆ كاكەمەمى دە زىندانىنى داويشت. هەتا چل شەوى هەر وابوو. پۆڭنىكى مەزگىنىيان هيتا، لەشكر هاتەو. ياپەزىن گوتى: «ئەو لەشكر هاتەو، ئەو توتوكە تازىيە بۆ وا لاواز بوو؛ جا ئەمن چ بكەم لە خەجالەتى كاكەمەمى» گوتى: بىنن، لەكن ئەمن نانى بدەبىن، بزاسن ئەو توتوكە تىرو نەكردوو، وا لاوازە. نانسان ئاويشت بەرئ، قەپى پىدا كەرد، هەلى كرت و بردى. ياپەزىن بۆخۆى وەدوى كەوت. گوتى: «كچى، بۆ كوئى دەبا ئەو نانەى؟» گوتيان: «قوربان! هەموو پۆڭنى نانى دەدينى، دەبىيا، دەپوا». توتوك گەبىيە سەر زىندانى بۆى بەرداوە. ئەگەر ياپەزىن چوو، تەماشای كەرد، پىتى زانى، ئەو زىندانە، كاكەمەم دەوتدايە. ياپەزىن دەگرى؛ دەلن:

«پەوسيا بووم، بابانم ويرانە

ئەمن لەكنم وابوو، ئەتوو سەركردەى لەشكرى، چووى بەرحەق بكەى ئەو عىلانە».

مىر مەم دەلن:

«ياپەزىن، گيانە!

چل شەو، بە قەسەى بەكرى جىگام زىندانە،

شام و نەهارم بوو بە جەمى سەگانە».

ياپەزىن دەلن:

«هەى لە خۆم پەورەش و بابان ويرانى

تاقە كۆپەى براھىم پادشای يەمەننى بىتە شارى جزيرى بە قەسەى منى سەر بەتال و بن خودانن».

مىر مەم دەلن:

«ئەى خولا، بە پەحمەتى تۆم شوكرانە

ئەمن نەمزانى لە شارى جزيرى بەكر وا شەيتانە

لە خۆم خانەخەرپ و مال و ويرانى،

هېچ جوابى دىم نىيە بەغەيرەز شوكراننى

زولفى خۆت بكە تەناف، بزانه دەرم نايەنى لە زىندانن».

سہری من نہ گہر دہرتھینام، لہ سہر کٹوشی خۆتی دانئ
جا نہ وده من شوکرانہ بژیرم، نہ گہر پیمہردی خو لام بینہ سہری بۆ گیان کیشانی» .
یایہ زین دہ لئی:

«نہ گہر براہیم پادشای یہ مہنئ بزانی
دئ، شاری جزیری ویران دہکا، لہ سہر کوپی خۆی لہ حہ ولاد و تایفہی من دہ بپئ
پئ گوزہ رانی» .

ئینجا مہ لک پیحان ہاتوہ لہ ولوہ،
سہرتاپا خوار خۆی دہ قوپئ ہلکیشاوہ،
دہ لئی: یایہ زین، بہ قوریانت بم، نہوہ چ بووہ، چ قہوماوہ؟»
یایہ زین دہ لئی:

«مہ لک پیحان، نہتوہ ہاتووی، بہ قوماریازی دہ گری .
نہتوہ نازانی، چاک نابی، چوونکہ لہ نہ ولادی بہ کری؟»
مہ لک پیحان دہ لئی:

«قوریانت بم، نہ من کویرم بوو چاوہ
لہ من وایہ میرمہم سہر کردہی لہ شکریہ چوہ، مال و تالانی ہیناوہ .
ئیتستا سہ لام لئ پابوو، دہ لئین: لہ زیندانئدا زہلیل و مہحتل ماوہ» .
ئینجا مزگینی ہات، لہ شکر و قوشہن لہ شاری جزیری بوو بلاوہ ئینجا خہ بہریان بہ
یایہ زینئ داوہ .

یایہ زین نہ گہر وا دہ زانی،
سہرتاپا خوار خۆی ہلدہ کیشا دہ قوپ و خمخانی
بہ کووچہی شاری جزیریڈا دئ، دہست دہکا بہ گریانئ .
عرفو و چہ کز و قہرہ تازدین نہ سپیکیان بہ پیشکەش بۆ کاکہ مہی ہینابوو؛ نہوا
دہ یگپن لہ کاروانسہ رایہ و لہ کولانی .
یایہ زین دہ لئی:

«قہرہ تازدین ئاغا کەتان کوانئ»
نہنگو بۆ ئاغا یہ تی و بہ چن ہیشت، چل شہرہ جہمی دہ گہل جہمی سہگانہ لہ
زیندانئ» .
بہ نکینہ دہ لئی:

«نهگه ر نه مرم، بژیم، بعیتم،

ده بین له شکر و قوشه نی شاری یه مهنی بیتم،
ده بین پیشه ی حه ولادی میر و به کری ده ریتم».

عرفو ده لئ:

«نه من عرفومه،

به رانیکی به نه سرومه،

میری برات له شانانرا ده گرومه»

قه ره تازدین ده لئ:

نه من قه ره تازدینم،

له پلینگه کانی چه نگ به خوینم

نه گه ر نه مرم، میری برات له شانانرا ده ردینم».

چه کوش ده لئ:

«نه من چه کویه کم به ناوه

له سوئ میرمه می کویرم ده بووه هه رتک چاوه.

خوشکی یایه زین، گله ییپانم لئ مه که، کویرم بووه هه رتک چاوه

نیستا ده بین شاری جزیری تهخت و تاراج بکه م، بیکه م بلاوه.

خوشکن، پیم بلئ، بزائم میرمه مردووه یانه ماوه».

یایه زین ده لئ:

«چ بکه م نه منی قه له ندهر و مال ویرانئ

نه مردووه و نه ماوه؛ نه وه زه لیله له نیو زیندانئ».

ئینجا نه و چوار شیره به گریان ده هاتنه خوارئ له کولانئ،

هه موویان ده هاتن، ده گه یه سه ر زیندانئ.

ده یانگوت: «یایه زین! میری بکوژین یا کاکه مه می ده ریتم له زیندانئ؟»

یایه زین ده لئ:

«به قوریانو بم، دامه میتن،

جاری کاریکی وا بکه ن کاکه مه م بۆ ده ریتم»

ئینجا یایه زین که زیی خوی به عالفه به عالفه کرد ئاویتی زیندانئ

کاکه مه م ئاویتی نه ستو و به نگلی خوی؛ ده ستیان کرد به هه لکیشانی.

یایه زین ده لئی:

«بیده ن به من». سهری خوی هه لگرت، له سهری کۆشی خوی دانئ

کاکه مه م ده لئی:

«یار په بی، به په حمه تی خولای ده بژیرم شوکرانی

یایه زین! ئە من چاوم نابینا! عرفۆ و چه کۆ و قه ره تاژدین و به نگی نه کوانئ؟»

یایه زین ده لئی:

«چه رگم برأ، که سم نه ماوه

ئه توو نازانی، ئە وانه له له شکری که پانه وه، پاکت له ده ورئیی پاوه ستاوه؟»

کاکه مه م ده لئی:

«پیتیان بلئی که ردنم ئازاد بکه ن؛ ده ولت زیاد و مالی ئاوا

له توو دیدار ئاخره ت ببوم، له ئاهی دایک و بابم مه خسوودم نه بوو ته واوه.»

یایه زین، ئە گه ر وا ده زانی،

ده ست ده کا به چه مبه ر و گریانئ.

به په حمه تی خولای میوان ده هاتنه سهر کاکه مه می بۆ گیان کیشانی.

کئ بوو له کاکه مه می به لک چاوه،

چاوی خوی له پووی یایه زینئ کرد بلأوه.

عرفۆ و چه کۆ و قه ره تاژدین و به نگی نه ده ست ده که ن به گریانئ،

میرزێندین هه لده ستا ده هاته کن ئە وان له دیوانئ

ئه ویش وه ک ئە وان ده س ده کا به گریانئ،

ده لئی: «خوشکئ، یایه زین! بلأ کاکه مه می هه لگرن بیبه ینه وه دیوانئ.»

به نگی نه ده لئی:

«ئهی میر، به قوربانت بم، چ ده ستانی مه که نئ

ئه من ئە مانه تی براهمی پادشایه ده بی بیبه مه وه یه مه نئ.»

میر ده لئی:

«به نگی نه، گیانه!

ئه من نه مزانیوه کوپی براهمی پادشایه هاتۆته ئیژه کانه

ئه من ده زانم شاری یه مه نئ له سه ر ئه وی ده بی وێرانه،

مه سه له حه ت ئه وه یه ده بی، هه ر له که نه خۆم بی گۆپ و گۆپخانه.»

قەرە تازىدىن دەلن:

«دەبىن ھەر لىزىرە بىن، چونكى لە يايەزىنن ميوانە».

عرفو و چەكۆ دەلن:

«بە دەستى خۆن دەيىيەنە گۆپخانە.

چونكى مىرمەم ماشوقىي يايەزىنن، ھەتا مردنن يايەزىن خوشكى ھەمووانمانە».

بەنگىن دەلن:

«بىن ئاغا و بىن ۋەتەنن

چونكى مىرمەم غەرىبەيە، بىلا بچىن بۆخۆمان قەبرى بۆ ھەلگەنن».

مىرزىندىن دەلن:

«خولاگەي! بەنگىن چت لە ۋەقسەي داۋە

نەمزانى كۆپى براھىم پادشاھە؛ كۆيىم بىن ھەرتك چاۋە

لەمىژە ناردوۋمە قەبرى بۆ ھەلگەناۋە».

كاكەمەمىيان بىردە سەر تاتەشۋارن و شۆراۋە،

ھەلىيان گرت بۆ گۆپخانان، لەۋى تەسلىم بەخاكن كراۋە،

بانگىكى خوشيان لى دا، گەپانەۋە بە داۋە.

ئىنجا ئەگر شەۋ بەسەردا ھات ھەلى كىردە پېژنەي بارانن،

يايەزىن ئىستا بۆ كاكەمەمى دەس دەكا بە گىرانن:

«تاقە كۆپى براھىم پادشاھى يەمەنى جوانەمەرگ بوو لە سەرى من بابان ويرانن

ھەللى دنيايەم لىن ھەرام بىن ھەتا خولا دەكا ديوانن؛

چ بگەم لە خۆم پووسىيائىن، قەلەندەرن

بۆ دايك و بابى مىرمەمى دەگەينە يەمەنن خەبەرن

داخولاي، شارى جزيرى دەگەل تۆپ و تۆپخانەي يەمەنن چى بە سەرن

چ بگەم، لە چەنگ دەرجو، ئەمن مل بەكۆيىن

شارى جزيرىم لىن خرا دەكەن كەسم لە ئەۋلادى نامىتن».

كئ بوو لە بەنگىنەي دلسوۋتارە،

دەھاتە خزمەت يايەزىنن دەيگوت: «يايەزىن! چاۋم كۆيىر بوو، ئاغام نەماۋە».

يايەزىن دەلن:

«بەنگىنە! ئەمن بابانم خەرابوۋ تىرم لە جگەرى دراۋە».

بہ نگینہ دہ لئی:

دہ بئی بہ بئی کہ سی ہپڑم، بؤ شاری یہ مہنئی، دہ ولّت زیاد و مائی ناوا».

یایہ زین دہ لئی:

«ہہ پڑا! چ بکہم، ئہ منی قہ لہ ندہ ری

ہہ پڑ، ہپڑ بہ خولّت بہ زامن دہ دہم، بہ ئہ مانہت بہ پیغہ مہری».

کئی بوو لہ بہ نگینی گولباوہ،

ئہ سپ و تاڑی دہ خمی دہنا بؤ یہ مہنئی گہ پراوہ.

دوازہ مانگ و بیست و چوار پڑان بہ شین و گریانی ناواوہ، ہتا دہ گہ بییہ دہرکی

براہیم پادشای یہ مہنئی بانگ لہ سر بانگی لئی داوہ».

براہیم پادشا وہ دہرکوت، دہ لئی: «بہ نگین! کاکہ مہم چی لئی ہات و چی لئی

قہ و ماوہ؟»

دہ لئی: «براہیم پادشا، بہ قوریانت بم! دہر دیکی گہ بییہ، عمری حقی بہ جی

ہیناوہ».

براہیم پادشا دہ لئی:

«بہ نگینہ، چ دہ کئی لہ منی بئی کوپ و فہ قیری

چ بکہم لہ یہ مہنئی چلّون بکہمہ شاری جزیری؟»

دایکی مہمی، ئہ گہر وا دہ زانی، لہ شکر و قوشہ نی دہنگ داوہ

ہہر بہو شہوہی ئالای ہہ لکرد، بہیداغی پاکیشاوہ

بہ نگین بانگ لہ سر بانگی لئی دہدا، بؤ شاری جزیری گہ پراوہ.

بہ نگین دہ لئی:

«دہ پڑم بؤ شاری جزیری بؤ کن ئاگا کئی نہ وجوانہ».

دہ ہاتہ خورائی دوازہ مانگ و بیست و چوار پڑانہ

دہ ہاتہ دہوہی جزیری، داوڑت [؟] دایہ ست توپ و توپخانہ

یایہ زین ناردیہ کن میرزیندینی: «مہرخہ س ہفہرموئی، دہ چمہ سر قہبری کاکہ مہمی».

میر تہ گبیری بہ ہہرکی کرد، گوئی: «مہرخہ سستی بکہم، یا نہیکہم؟» گوئی: قوریان!

مہرخہ سستی بکہ، دہ زانم، بہ ہاواریہ وہ دین؛ دہ شقم بؤ خاتری یایہ زین خہراپہ مان

نہ کن». میر فہرموئی: «بلا! بچیتہ سر قہبران، مہرخہ ستہ». یایہ زین بہ گریانی چوہ

سر قہبران. ئوہ یایہ زین گہ بییہ سر قہبری کاکہ مہمی. بانگی کاکہ مہمی دہکا.

دەلى: «خولايە، نە بەكە بىرىنى، نە بەشە بىرىنى

بۆخۆت گىيانان دەدەي، گىيانان دەستىنى

كاكەمەم، غەمرەكەم، ئەتوو ئابى جارىكى سەرھەلىنى؟»

كاكەمەم دەلىن:

«خاتوونى! بۆ وا شىت و كەم ئەقلى؟

پوومەتى تۆگەلىك جوانترىن لە دەسروكەي گول گولى.

هەتا دىنيا خەرا دەبن، پىاو سەرھەلنايەننى لە مالا گلى.»

يايەزىن دەلىن:

«خولايە، بەغەيرەز ئەتوو كەس نىيە بىتىنى

ئەمن چىدىكەم بۆ مەجووزاتان نەژىنى

ئەمن بە كىلى كاكەمەمىيەو بەمىرىنى.

خولايە، ئەتوو كەرىمى، قادىرى»

مىوانى خولاي دى، پۆخى لە يايەزىننى وەردەگىرى.

خەبەريان دا بە مىرىزىندىنى: «يايەزىن مرد». مىر بە بەكرى فرەموو: «پۆ، قەبرى بۆ

هەلكەن». گوتيان: «قەبرى ھۆ لەوئى ھەلكەن». ھەرچىكى پاچيان لى دا بوو بەروو لە

ھىچ كۆئى ھەلنەكەنرا! لەكن كاكەمەمى نەبن. قەبرىان تەواو كرد. يايەزىننىان تەسلىم كرد.

دايانپۆشى گوتيان: «ياللا بۆيەنەو». شەقۇن لە قەبرى كاكەمەم و يايەزىننى ھات. بەكر

گوتى: «ئاحا! دەست ھەلناگىن ئەوا لە قەبرىش چوونە بالى يەك»:

بەكر ئاغا دەلىن:

«مىر ئەتوو مىرىكى ساحب خاتىرى

لە ھەموو كاران عەيب و عاران لە من دەگىرى

خوشكى قەعبەي توو لە قىامەتتەش دەس لە خەلقى ھەلناگىرى».

مىر گوتى: «ھەموو كارىكى پىن كردم، دەنجا بىكوژن»

بەكر خۆى ئاويەتە نىوانى قەبرى كاكەمەم و يايەزىننى: خۆيى بەكرى لە نىوانى قەبرى

كاكەمەم و يايەزىننى كەوت، ئىستە بوو بە زى لەوئى شىن بوو.

كارى وان بوو تەواو

عرفۆ سەرتاپا خوار خۆى دە قوپى ئاوه

چەكۆش خۆى لە خمى داوه

بانگیکی خوشیان له بۆ مەم و زینیان لێ داوه
 به خەمناکی هەرکەسە بۆ ماله خۆی پۆیهوه و گه پاره
 خەبەریان به براھیم پادشای دا، یایە زینیش مرد، لەکن کاکە مەمیان ناشت.
 کئی بوو له براھیم پادشای زەنوێره
 گوئی: «ئیدی کەس پێم نەلێ له پاش مەم و زینان شاری جزیری نیگابدیره
 سبەحەینێ پاکێ نوغزو دەکەم دەچۆمی جزیری دەکەم سەر بەرەو ژێره».
 ئینجا کە سبەحەینێ بەیانێ داوه
 براھیم پادشا له خەوێ هەلستاوه
 دەلێ: «چ بکەم؟ له عەبیەت میرمەمی کوێرم بوون هەرتک چاوه».
 پووی تۆپ و سەریازی دە شاری جزیری کراوه.
 بەنگینە ناغای چووہ بوخۆی سەرکردەیه و زگی سووتاوه.
 پووی دە ماله بەکری کرد؛ هەرچی گەییە سەری بری، سینگی هەلێناوه.
 پووی دە ماله میرزێندینی کرد، قەتی یەک خەلا نەبوو، یەکی ناماوه هەتا بەجاریکی
 ئاساریان برپاوه.

جا خاتوون ئەستی کوینی دەبەر خۆی کرد، چوو له پیش براھیم پادشای پارەستاوه،
 دەلێ: «پادشا، مەم و زین چوون، ئاساری ماله بابم برپاوه».
 براھیم پادشا دەستی دەستۆی خاتوون ئەستی کرد، گوئی: «ئەتوو کچی منی ئەتووم
 له جیئ کاکەمەمی پۆناوه».

دەستی دەستۆی خاتوون ئەستی کرد، چووہ سەر قەبری مەم و زینان بە بیانییەکی
 تەواوه.

گەینە سەر قەبران، دەگەڵ لەشکر و قۆشەنی بانگیکی خوشیان لێ دەداوه.
 کئی بوو له براھیم پادشای نەوجوانە،
 کوێراییی گەییە هەرتک چاوه کانه،
 دەلێ: «بە سەرینی پیری بەشم بێن کوپی و زگ سووتانە».

پۆلە! خاتوون ئەستی نایەمەوه شاری جزیری؛ شاریکی بەدقەدەمە، ویستراحت
 گرانە.

پۆلە! شارەکە یەمەنێ، بێن کوپی ناغای و سەرەوێرانە».

خاتوون ئەستی دەلێ:

«لە سووی مەم و زینان وەختە وەرگەڕێم لە دینی،

نیچ باب و برام نەماون، لەکنیان پۆنیشم بە پەرژینی».

براهیم پادشا دەڵێ:

«پۆلە! شارەکی جزیڕیم بە بەرات دا هەتا مردنی بە قەرەتاژدینی»

«ئینجا ئەمن کاکە مەم چوو، هۆم کە وتۆتە بەنگینی».

قەرەتاژدین دەڵێ:

«چ بکەم براھیم پادشا؟ ئاغا یەتیم پێ ناکرێ، جگەرم براو،

«خزمەتی میرمەم گەلیک نەکرد، ئەمەگم بەهیچێ دراو».

«خولا دەزانێ کوپی تۆیە؛ بۆ ئەمەن هیچ کەسم لە شوێنەواری نەماو».

سەبەحینی تەدارەکی دەگرت هەتا حەوت پۆژان هەر خێر و قوریانی بۆ مەم و زینان

کراو، لە پاشان ئالایان هەڵکرد و بەیداغیان پاکیشاوه.

جزیڕ بە قەرەتاژدینی تەسلیم کرا. گەڕانەو بە دواو.

براهیم پادشا لە حەسرەتان کویری بوون هەرتک چاو.

دوازدە مانگ و بیست و چوار پۆژان لەشکریان هێناو بە دواو

داخل بە شاری یەمەنی دەبوو، هەموو کەس خۆی دە قوڕی ناو

بەنگینی کرد بە کوپی خۆی و بەسەر شاری یەمەنی داناو.

یا پەیبی! (پەحمان بەکر نەمری) بەچوار پۆژان ئەو بەندە ی بۆ ساحبی ئالمانی کرد

تەواو،

ئیسای پوحوڵلا لەسەر ساحبی ئالمانی راوستاناو

ئاغای ساحب بە ساق و سەلامەتی لە هەموو دەریایان پەریووە لە دایک و خوشکی

خۆت بکە سەلاو.

نه حمه دئاغای باله کی چ کوپی نه بوو. مه محمود دئاغای برای وی بوو؛ نه ویش چی نه بوو. هردووک ژنیاں عامیله دار بوو. خولا لاسی دا به نه حمه دئاغای، خانزادیشی دا به مه محمود دئاغای. لیکیان ماره کردن؛ لاس و خانزاد. دایکی لاسی نیوی شه من بوو. ده سالان نه حمه دئاغا ویی که وت، میردی پښ نه کرد. شیریک یاغی بوو. پیاوی ده شکاند، ده یخوارد؛ نه حمه دئاغا گوتی: «یان ده بین نه منیش بخوا، یان نه شیریهی ده کوژم». چوار سال بوو شه میی هینا بوو، نیلاقه ی نه ده کرد. گوتی: «بؤچی نیلاقه ی من ناکه ی؟» گوتی: «هه تا به ده سستی خوت دؤخینم نه که یه وه، نه من نه توو...».

نه حمه دئاغا سهر و بهرگی پوښی، چووه زگ شیری. شیر ده سستی به ده عوایه کرد ده گه لی. خولا فرسه ته نه حمه دئاغای دا، شیری خست. هه لاته سهری، سهری بری. ماندوویوو، له سهر پشته شیریه کی نووست، خوی لی که وت. له خه لقی بوو به شین و گریان؛ گوتیان: «شیر نه حمه دئاغای کوشت». ژنه که ی گوتی: «نه من ده چم. یان ده بین نه منیش بکوژئ، یان توله ی نه حمه دئاغای ده که مه وه». ژن ده سستی دا خه نجرئ. چووه زگ شیری. نه گهر چوو ته ماشای کرد شیر که وتبوو؛ نه حمه دئاغا له سهری دریژ بیوو. گوتی: وه للامی! نه وه شیر شکاندوویه تی، له سهر پشته خوی داناه. ته ماشای کرد سهری شیری بریوه؛ نه حمه دئاغا خوی لی که وتبوو. گوتی: «خولا که ی، نیلاقه ی من

نهکا؛ بزانم پیاوه یان پیاو نییه». دڅخینی ده کرده وه. ئینجا هه لاته سهری له سهر پشٹی شیري... ئینجا لاس له سهر پشٹی شیري گووراوه. هه لستان هاتنه وه مالئ.

خانزاد خان و لاس لیک ماره کرابوون؛ هه تا دوازه سالان. ده پاشان نه حمده ناغا مرد. مه محمود ناغاش مرد. شوش سالان تازیه ی نه حمده ناغا و مه محمود ناغای بوو. پاشی شوش سالان پیاویک چووبوو بۆ جه له بی؛ چوو بۆ نیو عیلى ماموودینان. له وئ چاوی به خه زالن مه لا نه بییان که وتبوو. هاته وه، گوتی: «لاسه شوپ عه مرته به هیچی چووه». گوتی: «بۆچی وا ده لئیی؟» گوتی: «مال خرانه بوو! نه پۆ خه زالن مه لا نه بییانم دیوه؛ ده گه ل پۆژئ ده عوايه دهکا؛ ئیدی هر بۆ توو چاکه». لاس هه لستا ولاتی باله کیانی به جئ یه شت. چووه نیو عیلى ماموودینان، چاوی به خه زالن بکه وئ. نه گهر چوو له وئ دابه زی، جه ویان گرت و ولاغه کیان به سته وه. بۆ خوئی چووه خزمهت مه لا نه بی؛ گوتی: «ها بایم کوئنده ری؟» گوتی: «قوربان! هاتوومه توکه ری». گوتی: «خه لقی کوئی، کوپی کئی؟» گوتی «قوربان! له گهرمئین هاتووم». مه لا نه بی گوتی: «نه حمده ناغا و مه محمود ناغای باله کی ده ناسی؟ گوتی: «قوربان خیر؛ خه لکی عیلى وان نیم». گوتی: «قه ننه داری ده توانی بکه ی؟» گوتی: «به لئ قوربانم ده توانم». کیسه و قه ننه یان دایه. لاس بووه قه ننه داری مه لا نه بی ده شهوانی قه ننه تن کرد. پۆژئکی خه زال هات به پیش چاوی دا. لاس گوتی: «نه وه کئی؟» گوتیان: «نه وه خه زالن مه لا نه بییان». لاس ده لئ:

«یای خه زال، نه قه ولت قه وله، نه شهرت شهرته، نه دینت دینه
هه زار باری ده نه حله تانت ببی له پیره دایکئ، له برا گچکه له، له بابی پدین شینه
نه من بۆ توو ده چوومه کوئستانی عه زیم و بوژگیته
ده سکیکی سۆسن و هه لاله م ده چنینه
ده سک به ده سکم کردن به ناویشمی دوکانیکم به ستینه
کاروانیک ده هاته وه له ده غل کرپنه
نه من به و کاروانه ی دا نه و گوله م بۆ توو ناردینه
نازانم نه و گوله ت پئ گه یوه یا نه گه یینه»
خه زال ده لئ: «لاس، نه من نه وانم له توو قبول نینه.
نه سهری سه هه ندی، نه قوچی قه زه نی، نه په ندوئی زه رزان، نه سهری ته شوئله ی،

نه مۆلى به رانى، نه كانيه خولای شتاقیان ده گه ل نينه».

لاس ده لئ: «ياى خه زال، چۆم لى هاتن، پردم لى هه لوه شينه.

نه من مه له وانتيك نه بووم له گۆمى ده شينه،

كيژ و كوپى هه مزاغايان، له من و توو دل به دنيا تر بوون، به پيشى من و توو سه رى نه و گولانه يان هه موو ده چنينه.

خولا مالى خيلا تى خراكا! ده گه ل به رگه ل و ميگه لان نه و گولانه يان هه موو پچرينه،

ده ستي لاسى باله كى قوله بوو، بۆ هه موو كوستانان نه گه يينه».

خه زال ده لئ: «لاس، دلت كردووم هيلاكه

له و گولانه هينديكيان ده به رى خوت پاكه

وه ره له به ر مالى مه دا هه پاكه

هينديك ده لئ: يا خولا پيرۆزت بى! هينديك ده لئ:

مو باره كى بى لاسى باله كى جوانتيكى چاكه».

لاسى ده لئ: له ماله مه لايان هه تا مالى سؤفبيان

له مالى سؤفبيان هه تا مالى مه لا نه ببيان

نه من ده لئيم: بيمه سه ياح؛ پۆمى بگه ريم ده گه ل هيندييان

بريا دارتيك بوومايه له دارى ده قه يسييان

بياندمايه چهنگ وه ستايان، شەقيان كيشتاباميه به مشاريان، بياندمايه به رده مى پهند

و كوشته رييان

هه لئيان هيتابامايه به په رتيكى تيلتاوسى، خاسه په نكيان كردبام به پوشت بالى سپى

سييان

بياندمايه به ر مالى كه وانتيكى هيندييان

هه لئيان داشتبام به ره و قووجى قه زه نن قه ندبلى مامه كووييان

له وئ پتيان كوشتبامايه، ده كاران، داىكى ده نئرييان

كوپه پكم كه وتبا له بلندان، شابالم كه وتبا له نووييان، له سه رى پئى شوان و كاوان

و ناسكه بيئرييان

هه لئيان گرتبام بيانبردمايه سه ر پازى كاننيان

له خوشيا منيان مه پ سه رچل كردبايه، هاتبانايه سه ر به ردى ده كاننيان.

سه ريكيان نابام ده بنى توورى؛ نيوه پاستم كه وتبا سه ر زارى شيرمه شكى له ملي

خۇيان قايم كردبام. لای دیکەم کەوتبا نیوانی ھەرتک شانان؛ بەسەرمدا ھاتبايە ھیزار دەگەل قەبەلێکی کەزبیان

جا ھەوتووێکم لەسەر بوايە مەرکە دەگەل خەلق و خولای خێلەکیان.
بێرێکی زۆر موسلمان ئەمنی ئەو عیلاتە دزیبا؛ بەدیاری و سەوقاتی بردبامی بۆ یای
خەزالی مەلا نەبیان.

یای خەزالی بە دەستی مەبارەکی ھەری گرتبام، بیناردمايە کن زێرێنگەری، زێرێنگەر
سەریکی زێرکەت کردبام، نێوھەپاستم ئەشەرەفیبەند، لای دیکەم دە دوو و ئەشەرەفییان.
زێرێنگەر لەسەر ھۆردک دەستانی پۆناپام، بەدیاری و ئەندام ھێناپامەوہ بۆ یای خەزالی
مەلا نەبیان.

یای خەزالی سەریکی بە قولکی گەردنیوہ ناپام، سەری دیکەم لە نیوان سینگ و
مەمیان.

ئارەقە شیت و شەیدای کردبام، باوھشیانی کردبام بە پەرچەمان، فەرماوش بوومايە
بە کەزبیان.

وہختی لەوێم لێ وەرەز دەبوو، بینابام لەنیو سەندووکیکی خاسەرەنگ، پۆژی بە نوغل
و نەباتی پەرورەدە کردبام. شەوێ قاسید بام لە مابەینی سینگ و مەمیان.

وہختیک لەوێم لێ وەرەز دەبوو، بیناردمايە سەر وەستایەکی گەوێل، دروستیان کردبام
بۆ نێرتکی تەشیان. ھەوت سالان پێی پستبامایە رانک و چۆغەلێ مێردووتیان.

وہختی لەوێم وەرەز دەبوو، قەرەواش و کەنیزان، ئەمنیان لە خەزالی بخواستایە،
دەیکوت: ناسکە تیرێکی عەجیبە، بە کەسی پەوا نابینم، نەکو زەحمەت و کوێرەوہری
بەدەنی، پۆژی قیامەتی خەلاس نابم لە خەجالەتیان.

وہختیک لەوێم لێ وەرەز دەبوو، بیدابامە بەر ئالچەیی کەوشی زێوان کەرت و پاری
کردبام، فرێی دابامە دەم کەوی و کاننیان.

لەوێ بۆ خۆم شین بووبام بە گۆرانیکی شەنگەبیان. بە بنم داھاتبا گیلان و گیلان،
خێلی سوورچی و زاریان،

مەسوو ھەوێلی پایزان، ئاخری بوھاران لە بن سێبەرم پۆنیشتا یای خەزالی
مەلانەبیان».

خەزالی دەلی:

«دلم پاناوہستی لەبەر ئەوێ غەمی، لەبەر ئەوێ ژانی.

ناوریکم به ربوو دهروونئ، ئیدی که م به ربوو دهروونخانئ،
نه به بای ده کوژاوه نه به بارانئ.

هاواریکم وه بهر خوڵای، ئی دیکم وه بهر پیغه مبهری ناخرزه مانئ.

لاسه! ئو په رچه مانم بۆ توو په روهرده کردوون هه رهک ناویشمی دووکانئ
ئه من ئو هه نیه م بۆ توو نیگاداشتی کردوو، هه زار و هه وسه مه لایکه تی جل و کیشه،
رهک مانگی مونه وه رایه، شه وقی داوه ته عهرز و ئاسمانئ.

ئو برۆیانم بۆ توو په روهرده کردوون، ده بێ شاری هیندی بۆ بدهن به دهرمان؛
دهستی بکهی به وه سمه کیشانئ.

ئو چاوانم بۆ توو په روهرده کردوون، ده لێ ئه سستیره ی گه لاویژه، له هه وشار و
عه جه مان هه لئ، هه ر ناشقیکی بیبینئ گونا می نامینئ پۆژی ناخرزه مانئ.

ئو کوڵمانم بۆ توو په روهرده کردوون، ده لێ فاتۆسه له دیوانی سولتانی
ئه سته مبولئ؛ میرزای قابیل له بهر شه به قی وی قه له می باوێته سه ر قاقه زی بۆ هه رچار
ده و له تان بنێرئ پۆسته و فه رمانئ.

ئو که پۆیه م بۆ توو په روهرده کردوو. مه گه ر هه ر هه یاسی دانا مه عنای بزائئ.
ئو لیوانم بۆ توو په روهرده کردوون، پیاری تاجر مه گه ر کلووری بێن ده نا قیমে تی
نازانئ.

ئو ددانا نه م بۆ توو په روهرده کردوون. هه ر ددانیکم گه وه ریکه، هه ر گه وه ریکم
قیمه تی ته وای نابێ به شاری کشمیرد و ئێزانئ.

ئو چه نه ی په نگ شاخی زیڕینی بۆ توو په روهرده کرد. دلم نایه ده مست وستای
ناشیی نیم، وه ستایه کی باش وه ستا بێن، سه بر سه بر، نه رم نه رم، زه حمه تی نه دا له مسقال
کیشانئ.

ئو گه رده نه م بۆ توو په روهرده کردوو، ده لێ شووشه ی گولاوییه چه ند خو شه لاس
و خه زال لیکدی بپه ژینن، لاس بلئ: یای خه زال، ئو شووشه گولاوییم بۆ له سه ر ده لاقه
دانئ.

ئو که شه فه م بۆ توو په روهرده کردوو، جووتیک لیمۆی کالئ له سه رن خاوپرسی
دارای لئ بووه به په رده کیلیی بۆته دهرزیی هه شته رخانئ.

هیندییک خال له نیو سینگ و مه مکانم ئو خالانه به بێن مامۆستا و موس ته عید
ده خویتمه وه: ئه لفن، میمن، خه تی قورعانئ.

ئەو بەژنەم بۆ توو پەرۋەردە كىردۈۋە. دەلىلى پىحانەى يەكسالەيە، بەنى ئادەمان شەۋاۋيان لىن ئاۋە خوناۋەكى پەپىۋەتە سەر پەلكان دەگەل زەردەى پۆۋى ھەۋەلى سىبەيانى.

ئەو شەلكەى پانانم بۆ توو پەرۋەردە كىردۈۋە، خۆى بۆ شۆپ بىكەۋە، سەرى خۆتى لەسەر پۆنى لە ماچكىردن و گەۋزلىدانى.

لاشەشۆپ! ەمەرم! ۋەرە. ماچانت دەمەن ھىچ كەس نەزانى.

گوۋىزىنگى پىيانم سىۋى سەر لكانە، بەئەمانەتى بەباغەۋانى داۋن لە ئىۋارەۋە كىشكى لىن بىكىشەن ھەتاۋەكو ھەۋەلى سىبەيانى.

لە سىبەينىۋە كىشكى لىن بىكىشەن تا ەسرىكى درەنگ مەلا دەلىن: «ئەللاھو ئەكبەر»؛ سۆفى دىننەۋە شادەت و ئىمانى.

لاس ۋەرە دور ماچانت بدەمەن، يەك لەباتى زەكاتى، ئى دىكە لەباتى كەلىمەى شادەت و ئىمانى».

لاس دەلىن:

يائى خەزال چ بىكەم ئەتوۋ لە متبەقى ئەمن لەلاى مىزدانە.

دلم بەخەمە دەروۋنم سەرەۋىزانە.

ئەتوۋ خانەخۆى ئەمن بىگانە؛

ئەگەر پاستە و دەمدەيەى ئەو ماچانە

شىشى لە چىغى پاكىشە تەشرىفى موبارەكت بىتە ئىرەكانە.

خەزال ھات دەستى دە ستۆى لاسى كرد. نوۋستىن پىگەۋە خەۋيان لىن كەۋت. مىرىداغ و مىرەمەدخاننى شوۋرچى و زراران ھاتن تالان و مالى عىلى ماموودىنيان؛ ھەموۋيان برد. پىرېژنىك مانگاي بەگوانەۋە چوۋبوۋ، گەيشتە لاسى و خەزالى. جىنۋى دايە گوتى: «سەگىباب ئەتوۋ دىتى دەگەل خەزالى ۋردە... دەكەى، مالى من بە تالان بەرن». لاسى خەۋى لىن كەۋتبوۋ، خەزال بەخەبەر بوۋ. خەزال بەپىر پىرېژنىۋە چوۋە؛ گوتى: «دايەپىرە مەگرى، لەجىياتى مانگايەكى بىستت دەدەمەن، لەجىياتى گۈللىكىكى بىستت دەدەمەن. لاس خەۋى لىن كەۋتوۋە بللا ۋەخەبەر نەيە». پىرېژن گەپاۋە دىسان لەۋلاۋە ھاتەۋە زگ لاسى گوتى: «حىزىباب! لە ۋلاتى بالەكىان ئەتوۋ... دەدا؟ ئەتوۋ ھاتوۋى مالى من بە تالان دەدەى».

يائى خەزال بەپىرەۋە چوۋ گوتى: «پىرېژن! دەنگى مەكە، بللا لاس ۋەخەبەر نەيە».

پیریژن گوتی: «وه لآمی ده گوی بابی لاسی ده پیم، بۆچ مانگای من به تالان بچی» دوو قهره واشان باوه شیینی لاسیان ده کرد، میشی لئ نه نیشی... نه و قهره واشانه ده گریان بۆ مآلی یابیان. هر یه کی هه زیان له کوپنکی ده کرد. ده یگوت: «ماله کیان چوو، نه مه یان پی ناخواری».

لاس سه ری هه لآنا گوتی: «نه وه چیه بۆچی ده گریین؟» گوتیان: «قوریان! میریداغ و میرحه مه دخان هاتن تالان و مآلی ئیره هه موویان برد.» گوتی: «ده نا خه زال ده گه ل من غه یان بووه».

لاس هه ستا به په له په ل ده یکرده لینگدانه
 لاس ده لئ: «مآلی وێرانم ولاتی باله کیانم به جی یه شت هاتمه ئیره کانه.
 ئیستا هه زار و چوارسه د مآلی خۆم و مام سه ره وێرانه
 خانزادخانی هه ریری بی ساحبیه و بی خودانه
 داخولا قاسیدی کتیه؟ هاتوته (?) خه زالی چاو جوانه
 نه مزانی ژن ده غه لئ پیشکاریان شه یتانه
 هه لبه ت به دزی من ناردوویانه، میریداغ و میرحه مه دخان هاتونه ئیره کانه.
 تالانی عیلى مه لانه بییان ده به ن، ده لئین: لاس مندا ل و نادانه.
 ده نجا قهره واش بۆن و دامه میتن.
 ماینی شخ خزم بۆ له به هار به ندی ده ریژن.
 زرتی داودی، پمبی نه زه ریم بۆ بیتن.
 خه به ریکی به میریداغ و میرحه مه دخانی سوورچی و زداران پابگه یه نن.
 نه گه ر هاتوون مال و تالانی مه لانه بی ده به ن، وریابن، مه پی خه زال له سه رینچاوه ی
 کانیه ئاو به دن له بژوینی بله وه ریژن.
 هه پاکن ماینی شخ خه زم له به هار به ندی بۆ ده ریژن؛
 زینیکی مورسه تی^۱ لئ بشه تینن
 جووتیک زه رگانم له بۆ بالانه نگن بۆ بیتن».
 نه گه ر ماینی شخ خزیان له به هار به ندی ده میتاده ره،
 پی ده پکیتف ده نا، ده که وته سه ره

عِیْلَی مہ لانه بییان پادہ وہستان ٹہوہر ٹہوہرہ،
لہ ژنانیان گریان و چہ مہرہ .

لاس دہ لئی: «یای خہ زال! خولاکہ ی چہ ند ماچی منت لہ سہرہ؟»
خہ زال دہ لئی:

«ٹاوریکم گرتوہ، نیبہ قہ رارم .
ہہ رچہ ندی دہ قہ رموی، ٹہ من قہ رزدارم .
تالانی عیلم چو خہ جالہ ت بارم
تہ خسیری من دہ گرن وا گوناہکارم» .
لاس دہ لئی:

«پیایوکی نادرم،
ٹہ من مالی ٹہو عیله ی بہ زامن ہہ لدہ گرم
دہ بی لہ سہر گیسکیکی ٹہو عیله ی ٹہ من ہرم .
ٹیتا بہ ٹیزنی خولای، سوورچی و زرارانشٹ لہ بؤ دہ گرم .
بہ شاہید بن کہ یخودا و پدیندارہ:

بزائن یای خہ زال چہ ند ماچ بہ من قہ رزدارہ
ٹیتا بزائہ چلؤن دہ یکہ مہ کوشتن و ہاوارہ،
ٹیتا تالانی سوورچی و زراران دہ گرم بہ یہ کجارہ،
ٹیتا مہ پی یای خہ زال دینمہ خوارہ .

لاس ٹہ گہر پکیفی لہ ماینی شن خز داوہ،
لہ نیو عیلی وہ دہ رکہوت، چو، لہ وی پراوہ ستاوہ .
لاس بہ نگ دہ کا دہ لئی: «داخوا، لہ چ تہ رہ فان مال نہ ماوہ» .

ٹہ گہر ہرکی دی لہ زینوی چو بہ ولوہ،
ٹہ گہر تہ ماشا دہ کا، لہ شکری میریداغ و میرحہ مہ خانی پراوہ ستاوہ .
لاس گوتی: «یای خہ زال! کہ س دہ گہ لم نہ یہ تہ دہ عوایہ،

نہ ما ہرچی ژنہ سہر و بہرگی پہ ش بین، ٹہ توو بؤخوت بہرگی سپی دہ بہر بکہ؛
ٹہ گہر ٹاورم داوہ، بزائم لہ کوئی» . ٹینجا ٹہ گہر لاس دہستی بہ جلہوی دادہ ہیتا، چوہ
خوارئ بؤ مہیدانن .

لہ شکری سوورچی و زراران دہ لئی: «قاسیدی عیلی مامودینان ٹہوہ تانی» .

هیندیک ده لئن: خولا مالئو بکا ویرانه،
نهنگو بۆ نایناسن که له گایه، نه وه لاسی باله کیانه.

لاس بانگ دئێن:

«هۆی میریداغ، میرحه مه خان گیانه!

تالانی خه زالو بردوه، له بژوینی نه له وه پێ، یای خه زال لیم دهکا گله بییانه،
بۆخوو تالان دهکم، لێو دهکه مه ئیخسیر مال و خهزانه».

میرحه مه دخان ده لئن:

«لاسی باله کی! نه مرم، بژیم، بمیتم.

به گۆپی نه حمه د ناغای باله کیدا ده پێتم.

نه گهر نه مرم، دهچم ولاتی باله کیان تالان دهکه م. خانزاد خانی به ئیخسیر دینم».

لاس ده لئن:

میریداغ، به لاسی بزانه،

شه پی کاوپان نییه شه پی به رانه.

ژنانو دهکه مه ئیخسیر، جی مالو دهکه مه سه بزخانه.

نهنگو چ هونه ریکو کردوه، هاتوونه نیو ماموودینان، ده به نه و مال و تالانه؟

مه پی خه زالئ، نه گهر له بژوینی نه له وه پێ لیم دهکا گله بییانه،

ده به نه له سه رینچاوه ی کانیا ناور بدرئ، حاجز نه بن بیئ و شوانه،

نه وه هاتمه مهیدانی، جا حالئ خوت بزانه».

نه گهر میریداغ واده زانی،

دهستی ده دا پمبی خوی، پای ده کیشا مهیدانی.

لاس ده لئن:

«نه من له مهیدانی خۆم ده بینم کاوئ؛

نه تو وهره، دهستی ماینئ شخ خز بگهر، لیم بکه سه لاوئ،

بلئ لاسه شوپ، میوانی خه زالئیم، له دلم ده رماوئ».

حه مه دخان ده لئن:

«نازانی وهک پلینگى چه نگ به خوینم؟

بالدار به ئاسمانیدا بهوا، بالانی ده وه رینم؛

نازانی خه زالئ دهکه م به ئیخسیر، نه تو ش به گۆپی نه حمه د ناغای باله کیدا ده پێتم».

لاس دەلن:

«های دادویدداد، زمانیکی پاگوزاره،

ئەتوو خۆت باوئ کن خەزائى، حیز باب دەشقەمى بۆت بېئ بە تکاکاره.

ئەى میرحەمەدخان، چى دېم لىن پامەمىنە،

پۆژ ئووە وەرگەرپا، درەنگە، زەبرى خۆت بوەشیتە».

ئەگەر میریداغ دەستى دەدا زەرگی خۆى، لە تەنیشتى خۆى هەلکەشاو، زەرگىكى

خەوالەى لاسى دەکرد، لاس خۆى لەبەر لاداوە

ئەگەر لە قەلبووزى پېشەوہى داو، لە پاشەوہى قەلتاغ شکاو.

لاس دەستى دا پمبى خۆى، پمبىكى لە میریداغى دا، لەسەر ئەسپى فېئ داو؛

پمبى لاسى دەسەر دلى میریداغى ماو.

لاس بانگ دىلن:

«ياى خەزال، بووى بە دەزىتەم.

لە میریداغ و میرحەمەدخانى دەگەل کێهەيان سویندخۆرى تا بە دەستى بەستەت بۆ

بیتەم؟

هەر کن قەسەى دەگەل ئەتوو یەک بى، حەمریکەم، بەخولای! ناپرەنجیتەم.

ئەوى ئەتووى دەگەل یەک نەبى، بەخولای! سەرت بە پېشکەش بۆ دیتەم».

ياى خەزال بانگ دىلن:

«هۆى لاسەشۆپى بالەکیانە،

ئەزت بى بە قوربان قەبەلى دە پەرانە،

هەرچى ئەتوو کەيفت دیتن، وەکیلى منى بۆ من خۆشگوزەرانە».

ئەگەر لاس ئەو قەسەى لە خەزائى دەبىستەو تەواو.

پکیتى لە ماينى شى خەز دەدا، پمبى لە سینگی میریداغى هەلدەکەشاو.

ئەگەر میرحەمەدخان وا دەزانن،

پکیتى لىن دەدا دەهاتە گۆشەى مەیدانن.

میرحەمەدخان دەلن: «نەرم، بژیم، بمیتەم،

ئەگەر نەرم، ئینشاللا، ولاتى بالەکیان و ماموودینانن پاست و چەپ بۆ تیک

دەپەریتەم،

ياى خەزال دەکەم بە جارىه، خانزادیش بەئىخسیری دیتەم».

لاس ده لښ:

«میرحه مه دخان، گیانه!»

نه گور نه مرم سهرت له مه يدانې ده بېرم، ژنانیشو ده کم به قابه خانه .
پمبی خۆت باوځي، زه بېری خۆت لڼ ده؛ شه پری به رانی به سر چوو، شه پری که لانه،
نه گور مه پری خه زالې چاک نه له وه پځي، کم شیر ده بڼ، بېری شکایه تم لڼ ده کن، یای
خه زال لڼم ده کا گله بیبانه:

دره نکه زه بېری خۆت باوځي نه وړې مه يدانه!»

میرحه مه دخان پقی هه لستاوه،

نه گور پمبی هه لده کښا، هه والې لاسی باله کیی داوه .

لاس سهره زه رگیکی له پمبی میرحه مه دخانی دا، له خوی لاداره .

نه گور لاس پمبیکی لڼ ده دا، له و شانی چه پهی داوه .

لاس بانگ دیلښ:

«هوی خه زالې، کڼل گوردنې به له ک چاوه!»

نه گور سویند خوری میرحه مه دخانی، به خولای له جیې خه ته ریم نه داوه .

بنیرم نه ره سوو و لوقمانی بڼمه سهرې بۆت بگڼر مه وه به دواوه .

هوی خه زالې بنیره کن میریداغ و میرحه مه دخانی، بزانه نه و عیله بۆچی تالان کراوه.»

هر جاریک ناروې وه خه زالې ده داوه،

یای خه زال ده تگوت سپیاسیبه پراوه ستاوه .

هه رچند عیلي سوورچی و زاری بوو، هه مووی له بانگهی ده دا، ده گه پراوه به دواوه .

نه وچار کڼ بوو لاسه شوپری باله کییه .

هه لې ده گرت میریداغ و هه مه دخانی سوورچی و زارییه،

به دیاری و پښکښ ده بیردن بۆ یای خه زالې مه لانه بییه .

نه گور لاس ده هاته خزمه تی یای خه زالې دووباره،

سه لاسی له خه زالې ده کرد نه وچاره،

ده یگوت: «یای خه زال! عه مرم، کڼ له سر ولاتی سوورچی و زاران ده که یه سوورباش

و نیختیارداره،

نه ی نه هلی نه و شاره ی، بزانه یای خه زال، چه ند ماچ به من قهرزداره!»

لاس ده لښ: «بلا بجم، مال و تالانی خه زالې بگڼر مه وه.»

لاس پکیتی لئ ددها، گه بییه له شکری سوورچی و زاران. گوتی:
«ئهی خه لقی سوورچی و زارانه!

بۆ خاتری بینای چاوانه

شوان و مه پی یای خه زالی کیهه یه له وانه له هه مووانه؟»

پێیان نیشان ددهان ئه و فه قیر و به سته زمانه .

لاس لینگی ددها نیو ئه وانه،

پێی شاد و شوکر ده بوونه وه ئه و شوانانه .

جا به پیر لاسی ده هاتن ئه و خانم و خاتووانه .

خاتووان هه ردوکیان ده لێن: «لاسه شوپ، بتبین به قوریانه

برا، بمانکه قه ره واشی یای خه زالی مه لانه بییانه .

بلا دژمن پیمان نه کهن بۆ حورمه تییانه،

پیاویکی بنیره سوورچی و زاران بلا پۆنیشی له سه ر جیی میریداغ و میرحه مه د

خانه» .

لاس ده لئ:

«خاتوونی، خاتوونی نه وجوانه!

جاری مه پی خه زالی له کوپیه؟ نه له وه پاره، نه کو لیمان بکا گله بییانه» .

لاس بانگی کرد: «ئهی شوانی یای خه زالی مه پی خۆت هه لاویره» .

مه پی خه زالییان هه لاوارد؛ هه رچه ندی خه لقی سوورچی و زاران بوو، په گه ل مه پی

خه زالی کهوت. باوه شینیان ده کرد، هه تا توژی لئ نه کهوئ، هه تا هاتنه وه نیو عیلى

ماموودینان. نه کهر هاتنه وه میرحه مه دخان پمبی له شانی درابوو. ناردیان هه کیمیان هینا

سه ری.

هه کیم هه کیمیکى ته واره،

میرحه مه دخانی ده رمان کرد، تا برینه که ی ساغ کراوه .

میریداغ مرد، ولاتی سوورچی و زاران بۆ ناغا ماوه .

سۆ سالان میرحه مه دخان له خزه ته ی لاسی پاره ستاوه،

یای خه زال ده لئ: لاسه شوپ نه توو نه تزانی ئه وه به باب و برای من له قه له م دراوه؟

«مه سه له حه ت نه وه یه، میرحه مه دخانی بگێرینه وه به دواوه،

ولاتی سوورچی و زاران بۆ سوورباش و ناغا ماوه» .

میرحه مه دخان ده لئ:

«لاسه شۆر، لاسه شۆری باله کییه!

ئه من ولایه تی سوورچی و زارایانم بۆ چییه؟

لیره پۆده نیشم له خزمهت تو و یای خه زالی به خوشک و برایه تییه،

قهت ناچه ولایه تی سوورچی و زاران به ناغایه تییه».

پۆژیکی لاس گوئی: «ماینی شێ خزم بۆ ده ریئن، ده چه پاوئی،

خه زال ده گه ل ئه من غه یانه، بۆ لای زیزیم، بزانی هه زنی له کێ ده کا.

دلم له جۆشه، ده روونم گه لیک بیابانه،

ماینی شێ خزم بۆ بیئن، زینی مورسه تی باوینه سه ری، بۆ بکێشن هه ردووک ته نگانه،

پمبی نه زه ریم بۆ بیئن، بیگرم به هه موو په نجانه،

زینی ئالفه وردم بۆ بیئن، قوئی خۆمی تن هه لکێشم، ئالفه ی بکه ویته سه ری هه ردووک

ملانه.

مه تالی هه وت قوبه ییم بۆ بیئن، تا پشتی باویمه هه رتک شانه، تاژی و تولانم بۆ

بانگ کهن، قه لاده م بۆ بیئن، ده ستۆی هه لکێشم، به ند و پسته ی ئاویشمینم بۆ بیئن

سه ریکی له قوئی خۆم بیهستم، سه ری دیکه ی بکه م شان به شانه،

پن ده پکێفی نتم، بکه ومه سه ری خوانی زینی، به ئیزنی خولا و په سوولانه،

پاوی خۆم باویمه پانکه پانکه ی خان تاوسی، وه نئو عیالی مامودینه،

که رویشکیکی گه رمه لانی ببینه مه وه، بیده مه شه قه ی پکێفان، ناسکه ی تووله و تاژیان،

بیگرم به هه موو ده ستانه،

ده عبایه کی به ده قه ده مه، جانه وه ریکی ناسک و نه رم و جوانه؛ بێنمه وه بۆ خه زالی کێل

گه ردن، خه می خۆی پن بکا گوژه رانه».

یای خه زال ده لئ:

«دیوته، چه ند سه رم به قوپه، بابانم وێرانه

دیوته چلۆن ئابرووم چوو له نئو عیالانه

نایه لم بۆت بیئن دگدگ و ده مه رقوپانه

نایه لم بۆت دانین جووتیک که وشێ میرزایانه

نایه لم زینی ئالفه وردت بۆ بیئن، قوئی خۆمی تن هه لکێشی، ئالفه ی بکه ویته سه ر

ملانه

نايەلم مەتالى حەوت قوببەت بۆ بېئىن، پىشتەى دە ستۆت كەى قوببەى بکەوئتە نئىوانى
هۆرتک شانانە

نايەلم پەمبى نەزەرەيت بۆ بېئىن، بېگىرى بە دەستانە،
نايەلم تازى كەللەزەردت بۆ بېئىن، قەلئەى ئاورىشمەت بۆ بېئىن، دەئەستۆى تازىيەى
هەلکەيشن، پىن بېئىن جوانە .

نايەلم بەن پىستەى ئاورىشمەنت بۆ بېئىن سەرى پىستەى دەئالقامەى قەلئەى هەلئىن لە
قۆلى خۆى بېسەستى، بېگىرى بە هەموو پەنجانە،

نايەلم پىن دە پکەيفى نئى، بکەوئە سەر خوانى زىنى، بەئىزنى خولاً و پەسولانە،
نايەلم پاوى خۆت باوئىيە بەرپە و بىبابانى لە دووى كەروئىشى كەرمەلانە،
دەعبايەكى ترسەتۆكە، خۆشەزە، گەلەك بىن ئىمانە،

پىشتى خۆى دە ئاوەدانىيان دەکا، بەرى خۆى دەکاتە چەرى سەخت و بلىند و بىن
سامانە

سوارى پاوئى ئەگەر كەروئىشى چاوپىن كەوت، بەرى دەداتى توولە و تازىيانە،

خولاً و پەيغەمبەرى لە فەكر دەچىن هەر چاوى لە توولە و تازىيانە،

هەر جەلەوئى شل دەکا، پکەيفى دەكوشى، نە هەورازى دەپارەيزى نە بەردانە،

دەترسم دەودەمىدا بگلى، زەرەرەى بېئىن، بابانى خەزالى وئرانە .

دەودەمىدا ئەرەسوو وا دەس ناکەوئى دەگەل حەكىمەىكى وەكى لوقمانە،

بېئىنمە سەر لاسى بالەكى، دەشقەمى چا بکاتەوئە ئەو بىرەنە،

لاسه شۆپ! وەرە دەس باوئى گەردنى زەرد، پاو هەر پاوى ماچانە» .

ياى خەزال لاسى گىپراو لەو سەفەرى گەورە و گرانە،

لەکنە خۆى پۆدەنا شان بەشانە،

باسكى خۆى دەکردە سەرىن، پىگەوئە دەبوون دەستەملانە .

ياى خەزال دەلئى:

«لاسه شۆپ! لاسىكى نەوجوانە،

ئەزت بىم بە قورىانە،

پاوى كەروئىشكى خۆشترە يانە ئەو ماچانە؟

ئىنجا شەو بنوو هەتاوئەكو سىبەيانى، مەلا دەلئى ئەللاموئەكبەر، سۆفى دىئىيوە شادەت

و ئىمانە» .

جا سبەحەیانئ کاکە لاس دەلئ:

«یای خەزەلئ نەوجوانە،

جا دەبئ مەرەخەس بفرەمووی، جارێکی بچمەوہ نیو عێلی بەلەکیانە».

یای خەزەل دەلئ:

«بەسەر ئەو ھۆرتوک چاوانە!»

کئ بوو لەو خەزەلئ نەوجوانە،

تەدارەکی دەگرت بۆ لاسی بەلەکیانە،

دەیگوت: «دەینێرمەوہ نیو عێلی خۆی بە وادە ی چوار پۆزانە.

بنێرم بۆی بێنن حدوودێکی بێ نیشانە،

تەدارەکی بۆ بگرم بەدڵ و بەجانە،

بۆی خەلات بکەم ئەو تۆکەرانە،

نەبا خانزادخان لێم بکا گلەییانە».

لاس دەلئ:

«یای خەزەل لەمن مەدە ئەوان تانانە،

خانزادخان لەتوو ناکا ئەوان گلەییانە،

یای خەزەل گیانە!

ئەتوو دڵت نەترسێ بەو قسانە.

ھەمووم ھەروەکو دایک و خوشکانە».

یای خەزەل وەکو کەللە ی شەکرێ،

تەدارەکیکی لە بۆ لاسی بەلەکی دەگری،

ئەگەر لاس دە ئەسپابی خۆی دەفکری،

دەلئ: «یارەبی، یای خەزەل لە چاوی منت کەوێ و نەمری!»

کئ بوو لە لاسی نەوجوانە،

تەدارەکی بۆ گرت برۆا بۆ نیو عێلی بەلەکیانە،

خانزادخان دەلئ: «ئەلحەمدولیللا شوکرانە،

لاسی بەلەکیم دێ میوانە.

نامۆزای خۆمە سەرکردە ی ھەموو عێلانە

ئینجا تەدارەکی بۆ لاسی بگرن، دەیکەم بە زێرەوشانە.

چل شه‌کم بۆ بیئنه‌وه ئه‌ویشی بۆ ده‌که‌م به‌خیر و قوربانه .
 به‌س نییه درژمن ده‌لێ: لاسی باله‌کی هاته‌وه ئیره‌کانه .
 ده‌بیئن سواره و تفه‌نگچیان، بده‌ن له سانه
 ئه‌لحه‌مدولیللا لاس هاته‌وه له‌ئێو عیله‌که‌ی ماموودینانه .
 خه‌به‌ری یای خه‌زالم بۆ بیئن، ده‌گه‌لم وه‌کو خوشکانه .
 لاسی ناردۆته‌وه ئیره‌کانه،

پیالوی له‌سه‌ر چاوانه
 بۆم به‌تال بکه‌ن مدبه‌ق و چادر و باله‌خانه،
 لاس ته‌شریفی هاتۆته‌وه هه‌موو دینه‌ کنی ئه‌و عیلامه .
 ئینجا ئه‌گه‌ر ئه‌و ته‌داره‌کی بۆ لاسی ده‌گیرێ خانزاداخانی هه‌ریڕی؛ لاس ناگاته مالن
 خانزادای، له‌سه‌ری هۆبه‌ی جله‌وی ده‌گیرێ .
 خانزادخان ده‌لێ: «لاسه‌شۆپی باله‌کی! پیتاودارم بی، ئه‌وێ پۆژی دیوانی خولای
 ده‌گیرێ .

وای له‌ خۆم بێ باب و ئیخسیری،
 لاسه‌شۆپا نابێ ئه‌توو ئه‌مه‌گی دایکه‌ قه‌له‌نده‌ره‌که‌ی منت وه‌بیری،
 یاره‌بی ئه‌توو وه‌ک کاکه‌مه‌می جوانه‌مه‌رگ بی، ئه‌گه‌ر به‌جێ ما له‌ شاری جزیری» .
 لاس سێ شه‌و و پۆژان له‌نێو عیلى باله‌کیان بوو پیاوه،
 قه‌ول و قه‌راری ده‌گه‌ل عیال و که‌یخوادی خۆی پۆناوه .
 لاس ده‌لێ: «ئه‌و قه‌راری ده‌گه‌ل خه‌زالم کرد، جا بووه ته‌واوه،
 که‌یخوادی عیلى باله‌کیان ئه‌وا ده‌پۆم ده‌وله‌ت زیاد و مال ئاوا» .
 پیاویک ده‌لێ: «لاسه‌شۆپا ئاخ‌ر ته‌داره‌کت بۆ له‌کن خانزاداخانی گیراوه؛
 ئاخ‌ر وه‌ره‌ بجینه‌ کن ئه‌وی لێ بکه‌ سلاره؛
 ئاخ‌ر دایک و بابی نین له‌ توو زیاتر که‌سی نه‌ماوه،
 هه‌زار و هه‌وسه‌د مالی هه‌یه، له‌ سوێی توو لێی شیواوه» .
 لاس ده‌لێ: «که‌یخواد، ردینسپانه!
 سویندم به‌سه‌ری خه‌زالم خواردوه، چی دی گیر نابم لێرانه .
 ئه‌گه‌ر دره‌نگ بچمه‌وه، خه‌زالم لێم ده‌کا گله‌بییانه»
 کن بوو له‌ لاسی گه‌رم کۆلاه،

ماينى شى خزيان بۆ هيئا، پيى ده پكيى ناوه؛
 نهگر وهنيو زيني كهوت، ناغايهكى تهواوه،
 دهگوت: «عيلى بالهكيان! دهولت زياد و مالى ناوا»
 خهبر به خانزادخانى هيريى دراوه.

خانزاد دهلى: «هاوار وهبر نهو خولايهى دونيا و قيامهتى كردووه پاوهستاوه
 بانگم وهبر نهو خولايهى هزرتى موساى له نوورى خلقهت كردووه و پوژى ههزار
 و يهك كهليمهى له بارهگاي وي دهكردهواوه.

يارهبي لاسهشوپ، ههپو، بپو، سهر نهيهنيهوه دواوه
 بزانه دهگل نهو عيل و مهخلوقهى چم لى قهوماوه:
 ههزار و هوسهه مالى بالهكان بهسهر نهمندا بهجى ماوه».
 لاس دهنيو عيلى بالهكيان بۆ نيو ماموودينان گهراوه،
 ئيتلچى و چهپهر مزگينييان بۆ ياي خهزالى هيناوه.
 قاسيد دهگوت: «ياي خهزال! بهسهرى توو، لاس دههاتهوه، خانزادخانى نهدي
 بهچاوه؛

نهگر خهياالى بكى لهبزي له لهبزي نهگهراوه».
 خهزال دهلى:
 «يا خولا! بهخيترتهوه تهداركيى چاكى بۆ گيراوه».
 لاس له زينوئى و بانووانى دهكردهشهپاوه.
 كهرويشكيى گهرمهلائيى دهگرت بهديارى و سهوقاتى بۆ ياي خهزالى هيناوه.
 لاس گهيبهه جى، له دهركى چادريى دهبوو پياوه،
 دهچوو له ياي خهزالى دهكردهسهلام و سهلاوه.
 ياي خهزال دهلى:

«عههليكوموسهلام و پهحمهتوللاهمى، سهرچاوى من شوپهلاوه،
 وهره دانیشه، بزانه له ولاتى بالهكيان چت داوه، چت لى قهوماوه؟»
 دهلى: «ياي خهزال بهسهرى توو لهبزم ده لهبزي خانزادخانى نهگهراوه؛
 گهليک گهليکم دلخوشي عيلهكهى داوه.
 ياي خهزال، زورت له خهجالهتم، پيشكيش و نهنعام بۆ توو نههيناوه.
 له عهيبهت خانزادهخانى ههروهرهكرهوتم، هاتمهوه بهدواوه».

یای خه زال ده لئی:

«هیچم پئی ناوئی لاسه شوپ وه کاری ده ستانم.

ئه من خانه خوئی، بووی میوانم.

ئینجا ته رخان به له مه مکانم».

لاس لهوئی ده بئی هه تا سبجه یانی،

ئهوئی شهوئی خوش راده برئی ده گه ل گوزه رانی.

سبجه یانی خه زال زویر و زگار داما. لاس لئی پرسى: «یای خه زال ئه حاجزییه ت بۆ

چییه؟»

یای خه زال ده لئی:

«لاسه شوپ! خو من له بهر ئه تووم نییه،

ئه وه له لایه کی دییه، کاریکی دییه».

گوتی: «به سهری من، پیم بلئی، بزانه ئه وه چییه».

یای خه زال ده لئی:

«به سهری خۆت سوینت داوم، چ بکه م، چاره م چییه؟

ئه گهر بیتو پیت نه لیم، ده بئی به غه یانه تییه،

ئه گهر دروشت ده گه ل بکه م، ئه وه ش ده بئی به پووچه شییه،

ئه گهر له و قسه ی بگه پئی، ده نگکردنی چاک نییه».

لاس ده لئی:

«یای خه زال! به سهری توو هر ده بئی پیم بلئی چاره نییه».

یای خه زال ده لئی:

«چ بکه م ئه وه یش بۆ من ده بیته خه م، ئه من بابان ویرانی

پییان گوتم: گولی شوپانی هه ن له چل پله ی عومانی

چرا و لاله ت ناوئی سه ره خو، دایسن هه تا سبجه یانی».

لاس ده لئی:

«یای خه زال! بزانه چۆن کارانت بۆ پیک دینم.

یای سهری خۆم نایه نمه وه، یان گولی شوپانیت بۆ دینم».

لاس ده لئی:

«ماینی شی خزم بۆ ده رینن به یه کجاری،

پرمبی نه زهریم بۆ بیتن ده گه ل جووته زه رگی خوندکاری،
خۆم ده سپیتم به خولا و به جه باری.
یا سه ری خۆم داده نیتیم یا گولی شوپانت دینم به دیاری». یای خه زال ده لئ:

«چ بکه م نه منی سه ر به تال و مل به کوینه»
ماینی شیخزیان بۆ له به هار به ندی ده رهیتنا،
ده پشتیان ده کرده وه زینه،
هه گبه یان بۆ ده هیتنا،
پریان کرد له نانی شه کرینه.
لاس ده لئ:

«یای خه زال! نه توو نه وه هه گبه ت بۆ چیه؟
نه نگو بۆم بیتن په مبیکی نه زه ری، که وایه کی دوولاییه.
زه واد ناچیته سه ر زاری هه تا گولی شوپانت بۆ نه هیتم به دیارییه». لاس مالتا واییی کرد، پۆی. خانزادخان پیتی زانی هه زار و هه سه د مالتی عیل بوو، بردی له سه ر پیتی لاسی چادریان هه لدا.

خانزادخان گوتی: «ده یگتیرمه وه نه وه دینتین به کوشتی بده ن». لاس ئاژوای هه تا گه یشته عیلی خۆی، به کن چادری خانزادخانیدا پۆیی گوتی: «ماله! چۆر پیکم ئاو بده ن». خانزادخان گوتی: «سوار پیاو به». لاس گوتی: «ناتوانم، ده بین برۆم، سویتند دراویم». لاس خانزادخانیه نه ناسییه وه؛ جا خانزاد ده لئ:

«نه توو، عه مره م، بۆچی نابی پیاوه؟
ئاخر نازانی نه وه عیلی تۆیه به بین ئاغازی به جن ماوه؟
به قسه ی نه وه قاعبه ی ده تننیره چل پله ی عومانی هه تا سه ر نه یه نیه وه دواوه». لاس ده لئ:

«قاعبه! بۆ جنیوت به خه زالئ دا، وات نه کرد پیاویم، نه نانت بخۆم نه ئاوه
نازانی، سویتند خۆری خه زالیم هه تا گولی چل پله ی عومانی نه ییتم له هیه کوی نابم
پیاوه».

له چادران ده رده چوو جا پکیتی لئ داوه.
خانزاد ده لئ: «جا قوپی کوئی وه سه ری خۆ بکه م؛ نه و جار نایه ته وه به دواوه».

لاس پکیتی لی دا تا چووہ چل پلہی عومانی.
 تہ ماشا دہکا چوار پالہ وان دہگہ پین دہکەن سہیرانی.
 نەگەر لاسە شوپیان دی لە زەمانی،
 ھەریە کە گوردزیکێ گەورەیان دانا لە سەر شانی
 لاس دەستی دا پەمبی نەزەری، گوتی: «بڵان ئەوانە بکوژم بۆ سەرکردە پێ بزانی
 سییانی سەر بری، ئەوی دی گوێ پچپی: «خەبەرئ بۆ سەرکردە بەرە بۆ پێ بزانی
 نەگەر لیتی پرسى، ئەو کە بوو، بۆ: ئەو لاسە شوپی بەلەکییە؛
 بە قسەى خەزائى ھاتووہ بۆ گولێ عومانی،
 خەبەرئ بدە بە سەرکردەکانی دی، بۆ ھەموو پێ بزانی».
 جا نەگەر پالە وان خەبەری بە سەرکردەى داوہ،
 سەرکردە دەلن: «ئەى پالەوانى من، ئەو چ بوو؟ چو لى قەوماوہ؟»
 دەلن: پالەوانیکە ھاتووہ لەولاوہ،
 دەلن: ئەمن لاسى بەلەکیم، موژدەى بدە بە پالەوانان تەواوہ،
 ئەمن لاسى بەلەکیم بۆ گولێ شوپانی ھاتووم تەواوہ.
 نەگەر خەبەر بە ھەموو سەرکردان دراوہ،
 ھەمووی خەپۆوہ، ھاتوہ لەولاوہ،
 ھەمووی نیکلامى لاسە شوپی بەلەکیان کیشاوہ،
 ھەمووی لەبەر دەستی پاوہستان دہتگوت ئیخسیرن، لییان قەوماوہ.
 دہیگوت: یان دہبێ شەپم دہگەل بکەن، یا دہبێ چل پلہى عومانی بکەن بۆلاوہ.
 دہیگوت: ھەموو پالەوان و بەناوین،
 دہیگوت: ئەتو دہفەرمووی تۆکەرین پاوہستاوین.
 دہیگوت: دہنا دہ بپۆن، پامەمیتن،
 ھوکمە دہبێ چل گولێ شوپانی بۆ بیتن.
 گولێ جسن بن خەزائى نەپەنجینن!
 بننن حاجی و مەلای شاری عومانی بیتن،
 ھوکمە دہبێ ئەو چل پلەن ھەموو بپووخینن».
 کە بوو لەو پالەوانانە تەواوہ،
 بەو شەوہى چل گولیان گولێ شوپانی ھیناوہ،

دهسک به دهسکیان کرد، ده هه گبهی لاسیان ناوه،

به ناویشمی دووکانن پیچراوه،

فهله یان هینا چل پله هه مووی پووخواوه،

خه لکی شاری عومانی هه موو دهسته و دوعا بۆ لاسی باله کی پاوه ستاوه.

لاس ده لئ:

«خزمینه! ده ولت زیاد و مالی ناوا»

گولی شوپانی هینا و گه پاوه به دواوه،

هه تا گه بییه چادری خانزادخانن، جا له وینده ریی، له چادری لادواوه،

خانزادخان ده لئ:

«نامۆزا به قوربانن بم وهره، ببه پیاوه

وهره، له کن نه من بخۆ پارویک نان و چۆرپک ناوه.

چه ند پۆژه، ده زه حمهت دای، گه لیکت کویره وهری کیشاوه».

لاس ده لئ:

«خانزاده! ناته واوه

وات نه کرد؛ نه نانت نخۆم نه ناوه،

«نه توو بۆچی جنیتوت به خه زالن به لکه چاو داوه؟

سویندم به سه ری خه زالن خواردووه، له هیه کوئ نابم پیاوه».

خانزادخان ده لئ:

«لاسی به لکه چاوه!

به قسه ی نه و قاعبه ی جاریکی سه ر نایه نیه وه دواوه.

هه پۆ، بپۆ، به خولام به زامن نه دای ته واوه

په بی، له و مه خسووده ی نه بیینی مراد و کاوه»

خانزاد ده لئ:

«لاس نه توو بۆ وا بن فکری؟

نازانی، عیلاتی خۆت نه وا به دووت ده گری؟

هه پۆ، بپۆ، په بی تیری چلکنان بتگری

جه دی پیغه مبه ری نه فه سی پیرخدری

یای خه زالن نه و گولانه ت به ساغ و سه لامه تی لی وهرنه گری».

نه گه ر له خزمه ت خانزاده خانن به پئی بوو، تووشی دوو پیسیان بوو به کی پئی چوار

پۆژان بوو یه کیان پئی شهو و پۆژیک بوو. نهو پئی یهک پۆژه که ی زۆر به ترس بوو، پئی چوار پۆژه که زۆر نه مین بوو. لاس له پئی یهک پۆژه ی پۆیی، نهو پئی شهو و لاتی چلکنان بوو، کهس نهیده ویزا بهو پئی یهیدا بپوا. لاس هه ر نهو نه ده ی زانی تیریکیان ناویتی. نه گه ر ناوپی داوه له بلندی بوو. لاس له ژیرلا زهرگیکی پیدادا کوشتی. له سه رپا هاته خوارئ. یهکی دی تیریکی ناویت، له پانی لاسی دا، زینی ده گه ل بپی. گوتی: «وه لاهی! ده ری نایه نموه، هه تا به ده سستی خه زالن ده رنه یه».

ناوای و هاته خواره.

هه تا ده گه یییه وه عیلى ماموودینان نهو جاره.

به پیرییه ده هات مه خلوق و یای خه زالن نازداره.

یای خه زالن ده لئ:

«به خیرییه وه، سه ر چاوی من، شوپره سواره»

لاس ده لئ:

«سه لامونه له یکه رم دووباره».

خه زالن ده لئ:

«نه توو پیم بلئ جارئ شوپانئیت به یئ کویره وه ری هیئاوه؟»

گوتی: «به یئ کویره وه ری هاتم، نه مئا تیریکتان له پانی من داوه:

سویتدم خوارد، گوتم: ده ری نایه نم، هه تا نه ییینئ خه زالن به له ک چاوه».

خه زالن ده سستی دا تیره که: هه رچه ندی کرد بوی هه لئه کشاوه.

خه زالن ده لئ:

«چ بکه م، چاوم کویر بوو، سه رم ده قوبئ نراوه».

خه زالن حوکی کرد، تیره که ی هه لئه کشاوه،

لاس بئ هوش بوو، زمانی شکاوه.

ناردی، حه کیم و عه تاری بۆ وی هیئاوه؛

حه کیمی له سه ر برینی وی داناوه؛

خه به ری به خا نزا دخانی هه ری ری داوه.

گوتی: «وه لاهی! نایه مه سه ری، به قسه ی نهو قه عبه ی وای لئ قه وماوه.

جه هنده م! با له ویش بپوا به ولاوه».

کئ بوو له لاسی به ناز و نه رجوو،

نه له مه دولیللا! برینه کانی پیکه وه خوش بوو،

لاس له و دهردهش پرگار نه وا بوو.
 لاس مه لستا به پټی خوی ده گه پاره.
 پوڅنکی سوار بوو، ده یکرد په شه پاره،
 برینه کانی چاک نه بوونه وه، سرله نوی ده کولاره.
 هرچند هه کیمی هاته سرئ عیلاجی نه کراوه،
 بڼ هوش بوو، زمانی شکاوه.
 خه زال ده نگی خه لقی دده، دوویاره له خانزادخان گټپاره؛
 خانزاده خان به عیله وه خوی ده قوپئ ناوه،
 گه بییه ولاتی ماموودینان، ده یگوت: «نه وه چ له لاسی قه وماره؟»
 ده یانگوت: «نه خوښکی گه لیک ته واره».
 خه زال و خانزاد ده چوونه سر لاسی پوڅه نیشن ته واره.
 خانزاد ده لئ: «مه لایان بانگ بکن، نخوینن یاسینن»
 کوپه کوپه ی باله کیان بانگ بکن؛ بکه نه وه گه رمه شینن؛
 هغه و سو فییان بانگ بکن، له خولای بیارینه وه، بکه نه وه ثامین ثامینن،
 ده شقم لاسی باله کی نه وچار نه مرئ به وی برینن».
 خولایه! که ره مدار و قادری!
 میوانی خولای دئ، پووحن له لاسی وهرده گری،
 نه وچار به جار یکی لاس دهمری و پاده بری
 خانزاد و خه زال قوپئ له خوی ده گری.
 لاسیان هه لگرت و بردیان له بۆ قه بری.
 ده قه بریان نا، له وی به جی ماوه،
 خانزاده خان به دلشکستی بۆ نټو عیلى باله کیان گه پاره؟
 خه زال له وینده ری به جی ماوه.
 خولایه! نه توو گه وره و نادری
 پروانه نه قلن (په حمان به کری)
 قه دری (ساحی بی ئالمانی) چو ن پاده گری،
 په بیی، (ساحی بی ئالمانی) بۆ خاتری دایک و خوشکی خوت نه مری

ناسر و مال مال

مه زن و ميرزاغا، ئاغاي ولاتي كويستانى بوون. كويستانه كه ش گاكاش باوؤمه ر بوو. له به غدايه ده گه ل كياي، براده ر بوون. سى و دوو سالان مه زنايه تىي كويستانيان كرد. جا مه زن باوؤمه ر له وان په دابوو؛ مه زنايه تىي لى برينه وه، حوت سالان مه زن بوو. ناسر و مال مال كوپى مه زن و ميرزاغا بوون. گه وره بوون. مه زن باوؤمه ر سى كچى بوون، يه كيكيان نيوى خاتوون ته ورىزى بوو، نه ويدي خاتوون نه سمه ر، سييه مين خاتوون په روه ر. حه زيان له ناسر و مال مالان كرد. خاتوون ته ورىزى بو مال مالى، خاتوون نه سمه ر بو ناسرى. نارد يانه كن مه زن باوؤمه رى، كچيمان بداتى بو ناسر و مال مالان؛ مه زن باوؤمه ر نه يدان. كچه كان سبجه نىن چوونه سه ر كانيه، شيو و كولى بكن. ناسر و مال مال هاتنه كن كچه كان؛ گوتيان: «نه وه بابو ناودا؛ وه رن ده گه لمان، هه لوگرين». خاتوون ته ورىزى گوتى: «نه نگو پياو نين، ده وه رن سويندى بو يه ك بخوين نه نه مه ميردى ده كه ين، نه نه نگو زنى بيتن. هه ستن؛ برؤنه به غدايه كن ئاغاي خوتان؛ يان بمرن، يان مه نسه بى بستين». مال مال گوتى: «كاكه ناسر! به خولاى، چاك ده لىن. نه وان له مه به غيره تترن».

بازيه نديان له قولى خويان ده ره ينا؛ هه ر چوار سوينديان خوارد. بازن و موريان بيكه وه گورينه وه، ده ولت زياديان خواست؛ سوار بوون. كاكه ناسر ده لىته وه كاكه مال مالىيه:

«خولاكەى چىيە ئو دىنيا فانىيە،
 دەبلا بېۋىنە خىزمەت وەزىرى بەغدايە بە تۆكەرىيە» .
 كاكە مالى مالى دەلەتتە وە كاكە ناسرىيە:
 «ئەمە لە خاتوون تەورىزى و خاتوون ئەسمەرى وە چەنگەن كەوت خاترجەمىيە؛
 جا دىناي پوون چ فايدەى ھەيە، چى دى قبول ناكەم ئو حىزىيە،
 دەچمە كەن وەزىرى بەغدايە بۆ تۆكەرىيە،
 يان سەرم دەچىن بە يەكجارەكىيە،
 يان دىمە وە بەئىزىنى خولای بەئاغايەتییە» .
 ناسر دەلەن: «مال مالى دلم لە كاو،
 تىرىكەيان لە بەدەنن دام، جگەرم سووتاو،
 داىك و بابمان لە ولاتى غورىيەت بەجىن ماو،
 دەنا ئو سەفەرە ھەر بۆ من چاكە، سەفەرىكى تەواو .
 خاتوون تەورىزى؛ خوشكىن دەولەت زىاد و مالى ئاوا»
 خاتوون تەورىزى دەلەن:
 «چ بگەم، برالە، لىم مەدە تانى
 ھەپۆ، بېۋ بە خولەت بەزامن دەدەم، بەئەمانەت بەپىغەمبەرى ئاخىر زەمانى .
 ئەگەر بەبىن مەنسەب بىيەو، برالە، لەو ولاتەى ناكەى گوزەرانى» .
 خاتوون ئەسمەرى دەلەن:
 «مال مالى ! ئەگەر دەپۆى، كۆرىم دەبىن چاوە .
 دەبىن بچنە كەن داىك و بابانو، بلىن دەولەت زىاد و مالى ئاوا
 ئەگەر ئو گەردنو ئازا بگەن، مەخسۇود و حاسىل دەبىن، لە خىزمەت مىرى بەغدايە
 كارو دەبىن تەواو» .
 دەلەن: «خوشكىن! دەرسم، بابم نەيەلەن بچم، بلىن: بگەپىيەو دەواو» .
 جا جىوتە سوارە، سوار بوون و لەوئى گەپانەو بەدواو،
 ھەتا دەھاتنە دەركى داىك و بابى خۇيان لەوئى دەبوونەو پىاوە،
 ناسر و مالى مال دەلەن:
 «داىك و بابى مە سەفەرى بەغدايە مان وە بەركەوتووە گەلىك سەفەرىكى تەواو .
 چ ھەيشىك لىزە بەكوپىستانى بۆ مە ماو؟

نیشناللا دهچینه بهغدايه، نايهينهوه ههتا کارن دهبن تهواوه».

ناسر و مال مال گهليک دهرفکری،

ئهوي شهوي لهکن دايک و باباني دهگری.

دايکی ناسر و مال مالان دهلین:

«پۆله! بپۆن به خولاو بهزامن دهدهم و دوومين بههزهرهتی خدری،

پۆله! گهردنو نازابن، دهشقهمن خولا دهستو بگری»

ههگر سوار بوون ئه جووته لاه،

بانگیکی خوشيان لئ داوه،

دهلین: «ولاتی کویتستانمان بهدهستهوه نهماوه.

خهلقى خيلاستی، دهولت زياد و مالی ناوا»

پئی بهغدايان پئ نیشان دهدهن سهبرسهبريان داژواوه.

چهند مهزليان لئ خوپی تا بيست و چاريان دهکرد تهواوه.

وهسبچهنيپا داخيل بهبهغدايه دهبوون ئه جووته لاه؛

بهکوچه و کولانی بهغدايه دا دهيانناژواوه،

ههتا دهچنه دهركی کيای دهبوون پياوه.

ولاغيان لئ وهگرتن بردياننه يهختهخانن، وهتاغيان بهوان نیشان داوه،

ههتا سن پۆژان پۆنيشتن پرسياريان لئ نهکراوه.

پۆژيکی کيای گوتي:

«ئهو ميوانه کويندهرين، له خزمهت ميری بيژراوه».

تۆکه رگوتي:

«نازانم؛ ئهوه کويندهرين. نايانناسم، ئهمن چم له ميواني توو داوه

لئی پرسم بلييم خهلقى کوي هاتووی لهولاوه؟»

کيای فهرمووی:

«تۆکه رهکي بن قهيدييه؛

بچۆ بزانه ئه ميوانانه کويندهرين، حاجهتيان چيه.

ئهوه سن شهوه ليژهن، بۆ هيچ سوال و جهوايبان دهگهڵ ئهمن نيه؟»

کن بوو، له تۆکه رهي جندييه،

دهچووه کن ناسر و مال مالی بهيهكجارهکيه،

دہلن: «میوانینہ! میر نہ منی ناردوۛہ کن نہنگو بہ ئیلچیکہ رییہ،
بزائم، نہوہ کویندہ رین و کاریان بہ من چییہ».

مال مال دہلۛتہوہ بہ ناسرییہ:

«قاقہ زیکی بو بنوسہ بہ دزییہ؛

«بلن: نہمہ کوپی مہ زن و میرزاغای ہاتوین، دہبینہ توکری وی بہ یہ کجارہ کییہ،
ولاتی کوستانیان لن بپیوین، جا لہ خولای بہرہ ژیر، نہگہر چارہ نہکا، ہیچ ہومیدی
دی نییہ».

دہزبہ جی ناسر قاقہزی دہنوسیہ.

موری لہ مال مالی وەرگرت، موری کرد بہ یہ کجارہ کییہ.

گوتی: عہری بکہ، خہتم پەوان نہ بوو، نہگہر عہییکی بین لیم نہکا بہگلہیییہ.

قاقہزہکە ی دا بہ توکری، گہراوہ بہ یہ کجارہ کییہ،

چووہ خزمەت کیای، قاقہزی لہ پیش دانا گوتی: «نہوہ چییہ؟
توکر گوتی:

«ئاغا، خولا بتکا پراوہ ستاوہ

نہمن چووزامن، قاقہزہ بو توو نووسراوہ».

میر قاقہزہکە ی مولاعہزہ کرد، داینا لہ سەر چاوہ،

گوتی: «نہوہ برازای منن لییان قہوماوہ».

جا کہ سبجہینن بہ یانی داوہ،

تہدارہکی ناسر و مال مالان لہ مالی کیای گیراوہ.

کیای فہرموی:

«نہوہ مہحرہمی مالہ منن؛ بوچی نہو وەتاغہ و بہوان داوہ؟»

کیا وای گوت بہو توکرانہ:

«خہلاتی بو ناسر و مال مالی بہرن، بیانیئیننہ ئیرہکانہ».

خہلاتیان بو بردن، ئاویتیانہ سەرشانانہ،

پیی خہلاتی کردن بہزیرہوشانہ،

لہ پلیکانان دہہاتنہ خوارن نہو نہوجوانانہ،

دہچوونہ خزمەت کیای بہئیکلام کیشانہ،

کیا ماچی کردن، دہستی ئاویتنہ نہستویانہ،

دهلئ: «پۆله! به خيڙين. نه گهر ته نكانه و بوو، بۆچی وا درهنگ هاتنه ئيره كانه؟
تا مه عموورم بناردايه كوستانن گاكهش باوومهري مالى مه زئم بگردايه تالانه؛
ئيخسيري مه زن باوومهرم، دههيتنا بهغداي گهره و گرانه.
ئيستا نهوا بۆخۆم ليڤه پاوهمستوم؛ ههرچي نهنگو دهلئين بهسهر نهو چاوانه.
دهبن سبجهينن هه لگرن زيت و مالى من، بچنه بهغدايه، سهودايه بكن، دهگه ل نهو
تاجرانه،

ههتا عهرزي وهزيره لئه عزه مي دهكهم، چلۆن دهبن نهو كارانه.
دهلئيم: وهزير بقبم بهقوريانه.

جووته برازاكهي من ئاغاي كوستانن بوون بهعهمبال لهو شارانه؛
خولا لئيت هه لئاگرئ له پياوي نهجيم تيك بدهي تهخت و مهكانه».
ناسر و مال مال دهلئين:

«ياپهبي، زۆر شوكر له دنيايه!

ولاتي كوستاننيمان لئ بهجئ ما له بۆ سهفايه؛

ئيستا هومئدي وهك كيامان ههيه له بهغدايه.

جا سبجهينن دهچينه بازارئ، دهس دهكەين بهساد و سهودايه؛»

كه سبجهينن بهياني بهردا پۆژ سهري دههيتناوه،

كه ولى خويان بهسهر شاني خوياندا دهواه،

ده ههموو شاري بهغدايه گهپان، قيمهت و نرخي شتيان پۆناوه هاتنهوه مالى كياي،
مهزليان بۆ گيژاوه

كياش له ديوانن خهبري بهوهزيري بهغدايه داوه.

نهوئ شهوئ قهناعهتيان كرد؛ قاقهزي خاتوون تهووريزي و خاتوون نهسمهري هاتوه
لهولاوه:

«چ بكهين؛ نه مه سويندخوري قورعانيين، خراپمان لئ قهوماوه!

كوردئكي كه لاش دريژي شارهزوري بهسهر خاتوون تهووريزين هه لوهستاوه».

نهو قاقهزهيان برد له پيش كيايان داناوه.

كيا دهلئ:

«پۆله مال مال! نهو ناحهقييه له من كراوه.

سهبرو ببئ ههتا لهكن وهزيري ههموو كاريكي دهكهم تهواوه»

هه‌لستان، بۆ مه‌نزلێ خۆیان گه‌پانه‌وه به‌دواوه .
 جا که سبچه‌پنێ پۆژ سه‌ری ده‌ره‌یتناوه،
 ناسر و مالّ مالّ چوون له بۆ بازاری ته‌واوه،
 سه‌ودایان ده‌کرد، بازاریان وه‌سه‌ر خۆیان ده‌گێراوه .
 ئه‌وئ پۆژئ خێریکی زۆریان کرد؛ پێنسه‌د تومانیان هێناوه .
 کئ بوو، له کیای موختاری،
 ده‌چوو له ناسر و مالّ مالانی ده‌کرد پرسیاره،
 ده‌لئ: «پۆله‌! ئه‌و پۆ چلۆنو پا‌وارد پۆژگاره‌؟»
 ده‌لئ: قوربان به‌سایه‌ی ئیلتیفاتێ توو هاتین به‌کاره .
 سه‌ودامان ده‌کرد هه‌زار به‌ هه‌زاره،
 پاش موخاریجی خۆن هێناومانه‌ته‌وه ئه‌وجاره‌» .
 کیا ده‌لئ:
 «ئهم قه‌ت شوکرانه نابژێرم به‌و کاره‌» .
 کئ بوو، له ناسر و مالّ مالّی گولباوه،
 سبچه‌پنێ ئه‌گه‌ر به‌یانی ده‌دا، پۆژ سه‌ری ده‌ره‌یتناوه،
 دیسان چوون له بازاڕی به‌غدايه، ساد و سه‌ودایان بنیادناوه .
 ئه‌گه‌ر پۆژیان لئ بوو ئاوا، دووکانی هه‌موو که‌س داخراوه،
 نه‌یانزانی شێخی عه‌ره‌بان بۆ سه‌ر به‌غدايه هه‌لستانوه،
 شێخی عه‌ره‌بان ده‌وره‌ی به‌غدايه‌ی گرت، چادری لئ هه‌لداوه .
 سبچه‌پنێ پۆژ بۆوه خه‌به‌ر بۆ وه‌زیره‌لئه‌عه‌زه‌می دراوه .
 ده‌لئ: «له‌شکرێکی گه‌وره‌ هاتوو، ده‌وره‌ی به‌غدازه‌مینێ گه‌راوه‌» .
 وه‌زیری به‌غدايه گوتی به‌ئێلچیه‌:
 «ده‌بۆ به‌چه‌په‌رییه‌،
 بچۆ، بزانه سه‌رکرده‌ی ئه‌و له‌شکره‌ی کتیه‌، له‌ چی شه‌قییه‌ .
 ئه‌گه‌ر میوانه، بۆچی نه‌هاتۆته‌ ئێره‌، به‌ئه‌ستۆی دا‌هێناوم خه‌جاله‌تییه‌»
 ئێلچی هه‌رپای ده‌کرد به‌هه‌نگاوه،
 هه‌تا ده‌گه‌یییه‌ چادری شێخی عه‌ره‌بان، ئیکلامی ده‌کێشاوه،
 عه‌رزێ ده‌کرد: «وه‌زیره‌لئه‌عه‌زه‌م ئه‌منی نارده‌وته کئ ئه‌توو ته‌واوه،

بۆچ ھاتتوھ لەوتی خستووھ تەواوھ، ئەو خەجالەتییە بەمن داوھ.

ئاخر ئێرە مائی واییە بۆ شام و نەھارم پێ نەدەبوو تەواوھ؟»

شیخی عەرەبان دەلی:

«بەخیرتی سەر چاوانم،

عەرزى وەزیری بکە، ئەمن شیخی عەرەبانم،

ئەمن دۆست نیم، وەزیرەلئەعزەمى بەدژمن دەزانم،

ئەمن چلۆن ئەو ئێلچییە بدوینم،

خەبەری بە وەزیرەلئەعزەمى پادەگەینم؟

یا دەبن بەغدايە بەجێ بێلێ، یانە ھەستەى حەوت سالانى لێ دەستینم».

ئەگەر ئێلچى ئەو قسەى دەبیست تەواوھ،

دەموودەست لەکن شیخی عەرەبان گەپاوھ،

گەییە خزمەت وەزیری، ئەو خەبەرە خۆشەى بەوى داوھ.

وەزیر گوتی:

«کیا بێنن، بزانی ئەو تەگبیرە چلۆن دەکری تەواوھ».

ئەگەر خەبەر بە کیای دراوھ،

ناردی لە ناسر و مال مائی گێپاوھ؛

دەھاتە دیوانى وەزیرەلئەعزەمى، ئیکلامى کێشاوھ.

کیا پۆدەنیشت بەعزێکیان قسە دەکرد تەواوھ.

کە وەزیر سەری ھەلێنا، جووتیک غەریبە لێرە پاوھستاوھ،

وەزیر دەلی:

«کیا ئەو تۆکرانەت کەنگێ گیراوھ؟»

دەلی: «ئەو تۆکەری من نین، ئی توون، لییان قەوماوھ.

»مەزن باوۆمەر لە کوێستانى دەری کردوون، ھەمووی کردوون بڵاوھ.

»ئێستا قەت نانێ شەوێکیان بەمستوھ نەماوھ».

وەزیرەلئەعزەم دەلی:

«جاری چ بکەین، دەگەل شیخی عەرەبانمان لێ قەوماوھ».

کیا دەلی:

«بئێرە خزمەت شیخی عەرەبان: مۆلەتم لێ بگری، ھێشتا کاروبارم نەبووھ تەواوھ».

ئەگەر كىيا وای گوتىيە،

وہزىرەلئە عەزم دەيناردە كى شىخى عەرەبان قاقەز و ئىلچىيە،

شىخى عەرەبان فەرموۋى:

«ئەمەن لە ھەستەى ھوت سالان زىاتر چى دىم تەلەب نىيە».

ئەگەر شىخى عەرەبان وای جواب داوہ،

قاسىدى وہزىرەلئە عەزم بە پەلەپەل گەراوہ،

موژدەى بۆ وہزىرەلئە عەزم ھىئا دەلئ:

«قورىان! خەرجى ھوت سالانم دەوئ تەواوہ».

وہزىرەلئە عەزم بەوہى زۆر مەشغول ماوہ:

«خولايە! ئەمەن ھەر خەرجم لە خەلقى نەستاندوہ چم بەكەس نەداوہ.

دەنگى لەشكرى بەغدايە بدەن، ئىنشاللا سىبھەينى دەيكەم بىلارە»

قاقەزىكى شىخى عەرەبان بۆ وہزىرەلئە عەزمى ھات: «ھەتا مانگىكى خەرجى مەن بىدا

موخارىجم بىكىش: ئەوا مۆلەتم داوہ».

وہزىرەلئە عەزمى دەكا فەكرئ:

«سىبھەينى دەعوايە، موخارىجى وى بە مەن نادىرئ».

كى بوو لە كىيى پەيدىن سىپە؟

بانگى كەردە ناسر و مال مالىيە:

«بۆچ ئەنگۇ سەرباز و قوشەنو لە ولاىتى كوستانى نىيە؟»

كاكە مال مال و ناسر عەرزىان كەرد بە كىيى:

ئەتو شىتتى ئەقلى نىيە؟

بۆچ ئەتو ئاگات لە دەردى مە نىيە؟

بۆ نازانى، لە كوستانى گاگەش باوۆمەرى ھىچمان بەچەنگ نىيە؟

بۆيە خۇمان ئەويتۆتە بەغدايە كى مامان بەتۆكەرييە،

ئەمە نابى بچىنەوہ ھەتا ھوت سالى دىيە،

مەسلەھەت ئەوہى مەرەخەس بفرموى، بچنەوہ سەوداى بازارپىيە؛

جارى وہزىرەلئە عەزم شلوقە، ھىچ ئاگاي لە خۆى نىيە.

ھەتا وەكو كىا و ناسر و مال مال ئەو قەسيان دەكەرد تەواوہ،

وہزىرى بەغدايە دەنگى لەشكرى خۆى داوہ، دەلئ:

«سبچه‌ینی شه‌ره، نازانم ده‌گه‌ل کیم لئ قه‌وماوه .

بابه ئه‌من له مالّه خۆم دانیشتووم خولاگیریی، چت له‌من داوه» .

سبچه‌ینی ئه‌گه‌ر ئاقتاو ده‌ره‌په‌پیه،

مالّ مالّ ئه‌وی پۆئی ده‌هاته بازارپیه،

ده‌یدی له هه‌موو دوو‌کانه وه‌ستا پۆنیشتبوو، سه‌ره پمب چاک‌کردنه چه‌خماخ دروست‌کردنه،

سیوان‌کارییه .

مالّ مالّ ده‌لی:

«مامۆستا بازارپ شلووغه، ئه‌وه چیه؟»

ده‌لی: برۆ به‌ولاره؛ ئه‌وپۆ کارم هه‌یه، چت له‌من داوه؟

مالّ مالّ ده‌لی:

«به‌خولای ئاسمانی!

»ئه‌گه‌ر پێم نه‌ئێتی چه‌کوچت لئ وه‌رده‌گرم، سه‌رت داده‌نێم له‌سه‌ر سندنانی» .

که وه‌ستای شیر‌گه‌ر سه‌ری هه‌لێناوه،

ته‌ماشای کرد کاک مالّ مالّ پاره‌ستاوه .

مامۆستا ده‌لی:

«بمبه‌خشه، کاک مالّ مالّ . به‌خولای ئه‌تووم نه‌ناسییه،

هه‌لبه‌ت ئه‌توو به‌و خه‌به‌ره‌ت نه‌زانیه،

ده‌لێن: شیخی عه‌ره‌بان هاتوو ده‌گه‌ل وه‌زیره‌لئه‌عه‌زمی شه‌پیه،

ئه‌منیش کارم هه‌بوو، بۆیه ئاگام له‌ توو نییه

مالّ مالّ ئه‌گه‌ر ئه‌و قسه‌ی ده‌بیست ته‌واوه،

ده‌ شوێنی خۆپرا پاس گه‌پاره‌ به‌دواوه،

هه‌تا ده‌هات و له‌ ناسری ده‌کرد سه‌لام و سه‌لاوه .

مالّ مالّ ده‌لی:

«ناسر، نازانی چ قه‌وماوه؟»

کاک ناسر ده‌لی:

«مالّ مالّ، ئاگام لئ نییه،

»پێم بفرموو ئه‌وه چیه»

مالّ مالّ ده‌لی:

«براله! شیخی عه ره بان هاتوو ده گه ل وه زیره لئه عزه می شه پیه .

نه گه نه مره، بژیم، بمیتم،

ماینی شی خزت بۆ له خاوی ده ردیتم،

زینیکی مورسه تی لئ ده کهم، تهنگانی لئ ده چه سپیتم،

قۆلی خۆمت بۆ ده ززییه کی عالق ویدی داودی هه لدیتم،

مه تالیکی حه یزه ران و حه وت قوبیه ییت بۆ له ملان ده شه تیتم،

دهستی خۆمت بۆ ده پمبیکی نه زه ری وه ردیتم .

جا براله! سبه یینی یا له مه یدانئ خۆم به کوشت ده ده م، یانه نانت بۆ له وه زیره لئه عزه می ده ستیتم» .

ناسر ده لیتتوه مال مالییه:

«براله! وا نییه، وه کی دییه»

نه گه نه مره، بژیم، بمیتم،

نه من ماینی شی خز له خاوی ده ردیتم،

نه من زینیکی مورسه تی لئ ده کهم، تهنگانی لئ ده شه تیتم،

نه من قۆلی خۆم ده ززییه کی ئالق ویدی داودی هه لدیتم،

نه من مه تالیکی حه یزه ران و حه وت قوبیه یی له ملان ده چه سپیتم،

نه من دهستی خۆم ده پمبیکی نه زه ری هه لدیتم،

سبه یینی له مه یدانئ، یا خۆم به کوشت ده ده م، یان نانت بۆ له وه زیری ده ستیتم» .

هه ردووکیان ته داره کی خۆیان ده گرت؛ خپوه تیکی دوو سه ریان کپی، نه سپایی

له شکریان دروست کرد؛ بۆ سبه یینی هاتنه خزمه ت کیای: «قوریان! نه مه سبه یینی

دیینه ده عوایه» . کیا ده فهرمووی: «وه رن، هه لده ن له ته ره فیکه وه» . سبه یینی له

به غدایه ده نگه له شکره در، وه ده رکه وت قۆشه ن له ده وری به غدایه ورت . وه زیره لئه عزه م

ده سه ر شیخی عه ره بانی کرد:

«نه من جهنگی مه غلویه ی نا کهم، سبه یینی مه یدانداریه» .

شیخی عه ره بان فهرمووی:

به چاوان! سبه یانی

نه گه ر پۆژه لات، ئینشاللا ده گرین گوشه ی ده مه یدانئ .

نه گه ر خه به ریان به یه ک داوه،

وهزير هيناي، ساز و چه قه نه و لوتی و په قاسی دانواوه،
 ده لئ: کتیه بۆ سبچه يني دهستی له سينگی خوی داوه؟
 سوباتي بکا وهزير بۆ خه لات و به راتیی پاره ستاوه،
 هر که سڼ سوباتم بۆ بکا مووچه و مواجبيکی زيادی بۆ ده که م ته واوه .
 سبچه يني هر که س بۆخوی چووه مهيدانن دهستی دا شيری خوی پاره ستاوه .
 پالوانی شيوخی عه ره بان هات له ولاوه،
 ده ستیان به داوايه کرد؛ ئی شيوخی عه ره بان سه ری پالوانی وهزيريان بړی، برديانه وه
 به داواوه؛

وهزيره لئه عزم زۆری خه مناک ماوه،
 ده لئ: «کيا! بزانه ئه مه چمان لئ قه وماوه
 شيوخی عه ره بان چی به سه ر ئه مه وه داوه .
 ديسان ئه گه ر سبچه يني به يانی داوه،
 پالوانی وهزيره لئه عزمی چو له مهيدانن، پاره ستا، نه عه رته ی لئ دراوه؛
 دويئن کن بوو هات له مهيدانن ئه و سوباته ی کرد، ئه و پۆش بڼ واوه»
 جووتیک پالوانی شيوخی عه ره بان پکئی لئ داوه،
 هات و گه ييبه مهيدانن، ده پالوانی وهزيری خوپی: «ئه سپابان دانن، بگه پتوه
 داواوه»

پالوانی وهزيری ده لئ:
 «ئه گه ر نه مره م، بژيم، به يئم،
 زگت ده دپم، هه رتک چاوت ده ردپم
 ئه گه ر نه مره م، سه ری شيوخی عه ره بانیش له بۆ وهزيری دپم» .
 ئه و پالوانانه داوايان ده کرد له مهيدانن،
 هه تا پۆزه وه رده گه را، ده گه ييبه مه حه لی چيشتانن،
 شيوخی عه ره بان ده نيرتته خزمه ت وهزيری:
 «بلا، ئه و پۆ پالوان وچانيان بڼ، هه تا سبچه يانن» .
 وهزير فه رموی:
 وچاندان نييه، ده بڼ يه کيان يه کن بکوژن له مهيدانن
 «بڼ سووچ و تاوان بۆچی هاتوته سه رم، ليم ده بپړی پړی گوزه رانن؟

ئەمن ھومئەدەم خولایە دەگەڵ پێغەمبەری ئاخەرزەمانی»
 پالەوانی شیخی عەرەبان سەری پالەوانی وەزیری بێی بردیە وە بەدواوە،
 وەختیک بەسەردا ھات پۆژئاوا،
 تەماشایان کرد، تەدارەکی دوو غەریبان گیراوە.
 وەزیر گوتی:
 «ئەو کێن، دێن دەھانیە؟
 ئەو غەریبەن بێنە کن ئەمن ئۆریان بەدەمی گەنج و خەزێنە و مالی دۆنیایە».
 نایبی وەزیری چووە کن ئەوانە:
 «وەرن؛ بابم، وەزیر تەڵەبو دەکا بەدڵ و بەجانە».
 دەلێن: «قوربان! نایەینە کن وەزیرەلئەعزەمی، وەزیری گەلیک گەرە و گرانە.
 ئەگەر شیخی عەرەبان بەدەستی بەستە و سەری شکستە ھێنامانە ئێرەکانە،
 ئەودەمی بە وەزیرەلئەعزەمی عەرز بکە، جا بە ئۆگەرمان بزانە».
 نایب ھاتەو خەزەمت وەزیریە:
 گوتی: «نایب، ئەوەت نەناسییە؟»
 نایب دەلی: غەریبەیی شارانن: نازانم ئۆیان چییە؟
 یانە ھێند مەردی چاکەن قبوڵ ناکەن کەمیە؛
 یانە ئاشقن، ئاگیان لە خۆیان نییە،
 یانە ئەو پووتن، لات و لووت، پەیدا دەکەن نانوییە».
 کئ بوو لە ناسر و مال مالی نازدارە،
 نوژی شیوان سوارە بوون ئەو جووتە برا و سوارە.
 یەک دەچوو ئەوسەری، یەک دەچوو ئەوسەری؛ بەقۆشەنی شیخی عەرەباندە دەھاتنە
 خوارە.
 ھەدی مال نۆستان بوو، دەبوو بە چریکەچریک و ھاوارە.
 باب دەگەییە گوپی، لێی دەدا، دەیگوت: «نەیکەم قوتارە».
 مال مال دەپێشدا گەییە چادری شیخی عەرەبان، پستی ھەلبێی ئەوجارە.
 شیخی عەرەبان دەپەپی پەییکی لێ دا، کردیە ئێخسیر بەیەکجارە،
 سەری شیخی خویی پێدا دەھاتەخوارە.
 دەودەمیدا گەییە ناسری نازدارە.

گوټی: «شیخی عه‌ره‌بان هر ده‌کوژم یه‌کجاره».

مال مال ده‌لئ:

«ئو غه‌له‌ته‌ی مه‌که، ئو وه‌ ئیخسیری منه، بۆ وه‌زیری گه‌لێک به‌کاره».

ناسر و مال مال شیخی عه‌ره‌بانیاں گرت، بۆ مه‌نزلی خۆیاں هێنا خواره.
گه‌ینه مه‌نزلی له‌وئ بوون به‌رقه‌راره.

له‌شکری شیخی عه‌ره‌بان تێک نیشته‌وه، ناساری برپا به‌یه‌کجاره.

ناسر و مال مال دێن له‌پێش شیخی عه‌ره‌بان، راده‌وه‌ستان ته‌ستو خواره
شیخ ده‌یفه‌رموو: «پۆنیشن» ئیکلامیاں ده‌کێشا سێ جاره.

گوټی: «ئه‌نگز چ که‌سن؟» ناسر گوټی:

«قوریاں! ئو ئا‌غایه، ئه‌منیش تۆکه‌ریکم له‌وی ده‌ بێکاره».

حوکمی کرد، مال مالی دانا ئو جاره،

ده‌گه‌ل شیخی عه‌ره‌بانی کرد گو‌فتاره،

ئا‌فتاوه و له‌گه‌نی هێنا به‌یه‌کجاره.

گوټی: «بێنه سه‌ری خۆت بشۆ، برۆ ئێو له‌شکری خۆت ئه‌وجاره».

گوټی: «سه‌رم ناشۆم، ناگرم قه‌راره؛

سو‌باتی ئه‌نگو له‌ عه‌رزێ ناده‌م، به‌حه‌قی پادشای جه‌باره

خولا‌گیری وه‌زیره‌لئه‌عه‌زمی بووم، سه‌رم نابێ قوتاره».

له‌وئ پۆنیشن، هه‌تا سبه‌ه‌ینێ بوون به‌رقه‌راره.

ناسر و مال مال گو‌تیاں:

«قوریاں! ئازادمان کردی؛ سه‌ری خۆت هه‌لگره‌ برۆوه خواره».

گوټی: «سه‌رم بیه‌ن ده‌بێ سو‌باتی ئه‌نگو بیه‌ن به‌رقه‌راره».

سبه‌ه‌ینێ هه‌لستان و بۆ خزمه‌ت وه‌زیری چوونه خواره.

وه‌زیر له‌سه‌ر به‌رمالێ بوو، ده‌یگوت: «یاخولا‌ی که‌ره‌مداره!

ئه‌وجار له‌ چه‌نگی شیخی عه‌ره‌بانم بکه‌ی پزگاره».

ئه‌گه‌ر ته‌ماشای کرد، دوو که‌سان ئیخسیریکیان هێنا خواره.

ده‌یگوت: «خولا‌یه! ئه‌وشه‌و شه‌پ له‌ چ ته‌ره‌فێکی کراوه له‌و شاره؟»

ته‌ماشای کرد، سێ که‌سان ئیکلام و ته‌مه‌نایان ده‌کێشا ئه‌وجاره.

وه‌زیر ئاو‌پی ده‌داوه، ته‌ماشای ده‌کا، ئه‌وه شیخی عه‌ره‌بانه، وا بێ ئیختیاره.

پاس بۆوه، قۆلى گرت، له كنه خۆى داده نا ئه و جاره،
وه زير ده لئى:

«شىخى عه ره بان! ئه توو عه ره بستانت پى كه م بوو پيشكىشت بى ئه و شاره،
بلا له چه نكى توو بيم پزگاره» .
شىخ ده لئى:

«پهوپهش بووم و خه جاله تباره؛
بفرموو، جه للابت بىن له ئه ستم دهن ئه و جاره .
وه زيرا! له و جووته تۆكه ره ی خۆت بكه پرسياره
قه ت باب كوپى خۆى وا له ته نگانه ی ناكا پزگاره
له هيچ ده و له تان وه چه نگ ناكه ون ئه و ئه مينداره،
ئه وه تۆكه رى تۆن خزمه تيان وا به كاره
تۆكه رى چاك بۆ ئاغای دايم وه ك براى به رقه راره» .
ناسر و مالى مالى جوابيان داوه:

«ئه مه تۆكه رى وه زيرى نين، تۆكه رى شىخى عه ره بانين هاتووين له ولاوه» .
وه زير ده لئى:

«پۆله! هه رچى ده فهرموون، به سه ر ئه و چاوه» .
ناسر و مالى مالى له وه زيريان كرد حاشايه،
ده لئىن: تۆكه رييه ت ناكه ين نامانه وى مالى دنيايه .
وه زير ده لئى:

«بۆچيو ناوى مالى دنيايه؟»

ده لئىن: وه كىل و مامى مه كيايه .
تۆكه ر ته عين كراوه،

چوون كيايان له ولاپا هيناره،

كياى گه يشتى له ديوانى وه زيرى كرد سه لاوه،

ده لئى:

«وه زيرا! ئه وه برازاي منن، ئه و سوباته بۆ توو كراوه .

له عه وه زى ئه و خزمه ته ی ئه و سال جه وت ساله له كوستانى گاهه ش باوۆمه رى

ده ركراوه» .

وه زير فهرمووی: «ته لب بکن مالی دنیايه؛
هرچی ته لب بکن ده يانده من به غه يره زی شاری به غدايه» .
ناسر و مال مال وه جواب هاتن به يه کجاری:
«ئه مه هر ولاتی کویتستانمان ده وئ به ئیختیاری؛
ده بن مه زن باوومه ری بکوژین، قهت نه بن پرسپاری،
خرج و بیگاری ناده بن به به غدا شاری،
ئه گهر نه مانده نن ولاتی کویتستان به يه کجاری،
لیره ده بیننه تۆکه ر نارۆینه وه له شاری» .
ئه گهر ناسر و مال مال ئه و قسه یان ده بوو ته واوه،
وه زیره لئه عزمی دهستی له سهر سهری پۆناوه،
جیبه جی حوکیان بۆ سادیر کراوه،
بۆیان مۆرکردن، وه رگیراوه
خرج و بیگاری ولاتی کویتستان هه لگیراوه
مه ره خه ستیان کردن گوتیان: «ده ولت زیاد و مالی ناوا» .
گوتیان: «قوریان ئه گهر ئه مه تۆکه رین عه رزیکی دیکه مان ماوه .
«قوریان سهری شیخی عه ره بان ده بپی یا مه ره خه سستی ده کی ته واوه؟»
وه زير فهرمووی:
«ئه وه برای منه، عه ره بستانیش هه ر ئی وی بئ، به غداشم به وی داوه» .
شیخی عه ربانی ده لی:
«وه زیره لئه عزم خولا بتکا پاوه ستاوه!
سه رتیکه هیناومه نایبه مه وه دواوه» .
وه زير ده لی:
«وا پتک نایه،
شیخی عه ره بان ده گه ل ئه من برایه؛
ئه وه شاری به غدايه م به گه ردن ئازایی دایه،
بزانم ئه من ناخزمه تيم چ بوو؟ شیخی عه ره بان به منی نیشان دا ئه و جه فایه» .
شیخی عه ره بان ده لی:
«به خولا خه جالهت بووم له دنیايه،

هه تا بۆ خۆم زیندووم، ولاتی عه ره بستانم پیشکیش کرد، هه ره مبارهک به توو بێ
شاری به غدایه

مه سه له ههت نه وه یه نه و تو که رانه بکه ی ئازایه».

وه زیر ده لێ:

«چ بکه م کوپی من، مامیان کیایه،

به پۆن بچه وه سه ره ولاتی کوێستانی؛ هیچ که سه نه ناسن له دنیایه،

هه تا ههوت پشتیان ده به پێ هیچ که سیان نه یه ته وه شاری به غدایه،

نه گه ره به غدا ده عوای لێ به قوم، ناسر و مالمال نایه نن تیپ و سوپایه،

به پۆن مه ره خه ستیان بکه کیا گه ردنیان بێن خوش و ئازایه»

جێیه جێ نیکلامیان کیشا، گه رانه وه به یه کجاره کییه،

کا که مالمال ده لێته وه کا که ناسریه:

«نه من قهت شتاقه شه وی دی لێره گیر نابم، هه تا نه چمه وه کوێستانی مه زن باوومه ران

خزمهت خاتوون ته ورزییه».

ناسر گوتی: بلا نه وشه و لێره گیر نه بین کاریکی واش بکه م خه تام نه بێ».

کا که ناسر ده لێته وه کا که مالمالیه:

براله نه گه ره بۆ گه وره یی ده لێی له وه زیری زیاتر ده به غدایه دا که سه له توو گه وره تر

نییه،

نه گه ره بۆ ریز و زه مبه ری ده لێی، له ده بووتخانه ی تو م هه لدراره ته وه هه زار بار ریز و

نه شه رفیییه

نه گه ره بۆ ماینی ده چاک ده لێی له ئیخته خانه ی به ستراره ته وه دووسه د ماینی له مه پ

وه زیره لئه عزمیه،

خولا نه و جاوجه لاله به توو بدا ژن له بۆ توو قات نییه.

وه یزانه گراوی مه زن باوومه ری له دایکی خو ی نه بووه به کیژییه».

مالمال ده لێته وه کا که ناسریه:

«نه گه ره بۆ گه وره یی ده لێی، له کنم به گه وره یی گاواییکی نییه،

نه گه ره بۆ ریز و زه مبه ری ده لێی، به هه مووی له کنم به قه د شاییه کی نه و زه مانه ی

نییه،

نه گه ره بۆ ماینی ده چاک ده لێی، به هه مانم له کنم به گۆله بارگینیکی کورتانی سه ودا که ران

نییه،

قات شتاقه شهوی دی لیله گیر نابم، تا نه چمه وه کویتستان مه زن باوومه ری خزمهت
خاتوون ته ورزییه

ناسر ده لئی:

«دلم برینداره، جه رگم سووتاره،

ئه توو براگه وره ی منی ئیختیارم پئ نه ماوه،

که نگئی ده فهرمووی ماین زین بکهین، بپوین به ولاره؟»

مال مال ده لئی:

«ئه مه ده رفکرین،

ئه گهر ده لئی تا ته داره کی بگرین،

ئه وشه و بپوین به سهر خهنده قی به غدایه دا پابرین».

کئ بوو له ناسری به نه رجووه،

ته دارکینکی زۆر چاکی له بازاپی گرتووه،

هات ماینی خۆی و کاک مال مائی زینکردووه،

چوونه ده رکی کیا، ده ولت زیادیان خواستووه.

کیا ده لئی:

«به خیرین، سه رچای من، جووته مه رده که ی مهیدانئ؛

وه زیر زۆر و منهت لئ هه لده گرئ، به غداو ده رهیناره له تهنگانئ.

بپوین ترسو نه بئ بۆخۆم پاوه ستاوم له دیوانئ،

وه زیری به غدایه له نگو زیاتر هیچ کهس به برای خۆی نازانئ،

هه پوین بپوین، به خولام به زامندان، به نه مانهت به پیغه مبهری ئاخززه مانئ».

کئ بوو له جووته سوارکی نه ولاره،

سه ری جلّه وی خۆیان بادا،

گه پانه وه به دواوه.

سه برسه بر، نه رم نه رم، له به غدایان ئاژوا، له بۆ کویتستان گه پانه وه به دواوه.

نوێژی شێوانیان به سه ردا هات له ویی پاوه ستان ته واوه،

جلّه وی خۆیان گرت له ویی بوون پیاوه.

بۆ شه ویی له ویی نووستن مال مال خهونی دی ده خه ویدا، خاتوون ته ورزییان دابوو

به کوردیکی که لاش درێژی شاره زوورییه. مال مال هه لده ستئ له جی خۆی ده گریا ناسر

گوتی: «براله ئەتوو بۆچی دەگری؟ پیاو دەچیتە سەفەرێ، ئەسپ و زینی نایە نێتەوه؛
پیاو دەچیتە سەفەرێ دەمرێ. پیاو قەرزدار دەبن. ئەمە ئەلەملای سوباتمان کردوو،
دەولەتمان هەیه، بەئیختیار دەچینەوه کوێستانێ، بۆچی وا دەگریی؟

کاکە مāl مāl دەلێتەوه کاک ناسرییه؛

«ئەمن ئەوشەو خەونیکی گەلیک عەجیبم دەدەییە،

گراوی منیان داوه بەکوردیکی کەلاش درێژی شارەزورییه،

بابی بەخەنجەرێ لێی پادەسا برالە ی بەشیری پووتییە،

لە ترسی شیر و خەنجران سوێندیان لەبیر خاتوون تەورێزی بردییە،

ئێستا داویانە بەکوردی کەلاش درێژ، لای لایە دەکا بۆ کوپی کوردییە،

وا دەزانێ ناسر و مāl مāl لەسەر دنیا یە نییە،

بەدەستی پێ دەکەن هاوێر هاوێری مەپیە،

بەزولفان پێ دەپێسن تەشییە،

بەلاقان پێ پادەژێن لانکی کوپی کوردییە.

پۆژی هەتا ئێوارێ دەگری لە بۆ ناسر و مāl مالان، لەبن زمانێوه دەلێ:

ناخ بمرم لە بۆ جووتە سوارەکە ی پۆمییە»

ناسر دەلێتەوه مāl مāl ییە:

«براله خەونت پاستە، درۆی لە بۆ نییە،

وانییە وەکی دییە

ئەوه گراوی منە ئی توو نییە،

مāl مāl دەلێتەوه ناسرەدینی:

«براله ئەوه شاری بەغدا یە نییە لێم بشیوێنی،

هەر کەسێکی ئەوێ بچیتە کوێستانێ مزگێتێکم بۆ بێنی

خوشکۆلێکم هەیه، دەیدەم، سالتی دەرە ئەق پۆزگاری خەمی خۆی پێ بپه‌وێنی؛

پیرەداکیکم هەیه ئەویشی دەدەم با لانکە ژێنم؛

ئەگەر بەوه‌شم لی قایل نەبی پیرایبێکم هەیه دەیدەم سالتی بەسەری بەزمانی گەرمین

و کوێستانێ بۆ پێک بێنی،

ئەگەر بەوه‌شم لێ قایل نی برا یەک هەیه، سالتی جووتە کەلێکی دە مس نی حەوت

زەویانی لە بوورە و بەیاری پێ دەرینی».

کاکه ناسر ده لیته کاک مال مالیه:

«براله له سهر کیت هه یه، ئه و ناز و گله ییه،

خو ئه وه هه ده عوای هه موو ده و له تان نییه،

ئه من بۆت ده چم به دهستان نه کو به سه رییه،

پێگای بیست و چوار پۆژان به ماینێ شێ خز له مابهینی براهه تیدا چ نییه

ئه من بچمه وه کو یستانتی به چی ناس بکه م، گراوی مال مالی خاتوون ته ورزییه؟»

مال مال ده لێ:

«ناسر دلم له کاوه،

چه ندی له کاوه کاوه

تیریکی له پاسته ی لێ دام له لای چه پمی ناسۆر هیتاوه .

ئه گه ر بۆ خاتری من ده بی به ئیلاجی به ولاوه .

ماله مه زن باوومه ری له خپری بالینی، پێشواو پێشی قوچێ قه زه نن، قه ره چادریکی

گه وری هه لداوه، ده و ده میدا پشینی بارانی په له ی هیتاوه،

له سه ر قه ره چادری ده باری له هه موو خپان هه لستا سیلاوه .

خاتوون ته ورزی ده سستی دا کو تکی دارخړنو ک سن جاری ده وری قه ره چادری گه وری

داوه

ده لێ: دایه! چاوم که م بینا بووه، خه می ناسر و مال مالانم هاتۆته به رێ؛ نازانم کامه

سیگه هه لکشاره .

مال مال ده لێ:

«براله! ئه گه ر وای ناناسی، وای نابینی،

سبه حه یان خو ی ده غه ملینێ به سووری، نیوه پۆیان به زه وری،

ئێواران تازییه ی ناسر و مال مالانه به شینی،

ئه گه ر هه زێ ده که ی، نه بێ خه م و نسرینی،

ئه گه ر هه زێ ده که ی، زوو خاتوون ته ورزی بیینی،

ئه وه له خپری بالینی ده کیشی ماینێ شێ خز له به رای خیلی، له دووی ده پۆنه وه دوو

جوانتۆ له قه له بژه، یه کسāl و دوو سālن، وه ختی بۆ خاتری ناسر و مال مالان بیتنه وه به ر

عه قی ده زینی.»

مال مال ده لێ: «کاک ناسرا ده بی ئه و پۆ بچی خه به رم بۆ بیتنه وه.»

ناسر ده لئ: «مال خراڼه بوو؛ نه من پئی بیست و چوار پوژان چلون بچم بیمه وه؟»
 گوئی: «ده نا سبجه یښئ بؤ تاووه لائ قه رارمان بڼ بییه وه. نه گه نه هاتیه وه، یان ناغایه تی
 خوت دیوه نه منت له فکر چوو، یان ده تکوژن، خه بهرئ نایه نیه وه له پئی، یان خاتون
 نه سمه رت چاو پئ ده که وئ، نه منت له فکر ده چئ».

ناسر رقی هه لستا نه وچاره:

«ده بم به نیلچیه کی موختاره.

نه گه ر هئچ کهس له کویتستان نه مئنی له خاتون نه سمه رئ ناکه م پرسیاره.

تیریکى داوم له جگه رئ؛

به حاقى نه م خولاین، نه گه ر هئچ کهس نه مئنی، نه من له خاتون نه سمه رئ ناکه م
 نه زه رئ».

کاکه ناسر به حه ره مه ماینى شن خزی هئناوه،

زینیان ده پشتی کوتا و تنگه یان کیشاوه.

ناسر ده لئ:

«مال مال پښاکه م دووره قه رار و مه دارم بؤ بکه ته واوه».

مال مال ده لئته وه ناسری:

«ده بلا پوژ بیتته ده ر، بڼ لیره خنده قى غه لیفه ی به غدايه بگری،

نه گه ر به خیره اتیه وه، له کاکى خوت ده فکری.

نه گه ر دره نگ بییه وه مال مال به ده شتی به غدايه دا پاده بری،

چاوت پئ ناکه ویتته وه هه تا نه وئ پوژئ ده مری».

ناسر ده لئ:

مال مال ده ولت زیاد و مالى ناوا!

که لیکم زه حمه ت ده گه ل نه توو کیشاوه.

نه گه ر دنیا یه دره نگ گه یه جئ، پوژیکم له سه ر ببه پراوه ستاوه»

مال مال ده لئ:

«ناسر! هه پو برؤ، له منت که وئ که لئ مه یدانئ

له توو زیاتر هئچ کهس شېک نابم پوژئ ته نگانئ

به خولام به زامن دای، به نه مانه ت به پیغه مبه رى ناخر زه مانئ.

ناسر جله وی باده، پکئی لئ ده، برؤوه کویتستانئ».

ناسر و مال مال ته گهر له کوښتستانې بڼو به غدايه هاتن واوه، جهوت سالان کاني وان
تاوی لږ نه ماوه.

ناسر ته گهر بڼو کوښتستانې تاژواوه،

تهوئې شهوئې پوښې هه تا به ياني بهرداوه،

ته گهر وه سهر کوښتستانې ده که وئې، ته ماشا ده کا دوو ميگهل له حه وشيکي بوون بلاوه.

ته وه مه پي مه زن و ميرزاغايانه، ئي بابي ناسر و مال مالان، هه مووي ده لږي نه خوښه
و هيږي نه ماوه،

تهوئې دي مه پي مه زن باوو مه ريبه، له سه رينچاوه ي کانييې تاو خواردووه، له بڼوئې
له وه پراوه،

هيښه قه له وه هه مووي ده لږي پوښاساوي پيدا کراوه.

ته گهر ناسر ته ماشا ده کا ته و شوانه له سهر گوښيکي پوښيشتووه دوو که لږي قه نه ي
له سهر ده يې بلاوه؛

به قوونه وه پري ددها گوښييه له په گورپشه ي دهره يتاوه،

ته گهر ته و شوانه چاوي به ناسري که وت، گوټي: «ته وه يان مال مال، ناسر نه ماوه،

يان ناسره مال مال نه ماوه».

کورده بانگ دښلږي:

«سوار ته ي سواره که ي چه له بيبه!

دوو کوپي تاوژا له کوښتستانې هاتنه کن وه زيري به توکه ريبه.

تو خولا که ي پيم بلږي بزائم، کامه يان ماوه کښه يان مردييه».

ناسر ده لږي:

«په زه وان شيتن، تاقليان نييه.

ده نيو ويلايه تي به غدايه دا نيوي ناسر و مال مالې نييه،

پښکاي کوښتستانې بڼو مال له مه زني بڼو هڼه ي به کويدا ده چيبه؟»

کورده ده لږي:

«سواره سواره که ي چه له بيبه!

ته توو به من نا لږي قسه ي پاستيه؛

کاري ته نگو له کن تاغاي خوټان هه موو غه يانه تيبه.

ته توو نازاني، ته من کورده شواني مه زن باوو مه ريبه!

گراویتی مالّ مالّم ماره کردووه، به کویرایی چاوی ناسرییه:
نی ناسریش ماره ده کهم. به کویرایی چاوی مالّ مالّیه.
پینگای کویتسانی نه وهی له سهری ده پوی ده چیتته نیو خیلّیه». ناسر گوتی:

«خولایه! مالّ مالّ شیخه قهت شیخی وا نییه،
نه توو ته ماشای گوو خواردنی کوردیه،

ده لّی گراوی مالّ مالّم ماره کردووه، به کویرایی چاوی ناسرییه،
نه گهر لیتره نه و حیزبایه ده کوژم، مه عره که پیدای ده بن، زووی ناگه مه کنن، ده پوا،
به په لّمی به غدایه دا نایبینمه وه، له ئاموژن و مام ده بن خه جاله تییه؛
بلا، نه وه ببیتته وه گوئیک بجیتته وه زگم له نه به دییه».

نه وئ پوژئ سیئشه موو بوو، خاتوون ته ورزی و خاتوون نه سهر و خاتوون په روهر
هه رستکیان هاتنه شیو و کوئ. نه گهر ناسر له ژیرلا هات خاتوون په روهر چاوی پئ کهوت،
گوتی:

«خوشکیل! نه منو بيم به قوریانی سهریه!
نه من ههوت سالان بووم، نه گهر ناسر و مالّ مالّ، پوئییه،
نه وه سواریک دئ، یان ناسره، یان مالّ مالی جندییه.
خولا کهی، خوشکئ ته ماشاکه، بزانه مه نه وه سواره کتیه.
سهر و بهرگی پویمانه بو خوشی په نگی شارستانی گرتیه.
نه من نایناسم؛ بزانه نه وه هه وه یان هه نییه».

خاتوون نه سهر سهری هه لّیناوه،
ده لّی: «چاوم کویرین نایناسم؛ په نگی شارستانی لّی نراوه».

گوتی: «خوشکئ، وه ره، سهر و بهندی بانگ کهین؛ نه گهر ناسر بن، یا مالّ مالّ بن،
له سهرمان پاده وهستن؛ نه گهر نه ویش نه بن نه وه نازانن، نه مه کچی مه زنین. ده لّی: کیژی
ده کویتسانیان بوون به ندوباویان ده گوت».

خاتوون نه سهر بانگ دئ لّی:

«لاوه، هه رّی لاه!»

بریا نه من سیوئیک بام له سیوی ده دوکانن
که وتبام له سهر پّیان، له نواله ی ده کویتسانی،

«ناسر و مال مال له خزمهت وه زيری به ئيختيار بهاتنايه وه، نه منيان هه لگرتايه وه به بيتيان کردبام، بياننا بام ده گيرفانئ».

خاتون به روهر ده لئ:

«لاوه! بریا نه من کل و کتلوریک بام، له گيرفانی کوپه لاوان»

«ناسر و مال مال ده خزمهت وه زيری بهاتنايه وه يه کی جاريکیان بدابامه قهبله ده چاوان».

خاتون ته ورزنی ده لئ:

«نه من جوانوولیک بام له خودودان، له وی ده هه دالان،

له وه پابام له سهر پتيان له لانوالان،

ناسر و مال مال له خزمهت وه زيری هاتبانه وه بياندابامه بهر شه قه ی پکيفان، بيانبردمایه هوی به مه زنه مالان.

یه کی جاريکیان ده ست ئاویتبامه سهر بژ و یالان،

نه منيان له بابم بستاندایه له باتی خه رج و دراو و هه سته ی هه وت سالان».

ناسر نه گهر نه و قسه ی بیست ته واوه،

جله وی هه لکيشا و راست راوه ستاوه،

ناسر جلّه وی بۆکن نه وان باداوه،

ناسر ده لئ: «بزانم خاتون ته ورزنی میردی کردوه، یان درویه».

کاکه ناسر بانگ دیلئ:

«خوشکی خاتونئ، وای خاتون ته ورزیه،

نه مه دوو براله هه بووین، له وانی ده کویتسانییه؛

نه و سال هه وت ساله له سهر نه نگه بووینه وه گه رمیانیه؛

ئیتسا ده لئین میردیت کردوه، به کوردیکی که لاش دریزی شاره زوورییه،

ئیتسا کورده بووه به شوان نه توو بووی به ناسکه بییرییه.

نه توو سویندخوری قورعانیی پۆزی قیامه تنی جوابت چیه؟

لای لایسی بۆ کوپی کوردی ده که ی وا ده زانی ناسر و مال مال له دنیا یه نه بوون

به یه کجاره کییه».

خاتون ته ورزنی ده گریا، ده لئ:

«بزانه سووچ و تاوانی من، مل به کویتنی، چیه؟

ئەمن بابم بەخەنجەری لى پادەسا، برالەم بەشیری پووتییە،
 «ئەمن کوشتن و مردنم لە خۆم قبوول دەکرد، نەمدەدا وەکیلییە؛
 بۆیەکەم خۆم لە کوردی ماره کرد، ئەنگر بیینم، نەبیته وە، دیداری ئاخەرتییە.
 ناسرە وای ناسرەى جندییە!»

بەخولات سویند دەدەم و بەزاتی پەبیبیە
 ئەگر حەزى ناکی بەرم، پێم بلێ بەیەکجارەکییە،
 توخولا، مال مال ماوہ یان مردییە؟»
 ناسر دەلی:

«خوشکى! خاتونى! وای خاتون تەوریزییە!
 لە وەزیری زیاتر کەس لە مال مالى ماقوولتر نییە،
 ئەما پقى هەلستاوہ دەلی: «نایەمەوہ کوستانى جارىکی دییە».
 خاتون تەوریزی دەلی:

«برالە ناسر بەقوربانى بم! هەرچەندى خشل و گوارەى منە بۆى بەرە بەدیارییە؛
 بەرگی شایانم لە خۆم حەرام کردووە، خەنەم لەسەرى خۆم نەدییە؛
 نەچووہە مالە چ کافر و موسلمانى بەبووکییە،
 خولاکەى، برالە، چارەى من چییە؟

چلۆن مال مالى دینىیەوہ کوستانى بەیەکجارەکییە؟
 ئەمن دەزانم مال مال تەمای بەمن نییە.
 برالە بەسەدەقەى سەرت بم! بزانه لەوئى ئەو کارەى چلۆن پێک دینییە».
 ئەگر ناسر ئەو قسانەى دەبیست تەواوہ،
 دەیگوت: «دەرنگ ناگەمەوہ بەدواوہ».

خاتون پەرورەریان دەنارد تەدارەکی بۆ ناسرى دەگرت، دەبەیتاوە،
 لە پێشى دادەنا، دەیگوت: «برالە! ئەوہ خۆراکی پێت، ئەوہش کولتەرەى بەشەکرى
 دروس کراوہ؛

خولاکەى ئەوانە بۆ کاک مال مالى بەرە چونکە لە ولاتى غوریەتە، هیندەى جەفا بەتور
 داوہ».

ناسر دەلی:
 «خوشکى! دەولەت زیاد و مالى ئاوا».

سوار ده‌بوو پکټی لڼ ددها، ده‌گه‌پاوه به‌دواوه،
هه‌تا هه‌نده هه‌ندی به‌یانی ناژواوه،
له‌به‌ر خه‌وئ پټی سهرده‌ر نه‌کرد له‌وینده‌رئ بوو پیاوه .
خه‌وی به‌سهردا باری سه‌عاتیکې له‌وئ ماته‌ل ماوه .
هه‌مووا که ته‌ماشای کرد به‌یانی به‌ردا، پوژ هه‌لکشاهه،
پټی ده‌پکټی دهنّا: یا نه‌لله‌ی! ده‌یکرد ته‌واوه،
سهره‌ره‌ژیر ده‌هاته خوارئ، بۆ خه‌نده‌قی خه‌لیفه‌ی ده‌گه‌بییه و بوو پیاوه .
ته‌مasha ده‌کا: «مال مال له‌وئ نه‌ماوه،
ماینت شخ ده‌له‌وه‌پئ هه‌موو، نه‌سپایی لڼ به‌ستراوه .
ده‌لڼ: «قوپم به‌سهری کرا، نه‌مه‌گی حوت سالانم به‌هیچ دراهه» .
نه‌گه‌ر وای زانی خۆی له‌ ماینت شخ خزیدا تیر گریاهه؛
ده‌لڼ: «خولایه! بزانه‌م چم لڼ قه‌وماوه
له‌ خۆم هه‌ژارئ
جا به‌کویدا بپۆمه خوار، له‌ مال مالئ بکه‌م پرسپارئ؛
خۆی پووت ده‌کرده‌وه و به‌په‌لمی به‌غدايه‌دا ده‌چووه خوارئ» .
دوو ته‌ماشای کرد، نه‌وا کاکه مال مال دياره؛
زۆر به‌په‌له ده‌پۆی نه‌وه‌ژاره،
هه‌تا ده‌گه‌بییه مال مال ده‌یگوت: «براله قه‌ت نه‌وه‌ش قه‌ول و قه‌زاره؟
نه‌من ده‌نیری کویتانئ، بۆ خۆت به‌په‌لمی به‌غدايه‌دا ده‌چیه خواره؟
نه‌من شکایه‌تت لڼ ده‌که‌م له‌ باره‌گای جه‌باره» .
کاکه مال مال ده‌لیته ناسریه:
«خاتون ته‌وریزی می‌ردی کردوه به‌کوردیه .
جا نه‌م دونیام وه‌لاناوه؛ ناغایه‌تیی کویتانیم بۆ چیه» .
ناسر ده‌لڼ:
«مال مال دلّم سووتاوه،
هینده‌م خه‌م و خه‌فه‌تی تو کیشاهه؛
نه‌من ده‌که‌یه چه‌په‌ر ده‌منیری به‌ولاره،
خاتون ته‌وریزی فه‌قیر می‌ردی به‌کوردی نه‌کردوه، بوختانه پټی کراوه،

هەرچەند خشل و کرمەک و گوارەى خاتون تەوریزییه هەمووم بۆ توو هیناوه،
ئەوسال حەوت سالا چووینە بەغدايه، خاتون تەوریزی خەنەى شارانى لى حەرام
کراوه؛

درۆیه دەکەن، مێردى بەهیچ کەس نەکردوو، ئەو لەویندەرئى؛ لەسەر ئەتوو مەحتەل
ماوه،

برالە مزگینییەکی دیم بۆ هیناوى: هەموو کاریکمان تەواوه،
ئەلحەملای، بابى خاتون تەوریزی مردوو، مەزن باوومەر نەماوه.
ئەگەر حەزى دەکەى قەت مەگەرۆه بەدواوه».

کاکە مالى مالى دەلێ بەناسرییه:

«ناگەرۆه دوايه جارێكى ديبه.

ئەگەر تەوریزییم نەبىن دنیاى پوونم بۆ چیبه؟»

ناسر دەلێ:

«مال مالى وات نەکرد، دەنگم ببى دلێره،

وات نەکرد، کاو و مرادى لە خۆم ببینم، دژمنان بکەم کوێره.

کاک مالى مالى، حەوت سالان لە توو زیاتر دەپۆم سەریەرەژێره،

هۆردک چاوى ناسرى، دەبلا لەپاش مالى ببینەوه کوێره».

ئینجا کاک مالى مالى دەگەل کاک ناسرى گەپانەوه بەدواوه، سواربوون و پۆینەوه بۆ
کوستانى.

کى بوو لە ناسر و مالى مالى بەلەک چاوه،

هەتاوهکو بەیانیان داژواوه

وەسەر ولاتى کوستانى کەوتن، پۆژ شەبەقى کیشاوه؛

تەماشایان دەکرد، جووتە مینگەلێک لە حەوشەى لەوهپاوه،

ناسر دەلێتەوه مالى مالىیه:

«برالە! ئەو مەپى مەیه، لاوازه؛ چونکە ئاغای نییه؛

ئەوش مەپى مەزن باوومەریه، لە بژوینى لەوهپاوه، ئاوى خواردۆتەوه لە سەرىنچاوهى

کانییه.

برالە چى دى بەتوو نادەم ئەو گەرەبییه،

شەو و پۆژێكى بۆخۆم گەرە دەبم، لە پاش شەو و پۆژێكى بۆخۆم دیمەوه بەتۆکراییه؛

گوئیکی کوردیم که وتوتوه زگییه».

مال مال دهلئ:

«ئەمن تۆکەرم تا ناخر زەمانی

ئەما حەزێ دەکەم، نئیوی ئاغاھتیی لەسەری خۆت دانئ.

ناسر دەلی مال مال!

«نئیوی خۆم ئەوا کرد بە ئاغالە ی پۆمییه.

ئەگەر لێیان پرسسی: بۆ کوئی دەچن؟ بلئ: لە بەغدا بە دا هاتوو بە تە ئیلچی دەروا بۆ

نیو عرووس و ئینگلیسییه.

بزانە ئینشاللا چت بۆ دەکەم لە کوردییە!»

سوار دەبوون ئەو جووتە سوارە،

سەبرسەبر، نەرم نەرم، لە بۆ کویتستانی دەهاتنە خوارە.

کئ بوو لەو جووتە سوارە ی تەواوە،

پەویان دە کاننیه کە ی خۆیان کرد، بوون پیاو،

حەوت سال بوو ئیشک ببوو؛ ئەگەر ناسر و مال مال گەینە سەری جێبە جێ کراو.

شوانی ناسر و مال مالان هاتن لەولاو،

دەلئئ: «پەبی! میوان بە خیرئین سە ی ئەو دوو چاو

ئەو سال حەوت سال، دەرکی ئەو کاننیه ی بەستراو،

دەستی منو دامین بئ، ئەنگو خەبەری ناسر و مال مالان دەزانن. کێه یان مردوو،

کیه ماو؟»

مال مال دهلئ:

«شوانە کە ی، جندییە!

ئەو ناسر و مال مالی ئەتوو لێیان دەپرسی لە بەغدا بە نەدییه.

ئەگەر لەو ی دەپرسی، ئەمن تۆکەرم، ئەو ش ئاغالە ی پۆمییه؛

ئەو دەچیتە نیو عرووس و ئینگلیسی بە ئیلچی گەرییه».

ئینجا دەستیان دەستقێ ئەو سوارانە دەکرد، دەیان کردوو گرییه،

دەلئ: «ئەو ناسر و مال مالئ؛ ئەدی بۆچ ئەو سال حەوت سال ئەو کاننیه ی ئاوی

نییه؟»

بەکیان بە یەکیان گوت:

«بەخولای! ئەوە بۆ مەزن و میرزاغایان دەبەمەوێ مزگێتییه»
مالّ مالّ دەلێ:

«حیزباب بۆ هێچ کۆی نەچی؛ ئەوە ناسر و مالّ مالّ نییه!»
ناسر و مالّ مالّی بەلەک چاوە،

نێوی خولایان دەیتنا، پێیان دە پکێفی ناوێ.
ناسر و مالّ مالّی نازدارە،

ناسر ئاغالە پۆمییه، مالّ مالّ تۆکەرێکی بەرقەرارە،
بۆ سەر عێلی مەزن باوۆمەری دەهاتنەوێ خوارە؛

هێچ کەسیان، نەدەناسی هەر لە مالّ مەزن باوۆمەریان دەکرد پرسیارە.
ناسر و مالّ مالّ گەینه نێو عێلییه،

لێیان دەپرسی:

«ئەو پێیوار ئەوێ کێیە؟»

مالّ مالّ دەلێ:

مالّ خزانەبوو ئەوێ ئاغالە پۆمییه،

بەئێلچێ گەری دەچیتە نێو عرووس و ئینگلیزییه،

«لە مالّ مەزن باوۆمەری دەپرسی، و لاغی چەپەرێ وەرگرتیه».

بەنێو هۆبەیدا دەهات هەر سووڕنی سووڕنییه،

هەتا گەیییه دەرکی مەزن باوۆمەرییه،

مەزن باوۆمەر بەپیرییه دەهات و بەپێخاوسییه،

ئینجا وەرگەرێ مەزن باوۆمەری لێی دا بەقەمچیه،

مەزن باوۆمەر گوتی:

قوربان! سەبرێکت بێ، بزانم، حاجەت چیه».

گوتی: «وێ لاغی چەپەرێم بۆ بێنەوێ؛ ئەمن ئێلچیم دەپۆمە نێو عرووس و ئینگلیزییه».

گوتی: «ئاغالە پۆمی، پیاویکی بێ فکری؛

دەبێ تاوێکی دابەزی، سەبرێکی بگری،

هەتا بەخێر نەهاری دەرکە، ئەمنیش دەنێرمە، نێو پەوێ و لاغی چەپەرێت بۆ

دەگری».

ئەگەر مەزن باوۆمەر ئەو قەسە کرد تەواوێ،

جَلَه‌وی ئاغالە‌ی پۆمیان گرت، کردیان پیاو،
 بردیان پۆیان نا، لەلامێردانێ پآلی داو؛
 دیارنیو خەوی دەهات، سەرینیان بۆ داناو،
 مەزن بارۆمەر گوتی:

«تاویکی ویستراعتی بکە، هەتاوێ کو و لاغی چەپەرێ دیتەو لەولاو». .
 کەس نەیناسییەو ئەو ناسر و مال مال، هەر لەوان وایە ئاغالە‌ی پۆمیە تەواو.
 مەزن بارۆمەر چوو نێو مەپێ بەپەوانە،
 ئەگەر پێشکشی بۆ ئاغالە‌ی پۆمی بێنی چل شەکی جووت ددانە،
 کوێخادەرکیکی پێش سپیدی بوو ئی پیر و زۆرهانە،
 ئاغالە‌ی پۆمی گوتی:

«خەوم دێ چۆل بکەن ئێرەکانە»
 ئەو پیاوی پدین سپی ناسی ناسر و مال مالانە،
 چوو پشەت چادری؛ گوتی: «ئەو خۆیان کردۆتە ئاغالە‌ی پۆمی ئەو سەگبابانە» .
 جا کە چۆلیان کرد چادر و لامێردانە،
 مال مال دەلێ:
 «بلا دەگەل خاتوون تەوریزی بکەم دوو قسانە» .
 مال مال دەلێ:

«خاتوون وای خاتوون تەوریزییە!
 ئەمە دوو برالە هەبووین لەوانی دە کوێستانییه،
 ئەو خەوت سالا لەسەر ئەنگو بووین گەرمیانییه،
 ناوێللا، بەقای ژنان بۆ کەس نەبوو، بۆمەش نییه .
 مێردیت کردوو بەکورێکی کەلاش درێژی شارەزورییه،
 کورده بوو بەشوان ئەتوو بووی بەناسکەبیژییه،
 بەدەستانت پێ دەپێسن تەشییه،
 بەحوکمت پێ دەکەنەو لایلایه‌ی کوپی کوردی شارەزورییه،
 وە دەزانی، ناسر و مال مال لەسەر دنیایی نییه» .
 خاتوون تەوریزی دەلێ:
 «خولاکە‌ی! بزانه سووچ و تاوانی من چییه؟

نه من بایم لن پاره‌ستابوو به‌خه‌نجرئ، برام به‌شیری پروتیه،
 کوشتن و مردنم قبول ده‌کردم نه‌مده‌داوه وه‌کیلیه؛
 بویه‌کم وه‌کیلی داوه، تا ده‌گه‌ل ناسر و مال مالان نه‌بیته‌وه دیدار ناخه‌تیه،
 ده‌گه‌ل نه‌تو نا، مال مال نه‌ما ده‌گه‌ل ناسری ئی من و ناسری خوشک و برایه‌تیه،
 چ بکه‌م نه‌توو نه‌منت ناوئ، کاری خو‌لای په‌ببیه».

که گوئی لن بوو له پشت چادرئ نه‌و پیاوی پدین سپیه،
 ده‌ره‌پی هاواری کرده‌مهن باوومه‌ریه،
 مهن باوومه‌ر به‌لینگدان هات گوئی: «نه‌وه وه‌خه‌بر هاتووو ناغاله‌ی پومیه؟
 نه‌وه ته‌ماحم بوو چل شه‌کی جووت ددانی بۆ بیتنم به‌دیاریه».

پیاوی پدین سپی ده‌لئ:

«مال خرا! نه‌وه ناغاله‌ی پومی نییه،
 نه‌وه ناسر و مال مالن، نه‌وا ده‌گه‌ل کچی ده‌توو قسان ده‌که‌ن به‌دزیه؛
 یه‌کیان له‌مدبه‌قئ، یه‌کیان له‌ودیوی چیغیه.
 نه‌وه لیک ده‌که‌نه‌وه ناز و نه‌رجوو و گله‌بیه».

بابی ناسر و مال مالان سه‌ریان ده‌سو‌ی ناوه، ده‌لئ: «ئیستا ده‌عوا قه‌ومیه».

به‌دزی هه‌موو خه‌به‌ریان دا به‌یه‌کدیه.

ئینجا مهن باوومه‌ر له‌ولا‌پا هات؛ ده‌لئ: «ماینیم بۆ بیتن، ده‌نگ بده‌ن له‌شکریه».

ده‌چریکئنی، ده‌لئ:

«بۆ که‌س دیار نییه،
 حیزباب نه‌من لیره‌م له‌برسان ده‌رکردن، ئیستا خۆت لن گۆپاره‌ خۆت لن کردووم به‌
 ناغاله‌ی پومیه؛

ئیستا، حیزباب واو لن ده‌که‌م پاکانو له‌کویتستان ده‌رده‌که‌م به‌یه‌کجاره‌کیه»

ناغاله‌ی پومی ده‌لئ:

«مال مال ماینی شئ خزم بۆ بیتنه‌ ده‌عوا قه‌ومیه».

نه‌گه‌ر سوار ده‌بوون نه‌و جووته‌ سواره‌که‌ی پومیه،
 مهن و میرزاعای، بابی ناسر و مال مالان ده‌هاتن به‌دزیه،
 مهن ناغا جله‌وی مال مالی گرتیه،
 ده‌لئ:

«ئەگەر حوکمی وەزیرت پێیە، ئیستا مەزن باوۆمەری دەکوژم بەیە کجارەکییە».

ئەگەر ئەوجار ئاغالە ی پۆمی ئاوپێ دەداوە، پادەمینی،

مەزن ئاغا جڵەوی مāl مāl گرتوووە دەیدوینی...

ئاغالە ی پۆمی پقی هەڵستا دەچریکینی

دەلێ:

«حیزباب، نابێ پمبیکم بۆ دە گولەکی میدان بSRۆینی».

ئەگەر مāl مāl ئەو قسە ی ئاغالە ی پۆمی بیست تەواوە،

پمبیک لێرە ی بابی خۆی داوە،

جڵەوی بەردا پۆی هەلات بەلاوە،

مەزن باوۆمەری بۆخۆی سواربوو، لەشکری لە دووی خۆی کێشاوە،

مāl مāl گەییە ئاغالە ی پۆمی گوتی: سەیرێ ئەو لەشکرە ی بۆ بەگ پێنەواوە.

ناسر دەلێ:

«مāl مāl مāl شتواوە!

ئەمن دەریەند بە مەزن باوۆمەری نیم، ئەگەر دەگەلم لێ قەوماوە.

ئەمن لە کوردی کەلاش درێژ ئاوسم، گۆیلکی کوردی دەزگمدا ماوە».

دەستیان بە جڵەوی دادەهێنا بەسەرپەر و هاتنە خوارێ لەولاوە، گەینە کوردی سێ

جاریان لێ کرد سەلاوە،

دەلێن: «کوردە پاستە دەلێن: گراوی مāl مāl لە کوردی مارە کراوە؟»

کوردە دەلێ:

«ئەمنم میدردی خاتوون تەوریزییە.

مارەم کردوو بە کوێراییی چاوی مāl مālێیە،

ئێ ناسریش مارە دەکەم بەیە کجارەکییە،

سەگبابە! ئەتوو بپۆ شاری بەغدا یە پەیدا بکە نانییە،

حیزباب! بە درووغ هاتووی، خۆت کردۆتە ئاغالە ی پۆمییە،

ئەمن کوردەم شوانی مەزن باوۆمەرییە.

بزانم ئاخەر سوال و جوابت چییە»

ئەگەر پێی چەقاند گۆچانێکی کردە حەوالە ی مāl مālێیە،

مāl مāl خۆی دەبەر زگی ماینی شێ خزی ئاویست، کوردە لە قەلپووزیدا زینی

شکاندیہ،

ناسر پقی ہلستا زہرگیکی دا لہ زاریہ،
 لہ پشتی سہری دەرچوو پووی کرد لہ عہریہ،
 مالّ مالّ زہرگیکی دا لہ سہر دلّی ٹویش دەرچوو لہ پشتیہ،
 ناغالہ ی پۆمی جنّیوی بہ مالّ مالّ دا، ٹوو حەقت بہ سہر ٹوی چییہ؟
 ٹہمن ناسۆرم گہ لّیک ہہ یہ لہ کوردیہ .
 قەت مەردی وەک ناسری نیہ،
 دابەزی دەستی دا خەنجەری دسک سپییہ،
 سہری کوردی بپی وەک بہرخیہ،
 لیوی کوردی بپی گوتی: «خاتوون تہ وریزی پی ماچ کردیہ» .
 دەستی کوردی بپی گوتی: «پپی گرتووە مەکی خاتوون تہ وریزیہ» .
 سیرمە سیرمە ی کرد وەک دۆمیہ .
 گوتی: برالہ مالّ مالّ! بلّا بگہ پیننہ وە خزمەت مەزن باوۆمہریہ .
 ٹوہ گہ پمان پی دەدەن دەلّین ٹوہ ناغالہ ی پۆمی نیہ» .
 حوکمی وەزیرە لئە عەزمە می وەدەر خست بۆ عیّلیہ،
 گوتی: «کوێستان ئی منہ ہەتا حەوت پشت پادەبریہ؛
 مەزن باوۆمہر ٹەگەر دہنگی نەکا، ٹہمن ئیلاقہ ی ناکەم بۆ خاتری خاتوون ٹەسمەر و
 خاتوون تہ وریزیہ» .
 ٹەگەر مەزن باوۆمہر وای بیستیہ،
 دایە وە دہنگی لہ شکریہ،
 گوتی: «بیانکوژن لہ ولّاتی کوێستانن دہریان دہکەم بہ یە کجارہ کیہ» .
 ٹەگەر ناسر و مالّ مالّ ٹو قسەیان دەبیست تہ واوہ،
 دەستیان دہ مەتالّان کیشا ہەتا چیشتان سولتانی خۆیان لہ قۆشەنی نە داوہ؛
 لہ پاشان پقیان ہلستا بۆ مەزن باوۆمہری گہ پانہ وە بہ داوہ،
 چوار تہ رەفی مەزن باوۆمہریان دہگرت مۆلّە تیان لئ نە داوہ .
 ٹەگەر پمبیکیان لہ جگہ پی دا کاریگەر بوو مۆشی نە ماوہ،
 لہ سہر ماینیان فرپی داوہ،
 وە ٹەولادیان کەوتن ئاساریان بپاوہ،

ناسر و مال مال هاتن له ماله مه زن باوومەری بوون پیاوه
 حەوت شەو و حەوت پۆژانیان داوەت گرت نانیان بۆ خەلقى داوه .
 مال مال قەت هەلێ نە دەههینا چاوه ،
 دەلێ: «ئەو کۆپە ی دەبینم لە من وایە کۆردە ماوه» .
 ناسر گوتی:

«خولاکە ی! خاتوون تە ورێزی ئەو کۆپەم بۆ بیته واوه»
 سواربوو برێک ماینی شەن خزی گیراوه ،
 پمبێکی لە سەر دلی کۆپی خاتوون تە ورێزی داوه ؛
 ئەویشی کوشت بردیان لە کەن بابیان دە خاکێ ناوه ،
 خاتوون تە ورێزی تۆر گریا ، دەلێ بووم بۆسۆ و بەدناوه .
 بابیشم چوو ، مالی بلۆبوو ، زگم سووتاوه .
 هەزار پەحمەت لە بابی (پەحمان بەکری) ئەو بەندە ی پۆناوه .
 خولا دەوامی (نیمپراتۆری) بدا ئەگەر (ساحیبی ئالمانی) ناردۆتە ئەو ولاتە ی عیلمی
 کوردی بکا تە واوه .

برایمۆک

برایمۆک کوپی مه لا زۆندینی بوو؛ به تۆکه‌ری هاته کن میرشیخی. میرشیخ و میرحه ج برا بوون. برایمۆک هات خزمه‌تی کردن هه تا هه‌وت سالان. له پاشن میرشیخ گول بوو. برایمۆک هه‌زی له خاتوون په‌ریخان کرد. خاتوون په‌ریخان خوشکی میرشیخ و میر هه‌جی بوو. خاتوون په‌ریخان گوتی: «برایم! نه‌توو ده‌س له میرشیخی هه‌لنه‌گره. بیبه فه‌ره‌نگستانی سه‌ر هه‌کیمی، ئینشالاً چاکی بکه‌وه؛ نه‌من هه‌ر ئی تۆم». هیتای، که‌ریک و تیژیکی دایه. هه‌رچه‌ندی موخاریجی پێ هه‌لگیرا، زۆری دایه. چادریکی دایه، له‌سه‌ر که‌ری بۆی کرده سیبه‌ر. هه‌لی گرت پۆی. سن سالان سوآلی پێ کرد. له پاشن به‌قسه‌ی خاتوون په‌ریخانی نه‌کرد. هه‌لی گرت برديه نه‌سته‌مبوولن. سالیکی له نه‌سته‌مبوولن بوو. پۆژیکی سولتان ته‌شیری چیوه نوژی جومه‌ی. نه‌خۆش زۆر هه‌بوون؛ سولتان نه‌نعامی دانن. میرشیخ گوتی: «برایم! نه‌توو هیج وه‌رمه‌گره». هیچی وه‌رنه‌گرت. عه‌ززی سولتانیان کرد:

«ئه‌وه نه‌خۆشه چی نه‌ویست».

برایم ده‌لن:

«به‌قوریانت بم سولتانی کارخان!»

ته‌مانایه‌که‌م بۆ بکه له لای خوآی، له پیغه‌مبه‌ری ئاخ‌زه‌مان؛

یانه بمرم، یانه خه‌لاس بيم له ته‌نگانی».

ماشە لّلا سولّتان پوچی وایە:

لە سەر بەرمالێ بۆی دەکرد دوعایە،

بۆی لە خولای دەپاڤاوه؛ فاتیحای دەخویند بۆ پوچی حەزەرتی پەسوللایە،

نویژی جومەیان دەکرد، مەخلووق هەمووی دەیکرد دەور و دوعایە.

سولّتان تەشریفی هەلستا، دەگەڤاوه ماله بۆ دوايە.

دەگەییە پاس میرشێخی؛ میرشێخ هاواری دەکردی.

برایمۆک دەلی: «ئامانە! ئەو ئەمینی خولایە،

سولّتانی ئەستەمبوولییە، تەنگانە، شفاعەتێ دەکا، پۆژی قات و بەلایە».

میر دەلی: «برایمۆک! دامیانی سولّتانم بۆ بگرە، دەشقەم بۆم بکا تکیە».

سولّتان فەرمووی: «برایم! هەلستە، وەرە دەرکێ، تا بۆ میرت بدەم دەوايە».

برایم هەڤای کرد دەرکێ سولّتانی ئەستەمبوولێ. پاوهستا لەوێ، سولّتان ئیلتیقاتی

کرد لە بۆ میرشێخی ناردە دەوايە.

میرشێخ فەرمووی: «برایم خزمەتی توو، بە من چارە ی نایە؛

ئاغایەتیم بەچەنگ نەماوه دەگەڵ مائی دنیا،

لەبەر میرحەجی برام، چم لە دەس نایە.

خاتوون پەریخان بنپشکی خۆمە ئەو بە کۆشک و بالەخانە و جێ و مەکانە و م

دایە».

برایم گوتی: «ئاغای من خولای خەلاست بکا دەگەڵ پێغەمبەری ئاخەرت زەمانی؛

ئیلتیقات دەگەڵ ئەمەن کرد، لە پێی گوزەرانی.

ئەگەر ئەتوو ئەمنت خەلات کردوو، دەبین سولّتانی ئەستەمبوولێ بەو کارە ی بزانی».

برایم لە خوشیان دەفەری دەیکوت:

«مەخسودم حاسل بوو لە کارخانی».

ئەگەر برایم ئەو قسە ی لە میری دەبیست تەواوه،

جێبەجێ عەزێکی نووسی، مۆری میرشێخی پێوه ناوه،

بردیە دەرکێ، بە ئەمینداریدا؛ بە خزمەت سولّتانیان گەیاندا تەواوه.

سولّتان جێبەجێ جوابی ئەو عەریزە ی داوه،

بۆی نووسییه وە دوو کەلیمە: «خولای داویەتێ لێی مارە کراوه».

سولّتان فەرمووی: «دوعام بۆ میری کرد و لێم قەبوول کراوه».

برایمۆک موژده و مزگینتی بۆ میری هیناوه:

ئاغای من هەر که سیکێ بێته ئه و ده رکه ی، ئیمانی هیناوه.

میر فەرمووی: «برایم ئه من چاوم نابین، ئه توو فەرمانی سولتانم بۆ بخوینه وه، بزانه چ نووسراوه؟»

عه رزی کرد: له پووی تۆم قسه پێ ناکرێ ته واهه؛

فهرموویه دوام بۆ میری کردووه؛ لێم قبول کراره.

ئه وی دی نازانه چیه. ته ماشایان کرد پۆمیه ک هات له ولاه.

برایم گوتی: «قوربانت بێ، پۆمی! ئه و قاقه زه ی بۆ ئاغای من بخوینه وه ته واهه».

پۆمی عه رزی کرد: «ئه وه خاتوون په ریخانه به برایمی دراوه».

میری وه ری گرت، ماچی کرد، له سه سه ری خۆی پۆناهه،

ده لێ: برایم ئه لحه مدولیللا مه خسوود و مرادی تووش بوو ته واهه.

سولتان ئیلتیفاتی ده گه ل کردووی، چ کاریان لێره نه ماهه.

ته داره کی خزیان لێ نا، گه رانه وه به دواوه.

ساله وه ختیك ده یاننازاوا، نه یاندی پووی زستان،

به خیر و به سه لامه ت گه ینه وه کوپستان.

ئه گه ر گه ینه وه ولاتی ته واهه،

پۆژیکێ له سه رینچاوه ی کانیه چادری بۆ میرشیکه هه لداوه.

چادریان هه لدا؛ دهستی دا که شکۆلی چوو ه کن شوانی؛ گوتی: «بپێکم شیر بده یه بۆ نه خۆشه ی، نانمان ئیشکه پێ ناخوڕی».

هینای بۆی تی گۆشی. که له به ردی له وی بوو، بردی له وی له بهر تاوی داینا. ماریک له

به رده که ی هاته ده ری، شیره که ی دهم پۆه نا، شیره که ی خواره وه. له پاشن ماره که ده

شیره که ی پشاه؛ سه ره خۆ ئه و شیره دهستی به کولانی کرد. برایم چاوی لی بوو گوتی:

«لێی گه پێ ئه وه ده مرێ، له کۆلم ده بێته وه؛ حوت ساله ئه من زهحمه تی ده گه ل ئه وه ی

ده کیشم. خۆ من خاتوون په ریخانم لێ ماره کراوه، هه ر لێیان ده ستێنم».

خواردنه که ی هینا، ده پێش میری نا. میر خواردی، گوتی: «برایم، حوت ساله، ئه من

نه خۆشم، قت خواردنی وام نه خواردوه».

گوتی: «میر تۆشی گیانت بێ!» هه لستا، بۆ

شه وی چوو ئاوه دانییه. حوتوویکی له وی پۆنیش؛ ئه گه ر سبه عینی ته ماشای کرد میر

هه موو گۆشتی له به ده نی هاتبووه ده ری. پیاوی نارد هه خزه ت میر هه جی گوتی: «هه موو»

گۆشتی له به دهه نۆ بۆوه؛ ئه من چی له بکه م؟» ناردی بیست باتمانی په مېوی بۆ کړی. میرش-یخیان ده نیونا، هه تا چل شوی. پاشی چل شوی هه موو به ده نۆ چاک بۆوه. میرحه ج ته ماشای برای خۆی کرد؛ له خۆشییان هیئای داوه تی بۆ کرد. هه وت پۆزان هه لپه پین، هه وت شه وانیش چرخان کرد. هیئای سه دقیکي زۆری کرد ده پتی خولای و ته سه دوقی سه ری سولتانی نه سه ته مبولی. به گوشادی پۆنیش؛ هه تا سالیکی. له پاشان میرش-یخ هه لستا چوه کویتستان؛ برایم له کن میرحه جی به جی ما، هه تا سالیکی دی؛ زستانیان به سه ردا هات.

پۆژکی برایم، چلوی زستان بوو؛ ژوانی ده گه ل خاتون په ریخان کرد سه ر به ردی کانیه. خاتون په ریخان چوه سه ر کانیه، برایم وکیش که ولی به خۆی دادا چوو. ده ستی ده ستوی خاتون په ریخان کرد. لایه کی که وله که ی بۆ راخست، لایه کی به سه ر هه لکیشا. باسکی بۆ کرده سه رین. ده می به ده میوه نا. برایم و خاتون په ریخان خه ویان له که وت. میرحه ج هه رچه ند بانگی کرد: «برایم له کویتیه؟» گوتیان: «قوریان دیار نییه». میر چوه سه ر کۆشک و تالاران ته ماشای قوچی قه زه نی کرد، ته ماشای په ندۆلی زه رزایانی کرد، ته ماشای سه ری ته شوێله ی کرد؛ هیچی وه پش چای نه هات گوتی:

«خولایه چ بکه م له و زه مانه؟»

برایم دیار نییه ده گه لی بکه م دوو قسانه.»

بانگی کرده ئه و هه موو تۆکه رانه:

سوڤاخی برایم بۆ بزانه، بۆچ دیار نییه لیترانه؟

هه لبه ته زیز بووه بۆ کن میرش-یخی پۆیوه جا ئه و خۆ له بهر به فری ده رناچن ئه و به سه ته زه مانه»

میر نه گه ر زینی خۆی ده داوه دنیا یه ی ئه و جار ئه و به سه ته زه مانه، نه گه ر ته ماشای پازی کانیه ی ده کرد، ئه و پیکه وه نوو ستون برایم وک و خاتون په ریخانه.

میرده لئ: «وهک به سه ری من هات، به سه ری قه ت که سی نه هاتی»

میر پیاویکی ته عین کرد: «برایم بۆ بیته، بۆ وا شیت و هه رزه ده رده هاتی؟»

قاسید هاتوه، دوو به دوو بانگ دیلئ: «برایم وه ره میر گازت ده کاتی؛

پۆژی پووناکت بچن، شه وی تاریکت بین قاتی»

برایم ده لئ: «قاسید وای براده ره، میر ده مکۆژئ، ده میپئ، یان له چاو دۆست و

دوژمنان ده مداتی خه لاتئ؟»

قاسید دهلن: «براله نازانم، نه ده تکوژی، نه ده تپری، نه ده تداتی خه لاتی، نه ده تداتی به راتی».

به سهر شانانیدا ددها که ولکی قاقمی، به سهر پتیانی ده کرد جووته که وشیکی شامی، به لیوانیه وه ددها قه ننیکی مارپیچ، سه بر سه بر نه رم نه رم به قسه و گوفتوگۆ ده گه ل قاسیدی بۆ لای دیوانی میری ده هاتی.

سه لامیکی ده کرد له دیوانی میران. هیندیکی له بهر هه لده ستان به که ولی، هیندیک به سن قه لاتی،

میر دهلن: عه لیکوموسه لام و په جمه توللامی، برایم سهر چاوه ی بابی خۆت به خیر نه هاتی».

ده لن: «میر قوریانت بم، ده مکوژی، ده مپری؛ یا ده مده یه ی خه لاتی؟»

ده لن: «نه ده تکوژم، نه ده تپرم، نه ده تده من خه لاتی».

هه تا ئیستا ئه مینی ماله من بووی، ئیستا به خوار و غه یان ده رهاتی».

ده لن: «به قسه ی شه ی تانان ده گه ل ئه من لاجه ل ده رهاتی».

میرده لن: «به و مانگی کانوونی، به و چلووی زستان، ده بن پۆی، ده رت بکه م له ولاتی».

ده لن: «هه لۆیشکی خزه ته ی باب و باپیری ئه نگو ده که م، قه ت شایه که نه بووه غه یانه تی».

ده لن: «برایم خۆ من به قسه ی شه ی تانانم ده گه ل نه کردی؛ له پازی کانیه م بۆخۆم به چاو ئه نگاوتی،

له بۆ خاتوونیت پاخستبوو لایه کی که ولی، به سهر هه لکیشابوو لای سن قه لاتی،

له لایه کی ده ملیی شه کر و شه ربه ت و له لای دیکه نوغل و نه باتی،

سمیلتی برایمی له سهر کولمه ی خاتوون په ریخان بوو، ده تگوت سۆنه ی سه ری که سه که،

هه وه لی پایزی فه سلێ شه خته ی چوکه له، له سهر شه ت و گۆلی مرادانی ده بزواتی،

خشلێ خاتوون دهیدا له که مبه ره ی برایمی، ده تگوت: داخولا، ئه وه قافله یه، له

هه وشار و هه شته رخان و مه کاران ده هاته وه، ئه وه خواجه حه سه نی به سه ربیه ده نگه زه نگ

و قوپی وی بوو، دایگرت مه مله که تی ولاتی.

برایم دهلن: «میر، به قوریانت بم ئه وه به قسه ی شه ی تانان له من گرت قینه،

ئەو خاتون پەریخان نەبوو، ئەو کیزکی حەریریان بوو، بۆخۆم دەگەوزاندینە.
میر بەقوریانت بێ، خۆ پەریخان نەبوو؛ کیزکی دە بۆتیاں بوو بەخوشک و براپەتیم
دەست دەنەستۆی کردبوو، لە سوورەتی تۆم، دەواندینە،
پێ بەدەستریکی دەستای دوغاً و سەلام بوو، بەمندا بۆ تووی دەناردینە».
میردەلێ: «برایم! حوکمە دەبێ بپۆی لە ولاتی».
برایم دەلێ: میر! لە خۆم بێ ئیختیار
لێم بگەرە هەتا نەوڕۆژی و بەهاری
ئاغا ئیختیاریان بۆ تۆکەری نییە، ئینجا بۆخۆم سەرپەخۆم دەکەم چاری.
دژمنم زۆر، بۆ ولاتی بابی خۆم دەچمەوێ خوار».
میر دەلێ: «برایم حوکمە دەبێ بپۆی لێرەکانە.
تۆکەریکی ئەمین بووی ئیستا بووی غەیانە،
لەکن هیچ کەسی نەتەماوە مەتەنە».
دەلێ: «میر، بۆ خاتری خۆلای لێم گەرە ئەو زستانە».
میر دەلێ: «حوکمە دەرت دەکەم نابێ بەمینی لێرەکانە».
دەلێ: «میر بەقوریانت بێ! دەتتێرمە تەکیە سەید و مەلانە».
میردەلێ: «حوکمە دەرت دەکەم لە ولاتی؛
پیاویکی بێ حقوق و بێ فەراساتی.
ئەگەر هاتیە کن ئەمن، لە سەرت بوو کلاویکی چوار گۆچک، دە پێتدابوو کە لاشیکی
دۆمان، دەملتا بوو کە پکێکی کورداتی،
ئێستا قایل نەبووی بەکەولێ، حەوتوو بە حەوتوو دەبەخشی سێ قەلاتی،
هێشتا بەوێ رازی نەبووی، بەخوار و غەیان دەرھاتی».
دەلێ: «میر، بەقوریانت بێ! خۆ نانی ئاغایان لە بۆ تۆکەران مەنتیان نینە،
ھەر نانی خۆت بەفکرە، ئەمەگی تۆکەری قەلەندەرت بەفکر نینە.
ئەتوو گولێک بووی لەوانی نەفرینە،
حەوت سالانم سوال بۆ کردی، سێبەرم بۆ دەکردی لە گۆبی کەری شینە؛
بەوێش قایل نەبووم، بێرەمە ئەستەمبوولێ خەزمت سولتانی ئەمینە،
دەچوو مەکن شوان و گاوانان دە قاپێلکی کیسەلاند، چۆرەچۆرە شیرم بۆ توو
دەهێنا،

ئێستا دەلێتی: دەرت دەکەم بە دل و یەقینە.

میر، بە قوربانت بێ، ئەگەر یەقین دەرم دەکەم لە ولاتی، بسکی خاتوونێ بە من بمیستی
بە ئاوریشمی دووکانان، کە لە پەواندزێ کوپە بە زازان بە تەنافیان پادەنگاوتی.

میر! هەنیهی خاتوونێ بە من بمیستی، بە مانگی چارده و پازده؛ هەزار و حەسەد
مەلایکەتی جلە و کێشە، لە پووی پاک و ناپاکی دەردەهاتی.

میر چاوی خاتوونێ بە من بمیستی بەو ئەستێرە گەلاوێژی دە سێ پاری نیوێشە وێدا لە
هەوشار و عەجەم و موغەدەمان هەلەدەهاتی.

دەمی خاتوونێ بە من بمیستی بەو فینجانی فەخفوری، کوپە بە بان سەبرکە سەبرکە
نەرم نەرم بە پەنجە موبارەکان دەگرت لێویان لێ دەبزاوتی؛

گەردنی خاتوونێ بە من بمیستی بەو ماینی شێ کەحلان، کە سوارچاکان سووچی پکێفیان
پێ نیشانەکان لە پملی بەغدا بە دووی پۆلی کارمازانان دەبزاوتی.

بەژنی خاتوونێ بە من بمیستی بە داری حودێ، کوپە موغەدی بە خەنجەری نێرگەز دەبان
بۆ دیرەگی خێوەتی هەلپەرتاوتی.

سینگی خاتوونێ بە من بمیستی بەو قاقەزی مەرجانی، ئەگەر مەلای گەورە لێی دەدەن
خەتی، کوپە فەقیان قەلەمێ ئەنگاوتی.

میر! بە قوربانت بێ، حەیفی ئەوم ناکوژێ، ئەگەر دەرم دەکەم لە ولاتی،
بەو حەیفانەوه مردووم، ئەگەر چاوی خاتوون پەریخانێ لە برایمە پەبەنەیی دەبنەوه
قاتی».

میرگوتی: «تەدارەکی بۆ بگرین دەری بکەین». چون کالە و گۆرییەکیان بۆ هێنا؛
میر گوتی: «چلۆن هاتوو، دەبێ واش بپوا». چون کە پکێکی سەپیان بۆ هێنا.
کلاوێکی چوار گۆچکیان بۆ هێنا، توورەکی نانیا بۆ هێنا. هەتا ئەو تەدارەکیان لە
مالتی میری گرت، خاتوون پەریخان پیاویکی بانگ کردبوو؛ هەر تەدارەکیکی میر بۆ برایمی
گوتبوو، خاتوون پەریخانیش لێرە بۆ پیاوێکی ئەو تەدارەکی گرت. میر گوتی: «برایم
بفرموو، بپۆ». برایم دەگری، گوتی: «وای لە خۆم بێ سەلایە!

ئەمەگی دنیا یەم چوو بەزایە؛

بەفر هێن ژۆرە، دەرنایم لە پێگایە،

میر! حەقی من و توو بمیستی بۆ ئەو پۆژێ، کە خولای دیوانی دەگری لەسەر بەردی
سەخرەتولایە.

نیستا نه من چلژن وه دهر بکه وم؟ بۆ هیچ شاران ناچن پښگایه .
 وهره، میر بمکوژه؛ چاتره گهر دنت ببی خوش و نازایه
 نه وک گورگ و جان وهر بمخون له سه حرایه،
 بهس نییه نه گهر نه توو بمکوژی نه مه گم ناچن به زایه؟
 نه گهر نه من وه چولییه که وم، دهر ناکه م هیچ پښگایه،
 میر، نه وده می هر نه توو پیی دهبی پووسیایه» .

ده لښ: «برایم! حوکه نابین بمینی؛ بۆ کن میرشیخی برؤ، به منت چاره نایه» .
 برایم ده لښ: «میر، شکایه تی خولات لن ده که م ده گه ل ئی حه زره تی په سوللایه» .
 خاتوون په ریکان پیاوړیکې ته داره ک بۆ گرتبوو له چه شنی برایمی . پیلی برایمیان گرت .
 بهوا . برایم گوتی: «ناغا! بۆ خاتری خولای که سم ده گه ل نه یه؛ زورم خزمه ت کردووه،
 خه لقم پښ ده که نن»

په رده یان بۆ هه لگرت، پیلی برایمیان گرت، وه دهر یان نا . خاتوون په ریکان له پشت
 په رده ی پړاوه ستابوو، پیلی برایمی گرت، پیاوړه که ی به پښ کرد . برایمی برد شاردیه وه
 جوانوو نه سپڼکی بۆ له کن میرشیخی هاتبوو . هینای، سڼ پوژان نه و جوانوو نه سپه ی
 ناو نه دا، هر کا و جو و وینجه ی دایه؛ ته دارکڼکی چاکي گرت بۆ سبچه یښ بۆ برایمی .
 سبچه یښ به یانی جوانوو هه ی زین کرد، لولینڼکی ناو گهرم هینا . به زینی داکرد، برایمی
 سوار کرد ناوی به پکڼی داکرد .

خاتوون په ریکان ده لښ:

«برایم، نه گهر حه قه، نه گهر ناحه قه،

نه گهر ده مزانی کاکه م دهرت بکا به مو تله قا،

ده چوومه یه خته خانی ماله بابم، بؤم دهرده هینان جوانو لڼکی نه وزین له وانی سم
 به ته به قه،

هاوارم ده کرده نه و خاله قه،

نه وکو سه رمای زستانن له و پښگایه بتکا په قه .

برایم! نه گهر ده مزانی هر میوانی،

نه مده یه شت خزمه تی برای من بکه ی بچی نه سته مبولن خزمه ت سولتانی،

ده چوومه ماله بابم بؤم هه لده گرتی به رگڼکی پو میانی،

ده چوومه یه خته خانه ی ماله بابم، بؤم دهرده هینای حدودی کی پښ نیشانی،

له که حله کانی عه ره بیستانی،

سوارم ده کردی هیچ که س نه زانی.

برایم! ئینجا بۆ، به ختی منی بابان ویرانی

دوازده ئیمام ناگایان لئ بئ، ده گه ل غهوسی گیلانی،

برایم له کنم زستانی سهخته، به ساغ و سهلامه تی ناگه یه مه کانی.

مردن بۆ تۆیه، خه م بۆ منی مال ویرانی.

ناچیه چ گۆرپخانان، که س به مه سکه نیت نازانی.»

کئ بوو له خاتوون په ریخانی و برایمی کۆلاه،

بانگیکی خوشیان لئ داوه،

برایم بۆ مالتی میرشیخی پۆیی، خاتوون به خه مگینی گه پاوه.

برایم ده پۆیی، له سه زمان زمانی شکاوه.

برایم ده لئ: «پێیه سه رده ر ناگه م، له خۆم مال ویرانی!

ئه من نازانم، نه بۆ گه رمیئن ده چم، نه بۆ کویستانی.

خۆم ده سپێرم به خولای و به پیغه مبه ری ئاخری زه مانئ.»

جوانووی برایم به له ده، بۆ مالتی میرشیخی به وایه،

سئ شه و پۆژ هه ر کا و جۆی خواردوه، ئاو نه دراوه،

له تینووان هیلاکه، هه ر خۆی بۆ کانیه کوتاوه،

هه تا نوێژی شتیوان داغل به کانیه بوو، خۆی تن ئاویت؛ هیندی ئاو خواردوه، چوار

چهنگۆله پاوه ستاوه،

برایم بئ زمانه هه لئ نایه ن شتاقه چاوه.

جوانوو ده کانیه دا له وێراوه.

ئه گه ر جوانوو ته ماشای کرد شه و که می ماوه.

میرشیخ سئ ژنی بوو، شه وئ خه ونی دی، ئه گه ر نوست. له خه وئ راپه پی؛ به ژنی

که وده ی گوت: «خه ونم به برایمه وه دیوه؛ برایم زۆر شلووخه. داخولا میره ج، ده گه لئ

خرابه؛ چ گێچه لێکی به سه ربیئنی.»

میر خه وئ لئ که وته وه، جوانوو که سه رمای بوو ده ئاویدا. جوانوو که ئه گه ر ته ماشای

کرد، چوار ته ره فی کانییه که به فر بوو، خۆی فره ئ دا. برایم که وت ده نئو ئاوئ، سه ری

له سه ر به فره ئ بوو، جوانوو که چوو ده هه ساری میریه وه. میر دیسان برایمی ده خه وئ هات.

ژنی گه وره‌ی پاست کرده وه، گوتی: «هر برایم ده خه‌وئ دئ. برایم شلووخه، بانگی کوئخاده رکی که، ته ماشای پئی کانیه بکا، بزائن هیچ ههست و خوست نییه له لای کانیه خومارویه». کوئخاده رک چوو، ته ماشای کرد. جوانوو ییک ده‌حه ساری‌دایه؛ هه‌رچه ندی ده‌وری دا بۆی نه‌گیرا. هاواری هئتا بۆ میری، گوتی: «میرا قوربان، له پئی کانیه هیچ دیار نییه. ئه‌ما جوانوو ییک به‌زینه وه ده‌حه ساری‌دا ناگیرئ، نه‌شمناسییه».

خانم ده‌لئ:

«وه‌للاهی! پیای گه‌وره ئیختیاری بۆ کهس نییه

ئه‌وه جوانووی برایمی مه‌لا زێندینه‌نه، میرحه‌جه گوله ده‌ری کردیه.

ئه‌وه بۆ ئێره هاتووه به‌هومیدیه،

له پێه سه‌رمایێ بردویه به‌بێ کهسیه،

خولاکه‌ی، میرا هه‌تا پازی کانیه بچین، بزائین، هیچ پۆشووی دیار نییه؟»

کئ بوو له خانم و میری ته‌واوه،

ملیان له پئی کانیه ناوه،

ده‌چونه کانیه ته‌ماشاه ده‌که‌ن، په‌شاییه‌که ده‌کانیه‌دا مه‌حتهل ماوه، نه‌یانوێرا بچه

سه‌ری خانم و میری ته‌واوه.

هاواریان ده‌نارده تۆکه‌ران، له مه‌خلووقیان ده‌گێراوه.

مه‌خلووقیان به‌سه‌ر وه‌ربوو، خانم ناردی چرا و فانۆسی هئناوه.

ته‌ماشایان ده‌کرد، ئه‌وه برایمه له‌وئ مه‌حتهل ماوه.

خانم ده‌لئ: «دیوته ئه‌وه عه‌وه‌زی ئه‌مه‌گی برایمت داوه؟

ئه‌وه خزه‌تکاره‌که‌ی تۆیه، حه‌وت سالانی ئه‌توو به‌که‌رئ گێراوه،

ئێستا به‌قینی توو به‌چلووی زستانێ له‌کن میرحه‌جه گوله‌ی ده‌رکراوه،

خولاکه‌ی! بلا هه‌لی گرین، بیبه‌ینه‌وه بزائین مردوووه یانه ماوه.

میر گوتی: «وه‌رن هه‌لی گرین». خانم گوتی: «ته‌ماشای میری چه‌ند ناته‌واوه!

وه‌ره، یا به‌کۆلی منی داده یا بۆخۆت هه‌لی گره؛ ئه‌وه‌هه‌ گه‌لیکی ئه‌مه‌گی کێشاوه».

میر هه‌لی گرت هه‌تا ده‌توانی،

گه‌لیک ماندوو بوو خانم ده‌زائنی؛

ده‌لئ: «برایم له‌سه‌ر ئه‌تووم لێ برا پئی گوزه‌رائنی،

خانم به‌ئامیزئ هه‌لی گرت تا برديه‌ باله‌خانێ،

خانم ده‌لن: «ئیتستا ده‌بین حه‌مامی ژنانی بۆ بکه‌ین». میر گوتی:

«نه‌چاوان، هه‌رچی بۆی چاکه‌ وای بۆ بکه‌». هینای، براینیان پووت کرده‌وه،

لێزه‌یان درێژ کرد؛ هه‌رسێ ژنی میری هاتن، پووتیان کردووه‌ پووت: یه‌کیان له‌ به‌ره‌وه‌ پێوه‌نا، یه‌کیش له‌ پشته‌وه‌یان پێوه‌نا، ئه‌وی دیکه‌شیان له‌ سه‌ر درێژ کرد. هه‌تا سه‌حات و نیوێکی. برام ده‌نیو ژنه‌کاندا ئاره‌قه‌ی کرد.

که‌ چاوی هه‌لینا به‌سته‌زمانه‌،

ده‌لن: «خولایه‌! ئه‌وه‌ حه‌مامی ژنانه‌،

ئه‌من دوێنێ له‌ گه‌رمیته‌ی بووم له‌کن خاتوون په‌ریخانی؛ ئیتستا چ ده‌که‌م لێزه‌کانه‌؟

ئه‌گه‌ر میر پیتی بزانی ئه‌من چ بکه‌م له‌ خه‌جاله‌تیانه‌؟»

ئه‌گه‌ر ژنی گه‌وره‌ی میری وا ده‌بینن

بانگ ده‌کا: «میرا برام چاکه‌؛ مه‌کیشه‌ خه‌م و نسرينی».

ئه‌گه‌ر خانم واده‌زانی ته‌واوه‌،

ژنه‌کانی بردن به‌ولاوه‌،

برام به‌تاقی ته‌نی ده‌جێدا ماوه‌.

ده‌لن: «خه‌جاله‌تم، خولایه‌! چم لێ قه‌وماوه‌!»

ژنه‌کانی دی هه‌لستان، موژده‌یان بۆ میری هیناوه‌:

سوحبه‌تیان ده‌گه‌ل میری کرد: «میر حه‌مامی ژنان وایه‌، مردووی پێ زیندووکراره‌».

خانمی گه‌وره‌ هه‌لستا، ده‌ستێکی به‌رگی میری بۆ برامی هیناوه‌؛

ده‌به‌ر برامۆکی کرد؛ برام له‌ جیتی خۆی هه‌لستاوه‌

چۆوه‌ له‌ میری کرد سه‌لاوه‌.

میر یه‌ک پێ له‌ به‌ری بڵندبوو، ده‌ستی ده‌ستۆی کرد، ماچی کردن هه‌رتک چاوه‌،

برامی له‌ که‌ن خۆی پۆنا،

ده‌لی: «ده‌گه‌ل میرحه‌جی چت لێ قه‌وماوه‌؟

میرحه‌ج بۆچ ئه‌تووی کردۆته‌ خه‌م؛ خولا خاتوون په‌ریخانی به‌توو داوه‌».

هه‌رچه‌ندی کرمه‌ک و گواره‌ و موژ و ئه‌نگوستیله‌ی خاتوون په‌ریخانیه‌ هه‌مووی ده‌گه‌ل

خۆی هیناوه‌.

خانم هه‌لی گرت، نه‌یشت، میر ئه‌وانه‌ی بکه‌وی به‌چاوه‌.

چه‌ند شه‌و و پۆژان برامی له‌کنه‌ خۆی داناوه‌،

ده‌لی: «پئی کویتستانن بیت‌وه، ده‌نیرم خاتوون پهریخان بیننه نیره، ده‌تانکه‌م به بووک و زاوا».

که برابیم نه و قسه‌ی میری بیست ته‌واوه،
شه‌وئ هتا پۆژ، سه‌وه‌تیکه‌ی په‌یدا کردبوو، گل و په‌ینی بۆ قه‌ندیلی مامه‌کۆبییان
کیشاوه.

پۆژیکه‌ی گوتی: «میرا به‌قوربانت بيم سه‌ری کویتستانان په‌شبه‌له‌ک بوو به‌فر له‌هیچ
کوئ نه‌ماوه».

خانم پینکه‌نی، گوتی: «میر ته‌ماشای برابیمی که، هیشتا نیوه‌ی زستانن نه‌بووه؛ شه‌وئ
هتا پۆژ نه‌و فه‌قیره‌ گلی به‌کۆلی کیشاوه.

نه‌و زه‌حه‌مه‌ته‌شی هه‌روه‌ک خزمه‌تی تۆیه‌ نه‌گه‌ر نه‌تویی ده‌ کووچه‌ و کۆلاناں گێپاوه.
میر نابن چ کاران بکه‌ی، هتا کاری برابیمۆکی ده‌که‌ی ته‌واوه».

میر هه‌لی گرت قاقه‌زیکه‌ی نووسی بۆ میرحه‌جی: «براله! به‌سه‌ری من برابیمی بین
که‌یف نه‌که‌ی، زۆر نه‌مانتت بین په‌کی نه‌خه‌ی له‌سه‌ر مالی دنیا‌یه، نه‌مما کاریکی زۆر
گه‌وره‌ هاتوته‌ به‌ئ. سولتانی نه‌سته‌مبوولن ده‌سه‌ری کردووم بۆ فه‌رشیکه‌ی؛ سه‌د که‌سم
هیناوه، که‌س باشاری ناکا، به‌که‌س ناکرئ. نه‌گه‌ر خاتوون پهریخانن نه‌نیری هه‌رتکه‌مان
ده‌خنکینن؛ هه‌ر وه‌زیکه‌ی ده‌که‌ی خاتوون پهریخانن بنییره. نه‌مما به‌خاتری نه‌من زۆر
نیگاداشتی برابیمی بکه، نه‌مانه‌تی منه‌ له‌کن نه‌تووم داناوه».

نه‌گه‌ر ئیلاجی نه‌و قاقه‌زه‌ی برد بۆ میرحه‌جی خویندراوه،
میرحه‌ج گوشادی لئ په‌یدا بوو گوتی: «لێی گه‌ره، برابیم نه‌ماوه».
ده‌سه‌ری خاتوون پهریخاننێی کرد: «ته‌داره‌کی خۆی بگه‌ره، سه‌فه‌ری له‌به‌ره، کاکم
خرابی لئ قه‌وماوه».

خاتوون پهریخان ده‌لن: «به‌خولای نه‌من ناچم به‌ولاه».

میرحه‌ج ده‌لن: بیانوان نه‌بینن، لێم نه‌گرئ مانی؛

ده‌بن به‌وا سبه‌یانن».

ته‌داره‌کیان گرت ته‌واوه،

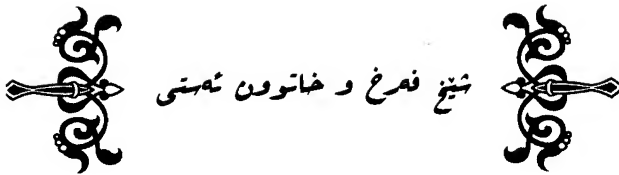
خاتوون پهریخانیاں ده‌ زه‌مبیلان ناوه، ئاویتیا نه‌ شانی خویان، پریان کیشاوه.

گوتی: میرحه‌ج! براله! ده‌ولت زیاد و مالی ئارا»

هه‌تاوه‌کو ئیوارینان کیشا، ئیوارن داغیل به‌ کانیه‌ خومارۆیه‌ کراوه،

مرگینى به میرشیتی دراوه .
میرشیخ له جیتی خۆی مه‌لستاوه
ناردی ده‌هۆل و زوێنای هیناوه
لۆتى و په‌قاس دروس کراوه
ساز و چه‌قه‌نه‌ی لى داوه
داوه‌تیکى خوش گێپراوه
حه‌وت پێژان بوو ته‌واوه
مه‌لا و فه‌قییان هیناوه
ئه‌وانیش پاک قۆلیان کێشاوه
کاری هه‌رتکیان بوو ته‌واوه
موباره‌ک بى بووک و زاوا
(په‌حمان) به‌کر پراوه‌ستاوه
ئه‌و به‌یتى کردووه ته‌واوه
له‌نتۆ کوردی زۆر به‌ناوه
له‌سابلاغى دانراوه
حوکمی خاریچه‌گه‌رى به‌وى دراوه
ئه‌له‌مه‌لای کارمان ته‌واوه

خاتون تهستی کچی مام غه لټفه یه . فخر کورې مامادیه . هرتکیان ناموزان، بابیان
 برایه . فخر ده زگی دایکیدا بوو، دایکی ژان و برکی هاتن . نه گره به خیر مندالې بیې،
 نارديان ژنه سید و مهلا هاتن، نارديان ژنی وه کیل و وه زیری هاتن . سټ خوشک بوون،
 نازې و نازدار و خاتون تهستی . مامادی دوازه کورې بوو؛ هر دوازه دی مردبوو . کوتی:
 «خولایه! نه وچار فرزندیکم بده یه، یا نټر بټ، یا مټ بټ» . خولوهندی عالمی فخری دا
 به مامادی . نه گره ده وریان گرت مامانچې، فخر ده زگی دایکیدا بوو . حه زی له خاتون
 تهستی کرد . خاتون تهستی بوخوی نهیده زانی .

فخر ده زگی دایکیدا بانگ ده کا؛ ده لی:

نیلامی یا! فخرم لټ ده بوو به یه که؛

شوکرانه م به توو، نه ی فله که

خه لقه تی ده کردن ده ست و چار و پټ و به له که .

مه خسود و مرادم هرتک چاوی به له که .

نیلامی! یا فخرم لټ ده بوو به دوو

خولایه شوکرانه وه بهر نه توو

خه لقه تی ده کردن ده ست و پی و به له ک و پوه .

مه خسوود و مرادم هه رتک چاوی ده تووه .
 نیلاهی! فهرخم لئ ده بوو به سیتییه
 شوکرم به توو ئه ی خو لیتییه،
 خه لقه تی ده کرد ده ست و زار و پیته .
 مه خسوود و مرادم له هورتک چاوی خاتوون نه سیتییه .
 نیلاهی! فهرخ ده بوو به چواره؛
 شوکرم به توو ئه ی جه باره!
 خو لای خه لقه ت ده کرد هه موو ئاکاره .
 مه خسوود و مرادم له هه رتک چاوی ده به خوماره .
 نیلاهی! فهرخ ده بوو به پیته
 خاتوون ئاویان له کانیان هه ل دینجا
 گوزه ده بوو به زیت، کانی ده بوو نه به گه نجه .
 نیلاهی! فهرخ ده بوو به شه شه؛
 هاوارم وه بهر توو، ئه ی عه رشه!
 خو لای دروس ده کردن هه موو ئاکار و له شه .
 مه خسوود و مرادم له هه رتک چاوی ده ره شه .
 نیلاهی! فهرخ ده بوو به هه وته
 مه له کان له ئاسمانی هه وته مینیان پاو تن ده که وته؛
 خو لای ده یئارده سه ر ئومه تن مه له کولمه وته .
 نیلاهی! فهرخ ده بوو به هه شته
 مه له کان له ئاسمانییان په شتاوپه شته،
 خو لای له شه رافه تی پیقه مبه ری دروستی ده کرد دۆزه ق و به هه شته .
 ئه گه ر تق مانگ و تق پۆژ ته واو ده بوو به دل و به جانه،
 فهرخ ده هاته رهو به ده سته وه ده ست له سه ر رهوانه،
 له خه زینه ی خه لاس ده بوو ده یانگرت مامانه،
 فهرخیان راده گرت له سه ر هه ردک ده ستانه،
 نیوکی فهرخیان به ی به کلیخی ده بانه،
 توندیان ده پیچاوه به ده ستانه،

له سهر بنی بیژنکیان داده نا بویان ده کرد چراخانه .

ئو ژنه وه زیر و وه کیله به دزی ده کن قسانه ،

ده لئین: «ئو یه پمووزنه ، یانه شه یتانه ،

مزگینی بهرن بۆ مام غه لیفانه»

ئوی پیریژن و سهرسپییه ،

ته گبیری ده کن له نه به دییه ،

بلا بۆ شاره که ی داودییه بهرین مزگینییه ،

هیندیک له کن دایکی فره خۆله ی به جی ده مان به کیشکچییه ،

ده لئین: «خوشک چاومان نابین به و شه وه ی بلا نه مه پۆنیشتن له کن ئوییه» .

فرخ ده لئ: «هرچی پیره له کن دایک به جی ده مینئ ، هرچی جوانه ، به قه وه ته ،

ده چته شاری داودییه ی ده ستینی مزگینییه» .

هیچ ناده ن به و فه قیرانه ی کیشکچییه ،

فرخ ده لئ: «ئوی پیریژن و مامانچی و سهرسپییه ،

هیندیک کیشکچی بن ، هیندیک بهرن مزگینییه ،

نۆرو ده دهنی کم نییه ،

ئو گهر هیناتانه وه هه مووتان لئ به ش ده که م به برایه تییه ،

هرکه س پوولئیکی بدزی به حه قی ئو خولایه ی په بییه ،

سهری ده تاشم ، سواری که ریی ده که م ، بیروونی ده که م له شاری داودییه» .

ئوانه گوئیان: «نامانه وه ئو شه یتان و پمووزنه ئابروومان ده با» .

هه موو گه رانه وه له پاشئ گوئیان: ده چین گه لئیکی ده ستینین هیچ غه یانه تی ناکه یین

ده بییه نه وه» . فرخ بانگ ده کا:

«ئوی پیریژن ، ئوی مامانچی ده موخته بهرن!

هه موو له ده ره وه ی من و ئی دایک پاوه ستان ده لئیی له نگه رن .

مزگینی بگه یه تنه دیوانئ ، بۆ مام غه لیفه ی و بۆ بابم بهرن»

مامانچی و قه ره واش له کاری خولای ته عجب ده مانه ،

ده لئین: «یا په بی به په حه ته تو شوکرانه!

ئو مه علومه یان پمووزنه ، یان شه یتانه ،

ده نا قه ت بووه مندالی یه ک ساحه ته ده زگی دایکیدا بکا قسانه

بلا مزگینین بېږینى بۆ دیوانى گه‌وره و گرانه».

ئه‌وه قه‌ره‌واش و سه‌رسپیه

ده‌بوون به ته‌ته‌ر و ئیلاجیه

ده‌گه‌پان ده‌کوچه و کۆلانی شاری داودیه

له دیوانى ده‌چوونه پيش ده‌ياندا مزگینیه

ئه‌گه‌ر مام غه‌لیفه ئه‌و قسه‌ی ده‌بیست ته‌واوه،

شوکرانه‌ی ده‌بژارد سه‌لاواتی لى ده‌داوه،

گوته‌ی: «خه‌به‌رئ به‌رن به مامادیی کاکم ته‌واوه،

بۆ وى تاقانه‌یه زگی سووتاره».

مزگینیان دا به مامادی به‌یه‌کجاری،

ده‌لئى: «يا په‌بى زۆر شوکر به‌گه‌وره‌ی جه‌بارى؛

بابه‌ چو له‌من ده‌وئى هۆوه‌تا مام غه‌لیفه‌ی گه‌وره‌ی شارى».

ئه‌گه‌ر مام غه‌لیفه تئ ده‌گه‌یه‌نن،

ده‌لئى: «سه‌ید و مه‌لا و میرزا و فه‌قى بچن له‌سه‌ر کوپى مامادی بخوینن

جا سبه‌یه‌ی وه‌رنه‌وه جا سه‌رو خه‌لاتى گه‌وره‌م لئ بستینن

شه‌یتان ده‌چووه کن مام غه‌لیفه‌ی به‌یه‌کجاره‌کیه:

«قوربان کارىکى گه‌وره قه‌وماوه ئه‌توو نه‌ترانییه

هاتوونه کن ئه‌من قه‌ره‌واش و مامانچیه،

ده‌لئى: کوپى مامادی په‌مووزاته قه‌ت شه‌یتانى وا نییه

نیوى له‌ خۆى ناوه فه‌رخۆله، ئاغای شارى داودیه

ده‌لئى مه‌خسود و مرادیشم خاتوون ئه‌ستیه».

مام غه‌لیفه به‌و قسه‌ جه‌رگی سووتاره

ده‌لئى: «سبه‌یه‌نئى جواب ده‌ گه‌رمینئى بگه‌پئ له ئه‌سته‌مبولئى بیى بلاوه،

سوڵتان پئ بزانت پاکمان ده‌خنکینئ ته‌خت و تاراچمان ده‌کا ته‌واوه،

ده‌لئى: «ئه‌وه به‌نه‌چه‌که فاسقن بۆیه ئه‌وه‌یان وه‌پووی زه‌مینى ناوه».

بانگی کرده سئ دزان گوته‌ی:

ئه‌نگۆ ئه‌وه‌ی بدن له‌ سه‌ید و مه‌لایان ته‌واوه.

فهرتیه‌ ده‌نه ته‌ویله‌ی که‌ل و گامیشان، ئیستران پئى لئ ده‌نن ده‌یکه‌ن بلاوه،

سېحه نېنې ده گه ل پېڅې ده پېژنن جواب ده خه لقی ده گه پې ده لّین: «شه یتان و پموونن بوو مه فح کراوه».

نو و سې دزانه ده هاتن خزمه تی مه لا و فه قیانیان ده کړد، بویان ده هینان قه ننه و ناوه،

هه تا نیوه شه وې خزمه تیان کړد، نیوه شه وې چرا کوژاوه،

نو فه قی و مه لایه پاک بوون بلاوه،

نو دزانه فره خیان هه لگرت به ده سستی یه کدیان داوه،

بو ته ویله ی که ل و گامیشانیان فې داوه،

مه لایکه تان فره خیان هه لگرت کیشکیان له دهره وه ی کیشا له سهر به ردیکې مه پمه پریان

پوناوه،

هر چه ند که ر و بارگینه سهریان به سهر دا گرتووه له دهره وه ی پراوه ستاوه،

فرخ ده لّی: دایکی به هه ویای کیشکچیان ناگای له من پراوه،

فرخ بانگ ده کا: «دایه گیان وای گیانه!

به پره حمه تی خو لای ده بژیرم شوکرانه

چلونت به ره لدا کردم به هیوای کیشکچیانه،

تو مانگ و تو پوژان هه لّت گرتم به بهر و پشتانه،

هیچ برازا نابین به مامی بکا متمانه».

دایه گیان هیژی جهرگم چرای چاوانم!

«نه توو نه تزانیوه به فره مووده ی مامم؟ مه یته ری که ر و بارگین و نیسترانم».

که دایکی نو قسه ی ده بیست ته واوه،

چه پوکی به سهر خویدا داوه،

ده لّی: خانه م خرابووم کوپه که م نه ماوه،

هه لّستا، چرا هه لکراوه،

هر چه ندی په نچه ره و دوو ده رییان گه پراوه،

سوړاخې کوپې وه چه نگ نه که وت: ده لّی: «خو لایه! نامان جهرگم پراوه»

پووی ده ته ویله ی نیستر و بارگینان کړد، هه موو ناخوپان گه را، سوړاخې نه کراوه،

ته ماشای کړد، هه رچه ندی ولاخه، یه ک به به ندیوه نه ماوه،

به ردیکې مه پمه پ له ویتیه کوپې وی له سهر دانراوه،

ہرچہندی حہولی دا ولاغیک لہہ ر وی نہ کشاوه،
 لہہ سر چہنگان پڑی ٹامیزی دہ کوپی خوی وہرہیتاوه،
 نہگہر گوتی: «ہہس» ہہموو ولاغی لہہ ر کشاوه.
 کوپی خوی ہینا لہہ سر جی خوی بہرقہ رار کراوه،
 جا ہہتا حہوتوویکی بۆخوی کیشکی لہہ کوپی خوی کیشاوه.

ہہتا حہوتوویکی چ باس و خہہر نہبوو. پاش حہوتوویکی دایکی شیوی کرد گوتی:
 «نیوہ پڑیہ ہہلم بستینن نوٹزان دہکہم». تہ دارہکی بۆ فہرخی گرتبوو، لانکی بۆ درس
 کردبوو. دایکی گوتی: «نینشاللا بۆ شہوئی، کوپی داویمہ سر لانکی، حہوتووی دہچن.
 پیاویک لہہ ولاتیکی ہاتبوو خاتون نہستی ببینن. سوورہتی بگرئی، بۆ ناغای خوی
 بہریتہوہ. فہرخ گوتی: «خاتون نہستی نازانی نہمن حہزی لہہ دہکہم؛ میڑدی بکا نہمن
 ناوارہ دہہم. بہلا دوعایہ بکہم نہو شہو دایکم ہمرئی. سبہینن بابم ہمرئی. کہس نہہن
 بہختوم بکا، نیلا خاتون نہستی نہہن، بۆخوم داگیری دہکہم، نایہلم کہس بیخوانن.

خولایہ گورہ و چہند نادری،

ہہم کیریم و قادری،

پوچان دہدہی، وہریان دہگری

نہوڑ لہہ حہوتووی دہرچم، دایکم ہمری

سبہینن دہکہوینہ چاوان، بابم ہمری

بہہیچ کہسیکی بہختو نہکریم، خاتون نہستی بۆخوی ہہلم گری خولایہ! نہ
 بہکہبرینن، نہ بہسہبرینن

نہوڑ دایکم ہمرئی، سبہینن بابم ہمرینن،

بہہیچ کہس بہختو نہکریم، دہہن خاتون نہستی بۆخوی ہمعاملینن.

نہگہر فہرخ تہمہنای دہکرد لہہ خولای عالہ میانہ،

لہہ بۆ دایکی فہرخی دہہاتن میوانہ،

بہخوی نہزانی، پوچیان کیشا نہو بہستہ زمانہ،

لہہ مالن بوو، بہشین و گریانہ،

ہاواریان برد بۆ مامادی و مام غہلیفانہ،

مامادی دہلی:

«خولایہ! بہرہمت شوکرانہ!

خۆ دهوله تم زۆره گهنج و ده بوتخانه،
 کوپی بێ دایک چلۆنی ده بێ گوزهرانه؟»
 نهوێ شهوێ پۆژ بوو ئاوه،
 دایکی فهرخۆله ی ته سلیم نه کراوه
 هه تا سبچه یێ ته میز شۆراوه،
 خه لاتیان ده بهر ده کرد، بۆ گۆرپخانان هه لگهراوه،
 ته سلیم به خاکیان کرد، مه خلوق گه پراوه،
 هاتن له مزگه وتی پۆنیشتن که یخواد و پیاوماقوول، سه ره خۆشی له مام غه لیه،
 مامادی کراوه،

هه تا نیوه پۆیه بانگیکی به هه ق لێ دراوه،
 ده لێن: «بلا بچی نوێژان بکه ی ته واوه،
 «نه و مه خلوقه پاک له برسان مرد، یه کێک هۆشی نه ماوه» .
 خه پوونه وه هه موو موسلمانه،
 هه موو له مالی خۆیان ده یانه یێنا سفره و نانه،
 عه رزی مام غه لیه یان کرد: «بلا مامادیش بێته ئێره کانه» .
 له میحرابی مزگه وتی پۆنیشتبوم که س پێیان نه زانی نه و خه لقانه .
 له باره گای خولای ده یهات میوانه،
 پوهران ده کێشا کردیان سه ره وێرانه،
 نه وهش دوعای فهرخی مامادیان،
 قه بوول بوو له دایک و بابانه،
 مه لا گوتی: «مامادی، هه لسته، ته شریف بێته ئێره کانه» .
 مه لا هاته وه گوتی: «بابه نانی خۆ بخۆن نه سه ری هه یه نه نه زمانه» .
 نانیا ن خوارد و بژاردیان شوکرانه،

مه لا گوتی: «مام غه لیه! بلا بچینه قه برانه»
 مام غه لیه گوتی: «مه لا نه مه تازه هاتوینه وه چ قه وماوه»
 مه لا گوتی: «قوریا ن سه ری تو سه لامهت بێ مامادی نه ماوه» .
 مام غه لیه گوتی: «وای! قورم به سه ری بوو که سم نه ماوه
 پشتم شکا جه رگم سووتاوه»

وه ده ركهوت، بانگيكي خوښى لى داوه .
 فهرخ بۆ دايكى هيچ نه گريا، نه گهر بابى مرد نه ویش گرياره
 نه پوڤ كه وتوته چلان به هيچ كهس ژير نه ده كراوه .
 مام غه ليفه ده لى: «پۆله! خراپم لى قه و ماوه»
 لى خريپوونه ته وه سهد و مه لای ته واوه،
 مه لى ان گرت، بۆ گورپخانه ی برديان به ولاوه،
 نه وى له كن دايكى فهرخى ته سليم كراوه .
 فهرخ بانگ له سهر بانگى لى دا به كهس ژير نه كراوه .
 پوورى كى فهرخى هات له ولاوه،
 ده لى: «برام چوو، نه و كورپه ی ماوه .
 ده بيه م به خيوى ده كه م هه موو مالى خو مى ده نيم ده پيناوه» .
 هه لى گرت، برديه مالى خو ی داي ناوه،
 فهرخ نه گهر له وى زيراندی، ههر گريا و ژير نه كراوه،
 پوورى ده لى: «چ بكم خه لق ده لى ن: شه يتان و پموزنه؛ بۆيه دايك و بابى نه ماوه» .
 پوورى هه لى گرت هينايه وه به ولاوه .
 له مالى داي نا گوتى: «چى لى بكم، چاره م بپاوه،
 ههر كه سيك بۆم به خيوى بكا هه موو مانگان سى ليره ی ده ده من ته واوه» .
 مروه تى مه ولود سوراحى هات له ولاوه .
 ده لى: «پۆله به قوربانت بم! دايك و بابى نه ماوه»
 فهرخى هه لگرت دراوه كه ی ده باغه لى ناوه،
 فهرخ ده تگوت دووپشكى رهش پتوه ی داوه،
 ههرچه ندی كوچه و كۆلان بوو، پتوه خولاوه؛
 چاره ی نه ده كرا، ههر چاتر گرياره .
 برپى له زيره كان هه لگرت، هينای، له وى پوناوه؛
 گوتى: «بابه! نه وه عيلاجى به من ناكړى، شه يتانه وه سه رى عه رزى نراوه،
 بۆيه كى وا به هه تيوى به جى ماوه» .
 نارديان له مام غه ليفه ی له ديوانى گيپاوه .
 مام غه ليفه هاته مالى، گه ليك گه ليك گرياره؛

دهلئ: «دیوانم چۆل بوو، مزگه وتم نه ماوه،
 ناوړم تن به ربوو، جهرگم سووتاوه،
 جواب ده دژمنان ده گه پئ، دهلئ: مام غه لیفه ی برای نه ماوه؛
 نه من چ بکهم له فهرخو له ی و له و تولفی ساوه» .
 بانگی ده کرد: نازئ، نازدارا خاتوو نهستی! وهرن له ولواوه»
 ده یگوت: «پۆله! نازانن، نه نگو مامو مردووه، بابو پشستی شکاوه؟
 وهرن ته گبیرئ بکه ن له بؤ فهرخو له ی دایک و بابی نین؛ چلونی گوزهرانی بدهین
 ته واوه؟»

نازدار دهلئ «بابه! چ بکهین، مندالیکه به نادری.
 هرچند ده که ی، مه مکی چ کافر و موسلمانن ناگری» .
 مام غه لیفه دهلئ: «فرزندی من، گیانه!
 وهرن ته گبیرئ بکهین به هه مووانه،
 به خیتو بکهین فهرخو له ی به سته زمانه .
 پۆله نازدارا نه گهر بؤم به خیتو بکه ی له دنیایه،
 شاری داودییه ی به شی خومت دده من گهر دنت ده کم نازایه .
 پۆله! حزی ده که ی، جا پوئیشه، بؤ من ببه به په نهاییه» .
 دهلئ: «بابه! بؤ له من ده که ی فکرئ؟
 بابه نه وه لئیم له بیانووی؛ چونکه نانت گه لیک ده خوړئ.
 بابه نه گهر بچمه کۆلانا، نان نانم پی په یدا ده کرئ،
 نه من میوړم نه کردووه نه و شهیتان و پمووزنه م پی به خیتو نا کرئ» .
 نه و جار پووی ده نازئ کرد ته واوه،
 دهلئ: «پۆله! چلون ته گبیرئ بکهین له و کورپه ی ساوه،
 تووشی نه ستوم بووه، چاره م بر اووه .
 که سیک بؤم به خیتو بکا، شاری داودییه م بؤ وی داناوه؛
 ده یده من به یه کجاره کی بؤ خوی بیته ناغایه کی ته واوه» .
 نازئ دهلئ: «بابم بزانه، چ په لپیکي له من گرتووه، به و خولا، نه وه به من نا کرئ.
 هرچند ده که ی مه مکی هیچ که سیکي نا کرئ.
 بابه هه تیوی بئ دایک و باب به من به خیتو نا کرئ»

ئه گەر مام غه لىفه ی وای له کچه کانی خۆی بیستییه،
 ده لئ: له دنیای پوون فرزند چ نییه،
 نه و جار وه رگه پاوه، پووی کرده خاتون نهستییه،
 ده لئ: «پۆله! کچه کان جوا بیان دام نه توو قسه ت چیه؟»
 ده لئ: بابه نه من چ میزدیم نه کردووه چ مه مکم نییه؛
 «بابه! نه توو دایه نیتکی پهیدا بکه مه مکى بداتن، نه منیش بۆ خاتری توو له کنی
 پۆده نیشم به لانکه ژینییه»
 ده لئ: «پۆله! گەردنت ئازابن له به شی خۆم له شاری داودییه،
 چونکه تووشی نه ستۆت ده بن هه تیوبارییه».
 نازادر ده لئ: «بابم، شه پی نه وه یه تی، نه گەر شاری داودییه ی بدا به خاتون
 نهستییه؟»
 ته ماحی هه یه، ده گه ل براکان و خوشکه کان هه مان بکا بیبه رییه؛
 ته ماحی هه یه، ماله که ی هه موو بدا به فهرخۆله و به خاتون نهستییه.
 نازدار و له ولا پا هات پی دا فهرخۆله ی گرت و بریدییه،
 پیی گرا هه موو کووچه و کۆلانی شاریه،
 فهرخۆله ی هه ر زیڕاندی زمانی نه چۆوه ده زارییه.
 هه تیا به گوئی: «بابه به قوریانت بم نه من چاره م چیه؟»
 نه و جار نازن هه لئ گرت پفاندی،
 بریدییه وه تاغی باله خانن، به دایانی نه سپاردی؛
 عیلاجی نه کرا؛ بریدییه کن بابی به پوو ساردی.
 نه گەر له وئ دایده نن، له ده وره ی داوری،
 خاتون نهستی پی ده داتن و هه لئ ده گری.
 فهرخ دمی به سینگی به ده نن، بیده نگ ده بن، له وینده رن هه یج ناگری.
 نه گەر له وئ کاری فهرخی بوو ته واوه،
 میر له دیوانن بانگ کراوه،
 ده یانگوت: «نه وه برای مردووه، سه ره خۆشیی لئ کراوه».
 خه بهر به سولتانی نهسته مبولئ دراوه.
 ده لئ: «مام غه لىفه ی شاری داودییه ی برای مردووه، پشتی شکاوه؛

هر تاقه فرزندیکې له پاش به چې ماوه».

سولتان خه لاتې بۆ قه رار کرد، نه تقابې میرایه تیې لې ناوه.

وه کیل و وه زیران لایان پرسې: «فرخوله ت چ لې کرد؟» گوتې: «نه وه له مالې ته سلیم به خاتون نه ستې کراوه».

له وینده رې نه و قه رار و مه دارې دنیا یې ده بوو ته واره.

نیوبانگې جوانیې خاتون نه ستې ده ه موو دنیا یې گه پاره.

خه برې به شیخالې که چه لې دراوه.

شیخال مه نسه بی دانا، سر و برگی شوانانې ده بر کرد، که پکیکی کوردانې به شانې خوی داداوه،

به سه یاحې له خاتون نه ستې گه پاره

شارې داودییه ی دیوه، هات و له ده رکی میری بوو پیاوه.

که پکی خوی پاخست، له سهری دانیش، گوتې: «ده شقم خاتون نه ستیم به وې به چاره».

نه گه ر نازدار هاته ده رې، هات، ماندوونه بوونی شیخالې کرد، گوتې: «مامه ماندوو نه بی به خیرتی سهر نه و دوو چاره».

بۆ کوئ ده چی، بۆ لیر ه پویش تووی؟ هه سته بچو مه نزلې بابم دیوان گیراوه».

گوتې: «دیوانی بابی تووم بۆ چییه؟

نه من بۆخزم ده گه پم له هه قیری و له کاسبیه».

ده لې: «خولا مال ت خراکه کا، نه گه ر نه توو هه قیر بی نه مه شوانمان نییه؛

نه دی برسیت نه بووه، بۆت بېنم نانیه».

گوتې: «ناوه لالا، جارې برسی نیم هه سلې نه هاریم نییه».

گوتې: «خاله! به قوریانت بم! نه گه ر ده بیه شوانی مه، نه توو نیوت چییه؟»

گوتې: «کیژی باریکه لاله!

نه توو نازانی، نیوم شیخاله که چه له؟»

نازدار نه گه ر نه و قسه ی له شیخالې بیست ته واره،

له پاسته خوی بۆ مالې گه پاره،

خه برې به دایکې و به نازې و خاتون نه ستې داوه،

گوتې: «شوانیک هاتووه له ده رکی مه حته ل ماوه».

گوتیان: «خولاکەى چۆن پیاویکە؟» گوتى: «ئەستۆى ئەهێندە ئەستورە، دەلێى کە لە دابەستراوە».

نازى گوتى: بۆا بيبينم، بە چاوە.

هات ماندوونەبوونى لى کرد، گوتى: «بەخێرى سەرەمەرى من، مەپمان بى ساحتب ماوە».

شیخاڵ گوتى: «یەکیان لە یەکی جوانترن، بەمنیان گوتووە، خاتوون ئەستییان یە کجار کۆلاوە».

لە قەرەواشیى پرسى، گوتى: «ئەو کى و کێیە؟ گوتیان: «ئەو ناز و نازدارن تەواوە».

گوتى: «ئەدى خاتوون ئەستى لە کوێیە، نایەتە پێش چاوە؟»

قەرەواشەکە دەلێ: «بەسەرینی شلکى مەتیوبارى تووشى ئەستۆى کراوە.

لەسەر شەیتان و پەمووزنێکى تەعین کراوە».

نازى چوو ئەو قەسەى بۆ خاتوون ئەستى گێپاوە،

خاتوون ئەستى بۆندبوو، فەرخواڵەى بەئامیزى گرت، ئەویش چوو شیخاڵى بکەوێ

بەچاوە؛

بەخیرانتى شیخاڵى دەکرد؛ دەیگوت: «بۆ لێرە مەحتەلى؟ بچۆ مەنزلى بابم. ئەوە چیشتانە نەهار دروست کراوە».

گوتى: «پیاو ئە! چم لە مەنزلى بابى توو داوە؟

ئەمن کاسبم دەگەپم، کە کارى خۆم بێ تەواوە».

خاتوون ئەستى دەلێ: «خاڵە مەپى مە بى شوان ماوە».

خاتوون ئەستى لە پاستە خۆى گەپاوە.

دایکى خاتوون ئەستى خەبەرى بەهەر چوار کوپان داوە:

«شوانێکى زۆر قابیل هاتووە لەولاوە».

دایکى خاتوون ئەستى هاتە کنى، گوتى: «بابەکەم، دەبیە شوان؟»

گوتى: «بەلێ لە کاسبییە دەگەپم» گوتى: «برالە ئەدى چت ناوە؟»

گوتى: «خانم تۆکەر ناگیرێ، بەو حالە؛

پیاویک خۆم تى ناگەینى هەر ژانم دەکەن حەوالە.

ئەگەر لە من دەپرسى، نێوم شیخاڵە».

گوئی: «مام شیخاڵ بەخێرایی سەر ئەو چاوه.

جوابم ناردۆته کوپه‌کان، ئیستا دین له‌ولاوه»

نه‌هاریان بۆ دروس کرد، سفره‌یان بۆ هێناوه،

نانه‌که‌ی خوارد هه‌ر چوار کوپه‌کانی مام غه‌لیفه‌ی هاتن له‌ولاوه،

گوئیان: «خاڵه‌ ماندوو نه‌بی». بڵندبوو له‌ پێشیان راوه‌ستاوه،

قسه‌یان ده‌گه‌ڵ کرد، قه‌رار و مه‌داریان بۆ پۆناوه،

گوئیان: «مامه‌ بچینه‌ ئێو مه‌پی، ته‌سلیمت بکه‌ین ته‌واوه».

به‌لان ناخ! شیخاڵه‌ که‌چه‌ڵ له‌ سوێی خاتوون ئەستێ جهرگی بپاوه،

کوپان ئەسپیان بۆ زین کرا و تازیان ده‌ پرسته‌ی کراوه؛

شیخاڵ که‌پکی خۆی به‌شانی داداوه،

ده‌ستی دا گوچانی، ملی له‌ بیابانی ناوه،

که‌ینه‌ ئێو مه‌پی، مه‌ریان ئەژمارد، ته‌سلیم به‌ وێڵدashi کراوه.

گوئیان: «ئهمه‌ حه‌زێ ده‌که‌ین، مام شیخاڵ حه‌قی مانگیت بێی ته‌واوه».

شیخاڵ گوئی: ناغای من، ئەمن هه‌تا چل شه‌وی حه‌قم نییه‌،

«ئه‌گه‌ر شوانیکی چاک و پسپۆر بوم حه‌قم بۆ قه‌رار بکه‌ن؛ ده‌نا ده‌رم بکه‌ن، ده‌پۆم

به‌یه‌کجاره‌کییه».

کئ بوو؟ له‌ کوپی ده‌ مام غه‌لیفه‌ی، ئەو شوانه‌یان له‌سه‌ر مه‌پی ته‌عین کردییه‌،

بۆ خۆیان په‌شه‌پاوی ده‌که‌ن، پوویان کرده‌وه‌ شاریه‌.

بێینه‌وه‌ سه‌روکاری فره‌خۆڵه‌ و خاتوون ئەستییه‌.

ئه‌وپۆ ئۆ پۆژه‌ دایک و بابی وی مردیه‌،

فه‌رخ ده‌لئ: «ئهم‌ن بۆیه‌م دوعا کرد دایک و بابی من بمری، ئەگه‌ر کامپه‌وابم له‌

خاتوون ئەستییه‌؛

توند توند ئەمن به‌ دوو به‌نان له‌ دوو داران ده‌به‌ستن و خاتوون ئەستیش له‌وێ ده‌نوێ

و جا ئەو دنیا به‌ که‌لکی بۆمه‌ چیه‌؟»

ته‌مه‌نای ده‌کرد له‌ په‌بیه‌.

هه‌موو که‌س خه‌وی گران بیه‌.

«وه‌للامی چی دی ده‌و لانکه‌دا نابم ئەوشه‌و ده‌چه‌م بال خاتوون ئەستییه‌».

فه‌رخ هاواری ده‌کرده‌ خولای جه‌باری،

ئەو مەخلوقە ھەموو خەوى بەسەردا بارى،
دەسرازەى بەسەرى خۆيدا فەئى دەدا، لە لانكى دەھاتە خوارى بەيەكجارى،
بەسەرىنى خاتون ئەستى ھەلەگەر، دەرزى لە بەرۆكى دەرهئنا، پىي دە يەخەى
كەيشا بۆخۆى چووە نۆ سىنگ و مەكانى بەيەكجارى.
سەبەينى كە داىكى خاتون ئەستى لە خەوى ھەلەستا، چو تەماشاي لانكىي كرد،
فەرخۆلە دەویدا نەماوە.

دەلئ: ئەلەمدولەللا ئەو شەيتان بوو مەفح كراوە.
ئەخەى كچەكەم بەرھەلدا كراوە،
تەماشە دەكا دەنۆ سىنگى خۆى ناوە.
داىكى گەلەكى لە خاتون ئەستى داوە،
دەلئ: «ئەو شەيتان و پەمووزنە چىيە، دەباغەلى خۆت ناوە؟»
خاتون ئەستى دەلئ: «ئەمن ھىچ ناگام لى نىيە ئەو ئەتەم پى كراوە،
ئەو وا دەكەن بمرئ لەكن بابم بىم بۆسۆ و بەنناوە».
خاتون ئەستى ھەلەستا پەوى خۆى ھەموو پنى، گەلەكى لە خۆى داوە،
بۆ كن بابى چو بۆ شكايەت بە ھەموو مەخلوقى وئى دەكەوتن خاتون ئەستىيان
گىراوە.

ئەوى پۆئى پۆنىشت گىرا تا ئىوارى
دايانىش نەيدوان، دەگەل كەس ناكا گوشتارى.
ھەمان بەقەرارى شەوى دى دەگرئ قەرارى.
قەرارى دەگرئ بەپەوانى،
فەرخۆلە، ئەتو دەلئى شەيتانى؛
دىسان ھاتە خوارى نۆ سىنگ و مەكانى؛
ئەگەر دەستى دەباغەلى نا، ماچى دەكا ھەردىك كۆلمانى.
خاتون ئەستى لە خەوى ھەخەبەر ھات، پىي زانى؛
گوتى: «بابانم بەقوپئ گىرا، ئىنجا بەقايە دەكەم ئەتو شەيتانى».
گوتى: «گولە، ئەتو دىيە كن ئەمن چت پى دەكرئ؟»
گوتى: «ئامۆزا بۆ لە توو وايە، ئەمن مندالم؟» گوتى: «كۆپە ئەتو چى؟ ئەرى ھەللا
مندالى». گوتى: «ئامۆزا ھەزئ بكەم، لە تووش كەلەگەتتەم». گوتى: «كوا؟» ئەگەر

فهرخ خوی لیک کیشاوه.

به قه‌دهر خاتون نهستی دریژ بوو. خاتون نهستی ترسا گوتی: «وه لّاهمی شه‌یتان و پموزنه؛ نه من به دهستی نه وه‌هی ده‌چم».

فهرخ گوتی: «ناموزا! خو توو هیشتا نه‌منت نه‌دیوه». خاتون جیبه‌جی ناشق بوو به‌فهرخ‌وله‌ی. فهرخ جیبه‌جی له‌ قسه‌ی خوی په‌شیمان بویه. خاتون نهستی حوکی کرد گوتی: «ده‌بی بتینم».

«ناموزا! هه‌لسته ناوی ده‌سنویژی بیته، ده‌سنویژی هه‌لگره». خاتون نهستی چوو ده‌سنویژی خوی هه‌لگرت، هاته‌وه گوتی: «ناموزا! بیته ده‌سنویژت بشوم»
فهرخ گوتی: «نا ناموزا! نه من بوخوم ده‌سنویژی خوم ده‌شوم».

فهرخ که ده‌سنویژی خوی گرت ته‌واوه،

ته‌مه‌نای له‌ خولای ده‌کرد، له‌ پیغه‌مبه‌ری ده‌پاپاوه،

چارشویکی به‌سەر خاتون نه‌ستیی هه‌لکیشاوه.

فهرخ تکای له‌ خاتون نهستی کرد: «وه‌ره له‌و کاره‌ی بگه‌رپییه‌وه به‌دواوه»

خاتون نهستی گوتی: «به‌و قورعانه‌ی خولا بو پیغه‌مبه‌ری هیتاوه،

مه‌گه‌ر بمکوژی؛ ده‌نا ده‌س هه‌لناگرم، هه‌تا نه‌توو نه‌بینم به‌چاوه».

چونکه خه‌لق ده‌یانگوت شه‌یتان و شمعه له‌ مامادی و ناموزنت به‌جی ماوه».

گوتی: «خاتون نهستی چاو له‌سه‌ریه‌ک دانن» زلیکی لئ دا گوتی:

«چاوه‌لینه» گا و ماسیی دی به‌چاوه.

گوتی: «سه‌ره‌لینه» عه‌رش و قورشی له‌به‌ر پاره‌ستاوه، ته‌ماشای کرد نووری خولای

ده‌گه‌ل فهرخ‌وله‌یه، جیبه‌جی زمانی شکاوه،

له‌سه‌ر کزشی خوی پونا، فهرخ خاتون نه‌ستیی به‌لکه‌ک چاوه،

خاتون نهستی ده‌لئ:

«ناموزا! توبه و نیستیخفار ته‌واوه

نه‌لحه‌مدولیللا شیخه‌ په‌حه‌متی خولای یو به‌ره‌ره‌ار کراوه».

ده‌ستیان ده‌ستوی یه‌ک کرد، دمیان به‌دمی یه‌که‌وه ناوه،

خه‌نجه‌ری قودره‌تن له‌ باره‌گای خولای هاته‌ خوارئ ته‌واوه،

سه‌ری تیخی ده‌ نیوکی فهرخی دایه، ده‌سه‌که‌کی له‌ نیوکی خاتون نهستی پاره‌ستاوه.

ده‌ستیان بو یه‌ک کرد به‌سه‌رین، دمیان به‌دمی یه‌که‌وه نا له‌پشتینه‌ به‌ژی‌ر بوون بلّوه،

خه ویان به سهردا باری ته واوه،

سبحه یین که له خه وی هه لستان خاتوون نهستی گوتی: «بابه بلاء نه و لانکه به رین

به ولاوه،

فه رخ خو پيس ناکا، خاوینه ئیحتیاجی به لانکێ نه ماوه .

فیری گۆشی من بووه ده لانکیدا نابێ پراوه ستاوه»

پریان دا لانکه کێ فرپیان داوه،

دایانیان مه رهخهس کرد، مواجبی خۆی بۆ قه رار کراوه،

گوتیان: «فه رخ مه مکی ناخوا و ئیحتیاجی به کهس نه ماوه».

نه توو وهره به راتی خۆت وهرگره هه تاکو سال ده بێ ته واوه .

شهش سالان فه رخی به خێوکرد، عه مه لی وه هیچ کهس نه داوه،

نه و بلاء ده گه ل فه رخی پێک که وی چل شوی شیخالی بوو ته واوه،

کوپی مام غه لیفه ی سواری نه سپی خویان بوون، تازیان ده پسته ی ده کردن، ده چون

ده یانکرد پشه پراوه،

ده یگوت: «بلاء سه رێکی شیخالی بده ی، بزانی که یفی چلۆنه، نه و قه راری چل شوی

بوخۆی کردی بزانی له سه ر قسه ی خۆی ماوه».

ده هاتنه سه ر کانیه ی له شیخالیان ده کرد سه لاوه،

ده یانگوت: «مام شیخال نه و چل شه وه ته واو کرد، قه رار و مه داری حه قی خۆت

بپه ره، بلاء مالی مه له دوی توو بێ، نه توو زه حمه تت کیشاوه».

شیخال ده لێ: نازانم بلیم چیه؟

حه قی من به کێ ته واو ده بییه؟

هه تا کهنگی به خۆپایی نه من بچه مه پییه؟

نه گه ر حه قم ده ده ن ئیحتیاجم به دراوی نییه،

نه گه ر ده شیلیم عه یب و شووره بییه،

نه من بۆ دراوی نه هاتووم مه تل بهم شتیکی دییه،

گوتیان: پیمان بلی بزانی چیه؟

گوتی: «قوربان! له گه رمینێ له خزمهت سولتانی قهت پیاوی وهک نه من موخته بهر

نییه؛

هیچ ئیحتیاجم به مالی دنیا نییه».

گوتیان: «ئاخر پیمان بلن بزاین جیهه تی چیه؟

گوتی: «بابه نه گهر حهزی ده کهن بچمه مه پی بعه نهی خاتون نهستییه،

نه منیش ده چمه مه پی به گۆره مه رگییه».

گوتیان: «قسئکی ساغه؛ بلا بچینه خزمهت غه لیفه ی بزاین فه رمایشی چیه».

کن بوو؟ له کۆپی غه لیفه ی تازه لاره،

سه ری جلوه ی خۆیان به رده داره،

سه برسه بر، له ده شتی گهرمیتنی ده یانکرده وه پاره؛

هه تا پۆژ له هه موو شارئکی ده بوو ئاوا

ده هاته وه مالن خۆیان ده بوون پیاوه،

ده چوونه خزمهت مام غه لیفه ی ئیکلامیان کیشاوه،

ده یانگوت: «قوریان! شوانه کهن ده روا. مه پره کهن بن صاحب ماوه».

ده یگوت: «شوانه که چی لن هات گه لئکی بده نی مال و دراوه،

بجیتته بهر مه پی خۆی نهو شیخاله که چه له ته واوه».

کۆپی مام غه لیفه ی گوتیان: «قوریان نایه وئ مال و دراوه».

گوتی: نه دی ده لئ چ؟ ده لئ: «خاتون نه ستیم ده وئ، کئیل گهردن و به له ک چاره».

میر ده لئ: «پۆله! یاخولا له منو نه که وئ،

قهت کچی من په شیخاله که چه لئ ده که وئ».

ده لئ: «بابه چ بکه ین نه وه پاپه ی گرتووه،

مه پره که ی خۆپایی کردووه».

ده لئ: «پۆله! وه نه بی؛

مه پی خۆپایی کرد به کونئ بابی.

نه من میری شاری داودییه ی بم قهت کچی من بۆ پیاوی وا نابی».

هه لستان کۆره کان له کن بابیان گه رانه وه به دراوه،

ده چوون له دایکی خۆیان ده کرد سه لاره،

ده یانگوت: «دایه کارئکی خراپ قه و ماوه،

مه پره کان به ره له دایه پاپه ی له خاتون نه ستی گرتووه نهو پیاوه».

دایکی ده لئ: «پۆله! له پووم هه لمه گرن په رده ی حیجابی»

ده بی خاتون نه ستی قۆپه سه ره به ختی هه روا بی،

هه تیوباری تووشی ئه سستوی بووه، جه رگی دایکی خه را بین؛
قه ت کچی من بۆ شوانی نابین».

له وئ قسه یان نه بوو ته واوه،

کوپه کان ههستان هه رکه س بۆ مه نزلای خۆی گه پاوه.

سبجه یینی خه به ریان به شیخالی داوه:

«سه بر بگره هیشتا کاره که نه بووه ته واوه:

خاتوون ئه سستی قایله، دایکمان پهزا نه کراوه،

ئو مزگینیه به شیخاله که چه له دراوه،

گوتی: ئه لحه مدولیللا کارم راستی هیناوه».

شه و پۆژ هه راسی به مه پری هه لگرتبوو، له بژوینی ده له وه پاند، له سه رینچاوه ی دها

ئاره.

خاتوون ئه سستی فهرخی به خێو ده کرد تا شهش سالی ده بوو ته واوه.

خاتوون ئه سستی به بابی پاده گه یه نئ:

«خولا هه لئاگرئ به مندالی هه تا که نگیتی ده مرینئ؛

فهرخۆله گه وره بووه ده فامینئ.

مه سه له عه ت ئه ویه بییه نه مه دره سه ی خزمه ت مامۆستای بلا بخوینئ».

مام غه لیفه وای جواب داوه:

«به خاتوون ئه سستی بلین ئه من شاری داودییه م به وی داوه،

جاری فهرخۆله م بۆ بکا گه وره و ته واوه.

هیشتا بۆ خویندنن یه ک دوو سالی ماوه».

خاتوون ئه سستی گوتی: «ته ماشای بابم که، چه ند فه قیر و به سته زمانه

ئه توو فهرخت نه ناسیوه ده لیی شه یه تانه.

به بین مامۆستاش ده رسی په وانه».

مام غه لیفه گوتی: «ئه گه ر وایه ته داره کی بۆ بگرئ، بۆی بکاته چراخانه،

پۆژی جومه ی ده دییه یه نه خزمه ت مامۆستای ئینشاللا تا ده رسی بین په وانه».

خاتوون ئه سستی، ئه گه ر واده زانی له سه ر یه ک ده بژۆرئ شوکرانی، ده لی:

«ئه لحه مدولیللا، کوپه فه قیکه ده چیته قوتا بخانی».

سبجه یینی به یانی ده نوینئ،

پیاو ده نیرئ ماموستا فه قییان تن ده گه یه نن:

« به ماموستای عه رز بگن، ئینشاللا فره دیته وه دهرسن ده خوینن».

«به ماموستای ده لئ نه لحه ملای خوش پاده برئ گوزه رانه

گوتی به فه قیکانه

«ده بیتته شیرینی خواردن له زه مانه؛

مزگینوو لی بن فره خی کوپی مامادی دیته ئیره کانه،

ده گه لی ده بن خاتون نهستی کیل گه ردنن چاو جوانه.

جا فه قیینه هه موو مه بژیره وه شوکرانه»

سبجه یینن، پوژ سه ری دهره یناوه،

ته داره کی خاتون نهستی بۆ فره خۆله ی گیراوه،

له هه موو پدینسپی و پیاو ماقوولانی ده گپراوه:

«نه لحه ملای شوینی مامادی نه کوژاره

ئه وه فره خۆله ده به یینه بهر خویندنن و سبجه یینن به یانی ده نوینن، پیاویکی زۆر

زه ریفه، عه دووان به شه ییتان و شمیریان له قه له م داوه».

ئه وی خه لقی ده یگوت: «ئه لحه ملای درۆیه پیاویکی زۆر زه ریف و ته واره».

ناردیان چه ندیان سه ید و مه لا هیناوه،

له مام غه لیفه شیان ده گپراوه،

شیرینی و ته داره ک بۆ مه دره سه ی په وانه کراوه،

چه ند سپاره بۆ فره خی ته واکراوه.

مام غه لیفه هات؛ په پیتش کهوت. خاتون نهستی فره خۆله ی هه لگرت، شاری داودییه ی

به جپوه ته واره،

هه مووی پووی ده مه دره سه ی ماموستای ده کرد، وه ژوورکه وتن، لییان کرد سه لاوه،

ماموستا یه ک پئ له بهر مام غه لیفه ی و ئه و عاله مه ی هه لستاوه،

ماموستا وا ئاووپیکی داوه،

گوتی: «خاتون نهستی! یا خولا به خیرتی ئه وه فره خۆله ت هیناوه،

سه یری خه لقی چ شیتته، ده یانگوت: فره به خپو ناکرئ دایک و بابی نه ماوه».

هینایان سپاره یان ده مست فره خی ناوه،

به و دهستی سپاره ی گرت، ئه و دهستیش قه له مه که یان ده مست فره خی ناوه.

گوتی: «پۆلہ بخوینہ». گوتی: «به لئی مامۆستا ده خوینم».

فرخ ده لئی: «مامۆستا، ئه لف، ده لئی بیڤه، ده لئی جیم ده لئی هیڤه،
ئه توو که لاموللای خوار و سه ر بیڤه،
هه تا مه عنای هه مانت پێ بلێڤه».

ئه گه ر فرخ ئه و قسه ی کرد ته واوه،
شه قه زلیکی له گوئی مامۆستای داوه،

گوتی: «ته ماشای ئه زۆی بکه»؛ مامۆستای ئه و دنیای دی به چاوه،
گوتی: «فرخۆله زلیکی دیشم لێ ده». گوتی: «مامۆستا هیشتا حیسابت نه بووه
ته واوه».

مامۆستای فرموی: «منداله؛ خاتوون ئه ستی. ئیستا ئه گه ر پیتی بخوینی سه فی
ده بێ؛ هیشتا دوو سالی دیی ماوه».

خاتوون ئه ستی فرخۆله ی به ئامیزی گرت، بۆ مائی گه راوه به داوه؛
فرخ ده گه ل کاری خۆی مه شغووله و ده گه ل خاتوون ئه ستین به لکه چاوه.
له وئ بمینێ گێچه لی شیخاله که چه لی ژیاوه.

شیخال ده لی: «چی دی ناچه مه پی؛ حه قه قرار نه کراوه».

وێلداش شوانی هاته وه له ولاوه،
هاتۆته خزمه ت مام غه لیفه ی، ئیکلامی لێ کیشاوه،
ده لی: «شوانه که مان پۆیی؛ به ته نئ ئه و مه په بۆ من نه ده حاواوه».

میر فرموی: «ئه دی شیخال چی لێ هات؟» گوتی: «قوربان! نایه ته مه پی ده لئی
حه قه بۆقه رار نه کراوه».

گوتی: «چه ندی ده وئ بیده نئ؛ چونکه شوانیکی چاکه» گوتی: «قوربان! ده لئی
حه قی من هه ر خاتوون ئه ستیی به لکه چاوه».

مام غه لیفه ناردی؛ هه ر چوار کوپه کانی هاتن له ولاوه.

گوتی: «ئه وه چ قرار و مه داریکو ده گه ل ئه و شوانه حیزابیه ی پۆناوه؟»

ده لئین: «دیسان مانی گرتووه، مه په که به ره لدا کراوه.

له دووی بنێرن بیته وه، دا لێره کاروباری بکه ین ته واوه».

له دووی شیخالیان نارد ته ته ر و ئیلچیه:

«بیته ئیره؛ بزانی کار ی وی چیه».

ده یاننارد له دووی شیخالیان ده هیئاوه .

ده هاته خزمهت مام غه لێفه ی، لێی ده کرد سه لاوه،

مام. غه لێفه گوتی: «ده لێن دوو پۆژه مه پرت به ره له د کراوه؟»

ده لێ: «قوربان! هه تا کهنگی بچه مه پری به قسه ی ناتاواوه؟»

ده لێ: «مه تله بت چیه؟» ده لێ: «قوربان! ئابرووم لێ هه لگیراوه،

مه تله بی من هه ر خاتوون نه ستیه .

ئه گه ر ئه ویم ده ده نئ، ده چمه مه پیه؛

ئه گه ر ئه ویم ناده نئ مالی دنیا یه م بۆ چیه؟»

ئه گه ر ئه و قسه ی ده کرد و ده گه راوه به دواوه،

له دووی کوپ و ژنی خۆی ده نارد، ده هیئاوه،

میرگوتی: «به لان ئه و مه پری به فروشین؛ ئه توو بزانه چ په لپیکم لێ گیراوه.»

ده لێ: «خاتوون نه ستیم نه ده یه ی ناچه مه پری؛ قهت بووه پیاوی وهک شیخالم ببی

به زاواو؟

ئه گه ر مه پری نه فروشم، چاره م بپاوه .

فه رخۆله له جیی دایک و بابانی پاوه ستاوه؛

ئه من برام نییه، ئه و تاقه فرزه نده ی له پاش به جی ماوه .

کوپه کان گوتیان: «بلا بیده یئ؛ وهک سه گی هار بجیته مه پیه .

بلا دایکم بچی، قایل بکا خاتوون نه ستیه .»

مام غه لێفه گوتی: «کوپه! خولا هه لئاگرئ؛ ئه وه شانی من نییه .

خاتوون نه ستی بزانی، خۆی ده خنکێنئ دیسان تووشی من ده بیته وه هه تیوارییه .»

کوپه کانی گوتیان: «قوربان، بلا دایکم بچئ بزانی، سوال و جوابیان چیه .»

دایکیان نارد کن شیخه ل و خاتوون نه ستیه .

گوتی: «شیخال! بزانی ئه توو مه تله بت چیه؟»

گوتی: «پۆله خاتوون نه ستی! ئه توو جوابت چیه؟»

خاتوون نه ستی ده لێ: «دایه! به خولای خۆم ده کوژم، ئه وه میردی من نییه .»

گوتی: «شیخال! ئه وه میردت پێ ناکا. ئه توو جوابت چیه؟»

گوتی: «خانم! ئه گه ر ده مده نئ ئه من ده چمه مه پری به کوپه مه رگیه؛

ئه من ته مام نییه، لێره ی به رم بۆ جیه کی دیه .»

دایکی خاتونو تهستی نو خه‌به‌ره‌ی هیناوه بۆ میرییه:
 «ده‌لێ حاشا و مادللا؛ نه‌وه می‌زدی من نییه .
 ده‌لێم شیخال، نه‌وه بۆ توو نابێ؛ نه‌و سه‌گبابه ده‌لێ: نه‌من ده‌چمه مه‌پی به
 گۆپه‌مه‌رگییه» .

ناردییه کن کوپه‌کانی: «چ بکه‌م، چاره چییه؟»
 کوپه‌کانی گوتیان: «بابم قاییل بێ و قایل نه‌بێ، خاتون تهستی هه‌ر ئی شیخالیه .
 داومانه‌تی چاره نییه» .

حوکماین کرده سه‌ر خاتون تهستییه،
 ده‌بێ هه‌ر می‌زدی بکا به‌شیخالیه .
 گوتی: «خۆم ده‌کوژم؛ قه‌بوڵم نییه .
 ده‌چمه شکایه‌تی سولتانی ته‌سته‌مه‌بوڵێ، ده‌بم به‌عه‌رزچییه» .
 حوکمایان لێ کرد ده‌بێ ماره‌ت بکه‌ین به‌یه‌کجاره‌کییه،
 ده‌یانناردنه کن مه‌لا و سۆفییه،

خاتون تهستی هه‌موو پووی خۆی پچپییه:
 «خولا هه‌لده‌گرێ؛ به‌زۆرم ده‌ده‌ن به‌شیخاله‌که‌چه‌لییه» .
 خاتون تهستی هه‌لات، خۆی ئاویته کن بابیه:
 «بابه! خولا هه‌لناگرێ؛ نه‌و گێچه‌له بۆ من چییه؟
 بابه دیوته به‌قه‌سه‌ی تۆم کرد ده‌کێشم هه‌تیویارییه»
 بابی گوتی: «پۆله! چ بکه‌م، هه‌ی ده‌سه‌لات به‌چه‌نگی من نییه» .
 گوتی: «بابه! ده‌نا نه‌وه خۆتو هه‌تیوی خۆت؛ له‌و شاره‌ی ده‌چمه شاریکی دییه» .
 گوتی: «پۆله! که‌یفی خۆته؛ نیه‌ختیار به‌چه‌نگی من نییه» .

دایکیشی هه‌زی ده‌کرد بیده‌ن به‌شیخالیه،
 دا هه‌رخۆله بێ دایک و باب ببێته‌وه خۆپاییه .
 کوپی غه‌لیفه‌ی حوکمایان کرد ته‌واوه:
 «مه‌پ و مالمان خۆپاییه، بووین بۆسو و به‌نناوه» .
 حوکمه خاتون تهستی له‌ شیخالێ ماره‌کراوه؛
 قه‌ول و قه‌رار گۆپه‌مه‌رگییه داندراره .

قه‌زاری نه‌وه‌ش کرا: نه‌که‌ر خاتون تهستی به‌پازی خۆی نه‌بێ، ده‌ستی لێ نه‌دراوه .

نور شهوری خاتون نهستیان ماره کرد، شیخال له خوشیيان داوه تی کرد، گه لیکي موخاریج کیشاوه .

سبحه یښی که په نکی خوی به شانی دا بۆ نیو مه پری گه راوه،
خاتون نهستی ده گریا، فرمیښکی چاوانی ده تگوت به حر و ناوه،
فهرخ ده یگوت: «نه و گریان هی مه که ته واوه .
نه لحه مدولیللا، نه و کاره کراوه،

هه رچه ندی موشته ری دنیا یه بوو، لیت کشاوه؛

نه و جار نه من و توو لیک ده بینین مراد و مه خسوودمان ده بڼ ته واوه» .

دهستی ده ستوی خاتون نهستی ده کرد گه لیکي دلخوښی داوه .

سبحه یښی که پوژ مه علومی کرد کوپی ده مام غه لیفه ی ته گبیریان کرد: بچه کن خاتون نهستی، به و کاره ی ناپازبییه، گه لیک شپواوه؛

ژنیکي چاکه، کوپره وهری گه لیک ده گه ل فخرخو له ی کیشاوه .

نه گه نه هاریان ده کرد، هه لده ستان له جپی خو یان، پیاوړیکان ده ناردنه کن دایکیه:

«دایکم! ته داره کی بگره دین، ده چینه خزمه ت خاتون نهستییه .

لیمان زیزوو، چونکه به حوکمان داوه به شیخالیه» .

کوپي مام غه لیفه ی که له وی هاتن واوه،

چه ندیان که یخودا و سید ده گه ل خو یان هیتاوه،

ده هاتنه خزمه ت دایکیان، نه ویشیان په گه ل خو یان خست، ده چوونه خزمه ت خاتون

نهستی لیان ده کرد سه لاوه،

ده یگوت: «به خیزین، سه رچاوی من، برای ده ته واوه»

«نه گه نه من هیته ده خه را بوم . بۆ نه وده کوشتم، نه منو به شوانیکي که چه لی حیزباب

داوه»

ده یانگوت: «خوشکن! کاری خو لایه و وا قه و ماوه» .

دایکی زوری دلخوښی و ده لاله ت داوه .

نه گه ر وای ده زانی خاتون نهستییه،

ده لئ: «براله! هیچ له نگوم نییه گله یییه،

بوخوم به دب ختم له کن خو لای چاره م نییه،

مام و ناموژنم ده من، تووښی نه ستوم ده بڼ هه تیوبارییه .

دېم جحیل دهېم، برای خۆم حوکمېم لږ ده کڼ، مارهم ده کڼ له شوانتيکی که چه لی خوړپیه .

براله نه نگو خوش بن، نه من دنيای فانيم بۆ چييه ؟
چی ديم هه تيوباری پښ ناکړئ، هؤوه تا . فهرخۆله ی خۆتان به رنه کن که ستيکی ديه .
چی دی نه مه گئ ناکړشم به خۆپايی ده گه ل هه تيوی خه لقييه .
گوتيان: «خوشکئ! به شی خۆمان دا به توو شاری داوديه،
مه لئ نه منی داوه به شوانی، به شم به ملکيه وه نييه،
خوشکئ! نه گه ر له فهرخۆله ش ده پرسى، نه ويش نيختياری به مه نييه .
خوشکئ! بلا بچينه خزمهت مام غه ليفه ی بزانيں، فهرمانی چييه .»
گه ليکيان داوه دلخوشييه،

گوتی: «براله! به خيرين تازه سوال و جوابم چييه؟»
جا له ويان خواست مه ره خه ستييه .
هاتنه ديوانی مام غه ليفه ی، ئيکلاميان کيشا راوه ستان ده ست له سه ر ده ستييه .
مام غه ليفه سه ری هه لنه هيئا چاوی نه کردن له چاوييه .
نايبيک له ويئ پونيشتبوو گوتی: «قوربان! بۆچی له کورپه کانی ناکه ی مه رچه باييه؟»
گوتی: نايب! جا نه وه يه کيان کورپى من نييه .
نيختياری شاری داوديه ش به چه نگی من نييه .
نه وه ئيره شيان بۆ به جئ ديلم، ده چمه ده رکى سولتانی نه سته مبولئ، ده بېم به عه رزچييه .

ده ليم قوربان! قهت ناحه قيم قبول نييه،
چوار که سم لږ په يدايون، که س نازانئ، نه وه کوينده رييه .
ليم بوونه لوتی و شه رابخۆر. ليتيان داگير کردووم شاری داوديه .
تاقه کچيک بوو به حوکميان لږ نه ستاندووم، داويانه به شوانتيکی که چه لی، نه گبه تی خوړپيه .

نه من ناچمه وه مه سکه نی خۆم چ جاری ديه .
سولتان ده فهرموئ هه تا . بۆخۆت ببی، که س حه قی نييه .
ده ليم نه گه ر نيختيار به خۆم نه بڼ دنيا م بۆ چييه ؟
نه گه ر وابت، ده چمه ولاتی خارج، خزمهت شاهه نشامی، مواجبي خۆم وه رده گرم

دەيخۇم بەدنجىيە».

جا بىلا بېيىنە سەر شىخالە كەچەل. دەلىن: «خاتىرىلەر ئىستى لەمەن مارەكراۋە، بۇچى نايەتە مەرىيە؟

ئەگەر ئەمەن شوانم، ئەۋىش بېيى بەيىرىيە،

ئەگەر ئەمەن نايەتە مەرى، ئەمەنىش بەرەلداي دەكەم بېيى خۇپايىيە،

ئەگەر گوتىيان: ۋەرە بېچۇ مەرى دەلئىم: بۇ دىلى خۇم كىشاشا ئەمەن كۆيۈرەۋەرىيە.

ئەمەن لەنگۇ دەۋلەمەندىرەم. ئاغايتىيى مەن لە ئىنگۇ كەمەتر نىيە.

ئەمەن سەرباز ۋە نىزام لەنگۇ پىترە.

ئەگەر دەلئىن نايىتىرە مەرى. دەچمە دەرەكى سولتانى ئەستەمبولئى، بەھوكم زنى

خۇم دەستىنەم، ئەۋەم لەمەن كارەي چاكتەرە».

ئەگەر ئەمەن خەبەرەي بەكۇپى مام غەلىفەي داۋە،

كۇپى مام غەلىفەي بۇ دايە ۋە بابيان گىپاۋە.

گوتى: «ئەۋە خاسىيەتەي چىيە بېيى بەيىرىيىكى تەۋاۋە،

خۇلا دەزانئى، لىتى مارەكراۋە».

ئەگەر ئەمەن خەبەرەيان دا بە خاتىرىلەر ئىستىيە.

دەلىن: «خۇلايە! ئەمەكۇزى چارەم نىيە.

قەت بوۋە شىخال شوان بىن، ئەمەن بىم بەيىرىيە

ئەمەن چىلۇن قىبۇل بەكەم ئەمەن ناھەقىيە؟

ئەمەن بىن سۇجەتتىيانەم بەسەر ھاتوۋە، ئەۋىش لەسەر فەرخى داۋىيە».

فەرخ گوتى: «ئامۇزا لەسەر ئەمەن مەكە گەلىيە

ئەگەر شىخال شوانە ئەتۈش بىيە بەيىرىيە.

سۇجەتتىن تەدارەكتى بىگەرە بېيىنە نىۋە مەرىيە».

دايىكى خاتىرىلەر ئىستى گوتى: «ھەتتا ھەتتوۋىكى دى ھىچ قەرزى چوۋىن نىيە؛

جائى دەبىن بېچە شىۋو ۋە كۆلئى ناز ۋە نازدار ۋە خاتىرىلەر ئىستىيە».

سۇجەتتىن نازدار دەلىن: خوشكى، خاتىرىلەر ئىستىيە!

ئەلەملەي گەرە بوۋە فەرخى داۋىيە،

دەگەل خۇتى مەھىتە شىۋو ۋە كۆلئى ھەمەۋەش ۋە ئەدەبى پىۋاۋى دەناسىيە؛

لەمەلىي بەجىيە، بەسەتتىكى دىيىنەۋە كەن ئەۋىيە،

بۆمە عەيب و شوورەيىيە».

گوتى: «بەجى دىلەم». خاتون ئەستىيە.

خاتون ئەستى دەلنى: «قوربانت بىم مەيە سەراوئى؛ ئىستا دىينەو، تاوئىكى دىيە».

شائە و سابوون و تەشيان ھەلگرتىيە،

ھەموو پەويان كەردە پازى كانىيە.

وسو ئاغا چەند سائە ئەو دەمرى لە سوئى خاتون ئەستىيە،

كۆشك و بالەخانەي لەسەر شەتى مرادان دروس كردييە،

ئەگەر چاوى كەوت بەخاتون ئەستىيە،

دەلنى: «خولايە، ئاورم بەربووە دەجەرگىيە

ئەتوو بزانە خاتون ئەستى بەسەرىنى شەلە تەوشى ئەستوى بوو ھەتيوبارىيە،

يان سەرى خۆم دادەنەيم، يان شارى داودىيە چۆل دەكەم، يان بەئىزنت خولاي دىنم

خاتون ئەستىيە».

ئەگەر فەرخ ھەلستا خاتون ئەستى ديار نىيە،

دەلنى: «ھاوارم وەبەر خولاي، ئى دىكەم وەبەر پەبىيە!

ھىچى دى گىرنايم ھەتا نەچمە كن خاتون ئەستىيە».

فەرخ لە مائى ھەستا، ھات بەھەشتاوە،

لەنگى دەدا دەتگوت كولوى باھىناو،

ئەگەر گەبىيە پازى شەتى تەماشىا دەكا قسن لەوئى كىشراو.

وسوى مەغانى لەسەر بانى پاوھەستاو،

بانگ دىلنى: «فەرخۆلە بۆ وا لەنگ دەدەي چت لى قەوماو؟».

دەلنى: «وسو ئاغا لە خەوئى ھەستام خاتون ئەستىم لەكن نەماو؛

ئەو لە پازى كانىيە دەچم، لى دەكەم سەلاو».

وسو ئاغا دەلنى: «ئاخ ھەتا نەمردووم ئەو شەيتان و پەمووزنە بەتلاو».

فەرخ چووھ نىو قسەنكە، دەكونى بەرداندا تەماشىا دەكردن. ئەگەر نازى دەدەي،

چاوى لەسەرىك دادەنا؛ ئەگەر نازدارى دەدەي، ھەروا؛ ئەگەر خاتون ئەستىيە دەدەي،

لەبەرى پىپرا تەماشىا دەكرد ھەتا تۆقى سەرى. لەنىو دىوار پۆنىشت، پىي بەلايەكەوھ نا،

سەرىشى بەلايەكەوھ نا؛ ئەگەر قەوھتى كردي، بەسەر خۆيدا پەوخاند. زىپاندى، ھاوارى

كرد. ناز و نازدار و خاتون ئەستى دەپەپەين، پەوت بوون خاتون ئەستى بەسەرى

خۆی دادا، گوتی: «یا خولای موبارەک نەبێ ئو شیو و کۆلە؛ حەوت سالا هەتیو بارییه دەکەم ئەوێژ لێو کوشتم». هەموو وەبەن بەردان کەوت بوو، بەردەکانیان لەسەر فڕی دا. و سەووی مەغانی لەسەربانی تەماشای دەکردن، هێندەری. خاتون نەستی لەسەر کۆشی پۆنا، بەهاسەتەم نەفەسی مابوو. گوتی: «خوشکێ وەختە خەلازێن یاسینی کەمان لەسەر بخوێندایە؛ بۆ مەندار نەبێتەو؛ خولای هەلناگرێ» گوتیان: «چ بکەین بۆ فەقییهکی، بۆ مەلایهکی؟ گوتیان: کەس دیار نییه و سەو ئاغا نەبێ؛ عەیب نییه بانگی بکەین». خاتون نەستی دەلی بۆ مردنێ عەیب نییه، ئەو نەجیمزادەیه کەم نییه».

بانگ دیلێ:

وسو ئاغا! وسو ئاغای دینی،

کەوڕە عەلامێ، لە خەلقێ پەرژینی!

دەتوانی خەبەرێکم بۆ وە مام غەلیفە شاری داویدیە پابگە یەنی؛

دەشقمەن مەلایەک بنێرێ یاسینیکی لەسەر فەرخێ بێن دایک و باب بخوێنێ؟»

وسو ئاغا بانگ دیلێ: «ناز و نازاداری چاوبەنگییه!

هەرچەندی چاوم گێڕا هیچ کەس دیار نییه».

ناز بانگ دیلێ: بێتم بەقوربانی سەرە!

ئەگەر یاسینت لەبەرە،

بێت ناخۆش نەبێ هەتا ئێرە وەرە،

نازی دەلێ: «وسو ئاغا، گیانه!

لەبەر هەمانمان هەن ئو سەفەرمان،

وەرە یاسینیکی بخوێنە لەسەر فەرخۆلە ی بەستە زمانە».

وسو ئاغا گوتی «لێی گەپێ ئو هەر گۆرم گا لە کۆژ بۆو؛ ئینشالا خاتون نەستی

بۆ من دەبێ». خۆی لە سەربانی هەلداشت، بەلینگدان هات. کچەکان هەرسێک پەوت

بوون. پالیا وێک دا، پۆنیشتن، گوتیان «تۆوی ئابوومان چوو، هیچمان بەخۆمان

دانه داوه». خاتون نەستی دەلێ: «ئەح! پەکم بەوێ کەوتوو، وسو ئاغا ئەمن دەبینێ

یان نامبین». نازدار دەلێ: «بۆ پال وێک دەین، ئەو گەییە کێمان زۆر عەیب و

شوورەیییه». فەرخ گوتی: «لەوێ پتر بێتە پێشی گۆپی بابی دەگێم». نازدار گوتی:

«قومار بازی شەیتان؛ دەزانم لەسەر توو چم بەسەردێ»

ناز بانگ دەکا: «وسو ئاغا! بێتم بەقوربانی چاوانە!

تەشرىفت تەسىحى نەكېشى بۆ ئۆزەكانە،
فەرخ شوكر چاكە؛ دەيگە پۆ زمانە» .
وسو ئاغا كە ئو قسەى بىست تەواو،
بە ھەناسە ساردى گەپاوه .

گوتى: «حىزىبا! لى نەگەپا خاتوون ئەستى بىنم بەچاوه» .
نازى و نازدار گەلىكىيان فەرخۆلە ماچ كرد، گوتيان: «بۆۋە ئىستا ئەمە دە ئاوى
ھەلدېنەو، ئىستا دەگەپۆنەو بەدواوه» .

فەرخيان بەپۆ دەكرەو ھە بۆ مالى، نەگەر گەبىيە جى بەبى قەيدىيە،
بەقەرەواشانى گوت: «شىرى بابم لە كوئىيە؟ ديار نىيە» .

ئامۆزنى گوتى: «يا شەيتان! ئو شىرەت بۆ چىيە؟»
گوتى: «ئامۆز دەچم دەينمەو ناز و نازدار و خاتوون ئەستىيە» .
گوتى: جا ئەتو بۆچى دەچى؟ گوتى: ئامۆزىم ھىچ ئاگەى لى نىيە .
نەو ھەكو وسوۋى مەغابى پۆيان لى بگريە» .

گوتى: «پەموون! ئو ئابرووچوونەت لە چىيە؟
بۆچى لە كچەكان نابى بەكېشكچىيە؟»
فەرخ دەلى: «ھەلبەت ئاگام لى دەبن، لە من زىاتەر ھىچ كەسيان نىيە» .

نەگەر فەرخ ئو قسەى بىست تەواو،
شىرى ھەلگرت و لە خۆى پېچاوه،

بەشارى داودىيەدا بۆ سەر شەتى گەپاوه .

ناز و نازدار و ئەستى تەدارەكيان گرت تەواو،

لەسەر شانە و سابوون و تەشتى مەەرەكەيان بنىات ناو،

ئەمە چ قەرەواش و سەرسپىمان دەگەل خۆمان نەھىتاو،

چلۆن ئو شانە و سابوون و تەشتى بەرىنەو بەولاو؟

نازدار گوتى: «خوشكى! يەكمان شانەى ھەلدەگرين، يەكمان سابوون، يەكمان تەشت،
دەپۆنەو بۆ مالى. ھەرچى لە پۆيە تووشى بووين، شەرى خۆمانى پى دەكەين: ھەرچى
لە ھەمان جوائتر بوو، بلا ھىچ ھەلنەگرى» . فەرخۆلە شىرەكەى لە خۆى بەستبوو،
بەكوچەيدا ھاتەخوارى. نازدار گوتى: «ئەلەملەى ئامۆزەى خۆمانە، شەرى خۆمان بەوى
دەكەين. گوتيان: ئامۆزە گيان! ۋەرە شەرعمان بکە ھەرچى لە ھەمان جوائتر بين، شانە

و سابوون هەلنەگرین». گوتی: «کۆلو دانئین، پۆنیشتن، تا شەرعو بکەم». پۆنیشتن،
فەرخۆلەیان دەنتو خۆیان گرت؛ فەرغ گوتی: «لە خۆپایی نەبێ هەر کەس جوانتی خۆی
بێن جا ئەمنیش پێو دەلێم؛

نازدار، ئەتوو بێن. نازدار دەلێ:

«ئەگەر نەمرم، بژیم، بمیتم،

بسکان دابیتم، چاوان بریژم، کولمان بنەخشینم.

ئەگەر کلیلی سینگ و مەکان بترازینم،

دەبێ مردووانت بۆ لە قەبران هەلستینم».

فەرغ گوتی: «نازی ئەتوو بێن». نازی گوتی:

«بەحەقی ئەوێ کەم خولایە!

ئەگەر چاوان بریژم، کولمان بنەخشینم، بسکانم بکەم تاتایە،

حاجیانت بۆ دەگێرمەو لە مائی خولای، لە پێی کابەتوللایە،

نایەلم، چ تاقیان بچنە زیارەتی پەسولوللایە».

گوتی: «خاتوون نەستی! تۆرەیی تووێ تووش بێن». خاتوون نەستی دەلێ:

«بەناسمانی کەم، بەپۆژی،

ئەگەر بسکانم تاتای بکەم، کولمان بنەخشینم، بترازینم کلیلی سینگ و مەمک و

بەرکۆژی،

تینیت بۆ دەستینم لە مانگن، تاریکی دەدنایە دەخەم، شەبەقت بۆ دەستینم لە

پۆژی».

فەرغ گوتی: «ئەو مردووی بمی، بۆ خوشەویستی حەزرەتی نیسای پوحووللایە ک

یەک زیندووکرەو تەو؛ دەنا بەکەسی دی مردوو زیندوو نابێتەو. پیاو هەتا پیر نەبێ،

دەست لە دنیاوە هەلناگرێ، ناچیتە حەجێ؛ ئەگەر پیریش بوو، سەد هەزار جۆری بدەنێ،

ناگەریتەو. پیاویش ئەگەر حەزی لە یەکی کرد، هیچ ئیحتیاجی بە مانگ و پۆژی نییە،

تەماشای بکا؛ چونکە مانگ و پۆژ بە پەزای خولایە، هەربوو و هەر دەشبین». ناز و

نازدار گوتیان: «ئەمەگی خاتوون نەستین بەهیچێ نەدا». ئەوان شانە و سابوون و

تەشتیان هەلگرت؛ پۆین. ئەویش فەرخی ئاویتە قەلاندۆشی خۆی، وەدوویان کەوت بۆ

مائی. هەتا ئەوان هاتنەو، دایکی تەدارەکی بۆ گرتن، گوتی: کچەکانم چوونە شیو و کۆلێ

ماندووویوون، دەبێ قاوەلتوونیان بۆ دروس بکەم». کچەکان هاتنەو. ناز و نازدار دەپیشدا

بوون. گه ینه جن؛ ناقایل بوون. دایکیان گوتی:

«پۆله! نهستی کوا بۆچیو ده گه ل نییه؟» نازدار ده لئ:

«کارمان گه لیک ته واوه؛

نه وه ده گه ل که له گای خۆیه تی له دوايه به جن ماوه.»

خاتوون نه ستیش گه ییبه جن، له دایکی کرد سه لاوه.

دایکی ده لئ: کویتم ده بهرکن؛ کچه کهم ده گه ل نه شه ی تانه ی ئابرووی نه ماوه.

نازدار ده لئ: حه وا خۆ کچه که شت ئاگای له خۆی براوه.

نازئ ده لئ: نازدار، خوشکئ! توو خولا چت له و قسه ی داوه.

نازدار ده لئ: هاوو! تازه نه مه ئابروومان نه ماوه.

پۆنیشن و یستراعه تیان کرد ته واوه.

نهستی ده لئ: چلۆن ئابروویان بردم، له خۆم بابان شیواوئ.

دهستی ده دا گۆزان، فره ی له قه لاندۆشی خۆی ده کرد، ده هاته خوارئ بۆ رازی

سه راوئ.

وسووی مه غانی ده یکه وت به چاره.

چهند سه له پێوه به بیدوینئ؛ هیشتا نه یدواندوه. وسوو ئاغا گوتی: «کهس دیار نه بئ

ئابرووم ده جن». ته ماشای کرد دوو سئ پیاو دیاربوون، حه یای کرد بیدوینئ. خاتوون

نهستی چوو گۆزه ی پرکرد، گه پاره مائ. هه تا ئیوارئ دانیشت. ئیوارئ هه لستا دهستی دا

گۆزان، گوتی: «عاجزم ده چمه سه راوئ». فره خۆله گوتی: «نه منیش دیم» تیروکه وانیک

بۆ دروس کردبوو. سواری قه لاندۆشی خۆی کرد؛ تیروکه وانکه ی له سه ره ی وی گرت.

چوونه سه ره ئاوئ، گۆزه یان پرکرد و گه پانه وه. وسوو ئاغا گوتی: «ده یدوینم به ته وه کولی

خولائ». بانگ دای:

خاتوون نهستی خاتوون نه ستیکی نازداری؛

ده گه ل شیخاله که چه لئ خه ساری؛

زه حه تکیش و په نج به باری.

قه ت بووه به سه ره یی شلکی، تووشی نه ستۆت بووه هه تیوباری

چاوت نه ستیره ی پۆئ، مه مکت سیتی خوساری،

به ژنت به من به مینئ، به داریکی له لیژی،

ده مت به من به مینئ به فینجانی قاوه ی، مه مکت به من به مینئ به گۆی له زێپی.

ناورم تن به ربوو، نابن سر وه رگپیی؟»

نه وه تیوی، کون به گوو چیبیه به ملانی ده گپیی؟»

فرخ گوتی: «ناموزا! نه وه به من و به تو ده لئ.»

خاتون نهستی ده لئ: «گویی خوارد له گویی بابی؛ سهک ده وه پئ و کاروانیش

پاده پری.» فرخ ده لئ: «پاوهسته. ئینجا فرخ بانگی کرد:

«وسوو ناغا، وسوو ناغایه کی نه پی

دوه به دور ده وه پئ وهک سه کی مه پی.

نه تو وهت ته رخ ناکی بوختان و به دغه پی

نه تو نازانی له بنه چه کی به کره مهرگ وه پی؟

توو پاوهسته، تا ده زگندا وه بکه م گپکی ده شیت په پی.»

وسوو مه غانی له ویزا ه لات. فرخ پی که نی گوتی: «ناموزا! بۆچ ه لات نه و حیزیا به؟»

کس نه دیده زانی وسوو ناغا له نه ولادی به کرییه، هه تا فرخ ناشکرای کرد. خاتون نهستی

و فرخ چوونه وه مالی دانیشتن، هه تا سبجه نیئ. فرخ خوی لئ که وتبوو. خاتون

نهستی دهستی دا گوزان واته سه راوی. فرخۆله وه خه به رها، تیروکه وانه که ی هه لگرت،

وه دواي خاتون نهستی که وت. وسوو ناغا نه وی شه وی هه تا پۆژ خوی لئ نه که وت.

گوتی: «ده بین فرهی ببینم. دامیئی بگرم، نه و قسه ی ناشکرا نه کا؛ نابپوم ده چن

له دنیا به. مه گه لیره دانه نیشم بچه ولاتی به سرايه.»

نه گه فرخ گه ییبه پشت مالی وسوو ناغای، خاتون نهستی گه ییبوه سه راوی.

پنجیک دودرک فیسقییکی ده نیویدا بوو؛ فرخ ته ماحی بوو بیکوژئ. فرخ ده گه ل وی

مه شغوول بوو. وسوو مه غانی چاوی لئ بوو؛ هه رای کرد، هاته خورای. فرخۆله ته ماشای

کرد وسوو ناغا هات؛ ژور ترسا، ژور ترسا، گه ییبه و به نامیزی هه لی گرت. فرخۆله پری

هه رتک چاوانی ناوبوو. وسوو ناغا فرخۆله ی هه لگرت و بردیه ماله خوی گیرفانی پر

کرد له میژ و له خورما. گوتی: «پۆله نه و قسه ی کردت، مه یکه جار یکی دی.» گوتی:

«وسوو ناغا! نه توو مه له نه منیش نایلیم.» وسوو ناغا گوتی: «فرخۆله! بۆ خاتری

توو نه و! خاتون نهستی به خوشکی خۆم قبول کرد.» گوتی: «وسوو ناغا! نه وه نه توو

بووی به برای من.» دهستی برایه تییان پیک دا بوون به برا. فرخ هاته وه زگ فیسقه که ی

بیکوژئ. خاتون نهستی له ولاپا هاته وه، فرهی ناویته سه رشانی خوی؛ چوونه وه بۆ

مالی. پۆنیشتن به خوشیین. هه وتوویکی چ باس و خه بهر نییه.

ديسان بۆوه گنچه لي شينخالي، دپته وه سهر خاتون نه سستيه،
ده لي: «نه گهر نه من شوانم نه و ببيتته وه بييريه،
«دهنا حاشا مادوللا! ناچمه مه پيه».

غعليه حوكمي كرد: «پۆله! ده بئ بجي ببی به بييريه».
گوتی: «بابه! فرخی به رم. يان به جيتي بيلم له شاريه؟»
گوتی: «پۆله! فرخۆله هه ده بئ ده گه ل نه توو بئ؛ خو چ دايك و بابي ديكي
نييه».

ئيستريكيان قه رار كرد بو خاتون نه سستيه.
ده گه ل قه ره واشيك و پيريزنيكي سه رسپيه،
ده گه ل چه تريكي به غدايييه.
هه مو پۆژي سوارى نه و ئيستره ي بئ بجيپته نيو مه پيه.
شينخال دلي به و قسه ي خوش ده بئ، ده لي: «نه وه ژني منه به يه كجاره كييه
نه و جار نينجا مه پي خو م ده له وه پيتم به بئ ته خسيرييه».
هه مو پۆژي مه حه لي چيشتانى ده بووه ته واوه،
ته داره كيان بو ده گرت و ئيستريان بو ده ره يتاوه،
سوارى ئيستريان ده كرد چه تری له سه ر پاگيراوه،
ده چوو له شينخاله كه چه لي ده كرد سه لام و سه لاوه،
شينخال ده لي: «نه توو فرخۆله ت بو ده گه له خو ت هيتاوه؟»
گوتی: «چ بكم. هه ره له دووم ده گرى، دايك و بابي نه ماوه»
پۆده نيشته و مه پيان له بيتر ده داوه،
ئه وي پۆژي گه رانه وه به داوه.

شوانان به شينخاليان گوت: «نه وه ژني توو نييه، ئي فرخۆله يه به نه مانه تي له توو
ماره كراوه».

گوتی: وه لاها! سبه يني مه رگي ده كم ته واوه»
پۆژ گيشته مه حه لي چيشتانى
خاتون نه ستي ده دا فرمانى:
«ئيستره كه ي بيته ده ري، پياو كارى خو ي بزاني»
ئيستريان بو هينا نه و جار

خاتون نهستی لای دهبو سواره
 دیسان بۆ کن شیخاله که چه لای ده هاته خواره
 سه لای له شیخالی کرد؛ شیخال لهوی نه کرد پرسیاره .
 له بۆی داده نا نان و ژهره ماره ،
 گوتی: «نه بۆ ناییلیم فره له چه نگی من بین قوتاره» .
 مه بیان له بیژ ده دا شیخال سویندی خوارد سن جاره :
 «هر که سیک به رخیکی له لای بپوا، سن جاری لن ددهم به و داره»
 نه گه مه بیان هاویر ده کرد، به رخیک ده رپه ی له لای فره خۆله ی هه ژاره .
 خاتون نهستی خۆی فپئ ده دا، ده یگرته وه نه و جاره
 وه عه رزی ده که وت، نه یده ما ئیختیاره
 شالواری هه لده کرا، کراسی بلند دهبو، هه موو به دهنی دیاره .
 شیخال گوتی: «فرخی ده کوژم نه و جاره» .
 دهستی په ق دهبو پئی ده عه رزی نه یده کرد کاره .
 فره که ناوپی داوه ته ماشا ده کا له عه رزییه خاتون نهستییه نازداره
 که له که ی و رانی هه موو دیاره ،
 ده لن: «به رخم به رخی پیره مه پئ
 یا ره بیی سه رت وه هه زاری که پئ
 وه ده رت خستوون په نجه و پانییه ی لیلوپه پئ
 به رخم به رخی به رانی!
 عه رم به پیریش هه رجوانی،
 له بۆ فره خۆله ت وه ده رختووه په نجه و پانییه ی بلقیسای سوله یمانی .
 به رخم به رخی شه کن!
 به ره که تت بکه ویتته عه مری ده که ل که کن .
 له بۆ فره خی بئ دایک و بابت وه ده رختوون په نجه و پانییه ی ده وئ مه له کن» .
 نه گه فره نه و قسه ی ده کرد ته واوه
 خاتون نهستی له سه ر جیی خۆی هه لستاره .
 پپی ده دا فره خی له سه ر نامیزی خۆی پوناوه .
 ده لی: «ئاخر له سه ری توو ده بم بۆسۆ و به نناوه» .

بؤ سر پازی کانیه هاتنه وه، ته داره کی مالن گیراوه .
 شیخال له وئ پهبووه دهستی پراوه ستاوه
 پیئی له عرزئی نایه به دواوه .
 دوو گورگان سهریان له مه پی دهسوئییه ناوه
 بؤیه مه حته لن، نه گهر بیتری بگه پینه وه به ولاوه .
 ته داره کی خوئیان دهگرت، بیترییان ده یانگوت: «شیخال، مالئاوا»
 نه گهر نه وان ده پوئین، نه و گورگانه بؤ مه پیان پاکیشاوه
 هه روا بیتری بوو، پووی خوئی ده پنی، ده یگوت: «مه پی مه نه ماوه
 نه و گورگه بردی، بؤ ده نگن ناکا نه و پیاوه؟»
 گوتیان: «مال خراپ! ناخر دهستی پهبووه، دوعای فرهخی لن کراوه» .
 خاتون نهستی تکایئ له فرهخی دهکا، ده لن: «بلا نه و گورگانه بگه پینه وه به دواوه» .
 فرهخ بانگ دهکا: «گورگ! نهی جووته گورگی ده که نعانئ!
 به په زای خولای ناسمانئ
 ورن له مه پی من ببزئین؛ بهرن بیکن به که باب. نه وه له جیاتی زه کاتیم دانئ .
 نهی جووته گورگی ساحییی به راتئ!
 ورنه پیشئ شیخاله که چهل دهستی ناگاتئ
 یه کی چاک ببزئین، بهرن ده پیئی خولایرا نه وه له جیاتی زه کاتئ» .
 کن بوو له جووته گورگی جندییه
 ده هاتنه خوارئ به گورجییه
 هیچ نه ترسان له شیخالیییه .
 یه کی چاکیان بژارد رایان کیشا به بن ته خسیرییه
 ده لن: «نه وه زور حه لاله هم زه کاته؛ هم مالی شیخ فرهخییه .
 خولا پسقی نه وپوئی دابنئ؛ که ره مداره بؤ پوژئکی دییه» .
 بیترییان جله وی ئیستریان دهگرت، ده یانگوت: «فرخوئه! دوعایین بؤ بکه له په بیبیه
 شیخال دهست و پیئی خوش ببه وه، بجته وه مه پییه؛
 ده نا گورگ پیئی فیز بووه قهت یه کی نامینییه» .
 فرهخوئه ته مه نای ده کرد له خولایئ؛ حه زره تی جو برائیل ده هاته کنی به یه کجاره کییه
 کوتی: «فرخوئه! جارئکی دی دوعای مه که له که سی دییه»

فهرخوږله تمه نای ده کرد له جویرانیلییه،

ده یگوت: «ته خسیری من نه بوو ده سستی لږ هله نه گرتم خاتون نه سستییه».

بؤ مالئ ده هاتنه وه فهرخ و بیړیه.

ژنیک بیډین بوو، نه وه مروه تی مه ولود سورا حیه

شه یثانیی کرد له فهرخی فقیرو له خاتون نه سستییه

دایکی خاتون نه سستی جنیوی دا به فهرخییه

گوتی: «نه وه نه قلئ بابی گورپه گورپه کی ده کا، ثابروم بهرئ له شاری داودییه

وه للامی قاعبه! پوژیکي دی نابئ نه و شه یثانه ی ده گه ل خوت بهر یه مه پریه

شیخال چاکه له حه یفی نه وه ی خوی نه کوشتییه».

خاتون نه سستی ده گریا، ده پاپاوه،

فهرخوږله ی ده سر کوشی خوی داناوه؛

هر چوار برای هاتن له ولاوه.

گوتیان: «ها خوشکن! بؤچی ده گری، چت لږ قه وماوه؟»

گوتی: «براله! په بی خولاگیرم بن هر له من خراب قه وماوه.

نه منو ده گه ل که چه لیکي ده ترازووی ناوه،

نیستا دایکم هه موو پوژئ ده مکا بؤسو و به نناوه،

ده لږ قایل نیم فهرخوږله ی بهر یه نیو مه پری، چونکه نه وړو گورگ له مه پری داوه».

گوتیان خوشکن! دایکم بؤ هینده خرابه؛ جا چی به سر فهرخی فقیرو وه داوه؟»

برایه کی دی گوتی: «دایکمان چ قسان بکا، وه بزانی سر ی تاشراوه».

سبحه یثی به یانی دا، بیړی خبریونه وه بؤ مه پریه.

دایکی خاتون نه سستی گوتی: «قه ده غه یه نابئ فهرخوږله بچئ چ جاری دییه،

نه وړو ده چین نه من و خاتون نه سستییه».

خاتون نه سستی گریا: «خولایه! نه من چاره م چپیه؟

فهرخ به جئ بمینئ، ده مرئ به بی که سییه».

فهرخی به دزی به پئ کرد بؤ مه پریه،

دایکی پتی نه زانییه.

دوو به دوو سوار ده بوون له نیستری خاتون نه سستی ده گه ل دایکییه.

په پیشیان که وتن بیړیه.

ته ماشایان کرد فهرخۆله ده‌پوا له بۆ مه‌پیه،
به‌تاقی ته‌نئین؛ که‌سی ده‌گه‌ل نییه.

دایکی وه‌پگه‌پاوه، سێ چوار چه‌پۆکی دا له خاتون ته‌ستیه،
ده‌لن: نه‌وه خه‌تای تۆیه نه‌وشه‌یتان و پمووزنه پێی وه‌به‌ره خۆی گرتیه
هه‌تاوه‌کی ده‌گه‌ینه فهرخۆله‌ی به‌یه‌کجاره‌کیه،
ئامۆژنی لێی ده‌دا، ئیستری وه‌سه‌ر ده‌په‌راند پێی بریندار ده‌بوو، خۆینی لێ ده‌بوو
جارییه.

خاتون ته‌ستی خۆی له ئیستری فپی ده‌دا سویندی ده‌خوارد ده‌یگوت: ناچه مه‌پیه
ده‌چمه‌وه کن غه‌لیفه‌ی بابم، لیت ده‌بم به‌عه‌رزه‌چییه،
بابم فهرخۆله‌ی به‌من داوه به‌نه‌مانه‌تییه
نه‌گه‌ر نه‌توو فهرخۆله‌ی له‌و چۆله‌ی بکوژی، جا من له‌کن بابم جوابم چ ده‌بن، بۆم
ده‌بیته پووه‌شییه».

دایکی گوتی: «قه‌حه‌! وه‌ره سواریه برۆین بۆ مه‌پیه».
گوتی: «نه‌توو بپۆ، به‌خیرچی، نه‌من فهرخۆله‌ی ناکه‌م خۆراییه.
ده‌بن بابم به‌و قسه‌ی بزانی، ده‌نا بۆ من ده‌بیته غه‌یا نه‌تییه؛
له‌سه‌ر هه‌وتوو و چلوان بوو، نه‌من نه‌وه‌م به‌خۆکردیه».
دایکی گوتی: «وه‌ره سواریه، نه‌وه‌ش له‌گه‌له‌ خۆت یینه؛ قه‌ت که‌له‌ گای وا نییه».
خاتون ته‌ستی سوار ده‌بوو. پیلی فهرخۆله‌ی ده‌گرت، ده‌یئاویته سه‌ر شانیه.
تووشی دپوویکی بوو. فهرخ له‌ پشته‌وه بوو. پپی دا دپوه‌که‌ی پچپی، بردی له‌ پشته‌وه
وه‌بن کلکی ئیستریی دا. نه‌گه‌ر ئیستردپوه‌که‌ی گه‌یییه؛ کلکی ئاویته سه‌ره. دپووی
ده‌کونی پاچوو. ئیستردپوه‌پپی نه‌وبه‌ر نه‌وبه‌ره.

نه‌گه‌ر ئیسترده‌لات به‌ولاوه

هیندی خۆی له‌ دار و به‌ردی داوه

ئامۆژنی فپی ده‌دا، له‌وێ به‌جێ ماوه.

فهرخ ده‌ستی ده‌دا هه‌وساری ئیستری، جله‌وی کیشاوه،

ئیستردپوه‌که‌ی پاگرت، دپوه‌که‌ی له‌بن کلکی ده‌ره‌یئاوه.

نه‌گه‌ر چوو هه‌ر ئامۆژنی، زمانی شکاوه.

خاتون ته‌ستی به‌سه‌ر خۆی ده‌دا، گوتی: «دایکم نه‌ماوه».

فرخ پټی پټی کهنی، وه سهر پشټی گټپاوه .

خاتون نهستی دهستی دهستی فرخی کرد گوتی: «دایکم چاک بکه وه؛ ناخر پوژ که می ماوه،

ناگهینه مه پټی؛ لیتمان عاجز ده بی نه و شیخالی مال شپواوه» .

فرخ گوتی: «ناموزا! بلا لیره بی هه تا له ولارا ده گه پټینه وه دواوه» .

ده لن: «نه گهر بوم چاک نه که یه وه کوټیم ده بی هه رتک چاوه» .

نه گهر نه و قسه یان له وټی کرد ته واوه،

فرخ له خولاوه ندی عالمیان ده پاراوه .

نه گهر شووټکی له دایکی خاتون نهستی داوه .

بوو به به ردټکی شین په نگی مه خلوقی نه ماوه .

خاتون نهستی و فرخ سوار ده بوون؛ سه بوونی گهرمټی ده هات له ولاره؛

خاتون نهستی گهرمای بوو عاره قه ی لن ده تکاوه .

فرخ گوتی: «بانگی شه مالی کن بی له ولاره» .

فرخ بانگی ده کرد: «نه ی په بی عالمی، بینای چاوانه!

هه زده تی جو برانیل بنیره کن بالوولی دیرانه،

شه مال مه ره خهس بکری بټه ئیره کانه .

هه راسان بووه نهستی کټل گهر دنی هه نیه پانه،

سه بوونی گهرمټی پټی نادا وچانه» .

نه گهر فرخ له خولای ده پاراوه،

به ره زای خولای شه مال مه ره خهست کراوه .

نه گهر شه مال هاته خوارټ، هیند به حوکه، کټوی گهره گهره ی تیک داوه؛

هه رچه ندی خیز و به ردی بلندان بوو، هه مووی هټنا، له سه روچای خاتون نهستی یی

کرد بلاره .

خاتون نهستی ده لن: فرخو له، نه وه چ مه کریکه دورت هیناوه؟»

ده لن: «به شه مالی بلټم، بگه پټه وه دواوه» .

خاتون نهستی ده لن: «منه تیکه له سهر شانی منت داناوه؛

درهنگه، بیتری گهینه مه پټی، مه پ نه دوشراوه .

«خرابم لن قهومی، دایکم له وټی به جی ماوه» .

فهرخ دووباره له خولای پاراوه،
 شه‌مال هیدی کرد، بۆ مه‌پێیان ئازواوه .
 هه‌تا گه‌ینه شیخالی لێیان کرد سه‌لاوه .
 دابه‌زین به‌ په‌له‌په‌ل، مه‌پیان له‌بێر داوه .
 ته‌داره‌کی خویان گرت. ئه‌وێ پۆژی خاتوون ئه‌ستی گوتی: «شیخال ده‌وله‌ت زیاد و
 مالئاوا»

شیخال گوتی: «خاتوون ئه‌ستی! ئه‌من ئاغام، له‌به‌ر ئه‌توو شوانم،
 ئه‌گه‌ر له‌به‌ر ئه‌توو نه‌بین، براکانی توو به‌ تۆکه‌ری خۆم ده‌زانم.
 له‌به‌ر عیشقی توو که‌پکی کوردی هاتۆته‌ شانم،
 که‌لاشی دۆمی وا له‌ پێیانم.
 یاخولاً به‌خێرایی سه‌ر چاوه‌کانم».
 ئه‌گه‌ر گه‌رانه‌وه‌ به‌دواوه،
 خاتوون ئه‌ستی ده‌ستی ده‌ پشیتێنێ فهرخۆله‌ی ناوه،
 ده‌لێ: «وه‌خته‌ له‌ سوێی دایکم کوێرم بێن چاوه .
 ئه‌گه‌ر نه‌گه‌ینه دایکم خراپ قه‌وماوه» .
 فهرخۆله‌ ده‌لێ: «ئامۆزا لێی گه‌ر په‌ زۆرم رق هه‌لستاوه .
 «ده‌ربه‌ندی خۆم نیم، ئه‌گه‌ر ئێستێر پێی له‌ من ناوه .
 حه‌یفی وه‌ی ده‌مکوژی، له‌سه‌ری من له‌ تووی داوه .
 ئه‌گه‌ر لێم گه‌رپێ، ده‌بین هه‌روا به‌رت بێن، هه‌تا دنیا ده‌بین ته‌واوه» .
 خاتوون ئه‌ستێ ده‌لێ: وا نابێ، حورمه‌تی ئی منیش و ئی تۆش به‌ دایکه‌وه‌ ماوه» .
 ئه‌گه‌ر هات گه‌یهه دایکی، خاتوون ئه‌ستێ گه‌لێک گریاوه .
 فهرخۆله‌ گوتی: «لێی گه‌رپه‌، ئه‌وه‌ فه‌ساده‌ شاری داودییه‌ی تێک داوه» .
 خاتوون ئه‌ستێ ده‌لێ: ئه‌گه‌ر دایکم چاک نه‌بیته‌وه‌، ئه‌من کوێرم ده‌بین هه‌رتک چاوه .
 ئه‌گه‌ر چووینه‌وه‌ باهم نالێ، دایکت بۆ نه‌هێناوه» .
 فهرخ هه‌واری ده‌کا: ئه‌ی خولای لایه‌زانه‌!
 ئه‌وجار بۆ خاتری من بیته‌ زویانه» .

ئه‌گه‌ر شوویکی لێ دا. بوو به‌ دیله‌سه‌ییکی ره‌ش ئه‌و به‌سته‌زمانه‌،
 جا سه‌ه‌بوونی گه‌رمیته‌ی لێی ده‌دا، بۆچووکی له‌ پشته‌ی ده‌هات، هێنده‌ی ده‌رکێشابوو
 زویانه .

نیستېر پټکې لږ د هڼا دهرې دینن هه رچوار سمه لږکانه .

هه تا گه پنه وه قه راخی شاری داودییه ،

ده لږن: «فرخو له نامان! نه وه نینساف نییه

بابم ده پرسن: دایکت کوانن، نه و سه گه و بڼ چیه؟

وهره چاکې بکه وه بڼ خاتری خو لای و په بیبیه»

ديسان بڼی ده پاپاوه له په بیبیه؛

حه زده تی جو برانیل ده هاته کنی به قاسیدییه،

ده یگوت: «هر دوعایه کی نه توو کردت خولا لای قبول کردییه» .

نه گه ر فرخ شوو پکی له ناموژنی دا پوچ هاته وه به رییه .

جنیوی ده دا به فرخو له و به خاتون نهستییه .

سوار ده بوون ده چوونه وه شارییه .

نه و بی دینه ده چووه کن کوره کانی له فرخ و نهستیان ده بوو به عه رزچییه .

کوره کان گوتیان: « دایه نابرومان مه به ده ییه تلینین به دزییه،

نه گه ر مام غه لیه بزانی ناسارمان ده برییه،

له سر فرخو له ی به سرماندا ویران ده کا شاری داودییه» .

فرخو له وای گوت به خاتون نهستییه:

ناموژا! نه تزانی، ناموژن لږن بووه به عه رزچییه .

ناموژا! نه من ده پوډ ئی دی که لکی توډ نییه .

نه گه ر لیره بم سرم ده بڼ به یه کجاره کییه .

سه فهرم سه فهریکی ناته واوه؛

ناموژا! ده لته زیاد و مال ناوا»

گوتی: «بوکوئی ده چی، به مندالیم به ختو کردی نه منی بابان ویرانی»

گوتی: «ناموژا! دور ناچم . ده چمه مالی و سووی مه غانی» .

فرخ له جی خوی مه لستاره .

ده گه ل خاتون نهستن بانگی خوشیان لږ داوه،

فرخ لای دا پڼی گوتی: «مال ناوا»

گوتی «بڼ، به خولات ده سپیرم، به هه موو لایه کی نه منو ده مست شیناله که چه لای

فهرخ مه‌لستا چووه مائی وسووی مه‌غانی .
 خه‌به‌ریان دا به وسوو ئاغای له ماله خۆی پئی زانی .
 به پیرییه‌وه هات بۆخۆی و به خه‌یزانی .
 نه‌گه‌ر فهرخ ده‌چوو له‌وی ده‌گه‌رد سه‌لاوه .
 وسوو ئاغا یه‌ک پئ له‌به‌ری پراوه‌ستاره .
 گوتی: «قوربان! هه‌رچه‌ندی مائی هه‌مه، نه‌وا دام به‌توو لیت نه‌زگراره .
 وسوو ئاغا تۆکه‌ریکه له پێشت پراوه‌ستاره .
 نه‌وه مائی تۆیه، هه‌یج ته‌وه‌لوقی منی به‌سه‌ره‌وه نه‌ماوه» .
 نه‌گه‌ر ته‌ماشایان کرد، مانگی موبارک وه‌ده‌رکه‌وت پهمه‌زانه؛ ته‌واوه .
 هه‌موو که‌س که‌وته سه‌روپای پهمه‌زانی .
 خۆشی که‌وته مردووی گۆرخانی .
 هه‌تا بیست و هه‌وت له پهمه‌زانی بوو ته‌واوه،
 مام غه‌لیفه که‌ولتیک و جوانوو نه‌سپیکی بوو، له‌به‌ر کوپه‌کانی به‌ فهرخۆله‌ی نه‌داوه؛
 له میژه نه‌و جوانوو نه‌سپه بۆ فهرخی هه‌لگیراوه .
 مام غه‌لیفه ده‌لی: «چ بکه‌ین له پهمه‌زانی؟
 هه‌رکه‌سپیکی مزگینیی مانگی موباره‌کی بۆ هه‌ینابام، نه‌و جوانوو نه‌سپ و که‌وله‌م
 ده‌دانئ» .

وا ده‌لێن پدین سپی و مه‌لییه:
 قوربان! نه‌و پۆ بیست و هه‌وتی مانگییه،
 هه‌تا سن پۆژی دی، هه‌یه‌و! له کوئییه»
 نه‌و خه‌به‌ره به‌فه‌رخ و وسوو ئاغای دراوه .
 وسوو ئاغا گوتی: فهرخۆل نه‌و پۆ بیست و هه‌وتی مانگییه؛ مامت جوانوو نه‌سپیک و
 که‌ولتیک بۆ مزگینیی مانگی موبارکی داناوه» .
 فهرخ گوتی: مانگ مانگیکی ته‌واوه؛
 عه‌سریکی ته‌میزه فه‌سلێکی مه‌لا بانگی داوه .
 فهرخ و وسوو ئاغا وه‌سه‌ریانی که‌وتن، چاویان له هه‌موو دنیا یی گیراوه؛
 هه‌رچه‌ندی خه‌لقی داودییه، به‌ره و پووی مانگی مونه‌وه‌ر پراوه‌ستاره .
 خاتوون نه‌ستنی کونده‌ییکی هه‌لگرتبوو بۆ چۆمی هات واوه؛

فہرہ گوتی: «وسو ناغای گیانہ!

بَلِّينَ بِهِ خَلْقِي خَوْلَايَ سَابِحُ نُيْمَانِهِ،

ههركهس بۆ جيرانى خۆى بهرئ پۆن و برينچ و كاسه حهژنانه».

خاتون نهستی چو کونده ی یرکرد هاته وه له ولایه،

کوندهی وی خرابیو دلۆپ دلۆپ ناوی لێ دهتکاوه،

وہ بہ لہ کی خاتون نہ سستی دہکے وی بہ لہ کی ہہ موو تہ پکراوہ .

فەرخ دەلێ: «تەماشای ئەو کۆندەیی که، حەپای لەکن نەماوە؛

نہ من لازمہ دہگل نہ وہی بکہم شہر و داوا».

وسو ناغا دهلي: نهو به سهر و نه زمانه جي دهگل توو به نه ڪراوه.

فہرہ بانگ دیلی: ٹی کوندہم کوندہی بہرانی

عہ مرم بہ پیریش ہر جوانی،

نه گهر شهرمى له من ناکه ی، بترسه له یه زدانی.

جوو له من تهر دهكهی په نجه و پئی بلفیسای سوله یمانی .

کوندهم کوندهی بزنی،

یا رہی قہت کیڑی قہ سا بانو ہلنہ گیری لہ سر گہ ردنہ

ئەتو بۆلەن تەڭ دەڭەي پەنجە و پانیەي دەوی شەکرەڭنی

کونده م کونده ی پانیری!

بتگاتى نه خوشيى ره شه گوږى

ئەتو بۆ ئاۋى لە كۆلى ئەۋى شەكرەژنى دەبۇيرى

کوندم کوندیکی نادانه!

گوشتی توّیان نه‌خواردده چ کافر و موسلمانانه

ناوې بوجې ده بويړۍ به خاتون نه ستييېه غه يانه .

وسو ناغا ته ماشای مانگی مونه وهر بکه؛ نه وه له حوت ته به قه ی ناسمانه،

فهرخ دهلی: وسو ناغا چ بکهین له وی ره مه زانی؟»

«هه رچی بکهین هه رایه، به غهیره ز شوکرانی.

بلا مزگینیی مانگی موبارهک بدهین به مام غه لیفه ی ده پیش هه موو که سیدا بزانه

مامی خۆمه هەر ئه و خه لاسم ده کا له تهنگانی،

جا مزگینى به رین بو مام غه لیفه ی، ناغای شاریه».

مام غەلىفە ئەگەر وای دەزانىيە،
 لەمانگى موبارەکیان دایە مزگىنىيە،
 ناردى كەوڵ و جوانو ئەسپى نارد بەدىارىيە .
 فەرغ كەوڵى دا بە وسو ئاغای جوانو ئەسپى قبول كړىيە .
 ئەوى ئەسپ و كەوڵيان هېتنبوو، خەلاتى كردن بەنەجىمىيە،
 گوتى: «عەرزى مام غەلىفەى بكن، پوچ و سەرم ھەر ئى ويیە» .
 ئەوئ شەوئ لە مزگەوت و خانەقاى تەگىريان پۆناو،
 لەبەر خولای دەپارنەو سەلەواتيان لى داو،
 سبەحىنى كە نوێژى پەمەزانىان دەكرد، نانى ھەموو كەسى دراو .
 كۆپى مام غەلىفەى چوونە خزمەت بابيان، پاوہستان تەواو .
 دەلێن: «بلا، بچىن فەرغۆلەى بېنىنەو . ئابوومان نەماو،
 لە مالا وسو ئاغای، بەینەللا پياوێكى تەواو» .
 مام غەلىفە گوتى: «ئەگەر لە دوو فەرخى دەچن بەيەكجارى،
 دەبێ ھەمووتان خزمەتى بكن بەقەننەدارى .
 بێتەو پۆنىشى بەگەورەى شارى» .
 كۆپى مام غەلىفەى لە بابيان قبول كړد تەواو .
 لە ھەموو كەيخواد و سەيد و مەلایانىان گێپراو
 ھەموو بۆ مالا وسو ئاغای دەھات تەواو .
 وسو ئاغا بەپىريانەو ھات ئىكلامى ھەمويانى كێشاو .
 گەينى، كەوشى فەرخىيان لەسەر سەرى خۆيان دانائو؛
 دەلێن: «قوربان! گەورەيى شارى داودىيەى بەتو دراو .
 ئەو كۆپى مام غەلىفەن گەورەيى توو قبول كړاو» .
 گوتيان: «وسو ئاغا چ دەفەرمووى لە بۆ مە، ئەمە دەگەپێنەو چ كاری ديمان
 نىيە» .
 فەرغۆلە گوتى: «حاشا و مادوللا؛ نامەوئ ئاغایەتى شارى داودىيە؛ ئەمەن لە مالا
 وسو ئاغای دانىشتووم بەتۆكەرييە»
 وسو ئاغا دەلى: «پێم ناکەوئ ئەمەن ھىچ بەسەر ئەو مال و دەولەتەو نىيە» .
 فەرغ دەلى: «قەت ناچمەو نێو شارى داودىيەى جارىكى دىيە» .

دهوی هموو گه پانه وه به بیکیه یفیه،

فرخ ده لئ: «وسو ناغا! چوونه وه بۆ من چوونه وه عیب و شووره ییه.

نه گه ر لیره ش بئ سه حه ت بم، ده چمه مائئ خائم ئه و له شاری شامئ میری وا نییه»

که یخواه و کوپی مام غه لیفه ی هاتنه وه به دواوه،

موژده یان به مام غه لیفه ی داه.

گوتی: «لئی گه پئ هه تا پاده بری شه ش له شه شه کانی؛

ئینشاللا ده ییه نمه وه سه ره مه کانی خۆی هه تا هموو که س پئ بزانی».

کوپی مام غه لیفه ی به دزی بابیان و خاتون نهستی به یی هه لده که نن زیندانی؛

شه وی فه عله ی به زێرێک به کرێ ده گرن هیچ که س نازانی قوت و چان ناده ن که گل

کیشانی،

هه تا پۆژ ده بیته وه، فه سلئ مه لا بانگدانی.

نه گه ر شه ش له شه شه کانی چوون ته واه

کوپی مام غه لیفه ی دیسان هاتن له ولاره

چوون، ئیکلامی له فه رخۆ له یان کیشاوه

که وشیان له سه ره سه ری خۆیان داناوه.

فرخ ئاو پێکی به وسو ناغای داه

ده یگوت: «وسو ناغا نازانی چ قه وماوه؟

ده بئ هه ره بجه وه، داه له منیان پۆناوه».

له جیی خۆی هه لستا که وشیان بۆ پۆناوه

وه ده ره که وت بۆ ماله مامی خۆی گه پاره.

خاتون نهستی تاماشای کرد، ئیجه ی ئامۆزای و برای هاتن له ولاره.

خاتون نهستی نه یزانی زیندانی بۆ دروس کراوه.

ده وده میدا موسلمانێک هات، خه به ری به نهستی داه.

خاتون نهستی ده لئ: «وای کوێرم بئ چاوه!

له قسه ی نه نگه دنا هه ره ئه وه نده ی له سه ره دنیا به ماوه».

هه پای ده کرد، ده زووی به ده رزییه وه کرد، جامیکی ئاو هئنا، تیی ئاویت، له سه ره پیی

دانا. فرخ نه گه ر چاری پئ که وت گوتی: «ئه وه ده زووه کفنم پئ ده دروون؛ ئه و جامه

زیندانه تیی ده که وم، تیدا ده خنکیم. ئه و ئاوه ش پیم ده شۆن». نه گه ر وای چاوپئ که وت،

مستیکی له ده می خۆیدا، خوین هاته خواری؛ گه پراوه. گوتیان: «قوریان ئه و خوینه چ بوو؟» گوتی: «نازانم! ده چم ده می خۆم ده شۆم». گوتیان «قوریان! ئه و خه لقه هه موو توکهری تۆیه. ده می خۆت له مالتی بشۆ». گوتی: «نا ئه من عه مبه لیم، ده بێ بچه سه شته تی داودییه ی. ئه نگو پۆنیشن، ئیستا دیمه وه». ئه گه له وان په دبوو، ده می خۆی به ده سترپی ئه سترپی هه پای کرده ماله و سوو ئاغای. و سوو ئاغای گوتی: «قوریان! چ قه وماوه؟»

فه رخ ده لی: «وسوو ئاغای گیانه!
نه مگوت کورپی مام ده گه لم غه یانه
جوانوو ئه سه په که م بۆ بیینه ده ری، ئه من ده پۆم لیڤه کانه.
ده گه لیان ده رنابه م، هه مووی شمر و شه یانه.
وسوو ئاغای ده لی: «سه رت له سه ر داده نیتیم، فه رخۆله گیانه!
فه رخ ده لی: «چاوم بپراوه، و سوو ئاغای گیانه!
ده بێ بپۆم لیڤه کانه».

جوانووی فه رخیان هیناده ره،
لیی بکه ن زینی موخته به ره.
پیی نا پکیف که و ته سه ره،
ده لی: «وسوو ئاغای داده به زمه وه، به خۆپاییه ئه و سه فه ره
شیره که ی بابم بۆ بیینه ده ره،
جوانوو ئه سه په که م بۆ بگیڤن ئه و سه ر ئه و سه ره
کن بوو؟ له فه رخۆله ی نازداره،
شیری بابی وه چه نگ که و ت ئه و چاره
ده سته دایه، بۆ یه خته خانه ی ماله مامی چوو خواره،
ده رکی کرده وه، چوو، له ته ویله ی گرتی قه راره.
به ته ویله دا هات، له په فیسکه ی هه موو ماین و ئه سپانی داوه،
قه ت یه ککیکی به ساغی نه ماوه.
هه لات و بۆ ماله و سوو ئاغای گه راوه،
پیی ده پکیفی نا، وه سه ر زینی که و ت ته واوه،
ده لی: «وسوو ئاغای گیچه له، بۆخۆم و بۆ تۆم بنیاد ناوه».

مه پتر و میرناخوپ هاواریان برد بهه شتاوه

خه بهریان له مام غه لیفه ی و له کوپانیان ده گپاوه .

کوپ ی مام غه لیفه ی دهنگی لهشکریان دا هاتن له ولاره .

نه گهر وسو ناغای وا ده زانی زبئی ده بهرکرد مه تالی ده دهستی هه لکیشاوه

خزمی خوی هه موو بانگ کرد، له پیش کوپ ی ده مام غه لیفه ی پاوه ستاوه

سویتندی به که لاموللایه خوارد: «نه گهر هاتوون فرهخی بکوژن، نایه لم، یهک یهک

سهری بجیته وه به دواوه» .

هه موو ده یانگوت خیره؛ نه مه خزمه تی ده کین. هه ر گه وره یه ساحب ئیختیاره . هه ر

زه ره ری له خوی داوه .

فرخ گوتی: «وسو ناغا پیی ناوی ده ولت زیاد و مالی ناوا» .

پکیتی له جوانوه که ی ده دا؛ نه مه گی خاتوو نه سستی له سه ر بوو، توپی به سه ر هه رتک

چاوان کشاوه .

خه بهر به خاتوون نه سستین ده درئ، ده لئین: جوانوه که ی کویر بوو، پیی بۆ هیه کوی

سه ره ده ر نه کراوه .

خاتوون نه سستی گوتی: « بۆل بکوژن له سه ر فرهخی» . بانگ دیلئ: نه ی جوانوله،

جوانوله ی سه ری سالان!

په نگت ده کلکئ ده ده م، خه نه ت ده گرم ده بۆ و یالان .

پۆحی خۆمت نه ز ده که م، نه گهر فرهخم بۆ ده رکه ی، له دهس دژمنان له دانگه ی

مالان .

نه ی جوانوله جوانوله ی سه ر هۆزان!

چرای چای خۆم فره زه ندی په ش بۆزان

پۆحی خۆمت نه ز ده که م، نه گهر فرهخم بۆ ده رکه ی له چه نگ دژمنان، له دهس

نامۆزان .

نه ی جوانوله، جوانوله ی گوفتاری!

په نگت ده کلکئ ده ده م، بۆانت ده گرم له ژه نگاری

فرهخم بۆ خه لاس بکه ی، بۆ شاری شامئ بجیته وه خواری

نه گهر خاتوون نه سستی گه ردنی جوانوله ی نازا کرد و پۆیی له دنیا یه پووی کرده

کویتسانی و کۆ سه رایه

لہ ویندہ ری بہ فر نایداتی پڑگاہ .

نہا لہ شکری دی لہ دواہ،

وسو ناغا ہروا دہ گہ لیا نہ، سویندیان لہ دہ خوا بہ کہ لامول لایہ

دہ لہ: «نابن ٹیلاقہی فہ رخی بکن، نہ مہ گم دہ چن بہ زایہ» .

فہ رخ بانگی بہ فری دہ کا:

«بہ فری کوستان! گہ لیک بہ فری کی نادری»

بووی بہ جہ ردہ جابر، پی لہ موسلمان و پدیوار دہ گری

نایہ لسی میوان بگاتہ ناودانیہ، مہ نزلکی پیدای بکا، لہ تینوان نہ خنکن، لہ برسان

نہ مری» .

بہ فر دہ لہ: «فہ رخ لہ، چرای چاوانم

نہ من خانہ خویم نہ تووی میوانم

نہ من بہ پہ زای خولای بینای چاوانم

بہ رہ کہ تی نہ رز و ناسمانام .

لہ و ش بہ دہ رہ وہ پڑی ہرچی بہ گیانم؛

لہ وی زیاتر، دہ رمانی نہ خوش و بیوردارانم» .

فہ رخ دہ لہ: «بزائم چلونم لہ ہاتوتہ مولہ کن، ہر نہ خوشیکی تو تہ لب دہ کا، پہ بی!

لیتی ببیہ کوخہ و برک،

لیتی بجیبہ دہ کہ لہ کن . ہر نہ خوشیکی بہ توو پاس دہ بیتہ وہ، ہلنہ سستی لہ وئی کہ ونہ

لیفوک» .

نہ گہر فہ رخ دیسان ناوپی دہ داوہ،

وسو ناغای دہ پیشدایہ، بہ یداغی پاکیشاوہ .

فہ رخ ہاوار دہ کا: یا ساحبی عہرز و ناسمان!

پہ بی! خہ لاسم بکہی لہ وئی تہ نگانہ .

پہ حمی بہ وی کرد ساعبی عہرز و ناسمان

ہوہ دہ چریکینن، ہلہ کردہ شہ مالی، لیتی دا لہ گوپال بارانی .

ہہ تا دوو ساعاتان باری تہ واوہ

لہ پاسان خولا پہ حمہ تی کرد، دنیا پڑشہن کراوہ

لہ ہموو زینو و بانوان ہلستا سیلاوہ

فرخ ټاوپې وه دوای خوی داوه

ده لئ: «به خولای ده مکوژن سه فرم ناته واوه

خاتون نه ستین چاو به له که م لئ به جی ماوه».

شەتی داودییه ی پې هاتووه له سیلاوه،

فرخ نیختیاری لئ برأ، ملی له شەتی داودییه ی ناوه .

فرخ چوو ده شەتیوه، وسوو ناغا دهستی به قورعانی داداوه

سې جاری که لاموللای کرد ته واوه،

ده لئ: فرخ له شەتی داودییه بخنکې، نایه لم عه بدیکو بگه رېته وه به دواوه .

پاکانو سرده بېرم شاری داودییه ی ده که م بلاوه .

خولا فرسه تی جوانووی فره خی داوه

گه ییبه به ری نه و به ری چه نگی له سر دیواری پړناوه

چوم پای ده دا خوارئ، قه وه تی نه ماوه .

که لیټیکی خولا به وی دا، دهستی ټاویته سه رئ، فرخ نیوی هیناوه

هیزی له خوی دا، فرخ که و ته به یاری، لینگه چه مکیکی ده پکیفیدا ماوه .

فرخ خلاص بوو جوانوکه ی برد نه و ناوه

فرخ ده لئ: «له شەتی مرادی په پیمه وه

جوانووله م چوو به زینه وه

به پې و چه که زېړینه وه

خاتون نهستی لیږه نییه بیگېړینه وه» .

فرخ ده رېټیه کی جوی ده پېدا بوو. پټیه کیشی پیخواس بوو ده رېټیه کی ته پېوو، له

لاقانی ده هالا، پټوه یان ماندووبوو؛ فرخ ده لئ:

نه هه ورازت له به رېن شه قاویک

نه کولت پې بې گزه جاویک

نه پوول قهرزداري هیچ که س بې قوشه دراویک» .

فرخ ده لئ: له وړې به در هیچ میوان به شەتی داودییه ی نه کا نیختوباری

نه خوی به خانه خوئ ده زانی، نه له میوان و پړیواری ده کا پرسیارئ

له وړې به در که س به شەتی داودییه نه کا متمانی

نه پرسیارئ له میوانئ ده کا، نه خوی به خانه خوی ده زانی

پهبی شہتی داودیہی خولاگیرم بی نہوی پوژئی خولا دہکا دیوانی .
 لوپو بہدہر ہیچ میوان بہشہتی داودیہی نہکا ٹیختوباری
 نہخوی بہ خانہخوی دہزانی نہ لہ میوان و خانہخوی دہکا پرسپاری
 پهبی لہ ٹاہی من سن مانگی بہہاری نہبن چوپی ٹاویٹ لئ نہیہ تہ خوارئ
 چ بکہم نہمن بہناچاری
 بانگیکم وہہر خولا، یہکم وہہر جہباری .
 فہرخولہ خوی بہسہردا باری،
 جوانووی فہرخی لہ دہریا وہدہرکوت بہیہکجاری . بہفہرخولہی نہدہزانی لہکوٹیہ،
 بویہ گریا بہزاری، شہمال کہ ہات بیٹی فہرخی بؤ جوانووی ہینا بہیہکجاری .
 نہگہر بیٹی فہرخی کرد تہواوہ
 لینگی دا ہتا چو لہسہر فہرخی راوہستاوہ
 کوتی: «ہلی ناستینم، خہمگینہ، شاری داودیہی لئ بہجن ماوہ
 خہمناکہ لہ خاتوون نہستی ہہلپراوہ» .
 دہستی بہ لہوہپئ کرد لہوی راوہستاوہ
 پیرہبارگینیک نہخوشہ چہند سالہ دہرکراوہ
 لہ چول و بیابانی لہوہراوہ
 نہگہر جوانووی فہرخی کت بہچاوہ
 لہسہرپا دیتہخوار بؤ شہتی داودیہی دہیگوت: «بزانم کیہ لہوی راوہستاوہ؟»
 جوانوولہی فہرخی نہوی کت بہچاوہ
 کوتی: «ٹینشاللا ٹاوہداننیہکہم بہو گیاندہبہرہ، وہچہنگ دہکوت تہواوہ
 نہگہر پیرہبارگین ہات لہولاوہ
 جوانوولہ نہگہر تہماشای کرد، کوتی: ہو خو نہوہ گولہ دہرکراوہ
 دہگل جوانووی فہرخی دہستی کرد بہشہر و داوہ
 ہہرچہند بہدہنی جوانووی فہرخییہ ہہمووی پچراوہ
 جوانوولکہ سہرہسمیکی وہ فہرخی ہہلداوہ
 فہرخ لہ خوی ہہلستا تہماشای کرد ہہمو بہدہنی جوانوولکہی پچراوہ .
 دہلئ: «خودایہ! حقی من و شہتی داودیہی بکہ تہواوہ!
 نہمن چ بکہم دہگل شہتی داودیہی شہتیکی بی نامانہ

له منی نهستاند نهو جوانوله بهسته زمانه
 بزانه چپیان لی کردووه ماسی و نههنگانه».
 نهگه ر نهو قسه ی کرد ته واوه،
 پیره بارگین ناخیکی ساردی هه لکیشاوه
 ده لئ: «خولایه! نه مزانی فرخولیه، وام له جوانوله ی کرد، کویرم بن هه رتک
 چاوه».

خه جالته بوو، له پاسته خۆی گه پاوه،
 فرخ بانگ دهکا، ده لئ: «به هاران، گهینه بوهاران
 نهو پیره بارگینی نهگه ر نایه نی دوو پاران
 نه بوو، بییه کن نه من بۆت بچه باره گای خولای وهک تکاکاران؟
 نه توو بۆ له جوانوله ی من ده پستی پیوست گوشت و ده هاران؟»
 فرخ به پیره بارگینی ده لئ: «نهگه ر پیاو پیاوی بکوژی
 نهگه ر چوو مالتی نابن ده گه لی به ئینجه ت بن.
 نهگه ر پیاو ژنی له پیاوی هه لگرئ، نهگه ر چوو مالتی، ده بن ده گه لی به سوفه ت بن
 پیره بارگین! هه پۆ، هه پۆ؛ هه تا له دنیا یه زیندووی، نهو درده له سه ر تایفه ی نهنگو هه
 موسه لله ت بن»

فرخ جوانۆکه ی هیتنا، سه ر شه تی پای گرت.
 له فره خ غه ربیی ناته واوه
 هه ر ناوی هیتنا، به پشتی جوانۆکه یدا کراوه،
 هه تا هه مووی ده شوشتن ته واوه.
 خولا ره حمی ده گه ل کرد هیه برین له به ده نی جوانووی وی نه ماوه.
 سبحان نه له زی سه خه ره له نا ماکونی سه خه ره له نا موکری نینه!
 فره خ زینی خۆی دینا ده یکرد له جوانوله ی نه خشینه
 ده یگوت: خولایه بۆ شاری شامی له کوپرا بچینه؟
 فره خ پووی کرد به وللاوه
 ته ماشای کرد: جهنگه ل و قامیشه پاوه ستاوه

۱- لام وایه نهو نایه ته بن که له کاتی سواربووندا ده یخوین بۆ نهو ی نه که ون: «سبحان الذی سخر لنا
 هذا و ما کنا له مقرنین». هیتن

جووتیک په شیشه‌ی ده‌خوین، له‌به‌ر نه‌وان جوانو پټی پټ سهره‌ده‌ر نه‌کراوه.

فرخ بانگ دیلن: «په‌شیشه، هژی په‌شیشه!

بوچی لیږه‌و داناوه ساز و چه‌قن و هزار پیشه؟

په‌شیشه نه‌نگو ناردن

بوون به‌ج‌رده، پټین له‌موسلمان و پټیواری ده‌گرن

نایه‌لن موسلمان بگاته‌و ناوه‌دانییه، مه‌نزلکی په‌یدا بکه‌ن، له‌تینوان نه‌خنکین، له

برسان نه‌مرن.

په‌شیشه‌ی زه‌نویره!

نه‌و سال‌هوت ساله‌ پټو ده‌به‌ست بردووه لیږه

نه‌توو نه‌ترانیوه نه‌و ماشووقه‌ی توو چاوکی کویره؟»

نه‌گه‌ر په‌شیشه‌ی نه‌و قسه‌ی بیست ته‌واوه

ده‌یگوت: «وای! تیرکی لڼ دام جگرم بپاوه

نه‌وسال‌هوت ساله‌ نه‌من ده‌گه‌ل نه‌وه‌ی مالم پیکه‌وه ناوه.»

په‌شیشه‌ نیره‌که نه‌یزانیوو، مییه‌که‌ی چاوکی کویره. ه‌لستا چوو، ته‌ماشای کرد

بزائن فرخ پاست ده‌کا. نه‌گه‌ر چوو ته‌ماشای کرد؛ وایه. به‌ته‌پلی سهریدا نووسا، چه‌رمی

سهری ده‌نټو چاوان کرد.

مییه‌که زیزوو لټی دا پټی. نیره‌که‌ش وا پټی فرخ پرگار بوو له‌جه‌نگه‌ل‌ی.

که‌یییه ناوه‌دانییانه

مه‌نزلکی ده‌گرت نه‌و به‌سته‌زمانه

ده‌یکرده‌وه نوژی شیوانه

ده‌یگوت: «خولایه! چیان لڼ هات نه‌و په‌شیشه‌ه‌قیرانه!

مییه‌که برینداره نایه‌ته‌سهری لوقمانه

نه‌ره‌ستوش دیارنییه له‌و مه‌کانه

وه‌به‌ری خویان گرت چوّل و بیابانه.»

فرخ ته‌مه‌نای ده‌کرد له‌بینای چاوانه:

خولایه! پوحمیکی بکه‌ی به‌و به‌سته‌زمانانه

خه‌تای من ده‌گرن زور خه‌جالت بووم له‌و په‌شیشانه

په‌بی پووناکایی بیته‌ به‌ر چاوانه.»

سەری نەخشین بێن بۆ خۆی بێتەوێه جوانه».

ئەگەر فرخ بۆوان پاپاوه

لەکن. خولای دوعای قبوڵ کراوه

سبجەینێ نێرهکە، لە مێیهکە ی گەپاوه

گەیشتنی لێی کرد سەلاوه

مێیهکە زیز بوو جوابی نەداوه

دەیگوت: «دوینن بۆچت وا لێ کردم خراپم لێ قەوماوه».

نێرهکە گوتی: تەخسیری تۆیه وا قەوماوه

حەوت سائە حەلالی منی، چاوت کوێره بەمنت نیشان نەداوه

بۆ خاتری فرخۆلە ی ئەوا لە تووم کرد سەلاوه».

لێی قبوڵ کرد گوتی: «بەخێرتی سەر ئەو چاوه».

ماوه تەو بۆ فرخی بپواتەوێه بەلاوه.

ئەوێ پۆژێ لە ئاوه داناییه ی مەحتەل ماوه

هەتا بەخێر و بەسەلامەت جوانۆکە ی حەساوه

سبجەینێ بەیانی داوه

فرخۆلە لە خولای دەپاپاوه

دەیگوت: «ئەمن لە چۆل و بیابانیم ئەستێی فەقیر چیی لێ قەوماوه؟»

خالی دە شاری شامێ خەونی پێوه دییه

دەلێن: «فرخۆلە دێتە نێره. حەوت سالان دەبێتە میری شامی لەوی زیاتر هیچ کەس

نییه».

ئەگەر خالی ئەو قەسە ی دەبیست بەیە کجارەکییه

هەلەدەستا، دەگەر پەهەرچەندی کە یخواد و پدین سپیی شارییە:

«ئەوێ ئەنگۆ چ میری دیو قبوڵن، یا قبوڵ نییه؟»

کە یخواد جوابی وییان داوه بەسەحییە:

«سەد میری دی بێ لە توو زیاتر کەسمان قبوڵ نییه».

سبجەینێ بەیانی داوه

میر هەلی گرت کە شکۆلێک، دار عاسایەکی تەواوه.

هه رچه ندی مه نزلێ ساحب مه نسه بان بوو، هه مووی گه پاوه
 ده یانگوت: «میر خیره وات لێ قه و ماوه» .
 ده یگوت: «خولا خیران کا، ده لێن: میریک دێ له و لاوه» .
 ده یانگوت: «هیچ میرمان قبول نین، ئه و که شکۆل و عسایه ی بگێره وه به دواوه» .
 میر به قسه ی خه لکی ده گه پاوه،
 پێنسه د زێڕ بۆ مه ولوودی پێغه مبه ری ته عین کراوه
 که میری شامێ به فه قیر و زه لیلانی داوه .
 نه گه ر ئه و له وێ به رقه رار کراوه
 جوانوله ی فه رخیش له وێ ده حه ساوه
 برینه کانی پاک چاکبوونه وه، تووکیان ده هێناوه .
 ده یهێنا زینی ده کرد، له خولاوه ندی عاله میان ده پا پاوه:
 «ئهم بۆ شاری شامێ ده چم بۆ ماله خالم، خاتوون ئه سستی قه له نده ر چیی لێ
 قه و ماوه؟»

نه گه ر پێی وه به ر خۆی گرت، بۆ شاری شامێ هاته خواوه
 گه رمای هاوینی له وێ ده یکرد کاره،
 له خۆی و له جوانوله ی پرا ئیختیاره
 ده یگوت: «یا په بی عاله من! هاواره!
 بیابانه واحیده لقه نده هاره» .
 هه رچه ندی که وی کویتسانی بوو، هه مووی بۆ خزمه تی فه رخی ده هاته خواوه
 ئه و به ر ئه و به ر تیک ده و ه پین ده یانکرده وه هاواره .
 جوانووی فه رخی پێی ده رنه ده کرد، له به ر ئه وان له عه رزی نه یده کرد کاره
 فه رخ ده لێ: «به هاره چ له په ون!
 موتریبی ده کێوانم که ون
 ئه ویش دین، په پێش جوانوله ی فه رخی ده که ون.
 به هارم چ له په و دین!
 قه ره چی ده کویتسانیم که و دین
 که وی کویتسانی، گه لیک نادرن

پەبى، شەۋارە و لىن دانىن بە داۋو بگرن
 دە قەفەسى دۆمانو بگەن، دىۋ دىۋ پى بگەپىن، قېرانو ھەلگرن
 قەت كېزدى قەسابانو لەسەر گەردىن ھەلگەگرن
 بۆچى پەئ لە جوانوۋى فەرخى بىن داىك و باب دەگرن؟
 نايەلن بگەنە ئاۋەدانىيىكى، بىلا لە تىنۋان نەخنىكىن، لە برسان نەمرن
 يا پەبى ھەر بالىك بېۋن، دە بەفرى بگەن، راۋكەر بوۋگرن». .
 نەگەر فەرخ نە و قەسەى كرد و گەپاۋە
 ھەرچى كەو بوو لە پاستەخۆى گەپاۋە .
 فەرخ لىي دەخوپى بۆ شارى شامىيى ئازۋارە .
 فەرخ دەگريا لەو چۆلەى بەستەزمانە
 دەيگوت: «ھىچ كەس نىيە، دەگەلى بگەم قسانە
 دەچم لە مالا خالم دەبم ميوانە .
 خالم لەكنم نامكا بەخودانە
 دەبمە دژمن و بېگانە
 نازانم پىي شارى شامىيى ئى چەند شەو و پۆزانە» .
 كى بوو لە فەرخى نازدارە
 دەگەل جۋاتۋكەى دەھاتە خوارە
 توۋشى دەبوون كارۋانى و پىيۋارە
 لە پىي شارى شامىيى دەكرد پىرسپارە .
 دەيانگوت: «مندالى فەقىر، بەستەزمانە!
 كۋا شارى شامىيى لىرەكانە؟
 لە كوئى دەردەچى بەو جوانوۋەيەۋە؛ ئەۋھە نابىي مەنزىلانە» .
 فەرخ دەيگوت: «دەيگەم بەئىزنى خولا و پەسوولانە» .
 خالى ۋى لە شارى شامىيى خەبەرى بىستىيە
 دە خەۋىدا پىيان گوتىيە
 دەلن: «نابىي ھىچ كەس لەو شارەى راگىرىي بەميوانىيە
 ھەتا سالىكى دى لەو شارەى ميوانم قبول نىيە» .

میر قه رار و مه داری دانا له شاری .
 له کنه خوی فره دیته ماله خالی به خه مخواری
 فره غه مگین بوو ئه وی پوژئ؛ ده لئ: «چ بکه م، له من غه ریپئ
 خاتوون ئه سستی به جئ ماوه فرمی سکی له چاوی دئ بۆ خۆمی بۆم ده گریی به زاری .
 چ بکه م نه به پیاده بی ده گه من نه به سواری
 له کۆلانا ندا ده مرئ به هه ژاری» .
 فره پاست بۆ شامئ ده هاته خواره
 ده یگوت: «جوانووله! برۆ، ئه وفکرانه نایه ن به کاره
 بچینه شاری شامئ بگرین قه راره
 بزانی، کهنگئ په حمه تمان له باره گای خولای بۆ دیته خواره» .
 میری شامئ ده لئ: «چ بکه م، هه لگرن جیی خه من؟
 بچن خه لکی شامئم هه مووم بۆ بنووسن، پاکی موچه و مواجی ده ده من
 هه موو کهس به پئ و شوینی خوی بزانی
 له ده وله تی من کهم نابن به ئیلتیفاتی سولتانی
 ئه م ما قایل نیم، هیچ کهس، کهس پابگری به میوانی .
 ئه میندار وه ده رکه وتن ته واوه
 شاری شامئ هه موو محله ی نووسراوه
 میرزایان دانا نیوی عاله مانیش بکه ن ته واوه
 هه موو عاله میان له قه لاه داوه
 میر ده لئ: «سبجه یئ پاره» .
 پینسه د سواریان کرد ته واوه
 پاک تاجی و تووله ی ده پسته ی کراوه .
 وه دووی پاری ئاهووی ده که وتن، هه موو لیک بوونه وه بلاوه .
 ته ماشایان کرد، تاقه سواریک هات له ولاره
 جوانتوله ی کی قوله ی پییه، مندالکی نابالقی سوار بووه، ده لئی نه خشه کیشراوه .
 خه بریان بۆ میری شامئ هیناوه،
 گوتی: «بیئن، بیییم به هه رتک چاوه» .

ده‌چوونه کن چه‌پر و ئیلچییه

ده‌لئین: «میر ته‌له‌بت ده‌کا». ده‌لئین: «ئه‌من غه‌ریبه‌ی شارانم، میر حاجه‌تی به‌من نییه؛

ئه‌من ده‌چمه شاری شامی به‌میوانییه».

ده‌لئین: «هه‌لسته بچینه کن، کو‌ره. میری شامی نۆز ماقووله». ده‌لئین: «له‌وه‌ش ماقوولتر بئ، ئه‌من ئیحتیاجیم به‌وی نییه».

ئه‌گه‌ر ده‌گه‌ل فره‌ریان ده‌رکرد گو‌فتوگۆ

هاتنه‌وه کن میری، ده‌لئین: «میر هه‌رچه‌ندی ده‌که‌ین، ئه‌و مندا‌له نایه‌ته کن ته‌تۆ».

میر ده‌لئین: «حوکمی لئ بکن، ب‌لا: مه‌یه شاری شامی، بۆ لایه‌کی دی بپۆ»

فره‌خ گو‌تی: «ئه‌من غه‌ریبه‌ی شارانم

دیمه شاری، له‌ ماله‌یه‌کی دی میوانم،

میر ده‌ترسئ، ده‌لئین دئ ده‌خوا ئه‌و نانم!».

ئه‌و قسانه‌یان بۆ میری عه‌رز کرد و گێ‌پاوه

جا‌ریان پا‌کێ‌شا، هه‌موو له‌شکر خه‌پ‌کراوه

ئه‌وبه‌ر ئه‌وبه‌ری پتیه‌ کووچه‌ی سه‌ریازی پا‌گیراوه،

فره‌خ هات له‌ولاوه،

به‌هه‌ردووک ده‌ستانی له‌و عاله‌مه‌ی کرد سلّوه

حوکمی میری بوو، که‌س جوابی نه‌داوه.

فره‌خ نۆزی به‌ زگ خۆی سووتا به‌سته‌زمانه

ده‌لئین: «خاله‌مه‌ خۆی لئ کردووم به‌ بی‌گانه».

دووباره سلّوی کرده‌وه له‌ هه‌مووانه

بۆخۆی ده‌یگوت: «عه‌له‌یکه‌سه‌لام، گه‌لی غه‌یبی‌پانه»

فره‌خ سلّوی خۆی ئه‌ستانده‌وه ته‌واوه.

حوکمی میری بوو، ئه‌ویش به‌ خۆی و له‌شکری بۆ مائێ گه‌پاوه.

فره‌خ سه‌ری جله‌وی خۆی به‌رداوه

ئه‌و کووچه و کۆلان گه‌پاوه.

ته‌ک‌تیه‌کی مو‌شای‌خان بوو چوو، له‌وینده‌رئ پا‌وه‌ستاوه

جله‌ویان ده‌گرت و ده‌یانکرد پیاوه».

جاچی میری پہ شاری دہکوت، دہیگوت: «ہرچی ٹوہی پاگری، بزانه تالان کراوہ».

سورخیان کرد جاچیپیان، خہہریان بۆ میری ہیناوہ
گوتیان: «قوریان ٹوا لہ تہکیہی موشایخان بووہ پیاوہ
ٹہمہ قہوہ تمان پٹ نہشکا دہری کہین، مہسکہنی شیخان گہلیک عالی و تہواوہ».
میر گوتی: «بۆم دانین ٹو کہوشانہ
ٹہمن حوکم کردووہ کہس پانہگری ٹو میوانہ
بچمہ تہکیہی شیخان دہگہلیان بکہم دوو قسانہ».
میر ہات لہ ولاوہ،

گہییہ دیوانی موشایخان، لئی کردن سہ لآوہ .
شیخان فرموویان: «میرا بہ خیرتیہوہ لہو پاوہ
میرا ٹہو پۆ چت دی، چہند ٹاسکت ہیناوہ؟»
دہلئ: «پاوی ٹہو پۆم، یا شیخ نہ بوو تہواوہ».
قہننہیان بۆ میری ہینا قہننکی کیشاوہ .
میر فرمووی: «ٹہو کورہ چکۆلہ کیتیہ میوانہ، ہاتووہ لہ ولاوہ»
شیخان فرموویان: «میر ٹہتوو چت بہسہری ٹہو مندالہیہوہ داوہ؟»
میر فرمووی: «ٹہی فرزندہی میوانہ!
ٹہگہر لیت پیرسن مہسہلانہ

دہقامی جواب بدہیہوہ قسانہ؟»
ٹہگہر میر ٹہو قسہی دہکرد تہواوہ .
فرخۆلہ بۆخوی جوابی دہداوہ
دہیگوت: «فرسہ تہ، بہخولای پاوہ ستاوہ».
میر فرمووی: «بہتوکہرانہ
بچن ٹہحمہ دہکویر ہہیہ، بیہننہ ٹیرہکانہ
دا دہگہل ٹہو منالہی بکا دوو قسانہ
«ٹہگہر نہیزانن جوابی بداتہوہ، دہری دہکہم لیرہکانہ».
ٹہحمہ دہکویریان ہینا لہ ولاوہ

ده یانگوت: «ئو کوپه بدوینه، بزانه مندالیکی زهریفه، ده زانی بکا قسانه».

ئه حمه ده کوپر ده لئی: «به وهی کهم له ژووری سه ریبه

جانه وهریک پهیدا ده بییه

بو گدا و پادشا فهرقی نییه

ئهوی ده سووتینن به ئاوریه».

فرخ ده لئی: «ئهی ئه حمه ده کوپری نادانه!

لهنگو وایه میوان چهوانه.

ئه من پوینشتووم له مه جلیسی ئو شیخانه

بو من عیه، بکه م ئو قسانه

ئهوی له به ده نی ئینسانی ده بی ئهوا به پرهزای بینای چاوانه

له کن ئهوی نییه فهرقی پادشا و گدایانه

ئه به! ئه وه ئه سپیه، ده یکوژن به ده ستانه».

ئه حمه دی کوپر گوتی: «پتوو له من! هه تیویکی خوپری له ولاپا دئی میری شه من ده بی

ئه من بی ئابوو بکا». ئه حمه دی کوپر ریز بو، لئی دا پویی. میر فهرمووی: «بچن مه لا

حه سنی بیتن؛ ژوری بده نی بی، به فرپان ئه وه م بو ده ریکا».

مه لا حه سەن هات، جییان پین نیشان دا، پوینشت. به خیرهاتنی ئه و کوپه چکۆله ی

کرد.

مه لا حه سەن ده لئی: «پۆله گیانه!

شتیک هه یه بی زه بانه

به عه رزی ده بی گوزه رانه

به ده سستی ئی عه بدانه

ئهوی ده بی به چراخانه

پشکۆزه ده بی له و مه کانه

هه ر ده لئی گولی نیسانه

شایان پین ده بی ئه وانه

پرهزای بینایی چاوانه

به ئه نعام ده بییه ن بو پادشایانه

پتی ئه نعامی ده ده ن ئه وانه».

فەرخ دەلی: «مەلا حەسەن ھاتووی لەوێوە

منداڵێکی غەریب، مەم بزێوە

ئەو سەر و سمیلەت دە کونی کەرێوە

ئەو نازانی شەمامە یە سوور دەبێ بە بڕکێوە».

مەلا حەسەن دەستی دا عەبای خۆی، پۆی. میر، مەلا حەسەنی گێراوە. مەلا حەسەن

بەدزی گوتی: «قوربان وانابێ بچن دیزکی پڕ بکەن لە میوژ و گوێز و خورما و گەزۆ

بێنن لێرە ی دانین، نانیش دانین بۆ مەجلیسی. ئەگەر زانی چی تێدا یە، ئەو ی شیخە ی

شەیتانە. ئەگەر نەیزانی بۆ بابی ئاقل دەکەم. وەدەری دەنیم لەو شارە ی». دیزکی وایان

هێنا لە مەجلیسییان دانا، نانیشیان هێنا، لە مەجلیسییان دانا؛ ھەمووی مەحتەل ما

کەس نانی نەخوارد. مەلا حەسەن گوتی: «نانخواردن بۆ نییە؟» فەرخ گوتی:

ئەمن غەریب ئەگەر قسان بکەم شوورەیییە.

مەلا حەسەن پاپە ی لەمن گرتییە

لە قەستی دەپرسی بۆ ناخۆن نانییە؟

ئەو شەپ ی ئەو یەتی لیم بپرسی، ئەو چییە؟

ئەگەر شیخان پێیان ناخۆش نەبێ، جوابی ئەو ی دەدەمەو بەسەحییە».

شیخان مەرەخەستیان کرد فەرخ ی داودییە.

فەرخ دەلی: «ئەگەر پێنجین ئەگەر شەشین

ئەسپاردە ی بیلالی عەبەشین

ھەموومان غولامی دیزە ی پەشین

وەرن میوژ و گوێزان لیک وەبەشین.

بییەشینەو بەپەوانی.

مەلا حەسەن غەزەبی میوانی

ئینجا تەپدەس بخۆن نانی

میر دەگەڵ مەلای خۆی زانە».

میر و مەلا حەسەن ھەڵستان، لییان دا پۆین.

میرگوتی: «مەلا حەسەن وەرە بچینە ئێرانە

بزانین، مەسلە عەتمان چلۆن دەبێ دەگەڵ ئەو میوان و شیخانە».

چوون پۆنیشتن دوو بەدوو

هه زار ته گبیریان کردوو
هیچ فایده ی بۆ وان نه بووه .
میر و مه لا گوتیان: «ئه مه چ بکهین له دنیا یه ؟
ئه و شیخ و میوانه چاره یان نایه .»
شاری شامی سێ پۆژان نه ییوو هیچ ناغایه .
شلوخ بوو شامی گرانه
لێی پهیدا بوو لۆتیخانه
شه پیان کهوته سه ر ژنانه
نیوه یان بوون به قاوه خانه
که یخودا و پدینداری وانه
پوویان کرده دیوانی شیخانه:
«قوریان ئاخر شامی بوو وێرانه
به بێ پادشا نابێ گوزه رانه
ئه دی بۆ دیار نییه میری ئێرانه ؟
شیخ ناردیانه کن میرییه:
«بۆ بێ حوکمه جیه ته چییه ؟»
میر فرمووی: «بابه ! ئه من ئیختیارم نییه ،
پهیدا بکه ن میرێکی دییه .»
خه بهر هاته وه بۆ شیخییه .
شیخ فرمووی: «ئه مه مه سه له حه تمان چییه ؟»
وه های گوت: «یه کی دییه
ئه وه شیخیلی بێ قهیدییه:
له وی مه که ن گله یییه .
ئه وه دوو مانگه میر نییه
پهیدا بکه ن یه کی دییه
خه بهر بنێزینه سولتانییه
بزائن فرمایشی وی چییه .»

شیخ قسه یان کرد ته واره
بانگی نیوه پۆی داوه
فه رخ له وێ هه لستاره
گوته: «بزانم جوانت که م ئاودراره».
تیلغوراف بۆ سولتانی کراوه .

سولتان فه رمویی: «میری خۆیان له وێه ته واره» .
خه بهر ده شیخان گه پاره
چراخانیا بۆ رۆناوه .
سبجینی که پۆژ کراوه
مه جلیسی تاقیقه ی گیراوه
بازی به قینیا هیناوه

ههردووک چاوی وی به ستراره
هه لیا ئاویت، پاره ستاره
له هه وای له نگه به ستراره
سه به ره ژێر هات گه پاره
ئیکلامی فه رخی کیشاوه
شیخان قۆلیان بۆ کیشاوه
قه ند و نه باتیا هیناوه

شیرنی ئی میری خوراره
ته ختی هه قیا بۆ هیناوه .
شیخی گه وره هات له ولاره
گوته: «سه لام عه لیک فره نده لاره!
ئه له ملای چرات هه لکراوه» .

قۆلی فه رخی گرت له ولاره
له جیگای خۆی هه لستاره
له سه ر ته ختیا بۆ رۆناوه
بانگی هه قیا بۆ ئی داوه

تانج و تۆماریان داناوہ .

ئەوا جىيى خالى گىراوہ .

تا حەوت سالان پراوہ ستاوہ

مىرە و بەيەقىن پۇنراوہ .

فەرخ دەلن: «خولايە! چم لى قەوماوہ؟

ئەمن مىرىتتېيى چ لى بکەم بەيىن خاتون ئەستېيىيى بەلەك چاوہ؟

خۆ مە داخلى ناکەم ئەو دونيايەم بۇ نابىن تەواوہ .

ئەگەر دىنياش تەواو ئەيىن فايەدى چىيە

ئىستى خالەم لى دەکا گلەيىيە

خولا دەزانن خەتاي من نييە .

ئەمن مىرايەتى چ لى بکەم؛ گزىرىم پىن خۆشتەرە بچمەوہ شارى داودىيە» .

كە حەوت سالە مىرىتتى فەرخى بوو تەواوہ ،

گوتى: «ئەو دىنيايە چ لى بکەم، بۇ كەس ئەماوہ؟

لازمە قاقەزىكى بىنيرم بەولاوہ .

بنووسم قاقەزىكى بىن كەسييە

بىنيرمە خزمەت مام غەلىفەي شارى داودىيە

دەشقەمىن بۇ منى بىنيرتە خاتون ئەستىيە» .

فەرخ پۇدەنىشت قاقەزىكى كرد تەواوہ

چ بکەم ئىلچىيەكم بىيىن بىنيرم واوہ؟

كارى من بەو عەبدانە نابىن تەواوہ

خولايە دەفريام بىيى لە ھەموو كاران

بچمە قەراخى شارى شامىن بۇ پرسىاران

ھەمووم كەوتۇتە كىن بالداران» .

لە شارى شامىن دەچوو بەولاوہ

تەماشىا دەکا دەستىك سى دىن واوہ .

فەرخ بانگ دىلى: «ئەي سىيە! ئەي سىيەي قۇرقۇرەكەرە!

لە گەرمىنن ھاتووى سەفەرى كوستانىت لەبەرە

ئەمنىش فەرخى داودىيەم لەوئى دەربەدەرە
 ئەمن غەرىبم لەوانى قەلەندەرە
 وەرە ئەو قاقەزەم تا شارى داودىيە لە بۆ بەرە».

سى دەلتى: «فەرخۆلە! ئەو لە چەنگ مە نايى
 گەلێکم دز و درۆزن هەن لەسەر پێگايى
 خەجالت دەمىنم چم پى نايى».

فەرخ دەلتى: «سى! ئەگەر خەزى دەکا پياو بى پەنھان بى
 هەر لە خەوت سالان ياخوا! سالتىکو قپان بى».

فەرخ لەوێندەرئى بەجى دەما، بەدل شکستەيىيە،
 ئەگەر دەپروانى دەستىک قورىنگ دەهاتن لەلایەكى دىيە.
 بانگ دەکا: «ئەى قورىنگە قورىنگەى نەوجوانە!
 وەرە خوارئى گەلێکم بەتوو هەيە فەرمانە
 ئەو قاقەزەم بۆ بەرە شارى داودىيەى گەرە و گرانە».

قورىنگ دەلتى: «فەرخۆلە! ئەمن لە بلندان ئەتوو لە نەوييان»
 فەرخ دەلتى: «لە بلندان، وەرە نەوييان، لە نەوييان وەرە زەوييان
 لە زەوييان وەرە کن فەرخى مامادىيان».

قورىنگ دەهاتە خوارئى تەواوە
 فەرخۆلە بەپىرييەو چو دەستى دەستوى کراوە
 قاقەزەکەى هەلگرت و لەبن بالى موشامماى داوہ.

قورىنگ دەلتى: «ئەمن بەقسەى توو دەچم ئەگەر سەر نەيەنمەوہ داوہ
 گەلێکم چەردە لەسەر پى پاوەستاوہ».

فەرخ دەلتى: «هەلستە، لەسەر سەرم لەنگەرئى بگرە، نسەتم بکەم تەواوہ».

قورىنگ هەلفى لەسەر فەرخى پاوەستاوہ.
 فەرخ بانگ دىلتى: قورىنگى، سەربەخۆيە!
 ئەتوو ئىلچى ئەمنى، کۆبەکۆيە
 ئەمن دايم پوحم لەکن ئەتۆيە
 ئەگەر دەپۆي لە پىيەت دەگاتى هەلۆيە

پیاویکی ناچیزه یه، ترۆیه
 ههتا دهتوانی، ملان کۆم بکه ی له بهری برۆیه
 نه گهر له وێنده ری پهدبووی به خاتره
 له ولاتریش هه ن پێگره
 نه ویش مهسکه نی سه قهره
 ههتا دهتوانی له بهری برۆ، دهسه ری هه لبره
 نه گهر به خیر له وێ پاده بری
 بازه پێت لێ ده گری
 بازکی چهنگ به خوێنه
 ئیکلامی لێ بکێشه ئامانی له به ریته
 ده عبا یه کی ساحب پازه
 نه جیم و گه لیک مومتازه
 له وێنده ری ئه و ده تکا سه رفرازه
 برۆ له ویش دامه مێنه
 له سه ر پێت جه رده یه، نه ویش مهسکه نی شه هێنه
 نه ستۆ که چ بکه ئامانی له بهر بیته
 نه گهر به خیر جا له وێ هه لده بری
 شهوت به سه ردا دی به فر و سه رما پێت لێ ده گری
 له وێنده ری خۆت باوێ گۆلی کا به کری
 نه و خه واسی کی چاکه به توو پێی ده گری
 ده تباته ماله خۆی، زۆرت قه در ده گری
 سه بجه یی بۆ چیش تانی له شه تی مرادی ئینشالا له کن خاتون نهستی ناز و نازدار
 داوری».

کێ بوو له فهرخی ته واره
 گه لیک له وی له برۆ خۆی گریاوه
 قورینگ شه قزنی له بالی خۆی دا، هه لستاوه
 قورینگ پۆیی، فهرخ به جێ ماوه.

قورینگ له هه موو تەنگانان خەلاس بوو هەتا شەوێ لە گزلی کا بەکری دەکرد سەلاوێ
 ئەو تۆپی بەسەر ئاویدا داوێ
 بۆ مالتی برد گەپاوه بەداوێ .
 ئەگەر زانی ئیلتچی فەرخۆلەیه، هەتا سبەحەینێ ئەستۆ که چ لە پیشی پاوه ستاوه
 سبەحەینێ مەرەخەستی دەکرد؛ شەقزنی لە بالی خۆی داوێ .
 بۆ هەندەهەندی چیشتانێ لەشەتی داودییهی لە خاتوون ئەستی و ناز و نازدارتی کرد
 سەلاوێ .

دەیانگوت: «خۆلاکە! ئەوێ دەعبا برینداری کردووه، یان گولە یان لێ داوێ» .

نازدار بۆی چوو هەرچەندی کردی بۆی نەگیراوه
 نازێ بۆی چوو هەلات؛ دەتگوت شیتە حەمایەت نەکراوه
 خاتوون ئەستی بۆی چوو، بالی خۆی کرد بلّاوه
 خاتوون ئەستی بە ئامیزتی دەیگرت دەیهێناوه .
 دەیگوت: «خوشکێ! بلّاییکە پزین بزانی کۆی بریندار کراوه» .
 بالیان هەلدههێنا، قاقەزێکی لێ موشەمما دراوه .
 هەرسێ خوشکەکان جارێکیان لە بانگێ داوێ
 لەوان وابوو مردووه ئەوێ قاسیدە جوابی هێناوه
 هەلیان گرت؛ بۆ کن مام غەلیفە ی چوون تەواوه .
 مام غەلیفە ی دەلێ: «پۆلە ئەوێ چیه؟» .
 دەلێ: «بابە ئەوێ قورینگە؛ قاقەزی فەرخۆلە ی هێناوه» .
 مام غەلیفە قاقەزەکی خۆیندەوه؛ گوتی: «کارێکی گەورە تەواوه»
 «ئەو قاسیدە سەرئەفراز بکەن، بلّا بپوا بەولاوه
 بزانی ئەو مەسلەحەتە بەکێ دەبێ تەواوه» .
 مام غەلیفە پیاوێکی نۆرزانی
 ناردی لەدوو هه موو کۆپەکانی
 گوتی: «پۆلە! ئەوێ قاقەزی فەرخۆلە یه خۆوزانی» .
 ئەگەر خۆیندیهوه تەواوه
 گەلیک بەزەلیلی نووسراوه

کوپه‌کان گوتیان: «بابه نه مه چ بکهین له و کاری ناتواوه؟
 خۆ نه وه له شیخاله کهچه‌لی ماره‌کراوه.
 به‌خولای! نایدا بۆ شاری شامی خاتون نه‌ستیی بنترین به‌ولاوله».

مام غه‌لیفه ده‌لی: «بچن شیخالم بۆ بینن» شیخالیان مینا له‌ولاوله
 نیکلامی مام غه‌لیفه‌ی کیشاوه.
 مام غه‌لیفه گوتی: «مام شیخه! کاریکی خراپ قه‌وماوه
 ده‌بێ ده‌گه‌ل کوپه‌کان بیکه‌ین ته‌واوه
 له سوێیان هه‌موو جه‌رگم سووتاره
 به‌هه‌مووان ته‌گبیریکم بۆ بکه‌ن، فه‌رخۆله له ولاتی غه‌ریبی به‌جی ماوه».

شیخال گوتی: «نه‌من نازانم نه‌و قسه‌ چیه؟
 نه‌نگو هه‌لبه‌ت به‌من ده‌لێن: بنیره شاری شامی خاتون نه‌ستییه
 وه‌ک تن ده‌فکرم نه‌و کاره هه‌ی سه‌روپای نییه؟
 نه‌من ژنی خۆم بۆ بنیره‌مه شامی بۆ خه‌لقیه؟
 قه‌ت نه‌وه ره‌زایه بۆ دینییه.
 ده‌لێن نه‌توو ژنی خۆت بنیره بۆ یه‌کی دییه.
 وه‌للاهی! نه‌من ده‌چه‌کن سوڵتانی نه‌سته‌مبوولێ ده‌بم به‌عه‌رزچیه»

شیخال هه‌لستا پۆیی به‌زیزییه،
 مام غه‌لیفه گوتی: کوپینه! نه‌مه مه‌سه‌له‌حه‌تمان چیه؟
 بۆمه‌عه‌یه فه‌رخۆله‌ بمری له‌ غه‌ریبییه
 کوپه‌کان گوتیان: «دایکمان بێ بچینه‌وه‌کن شیخالیه».

دایک و کوپ پێک که‌وتن به‌یه‌کجاره‌کییه
 چوونه‌نیو مه‌پی داوینی شیخالیان گرتیه
 گوتیان: «ده‌بێ خاتون نه‌ستی به‌مه‌به‌دی به‌زامنییه».

گوتی: «نه‌گه‌ر خاتون نه‌ستی بنیره شاری شامی، نه‌گه‌ر نه‌یداته‌وه‌چاره‌م چیه؟»
 بوونه‌زامن نه‌و کوپانه
 سوێندیان خواردبوو به‌قورعانه
 «شیخال برا‌گه‌وره‌ی هه‌مووانه»

خاتون نہستت بۆ دینینہ وہ ئیرہ کانہ» .

دایکی بۆی خوارد سوئندی دییہ:

«ترست نہ بھ نہ بہ دییہ

فہرخ ناشقی ئیللاھیہ

نہ و کارہی نہ توو دہ لئی نییہ

بۆت دہینمہ وہ ئیرہ خاتون نہستیہ» .

نہ گہر نہ و قسانہی کرد تہ واوہ

شہخالیان ہینا لہ ولارہ

دہ تگوت ئیخسیرہ گیراوہ

مہ لایان ہینا تہ واوہ

قورعانیان ہینان لہ ولارہ

چل شہ وانیان قہرار داناوہ

خاتون نہستییان قورعان داوہ

تہ دارہ کی بۆ گیراوہ

لہ شکری بۆ دروس کراوہ

سہ ربازی لہ سان دراوہ

پاک ئالای بۆ مہ لکراوہ

لہ سہر سہ حاتئ پاوہ ستاوہ

نہ گہر شہ پیووریان کیٹشاوہ

گوتی: «دہ ولہت زیاد و مالی ئاوا» .

لہ بۆ شامئ بہ پئی کراوہ .

عہ زہ تی غہ وس مات لہ ولارہ

نہ وقاسیدیکی تہ واوہ

تہ نگہی عہ زری بۆ کیٹشراوہ

چلون بہ چہ پیری ئازواوہ

حہوت پۆژی کرد تہ واوہ

چہندی سہ رباز بہ جئ ماوہ

سوارەى شەكستى ھېناوہ .
 پۆڭىكى ھاتە پۆڭئاوا
 لە دەورەى شامى ھەلى داوہ
 خەبەر بە فەرخى دراوہ
 فەرخ چەندى مەگىنى دا: «چراى دنيايەم ھەلکراوہ» .
 فەرخ نەگەر وا دەزانى
 بۆ خولای دەبۆڭى شوکرانى
 قۆشەنى درا لە سانى
 لەوئى دوورە دوور دەپوانى
 دەلى: «ئەدى خاتون ئەستى کوانى؟»
 خاتون ئەستى بەلەک چاوہ
 تەدارەكى بۆ گىراوہ
 نەيزانى ئەوہ شارى شامىيە لەوئى ھەلداوہ
 بەلەدى ھېنان لەولاوہ
 دەيگوت: «سەبەينى دەگەمە شامى پۆڭئاوا؟»
 ھەموو سەدەقيان لى داوہ
 ئەو مەخلوقە پاک لى گۆپاوہ
 ھەتا نوڭى شىوان تەواوہ
 بانگى خەوتنان لى دراوہ
 فەرخ بۆ دز چوو بەولاوہ
 دەنىو قۆشەنى گەپاوہ .
 ھەمووى خەستەيە، يەك ھەلنەستاوہ
 بۆ خاتون ئەستى ھات واوہ
 لە چادى دەکرد سەلاوہ
 ھىچ كەس شىش جوايى نەداوہ
 دەستى دا لىفەي، ھەلداوہ
 كىشەكى ھاتووہ لەولاوہ

توند توند نه و دزه گیراوه
 خاتوون نهستی له خهوی هه لستاره
 گوتی: «نه وه چ بووه چ قه وماره؟»
 گوتیان: «نهستی به له ک چاوه
 دزیکی حیزباب هات له ولاره
 قولینچکی لیقه ی تووی هه لداوه» .
 خاتوون نهستی: ده چریکیتی
 قوشه نی پاک وه خه بهر دینی
 بانگ ده کا فه پاشان هه لده ستیانی
 ده لئ: «ده بن هینده ی لئ ده دن تا ده یمرینی» .
 هیندیان لئ دا چاره ی نییه
 زمانی شکا له بی که سییه
 چونکه دزه تکای نییه
 هه ولئ ده دن زنجیر نییه
 که زی نه ستوی پچری نه ستییه
 ده ست و پییان توند به ستییه .
 فره ده لئ: «نه وا ده مره له خوشییه
 برا نه و نیلچیه کوینده رییه؟
 هاتووه له شاری داودییه
 نیلچی توو شامیت بوچییه؟
 نه گه ر وای زانی خاتوون نه ستییه
 گوتی: «مه رتک چاوه که م کویر بییه
 خو نه و فره ی داودییه
 نه من هاتوومه کن نه وییه
 نیستا بووه به دزی خه بییه رییه
 ده ست و پییان کرده وه به یه کجاره کییه .
 بیست و نر پوژان پیکه وه پوینشتن؛ سوال و جواب نییه» .

گوتی: «سویندم خواردوو به یه کجاره کییه
نه گهر نه چمه وه که لاموللا ده مگریه
خۆلآ ده مکوژئی چاره م نییه» .
فه رخۆله گه لیک ده گریه
سبچه ینی ته داره کیان گرتیه
له سانیان دا تفه نگچیه
همووی سواری عه ره بییه
فه رخۆله قوپی وه سه رییه
شامی جیی غه رییان نییه
به پئی کرد خاتون نهستی
نه ویش له دووی بوو ئیلاجیه
که چل شه و ته واو ده بییه
نه گه بییه جی نهستییه
شیخاڵ چاره پئی ئی ویه
له خه سووی کرد گه بییه:
«ئه دی نهستی بۆچ دیار نییه؟»
به سه رییدا هات نه خۆشییه
هاته وه شاری داو بییه
هیند نه خۆش بوو، حالی نییه
حه و توویکی زوبان نییه
میوانی خولای هاتن له غه بییه
پو حیان وه رگرتبوو له ویه
بۆته چه مبه ر و گریه
دایکی چوو سه ر خمیه
چه ند مه لا و سو فی و قازییه
مه لیان گرتبوو خاتون نهستییه
بردیان له بۆ قه بریه

تہ سلیمیان کرد بہ خاکییہ

غہیرہ ز خولای ہیچ کہس نییہ

کار بہ خولای دہب تہ واوہ

مہ خلوق بۆ مالئ گہ پاوہ

بانگی خوشییان لئ داوہ

مہ تا حہ وتوو بوو تہ واوہ

تہ دارہ کی بۆ گیراوہ

خیر و حہ سہ ناتئ بۆ بکن؛ لاوہ

ئہ گہر حہ وتووی بوو تہ واوہ

فہر خۆلہ ہاتوہ لہ ولاوہ

گاپانیک لہ وئ پاوہ ستاوہ

سہ بر سہ بر چوو بہ ولاوہ

دہلئ: «گاوان! لہ شاری داودیہی چ قہ وماوہ؟»

دہلئ: «نہ تزانئ مامئ پدین سپی، ہاتی لہ ولاوہ؟»

خاتوون ئہ سستی ئہ وپۆ حہوت پۆژہ نہ ماوہ

بچۆ خیراتی بخۆ تہ واوہ».

دہلئ: «گاوان! ہہ پۆ بپۆ پزقت سوارین؛ بۆخۆت پیادہ بی، قہت نایگہیی».

لئی چووہ شاری داودیہ.

فہرخ چووہ مالہ پیرژئیکئ، کوتئ «وہرہ، لہ مالئمان پۆنیشہ؛ دہچم خیراتی خاتوون

ئہ سستی دینم ئہ توش بخۆ، ئہ منیش دہخۆم. ئہ و ہویرہی باوہ شین بکہ میشی لئ

نہ نیشئ». فہرخ دہگریہ: «ئای لہ خۆم فہقیر و ئیخسیری

حہوت سالانم لہ شاری شامئ کردوہ میری

ئیستا سہرہ نجامانم ہاتۆتوہ سہر باوہ شینئ ہویری».

فہرخ چوو بہ ولاوہ

نانئ خیراتیان بہ فہرخی داوہ

بہ سہر سہری شیخالیدا کرد. شیخال دہستی دا خہنجہرئ؛ کوتئ: «دہ تکزۆم

تہ واوہ».

فہرخ بۆ قہبران ہہ لات پئی کەوتن واوہ

هه تا گه یییه قه بری خاتون نهستی، دهستی له کێله که ی وه رهیناوه .

فه رخۆله ده لێ: «خولایه! نه به که برینێ، نه به سه برینێ

گیانان ده ده ی گیانان ده ستینێ

یا نه خاتون نه ستینێ بۆ من وه ژینێ

یا نه نه منیش به کێلی وێه به برینێ» .

هه چه ند دوعای ده کرد فه رخ ی به سه ته زمانه

لێ نه هاته جواب خاتون نه ستینێ توجوانه

له باره گای خولای ده هات میوانه

پو حیان لێ وه رگرت ئه و به سه ته زمانه

ده هاته سه ری ئه و هه موو خزمانه

زه ریفیان ده شو ت سه ید و مه لایانه

کن خاتون نه ستینێ لێ بوو گۆرپخانه

فه رخ له خاتون نه ستینێ میوانه .

په حمه ت له گو ید پیرانه

به نه حله ت ببێ شه یتانه

ته و فیه یی بدا بینای چاوانه

مەھمەلی دەشتیان لە ئەشکەوتیکی بێشوی بوو؛ چن هەواری باب و باپیری خۆی بوو
مەپێکی زۆری بوو. هەموو پۆژێ پستی دەهینا بازاری دەیفروۆت. برادەری زۆر بوو لە شاری
چەلیان. بە برادەریکی گوت: «بزانە تۆکەرێکم بۆ ببێتەو؛ یەکتەنم چم پێ ناکرێ».
پۆژێکی پیاویک بە بازاریدا هات؛ چو بەر ئەو دووکانی کە مەھمەل پای ئەسپاردبوو. گوتی:
«بابم، تۆکەرییە ناکە؟» گوتی: «بەلە وەللا». گوتی: «دەبێ بچیه کن مەھمەلی
دەشتیان؛ ئەو پیاوی پێ دەوێ». گوتی: «نازانم لە کوێیە». شاگردیکی پەگەل خست. لە
شاری برده دەری، پێی پێشان دا. پۆی بۆ ماله مەھمەلی، مەھمەل بۆ بازاری دەهات. لە
پێیە تووشی یەک بوون. گوتی: «ئەتوو کی؟». گوتی: «مەھمەلی دەشتیانم». گوتی:
«کاکە مەھمەل! خولە چاکێ دا. ئەمن دەهاتمە مالی توو، ئەوا لێرە تووشت هاتم. ئەگەر
پێک کەوتین، دەچمە مالی؛ ئەگەر پێک نەکەوتین دەگەرێتەو». گوتی: «بابم نیتوت
چیە؟» گوتی: «نێوم برایی تۆکەرت». گوتی: «قەراری حەقم دەگەل بکە؛ دەبێ ببینە
برای دایک و بابی». گوتی: «هەتا تۆکەری تۆم، براین. ئەگەر لە تۆکەریت چوووە دەری،
هەر کەسە کۆپی بابی خۆمانین». گوتی: «کێ دەناسی؟» گوتی: «کەس نانا سم».
گوتی: «بابت نێوی چیە؟» گوتی: «بابم زوو مردووە؛ لە کەسم نەزانێوە نێوی چیە».
گوتی: «ئەمن چۆن بەقايە بە توو بکەم؟» گوتی: «ئەوێتی هێندە بووم سەد تومەنم
پەیدا کردووە. ئەو سەد تومەنی لە کن توو دادەنێم بەوادی؛ هەتا شەرتم هەلێ؛ حەقی

له تئو وهرده گرم، نه گهر نه تئو به من چا بووی نه منیش بۆ تئو چاک بووم، دراوه کهت له کن داده نیمه وه سه رله نوێ ده بمه وه تۆکه ر».

له پاشن مه حمه ل برايمی کرده برا گهره . په پيش خوی خس ت بۆ مالن، هاتنه کن دايکیان، سه لامیان له دايکیان کرد. گوئی: «دایه! نه وه برا گهره ی منه». گوئی: «پۆله! نه گهر برای تویه، کوپی منه». مه مکی ناویته سه ر زاری نه وی به دايکی خوی قبول کرد. هه موو مالی خوی ته سلیم به برايمی کرد. برايم له سه ر ماله خوی پاگهی هه تا سن سالان. هه یچ مه حمه لی نه ده دواند نه و سن سالانه؛ برايم گوئی: «بران! قه ت برای له وه ی چاتر ده بن. مه سه له حه ت نه وه یه؛ چا ژنیک بۆ مه حمه لی بێم؛ دايکیشمان ئازابن که م ده بن کارمان په کجار ژوره». بانگی کرد: مه حمه ل! سه به یه ن زوو وهره نیو مه ری؛ کارم پیت هه یه». مه حمه ل به یانی ده سستی دا گۆچانی، چوو ه کن برايمی. برايم شیست، هه فتا سه ری به ران و به خته ی ته سلیم به مه حمه لی کرد؛ گوئی برا! نه وه ی به یقوشه . بزائم ژنیکت بۆ بێم. دايکیشمان ئازابی ژوره به سه یته وه». مه حمه ل جه له بی پاکیشا بۆ بازایی چه لیان. گه ییه قه راخ شاری فکری کرده وه گوئی: «برا به منی نه گو توه قیمه تی. ده شه قم هه رزانی بده م، پیی ناخوش بێ؛ بلن گهره یی پانه گرتم». له وی ته سلیم به پیاویکی کرد جه له به که، بۆخوی به لینگدان چوو ه کن برايمی. به برايمی گو ت: «نه تئو قیمه تی ماله که ت نه گو توه . به رموو قیمه تی، بلا نه گهر کردی ده یده م. نه گهر نه یکرد مالی خۆت بۆ دینمه وه». برايم گوئی: «هه روا ده بن له دنیا یه؛ ئافه رین برا!» گوئی: «براله! برۆ په کی تیکرا به چوار پیالانی بده». مه حمه ل گه راوه به لینگدان، گه ییه جه له بی خوی. پای کیشا بۆ بازایی.

خاتوون په ریخان کچی میرزۆرباخانی بوو؛ حاکمی شاری چه لیان بوو. بۆ خوی ژۆر پیر بوو بوو، حوکه مته ده مست خاتوون په ریخان نابوو. هه سه ن به گ کوپی میرزۆرباخانی بوو، چکۆله بوو؛ خاتو په ریخان ژۆری که یف له پیاوان بوو. هه ر که سیک به کووچه یدا پاربدبا خاتوون په ریخان که یفی ده یگرت.

خاتوون په ریخان ده یگوت: «وه ره هه زم لن بکه». نه ویش قه بوولی نه ده کرد. خاتوون په ریخان ده یگوت: «بلا بیسووتینن؛ نه کوو له کن خه لقی بلن، ئابرووم ده چن». پیاوی ده گرت؛ ده نیو چیغی ده نا؛ نه فته ی پێدا ده کرد، ده یسووتاند. قه ره واشیک بۆ؛ هه موو سه به ییان ده بوو بچن، ئازی نوێ بێنن، خاتوون په ریخان چاوی پێ بشوا. نه گهر قه ره واش چوو به کاروانسه رایدا ته ماشای کرد چۆداریک نه وه جه له بی ده فروشی. قه ره واش ئاشقی نه و چۆداره ی بوو، ناتوانن بچیته سه راوی، ناتوانی بگه یته وه؛ هه تا وه خت و

سه عاتی به سه رچوو. به په له پهل چوو گوزهی پرکرد، هاته وه. خاتوون پهریخان له خوئی مه لستا. گوتی: «ئو قهره واشه له کوئییه؟» قهره واشی دی گوتیان: «نازانین؛ ئو قابه چۆته جنده بازییه». ژور نه چوو قهره واش هاته وه. خاتوون پهریخان گوتی: «جه للابیش بئین ته نافیش بئین. ته نافی ده کم، ده یخنکینم».

گوتی: «قوربان! بانگم که سه ری عه رزت بکم. که یفی خۆته نه گه ده مخنکیتی». گوتی: «وهره سه ری». گوتی: «قوربان! گوزهم مه لگرت چوومه سه راوی، نه هلی بازار مه موو ده زانی؛ نه گه ده مکوی نه گه ده مپی. پوره پشی خۆم ده لیم. چتوداریک له بازاریه، هینه ده لئی یوسفی میسریه. نه گه چارم پئ کهوت له سوئیانی شیت بووم. نه توانیم بیه مه، نه توانیم بچه سه راوی. پیم ده به بند چوو هتا سه حاتیکی له پاش سه حاتیکی به په له پهل چووم گوزهم پرکرد. هاته وه. حال و که یفییه تی من نه وه به جا صاحب نیختیاری». گوتی: «نه وه ی بهرن نه ماری بکن. بانگی فهراشان بکن». فهراش هاتن. خاتوون پهریخان گوتی: «بپۆن ئو چتوداره هاتوته بازارپی نه وه ی بۆ منی هیناوه بیکرم، بیکه مه خیر و خیرات. نه وه له بازارپی شاییه کان زیاتر داوه تی له قیبه تی، بۆیه ده یفرۆشی. بپۆن هه رچی لئی کپیوه، دراوی بده نه وه؛ ئو شک و به خته ی لئ بستینه وه. ئو چتوداره ی به جه له به وه بۆ منی بینه ئیره».

فهراشان هه رایان کرد، حوکیان له چتوداری کرد؛ گوتیان: «هه رچی فرۆتوته ده بئ دراوی بده یه وه، شک و به خته ی خۆت بستینییه». گوتی: «ناخرچ بکم خه لقی نامداته وه». گوتی: «کوچه! حوکی خاتوون پهریخانیه. هه رچی نه داته وه بابی ده ردینین». هه موویان نه ستانده وه، جه له بیان پاکیشا هینایان. خاتوون پهریخان چاوی شووشت. کوئمه ی خۆی جوان کرد. چاوی پشت. سینگ خۆی ترازاند. خۆی ناوخته سه په نجه ران. مه حمه ل ژور ترسا، گوتی: «نه پۆ ده مسووتین». مه حمه ل له ولاپا هات. خاتوون پهریخان چاوی پئ کهوت، ناشقی بوو. له سوئیان وه خت بوو شیت بئ. مه حمه ل نیکلامی لئ کیشا. بانگی کرد گوتی: «چتودار ده یفرۆشی؟» گوتی: «به لئ، قوربان!». گوتی: «تیکرا به چه ندی سه رجه م؟» گوتی: «تیکرا به چوار پیا لان». نه گه به یگوتایه ده پیا ل هه ر لئی ده کپی. جه له به که یان نه ژمارد، حیسابیان دا. ته سلیم به پیاوکیان کرد. گوتی: «نه وه ی به وه پینه، هتا چل شه ی؛ حه قی مانگی ده قران بئ. موخاریجت له سه ر خاتوون پهریخان بئ. نه وه ی ده کاته خیروخیرات ئینشاللا». گوتی: «بئین شتیکی بۆ پاخن». ته کلیفیان کرد دایاننا. خاتوون پهریخان لئی پرسى: «نئوت چییه؟» گوتی: «مه حمه لی ده شتیان تۆکه رت». گوتی: «قوربان حه قی جه له به کم بده ی؛ مه ره خه س»

دهبم». کویتا ده رکی بانگ کرد گوتی: «مهحمه لی بینه ژوورئ حقی به ده من». گوتی: «کویتا ده رکه له وه ته که س لیره نه مینئ». مهحمه ل که له پلکانان وه سه رکه وت، که خاتوون په ریکان چاوی پئ که وت وای ناشق بوو نیوکی که وت. گوتی: «وه ره ژوورئ». هاته ژوورئ. ئیکلامی کیتشا. له کنه خوئی داینا گوتی: «مهحمه لی ده شتیان نه من میرغه زه ب نیم. هه موو پوژئ پیاوکی ده چیغی وه ده گرم، ده یسووتینم. قسه ی دلی خوم ده که م لیم قه بوول ناکن؛ نه منیش بویه نه و عاله مه ی وای لئ ده که م. به قسه م ده که ی یان نا؟» گوتی: «قوریان! بفرموو بزانه چ ده لئی». گوتی: «مهحمه ل! نه من ژورم هه زم له توو کردوو، نه توو ده لئی چی؟» گوتی: «قوریان! نه من له سوئی توو جه رگم خرابوو؛ نه ما ناویرم بلیم». ده سستی ده ستوئی مهحمه لی کرد. ده می به ده میه وه نا. سوچه تیکی ژوریان کرد. یه کیکی خوشی لئ دا، هه تتا سبچه یین له کن نه وی بوو. برایم هه ر چاوه پئ بوو؛ ده یگوت: «مهحمه ل نه هات». هه تا پوژ برایم خوئی لئ نه که وت، له سوئی مهحمه لی. سبچه یین خاتوون په ریکان ته داره کی پادشایانه ی بۆ مهحمه لی گرت، به واده ی دوو پوژان مه ره خه سستی کرد. مهحمه ل هاته وه بۆ مالن. برایم گوتی: «براله! بۆ وای درهنگ هاتی؟» نه و ته داره کی له کن خاتوون په ریکانی هیناوه پاکي له پیش برایمی ده شتیان داناوه. له پوی هه لته هات به برایمی بلن؛ هه مووی بۆ دایکی گیتاوه. نه ویش هات بۆ برایمی گوت. برایم گوتی: «براله سبچه یین ده بین بچیه وه؛ نه وه ژنه بین دینه، نه که په شیمان بیتته وه. شه یان شه یتان ده کا؛ نه کوو به مانسووتینئ نه و بین دینه. نه وی نه من پیت ده لیم، نه توو بچوو وای پئ بلن؛ ترست نه بین». برایم ته داره کی ئاغانه ی بۆ خاتوون په ریکانی گرت، هه لستا مهحمه لی به پئ کرد.

مهحمه ل نه گه ر هات و گه پاوه،

دیاری و سه وقاتی برایمی له پیش خاتوون په ریکانی داناوه.

خاتوون په ریکان پئ که نی گوتی:

«به خیرئ سهر چاوی من؛ نه وه دیاری و پیشکیشی مه پیه بۆ منت هیناوه».

کا که مهحمه ل گوتی:

«خاتوون په ریکانی چاوه لئا!

نه وه پیشکیشی برایمی ده شتیانه، ناردوو به بۆ تو».

خاتوون په ریکان که یفی ده ماغی هیناوه

ده لئ: «به خیرئ، سهر چاوی من شوپه لاه!

نه توو چلۆن له پووت هه لآت بۆ برابری دهشتیان گێژپاوه؟
مهحمه ل ده لۆ:

خاتوون په رێخانی چاوه نگیه!

نه گهر قسه ی توو نه گێژمه وه بۆ کاکه برابرییه

له کهن نه توو خه جاله ت ده بم، له کهن نه ویش ده بێته پووچه شییه.

برایم وای عه ززی توو کردییه

نه من ئیلاجیم، چ ته کلیم له سه ر نییه.

کاک برایم به منی هه رموه: نه من ناتوانم بچمه کن میری، بکهین خوازیینییه

ده بێ لیره برۆین، بچینه مهمله که تێکی دییه.

خاتوون په رێخان ده بی قاقه زێکی بۆ بنێرێ، به دزی میری شارییه

نه شه که وتی بێشوه ی نه وه کردمه پێشکێشی وییه

مه ر و مائی من ده تا علقه ی ویدا یه، بۆخۆم ده بمه شوانکاره ی به کجارییه

نه گهر ده لۆ: به قای پێ ناکه م، له منی وه رگێته وه بیدا به یه کی دییه.

نه مه چاره مان نییه، ده بێ له و شاره ی برۆین بۆ شاریکی دییه».

خاتوون په رێخان گوته:

برایم ساحب که ماله، له هێچ ده وه ل تان پیاوی وا نییه

بابم هێند به حوکمه مه گهر بچین بۆ نێو عرووسییه.

نه و شه و ده بێ لیره میوان به ته داره کی ده گرم به حه وتوویکی دییه.

نه و ئێ شه و ئێ مهحمه ل له و ئێ نه گه پاوه

هه تا سبه عینێ که یف و نه ههنگی خۆیان کرد ته واوه

سبه عینێ به پێی کرد بۆ مائی گه پاوه

هاته خزمه ت برابری نه و قسانه ی هه موو بۆ گێژپاوه

برایم ده لۆ:

به خێرێ، سه ر چاوی من شوڤه لاوه!

بلا سه ری من بپێن، مه خسوود و مرادی توو بپێ ته واوه.

سبه عینێ ده بوو به چیشخانه

له خه و ئێ هه لده ستا خاتوون په رێخانه

بانگ ده کا مه یته ر و میرنا خورانه:

کٚٚه ولاغت جسنه، حدوده، نه گه ر پیاو پٚی بکا متمانه؟
میرناخوپ ده لٚی:

«قوریان، نه وا هه نم حدودی بی نیشانه
دایکیان له نه نٚزه ی گه رمٚنیانه».

گوٚتی: «بجو، بیانیٚنه؛ بیانیٚنم. بیانکه م. نیشانه».

میرناخوپ هه پای کرد به هه شتاره

جووتیک حدودی نه سلٚی هٚتاره

له پٚیش خاتوون په ریخانٚ راگرت هه رتکی که وتن به چاوه

له بو ئیخته خانه ی پاکٚشاره

ناردی زٚرینگه ری هٚتاره

پهخت و په شمه م بو بکه ته واوه

نه وی دانا به دل و جانه

بوٚی دروس بکا پهختی پٚومیانه

بیٚن نه جاپی نازداره

بوٚم دروس بکا قه لٚتاغی جه وه رداره

تا ته داره کی بگرم بو حدودی ده به کاره

ده بهٚون و پامه مٚنن

وه ستای سه راجم له بو بیٚنن

ته کلٚتووی ناوریشم دٚوزم بو پٚیک بیٚنن

ده بهٚون، پامه وه ستن چی دییه

ناسنگه رم بو بیٚنن به موشته رییه

بوٚم دروس بکا پکٚفی ئالٚدووز دانه لغاوی هه وٚزه مروارییه

ده بهٚون چی دی پامه مٚنن

بچن شیرگه رانم بو بیٚنن

شیری میسریم بو بغه ملٚنن

زه رگی نه زه ریم بو بیٚنن

له ته نگانٚ بشه تیٚنن

بیشه تیٚنن یه کجاریه

بۆم بچنه کووچه‌ی شارییه
بکپن زریی داودییه
مه‌تالی حه‌وت قۆبه‌یییه». .
که نه‌و ته‌داره‌که‌ی گرتییه
ناردی له‌ دوو میرناخوپییه .
میرناخوپی هاتوو له‌ولاوه
حدوودی هینا پێش چاره
که له‌کنه‌ خۆی زین کراوه
له‌سه‌ر پشته‌ی پۆنراوه
زۆر چاک ته‌نگه‌ی کیشراوه
که په‌ختیان هینا له‌ولاوه
که حدوودی پێ غاملاره
نه‌و نه‌سپانه‌یان گێپراوه
ته‌داره‌کی چاک گیراوه
زریی داودییان هیناوه
ته‌سلیم به‌ میرناخوپی کراوه
قۆلی خۆی تن هه‌لکیشاوه
له‌سه‌ر ملی پاره‌ستاره
مه‌تالی حه‌وت قۆبه‌یییان هیناوه
که پشته‌ی ده‌ستۆی کراوه
له‌نێو شانێ پاره‌ستاره .
گوتی: «چه‌ندو به‌و زرییه‌ داوه‌؟»
گوتیان: «قیمه‌تی له‌سه‌ر دانه‌نراوه
چی بده‌یه‌ی، قبوول کراوه». .
ماشه‌للا له‌و ته‌داره‌که‌ی گیراوه
له‌ مه‌حمه‌لی ده‌شتیان ده‌گێپراوه
مه‌حمه‌ل چووه‌ خزمه‌ت برایمییه:
«کاکه‌! خاتوون په‌ریخان له‌دووی نارده‌ووم؛ نازانم کاری چییه‌» .

برایم وای به مه حمل گوتیه:

بچۆ خزمهت خاتوون پهریخان، بزانه کاری چیه.

مه حمل ته داره کی خۆی گرت به یه کجاره کییه.

ئه گهر مه حمل ته داره کی گرت ته واوه،

دههات و له خاتوون پهریخانیه ده کرد سه لام و سه لاوه،

دهیگوت: «نازانم، بۆ نێو عورروس برۆین، دهنا له هیچ کوئیان چاره نه کراوه».

بانکی کرده میرئاخوڤانه:

ئهو ئه سپانه زین کهن، بیانیه ننه ئێرانه.

ئهو پریان پێ بچنه پراوی؛ بۆ شاهیدین په گه لو ده خه م ئه شوانه.

بچن بزانی کێه یان جسنه لهو ئه سپانه؛

که لکیان ههیه، پیاو سواریان بێ پۆژی تهنگانه».

سواریان ده بوون به په وانی

پوویان ده کرد چۆل و بیابانی

تاژی و توله یان ده بردن، ده گه پان به ته رخانی

که رویشکی گهرمه لانیان ده گرت، ده یانه ئتاوه بۆ خاتوون پهریخان

له پیشیان داده نا. ده یانگوت: «ئه توو چرای هه رتک چاوانی»

برۆ ماله خۆت بار بکه بۆ شاروێرانی».

مه حمل ئه گهر ئه و قسه ی بیست له خاتوون پهریخان

گوتی: «به خولای سه رمان ده بپن له گوشه ی مه یدانی»

هاته وه کن برایمی ده لێ: «براله! که وتووینه پۆژی تهنگانی

ناچیته وه پاشی حوکی خاتوون پهریخان

حوکی سه خته و گرانه

هه ر ده بێ با ر بکه ین لێره کانه

بچینه نێو عورروسی، دهنا له نێو کوردی نانین گوزهرانه

ده گه ل برایمی قسه یان بوو ته واوه

دایکی مه حمل گه لێک گریاوه

ده لێ: «پۆله! خراپم لێ قه وماوه

» پۆله! مه حمل، خولاگیر بی، ئه توو چت له کچی میر زۆرباخانی داوه؟

گوئی: « دایه چ بکه م ئیختیار له چهنگی خۆن برپاوه».
 ماله خۆیان بار کرد، نهشکهوتی بیشووی به جی ماوه.
 شه و پۆژیکیان لێ خورئ، له پاشی مەحمەل گه پاوه به دواوه.
 له و مەحمەلی په وانه،

گوئی: « ناچم، کاک برایم گیانه!
 سه زمان تیدا دهچئ، زۆر فەساته ئه و خاتوون په ریاخانه».
 برایم گوئی:

« نابئ بشکئ قسهی پیاوانه
 ئه من به جیم هیشتووهرز و مه کانه
 برۆ خاتوون په ریاخانم بۆ بیته ئیرانه
 هه تا دنیا خرا ده بئ لیمان ده گێپنه وه قسانه
 ئه من دهس هه لئاگرم؛ چونکه میر زۆرباخان میری چه لیانه».
 ئه و قسهیه یان ته واکرد به یه کجاری
 مەحمەلی ده ناردوه له بۆ شاری
 پووی ده شاری ده کرد، ده خزمهت خاتوون په ریاخانئ
 ئیکلامی ده کێشا، بانگیان کرده باله خانئ

پویان ده نا له دیوانئ
 خاتوون په ریاخان ده یگوت:
 کوێخای ئه و شارهی کوانئ؟
 پێشکاری خۆم بۆ بانگ بکه نه مه یدانئ
 هه مان به سه ری خۆم سویند ده دهم، یان به قورعانی
 ئه من ته ماحمه به سه فه ر بچم، نه کو میرزۆرباخان پئ بزانی
 زگی سه د که سی ده دپرم له دیوانئ».
 ئه گه ر ئه و مه سلّه ته ی کرد ته واره

شه و به سه ر داها ت و بانگی شتوانی دراوه
 دوو هه گبه ی له ماله خۆی له زێ و نه شره فی کرد ته واره
 ئه سپی حدوودیان له خاوی ده ره یناوه
 دوو به دوو سوار ده بوون پکێفی خۆیان لێ داوه

شاری چهلان له وی به جی ماوه .
 که له نه شکه وتی بی شوه یان بارکرد هیچ که سیک نه یزانی
 خیلای خزی لئ نا بۆ شارو پیرانی .
 هه تا حوت پۆزانی که س سۆراخی خاتوون پهریخانی نه زانی
 هه لگیرا و داد و دیوانی
 شاری چهلان وهخت بوو بی ویرانه
 هیچ که س نه بوو بکا حوکمانه
 له لایه کی بوو خانه بگیری، له لایه کی بوو فه سادخانه
 هه موو شاری چهلان بووه لۆتیخانه
 مه خلوق ده لئ: «بلا به س تیک پامینین
 «بلا خه بریکی به میر زۆرابخانی رابگه یه نین» .
 مه خلوق هه پای کرد به پوهانی
 پاک چوه کن میر زۆرابخانی:
 «توو خانیکی بی متمانی
 حه والی شاری نازانی
 شاریکی یه کجار گرانه
 لئی په یدابوو لۆتیخانه
 هیچ که س نییه، بکا حوکمانه
 دیار نییه نهو خاتوون پهریخانه» .
 میر زۆرابخان وا ده زانی
 ده لئ: «وه کیل و وه زیری کوانی؟»
 ناردی له دوو وه کیل و وه زیرانه
 «وه رن بکن ته گبیرانه
 ده لئین شاره که م ویرانه
 ته گبیران بکن ته واره،
 بزانی، له شاری من چ قه و ماوه؟
 هه لبهت پهریخان نه ماوه
 جا بزانی جیهه تی چیه

بۆچی ئو شاره خۆپاییه .
 نهگه میر ئو قسهی کرد ته واره
 که وئی به شانی داداوه
 یه کجار خۆشی بوو ههنگاوه
 خه رقهی لی به جی ماوه
 گوئی: «خولایه چ قه و ماوه؟»
 له ده رکی دیوانی پاوه ستاوه
 گوئی: «بچن کویتا ده رکی بیئن له واره» .
 چهندی فه پاش پاوه ستاوه
 نیکلامی میریان کیشاوه
 گوئی: «کویتا ده رک، نه مینداری ته واره
 بۆچ وا دیوان هه لگیراوه
 ئو شارهم لی وه رگه پاوه؟
 حیزباب! دهرت دینم هه رتک چاوه
 هه لبهت په ریخان نه ماوه
 بۆچت له من نه گیتاوه؟
 ده رکی ده روازه ی بکه ئاوا»
 کویتا ده رک، وای جواب داوه:
 «قوربان! مه عزوون نی بچی به واره
 مه عزوون نی یه ک هه نگار بجییه
 خاتوون په ریخان حاکمی شاربییه
 چ بکه، ئوه حوکمی وییه» .
 میر گوئی:
 «حیزباب! نهگه ر وا به حوکمه، بۆچی شارم خۆپاییه؟»
 گوئی: «قوربان! چ بکه، ده سته لات به ده ستهی من نییه .
 نه وشه و هه وت شه وه خاتوون له مالن نییه .
 نهگه میر ئو قسهی ده بیست ته واره
 خه دهنگی له جه رگی دراوه

دەللى: «كارىكى گەرە قەوماو»

چىلۇن ئابروومان بوو بىلاو»

ئىختىيارم دە مست كچى ناو»

ھەوت شەو و پۇژان تەواو

چەندىان كاتىب دادەناو»

چەندى قاقەز دەنوسراو»

لە بۇ شاران بەپى كراو»

ھەموو كەس بەسەر كراو»

جى و جىھەتيان ھەموو تەواو»

ھەر جووتە شوانەكەى ئەشكەوتى بېشۈەى نەماو»

مىر دەللى: «دىسان لىم شىۋاو»

دەگەل كرمانجم لى قەوماو»

بۇخۇى دىوانى دانائو»

چەندى تۆكەر پاۋەستائو»

تا سالى ۋەخت بوو تەواو»

تەواو دەپى سالى لەوانە»

ئەوجار شەپى مەھمەل و برايمى دەشتيانە»

مەھمەل دەللى:

«قەت گىر نابم لىرەكانە»

تا دەچمەۋە ئەشكەوتى بېشۈەى جىى باب و باپىرانە»

كاكە برايم دەگرىە دەللى: «ئەمە دوو كرمانجىن خوتپىيە»

مىر نۇزراىخان پادشائى شارىيە»

نابىنە موقابىلى ويىە»

دەسەلاتم بەدەس نىيە»

دەنا دەكوژم مەھمەلىيە»

مەھمەل گوتى:

«كاك برايم گيانە!»

ئەشكەوتى بېشۈەى جىى باب و باپىرانە»

چی دی گیرنا بم لیرانه
چی دی گیرنا بم له جیی خه من
ده چنه وه خزمهت میری گه لیکى مالى دنیا یه ده ده من».
برایم گوتی:

«سه گبابه! چلۆنم ده دویتن
میر بۆ مالى داده میتن؟
په کی که وتوو له خه زیتن
حیزباب به تاجی و تولانمان ده خنکیتن
خاتون په ریخان ناواره ده میتن».
مه حمه ل نه گه ر نه و قسه ی بیستییه
حه مایه لی کرده وه له قۆلییه
سویتندی خوارد به زاتی په بیییه:
«له و شه و به ده ره وه گیربونم نییه
مه تا ده چمه نه شکوتی بیتشه ی به یه کجاره کییه
بۆ خه لقی ناکه م خۆپاییه
له زۆران زۆر ده مرئ، له که مان که م ده مریه
میر نه گه ر دژمنایه تیم ده گه ل ناکا، به مالى دنیا یه ده که م خه نییه
جا له وی به ده ر بزائم، قسه ی چیه».
نه وی شه وی تا به یانی برایم هر ده گرییه
ده لی؛ «سهرم چوو به یه کجاریه
مه حمه لم چوو چاره م چیه؟»
که سبه یین پۆژ گرتی قه راره
کاکه مه حمه ل بوو سواره:
«خاتون په ریخان، نازداره
بلا بۆ چه لیان بجینه خواره»
کاکه برایم زۆر گریاوه

خوی ناویته کن که یخودا و پدین سپیان؛ چون مه حمه لی دهشتیان گپراوه
هینای نه وی پۆژی قه راری ده گه ل پۆناوه

برایم ده لئ:

«سبچه یئ براء! ماله خۆم بارده کهم ده چینه وه به ولاره».

سبچه یئ که به یانی به رداوه

ناردی مال و ده وله تی خوی هیتاوه

باری کرد سه بر سه بری ئاژاوه

هه تا شهوی به سه ر داهاات مه نزلئ گرتا وه تا سبچه یئ پۆژ کراوه

برایم گوتی:

مه حمه ل و په ریخان وه رن، قه راریکی پیکه وه بکه یئ ته واوه

میرزۆرباخان پیاویکی ماقووله، ئه مه شیرمان له پوی کیشاوه

ئه مه بۆ ئه شکوتهی بیئشوهی ده چین، ئه جهل ئیمه ی هیتاوه واوه.

مه حمه ل ده لئ:

ئه و قسانه م هیچ پی خوش نییه

ئه گه ر سه رم بیپن، به یه کجاره کییه

ئه من ده س هه لگرتنم له ئه شکوتهی بیئشوهی نییه».

سبچه یئ باریان کرد، ها تنه خواره وه

هه تا ئه شکوتهی بیئشوهی نه یانگرت قه راره

که له وینده ری پۆنیشتن به یه کجاره

پێیان زانی دژمن و براده ر و یاره

خه به ریان بۆ میر زۆرباخانی برده خواره

لێیان مه علوم کرد ئه و جاره

میر زۆرباخان پاده میئی

دیوانی خوی ده په نگیتی

کئ بئ ئه و حه قه م بۆ بستینئ

مواجبی زۆرم لئ بستینئ

که سه ری مه حمه لم بۆ بیئی».

وه کیل و وه زیر وایان گوتییه:

«قوریان! ئه وه کاریکی گه وه نییه

ئه و خوێریانه قابله تیان چیه؟»

میر زقرباخان دهنگ هه‌لدینی له دیوانی:
«هه‌ر که‌سیک له دلم ده‌رکا ئه‌وئ خه‌من ئه‌وئ ژانی
ئه‌و مووچه و مواجبی بۆ باب و باپیرانی بوو هینده‌ی دیکه‌شم ده‌دانی
هه‌ر که‌سیک وه‌یکوژئ له‌نگو، له‌ هه‌مووانه
ده‌یده‌من کویتی که‌هه‌ل پانه
ده‌گه‌ل بۆره‌ی ده‌ که‌حلاکه‌».
کۆنه‌ نایب ده‌لئ: «میران!
به‌وه‌کیل و به‌وه‌زیران،
بکه‌ین رایه‌ ده‌گه‌ل ته‌گبیران
سبه‌ه‌ینئ سواربین بچین مه‌حه‌ل و برابری ده‌شتیان بده‌ینه به‌ر شیران».
حه‌سه‌ن به‌گ کوپی میریبه‌ ده‌لئ:
«بابه‌ ئه‌و پابه‌ری، زقربابه‌ریکی چاکه‌
به‌زار زارگوته‌ به‌دل ده‌گه‌ل ئه‌مه‌ پاکه‌
ئه‌و پاوته‌گبیری ئه‌و نایبه‌ بۆ مه‌ی ده‌کا
قه‌ت باب بۆ کوپی خۆی ناکا».
میر ده‌لئ:
«ده‌نا سواریکم ده‌وئ له‌ شییبه‌
به‌روا ببی نیشته‌جیی
بزانی مه‌پی مه‌حه‌ل و برابری له‌ کوئی».
ئه‌و کئ بوو له‌ سواری شیی که‌حلاکه‌
له‌ هه‌مووی ده‌چوو به‌سه‌ره‌رو و لینگدانه‌
تا گه‌بیبه‌ مه‌پی مه‌حه‌ل و برابمانه‌.
ده‌یگوت: «ماندوو نه‌بن، به‌ده‌وله‌ت بی، شوانه‌!
ئه‌من خزم، نابمه‌ بیگانه‌
مه‌پی مه‌حه‌ل و برابمان کێه‌یه‌ له‌وانه‌ له‌ هه‌مووانه‌?
که‌ برابم ده‌لئ:
«سوار! به‌ئیلایه‌ که‌م، به‌په‌بییه‌
به‌ موحه‌مه‌دی که‌م به‌ نه‌بییه‌،

ئو مهحمه ل و برایمی دهشتیان نه توو لئی ده پرسییه

نه مدییه نه مناسییه

بچۆ، پرسیارئ بکه لئکی دییه»

سوار ده لئ:

«مهحمه ل! بۆ وا شیئی، چ نه زانی؟

کاوړم ده یه، ده گه ل شه کی، به رتیل ده گه ل به رانی

ده چمه وه کن میرزۆرباخانی

ده لئیم میرئکی به متمانی

نه له ملای ساحب دیوانی

حورمه تت هه یه له کن سولتانی

نه منت ناردووه به په وانی

سۆراخی مه پی مهحمه ل و برایمی دهشتیانم نه ده زانی».

هه رچی برام بوو له پیشی مه پی بوو سوار سوال و جوابی ده گه ل نه وی ده کرد.

هه رچی مهحمه ل بوو له نیو مه پی بوو؛ مه پی زابوو به رخی فرچک ده دا جوابی سواری

داوه.

مهحمه ل ده لئ:

«سواری، پووچی گوئی

نه وپۆ به رتیلدان له میردان نییه

سه ری سواری ده کوتم ده مه شکي ژن میژ زۆرباخانییه».

مهحمه ل ده لئ:

«سواری! مهحمه لی دهشتیان نه زم

ساحبی دوازه به ران و جهوت نیژی مه ره زم

به حه قی قورعانی هه تا وایزانم له سه ر نه و قه وه ته ی بم له بهر گووخری ده چه لیان

هه لئایه م و نابه زم.

سواری! مهحمه لی دهشتیان نه منم بۆخۆمه

ساحبی دوازه به ران و جهوت نیژی به نه سه رۆمه

هه تا له سه ر نه و قه وه ته ی بم، له بهر مه ردچاک و میری نه و شاره ی نا پۆمه

نه گه ر میر لئی پرسى، له بهر جوابی میری نه بن، نه من ده شانانترا ده گرومه».

نه گەر سوار وای ده بیستییه
 پشتی ده محمەلێ دهشتیان کردییه
 ده پۆیی به رهو میرییه
 خۆشی داژوا نه و ئیلجییه
 به وی دابوو مزگینیه
 ده لێ: «میر، نه گەر له شکر زۆر نه بێ، زه فهربدن به وی نییه».

برابم ده لێته محمەلێ جندییه:
 «لێت حه رام کردم هیندییه
 سوار پۆیه وه به زیزییه
 ده چێته خزمهت میرییه
 قسان ده کا به یه کجارییه
 میر مه جلیسی گرتییه
 له باسی سه ری من و توو زیاتر هیچ نییه».

محمەل ده لێ:
 «برابم! خۆ میر پیاویکی زۆر چاکه
 به زارگوته به ل ده گەل نه مه پاکه
 نه گەر به گوێی خۆم گویم لێ بێ، میر گه فێ له سه ری من و توو ناکا».

برابم ده لێ:
 «کا که محمەل بۆ وا چ نازانی؟
 مه پێ خۆت وه رگێپه سه ر به ردی به رده لانی
 نه مه بۆخۆن بپۆین، سه ری په زی به کونی بابی خودانی
 نه مه شه پهمان پێ ناکرێ ده گەل گه لێکی وه ک زۆرابخانی
 هه ر نه وده مه ی خۆت به نه بله و عه وام زانی
 له به ر پێشکاری شه یتانی
 ئیستا دژمنی میری چه لیانی
 ده مانکوژن، که س نازانی
 مه پێ خۆت وه رگێپه سه ر چێشتی و چێشته نگارێ
 زه ینی خۆت بکه تیشکی پۆژێ، پووی خۆت بکه ده تیشکی تاوی

ئەو پۆ میر زۆرباخان بە ئینجەتی سەری من و توو دیتەو پاوئ،
مەرد ئەو یە لە مەیدانی خۆی دەرناوئ.»

کاک مەحمەل دەلئ:

«کاکە برایم! ئەمن پێوی نیم، لە کونان وە شرم

کە رویشک نیم، لە بەر هات و رەوی سواران خۆ دە گەرمە لانان گرم

ئەو پۆ لە مەیدانی، بە خەنجەرێکی دەبان، لە بۆت دەگەل سواری دە چەلیان دەمرم.»
«برایم دەلئ:

مەحمەلی خال لە پوو!

بەس بە سەر ئەمن بپۆ پوو بە پوو

ئەو سوار وە دەرکەوتن لە زینوان، میر دەروو، نایبی لەدو

ئاو پ وە دە، گالته خەنجەرە بۆ سەری من و توو

پیاری مەیدانیتم دەوئ، ئەیمێن ناز و ئەرجوو

نەمگوت مەچۆو ئەشکەوتی بیشووی. دەتگوت ملکی بابمە بە جیم هیشتوو.

ئەمە دوو شوانە ویلە فەقیر، ئیستا دەگەل میری دەبین پوو بە پوو

تکای هیچ کەسیش ناگیرئ، هەر هاواری سەری من و توو.»

مەحمەل دەلئ:

«ئەو هەموو تانەیە، بۆتە ناسۆر، لە جەرگی من قایم بوو.»

ئەگەر مەحمەل وای گوتییە

پقی هەلستا لە برایمی

دەلئ: «خەتای وییە ئەو کەمی

بەخولای چی دیم قبوول نییە

بزانم ئەو میرە کوێندەرییە

هیچی خاتوون پەریخان نییە

دەیکۆژم بە یە کجارەکییە

بۆخۆم دەبمە میری شارییە.»

تیرێکی دەبردە بەر مائی کە وانیکی هیندی

بەرەو پووی سواری چەلیانی هەلداشتییە

ئەگەر دای لە سواری پێشو، بستیک لە سوارەکی دوا یە تی پەری

مهحمه ل ده لئ:

«برایم سهرمه ل دینم له خولای ده که م شهرمه
هیشتا ملی مهحمه لی له ده عوایه نه بووه گهرمه
به دوو تیران چوار سواری ده چهلانم کردوون ئیخته رمه».
برایم ده لئ:

«کاک مهحمه ل خال له پووه!
ئه توو به سه به سهر ئه من بپۆ پووبه پووه
«ئه گهر ئه توو کوشتووتن چواره ئه منیش ته و اوو کردوون دووه».
مهحمه ل ده لئ:

«برایم! پهبی به ماله زۆراب خانی وه رکهن نه و ته
خۆت خۆتیک له دلی مهحمه لی دهشتان ده که و ته
ئه و پۆ له سواری چهلانم ته و اوو کردن شهش و حه و ته».
برایم ده لئ:

«کاکه مهحمه ل! ئه توو له خۆت گه پئ
میر هاتۆته سهر ئه مه بۆ مال و مه پئ
ئه من په کیکم ماوه،
له توو پاس که مه وه ئه وئ گه پئ».

هرچی برایم بوو، شهشی کوشت و مهحمه ل حه وتی کوشت بوو. میر گوتی: «ده عوام
ده گه ل نه کردوون، سئیزده سواریان له من کوشت. مهحمه ل سهرکی توپیه سافیییه؛ به ندیکی
بانگ ده که م بپته خواری، سهد سواری ده نیرمه پتیه بیکوژن. هرچی کوپی کوژرا، هرچی
بابی کوژرا، هرچی برای کوژرا، ئه وانه بپته وه خه لات و به راتیان لئ زیاد ده که م».
میر ده لئ:

«ئای مهحمه ل، کاک مهحمه ل گیانه!
ئه وه نابپته شه پی میزدانه
ئه توو له وئ سهرئ فرئ ده تیروکه وانه
دهس ده خه نجه ریکی ده بانه
وه ره خواری شه پئ بکه ده گه ل ئه وهانه
کاک مهحمه ل ئه من ئه و هونه ریا نه حسیب ناکه م به هونه رئ

ئەتوو تیروکەوانی خۆت فەڕێ بدە لەوێندەڕێ
وەرە گالته‌ی لە پێش میری بکە بە خەنجەرێ

ئەگەر مەحمەڵ ئەو قەسە دەبیست تەواوە

تیروکەوانی خۆی فەڕێ داوە

بۆ نێو لەشکری هات بەهەڵداوە

کاک برایم سەر هەڵدینی

فرمێسکان بەسەر پردینی وەش هەڵدەوەرینی

هەرتک دەستان دەستۆی مەحمەلی وەردینی

دەلێ: «کاکە! بەقوربانت بێ، مەچۆ خۆت دەدۆزینی».

مەحمەڵ دەلێ:

«لە برایمی من، شیت و چ نەزانە!

میر بانگی یەشتۆتە پیاوان، نەک ژنانە».

لەوێی فەڕێ دا تیروکەوانە،

هەڵدەوێشا خوارێ بۆ نێو سواری چەلیان بە خەنجەرێکی دەبانە.

کاک مەحمەڵ گەییە پێدەشتی

سەد سواری چەلیان بەجاریکیان راڤەماشتی

هەموو شیرێ دەبانیاں پێ، میسریان دە پشتی.

خولایە ئەتوو چەند کەرەمدار و نادری

لە پشتی ئەو سوارانەم سەد شیرێ دە مسری

بازییەندیک و حەمایەلێکی دەبەر دابوو ئەو شیرانە شتاق مەحمەلی دەشتیانیاں

نەبێ

ئەو کێ بۆ؟ لە مەحمەلی بچووکە،

بە دەستێکی خەنجەری دەبانە، بە ئی دیکە کێردووکە

دە نێو سواری چەلیان گەرا وێنە تیر و باشووکە

کێ بوو؟ لە مەحمەلی فەرەخە

دە باغەلێکدا هەیه کاری ساوا دە ئی دیکەیدا هەیه بەرخە

دەنێو سواری چەلیان گەرا بە گێرە و چەرە

میرزۆراخان دەنگ هەڵدینی:

«كەسىك جوايىم بۆرەكۈنە نايىي كۈن پابگەيەنى
 خولۇ بكا سواری دە چەليان يەك لىن نەمىنى
 دەشقەمى ئەو ئاورەى لە جەرگى مىرى وەكۆزىنى»
 كىن بوو لە سواری شىن كەحلانە
 دەپۆيى بەسەرپەو و لىنگدانە
 دەگەيىيە كۈنە نايىي بەئىكلام كىشانە
 لەپۆي دەگىرتتەو ھەموو قسانە
 ئەگەر كۈنە نايىب ئەو قسەى بىست تەواو
 يەكجاری پىق ھەلستاو
 ھىچى نەدەدى بەچاوە
 دەنگى ئى قوشەنى داو
 دوازە پالەوانى ھىتاو
 لە پۆينىي كىردوۋ ھەشتاو
 دەيگوت: «زۆر كەم ھىتاو»
 ھەتا گەيىيە لە مىرى كىردوۋ سەلاو
 مىر ەلەيكى وە وى نەداو
 دەلن: «مىرا! بەقورىانت بىم، چ بوو، چىت لىن قەوماو؟»
 مىر دەلن:
 «نایىب! بۆچ وا شىت و چ نەبىنى؟
 ئەو تاقە فەردەى لە مەيدانن دەبىنى
 ئەو ھە بىن بابى كىردوۋ چىل لانكى كەوان زىپىنى»
 كىن بوو لە نايىي جاران
 وای دەخورىە مەردچاك و كەمانداران
 لە مەحمەلى دەشتيانان كىرد بەتيرياران
 برايم دى دۆلاو دۆلە
 وەسەر خۆى دەكا قوپ و خۆلە
 دەلن: «برالەپۇ! بىزم كىردوۋى تۆلە»
 كاك مەحمەل سەر ھەلدىنن

دەلن: «برايم! خولا بكا هيچ عومرت بۆ من نەمىنى
 ھەزى بگەي يەك و چوار تۆلەي من دەستىنى».
 برايم دەلن:

«مەھمەل! بەسم لەسەر بگە قىزە قىزى
 ئاوپم دە بەدەنن بەربوو، لە دەروونىم دەپىزى.
 قەت بوو دە پۆزى ۋەك ئەوپۇدا برا لەسەر براى خۆي نەكوژى».
 كى بوو؟ لە برايمى جارانه
 بەدەستىكى تيرە بە ئى دىگەي كەوانە
 بە دوو تيران دەيكوشتن چوار كەماندارى دە مىرانه
 برايم گەپاۋە دەلن:

«مەھمەل! بەۋەي كەم بەھەۋاۋە
 ئەگەر ئەمن و تۆي بەپۆزى ھىناۋە
 ئەگەر قىۋول بگەي يەك و چوار تۆلەي مەھمەل دەشتيان ئەستىندراۋە».
 مەھمەل دەلن:

«برايم! بۆم بلىن بەدايىكى خۆم، دايكى پىرە
 لىم ھەلەل بكا چۆپىك شىرە
 ئەمەگى وىم نۆد بەبىرە
 دايك و كۆپى بىن تەخسىرە
 زگى سووتا ئەۋفەقىرە
 لەكنم جىيى من زەمھەرىرە».
 ھاتە ئاسمانن ھەرىكى تارى
 پىژنىكى بارانن لەۋى دەبارى
 مەھمەل ەمەرى دا بەھازريان؛ سەلاۋات لە پىغەمبەرى موختارى
 مىر بانگ دىلن:

برايمەي سەرسەمە
 ئەگەر ئەتوۋ لە خۆت بگى. بىيەۋە كىن ئەمە،
 ئەمن يەك و چوار تۆلەي مەھمەلەي بەتوۋ دەدەمە
 دەلن: مىر، ۋا نەبوۋە قەت ۋا نابىن

ئەتە تازەكە لە مەن كۆشتۈۋە مەھەللى زەرد و زۆل و چەلەبى
قەت دەۋى گەرمە بىر ئىدى مەسلەھەتى مەن و تەۋە نەبى
مىر دەلى:

بىرلىك لە خۆت بىگەرە ۋەرە ئىترە
ھەيە ئەۋلاد ئىنگۇ لە دىنەيە بىيى ۋە جاخ كۆيە
بىرلىك بەمىرى كۆت: «ئەگەر تەۋە بىيى، ئىلتىفەت دەگەل دەكەي، ئەمەن كۆپى مەھەللى
دەگىم. دۈزدە پىۋاچاكان دەگەل ھەسەن بەگى كۆپت بىيەرە بەر ئەشكەۋتەن، ئەمەنىش
دەيمە خەزەت ئەتەۋە».

ئەگەر مىر ۋەي دەزانى ئەۋ قەسانە
دۈزدە كەس لە سەھب مەنەسەبانە
دەگەل ھەسەن بەگى جۈانە
سەرتاپاي كۆردن پەۋانە
بۆ كەن بىرلىكى دەشتيانە
ئەگەر ئەۋ گەينە بەر ئەشكەۋتەن، بىرلىك بۆلەندىۋە لەۋانە
فەرتى دان تىرۈكەۋانە
خەزەي كۆت: ھەسەن بەگ، گىيانە
ئەلە مەۋلىلا شۈكرانە
مەھەللى دەشتيان شەيتانە
ئەۋ فەۋت بۈۋ لەۋ مەكانە
ئەتەۋ تەشەرىف ھاتە ئىترانە
بچەنە ئەشكەۋتەن ئەۋانە
ئەۋ كەيخودا ۋە ماقۇۋلانە
دەيمە كەن ھەسەن بەگى بەدەستەنە
دەگەللى دەچەم بۆ شارى چەلىيانە
ئەشكەۋتەن بېشۋەي دەكەم ۋەيرانە
چۈنكە ئى مەھەللى دەشتيانە
ئەلە مەللى كۆزرا لىترانە
چۈنە زۆر ئەۋ كەيخودا يانە

به برامیان کرد متمانه
 برام هاته خوار به ئیکلام کیشانه
 دهستی بردبوو بۆ ئیخانه
 لئی دا به خه نجه ری ده بانه
 زیپه ی لئ هات به سته زمانه
 لیک پاهی بوو ئیسک و خوانه
 ده رکی نه شک و تیی گرت له وانه
 کوشتنی دوا زده که یخودای میرانه
 له شکریکی عه زیمی به سهردا چرژاوه
 به شیریکی ده بان دهستی خه نجه ری برامی په پراوه
 نه ویش پارچه پارچه کراوه
 میر هاتبوو له ولاره:
 ده گه ل کرمانجم لئ قه وماوه
 تاقه کوپیکم بوو نه ماوه
 پیشه ی جگهرم سووتاوه
 ده نگ هه ل دینی میر زۆرباخانه:
 هه ی به نده موسلمانانه
 شه پئ مه که ن ده گه ل کرمانجی نادانه
 که لیک و هکو میر زۆرباخانی له بهر جووتیک شوانه ویلان چوون هه رهک ژنانه
 نه وی باعیزی کوپی من بوو خاتوون په ریخانه.
 گوئی: «بچن، بۆم بیئنه ئیترانه
 بیده نه بهر خه نجه رانه
 به شی منه نه و زگ سووتانه».
 خاتوون په ریخانیا ن هیناوه
 جه لابی بۆ تاعین کراوه
 سه یه و مه لا هاتن له ولاره
 شال و قورعانیان هیناوه
 له دهره وه ی خاتوون په ریخانن پۆنراوه

میر په کی کهوت و گه پاره
 سهید و مه لای ده دنیا یه
 هه لیان گرت شال و که لاموللایه
 دایان نا له سهر پیگایه
 میرده لئ: «چ بکه م؛ چاره م نایه
 نایکوزم، بوچ ده کن تکایه؟»
 گوتیان: نه و کاره وا پیک نایه
 نه گهر گرتووته خاتری که لاموللایه
 وه ها شیرنه به جئ نه مینئ له سهرایه
 تو میریکی به نیمانی
 به دلئ خوت نییه غه یانی
 نه وی ژنن پاک میسلی شه یتانی
 بیبه متبه قئ فری ده، بلا وه ک سه گ بخوا نانی.»
 نه گهر قسه یان کرد ته واوه
 میر له بق مالئ گه پاره
 بانگ له سهر بانگی لئ داوه:
 «چ بکه م شام بئ کوپ ماوه»
 نه وه شمان کردووه ته واوه
 به حسی خاتوون پهریخانئ ماوه.

خاتوون پهریخانیان له مه تبه قئ دانا. هه شت مانگ بوو په دوو کهوتبوو؛ هینایان له
 مه تبه قیتان فری دا. نه وده می پادشای شاری بوو، نه وچار له مه تبه قئ وه ک کهچه تیوان
 کهوت، هه تا مانگیکی. زگی پرپوو؛ هاته سهر تو مانگ و تو پوژئ خوی. خاتوون پهریخان
 زا؛ دوو کوپی به زگیکی بوو. هه تا په نجا شه وی شار دیا نه وه، نه یانه پشست میر بزانی. له
 پاشئ میر خه بهریان دایه؛ میر ژود که یفی پئ خوش بوو، هینای گویزه بانه ی بو وان
 کرد. هینایان نیویان لئ نان. ته گبیریان لئ کرد: «نیویان بیتن چی؟» کهس نه یده ویرا
 به میری بلئ نیوی بابی خویان لئ بنئ. میر بوخوی هه لی دایه گوتی: «چ قه یدییه،
 نیوی باب و مامی خویان بئ؟» هه موو کهس قولئ کیشا. ئی گهره یان نیونا برابم، ئی

چکۆله ی نئیویان مه حمه ل. موباره کییان کرد. لییان گه پان هه تا پینچ سال ته واو بوو. سه ری شه شه ی ده بهر خویندنیا نان؛ هه تا شه ش سالانیا ن خویند. پۆژیکی جومعه بوو، فه قی مه ره خه س کرابوون. کوپی بیوه ژنیکیان گرت، زۆریان لی دا؛ کوپه که له چه نگیان هه لات. گوئی: «حیزباب، هه موو که س ده توانی له من دا؛ نه نگو بچن تۆله ی باب و مامو بستیننه وه». گوئی: «وه ره، وه ره، که وایه کت ده من، نه و قسه م بۆ بکه». گوئی: «نه ها نایه م، دیسان لیم ده ی؟» گوئی: «بچینه کن دایکیان، بزانی نه مه کوپی کین؟» هاتنه کن دایکیان؛ له متبه قی بوو له دایکیان پرسی: «دایه! نه مه کوپی کین؟ بابی مه کن بسوه؟ گوئی: «پۆله! بابی نه نگو میر زۆرباخانه». گوئی: «دایه! نه توو کچی کئی؟» گوئی: «پۆله! نه منیش کچی میر زۆرباخانم». گوئی: «دایه! نه مه له کن بووین؟» گوئی: «پۆله! نه نگو له من بوون» گوئی: «دایه! چلۆن ده بی میر زۆرباخان کچی خۆی گابن؟» گوئی: «پۆله! له و قسانه گه پئ» مه حمه ل دهستی دا خه نه ره ی، گوئی: «ویستا پاستی نه لئی ده تکزۆم». گوئی: «پۆله! باب و مامی نه نگو میر زۆرباخان کوشتنی». گوئی: «دایه! جا و ئاسووده بووین». ده ستیان دا خه نه ره ی، چوونه دیوانی میری. مه حمه ل لینگی دا میر زۆرباخانی، نه وی کوشت. برام لینگی دا نایی نه ویش نه وی کوشت. چوونه وه کن دایکیان، هینایانه ده ری له متبه قی.

کردیانه وه میری شاری

خه لاس بوو به یه کجاری

به یه کجاری و به نادری

یا خولا (په حمان به کر) نه مری

له به ندان ده لئی شاتره

له کتییی مه لای سازتره

قوچ عوسمان

به خاله قى به رقه راره

به وهى پۆى نابوو پۆژگار

مه خلوق بيبى ئيختيار

دنيا نابى به رقه راره

ئهو له بۆعه بدى هه ژاره

قوچ عوسمان پياويك بوو پووت و قووت و له وى ده بىكار

ئهگه ر له داىكى خۆى زيزبو، له مهرگه وه پى له بۆ به غدايه دههاته خواره

دههاته كن ئهولادى شا پۆسته م به گان. سى سالان ده بوو سه قا و سىيان ده بوو به

نابداره

سهرى هه وتوومهى ده بوو به پيشخزمهت و داركارى ده كرد وه كىل و وهزير و پدينداره

ده مهركه زى ئه و ماقوليهيدا بوو، شه وىكى به داىك و بابان بوو ئىنتىزاره

سبحه ينى له دهركى ئاغای خۆى پۆنىشتبوو، دامابوو زویر و ژگار.

ئاغای ده لى:

«پۆله، قوچ عوسمان، فرزندى به رقه راره!

ئهگه ر ئهتوو هاتيه كن ئه من، هه تيويك بووى، كهس پینه ويست و له وانى ده بىكار

سەن سالان لە دەركى من بەرقەراره بووى، كەس پىئى نەبووى ئىختىيارە
ئىستە ئەمىنى مائە منى، بۆخۆت بووى بە قەنەدارە
ئەگەر دەلىلى مائەم كەمە، زۆرم نىيە ئىختىيارە
كليلى گەنج و خەزىنەنەش وەرگەر ئەوجارە
بىبەخشە بەبارى، داغانى بكە بە خەلوارە
ئەمانەتى من لەتوو فەرز بىچ، حىسابت دەگەل برا دەران پاگرە دینار بەدینارە» .
دەيگوت: «ئاغای من! خولاً پراوەستاتوت كا، بىي بەرقەراره
مەنسەبى ماقوولیییم زۆرە، چى دى ناكەى ئىختىيارە
ئەمما ئەو شو دەخویدا بە دايك و بابى خۆم بووم ئىنتىزارە
دەبى مەرەخەستم بکەى، بچمەوہ کن دايك و بابانم، بەوہعدەى حەوت شو و حەوت
پۆژان، جا دیم دەبمەوہ تۆكەرى بیکارە» .
ئاغای خۆى لەوئ دەگەلى کرد گوفتارە،
دەيگوت: « پۆلە! سەبریکم لى بگرە، هەتا قاوہى دەخۆم، قاوہى دەخۆم قەننەى
دەكیشم، دەكەمەوہ نەهارە» .
دراوى بۆ داگرت بەبارئى، زىڤ و ئەشرەفىي دەکرد سەريارە
سویندى بەسەرى خۆى دەدا ئىختىباى پى نەبوو، بەكەلاموللاى ئەسپارد ئەو جارە
دەچووہ ئىختەخانان دەرى دەهیتاوە، جوانولیکى تۆزىنى سى سالى؛ دە پشتى دەکرد
زىنىكى مورشەت، لەتەنیشتى پکىفى ئالدۆز لەسەر دەستە قايشىكى جىپى بولغارە
دە زارى دەکرد دانەلغاویكى حەویزە مروارە
دەچووہ جببەخانەى ئاغای خۆى، هەلى دەكیشا دەمەرقۆپانىكى ساچاغ گولەباتوون
لەوى بەرقەراره
دە پىئى خۆى دەکرد چەمكىكى مووسلى، لەوانى دەگولینگدارە
دەقەبووليانى دەنا جووتیک دەمانچەى سەر بەدوگمە
بۆ پۆژى تەنگانان دىن بەکارە
دەياويته شانى خۆى زىيەكى داوودى لە ملانى ببوو بەرقەراره،
دەشانى دەکرد مەتالیکى هەيزەران، عەوت قوبە، ئەویش بۆ پۆژى دەعوایە دىن
بەکارە
دەستى دەدا پەمبىكى دوپارى، هەژدە قەفى لەوى جەوہەردارە

هرچس بهوى دژمن بوو، دهیگوت: «ئو ماله میر سه یفودین بهگی دهبا له کولمان دهیتهوه ئو شهیتان و شوفاره

هرچنکی بهوى دژست بوو، شین بوو، گریان و هاواره دهیگوت: «مالی ئاغای میر سه یفودین بهگی برد؛ نایه تهوه ئه وجاره». مەرکهبی سه گللوی له ئیخته خانهی دیتاده ری به ئیزنی خولا و پیغه مبهری لئ ده بوو سواره

له هیندیکیان پیکه نینه، له هیندیکیان گریان، قوچ عوسمان ده لئ: «خولا کهی ته مه نایان بۆ بکه ن له و جه باره». قوچ عوسمان بۆ ماله دایک و بابان ده هاته خواره له هیندیک جتیان به پۆیین له هیندیک جتیان به ورده غاره شه ویکی وه ختی نویژی شیوان به مەرگه وه پئ بوو ئینتیزاره به مندالی پۆییبوو، به ماله دایک و بابی خوی نه ده زانی ئه وجاره دهیگوت: ئه سب مراده، جلوی شوپ ده که مه وه، هر جیهی کی ئو لیبی پاره سستا، له وینده ری ده گرم قه راره

ئینجا سبه یین له ماله دایک و بابی خۆم ده که م پرسیاره . جلوی مەرکهبی سه گللوی شوپ ده کرده وه به کووچه و کولاناندا ده هاته خواره له ده رکینکی چکولانهی ده گرت قه راره . بانگی ده کرد: ئه ی خانه خوی! لیبی وه ده رکه وتن پیریژنیک و پیره میژدیک پیر و ئیختیاره

دهیگوت ئو شه وه میوانی ئه نگۆم ده یانگوت: ئه مه له میوانی وه ک توو ده بنین خه جاله ت و شه رمه زاره

خه رجی بازارپان نییه، نیمانه پوول و پاره . ئه وه ماله وه زیر و وه کیلان له وی ببه به رقه راره . دهیگوت: میوانم ئه وشه و، هر لیژه ده بم ستاره . مەرکهبی سه گللویان لئ وه رگرت، کردیان به رقه راره .

ئو دایک و بابی ده ناسینه وه، ئه ویان نه ده ناسی ئه وه فرزه ندی خویان ئه وجاره . ئه و پیریژن و پیره میژده ده یانگوت: ج بکه یین، به نانی وشکی له میوانی وا ده بین خه جاله ت و شه رمه زاره .

قوچ عوسمان پۆخمی بە دایک و بابان دەکرد ئەوجارە
 بانگیان دەکا: پیریژن و پیرەمێردی ئیختیارە!
 ئەنگر لەکنم هیچ فرزەندو نەبوون، بۆو بێ بەکارە؟
 دایک و بابی قوچ عوسمان دەیانکردە گریان و هاوارە
 دەیگوت: ئەو سال حەوت سالە کوریکمان هەیه بۆ بەغدا یە چۆتە خوارە.
 بابی چاوی کەم بینا بوو، دایکی لێی بپارە ئیختیارە
 قوچ عوسمان دەلێ: پیریژن و پیرەمێردی ئیختیارە!
 ئەگەر قبوڵ بکەن، ئەمن ئەو عوسمانم جێیوو و دامی، لێو دام، پاش نوێژی نیووەپۆیەو
 دەڕکردم یە کجارە
 دایک و بابی بیلن دەبوون، دەیانکردە هاوارە
 دەلێن: پۆلە، قوچ عوسمانە، تاقانە، بەختەوەرە!
 وەرە پۆنیشە لەکن دایکی خۆت هەتا سەد سالی دی، بابت دەبیته پیشخزمەت، دایکت
 دەبیته کەنیز و کاردارە.
 دەیگوت: دایک و بابی من، پیر و ئیختیارە!
 شوکرانە ی زۆرم وەبەر جەبارە
 ئەگەر دیدار ناخەرت نەبوو ئەوجارە
 ئەمن ئاغا یە کەم هەیه، خولای بیکا بەرقەرارە
 هێندە ی سەد سال بیخۆن، لێو نابێ و لێو نابێ قوتارە
 ئەمنی سوێند دا بە خولای بە کەلاموللای ئەسپاردوومەو دووبارە
 ئەگەر نەچمەو کەن ئاغا ی میر سەیفودین بەگ، بە جوانی دەمرم، کەلاموللا دەمگرێ،
 لە خەجالەتی ئاغا ی خۆم نابم پزگارە
 دەبێن بچمەو کەن ئاغا ی میر سەیفودین بەگ تا نەبمەو مستەخەسارە،
 دایکی دەلێ: ئەلحەمدولیلای! کۆم ساحب ئیختیارە
 حەوت شەو و پۆژانی لەوێ دەگرت قەرارە.
 پۆژێکی مەرکەبی سەگلاوی هێنادەرێ، دەپشتی کرد زینێکی مۆرسەت لە تەنیشتی
 پکێفی ئالەوز، تەنگە ی دەکێشا بە قایشێکی بولغارە
 هەگبە ی لە تەرکی قایم دەکرد دایک و بابی وی دەیانکرد هاوارە،
 دەیگوت: پۆلە! بۆ کوێ دەچی؟ دەیگوت: دایک و بابی من مەرکەبی سەگلاو و

خهفه خانه، پیتی دهچمه پراو و شکاره،

دهیگوت: پۆله! ئه دی ئه وهه گبهی بۆ له ته رکى بهرقه راره؟

دهیگوت: ئه وه وه سیه تی ئاغای میر سه یفودینه، که سیک پیاوی بکوژی، خوی باوێته

کن ئه من، سندووقی سه ری ئاغای خۆم بیکه م پزگاره

که سیک ژنن هه لگرێ، بێ دامینگیری من بێ، ته سه دوقی سه ری ئاغام دهیکه م قوتاره

ئه سپم له پراوی لاقی بشکن زینم له عه رزی به مین، دووسه د تومه نی ده ده م، ده به وه

سواره

هه تا ئاغام زیندوو بێ، پیاوه نابم ئه وجاره

دایک و بابی من، مه گرین، هه تا میر سه یفودین به گ خوش بێ له فه قیری بوون

قوتاره

پیتی ده پکینفیکى ده نا، هاواری ده کرده جه باره،

سووچی په کینفی به مه رکه بێ نیشان دا؛ هه رتک چاوی مه رکه بێ کوێر بوو، له عه رزیبیتی

نه کرد کاره .

ده هاته وه کن دایک و بابان، داده به زی ئه وجاره

ده ستی کرد به گریانن، ده لێ: سه رم نابن قوتاره!

له ئاه و ئاله ی ئاغای خۆم قه ت نابم پزگاره

چونکه سویندی داوم ده گه لیشی دانام قه راره .

دایک و بابی من! ئه نگۆش خیریم لێ نابینن ئه وجاره .

حه وتووێکی له کن دایک و بابانی گرت قه راره

فرمیسکی چاوانی ده تگوت به حه ره، پوو یاره

دایک و بابی پوحمیان پێ ده کرد ئه وجاره

ده یانگوت: پۆله قۆچ عوسمانه به خته واره!

بۆچیت هه یه مینده گریان و هاواره؟

ده لێ: دایک و بابی من! به چه نگى خۆم نه ماوه ئیختیاره .

چ بکه م به بێ ئیمانی ده مره م، خیریم لێ نابینن ئه وجاره .

دایکی به مێردی ده گوت: چاکه، ئه و فرزه نده ی خۆمان بکه ی پزگاره

چونکه له به غدایه ی زۆر هه ن شه ی تان و شو فاره .

بابی ده لێ: به خولام به زامن دا، پێغه مبه ری بۆ بێن به تکاکاره

شیری تۆی خواردوه، بیکه پزگاره
 هه رتکیان مه ره خستیان ده کرد ئه و کوپی نازداره .
 سبچه یه ئه گه ر سوار ده بوو به کوچه و کۆلانا دا ده هاته خواره
 خه لقی مه رگه وه پئی پاکی بۆ که ده بوو تکا کاره ،
 ده یانگوت: بپۆ هۆمیده وارت بچ دوا زده ئیمام و چوار یاره .
 ده هاته وه کن دایک و بابان، ئیکلامی کیشان سی جاره
 ده لئین: پۆله! مه پۆ بپۆ! هه رچه ندی مؤمن و مه لایکه تن، له باره گای خولای بۆت بینه
 تکا کاره .

ئه گه ر سواری مه رکه بی ده بوو له هه موو لایه کی ببوو پزگاره
 سووچی پکیتی به مه رکه بی سه گلاو نیشان ده دا. ماشه لّلا هیندیک ده لئین ته یه ره ،
 هیندیک ده لئین شاماره .

له مه رگه وه پئی بۆ به غدایه دیته خواره
 له هیندیک جیان ده پوا به پوین، له هیندیکیان به نه رمه غاره
 په گه لی ده که وتن خزم و برا و یاره
 ده یانگوت: هه تا به غدایه ت ده گه ل دین نه و جاره .
 شه وی به سه ردا هات، مه نزلی گرتبوو قه راره
 سبچه یه ئه سوار ده بوو، به پئی خۆیدا ده پۆیه وه خواره
 له پتیه گه ییه خدری زینده و خدره لیا س، نه ویش له باره گای خولای بۆی بوون به
 تکا کاره

له ده شتی بالئین ئازیزم ده هاته خواره .
 به ته پات و به نه رمه غاره
 ته ماشا ده کا، له ده شتی بالئین پشبه له ک بووه، سه لاله ت به چ قه راره
 ته ماشا ده کا، داوه ته، لۆتی و په قاسه له و کاره
 له لاتی سه رچۆپییه گرتوو یانه پیاوی، به کێرد و که مبه ره و چه که داره
 له لای نێوه پاستی گرتوو یانه، کیزی به ژن باریک و سینگ سه ده ف و چاو به له ک له وی
 کوئ به گواره

له لای گاوانیه گرتوو یان پیاوی ژن جوان و نۆر خۆر و خوپی و بیکاره
 ته ماشای کرد گومبه زیک له دوور دیاره

ئەو گومبەزە تەنیشت بە ئاشقەيە چوار تەرەفی بە حەسارە
 قوچ عوسمان دەلن: خولایە! ئەو چییە؟ لەکن بکەم پرسیارە؟
 لەولار داهات پیاویکی ئاقل و کەمالدارە
 جلەوی دەگرئ، دەلن: وەرە، بچین لە ماله من میوان بە، ئەتوو دیارە غەریبی لەو
 شارە.

دەلن: قوریان، پیم لەبەرە؛ قسیکم هەیه، لیت دەکەم پرسیارە.
 دەلن: پۆلە! وەرە بچین دابەزە، قەننەیهکی بکیشە لەکن مامی خۆت پۆنیشە بکەینەو
 گوفتارە.

دەلن: مامە! خولات لێ پازی بێ، سەفەرم لەبەرە بمکە پزگارە!
 دەلن: پۆلە! ئەتوو دانابەزی، بزانم ئەو چییە لێ دەکەم پرسیارە.
 دەلن: مامە! ئەو گومبەزە لەوێیە، چوار تەرەفی بە حەسارە
 ئەو هیندیک دەلن: چاکێ ترکانە، هیندیک دەلن کلیسای هەرمەنیان بەیە کجارە.
 دەلن بابم: درۆیان کردوو، ئەو مەخلووقە شۆفەرە
 قەد بە قەسە ئەو خەلقە مەکە ئیختوبارە
 ئەو کەمبەر بەستە بە منداڵی شەهید کراوە، هیمەت و بەرەکەتی حازر بێ، ئەو
 پیر چاکە سوارە

هەرکە سێکی بە لەبزیکی شیرینی زیارەت بکا، بە دلێکی ئیخلاص لەسەر ئەوێ بکا
 تۆبە و ئیستغفارە

ئەمن زامم - پێگای چل سالان دوور بێ، لە تەنگانانت دێ لە هیمداد و هاوارە.
 قوچ عوسمان ئاقل بوو، کەمالدارە
 دەچوو لەوێندەری پیاو دەبوو، جلەوی دەگرت، پیاویکی پش سپیدی بەرقەرارە
 سەعاتیک دەگۆل ئەو پیاوی پدین سپیدی دەکرد گوفتارە.
 دەیگوت:

قوریان! ئەو کێیە؟ دەیگوت: هیمەت و بەرەکەت حازر بێ، ئەو پیرسوارە.
 قوچ عوسمان ئاقل بوو هەلستا زیارەتی کرد سێ جارە،
 دەیگوت: پیرسوار! بەقوریانت بم لە بەغدايەم دژمن زۆر، جارجار لە هیمدام وەرە.
 شەو و پۆزێکی لەوێ گیر دەبوو تەمانای دەکرد لە خولای ئەوجارە.
 نیجازهی وەرگرت، دەبوو بە تۆبەکارە

له وینده ری سوار ده بوو بۆ شارباژێری به غدایه ده هاته خواره
ته ماشای کرد، له لایه کی نه سنافه، له یه کی به قاله، له ته ره فی دیکه هه تاره برێکی
دی داژوا، له کاروانسه رایه هاته خواره

ته ماشای کرد، کوردی که پک ده بهر بوون؛ ده یگوت: نه وه چیه؟
ده یانگوت: نه وه هه مووی جه له ب فروشه، سویند خۆره، بێ ته لاقه، هه مووی چیه داره.
برێکی دی داژوا، له کاروانسه رایه هاته خواره

ته ماشای کرد، عه جه می که وڵ ره فی په پاغ رهش بوون گوتی: نه وه چیه؟ گوتیان:
عه جه مه، عه لی په رسته، نوێژنه که ره، هه مووی کرێباره.
برێکی دی داژوا، له کاروانسه رایه هاته خواره

ته ماشای کرد، کولاپان پۆنیشتبوون، ئاسکیان له بهر دووکانی بوون
گوتی: نه وه چیه؟ گوتیان: جووه، نه رهنیه، له خولا نه ترسه، هه مووی قه وه داره.
برێکی دی داژوا، له کاروانسه رایه هاته خواره،

ته ماشای کرد، غه له به غه لێک به قه د دووه زار که سی به نه ژماره
شینکیکی قه زوانیان له وی راگرتبوو، کلک له سه ر جوان، یال و دووی به ژه نگاره
هیندیکیان پێیان ده دا دووسه د و سیسه د به نه ژماره
هر که سێک چوار گوله ده زووی له ماله خۆی بان، ده بیرده باژێری هه پاج فروشه
ده کرد، ده یکرد به پوول و پاره

ده یگوت: ده شقهم نه سپی بۆرم وه گیرکه وئ، جا قه ت له خۆم نابێت له نه ولادیشم
نابێ قوتاره

نه گه ر قۆش عوسمان گه یی، سێ جاری دا چوار که ناره
له ته ره فی راستی پۆده نیشته، ده یگوت: «ساحبی نه سپی بۆرم، وه ره». نه شره فی
بۆ ده بیژارد هه زار به هه زاره

جه له وی نه سپی بۆرم له چه نک موشرییان ده رێنا، بۆ شارباژێری راده کێشا خواره
هیندیکی ده یانگوت: به نک کێشه. هیندیکی ده یانگوت: قومار یازه. هیندیکی ده یانگوت:
نه وه شه رابخۆره، فێره قومه ره.

نه گه ر گوتی لێ بوو له پقی خه لقی گه پاره دووباره
ده یگوت: بابم ساحبی نه سپی بۆرم وه ره! دراوی له کۆشان بۆ فپێت ده دا خواره.
ده یگوت: بابم، گه ردم ئازا بکه نه ک دلت له دوو بێ، خیری لێ نه بینم، له قیامه تیت

له ئاھ و ئالان ئابم پرگاره .

جله‌وی ئه‌سپی بۆره‌ی دا به هه‌تیوئیکی، حه‌قیشی دابوویه شه‌ش پاره
ئییختیباری به‌وی نه‌ده‌کرد، بۆی به‌کری ده‌گرت دوو پیاوی پدین سپی له‌کنی داده‌نا
به‌ئه‌مینداره

ده‌بوو به هه‌مووانی خزمه‌ت بکه‌ن، پنه‌کی بکه‌ن پۆئی سی جاره، بۆیان ده‌کرده
پاشبه‌ند و پێشبه‌ند ئاوریشمیکی به‌رقه‌راره .

ئاوریشمی خاویان بۆ ده‌کرده سه‌لکه پێشمه، ئی دیکه‌ی بۆ ده‌که‌ن گولنه‌وساره،
له‌سه‌ر دووکانی نه‌جاپانی بۆ دروس ده‌کرد، قه‌لتاغیکی چوار کولاغی چناری
جه‌وه‌رداره

له‌سه‌ر دووکانی سه‌پاجانی بۆ دروس ده‌کرد، ته‌که‌لتووئیکی ئاوریشمدۆزی به‌ئییختوباره
له‌سه‌ر دووکانی هه‌مه‌دانپانی بۆ هه‌لده‌گرت، ده‌سته‌قاییشکی جیپی بولغاره
له‌سه‌ر دووکانی ئاسنگه‌ری جووتیک پکئی دروس ده‌کرد، دانه لغاوئیکی هه‌ویزه
مرواره

له‌سه‌ر دووکانی شیرگه‌ران دروستی کرد جووتیک زه‌رگ بۆ باله‌ته‌نگی میسری و گۆرده
و قه‌داره

له‌سه‌ر دووکانی خه‌یاتی دروستی ده‌کرد سه‌رزینئیکی پارچیک ماهووت، یه‌کئیک مه‌حه‌ل،
یه‌ک نه‌تله‌س، چوار ته‌ره‌فی ده‌کرد به خاری نه‌وبه‌هاره

چل ده‌ستی ئاوریشم هه‌لده‌گرت، ده‌یکرده ساچاخ، ئه‌ویشی ده‌نا له چوار که‌ناره
جووتیک تۆله‌ی فینتۆیان ده‌گێپان، ئه‌ویشیان به‌پوول کپی ببێته شاتر، بپۆن له
که‌ناره

ئه‌گه‌ر ئه‌و ته‌داره‌که‌ی ده‌بوو به‌رقه‌راره

سوار ده‌بوو به کوچه‌ی شارباژێپی ده‌هاته خواره

ده‌یگوت: «ئوه ئاسمان کون بوو ئه‌سپی بۆره‌ی پێدا هاتۆته خواره

پێشکێشه بۆ ئاغای میرسه‌یفودینی ده‌به‌م؛ له‌من وایه لێم خه‌رج نه‌کردوه شتاقه پوول
و پاره» .

حه‌تووئیکی له شارباژێپی پۆده‌نیشت، خزمه‌تی ئه‌سپی بۆره‌ی ده‌کرد ئه‌وجاره
پاش هه‌توووی سوار ده‌بوو به‌ئیزنی خولای له‌بۆ به‌غدا‌ی په‌نگین دێته خواره
نوژی شتوان داخیل به‌به‌غدا‌یه ده‌بوو، به‌ده‌رکی ئاغای خۆی ده‌بوو ئینتیزاره

تەق تەق لێی دا لە خواجە بێدارە
 لێی وەدەرکەوتن، کە یخودا و ئەمیندارە
 تەماشای دەکەن قوچ عوسمان بوو بەرقەرارە
 مزگینییان بۆ ئاڭای میرسەیفودین بەگ برد: قوچ عوسمان ھاتەو. ئەسپێکی بۆرە
 پێیە، چەند باشە، چەند بەکارە!
 ھەر بەو شەوێ دەچوو تەماشای ئەسپی بۆرە کە یخودا و پیاوماقوول و ئەمیندارە
 جێبەجێ دەھاتنە دیوان، دەبوون بەرقەرارە
 دەیگوت: ئەسپی بۆرە چۆن؟ ھێندیک دەیانگوت: باشە، گەلیک بەکار.
 ھێندیک دەیانگوت: بۆرە و بەدەمەلە؛ ئەگەر دەتوومەنی پێ درابێ پێنجی چوون
 بەخسارە

پۆڤێ تەنگانان سەری سوارەى خۆى ناکا پرزگارە .
 قوچ عوسمان دەلێ: خولای خراکا ماله شەیتان و شمەرى، دەنا بەدکارە
 ئەنگو چل کەس دەگەڵ ئەمن بکەن مەرج و قەرارە
 بگرنەوە مراویبەکی بال کووڕ دەگەڵ بازێکی خاسە تەوارە
 سبجەینێ لە دەشتی خورمالغی دەگەڵ ئەسپی بۆرەیان دێننە خوارە
 ئەگەر خولای کرد، ئەو ئەسپی بۆرەیان بەجێ ھێشت، پەمانەى ئەسپی بۆرە بکەن،
 سەری من بدەن لە قەنارە

ئەگەر ئەسپی بۆرەش باز و مراویبان بەجێ بێلێ، یا بۆخۆم لەکن ئاڭای میرسەیفودین
 بەگ نابم، یان شتاقو لە بەغدا بە ناکەم ئیختیارە .

ئەوێ شەوێ دەگەڵ ئەوانی پۆنا قەول و قەرارە
 ھەر بەو شەوێ وەکاریان خست قەتار و نەھارە
 گیا و پووشیان کێشا بەبارە
 ھەلیان بەست چۆم و پووێبارە
 ئاویان لە دەشتی خورمالغی دەنا بێیتە زەل، ئەسپی بۆرەى لێ نەبێ قوتارە
 تۆپەوانان تۆپیان داویت، دەیانگرت مراویبەکی بال کووڕی ھارە
 حازر بوو بازێکی خاسەى تەواو

سبجەینێ بەیانی باز و مراویبان ھەڵدەگرت، بۆ سەری مەیدانی چوونە خوارە
 برادەرێکی قوچ عوسمانی بوو، دەیگوت: قوچ عوسمان لەو خەوێ ھەلستە، ئەو

مەرجكەر بۇ سەرى مەيدانى چوونە خوارە

تەگبىرىك بۇ مەن بىكە، خزمەتى كېتە ئاغاي بىكەم ئىختىيارە.

دەلى: برالە! ئاغاي دىنبايە فايدەى نىيە، خۆت بىسپىرە بەخولای دوامەتى بەجەببارە.

دەيگوت: ئەسپى بۆرەم بۇ بىئەنە دەرى، لىي بىكەن زىنى مۇرسەت، بىاوتىنە سەرى

قايشى بولغاۋە

ئە تۆلە و تاژىيانە بەرنە ژوورى، بلا ئازا بى نەكىشەن؛ ئەمەن دەبەم گوناھبارە

بانگىكەم ۋەبەر ئە خولايە ئەگەر بۇخۆى جەبارە!

دەيگوت: پىرسوار، بەقورىانت بىم، ئەوجار بەھىمدادىم ۋارە (ۋەرە).

بەقەد دوو ھەزار كەسى لەۋبەر ئەۋبەرى مەيدانى خورمالغىي گرت قەرارە. ھەرچى

بەۋى دۆست بوو گريان و ھاۋارە

دەيانگوت: پەمانەى ئەسپى بۆرە دەكەن، سەرى قۇچ عوسمانى دەدەن لە قەنارە.

ھەرچى بەۋى دژمەن بوو شادىي بوو، پىكەنەن بوو، دەيگوت: ئەوجار دەرنانچە ئەسپى

بۆرە، پەمانەى دەكەن، سەرى وىش دەدەن لە قەنارە

بەغدا خۇش دەبى لە كۆل دەبىتەۋە ئەو شەيتان و شۇفارە.

ئەگەر سەرى جەۋى ئەسپى بۆرەى ۋەرگىپرا، بۇ سەرى مەيدانى دەھاتە خوارى، لە

ھىندىك جىيان بە پۇيىن لە ھىندىك جىيان بە نەرمەغارە،

ھەتا دەگەبىيە مەرجكەرەن دەيگوت: ھەر ئەو قەسى شەۋى دىم دەگەل ئەنگر قەۋل

و قەرارە.

ئەمەن لە قەۋلى خۇم نابمەۋە، دەبىن تەمام بىي ئەو گوشتارە.

دەيگوت: يا ئەللەھ، يا خولای كەرىم، يا پىغەمبەرى موختارە!

پىر سوار، ھاۋارم ۋەبەر ئەتۆيە دووبارە!

باز و مراۋىيان بەردان، ئەۋىش دەستى بەجەۋى ئەسپى بۆرەدا دەھىئا، لە سى

فرسەقى مەيدانى خورمالغى دەھاتە خوارە

ئەگەر خەلاس دەبوو، سەرى جەۋى ھەلدەكىشا، ئاۋرى ۋەپىشتى خۇى دا، تەماشاي

کرد باز و مراۋى دىن بەچرىكەچرىك و ھاتوھاۋارە

دەچوونە تەماشاي شوپىنى ئەسپى بۆرە كەيخودا و ئەمىندارە

تەماشايان کرد بەردىك بەقەد دەنگە تۆكىكى لە قوپى چۆتە خوارە

ھىندىك دەيانگوت: ئەۋە جىي نالە. ھىندىك دەيانگوت: جىي بزمارە.

هیندیک ده یانگوت: ماله خیت به قوپئ گیرئ نه سپی بۆره، ده گه لی ده رناچن باز و بالداره .

قوچ عوسمان ده موده ست ده بوو سواره
 ده هاته کن میرسه فودین به گی، ئیکلامی ده کیشا سئ جاره
 ده یگوت: ئاغا! به قوریانت بم، یانه بوخۆم مه ره خه س بکه
 یانه شتاقان له و شارهی ناکه م ئیختیاره .
 پۆده نیشتن که یخودای ده نابه کاره،
 وه کیل و وه زیر و موختاره
 قاقه زیکیان ده نووسی بۆ سولتانی نه سته مبولئ نه وجاره
 به قاسیدی دا به پریان ده کرد به هاواره:
 سولتان! نه سپیکی بۆره بۆ میرسه فودین به گی هاتوه بابی به حرییه، بوخوی بالداره
 له توو زیاتر که س قابلیه تی نییه، پئ ده پکیفی نئ، لئی بیئ سواره .
 سولتان قاقه زیکی نووسی له بۆ میرسه فودین به گی: نه سپی بۆره و مه رکه بی سه گلاو
 سوارین، وهرنه ئیره، به نگۆم هه یه کاره .
 میرسه فودین به گ گوتی: گووی خوارد له گووی بابی، نه من جاریکی دی خزمه تی وی
 ناکه م ئیختیاره .

حه قیش ده گه ل به غدایه نییه، نه وه داگیرم کرد یه کجاره!
 نه وه خه به ره چو بۆ سولتانی نه سته مبولئ دووباره .
 سولتان ته گبیری ده کرد به مه خلوقی دنیا یه:
 نه وه ته ماحی هه یه، لیم داگیر بکا به غدایه .
 نه وجار خه بهریان دا به میرسه فودینی:
 ده بی ته شریفی موباره کت بئ سولتان بیینی .
 میرسه فودین ده لئ: نه من سولتانم بۆ چیه؟
 قبول ده که م له مسه و ئوروسی سولتانم قبول نییه .
 سئ سالان ده گه ل قوچ عوسمانی گه پان، نه هاتنه وه ئاوه دانیهه .
 سولتان فهرمووی: عه یب و شووره بییه
 توکه ری من بۆ بارگینیکی بگه پئ له ولاتییه .
 کن بوو له سولتانی ئاقلدار و دانا

بۆ میرسەیفودینی مۆر کرد قورعانه:

هەلستى، بىتە ئىترەكانە

ئەمن. لىتى ناستىنم بارگىنى، ھەزار تەگبىرم ھەيە، چۆل بوو ئەو ھەرز و مەكانە

ئەو ئەسپە موبارەك بەوى بىن، ئەوا بۆم نارد قورعانه.

ئەسپەكەى بىتە بىبىنم مەسلەعتى دەكەين. ئىنجا شەپىشم لىن قەومىيە دەگەل ھەر

چوار دەولەتانه.

ئەگەر میرسەیفودىن وای دەزانى

تەگبىرى کرد بە خزمانى:

دووڤوو ئابىن بۆ سولتانى

دەبىن تۆكەرى قەدرى بزانى

بچۆ بەخۆت و قوچ عوسمانى،

ئەودەمى لەوى خۆى زانى

ئەگەر سوارىبو بەپەوانى

دەگەل تۆكەرى ھەك قوچ عوسمانى

دەلئى: ئەو دەپۆم بۆ خزمەت سولتانى

خەبەر بدەن بە دايكم بزانى.

دايكي لەبەر شىن و گريانى

فرمىسك دئى لە چاوانى

دەلئى: پۆلە! مەچۆ كن سولتانى

بەخولایى، سەرت دەبېن لە گيانى

تەماشاكەن قوچ عوسمانى

غەزەبى بۆ كوپى من ھانى

ھاوار لەبەر غەزەبى سولتانى!

قەت بوو دەگەل ئاغات بىن غەيانى.

گوتى: دايە چارەم نىيە؛

سویندى خواردوو بە پەبىيە

كەلاموللاى مۆر كرديە

ئەوا لە بۆ منى ناردىيە

لەكن سولتانی درۆ نییە .
 دایکی یەك بە بەغدايە گریاوه
 دەلێ: کوپم سەر نایە نیتە دواوه
 بێن کوپم زمانم سووتاوه
 سەلام لێ پاپوو کەسم نەماوه
 کەسم نەماوه لە دنیا یە
 کوپم سەر نایە نیتە دوا یە
 چ بکەم، بەغدا بێن ئاغا یە
 خەبەر بۆ عوروسی بچوا یە
 دەشقام تکیان بۆ بکردبا یە .
 میرسەیفودین بەرپەوانی
 بەخۆی و بەقوچ عوسمانی
 چوو لە بۆ خزمەت سولتانی
 میرسەیفودین زۆر ترساوه
 ئاوپێ وە قوچ عوسمانی داوه
 دەلێ: نەترسێم سولتان گەلیک پیاوه .
 قوچ عوسمان دەلێ: قوربان سولتان زۆر تەواوه
 کەلاموللا مۆرکراوه
 ھەموو قسیکمان برپاوه
 تا چوو لە ئەستەمبوولێ بوون پیاوه
 ھەوتووێکی لەوێ مەحتەل ماوه
 خەبەر بە سولتان دراوه
 گوێ: بپۆن، پامەمێن
 بەخۆ و بە ئەسپی بۆرە ی بێن
 ئەگەر ھاتە گەییە دیوان
 ئەسپی بەرنە ئیختەخان
 دە ملی کەن کۆت و زەولان
 دە ملی کەن بەخۆی نەزانییە

ئەو سال حەوت سالە لە من ياغييه .
كە كۆتيان دە ملی كردييه
برديانه خزمەت سولتانييه
عەززی كرد: قوربان سووچم چييه؟
سولتان فەرمووی: جوابت نيه .
عەززی كرد: ئەو كەلاموللايهت بۆ مۆركرديه؟
خۆ لە زاتی توو درۆ نيه .
درۆ نابێ بەپەواني
بەفەرمانی خولای سولتانی
ئەمینی پێغه مبه رانی
ئاخر لەسەر چم هەیه غەیانى؟
سولتان فەرمووی: مەیدوینن
قورقوشمی بۆ وەتوینن
نابێ بەزۆری بخنکینن
میرسەیفودین دەگریه
دەلن: قوربان! قابیلەتی ئەوهم نيه
بەغدام دا بەتوو بەیه كجاره كيه
مەخنكینه سووچم نيه
سولتان فەرمووی كەس نەمدوینن؛ تكا نيه
بەحەقی ئەوێ پەببييه
دەنا بارگینم بۆچييه؟
ئەو سال حەوت سالە ياغييه
خەرچ و پیتاك بۆ من نيه
ئەمن بەغداى وام بۆچييه؟
هەروا دەزانم شار نيه .
هیچ كەس نەبوو تكاكار
بۆخۆی گەلێك گریا بەزار
هاواری كرد بوو: یا جەبار!

یا بینای په‌روه‌ردگارا
 یا پتفه‌مبه‌ری موختارا
 خه‌لاس بم نه‌منی گونا‌هکار.
 چهند هاواری کرد پا‌پاوه
 فه‌قیر تکای بۆ نه‌کراوه
 به‌پاش نه‌وه‌یان گیت‌پاوه
 هیچ وچانیان لی نه‌داوه
 هر بردیان له ستویان داوه
 جتبه‌جن سهری برپاوه
 خه‌به‌ر به‌قوچ عوسمان دراوه
 ده‌لی: چاوم کو‌یر بوو ئا‌غام نه‌ماوه
 ئا‌گاه‌کم چوو بوو نه‌وجاره
 سه‌ریان له‌وئی فپئی دا‌خواره
 به‌حه‌قی نه‌وه‌ی جه‌باره
 پاش میرسه‌یفودینی ناز‌داره
 له‌سه‌ر نه‌سپی بۆره بوو نه‌و کاره
 نه‌من پیتی بووم گونا‌هکاره
 هیچ که‌س نابین لیتی بئ سواره
 لیتی سوار‌بین له‌مه‌یدانئ
 بی‌کیشنه‌وه ئیخته‌خانئ
 نه‌من ده‌مبه‌ئی پیتی گوزه‌رانئ
 پیتی گوزه‌رانئیم برپاوه
 نه‌دی که‌لامول‌لایه چ بوو ناردی له‌ولاوه؟
 نئیوی خو‌لای تن نووسراوه
 فه‌رمان وه درۆ گه‌پاوه
 ئیش‌اللا خو‌لا لیتی تی‌ک داوه
 نه‌من دنیا‌ی پوونم نه‌ماوه.
 قوچ عوسمان بی‌او‌یکی هاری

بۆ ئاغای گریا به یه کجاری
 هاواری کرد: یا پیغه مبه را توو موختاری
 هم موختار و موده بیری
 بۆ ئاغای چ بکه م نه منی ئیخسیری
 دهستی دابووه قه بزه ی شیري
 گوتی: خولایه، کهس نه زانی
 لینگی دا بۆ ئیخته خانی
 که گه ییبه نه وئ، دانامین
 دهستی دا، شیري دهردین
 پاشوی نه سپی بۆره ی ده په پیتن
 ده لئ: له پاش ئاغام نه میتن
 بلا نه میتن به یه کجاری
 نه منیش هه رام ده که م سواری.
 خه بهر به سولتانی دراوه
 نه ویش له ئیخته خانه ی گیراوه
 سه ری ئی ویش برپاوه
 خه بهر به به غدایه گه پاوه:
 هه رتکیان موده یان ته واوه.
 دایکی میری ده لئ:
 هاوینیک گه یوه ته دایکی میرسه یفودین به گی؛ چه ند هاوینیکی گه رم و دژواره
 وهک به ده شتی بالینیدا ده چومه خواره
 نه مدی چ پیاری به فیس و ده سترۆک، کیژی مل به هیزاره
 وهکو برپکی دی به ده شتی بالینیدا ده هاتمه خواره
 ته ماشا ده که م، غه له به یهک له دوور دیاره
 نه گه ر ده گه یه وه برا ماقولیکی لیک ده کرد پرسیاره.
 ده مگوت: نه وه چیه له وئ دیاره؟
 ده یگوت: نازانم به یه کجاره.
 برپکی دی به کۆلانی پۆمیاندا ده چومه خواره

ته ماشام ده کرده وه نه وچاره
 نه و غه له به یه دوو هه زار که س ده بی به نه ژماره
 دایک سه ری بی به قوریانی سواری له شین بۆره ی، له بن خپوه تی وه زیری به غدایه ی
 ده کرد ته قلّه و هاواره
 خولا ماله پۆمیان خراکا، به ده نگیکي بلند هاوار ده کهن
 سه ری میرسه یفودینیان بپی قالبیان له مناران فپی دا خواره .
 له و ده وری هه تا نه و زه مانی
 باباده می، هه تا تۆشیروانی
 له تۆشیروانی هه تا جمجه سولتانی
 هیچ که سم نه دی وهک میرسه یفودین به گی نان بدا، سه غی بداته وه نانی
 پاوکه ره، راوی خۆی داویده به پیه و بیابانی
 کار ئاسکان ده گرن به قه فی گۆچانی
 قه لیده ی زپریان ده ملی ده کا، به ریان ده داته وه بیابانی
 دایکی ده لئ: پۆله! نه وه ناشوکریه .
 ده لئ: دایه! ناشوکری نییه، له پاش مردنی من سالیکی ده بیته نان گرانی
 ئاغا و تۆکه ر و نایی من پوهی خۆیان بکه نه وه چۆل و بیابانی
 کار ئاسکان بگرن به قه فی گۆچانی
 قه لیده ی زپریان له ملی ده رینن بیده ن به پاروو پارووی ده نانی
 نه و ئاسکانه به رده نه وه بیابانی .
 دایک ده لئ: پۆله! نه وه به خشه نده یی نییه . ده لئ: دایه! به رشه وئ ده کوژمه وه که لی،
 پاشه وئ به رانی .
 دایک ده لئ: نه وه ش به خشه نده یی نییه . ده لئ: «دایه! ده به خشم شیریکي ده بان به نده
 شیریکي سورمه که ولئیکي ده پۆمیان» .
 خولا ماله پۆمیان خرابکا؛ به ده نگیکي بلند بانگ ده کهن، ده لئ: سه ری میرسه یفودین
 به گیان بپی، قالبیان فرپدا دیوه خانی ده ته ترخانی .
 ئینجا به گمه خاتووم ده لئ: خوشک گوره ی خانی!
 بلا نه ستوی خۆمان به رن سه ر کوپه له ی خمی . نه توو تیبنی به رسه ری نه من تی
 ده نیم به رتانی

نەستۆی خۆمان ھەلبەرپین بە تیخان سەری خۆمان بتاشین بە گوێزانی

نەوێ دوو پۆژە نووێ نووێ تازی و تۆلان نایە لە دەرکی ئۆترەخانی

چووپی بازی نایە لە جیەخانی

کۆرە کۆپی نەسپی بۆرە نایە لە دەرکی ئیختەخانی.

مافوورە و سەرەندازان تۆزیان لێ کەوت، کەس نییە لە سەری بکا سەرترینجانی

تاس و تەبەغ ژەنگیان لێ کەوت. لە پاش کاکی وەک میرسەیفودینی کەس نییە پێی

بکیشی شیلانی

خولای مائی پۆمییان خرابکا، سەری میرسەیفودینیان بری، کەس بە جەندەکی نازانی

دایک سەری بەقوریانی سەری سواری شین بۆرە بێ، وەک لە بن خێوەتی وەزیری

بەغدایە دەیکرد تەقلە و جلیتانی

دایک دەلێ: چ بکەم لێم برا چارە

ھەرچەندی خانووم و خاتوون، پاکی بێ ئاغایە، وەک لێ وەزیرم بێ سەردارە

تۆکەر و تابیعە کۆپی مێن پاکی نەستۆ خوارە

ئەدی قوچ عوسمان نەھاتەو لێ بکەم پرسیارە؟

دایک سەری بێ بەقوریانی سواری لە شین بۆرە، ئەگەر لە بن خێوەتی وەزیری

بەغدایە دەیکردەو تەقلە و ھاوارە:

پۆلە، بەگم، گەرە، وەرە، کوێنی دەبەر بکەین ئەوجارە

خۆمان باوێینەو کێن شاھەنشای، دەشقمی بنداتی تۆپ و تۆپخانە و سەربازی

بەکارە

حاشا لە دینی کوردی عرووس و ئینگلیس بەئیختیارە

ئەگەر خوێنیم بۆ نەستین ئەوجارە

دەچم لە بارەگای خولای دەبە عەرزی و شکایەتکارە.

مه دینه تازه ئاوه دان کرابووه . پیغه مبهری خولای له مه دینی بوو . دنیا مه موونی کافران بوو . به غهیره ز مه دینه ی . پوژیکه مه موو کافران چوونه دیتنی پادشای جولندی . ته ماشایان کرد دوو مووی له چه نه ی سپی بیوو . وه زیریکه بوو گوتی : «قوریان ! قهت بووه نه توو مووت سپی بیی ؟» گوتی : «مووی سپی هر بۆ من چاکه » . گوتی : «له بهر چی ده فهرمووی ؟» گوتی : «وه لّلاه ی له بهر تایفه ی حیز و خراب » . گوتی : «ئاخر حیزییه که ی مه چییه ؟» گوتی : «وه لّلاه ، حه مه ده مینیک^۱ پهیدا بووه مه دینه ی ئاوه دان کردووه . علیه کی جادووکاری مه یه ؛ ره عیهت و مه خلووقی من ده کوژئ . به خه زای ده زانی . ئو علیه نئویان نا شیر ی خولای . ئه من ده مرم ، ئو علیه به قه وهت ده بی مه دینه دهستی له کافران ده ستینن . بوت و سه نه می من ده شکینن . ئه من ده قه بریشدا ناچه جمیم ؛ له حه یفی ئو حه مه ده مینئ ئو مووه م لیّره سپی بوون » . وه زیر گوتی : قوریان . جادوویازان بیننه سه ری به سیحر بیگرن ، بیکوژن ، تاچه سواریکه ، له کۆلی بکه نه وه » . پادشای جولندی گوتی : «هزار سیحریان ده ره قه تی نایه ؛ سیحری ئو علیه ی هیند زّوره ، کهس ده ره قه تی نایه » . شهیتان هاته مه جلیسی جولندی گوتی : «قوریان ! بۆ وا موشه وه شی ؟» گوتی : وه لّلاه شهیتان ! له بهر سیحری علی جادووکار » . گوتی : «قوریان ! پاله وانان بنیّره بیکوژن » . گوتی : «حه مه ده مین هینده ی مه کر مه یه ده مه دینه یدا علی جادووکار

ناكوژىي». شەيتان گوتى: «قوربان! ئەدى مەسلەعت چىيە؟» گوتى: «كەسىك خەبەرم بۆ بىننى حەوت پۆزان لە مەدينەى وەدەرگەوئ، مەدينەى وئران دەكەم؛ دارى لەسەر بەردى نايەلم. حەمەدەمىنى دەبەتلىيم. بۆ كوئ دەچن بەتاقەسوارە؟ خۆ چ موخەمەدى نامىنن بچىتە نئويان. دنيا ھەمووئى خۆمە ھەر جىيەكى بچن ھەر دەيكوژن».

شەيتان گوتى: مزگىنى حەوت پۆزانت بۆ بىنم چم دەدەيەى؟
گوتى: لە بوت و سەنەمى زياتر، لە چاويكيم زياتر ھەرچى ئەتوو بەتوئ دەتدەمى.
شەيتان كە لەوئ ھەلستاوہ

محەلە قىكى لە خۆى داوہ
ھەتا مەدينەى موبارەك پانەوہستاوہ
خۆى كردە سۆفىكى ئىفتادە، دە شارى مەدينەى گەراوہ
چەن مودەتىكى كرد تەواوہ
پۆزىكى كە لە خەوئ ھەلستاوہ

تەماشە دەكا عەزەتى عەلى سوار بووہ راوہستاوہ
پەرسى: ئەوہ سەفەرى كوئى لەبەرە بۆ كوئ دەچىيە؟
ئەسحابىك جوابى داوہ بەبىن قەيدىيە

گوتى: نازانم سەفەرى كوئى لەبەرە ئەما عەزەتى فاتىمە لە مال نىيە
يەكى دى گوتى: ئەوا لە دواى وى بووہ بەئىلچىيە
يەكى دىش گوتى: دەچىتە خەزايە بەيەكجارەكيە
يەكى دى گوتى: وەللأھ! بە شەرە نە دەعوایە
عەزەتى فاتىمەى لە مالى خوڵايە.

ئەوى دى گوتى: شەوئ دى چووہ خزمەت عەزەتى پەسوللایە.
وہ دووى فاتىمەى دەكەوئ دەچىتە كابەتوللایە.

ئەگەر شەيتان ئەو قەسەى بىست تەواوہ
محەلە قىكى لە خۆى داوہ

ھەموو دنيايە بە سەياحى گەراوہ
عەزەتى عەلى پکىفى لە دولدولى داوہ
زۆرى بەپەلە ئازواوہ
لەھىچ كوئى وچان نەداوہ

هه تا چوو له مه که ی موعه زه مه بوو پیاوه
شهیتان حازره، راوه ستاوه
حه زه ته ی عه لی نازداری
دوو رکاهه ته ی نو یژ کرد له باره گای جه باری
نۆر پاراوه به هه ژاری:
یا خاله قا! بۆخۆت موختاری
له هه موو جییه کی دیاری؟
دنیا و قیامت پۆت نا به یه کجاری
جا له وی پۆنیشته خه وی به سه ردا باری
شهیتان خۆی لێ حازر کرد به یه کجاری
به یه کجاری خۆی حازر کرد
سووره ته ی کچیکه ی جوانی ده گرت
به یه کجاری خۆی مه عبوب کرد
خۆی ده بالّ عه زه ته ی عه لی پا کرد
ده می به ده میوه نا هۆشی برد
هینده جوان بوو، نه وی که یفی گرت
ده خه ویدا گانی پێ کرد
نه گه ر له کاری خۆی بوو ته واوه
عه زه ته ی عه لی له خه وی هه لستاره
گه لیک، گه لیک بۆخۆی گریاوه
گوتی: هه لبه ت خولام لێ په نجاوه
هیچ حورمه ته ی من نه ماوه
بۆیه شهیتان قه وه ته ی به من شکاوه .
وای گوت عه زه ته ی عه لییه
گوتی: ئینجا بزانه ی لیم په نجیده نه بووه په بییه
بزانه ی قه وه ته ی جارانه ی هه یه یان نییه
حه زه ته ی عه لی گریا و گوتی:
له خۆم ناچارم

گەیییە دیواری حەسارێ
 کە شانی وە دیواری داوہ
 گوئی: بزانی جۆرحەتە کەم ماوہ .
 بە دڵ لە خوڵای دە پاراوہ
 سە لە واتێ لە پیڤە مەبەری داوہ .
 کە هێزی وە دیواری بەیتێ داوہ
 پێی چە قاند و شانی داوہ
 دیواری بەیتێ وە کۆ جۆلانە ی سوو پاراوہ
 گوئی: یا پەببێ خوڵایە! شوکری توو ناکەم تەواوہ
 دە گەڵ شەیتانی لێ قەوماوہ
 جا چ بکەم بۆ چۆپێک ناوہ؟
 لە شەم نوێژی پێ نەماوہ .
 کاتێک هاتووہ لە ولاوہ
 سە لاوی لێ کرد تەواوہ:
 بە خێرێ، سەر ئەو دوو چاوہ
 دەستی حەزەرەتی کێشاوہ
 بردی کانی نیشان داوہ
 کە شیر لەوێ پاراوہ ستاوہ
 شەیتانی شە هاتە ئەو ناوہ
 پەردە بۆ شیرێ گیراوہ
 کە خۆی دە کانی هەلکێشاوہ
 شەیتان سە دەقی لێ داوہ
 سە دەقی لێ دا بێ قەیدیە
 شەیتان بە سەر کانی هەلمیستیە
 خۆی قوم کرد عەزەرەتی عەلییە
 ئاخەر شەیتان نە بەدیە
 دڵۆپێک لە میزی وییە
 پەریە سەر سەری شیرییە

دهگه ل ناوئ تیکه ل بییه
چوو گرتی هه رتک چاوییه
چاوی گرتن نه وه قیره
هه رتک چاوه که ی داگیره
به حال جلی ده به رکاروه
له پاسته وخوی، پونیششت زور گریاوه
زه فیری بۆ هه موو جییان براوه
خه بهر به فاتیمه ی دراوه
ده لئین: عه زه ته عه لی لئی قه وماره
هه رتک ده سستی له سه ر چاوی پوناوه
دولدولی له کن نه ماره .
که عه زه ته فاتیمه ی وای بیستییه
یه کجار خوش هات به پره وانییه
ده لئین: ئاموزا! نه وه چت لئ قه ومییه ؟
هه ر نه تووی شیر ی پره ببییه
خۆ زه لیلی بۆ توو نییه
ده لئین: سه فیری توو بین فیکری برده
داخ و ده ردی توو سواری کردم
ده تگوت له سوئیانت مردم
له کنم شه یتان وای لئ کردم
ده مگوت: هیچ کهس پیم نابا چارئ
شه یتانی بینم به ردی لئ بارئ
لئی نه ستاندوم پئی ئیختیارئ
ئیستا چاوم لئ ناکا کارئ
حه زه ته فاتیمه ی فهرمووی چاوشه هینم!
خوداوه ند بیی به ده زینم
جا ده رمانی له کن بستینم
بنزیرم نه ره سوو و لوقمانی بینم

نه‌گەر شه‌یتان وای ده‌زانی
 خۆی خلقت کرد به موسلمانانی
 چه‌نده پیریژنیکی له‌تیف و جوانی
 نوور هه‌یه له‌ نئوچاوانی
 خۆی کرده دایه‌ی ئه‌رسوو و لوقمانی
 گوته‌ی: هاتوومه‌ کن شییری یه‌زدانی
 له‌کن من هه‌یه ده‌رمانی
 که وایان زانی ئه‌سحابه
 ماشه‌للا چه‌ند پیریژنیکی جوانه
 - به‌ نه‌حله‌ت بێ ئه‌و شه‌یتانه -
 ده‌رمانی کرد ده‌ چاوانه
 بێ هۆشی کرد به‌سته‌زمانه
 گوته‌ی: بێتن بۆی بکه‌ن جۆلانه
 بلا‌قه‌ناعه‌تن بگرێ ئه‌و به‌سته‌زمانه
 ده‌بێ رای ژینن، هه‌تا حه‌وت شه‌و و حه‌وت پۆژانه
 نه‌گه‌ر چه‌ ده‌رمانی دیکه‌ی تن کن زه‌لیل ده‌بێ له‌ چاوانه
 ئه‌منیش پوو‌ده‌ش ده‌بم له‌ باره‌گای بینای چاوانه .
 بۆی دانا قه‌رار و په‌یمانه:
 ئه‌من ئه‌وا ده‌پۆم لی‌ره‌کانه
 عه‌زه‌تی فاتیمه‌ گیانه
 نیگا‌ه‌داشته‌یین بکه‌ له‌و زه‌مانه
 نابێ یه‌کی دی بیته‌ ئێرانه
 ده‌ چاوی وی بکا ده‌رمانه
 نه‌گه‌ر شه‌یتان وا ده‌زانی
 ده‌ستی کرد به‌لینگدانی
 که‌س نایبینی پی بزانی
 کن بوو له‌ شه‌یتانی نه‌حله‌تییه
 هه‌ر ده‌پوا، پایه‌ی بۆ نییه

هیچ کس نایبینه و غیبیه
 له وئی پۆنان کیشکچیه
 چوو له کن دۆلدۆلی به دزیه
 نسحه تی وی زۆر کردیه
 دۆلدۆل لیتی قبول نه کردیه
 ته ماحی بوو بیگری به گازیه
 خۆی ئاویته سه سه رییه
 شهیتان ده لێ: «ئه گه ده مکۆزی حه قه تییه
 کوشتنی من به چه نگ توو نییه .
 چوو به کن زولفه قارییه
 نه و به زمانه ئاگای لێ نییه
 گوته: زولفه قاری لێ بدزم به یه کجاره کییه
 بیبه م بۆ شای جۆلندییه،
 له کن خۆلای وای پێ خۆش نییه
 ئه گه نه و کاره ی کرد بوو ته واره
 محله قی له خۆی داوه
 چوو به پیش جۆلندی پاوه ستاوه
 گوته: مزگینیم بۆ توو هیناوه
 نه سحابه کاریان ته واره
 حه زه ته عه لی چاوی داگیراوه
 جا له وپۆکه به واره
 قه راری حه و توو یکم پۆناوه
 ده رمانی چاوی ته واره
 نه و شهیتانی نه حله تییه
 بۆ شای هینا مزگینیه:
 هه ر نه توو پادشای عه سرییه
 شیرێ خۆلای له مال نییه
 ده لێ: به لات لێ که وێ، شهیتانی نه حله تییه

بۆزه سوارئیک له وئ وه ده رده که ویه؛
له بهر ئو بۆزه سواره ی کهس پئی ده مه دینه دا نییه
جولندی ده لئ: به لات لئ که وئ، شهیتانی نه حله تییه!

مه دینه ی نه بیم نورانییه

له بهر ئو سواره ی کهس پئی نییه .
شهیتان عه رزی کرد: پادشای جولندییه!

ئو بۆزه سواره یه قینییه،

ئوه پئی ده لئین شیر ی په بییه

ئوه خۆشه ویستی نه بییه

به و بوت و سه نه مه ی ئو توو ده په رستییه

به قایه م پئ بکه به سه حییه

له بهر توو بووم به ئی لچیه

له مه که ی مو عه زه مه م گرتیه

چاویه شم داوه به ویه

ده رمانم بۆ دروس کردیه

سه به ب به شاری جولندییه

هه لّ به ت قه رارت تا سه ر نییه

ئه منت نارد به دلخوازییه

ده رمانم کرد ده چاویه

ئیتستا ئو توو به قات نییه

له کنم مه یلت په شیمانیه .

پادشای جولندی وای گو تییه:

شهیتان ئی من و توو برایه تییه

هیچ مالم له توو ته خسیر نییه

قسه یان خۆش بوو ده گه ل شهیتانی

شا وه ری گرت ئیمیتانی

ناردیه سه ر بووسی سولتانی

سه ده زاری له شکر هانی

هه زاری بوو که مبه رزیرین
هه زاری بوو کورسی نشین
پاک له سهری علی قین
هه زاری ببوو هر میرزا
پاکی هات پیشوازی پادشا
شای جولندی زۆر به ناوه
له نیتو خه لقی راوه ستاوه،
ته گبیر له علی پۆنراوه:
مه دینه ی ده کهم بلّاوه .
سهرداریک هاتبوو له ولّاوه
به یداغی له سهر پاوه ستاوه
نیکلامی پادشای کیشاوه
گوته: قوریان هه لّبه ته علی نه ماوه
دنیا ئی توو یه کبه ر کراوه .
یه کی دی هات له نه به دییه
گورزکی له سهر شانیه
هاته کن شای جولندییه
گوته: قوریان! ئه و قۆشه نه چیه؟
گوته: ئه وه بۆ سهر علییه
گوته: به سه ده قهت بم ئه و تا قه سواره چیه؟
یه کی دی هات به دلّ و جانه
ئهو ی سهر کرده ی تۆپانه
هاته کن شای نه وجوانه
گوته: قوریان! مه دینه ی ده کهم وێرانه .
پادشا به وه ی پین که نی: گیانه!
به و بوت و سه نه مه ی پیم هه یه متمانه
ئه که ر شه یتان بکا درۆیانه
یه ک نایه ته وه ئیترانه

عهلی هین زالم و زودزانه
 به شهیتانیش ناکه م متمانه
 چونکه نیه تی جئ و مه کانه
 کئ بوو له پادشای ته واره
 له هه موو عیلاتی گتپراوه
 که له شکری بوو ته واره
 جولندی پئی ده پکئی ناوه
 حهوت شه و پوژانی ئارواوه
 پوژیکی بو ئیوارئ ده وره ی مه دینه ده حه سار ناوه
 بیلالی حه به شی بدا له بانگی ئیوارئ
 ته ماشا ده کا چوار ته ره فی مه دینه ی ماوه ده حه ساری
 کئ بوو له بیلالی عه به شییه
 نه یدا له بانگی موحه مه دییه
 ده چوو ئیکلامی نه بییه
 عه زنی کرد: یا ره سوللا سهری منت بن به قوربانی سه رییه!
 بانگم نه دا چاره م چیه؟
 هیچ بر ته خسیر له من نییه
 له شکریکی زورم دییه
 بن سامانه و چاره م نییه
 بانگیش بانگی موحه مه دییه
 جا نازانم فه رمانت چیه؟
 وه های فه رموو نه بییه
 نه ی بیلالی عه به شییه
 بو خاتری من بیه ئیلچیه
 بچو بزانه نه و له شکره چیه؟
 کئ بوو له بیلالی عه به شییه
 به فه رمانی خو شه ویستی په بییه
 پوی و نه یکرد ته خسیرییه

بزانين قسه‌ى يه كجاره كيه
 له پېشه وه گه ييه ئالاچيه
 بيلال گوتى: ئالاچيه!
 نه تورو و دينه‌ى ده يه رستيه
 سه ركرده‌ى نه و له شكره كڅيه، له چى شه قيه؟
 ئالاچى گوتى: بيلالى عه به شييه!
 به هه قى نه و خولايه‌ى له ژورى سه ريه
 قستېكم پښ بلى به سه حيه
 بيلال گوتى: به سه رى خو شه ويستى په بيه
 هه رچى بلى عيجبى نيه
 جوابت ده ده مه وه به دلييه
 ئالاچى گوتى: بيلال شهرت و شرووتى دينو چيه؟
 بيلال گوتى: له گه وړه‌ى خولاى، له خو شه ويستى په سووللاين ماشه لالا.
 ئالاچى بلى: واشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمدا رسول الله.
 ماشه لالا له بيلالى نه وجوانه
 به ئالاچى كافرانى هيتا شاد و نيمانه
 نه ويشى كرد موسلمانان
 بيلال گوتى: ئالاچيه!
 نه دى سه ركرده‌ى نه و له شكره‌ى كڅيه له چى شه قيه؟
 گوتى: بيلالى عه به شييه!
 سه ركرده‌ى نه و له شكره‌ى كافريكه له وانى چولنديه
 هاتو ته سه ر مه دينه‌ى ده لى خراپى ده كه م به يه كجاره كيه.
 نه گه ر بيلال واى بيستيه
 هه موو مووى قالبى بوو به ده رزيه
 له هه موو به رگان تن په ريه
 چو وه خزمه ت په سووللاى به يه كجاره كيه
 ده لى: يا په سووللا سه رى منت بن به قوريانى سه ريه
 هيتاومه ته وه قسه‌ى سه حيه

سه رکرده ی نهو له شکری کافرکی جولندییه
 هاتوته سر مه دینه ی ده لئ: خراپی ده که م به یه کجاره کییه
 به جارتکمان لئ په یدابوو نارپاحه تییه
 نیمامی عومبر چوته گهنم کرپنئ، حه زه تی عه لی چوته به یتوللایه؛ له مال نییه .
 په سوللای فرمووی: «بیلال مه ترسه، هومیدی مه په بیبیه» .
 پیغه مبه ری خولای ده ست هه لدینی:
 خولایه! نه گه ر ناتوئی تومه تیم لئ به قریبئی
 چهند مه له کانم له ژیر زه مینئ بۆ دینی
 چهندانم له سر زه مینئ بۆ دینی
 چندیش هاتن له ژیر زه مینئ، هه موو هاتنه یارمه تی موحه مه دی مه دینئ
 ده ستیان کرد به خنده قی خنده قی درپنئ .
 په سوولی خولای پاره ستاوه
 تا خنده گ بوو ته واوه
 ته واون کرد به دل و جانه
 چل گه ز قووله چلیش پانه
 که خنده گ بوو ته واوه
 پر له ئاو پاره ستاوه
 قامیش له وئی هه لستاوه
 که جولندی له خه وئی هه لستاوه
 له شکری پاک خپ کراوه
 صاحب مه نسه ب هات له ولاوه
 ده لئ: سیحری عه لی زۆر ته واوه
 نهو خنده قه چییه بنیاد نراوه؟
 دوینئ نه من نه وه م نه که وت به چاوه
 کهنگن له عه لیان گپراوه؟
 شه یتان گوئی: لیتره نه ماوه،
 نه وه له مه که ی دیشن چاوه .
 جولندی ده لی: سیحری عه لییه پۆنراوه

ته گبیرم بۆ بکه ن به هه مانه
 بۆ لای دروس بکه ی ن کل و پردانه
 هه موو پۆژی نایه مه ئیرانه
 ده بێ مه دینه ی بکه م وێرانه
 وێرانی بکه م یه کجارییه
 بکوژم تاقه سواریه
 دنیا بۆ من یه کبه ر بییه
 قه ت نه میتنی موحه مه دییه
 وایان گوت وه زیری ویه:
 قسه ی شه ی تانی به ی نییه
 به بوت و سه نه من سویند خواردییه .
 گوتی: عه لی له مال نییه
 نابێ له و کاره ی خوش بییه
 چونکه ئه و درۆی کردیه
 ئه و شه ی تانی نه حله تییه .
 ئیمامی عومبه ر له مال نییه
 شه ی تان هینای مزگینیه:
 مه دینه چۆل و خۆراپییه .
 شا گوتی: ئه دی ئه و خه نده قه چیه؟
 گوتی: شا به سه ری توو ناگام لێ نییه
 ئه و ماینیکی ئیمامی عومبه رییه
 له مالی خۆی ده رپه رییه
 به ته له به و چاره ی نییه
 ماینی ئیمامی عومبه ر له و به ری به دحاله
 نه سه پی جولندی په شه، زه نگیه، گه ردن به خاله
 لای سواربوو جولندییه
 ئه گه ر له و به ری به هه ر چوار پتیا ن فپییه
 چل گه ز خه نده قی قوول و خه نده قی پا ن وه به ری خۆی بپییه

جولئندی دە مەدینەى دەگەپا کۆلان بەکۆلانە
 ھاوارە لە من ئاسحابان لەبەر ئەو کافرەى دەریکیان لە خۆیان گالەدانە
 دوازدە ئەسحابا بوون، لەو مەکانە
 لەجێی ئیمامی عومبەر و عەزەرتى عەلى نەوجوانە
 شەپیان دەگەل جولئندی دەکرد، تابیان نەهیتا ئەو بەستەزمانە
 تفاقى دوازدە ئەسحابانە، ھەر دوازدەى لى کوشتن
 دەست و باسکی بەخوینى داپشتن
 بەخەندەقى چل گەز قوول و بەریندا پۆشتن
 ئەگەر ئەسحابە وایان زانییە
 ھەمووی شین و واوەیلا و گریبە
 پاک ئیجماعى کرد، ھاتە کن خۆشەویستی پەبییە
 دەلئى: یا پەسوولایە ببین بەقوریانى سەرییە!
 ئیمامی عومبەر و عەزەرتى عەلى لە مال نییە
 ئەو کافرە ھەمان قە دەکا چارەمان چیبە؟
 پەسوولای خولای فەرمووی: «مەترسین ھۆمیدمان پەبییە.
 دەستیکى دى گوتى: وەللامى ئەوجار مەدینە بەجاریکی وێران دەبییە
 ئەتوو بۆچی لەدووی عەزەرتى عەلى نانێرى ئیلاجیبە؟
 پەسوولای خولای دەنگ ھەلەدەیانى
 دەلئى: کەسێک جوابیکم بۆ وە شیر عەلى پابگەیانى
 قەسریکی بەھەشتى باقى لە من بستینى.
 دایکە پیریکی لەوێ بڵند دەبییە
 دەلئى: پەسوولای خولای، بێتم بەقوریانى سەرییە!
 ئەگەر پیناودارى منى بەقەسریکی بەھەشتى باقییە
 ئەمن ئەوێق جوابت بۆ دەگەیانەنمە شیرى پەبییە.
 دەلئى: دایکە پیریى سەرسپییە!
 وەناکەم بێنێ گەبییە
 دەتەدەم قەسرى یەقینییە
 دایکە پیرە وای گوتیبە:

پئی تۆ شه و تۆ پۆژان بۆت ده بۆم به ئیلاجیه

پئی مه که و مه دینان هینده که م نییه

حه زئی ده که م قسه ی خۆم ببیه م به سه حیه،

دا سبه ی له تۆم نه بێ گله ییه

شکایه ت لێ ناکه م له باره گای په بیه

بزانم له به هه شتی باقی، له قه سری من سوور یا سپیه؟

وه های فهرموو سه رداره:

پئی تۆ شه و تۆ پۆژان ده بیه زه حمه تکیش و خزه تگوزاره

له به هه شتی باقی، له قه سری سوور و سپی دلی خۆت بکه موختاره.

کئ بوو له دایکی پیری سه رسپیه،

ئه گه ر ئه و قسه ی بیست له خۆشه ویستی په بیه

ده ستنویژی خۆی هه لگرتیه

به رمالی خۆی پاخست دوو پکاهه تی سونه ت و دووانی نوێژ کردیه

له دایکه پیره ی دوعا کردن بوو

له ئیخی جبرایل بردن بوو

له په بی عاله من قبوول کردن بوو

کئ بوو له دایکه پیره ی گولباوه

له خولای خۆی زۆر پا پاره:

له مه دینه ی خه راپ قه وماوه

شیری خولای لیڤه نه ماوه

کاک عومبه ر پۆی به ولاره

په بی سه فهرم بێ ته واره

جولندی هاتووه له ولاره

پاله وانیکێ ته واره

ئه و شاره ی ده مه حسه ره ناوه

دوا زده نه سحابه کوژاره

که سی له پێش پانه وه ستاوه

ده لێ مه دینه ی ده که م بلاره

دايكە پېرە پاۋەستاۋە
 قىنۋوتى دەخوئىند تەۋاۋە
 شەقزىنى لە بائى خۆى داۋە
 چۈۋە ئاسمانى پاۋەستاۋە
 ئىكلامى غەزىرەتى عىساي كېشاۋە
 لە پېش دەستى پاۋەستاۋە
 ئەستىق كەچە، پاۋەستاۋە
 حەزىرەتى عىسا بۆى پاۋاۋە
 غەزىزى ۋى بېۋو تەۋاۋە
 دەلنى ئەلخەملەى كارى من نەبۋو ساۋە
 لەۋى ئىجازەى ۋەزگىراۋە
 دايكە پېرە، مەرەخەس بوو گە پاۋە
 نۆ شەۋ و نۆ پۆڭ تەۋاۋە
 سەعاتىكى قەرار دانراۋە
 پەزەلى دوو كەسى بەلەك چاۋە
 خۆشەۋىستى خولان بەناۋە
 لە غەزىرەتى فاتىمەى كرد سەلاۋە
 غەزىرەتى فاتىمە دەلنى: «غەلىكوم ئەسلاام و پەحمەتوللاھى دايكە پېرە سەر ھەرتەك
 چاۋى من ھاتى
 ۋەرە كىن من بخۆ پاروئىك زاد و زەۋادى
 دايكە پېرە دەلنى: غەزىرەتى فاتىمەى، حەقە و بەرپى دور ھاتمە، تېرىم نەۋەك
 بىرسىيە
 ئەتۋو نازانى چ دەۋاۋەك لە مالى بابان قەۋمىيە؟
 ھاتۋىيە سەر مەدىنەى كافرىكى جۈلندىيە
 كۈشتى دۈۋازدە ئەسحابەى دە نەبىيە
 دەلنى مەدىنەى ۋىران دەكەم بەيەكجارەكىيە
 پەسۋوللى خولالى ئەمنى نارد و بە قاسىدىيە
 حەزىرەتى فاتىمەى دەلنى: غەلىيە، ۋاى غەلىيە!

قاسیدی په سوولی خولای هاتوته ئیره به یه کجاره کییه

هه تا ده عوایه ک له مالی بابی من ده قه ومییه

نه توو چاوی خوت له سر نه من ده به سستییه

ده لئ: فاتیمه خانن! له خولای خوت ببی شهرمه!

نه وپو ئاوری چاوانم ساتی له گهرمه.

فاتیمه ده لئ: عه لییه ی قه یتانه! نه گهر پیته نه ماوه هونه ری ده میترانه

دولدولی بده به من ده گهل چه کانه

یان ده سستیتم توله ی نه و نه سحابانه

یان نه منیش ده چم به دهردی وانه.

حه زره تی عه لی ده لئ: دایکه پیره چاویازه!

چو دوعایه کم له خزمه ت خودای بو بخوازه

کئ بوو له دایکی پیرئ سرسپییه

چوو ده زنوژی هه لگرتییه

به رمالی خوی راخستییه

دوو په کاعه تی سونه ت کرد، دوو په کاعه تی نوژی دییه

له دایکی پیره ی دوعا کردن بوو

له مه لایکه تان وه رگرتن بوو

له ئیخی جبرایل بردن بوون

له په بی عاله من قبول کردن بوو

دایکه پیره ده لئ: په بی پادشایه کی موختاری

هم قادر و صاحب ئیختیاری

موتله قا بوخوت جه باری

هاته ئاسمانن هه ورئکی په شی تاری

کل و توتیای لن باری خوش خوشه

چاوی نه و شهنکه سواره ی پئ بوو گولی گه شه

له بهر فه رمانی جه باری

هاته بهر ئاسمانن هه ورئکی تاری

کل و توتیای لن ده باری

له بۆ چاوی شوپە سواری
 کئی بوو له دایکه پیره سه رسپییه
 به دهستی مومباره کی کلچپوکی مه رجانی گرتییه
 کیشای ده چاوی شیر عه لییه
 سویتندی لێ بخۆ بلی شتاقه بر ئە له م له چاوی وی نییه
 ئەوا چاوی هه لات، غه نیمی جولندییه
 کافران قه ده کا، به یه کجار یکییه
 نیمام بانگ دیتل: قه نه ره!
 دولدولم بۆ بیته ده ره
 لیتی بکه زینی موخته به ره
 سه فیری ماله مام که و ته به ره .
 که دولدولیان هیتا ده ره
 لییان کرد زینی موخته به ره
 نیمام بوخوی کیشای ته نگه به ره
 پیتی نا پکیف که و ته سه ره
 کئی بوو له شیرێ گولباوه
 چهندی ئە سحابه و ئە ولیا له ده وره ی پاوه ستاوه
 ئاوپێ وه خه لقی ده داوه
 عه زه تی فاتی مه ی وه ستاوه
 هه رتک چاوی پر له ئاوه
 دیته خوار وه کو سیلاوه
 ده لێ: مه دینه ی بابم نه ماوه
 کویرم ببین هه رتک چاوه
 شیرێ خو لای بۆ پاوه ستاوه
 له کنم له جولندی تر ساوه
 بۆیه کی نا پوا به ولاوه ؟

عه زه تی عه لی فه رموی: «ئەوپۆ بیانوی لێ ده گرم. ده شقه می که ردنم ئازا بکا.
 نه گه ر ئەوپۆ که ردنم ئازا نه کا، ئیدی نا کرێ هه تا قه بری». بانگی کرد:

فاتیمه ی چاویه نگیه!

ئو سه فهرم یه کجاریه

نامبینیه وه جاریکی دییه

عززه تی فاتیمه ده گری

ده لئ: شیر ی خولای یه کجار نادری!

مه دینه ی بابم، شولووغه بویه هۆک و بیانوانم پئ ده گری

چ بکهم ئه پۆ حالم وایه

مه دینه ی بابم ده شلووگی دایه

هه پۆ پۆ به شی به هه شتی خۆم سه رتا پاخوار دایه

عززه تی عه لی فهرمووی: فاتیمه ی ساحب خاتره!

له بزت له ئاوی حه یاتئ خۆشتره

به هه شتی توو چ لئ بکهم ئی خۆم له ئی توو پتره

فاتیمه ی چاویه نگیه!

قسیکت پئ بلیم به سه حیه

ئه وشه و نا شه وی دییه

عززه تی جو برائیلی هات به قاسیدییه

گو تی: هاتووم به په زایه په بییه

ئو سه فهرم یه کجاریه

ده مکوژن و چاره م نییه

ئو من و توو ده بیته دیدار ئاخره تییه

کویر بین چاری عه لییه

داخولای کن به ته مات بن، له پاش ئه من ده گه لئ پۆده نیشت به حه لالیه!

ئه جه لم هاتووه به دهستی جو لندییه

قوت پاله وانی وا زه بر به مست نییه.

عززه تی فاتیمه گو تی: به حه قی ئه و خولایه!

بویه بیانوانم لئ ده گری، چونکه مه دینه ی بابم ده مه حسره دایه؟

هه پۆ، پۆ گه ردنت خۆش و ئازا بن فیه بیلیلا بۆ خاتری حه زره تی په سوولایه!

کن بوو له و شیر ی گولباوه

دە ماخی ببوو تەواوہ
 ئاوپرى وە پشتى خۆى داوہ
 چەند ئەوليا پراوہ ستاوہ
 پاکی بۆى لە خوڵای پاراوہ
 لە بەر ئەو فاتیمەى گولباوہ
 چاوی دەتگوت ئەستێرەى و شەبەقى کشاوہ
 دولدول ئالیکى لى داوہ
 عەزەتى عەلى نەحرەتەى کیشاوہ
 لە رەبى عالەمى پاراوہ
 سەلەواتى لە پیتفەمبەرى داوہ
 لە دایکە پیرەى تەواوہ
 ئەوئ پۆڭئى ھات و گەپراوہ
 شیرگوتى: دەولەت زیاد و مالئاوا!
 دولدول تەیرىک بوو، لە ھەموو تەیران زیدەبیبە
 ئەوئ پۆڭئى چەن دەیکرد وە دایکە پیرەى پانەگەبیبە
 دایکە پیرە وای گوتیبە:
 «ئەگەر بۆ نوێژى نیوہ پۆیەى نەگەمەوہ مەدینەى موبارەک، نوێژى بەجەماعەتم
 دەچیبە».

پیرىژن گوتى: «عەلى تەنگەى دولدول توند کیشاوہ، لە حیرسا؛ دولدول ناتوانى
 بپروا؛ بەقسەى قەرزى دەگەل بکەم ھەتا بپێک خاودەبیتەوہ، تەنگەى دولدول چا دەکا،
 دولدول خۆش دەپوا زوو دەگەینەوہ مەدینەى».

ئیمام تەنگە و بەرەى ساز کردیبە
 دوور و نيزیک وە دایکە پیرەى پا دەتۆپیبە.
 پیرىژن بانگ دەکا:
 پێى مەکە و مەدینە پێى بۆ شەو و تۆ پۆڭان بەناوہ.
 ئەوئ پۆڭئى چوو دەمودەست گەپانەوہ بە داوہ
 بۆ ھەندەھەندى نیوہ پۆیە، لە رەسوولێ خولایان دەکرد سەلام و سەلاوہ

په سوولې خولای فەرمووی: عەلییە، وای عەلییە!
 لەکن ئەمن بخۆ پاروویک زاد و زەوادییە
 نەک لە شەپی ئەو کافەری هیلاک ببییە
 دەلێن: مامە، هەری مامە!
 وەسەر پەشتی زمانم ناچن هیچ بۆ تەماعە
 تا تۆلە ی ئەو دوازدە ئەسحابە نەستینم تەمامە
 په سوولې خولای فەرمووی: عەلی، کاکە! وەری کاکە
 لەکن ئەمن بخۆ پاروویک زاد و زەواد ی پاکە
 نەک لە شەپی ئەو کافەری ببی هیلاکە
 دەلێن: «مامە، سویند بەسەری توو بە سی و چوار جزوی کەلامە
 وەسەر پەشتی زمانم ناچن تەعامە
 هەتا تۆلە ی ئەو دوازدە ئەسحابان نەستینم بەعامە .
 عەزەرت ی عەلی سوار دەبی بە کۆلاندا چوو خوار
 جۆلندی کە چای بە حەزەرت ی عەلی دەکەوێ، خۆی پادە بزوی
 پەخت و رەشمە ی دروس کراون لە زۆری و لە زۆی
 قەسە دەکا چای عەزیم بەسەر یە کدا تیک بزوی
 حەزەرت ی عەلی بانگ دێلن: «جۆلندی، جۆلندییە پەرقۆزە!
 ئەتوو ئەو شاش و پەپەت لەسەری نەبن پیرۆزە
 ئەتوو مەدینەت بۆ لە مامی من کردوو ئەلۆزە?
 جۆلندی ئەو جۆلندیی پەپلۆه
 شال و شاش و پەپەت لەسەری نەبن تەواوە،
 ئەتوو بۆ مەدینەت لە مامی من تیک داوه?
 جۆلندی دەلێن: ئەمن پۆلەم، پۆلە ی شیر
 هیچ کەسم پێ ناویری

شىرەلى نەبىن، ئەۋىش گەردىنېم بۇ پادەدىرى
 ولايەتى مەدینەى بە من دەسپىرى.
 عەزەرتى عەلى دەلئى: بابى ھەسەنم، بابى ھوسىنم
 شامارى چەنگ بەخوینم
 نەرم ئەۋپۇ پوھىت لە بەدەنن دەستىنم
 بابى ھەسەنى ئەزم، بابى ھوسىنى ئەزم
 شامارى چەنگ بەبەزم،
 نەرم ئەۋپۇ پوھىت لە بەدەنن دەگەزم.
 جۆلندى دەلئى: ئەى عەلى فېرە جەنگە!
 توو لەو شارەت خۆش دى دەنگە
 بىنۆرە دولدولئى، پساۋنى بەرۆك و تەنگە
 كە ئىمامى عەلى بەدولدولئىدا تۆپىيە
 جۆلندى گورىژىكى دا لە تەۋقى سەرىيە
 ھەتا سىنەبەندى بەدولدولئەۋە بەعەرزى پەق و ئىشكىدا بىردىيە
 دولدول ھاتە دەرى لە خاك و لە خۆلئى،
 دەستى كرد بە خوپىنى و بە سىمكۆلئى
 عەزەرتى عەلى دەلئى: زولفەقار!
 بەو خولايەى كەرەمدار
 بەسەرى نەبى نازدار
 بىتەم لەو گۆلى مندار
 لەتى نەكەى ۋەك خەيار
 لە خۆم ناتەستەم چ جار
 دەتەمە سەر ۋەستاكار
 بىتكەن بە نال و بىزار
 بە چەكچان بىتكەن ھەزار
 لە بۇ دولدولئى نازدار
 دىنيا دەبىن ۋەرگەپئى يەكجار
 كە شىرىكى دا لە تەپلى سەرى جۆلندىيە

عه زره تی جو برائیلی په پی وه بهر نه دابا به په زای په بییه
 نه وئ جارئ دنیا وهرده گه را به په کجاریه
 جولندی ده لئ: نه ی عه لییه!
 نه و شیري توو میسر ییه
 نه و زه بره ی توو به من چ نییه
 ده لئ: به لات لئ که وئ، گولئ منداره
 نه توو خوت پاره شینه، بوخو و به نه سپت بووی به چواره .
 بو خو و به نه سپی که وته خواره
 کئ بوو له نه سحابه ی به سته زمانه
 سه ریان دهره یتا له کولانان
 سه له واتیان له پیغه مبه ری ددها، به عه زره تی عه لییان ده بژارد شوکرانه
 کئ بوو له نه سحابه ی نازه نینه
 له کووچه و محلانیان سر دهره یتا
 سه له واتیان ددها له موحه مه دی نه مینه
 هر دهو ده میدا نیمای عومبه ر گه بییه جن، له سه فه ری ده غل کرینه
 کئ بوو له نه سحابه ی جندییه
 سه له وات له پیغه مبه ری، خه زا پیروزه له عه زره تی عه لییه
 ده لئ: یا نیمای عومبه ر. گه نم له کوئی، قیمة تی به چه ندییه؟
 نیمای عومبه ر گوتی به وانه:
 به عه زره تی عه لی بیژیرین شوکرانه
 گه نم نه لحه ملای هه رزانه
 حه یفه له عه مباری کافرانه
 «بیست و چوار پوه به دراوان بدهن، پوهو بوئکو گه نم ده دهن، ده لئی شیلانه» .
 مزگینیان ده برد بو مال و خیزانه
 کئ بوو له نیمای عومبه ری گرده
 له و خه نده قه ی باسکی خوی کرد به پرده
 مه خلوق پییدا راده برده
 نیستری خالندی بنی وه لی زور بین مه فه ره

لەسەر دەستی نیمامی عومبەری هەڵدەپەپی ئەو بەر ئەو بەر
 دەلێ: ئێستری کاک خاڵندی بۆ خاتری وە ی هەر بە قیەت بێ بێتێ سەر هەتا
 زیندووی نەتبی بەرە .

پەسوولی خولای فەرمووی: عەلییە وە ی عەلییە!
 بەسیان بکوژە، بێ ئینسانی دەگەڵ ئەو فەقیرانە چاک نییە
 دەلێ: مامە گیانە!

بەو خولایە ی لەیەزانە
 «دەست هەڵناگرم لەو کافرانە
 هەتا خوێن نە یە، نە با سەرانە» .

نە کرا بشکێن قسە ی شیرێ جەبارێ
 هاتە ئاسمانێ هەورێکی تارێ
 پشینێ بارانی لێ دەبارێ

هەروا خوێن دەهات پای دەمالێ سەر و جەندەکی لاری
 نیمام دەنواپێتە پۆژێ

دەلێ: پەبی، نەدۆپێنم نوێژێ
 پوحم بە ئاوری جەهەننەمێ دەسوژێ

وا جۆلندییان کردووە فەنا
 ئەو لەشکرە ی کافرێک نەما،
 (پەحمان بەکر) بۆتە وەستا .

کەچی دۆمی حەزی لە کوپێ دۆمی دەکرد. پۆژیکسی داوەت بوو. هاتنە کن کوپەکی گوتیان: «مەقامان بۆ داوەتی دەکەین نینشاللا». کوپەکی گوتی: «لێم پאוەستن هەتا نیوە پۆیه؛ نیوە پۆیه جوابو دەدەمەو». پیاوێکان پۆین. کوپەکی لە دوو کچەکی نارد، گوتی: «مالە وەستا شالی داوەتیانە بچم یان نەچم؟» گوتی: «بەلێ. دەبین بچی داوەتی بکە». نیوە پۆیه هاتنەو کئی. گوتیان: «داوەتە کەمان بۆ دەکە یان ناکە؟» گوتی: «بەلێ؛ دێم». کوپەکی هەڵستا چوو مەیدانی، دەستی بە موقامان کرد. داوەتی گێڕا. تەماشای کرد دۆستەکی وی نەهاتبوو. دەگریا، گوتی: «شاگردا! ئەو داوەتە ی بگێڕە». وەدەرکەوت، چوو کن دۆستەکی خۆی، گوتی: «عومرە کەم، ئەو بەرگەردیان کردووی، بۆچی دەگری؟» گوتی: «وەللا کەسی نیلاقە ی نەکردووم؛ بەلا کراسم نییه بۆیه نایەم». گوتی: «ئەو دەچمە نیو داوەتی بانگت دەکەم پارچە هەیه بە جوانە، هەر کراسی کە یفت دیتنی بیکرە». گوتی: «ئەمن سێ کراسم بۆ کردووی». گوتی: «ناخر دایکیشم چوار کراسی بۆ کردووم، حەوت کراسم هەیه، هیچیان بەکەیفی من نین» گوتی:

دەچم بانگت دەکەم. چۆو، دەلی:

«پۆژیک لە پۆژان سەر لە سبەحە یانی

یارم پاوەستا لە پێش هە یوانی

به زولفی لولوی دهکا شهرانی
 هه نیه ی زه ریفه مانگی ئاسمانی
 به چاوی پهشی دهکا گریان
 کولمه ی فانتوسه وا له دیوان
 که پژی یاقووته، مه گهر هه یاسی دانا مه عنای بزانی
 لیوی ئیستیفه، له سه ر دووکان
 ددانی گه وهر، وا له کارخان
 پرسیم بۆ دهگری ئه ی عه مر و چاوم ئه ی کیژه جوان
 ده ئی؛ کراسم نییه بچه دیلان
 ده ئیم بینایی چاوم گه وهر و دویم!
 من بالدار نه بووم، به بالان بفهم
 محنده ک نه بووم، به خۆم بخۆم
 بچه میسر و شام کراسیک بکرم
 بچه میسر و شام
 نه گهر پیم بچن ههوت سالی ته مام
 ئاوی مه کاتان به من بین هه رام
 هه تا به سه د سالی هه ر بۆ خۆم غولام
 نه و کراسه به من ده بین ته مام
 له کاری خولای چلۆن ته عه جوب مام
 پۆژیک له پۆژان چوومه بازیری
 خواجه یه کم دی کیمخوای ده گیری
 نیو گه زم لی کپی به سی سه د زیری
 دوو سه تیشم دا نه کو وه ی گیری
 خولاکه ی وه ستاینه! کراسی چابن
 هه ر دوروومانی لالیک تیدابن
 نازدارم زیزه، پیی قایل نابن
 ده بین قایل بکه م، دنیا خرا بین
 نه گهر نه و زیز بوو کاسبیم نابن

كاسبىم نابىن دەبىم سەرگەردان
خەرىك و خەمناك كەوتمە خىلان
ويىلداش و خزم لىم دەكەن فىلان
هەي! مزگىنى بەرن كراس هاتەو
دەبلىن بە لە يلام بىن بىبباتەو
دەلى كراسم دەوئى ساف لە ماھووت بىن
دەورى دامىنى دووپ و ياقووت بىن
لە پاستى مەمكى دەنكى زەپووت بىن
كراسم دەوئى، ساف لە كىمخو بىن
كۆبەي قەنەوز، بەرى خارا بىن
لال و گەوھەر گولوپىزى بىن
كەتانی هيندى پەراويزى بىن
نىوى مەمكەنى نەخش و نىگار بىن
ويىنەي هيندوستان كارى ديار بىن
سەد وەستام دەوئى، لە پاىە عەزى
دووسەد شاگرد بىن بوخوى و دەزى
كراس بدروئى لە گولوكى پەزى
لە بەژنى يارم بوخوى بلەزى
سەد وەستام دەوئى لە بانى كۆپە
هەشتا لە مووسلى، شىست لە شنۆپە
كراس بدروون لە گوللى لىمۆپە
دەبلا تەنك بىن
ناسك و شلك بىن
بو چا وەلۆپە
سنى سەد وەستا بىن لىزە لە لاجانى
شىست بىن لە مووسلى چل لە تارانى
كراس بدروئى گولوكى پىچانى
دەبلا تەنك بىن

ناسک و شلک بین

بو نه شمیلانی

سین سه د وهستا بین له لای دریازئی،

شیتست بین له مووسلن، چله له شیرازئی

کراس بدروئی له گولئی پیوازئی

ده بلا ته نک بین

ناسک و شلک بین

بو بووکه نازئی

گهلی براده ران با گوی بدیرن نه و باسه

ته ماشی نه و کوپه ی، چه نده ئیخلاسه

له دنیای پوون بوو به خه واسه

له سوئی نه و کچه ی بوو که پ و کاسه

نازانم هیندییه، یانه بلباسه

بو خاتری خولای! نه من بناسه

یار ده بهر ناکا قهت نه و کراسه

ده لئ نه دی چ بکه م له پووی دنیایه؟

له وه ی زیاتر چم لئ پیک نایه

له بوم بانگ که نه سید و مه لایه

ده گه ل دایکی خوی بکه ن تکایه

بلا زه حه تی من نه چن به زایه

تکایان لئ کرد به مه موو دنیایه

وهره، کراس ته و او بوو بچو ده سستی شایه

نه و پو هه لپه ره، تا پوژا وایه

دلته خه مگین نه بین بکه سه فایه

سید و مه لاینه! چه ند به جگرم

نه نکو وا ده زانن، زور قه له نده رم

له نکو وایه، زور منه تبه رم

خولئی حه وت گوندان ده که م به سه رم

نه و کراسه بن و نایه ته بهرم
 له و خه لقه وایه من سه و داسه رم
 له نگو وایه بیکه س و بن براده رم
 حاشا و مادوللا واه له نده رم
 دیم هه لده په پم تا که یفیش بهرم
 نه گه ر وای زانی نه و نازه نینن
 هات و ده سستی گرت له هه لپه پینن
 خوی به عه زیددا دا تا پوژا وایه
 خه زیمیکه نالتوونی له که پوژدایه
 ده که پوی خوی کرد له بۆ جوانی
 هیند هه لپه پی له پووی زه مانی
 له که پوی که وتیوو به خوی نه زانی
 به خوی نه زانی بیوو جانفیدا
 ناخر له و کراسه ی واه کردبوو حاشا
 نه له عه مدولیلایه خه زیمیش نه ما
 هه تا ئیوارئ فه سلی پوژا وایه
 داوئه به ره لدا کرا، خه لقی که پراوه
 که چووه مالن شوشتنی چاوه
 بسکی خورمایی دوو به دوو کراوه
 نه گه ر ناویننه ی بۆ خوی هیناوه
 ته ماشا ده کا په نگه سوتواوه
 له که پوی خوی نوایی خه زیم نه ماوه
 چ بکه م، چ بکریتم، نه منی فه قیر
 مه گه ر خولاه نده ی عاله مین بکا ده زگیر
 لیم قبول نه کرد کراس له و فه قیر
 خولا وای لن کردم بووم خولا گیر
 کوپه که گوئی: «بلا بچم بزائم، کراسه که درواوه یان نه درواوه».

پوژیک له پوژان فه سلی نه و بوهار

به پریزه ی مالاندا ده چومه خوار
 یارم پاوه ستا زویر و زگار
 فرمیسکی چاوی قهت نه یگرت قه رار
 به سهر کولمانیدا ده هاته خوار.
 ده دلم به ربوو ناوړیکې بڼ ئیختیار
 پرسیم: بۆ ده گری حه بیبی نازدار؟
 له عه بیه تان دل ناگرئ قه رار.
 پرسیم: «بۆ ده گری، ئه ی عه مر، چاوم
 یارئ، نازدارئ، بسکیتک له خه نه ی، یه ک له ژه نگارئ».
 ده لئ: «خه زیم لئ که وت فه سلئ ئیوارئ
 مه گه ر ئیلچیان بنیمره بیتانئ».
 پرسیم: «بۆ گریای ئه ی مال به بابم
 ئه ی عه مر و چاوم یار نازهنینئ
 لیم بووی به په ریزاده ی چینئ
 ده لئ: خه زیمی که پۆم کاری میردینئ
 له که پۆم که وت له هه لپه رینئ
 مه گه ر بجم بۆ ولاتی مه دینئ»
 نه گه ر لاو زانی ئه و قه ره خه به ر
 خوئلئ حه وت دبیان لاو ده کا به سهر
 ده لئ: نه گه ر نه مر، بزیم، به مینم
 ده بئ ئینشاللا ئه و کاره ی پیک بینم
 یانه مالی خوّم پاک ده دۆرینم
 یان نه وه تا سه ری خوّم ده به تلینم
 یان ده چمه ئیسفه هان خه زیمیک دینم
 یان ده بئ لیم ببه ئی پئی گوزهرائئ
 یان عیّلی ته رک ده که م، هه موو که س بزائئ
 لیم حه رام ببئ گه رمین ده که ل کویتانئ
 قه ت چه کوچی نه کوتم له سهر سندانئ

له خۆم حه‌رام ده‌که‌م پێی گوزهرانی
یان بۆ خه‌زیمی ده‌چه‌مه ئیسپه‌هانی
به قاسیدی به هه‌موو که‌س بزانی
هه‌ر ئه‌وێ ده‌می گوت به ده‌لانی
له بۆم بگه‌ڕێن له هه‌موو مالان
هه‌ر له گه‌وره‌یان هه‌تا مندان
هه‌ر له مندانان تا ئیختیاران
تازیه‌ی پابگرن تا حه‌وت سالان
پاک سه‌رو ده‌بم مال بێ به‌تالان
ئه‌گه‌ر ته‌زکه‌ره‌ی پادشای ده‌خوینی
په‌نێسی به‌بان تا‌ع‌ج‌وب ده‌می
ئه‌و سال ئیس‌ا‌غا خه‌رجی نه‌ستی
توخمی پیر غه‌ییم لێم بکه سه‌لانی
پایزیک دادی، مه‌که‌ن هیچ پانی
هاته‌هات مه‌که‌ن له چۆمی گه‌رمانی
نا‌ذه‌ریا‌ی‌جان تا ولاتی ئێران
قافله ده به‌ند چوون هه‌موو پێ گیران
له شاری سه‌نه‌ی دووکان هه‌لگیران
خه‌زیم بزر بوو، دادیکی گیران
ئێران و تووران به‌غدا و ئیسپه‌هان
ته‌وریز و تاران جزیری بۆتان
سه‌رده‌شت و سه‌نه تا ولاتی سه‌قز
عالم له تازیه‌ی خه‌زیمی بوو کز
سه‌رده‌شت و سه‌نه به‌لای شنۆه
عالم پۆنیش‌تووه ده‌ست به‌ئه‌ژتووه
ورم و مه‌راغه تا‌کو قه‌نده‌هار
بازار و دووکان نه‌بی قه‌ت له شار
به‌به له سه‌ران قه‌ت نایه‌ته خوار

حوکماتی نه کا ئو پادشای سهردار
 نابی ئو دنیا بیی به رقه رار
 ته په دود بیپی له پی پاهوزار
 حوکماتی نه کا پادشای نامیدی
 داسنی و دنیا و سما و ئیزی
 ناچنه ته وافی قهبری شیخ نادی
 داسنی و دینا، ته مامی ولات
 قایل نیم هیچ کهس پمبازی بکات
 قایل نیم هیچ کهس بکا جلیتانی
 هر تازیه بار بن بۆ نه شمیلانی
 ده بی خولا ئو کاره بزانی
 یانه تیک ده دهم ولاتی ئیرانی
 ده بی ئینگلیس و عرووس بزانی
 ئویش تازیه ی پابگرن بۆ نه شمیلانی
 خه زیمی لی کهوت له گه پی دیلانی
 سه نگه و ده لو خیلای پالانی
 له ک و زه نگه نه، خزمی بوویانی
 ولایه تی شوان، لاس و پوژیانی
 له ویش به تازیه ی خه زیمیان زانی
 له ویش پوینیشن به دلگرنی
 ده لیم: «خه بریک هات له ولاتی ئیرانی
 ده بی گه رمینیش پاک پی بزانی
 خه زیم بزد بوو، هیچ کهس نه یزانی
 خه زیم بزد بوو، له گه پی لاوان
 نه و جار ئیساغای نارد بۆ ده راوان
 لاوی ده خمیدا ده سپه و کولوان
 خه زیم بزد بوو تازیه له لاوان
 گریان زودر بووه بۆ به له ک چاوان

خەلق خەمگىن بوو بىن سوۋچ و تاوان
پاك تازىيە بار بوو خەلقى ئىترانى
خەبەرئى بەرن پادشا بزانى
پوھمىكى بكا بۆ پى گوزەرانى
بىنئىرى زىپىنگەر بىن لە ئىسپەھانى
خەزىمىكى دروس بكا، بۆ نەشمىلانى
بلا سولتانى نەستەمبولئى بەھەمى نەزانى
دەنا دە مەخلوقى دەخەن قېرائى
شادى ھەلدەگىرى لە مەملەكەتى ئىترانى
زىيە بادىنان چ گەورە و پان بوو
قومىكى ئاۋىتى تىدا نەمايو
ماسىي بەستەزمان ھەموۋى خىنكاو
لە دەريام كرەوۋە وا پرسىيارى
دەگەل دەريام دوو قەسى گوفتارى
دەلئىم: «بۆ ئىشك بوۋى بەتەپى بەھارى؟»
دەلئى: «تازىيە بۆ خەزىمى يارى»
جوابىكى بەرم بۆ ئىرەوانى
قافەز بنووسم، دەگەل فەرمانى:
«خەزىمى ئالتون ئى كىژە جوانى
لە كەپۆى كەوتوۋە لە گەپى دىلانى»
دە چىاي سەفىنىم بگەپى خەبەر
ھەر گولئىك لە عەزى سەر بىنئىتەدەر
بەقولئىنگى فەرھاد پۆلاى بەجەھەر
لە پەگۈپشەى بۆ دەكىشمەدەر
لۆلۈ شەقاۋى لە دەم پووباران
خەبىبەتيان دەكەم، سەد ھەزار جاران
چەقالە و گىئوز وا بەكەوتەو
برىان، لىك وەرەن، بەھەلاتەو

شینیکیان گپرا، خوش نه بیته وه
 ته تریک له لای مووسلن هاته وه:
 «مزگینیم له تو، نهی هه ری لاوه!
 خه زیم بزد بوو نه وه بینراوه (بیندراوه!)
 خه زیم بزد بوو سونگهی زه مانی
 مزگینیم هینا بو نه ولاخانی». .
 خه بهریان دابوو به مه خلوقی نیرانی
 بلا چه په ر بهوا، مه خلوق بزانی
 تازییه هه لگیرا له نیتو موسلمانانی
 هه زار په حمهت بین له بابی (په حمانی)
 خه زیمی فیژ کرد به (ساحیبی نه لمانی)

کاکه میر و کاکه شیخ

کاکه میر و کاکه شیخ ناغای مهرگیان بوون. مهیتریان بۆ ولاغی خوځیان قهت نه ده گرت. ده بوو ژنی په عیه تان بڼ ته ویله ی بمالئ، نه سپان ناو بدا، کا و جوځیان بداتئ. نه گهر خه لاس ده بوو بچیتوه، ده یانگرت ده رگیان لڼ ده گرت ده یانگا و ده یاننارده وه. ژن و کچیان هیچ نه یه شت.

مهیده ر گوزران پیاوړیکې په شید بـوو خه لقی دیبه که ی پاکې وه خـپر کرده وه؛ پاکې قورعانی خوارد گوتیان: «ده بڼ قسه مان یه ک بڼ سبه یڼی ده بڼ بانگنځشتنیان بکه یڼ بۆ ماله مهیده ر گوزرانی، فه سلئ نه هاری».

کاکه شیخ و کاکه میر و دوازه ده برا بوون؛ بانگنځشتنیان کرد. هر برابیه کیان ده نټوانی دوو کرمانجاندا دانا. نانیان هیټا دایان نا؛ گوتیان: «بیسمیلا». ده سټیکیش گوتی: «یا نه لالا». هر که س له جیرانی خوځی گرت، سه ری هر دوازدان مه جلیسیان برین. خوځڼ به سه ر نانیدا پړا. پایان کښا ماله کاکه میر و کاکه شیخان. هه موو ژن و کچی وانیان فه ساد کرد، به توله ی خوځیان عیوه زیان کرده وه. هه یده ر گوزران هه موو مه خلوقه که ی هه لگرت. پاکې برده سه ر کوپه له ی خمی. پاکې ده خمی نا، پاکیشی ده قوپئ نان. پلویڼ بۆ نه سته مېوولئ بۆ شکایه تی سولتانی. یای نه سستی ده لئ به یای به غدانی:

«خوشکن دلم به غولووره، چه ندی به غولووره»

تہ ماشای ٹیختہ رخانہ کی کاکان بکہ، دہہر بؤر و بدہ وانم کہ وتوہ چل و ہوسار و توہ

لہ دیوہ خانی کاکان ہہ لگیراویہ ہہ ژدہ مووتہ کا و دوازدہ مافوہرہ
 نہ و پڑانہ خوشکی کاکان سہر بہ قوپ بان نہ گہر لہ سہر مائی کاکہ میان ہہ لگرت
 کہول و تاقم و سن قہلات و سہمبوہرہ
 نہ وئی پڑئی مل بہ کوئین بای، نہ گہر لہ داری جہنگہی لہ شکر لہ دوو کاکہ مہ دہوہ
 جہمبوہرہ بہ جہمبوہرہ

نیستا بن ساحیب بووم حدودی بن نیشانہ، بن سہلا بوون خانمی دہ پووسوہرہ
 چہندم گرت کاکہ مہ چؤ، مالہ ہہیدہری پیایکی غیانہ، لہ دؤستایہ تی بہ دوہرہ
 خہ لقی مہرگہ! نہ من چ بکہم، چ بکریتم
 بؤخوم دہ عوایہ بکہم تا بہ سولتانی پابگہ یتیم
 نہ من خوینی دوازدہ برای خوم لہ کئی بستیم؟
 یای بہ غدان دہ لئی یای نہستیہ:

«خوشکی نہ و ہہلا و ہہرایہ بؤ چبیہ؟
 جاری بچین، جہنازیان بیتینہوہ، لہ مالہ ہہیدہر گورانی تہ سلیمیان بکہین بہ گلیہ
 نہ و دہمی مہسلہحتی لئ دہکہین بزائین تہ گبیرمان چبیہ».

چہندی تۆکر و پیشخزمہ تہ راوہ ستاوہ
 نہوی پہعیہت بن لہ ولاتی مہرگیدا نہ ماوہ
 چوونہ مالہ ہہیدہر گورانی، جہنازیہی برایان ہہلدہ گرت و دہیانہ پناوہ
 بانگ لہ سہر بانگیان لئ داوہ
 دہ لئی: «ہیچ کہس وای لئ نہ قہوماوہ
 لہ دوازدہ برایان یہک نہ ماوہ».

پاک کفت و دفن کراوہ
 پاکی چو دہ خاکئی نراوہ
 مہخلوق بؤ مائی گہ پاوہ
 یای نہستی دہ لئی: «خوشکی یای بہ غدائی! خہ بہریم دہ بیست یہکم دہدہینا غلووٹک
 لہ دہرکی مالہ بابی مہیہ نازانم نہوہ غولوہ نہ شایبیہ و نہشینہ».
 کئی بوو لہ کارہ کہری گوار زپرینہ

له و لایه را ده چوو به گوشادی و به پیکه نینه
 له و لایا ده هاته وه به گریان و پووچرینه
 ده لئ: «خاتوونینه! وهن، هه موو ویکرا بگرینه
 نه و غولوو له ده رکى ماله بابمان بوو، شایى بوو، لییان بوو به شینه
 له دیوه خانى کاکانیان هه لگرتن ئاقتاوه و مه سینه
 له ئیخته خانى کاکى مه یان ده رهیتان جوانووله ی ده نه وزینه
 خاتوونیان پیل ده گرت و ده ریان ده هیتا
 سواری جوانووله یان ده کردن به قهره پۆشى ده شینه
 به مردن و تالانیش قایل نه بوون ژنیان به ئیخسیر بردینه
 جا، مه ته گبیری چلۆن بکهین، خه به ری بدهین به سولتانی نه مینه».
 یای به غدان ده لئ: «خوشکى! چه ندم گوت: کاکه مه چۆ، به ری مه رگى به میوانى
 مه چوو ماله ههیده ری ده گه ل ههیده ر گۆرانى
 فیلى وانم گه لیک زۆرتن له فیل و فره جى شهیتانى
 قهت بووه، له کنه خۆت، پیاوه تی بکهى، بده یه وه نانى
 قهت واش ده بین، بین پوحمى و بین ئیمانى
 سه ری دواژه برایان ببپی له سه ر سه ره ی ده نانى
 خولا بکا مه رگه بییان ببینم هه ره هایان به سه ری
 رسقى وانم بجیته سه ر پشتى ماکه ری
 سه د بارى په حمه تان بین له کوپی میترى ده گه ل میتره دسکه ری
 به تۆله ی ئاغای خۆی هه ژده ی دانه به ر خه نه جه ری
 هه ژده ی ده دیشى داویتنه به ری
 له زه برى ده ستان و له خوینى جگه ری
 نه واکه ی شل ده بوو له خه نه جه ری
 نه حله ت له بابى نه و وه ستایه بین له پاش کوپی میتره دسکه ری
 نه گه ر سى بزماران نه دا له گوئى خه نه جه ری
 نه گه ر خه نه جه ر بزمارى بین، له ده سکی نایه ته ده ری
 هه ی پۆ، براله پۆ!
 نه و جیتی کاکه میر و کاکه شیخ لییان ده کرد شه قین و شه په کۆ

نیستا، مہرگہیی گووخریاب دہیکہ نہ برنجاپ و پہمؤ
کس نییہ جووتہی دہ ناغایان
جووتہی ناسکہ سواران
مہلگری بیانباتہ وہ موقبرہی کن بابی خو». .
«پہحمان» خوش بی «ساحب» پہحمہت لہ تو

لهشکری

بابی لهشکری ده لئ:

«دلم پاناوه ستن له بهر نه وان خه مان، له بهر نه وان گله ییان. پوژم لئ هه لات له لای
کټوی نادئ، شه به قټکی ده دا بنی بټنارئ، ئی دیکه م وه زارگه لییان،
به لایه کمدا دئ کوله کوولی شوانان، به ئی دیکه مدا قه یتوولټکی ناسکه بټرییان
چوپه چوپه بازیم له بنا گوټیان خوش دئ له سر دهستی ده قوشچییان
هه لات هه لاتئ شکینئ مآلوټران، پقهی چوغه داری، ناسکهی ده تووله و تاژییان
ده بهر نازدارئمدا هه یه کراسټکی له وی ده قه نه وزییان
خرخالئ زټپ پاناوه ستن له به له کان، ده که ونه سر شلکهی پانییان
ده لټم شیرټکی بکرم به سه د قوروشی، بیده م له سینگ و مه مکی گراوټی خان سوله یمان
به گی قولئ به گان؛ چه ند ده که م چ مووی لئ نابټئ، له بهر دوپ و یاقوت و فهره نټییان
به و شیرهی زه حمت دره سینگ و مه مکی وی، ده لټم بجم شکایه تن بکه م له په بی
عاله مییان

نټیستا نو پوټیوه، نه من به جئ ماوم بۆ غه رییبییان
سوټسن و هه لآله م لئ په روه رده بوون له کوسره تی شاله به گییان
کټلی سهرینټم هه لټن لټی هه لگرن پسته و قه لیده ی ده تاژییان

حه فیک و سئ سده موغبین له بۆ خان سوله یمانی قولی به گان. ئەگەر بێن حال دەبوو
به پیاڵە ی ژەهرە ماری له کۆلانی ده پۆمییان

هیچ کەس له و پۆ به ده ر به پۆمییان نه کا متمان

به توکەری خویان غەیانن خولا ده زانی

بۆچیان ده خویننه وه که پۆژی قۆشەن دیتە مهیدانی؟

سوله یمان به گی قولی به گان که زبێی ده به ر ده کرد، قتلای له خوی ده دا،

دهستی ده دا زەرگی، به ژەهرە ماری خزمەتی ده کرد به دیوانی

پۆمی! یا خولا چاوو کوێر بێ، له جیاتی قاوه ی ژەهریان دانی

پۆمی زۆر بلّحن، مه رد چاکان ده به رن له مهیدانی

ده بێن سولتان به و کاره ی نه زانی».

له شکری ده لێ: «ئەگەر نه مرە، بزیم، به مینم

خوینی خان سوله یمان به گی خۆم نه من ده ستینم

به ئیزنی خولای ئینشاللا، سده ئینشاللا له سهره».

پۆله! سوله یمان به گ ئەتو دیوته، ئەگەر له شکر و قۆشەنت ده کرد ئەو به ر ئەو به ر

شاش و په پی تیتلاوسی ده نا له سهره

سولتانی نهسته مبولی ده یفه رموو هیچ کەس نهیته ئو توکەرە

پۆله! له جیاتی قاوه ی له فینجانی ژەهریت کرد نه زهره

پۆله! ئەوا خانم و خاتوون ده گرین ئەو به ر ئەو به ر

پۆله، هیندیکی مل به کویتنه، هیندیکی شاک به سهره،

پۆله! دلم نایه هیچ کویت لێ بکه م به گۆرپخانه و به موغبهره

پۆله! ههتا به سولتانی نهسته مبولی نه ده م ئەو خه به ر

پۆله! جه رگ و دلم سووتا، لیم خرا بووه هه موو جگهره

پۆله! بلّحه پۆمی زۆر بێن خیره تن، له به ختی من هه ژاری

نه به پیا ده ی ده گه من نه به سواری

حه یف و سئ سده مهغبین له بۆ خان سوله یمان به گی قولی به گان بپهوشیان ده کرد

به پیاڵە ی ژەهری وهک ژەهری ماری

پۆله! به گوله ی عرووس و ئینگلیسی برینداری

پۆله! بچم نه ره سوو و لوقمانی بێنم به یه کجاری

برينانت دهرمان بکهن پژگارت بکهن له زه مانى

سوارى نه سپى خۆت بيبه وه، ده لئين: ته ماشاى بکهن له عاره ب سوارى

پۆله! شه پى دهوله تيبه نه وا هاتوته سهرت پوښتهى خوندكارى

ده بن بچيه ديوانى خزمهت سولتاني، موچه و موچى خۆت وهرگرى به يه كجارى

سوار بى نينشاللا بيبه سهركرده، نالاي سولتاني وهرگرى، كه وړه قوشه نى بى

به نيختيارى

پۆله! نه توو بو سهر هه لئاينه نى له بو له شكرى، خوښت له دهم و سميان ده بارى؟

پۆله! دلښ پاناوه ستى له بهر نه وان خه مان له بهر نه وان گله بيبان

پۆله! پيم نه بوو پابرم له بو كوښتاني هه له دنبيان

پۆله! ليږه پوښشم، يا بچمه مه مله كه تى هينديان

پۆله! پيم نه بوو پابرم له بهر سه ياح و قاسيدى هه موو دهوله تان، دوامين له بهر سه ريار

و تفهنگچيان

دلښ به خه مه، كه ليك به خه ياله

ناورم ده به ده نى به ريووه، غورزه مه، لى هه لگرتووم، كه ماله.

نه وا ميوانى دهوله تيم هاتوون له شكرى ده لى: «داخولا! خان سوله يمان به گى قولى

به گيان له ماله؟

له بوټ به قوپه نى بيزايه هه لبلېم، ده هاته ده رى، غورزه مه به غورزه م مال به ماله

له بوټ به كه له بابى سپى هه لبلېم له ده ربه ندى بازيان چغه ي خوښم لى نه كا به

كوپاله

له بوټ به سى كوږه هه لبلېم له سهر شهت و به حرام لى نه كا به گاله گاله

پۆله! ده گال تۆمه بوچ وا بن فيكرى؟

چاوان هه لئاينه نى له بابى خۆت بفكرى

بوچ هه لئاستى چله وى نه وا ميوانانه بگرى؟

ده ترسم باى شه مال بن، جيتى خان و مير و سولتان له من بگرى

خان سوله يمان به گى قولى به گان بن بو خۆى به سواره ي، به سپا و له شكرى

له شينكن مائويان پسته ي خور پاكښى بكه وښته دووى بلن: ها بيجرى نه گرى

حه يفيك و سى سه د موغابن بو خان سوله يمان به گى قولى به گان به پيالتيكى زه مرى

و زه مرمارى له كوڙانى پوښيان خه جلى

جەیفیک و سەد موغابن بۆ نەپچکی وەک خان سولەیمان بەگی قولی بەگان ئەگەر
بێن حال دەبوو بە پیالێکی زەهرەماری لە کۆلانی دە پۆمییان».

قەر و گولزەر

وهختىكى شا عەباس لە ئىسەفە ھاتىرا ھات بۆ دىمدى، ھاتە سىندووسى! مېۋانى فەرەجوللا خانى، ئاغاي سىندووسى بوو. فەرەجوللاخان زۆر حورمەتى گرت. شاعەباس لە وسەرئى كە گەپاۋە، فەرەجوللاخاننى دەگەل خۆى بىردە ئىسەفە ھاتى. فەرەجوللاخان دوازە كوپى بوو. كوپى لە ھەموۋان گەۋرەترى قەر بوو. قەرى كىردە ھاكىمى سىندووسى. خەبەر يان بۆ قەرى ھىئا گوتيان: « ھەمدى پاشاغان كچىكى ھەيە نىۋى خاتوون گولەزەرە؛ قەت جوانى ۋا نىيە». قەر قاسىدىكى نارد بۆ كن خاتوون گولەزەرە. قاسىد چوۋ سوۋرەتى خاتوون گولەزەرى بۆ ھىئا. بەقەرى نىشان دا. قەر لە سوۋيانى شىت و شەيدا بوو. قەر ناردىيە كن بابى گوتى: « بۆم ەرزى شاي بكا بە تۆكەرى خۆى قەبوۋم بكا؛ ئاشق بە كچى ھەمدى پاشاغان بووم؛ جا كەيفى خۆيەتى». ھەلى گرت لىۋى نووسى: «ئەۋ عىلى گەرمىنىيە؛ پىۋى ئاكەۋى ئەمن بىنئىرە كنى كچىكم بداتى. بۆ خۆى بىنئىرە خوازىپنى بكا». قەر قاقەزىكى بۆ ھەمدى پاشاغانى نووسى:

«ھەزى دەكم بە ۋلاتى سىندووسىش پابگا، خاتوونىكى ھەيە بە منى كەرەم بكا». ھەمدى پاشاغان بۆى نووسىيەۋە: «چلۇن پىك دەكەۋىن؟ ئەۋ خەلقى كوۋىستانى ئەمن خەلقى گەرمىنى. كچى من لە كوۋىستانى بەپىئ ناچى و ئەۋىش نايەتە گەرمىنى». قەر گوتى: «ھەلدەستم بۆ خۆم دەچم ئەگەر كەيفم گرتى، دىمەۋە لەشكرى دەبەم بەزۆر لىۋى دەستىنم. ئەگەر كەيفم نىگرت دىمەۋە مالا خۆم». جا ھەلىستا بەرگىكى

تۆکه رانهی ده بهر کرد، پۆیی بۆ نیو عیلی همه دی پاشاغان. خاتون گوله زهر به سه ر ماله
 پاده گه یشت. گوتیان: «بابم له چی ده گه پئی». گوتی: «له شوانییکی، له بهر خه وانییکی
 ده گه پیم». چون به خاتون گوله زهریان گوت: «کوپیکی جوان له شوانییی ده گه پئی
 نه توش چ شوانت نییه». ئه گه ر خاتون گوله زهر ته ماشای کرد کوپه جحیله یه کی نۆد
 جوان بو. گوتی: «کوپه! شوانیت پئی ده کری؟» گوتی: «به لئ قوریان؛ باب و باپیرم
 هر شوان بو». گوتی: «نیتوت چییه؟» گوتی: «دایک و بابم نه بووه هر به هه تیوی
 گه وره بووم، پێیان گوتووم قهر». گوتی: «له کوئی هاتووی؟» گوتی: «قوریان هیند
 گه راوم نیسه هانیشم دیوه». گوتی: «به رخانم لئ نادزی؟» گوتی: «قوریان دزی به من
 ناکری. که په نک و گوجانیان داتی». ته سلیم شوانانیان کرد. پۆژیکی له مه پی هاته وه.
 خاتون گوله زهر بۆخوی له بن پانکیی دانا.

سه ریه خۆ پئی گوت: «شازاده قهر! نانی بخۆ». قهر نانی خوارد و هه لستا بهرخی
 وه رگێپا جووه دهشتن. به به ند به ئاوال شوانانی گوت:

«بابم حاکم بوو له نیسه هانی، بۆ خۆم میریه تیم ده کرده وه ده گه ل به گله ره

چه ندم له دیوانی پۆده نیشتن میرزای زیده نووس و سینه ده فته ره

چه ندم له بهر دهستی پاده وه ستان کوپه کوپه ی به کێرد و خه نجه ره

چه ندم له دیوانی هه بوو پیای قابیلی مواجب به سه ره

پۆژی سهد ته ورزین به دهستی پاشای سجده ی به خیریان دینامه به ره

ده ربه ند به مالی دنیا یه نه بووم؛ عه زیزم! ده منارده وه ده ربه ده ره

ده چوونه مواجب وه رگرتن، هه موو تۆکه ر سه ربه سه ره

حوکمایی سندووسی هه موو به چه نگ نه من بوو سه رانه سه ره

ناوه للا که س نه بوو ده نگن بکا له بهر پادشای قه جه ره

ویستا به سه ری پووت و پئی پیخاوس بهرخی همه دی پاشاغان له خپرخه ی بالئین

ده چه لیتن نه و به ره

چاره م نییه، ویستا ده بین هه تا ئیواره ی گوجانی بچه قینم، له پیش بهر خۆلان رابوه ستم

ده سته ونه زه ره

که په نکي شوانانم ده ستویدا یه، کلای جوار گۆشم له سه ره

هیشتا نه ودم له ده وری حوکمایی بابم پئی خوشتره، ئه گه ر هه موو ئیواره و سبچه ینان

خاتون گوله زهر به له فزیکی شیرین ده لئ: ماندوو نه بی، شازاده قهر!

بابم حاکم بوو له نیسفه هانئ بۆ خۆم میریه تیم ده کرد له سندووسی

چەندم له دیوانئ شل ده بوو میرزای قابیل و ئیشک ناغاسی

پۆژئ ههزاره زچیم ده هاته پای دیوانئ، دادی هیندیکیانم ده گوت، عهززی هیندیکیانم

نه ده پرسی

وئستا بهرخی حه مه دی پاشاغان له خه خره ی بالئین ده چه لئیم له بهر پووی تو به پیتی

پتخاوسی

به زگکی تیر و به دووان برسی

وئستا نه خوشیه م گه لیک له دهووی حوکماتی بابم پت خوشتره، نه گه ره موو

نیواره و سبچه یان خاتوون گوله زه ری باریکه له به له فریکی شیرین له قهزی بئ کس و

باب ده پرسی

بابم حاکم بوو له نیسفه هانئ نه منیشیان ته له ب ده کرد حوکم ده هاته وه سه ره

ته داره کم ده گرت، بارگه وبنه، چه ندیم په نگین ده کردنه وه توکهره

ئالام هه لده کرد، شه پیووریان ده کیشا نه ویه ره نه ویه ره

هه موو توکهران چفه یان دروس ده کرد په پریان ده دا له سه ره

هیندیکیان بهرگیان عه جه م بوو، هیندیکیان کورده واریان ده کرده وه به ره

نه گه ره ته داره کم بۆ ده گرتن، له سانم ده دان، لئیم ده کرده وه نه زه ره

چ بکه م، وئستا غه ربیی شارانم، له وانی ده ره به ده ره

که پکی کوردم ده بهردایه کولوی چوارگوشه م له سه ره

ده وه ره عه زیزم ئیستا گۆچانی کوردم به مسته وه یه، به که لاشی دۆمان ده که م نه ویه ره

نه ویه ره

نه گه ره سوار ده بووم، ئالایان له دوو پاده کیشام، لووزه وی سوارانم ده که وته وه سه ره

هیندیك ده یانگوت: نه وه کوپی پادشای ئیرانییه؛

هیندیکیانیش ده یانگوت: نه وه شازاده قه جه ره

نه گه ره سوار ده بووم له سندووسی بۆ نیسفه هانئ بچه وه خزمهت پادشای بکه مه وه

نه زه ره

نه گه ره داخیل به نیسفه هانئ ده بووم، دوو مه نزلم مابوو فه ره جوللاخانی بابی خۆم

ده ینارده وه خه به ره

پۆست و پا که تی بابم بۆ ده هات، ده یگوت: له سه ری بابت که وئ، زێر و نه شه رفی

بیه شیته وه نه ویه نه ویه ره

نه گهر داخیل به ئیسفه هانی ده بووم، توپ و توپخانه و سه ریا به پیرمه وه ده هاتن
ده یانکرده وه نه ویه، نه ویه ره

هیندیک ده یانگوت: نه وه کوپی پادشای سن تۆقه. هیندیکیش ده یانگوت: نه وه کوپی
فه ره جوللاخانی قه جهره

ئیتسا چ بکه م به رخۆلهی حه مه دی پاشاغان ده چه لیتم نه ویه نه ویه ره
ویتسا ده ستم به گۆچانی کوردی شل بوو، پیم له که لاشی دۆمان هاتۆته ده ره،
ئیتسا به سه ری پووت و به پپی پیاخوس به رخی حه مه دی پاشاغان ده که م نه ویه
نه ویه ره

چه ندیم، به ره لدا کردوون، ناز و تۆکه ر و نیازم و نه سکه ره
چه ند بئ خودانن میرزا و پیاوی ده موخته به ره
کوانین نه و پیاوانه ی راده وه ستان ده سته ونه زهره ؟
ویتسا به رخی حه مه دی پاشاغان له خپخپه ی بالینن ده چه لیتم نه ویه، نه ویه ره
نه و خۆشییه م پئ که لیک له وان خۆشتر راده برئ، نه گهر هه موو ئیواره و سبچه یانان
خاتوون گوڵه زهر به له فزی شیرین ده لئ:
ماندوو نه بی شازاده قهره

نه گهر له سندووسی وه دهر که وتم بۆ ئیسفه هانی، ده هاتنه پیتشم، وه کیل و وه زیر و
موختاری ده دیوانن

ته گبیریان بۆ ده کردم ده یانگوت: له شای بستینه ئینشاللا پپی گۆزه رانن
پیاویکی زۆر نه جیب و ئاقل، هه تا دییه وه له سه ر مه مله که تی سندووسی دانن نه گهر
نه و قسانه م ده بیست ته واه

به ئاقلی خۆم پیاویکی زۆر ساحب که مالم له سه ر مه مله که تی سندووسی داده ناوه
ویتسا زۆر خرابم ده که ل خاتوون گوڵه زهرئ لئ قه وماه
نه و خۆشییه م هیتسا له و خۆشیانه پئ خۆشتره نه گهر هه موو سبچه یانان خاتوون
گوڵه زهر ده لئ: قهری غه ریب، نه و به رخانه بیته وه واه
له خۆم غه ریب و خانه وێرانن

سه د عه رچیم بوو سبچه یینن هه لده ستام، ده هاتمه وه دیوانن
حدوودی گهر میتیم بوون له ئیخته خانن

دهمگوت زینیان له پشتی کهن تاجی و تولانم بێننه ده رکی دیوانی
 دهمگوت تۆکه ران بانگ کهن، سواران بدنه له سان
 ئەمن ویستا ئەو خوشییەم پێن خۆشتره لهو خوشییانە ئەگەر خاتوون گولەزەر دەلێ
 ماندوو نه بی هه موو ئیواره و سبچه یانان
 خولایه ئەو پیاوه چاکه که تۆ لێ بی پازی
 ئەگەر پۆژ ده بۆوه له لایه کم ده بوو تۆپ و تۆپخانه و له ئی ده کهم دهنگی مووزیک و
 سه ربازی

له لای دیکه م دل بریندار بووه، خاتوون گولەزەر گرتوویه تی به گازی
 ئەگەر خودا نه خواسته بچمه وه حوکماتی سندووسی دیسان له دلّم، ده بیته وه به شین
 و تازی
 ده ترسیم ئەمن ئیتره به جێ بێلّم ناموسلّمانیک بێن خاتوون گولەزەر ئی له حه مه دی
 پاشاغانی بخوازی

پۆژم لێ هه لات گه یشته محالی چێشه نگاوئ
 زه ینی خۆم ده دا تاو لێ حه مه دی پاشاغان یه کی به ژن باریکی کێل گه ردن له بهر
 خۆی دابوو چارشییوکی دارای ده پێی خۆی کردبوو جووته که وشییکی سه غری دهستی
 ده دا دهستیگ ئافتاوه و مه سینهی ئه رزه پۆمی سه بر سه بر. نه رم نه رم ده هاته وه بۆ پازی
 سه راوئ.

ئه وای له قهری بێن دایک و باب ده کا سه لام و سه لاوئ
 قهر ده لێ: «عه لیک نه سلّام و په حه مه توو لاهی خاتوونئ کێل گه ردنئ به له ک چاوئ!
 تاوی له رز و تۆیه تن گرتوومی، وه ره به دهستی موباره کت بمه ده یه چۆر پیک ئاوئ».
 خاتوون که خۆی نه گرت به عینوان و ته که ببور دهستی دا جامی ده چۆوه سه رچاوه ی
 کانی بازنه و کرمه ک و گواره و ئەنگوستیلە ی له دهستی خۆی ده رهیتا، له جامی ئاو یی
 ده نا دیتن له پیش قهری بێن دایک و بابی داده گری

قهر له به ری پێیانی هه تا توقی سه ری ده وئ خاتوونئ ده فکری

هه رچه ند ده کا و ده کړینئ چ عه بیانی لێ ناگری

ده لێ: «قهر بابت ماقووله یا به با پیرم لێ گه و ره تری؟

ئەمن ده ترسیم شکایه تی خولات لێ بکه م، ده ترسیم لیم بێ به کوفری

ئەگەر هینده ساحیب حیلە ی، بۆ که په نکى شوانانه وه ستۆی خۆت ده گری؟

ئەگەر خۆت بە پیاو دەزانی بۆ نانئیری لە دووی سەرباز و لەشکری؟
ئەگەر هێندە بە عیلمی بۆ دەس لە حوکماتی سندووسی هەڵدەگری؟
وا ناکە جاریکی یەکت پێ هەلخەلتێ وەئەستۆی خۆت بگری
دەستم شل بوو بۆچی جامی ناویم لێ وەرناگری؟»

قەر دەلت: «خاتوون! خۆلاوەندی عالاوە میان دەستت دە عەمری گری
لە ئەمامەکانی بەهەشتی ئەتۆم پێ چاتری
ئەوی ئەتوو فەرمووت بە قەری غوریەتی پێ دەگری
تاوی لەرز و تۆبەتێ گرتوومی، ددانم ددانی ناگری
کەس پێی ناکەوێ عەیب و عاران لە توو بگری
ئەگەر بلیم بابم ماقوولترە بۆم دەبیته کوفری
ئەگەر بلیم باپیرم گەرەیه خۆلا لێم هەلناگری
خاتوونێ حەمەدی پاشاغان ئەمن میوانم دەپێ قەدرم بگری
ئەتوو خانەخوێی دەپێ دە غەریبان بفقری؛

ئەتوو ئەجیب زادهی کەس نابێ مەقسوود لە دەرکی توو بمری
نابێ خەیاڵیکی بکەیهو لە تیپ و قۆشەن و لەشکری
نالی ئەگەر پیاو دڵ هیلای کە ناکا نایە کەپەنکی شوانان وەخۆی گری
پیاو چلۆن چۆل پەرەستێن دەکا، دەست لە مەنسەبی هەڵدەگری
کاریکی وا بکە، ئەگەر خۆلاوەندی عالاوە لێت هەلگری
وەرە چۆپیکم ناوی بە دەرە بکە، هەرەل سندووقی سەری خۆت، دومینت ئی براکانت،
دەشقه مێ جامی دەستی توو لێم ببێ بە شیفا قەری بێ دایک و باب لە ولاتی غوریەت
بەپێ کەس نەمری».

خاتوون گۆلەزەر ئەگەر بۆ قەری دێنا ئاوه
دووبارە لە قەری غەریبی دەکرد سەلاوه
دەیگوت: «چونکە پێتلاوی غەریبییت وەکن ئەمن هێناوه
هانی بەدەستی خۆم بتدەم ئاوه
نازانم کوپی کێی وات لێ قەوماوه
وەرە بۆ خاتری خۆلا نێوی خۆت بە من بلی تەواوه
لەبەر ئەناسین ئەمن هیچ ئەلفەتم بە توو نەداوه».

قەر ده‌لئ: «خاتوونئ! عەمروچاوم! بابم پاهەری ئیسفەهانئیه له پیش پادشای پاهه‌ستاوه

بوخۆم حاکی سندوقسی بووم ویلایه‌تم له خۆم تیک داوه
چەندم کۆشک و تالاری عەزیز و شیرین لئ به‌جئ ماوه
چەندم حدودی بئ نیشانه له ئیخته‌خانام هەمووی مه‌حتەلن، کەس نییه پێیان
بکاته‌وه په‌شه‌پاوه

ئیسفا تۆکه‌ر و تابیعەیی من هەموو تازیە‌دارن؛ ده‌لئین قەری کۆپی فەرەجوللا خانی
نه‌ماوه

خاتوون ئاوری تۆم تئ به‌ریبوه هەموو جگەرم سووتاوه

خاتوون ئەمن بۆیه‌کی مردووم وێستا به‌منه‌تم ده‌دیئی چۆپێک ئاوه»

شکایه‌تیان له‌ هەمەدی پاشاغان کرد، گوتیان: «خاتوون گولە‌زەر ئاشقی قەری بووه».
هەمەدی پاشاغان، پیتی زانی که قەر ئاشقی خاتوون گولە‌زەرئ بووه‌ گوئی: «هەسلە‌حه‌ته
خیلی ئاوا بکەم بۆ گەرمیئێ، کەس نه‌زانی»

جا هیئای ته‌داره‌کی گرت خیلئ به‌ریته‌وه ئەودیی. سبجەینی زوو خیلئ برده‌وه بۆ
گەرمیئێ. قەر چوو هە ئاوی دەستی به‌ گریانئ کرد.

هەمەدی پاشاغان زانی. له‌دووی نارد گوئی: «پۆله! وه‌ره ئەمن ده‌ست له‌ توو
هەلناگرم، هەرچه‌ند دراوت ده‌وی ده‌تده‌مئ؛ مه‌به تۆکه‌ری کەس، هەتا سالیکی دی خیل
دیته‌وه، دیسان وه‌ره‌وه کنه خۆم بیه شه‌ریکی مالی من».
قەر ده‌لئ:

له‌ خۆم بئ کەس و سه‌لایه!

جا من ئاوریکم گرتوه‌ هیچ چارم نایه. له‌ توو چلۆن بستێئمه‌وه مالی دنیا به‌ نه‌گەر
نیزنم ده‌ی ئەمن دیمه‌وه گەرمیئێ گەرمه‌سێر ده‌کیشمه‌وه جه‌فایه».

هەمەدی پاشاغان ده‌لئ: «پۆله! ئەوه نابێ ناکی

ئه‌توو خەلقێ کویتانێئ بۆ گەرمیئێت به‌رم لیم قبول ناکی

چه‌ندت زێر و زه‌مه‌به‌ر ده‌ده‌مئ، به‌ دل و به‌ جان بگه‌په‌وه به‌دواوه

خۆ من ده‌ربه‌ند نیم ده‌گه‌ل خۆم ده‌بردی ئەما مۆر و قاقه‌زم به‌ ده‌وله‌تان داوه».

ئه‌وی پۆژێیان چادر گویته‌وه بۆ موباره‌کی له‌ جییه‌کی دیکه‌یان هەلداوه.

قەر ده‌گه‌یه خاتوون گولە‌زەرئ ده‌یگوت: «خاتوونئ گیانه!

تیریکت لی دام زور بین دهرمانه

هیچ خه برت زانیوه بابی من له نیسفه هانی سته وک بابی توی له بهر دهستانه

دهستم له پادشایه تی هه لگرتوو هاتووم له بهر توو بووم به شوانه

ویستا و بابت ده لی لیره مه مینه نه من ده پوم نه توو به جی بمینه لیره کانه

نه گهر نه من له بهر خاتری توو نه بین ده نیتم له سندووسی بیته وه سه رباز و توپخانه

به خولای نه من نابووی به هه زار سالم چوو له نیو عیلانه

یانه پاکی به قه ده ده م، یانه تالان ده که م حه مه دی پاشاغانه

نایه لم نه توو به رنه وه گهرمین نه من بیم بین خودانه»

خاتوون ده لی: «قر مالویران! نه گهر خوت بین خودان کرد نه منیششت! کردوه بین

سه لایه

نه بوو ده پوزان ده پیش نه و قسه دا خوت ناشکرا بگردایه، ویستا چ بکهین چم له دهس

نایه»

قر ده لی: «ناخر نه منیش بووم بین سه لایه

ویستا چ بکهین چم له دهس نایه

پئی ولاتی سندووسیم لی به ستر ده گه ل نی به غدایه».

خاتوون گوله زهر ده پوا له بو کویتسانی ده عه زیم، قهری بین دایک و باب به جی ده مین

له بو خه موخه فته تی ده وئی دنیایه

قر ده لی: نایه چهندی گازی گوله زهری باریکه له ده که م نایه

خوی له من کرده که ویکی گهردن رهش، خوی هه لده کیشا کیلی ده کویتسانی قهری

بین دایک و باب به جی ما له بو خه م و خه فته تی ده وئی دنیایه

هه رچه ند کل له چاوی نه وی کافریابه ی دی، له چاوی قهت که سی نایه»

قر ده لی: «خاتوون گوله زهر گیانه!

نه توو ده چپیوه گهرمینی گهرمه سیتر، نه من به جی ده مینم لیره کانه

نه من خه مگینم نه تووش نات بیته وه گوزه رانه

خاتوون گوله زهر! وه ره . سویندیکت بو بخوم به حه دیس و یه کیکت بو بخوم به

که لامووللایه

نه وه ده پزیوه گهرمینی گهرمه سیتر، نه من بو کن هیچ به نی ناده میان له پووم هه ل نایه

خاتوون عه زیم! ده زانم ده گه ل به غدایه م لی ده قه ومی شه پ و ده عوایه

خاتون بۆ خاتری خولاً و پیغہ مہران پیم مہ کہ دہ عوایہ
دہ زانم گچہ لم لی دہ قہ و من دہ گہ ل شاری بہ غدایہ»
خاتون دہ لئ: «قہرہ نہ توو نہ گہر ہاتیہ نہ و ولاتہی خۆت کردہ غہربییکی
قہ لہ ندہرہ

عہ زیم و یستا لہ بہر نہ من لہ مال و حالی خۆت ببوی دہر بہ دہرہ
جا نہ گہر نہ من برؤم، نہ توو کہ س نییہ لئی بکی نہ زہرہ
نہ منیش سویندت بۆ دہ خۆم بہ زاتی خولای و بہ کہ لامووللای نہ کبہرہ
«نہ من حہ لالی دنیاہ لہ خۆم حہ رام دہ کہم، مہ تاوہ کو قہر لہ گہرمینن گہرمہ سییم
دینیتتہوہ دہرہ»

قہر دہ لئ: «نایہ! نہ مپؤ دوو پؤژہ دہنگی خاتون گولہ زہریم لہ بنی گوئیان نایہ!
خۆی لی کردووم بہ کہ ویککی گہردن پەش، خۆی مہ لکیشا کیلی کویتستان
قہری بن دایک و بابی بہ جن میتشت لہ بۆ کویرہ وہری و خہفتی دہوی دنیاہ مہرچہند
کل لہ چاوی نہ و کافریابہی دئ، قہت لہ چاوی کہ س نایہ»
نہ گہر پاز و گلہ بییان لیک دہ بوو تہ واوہ،

خاتون بۆ گہرمینن گہرمہ سییر دہ پؤیی، قہر لہ ولاتی کویتستان بہ جن ماوہ
حہ مہدی پاشاغان دہ لئ: «دہنا پؤلہ قہرہ! دہ ولت زیاد و مالئاوا»
قہر دہ لئ: «لہ خۆم خانہ خہراپ و مالویرانی!

نہ من چلۆن بہ بن کہسی لہ دوور ولاتی بکہم گوزہ رانی؟»
خیلی حہ مہدی پاشاغان باری دہ کرد تہرکی دہ کرد نہ و مہکانہ
قہر وہ دووی خیلاتی دہ کہوت بن سہر و بن زمانہ

نہ گہر حہ مہدی پاشاغان داخیل بہ گہرمینن دہ بوو، بہ کری شیخانہ دہ پؤوہ میوانہ
سن پؤژانی قہرار دہ گرت، بۆ تیجارہ تہ دہ چوو پووی دہ کردہ شارانہ
قہر نہ و لہ بیابانان، تہ ماشا پئیانی دہ کرد، کاروانیک دیارہ
دہ لئ: «بچم حہ والی نہ و کاروانہی بکہم پرسیارہ
نہ و کاروانہ نازانم نہ گایہ، نہ گادارہ

نہ وشتہرہ، نہ وشتہرہ

نہ پیادہیہ، نہ سوارہ

بچم حہ والیکی حہ مہدی پاشاغان لہ وی بکہم پرسیارہ».

قەر دەیزانی بەکری شیخان حەزێ لە خاتوون گۆلەزەرێ دەکا
 بەکری شیخانیش دەزانی قەر حەز لە خاتوونێ دەکا. قەر خەلقى کوێستانی بوو،
 بەکریش خەلقى گەرمینێ بوو. ئەوا دەپوا بۆ تیجارەتێ
 قەر بانگ دەکا: «کاروانی، ئای کاروانی!
 ئەتوو هیچ هەوایی خێلی حەمەدی پاشاغان نازانی؟»
 بەکر گوتی: «ئەمن کاروانم،
 پەنسی گەرمین و کوێستانم
 هەوایی خێلی حەمەدی پاشاغان زۆر چاک دەزانم
 ئەمشەو سێ شەو لە نێو خێلی حەمەدی پاشاغان میانم
 ئەگەر خەبەری خێلی حەمەدی پاشاغان لەمن دەپرسی: خاتوون گۆلەزەر نەخۆشە
 دەردی گەلیک گرانە

عەزیزم ئەمن ئەوئ شەوئ لەوئ یووم بۆیان کردە سەدەقە چل شەکی جووت ددانە
 ئەمنیش چووێ سەری نەزمانی دەگەپێ نەهەلدینێ چاوانە
 نەخۆشیکی هێند گرانە لەکنم هەتا ئیوارێ نازی ئەو بەستەزمانە».
 قەر بانگ دەکا: «بەکر بەکری شیخان!
 مووت بگەوئ لەسەری زیانی!
 بەکر بەکری مآل شیواوە!
 یا پەبی، سەفەرت نەبێ تەواوە
 خێرێ لە جوانی خۆت نەبینی کوێرت ببێ هەردووک چاوە
 ئەو چی خەبەرێکە لە بۆ منی مآلوێرانت هێناوە؟
 یا پەبی! سەفەری خێرت نەبێ، بەسەلامەتی نەگەڕێتەو بەدواوە»
 بەکر دەلی: «ئەتوو خەلقى کوئی لە خاتوون گۆلەزەرێ دەکە ی پرسیارێ؟
 خاتوون گۆلەزەر هە زمان خۆشە بەشوان و گاوئانان دەکاتەوێ بیگاری
 ئەگەر خاالی بار دەکا، بسکیکی دەنێ دەخەنێ یەکی دەنێ دە ژەنگاری
 هەنێی خاتوون گۆلەزەرێ دەلیی پۆژی مەنەوەرە، لە مابەینی عەرز و ئاسمانێ
 دەکاتەوێ کارێ

مەخلووقات گوزەرانی لەبەر دەکا لە سبەحینێ هەتا ئیوارە».
 قەر دەلی: «هە ی بەکر، بەکری شەیتانە!

خولا چلونت لن قه بولل دهكا له گهال من دهكهي نو قسانه
چ بكم، دل هيلاكى كر دووم گاكاه دهيم به نوكر و گاكاه دهيم به شوانه
نهگر ليم موعه بين بين نه خوشيكي هيلاكه راستن نو قسانه
بوخوم دهيمه نيلچي، دهچم دينمه سهرى نهره ستوو و هكيميكي وهك لوقمانه
ده شقمه خولا ته و فيق بدا راست ببيته وه، شايي به دنيايه، نه جوانه».
به كر ده لن: «به خولاى! نه خوش بوو خهلقى هه مووى بووى پاره ستابوو، له نامين
ناميني فهقن و مهلايانيان ديتانه وه سهرى له بووى بخويننه وه ياسنى. نهگر ياسينيان
كر دبوو ته واوه

چارى هه لات زباني كراوه
نوكر و پيشخزمه تان موژدهيان له بو حه مدهى پاشاغان هيناوه
حه مدهى پاشاغان شوكرانهى ده بژارد گه ليك له بهر خولاى پاراوه
نهگر نه منيش زانيم خاتوون گوله زهر چابوو، قه تارى خوم پاكيشا هاتووم واوه»
قر ده لن: «نهگر نه مرم، بژيم، بمينم
ده بين بين سوعه تيكي به حه مدهى پاشاغان بنوينم
ولاتى به غدايهى پتوه بشيوتيم».
به كر ده لن: «نهتوو له وهى مهكه فكرى
پياوى شوانه ويته و بيكهس ده گهال عيلى چي بين ناكري»
قر ده لن: «نهتوو بزانه قسهى نو تاجرهى هه موو خوراپييه
لهتوو وابوو هه موو شتيك چه رچيگهري بازارپيه
كه زكه زهى چيتى ده فروشي لهتوو وايه هه موو شتيك چه رچيگهري بازارپيه
نهگر نه مرم، بژيم، بمينم
ده بين به مهمله كهت نيسفه هانن پابگه يينم
توپ و توپخانه و له شكرى بووسه به غدايه دينم
پنى كويستانن ده بهستم گه رمينن ده شيوتيم».
به كرى شيخان ده لن: «به خولاى! به شوانان پيك نايه نو كارانه
حه مدهى پاشاغان پياويكي ماقووله، شارى به غدايه شاريكي گه وره و گرانه
به كرى شيخان ده لن: «جاري له قسانه كه پنى خولا بكا خاتوون گوله زهر چاك بين
له دردهى، خلاص بين نو به سته زمانه».

قەر ده لئى: «به كر ئه توو به كرى شىخانى».

قسه ى چاكت به زاريدا نايه

په بىبى زه لىل بى له چاوان، نه كه ويه بهر ئالاي حه زه تى په سوولوللايه
خاتوون گوله زهر ئىنشاللا له و درده ى پزگار ده بى، چونكه ده گه ل ئه منى خواردوه
كه لاموللايه

ئه وه ده چمه وه سىندوسى بوى دروس ده كه م تىپ و سپا و ئالايه

په بىبى هه ر دوو چاوت كويز بى، ئه توو بوى قسه ى چاكت به زاريدا نايه؟

به كر ده لئى: «ئه من چ بكه م، پتيوارم، تاجرى هه ر چوار ده وله تانم

ئه وى ديومه هه ر واي ده زانم

ئه منيش سويندخورى خاتوون گوله زهرىم بويه وا سه ره ويرانم

مو داخل له به غدايه ده كه م خوم به توكه رى فه ره جوللا خانى حاكمى سىندوسى

ده زانم».

قەر ده لئى: «به كرا دلئ خوقش كرووم به و قسانه

خه لقى گووى خوارد له گووى بابيان ده يانگوت: شىته به كرى شىخانه

وه ره ده مه يدانى خه وف و په جايه دا به ئه مانه ت بچو حه واليكم بۆ له حه مه دى پاشاغان

بزانه

بۆ خاترى خولا و پيغه مبه ران! به كر بۆم بكه ئه وئى سوباتى

بچو كن حه مه دى پاشاغان، بلئى: قه رى كوپى فه ره جوللا خانى ده يگوت خاتوون

گوله زهرىم بداتى

مه لئى: قه ر شىت و ئاگا له خو نيه

ئه من ساله وه ختيكه ده ستم له حوكماتى هه لگرتووه شاه عه باسى ئيسفه هانئ ده گه ل

فه رجوللا خانى له بهر ئه وه ئه منيان به نه حله ت كرديه

ده زانم خاتوون گوله زهر ده گه ل توش سويندخوره، به لا ژن دينى نيه

ئه توو ئه مينى هه ر چوار ده وله تانى ئه و كاره ش بۆ توو عه بىبى نيه

بچو بۆم لئى بزانه قسيكى به سه حيه

وه لا يا ئيسفه هانئ به قپ ده ده م، يا پئى كويسانئى لئى قه ده غه ده كه م يه كجاريه

به يه كجاريكى بچو، كارم بكه ته واوه

شه رمت پئى نه بىن سه رى قه تارى بگيره وه به دواوه

یانه سندووسی به قې دهدهم، یانه بهغدايه دهستینم تهواوه».

بهکری شیخان له شهرمی قهری گهپاوه

ههتا وهکې له ننو خیلې همهدی پاشاغان ته مبه لیتی خوی به عهزنی داداوه

چوو له همهدی پاشاغانی کرد سهلام و سهلاوه

همهدی پاشاغان دهلن: «وهه لیک نه سلام، خیره، شوکورا! وا قه تارت گهپاوه».

گوتی: «نازانم چت عهز بکه، قاسیدم هیچ گله ییم له سه ر نییه

به پئی راستی خوم ده پویم یه کیک له پازی بهردی بانگی منی کردییه

گه لیکم قسه ده گه ل کرد ههتا دوینن نه مزانی کییه و کوینده رییه

سه ری قه تاریم پراگرت گه لیکمان پیکه و قسه کردییه

گوتی: «نه من قهرم کوپی فهرجوللا خانی نیستا له نیسفه هانی شا عه باس ده گه ل

بابم لیم دهکا گله ییه

نه گه ر خاتون گوله زهرم نه داتی بهغدايه ی لئ دهکهم ویرانه».

نه گه ر همهدی پاشاغان نه و قسه ی بیست تهواوه

ده یگوت: «سه بری بگره بهکر، ههتا قسیکی له مالن دهزانم تهواوه».

ناردیه کن خاتون گوله زهری: «نه و خه بهره چیه، دهلین زیانت ده گریو ناوه

ده گه ل شوانیکی خوپیله؟» دهلن: «بابه نه من عیلیکی سه ر ئاواله م، بن خودانه

نه توش مه زنیکی گهره ی ساحبی هه موو عیلانه

پدین سپی دوله تانی، چاکت ده ناسی سولتانه

نه من صاحب دهوله تم، ده بی بدوینم هه موو شوان و گاوانه

نه گه ر نه من هه موو که سیکی نه دوینم نامبیته وه گوزه رانه

بابه ته سخیری من چیه خه لئ دهکا نه و قسانه؟»

همهدی پاشاغان دهلن: «ناردوویه ته کن نه من بؤ خوازیینییه

نه و کوپی فهرجوللا خانی حاکمی سندووسییه».

گوتی: «بابه ده گه ل نه من مه که گفتوگویه

نه گه ر به سه گیکم بده ی ئیختیاری من هه ر به تویه».

همهدی پاشاغان بانگی کرده وه بهکری شیخانه:

«نه من خاتون گوله زهرم دواندوه نه توش بؤخوت بچؤ قسیکی لئ بزانه».

بهکری شیخان وای گوتییه:

«قوربان! بەرپىشى سېيىپەۋە رەمەن ئاكاھى دەللىيە
 دەمىن ژنان بىنئىرى بزانى قسەى چىيە». .
 ھەمدى پاشاغان گوتى: «جا ئو تەگبىرە بەمەن نىيە
 بەكرى شىخان ەرزت بگەم قسىكى دىيە
 پاۋەستە خىل بگەپتەۋە سالتىكى دىيە
 لەۋى دەتدەمىن بەيەكجارەكىيە
 بچۇ پىيى بلن جا بزانە جوابى چىيە». .
 ئەگەر بەكرى شىخان جوابى بۇ قەرى ھىناۋە
 ئەگەر ەرزى كرد ھەموو قسەى بۇ گىپاۋە
 گوتى: «يا خولاً بەخىرپىيەۋە زەھمەتت بۇ مەن كىشاۋە». .
 قەر لە پاستەۋە، گەپاۋە بەدۋاۋە
 گەيىيە جىن ھەۋارى بانگىكى خۇشى لى داۋە
 گىر نەبوو، ھەتا ھات، گەيىيە سىندووسى، جىنشىنى كرد تەۋاۋە
 ەرزى بابى كرد لە ئىسەھانن، گىپاۋە
 ئەگەر فەرچوللا ۋا دەزانن
 دەچوۋ دەبوو بەۋەرزچى لە كوپى خۇى لە شائى ئىسەھانن
 شا فەرموۋى: «ئەۋ لە گەرمىتن ئەمە لە كوستانن؟
 ئەۋە كارىكى زۆر گەۋرەيە مەگەر سولتانى ئەستەمبولن پىن بزانن». .
 شا فەرموۋى بە فەرچوللا خانىيە:
 «ئەۋە كارىكى زۆر بە قابىلەت نىيە
 لەكنم پۇم كچن نادا بەۋەجەمىيە
 ئەلبەتتە كوپى تۆ ەۋامە چ ئاگائى لە خۇى نىيە
 دەنا مەملەكەتى مەن كچى ۋەك كچى ھەمدى پاشاغانى تىدا نىيە؟»
 شاعەباس گوتى: «فەرچوللا خان! قاقەزىكى بنووسە لە قەرى:
 «نىۋى ئەۋ كچەى چىيە؟ قاقەزى بۇ قەرى نارد. قەر گوتى: لە پووم ھەلئايە قاقەزى
 بۇ شا ەباسى بنووسمەۋە»، لەشكرى برد و چوۋ بۇ سەر ھەمدى پاشاغان خەبەرى دا
 بە ھەمدى پاشاغان:
 «ئەمەم كوپى فەرچوللا خانى»

چه ندم خزمه تی به رخ و مه پی وی کرد به شوانی

نه من خۆم کرده تۆکه رۆکی که مترین، نه وانم دانا له جیی فهرجوللا خانی

خۆی له من نه ناس کرد قه دری منی نه زانی

نیدی نه لێ له پووی هه لئایه

یا ده بن خاتوونیم داتن، یا ده بن ده گه لم بکا ده عوایه

نه نه یزانی نه گهر نه وه مه دی پاشاغانه

بابی منیش فهرجوللاخان

به کر نه گهر فکرئ بکا، سه د تاجر و توججاری وه کو وی له مهمله که تی پادشایدیه

قاسدیکی بنیره کن خاتوون گوله زهرئ، بزانی بۆ به کری له من ده کا حاشایه

نه گهر جوابی منی دا ده گهر پیمه وه به دوایه

نه گهر بۆ به کری شیخان بن بۆی دروس ده که م سه یر و سوحبه ت و سه فایه .

نه وه خه به ره به به کری درایه

گوته: نه مزانی کوپی فهرجوللا خانییه، کوپیراییم دایه

نه گهر خاتوون گوله زهرئ به ده ن به قهری هه رچه ند خه رج و موخاریجی بن خۆم

ده یگیشم له دنیا به

بۆ خاتری قهری خاتوون گوله زهرم به خوشک قبول کرد، بۆ خۆم ده بم به برایه

ده شقمی مه قسوودیان حاصل بن، لیکتری ببینه وه کام و سه فایه .

نه گهر خه به ری له وه مه دی پاشاغان ده کرد یه قینه

ده یگوت: به خولای! کچی من لایقی کوپی فهرجوللاخانی نینه

لیم قبول ناکا سولتانی نه منیه

» نه گهر بیتو بیده من ده بن عه رزچی بکه م به دل و یه قینه .«

نه گهر نه وه قسانه ده گه پاوه بۆ قهریبه

گوته: «له وی وایه هه ر نه وه مه، که ده گه لم ده کرده وه شوانییه

نه وه مه عانیانه هه موو چییه ؟

نه وه کارانه وا پێک نایه

تازه نه هاتومه تکایه

یان بم داتن یا وه خۆ که وئ بۆ ده عوایه

ده عوایه ده که م به دل و به جانه

هەتتا کەنگی دەگری ئو بیانوانە؟

« لەشکری نیسە هانی دینم بە جاریکی، بەغدا یە دەکەم وێرانە ».

سوارێکی نارد بە چەپەر و بەروانە:

« تەشریفی بەگری شیخان بێتە ئێرەکانە ».

کەخەبەر بە بەگری شیخان گەراوە

بە پەلەپەل هات لەولاو

لە قەری کردەوێ سەلاو

دەلێ: « بڕالە! چ داویکە بۆ منت پۆناو ».

دەلێ: لەتو، هەر ئو قەری شوان ماو

گوفتارە لە بۆ تووم پۆناو

بەغدا یە دەکەم بلالو

ئاخر زۆرم لە توو گێپاوە،»

دەلێ: ئەمنیش خزمەتم پێ کراوە

خەبەرم لە خاتوونی گێپاوە

بە خوشکم قبوڵ کراوە

بۆ توو چاکە ئو نەولاو.

بەکر چوو بە قاسیدیە

بە حەمەد پاشاغان دەلێ بە یە کجارەکیە:

« ئەتوو بۆ ئو پیاوێ جوابت چییە؟

ئەویش پیاویکی کەم نییە

بۆ تووش عەیب و شوورەییە

دەست هەلگرتنی لە بۆ نییە

مەگەر دەولەت لێک درێن یە کجارەکیە

هیچ سەفای لە بۆ توو نییە

بە غەیرەز کوێرەوێرییە

گوێ: بەکر، ئەتوو بۆ چ لە من دەکە ی حوکمی؟

کچی خۆم نادەم بە عەجەمی

سبەحینی بێتە دەعویە

خەبەرى لە بۆ قەرى برد
 قەر سېخەينى خۆى دروس کرد
 سېخەينى فەسلێ چیشتاو
 خەبەر بە قەرى دراو:
 «ئەو لەشکر هات لە وڵاو
 دارو بەردى دەپۆشاو
 هەلێ و بگەپۆو دواو».

قەر دەلێ: «ئەرم، بەمێنم
 بەغدايە پاک دەشیوینم
 یا سەرى خۆم دەدۆرینم
 یا ئە گولەزەری دەستینم»
 بەکرى شىخان وای گوتییە:
 «بۆ توو عەیب و شوورەییە
 ئەو شەرەم هیچ پێ چا نییە
 حەمەدى پاشاغان کوێستانی نییە
 لێی گەری تا سالتکی دییە
 بلأ گەرمینى لەسەر نەبییە
 دەورەى بگرە یەكجارەکییە
 لێی دەستینى چارەى نییە
 وێستا هەقت دەگەل بەغدايە چییە؟»

قەر دەلێ: «بەکر کار تەواو
 تازە ناچمەو بەدواو
 لەشکر و قۆشەنم هێناو
 سەندووسم لێ بەجێ ماو».

بۆتە شەرپ لە زەمانى
 جوابى ئەو قسەى درا بە سولتانی
 دنیا دەمێنێ بە وێرانى
 لەبەر کوپى فەرچوللاخانى

سولتان دەلى: «پامەمىن
 ئىسغەھانى تى بگەيەنن
 ئەگەر قسەم نەسەلمىنن
 قەت نابى عەجەمىك بىمىن
 ھەرچى شىيەيە بىبەتلىنن» .
 ئەوخەبەرە ھات، گەپراوہ
 بە مىرى بەغدايە دراوہ
 ئەگەر مىر وادەزانى
 شەقزىن كەوتە ديوانى
 دەلى: «بىننە دەرى جىبەخانى
 سەريازم بۆ بدەن لە سانى» .
 سەرياز لە سان پراوہ ستاوہ
 كارىكى گەرە قەوماوہ
 ئالاي ھەقتيان ھەلداوہ
 دەس بە دەعوايە كراوہ
 تا نىوہ پۆ ليكيان داوہ
 لەشكرى بەغدايە شكاوہ
 سەرى بەيداغان بەردراوہ
 ھەركەسە بۆ خۆى گەپراوہ
 قەر پۆستەمە پراوہ ستامە پراوہ ستاوہ
 شاش و پەپ پاليان ويك داوہ
 پاليان ويك دا لە زەمانى
 ھەرۈكە بەورى بەيانى
 كە عىلات ھەموو پىتى زانى
 دەيانگوت: «ھەتا دوپىنن دەيكرد شوانى
 ئەوپۆكە بەورى بەيانى» .
 دنيا بەو شەپەى دەزانى
 بەكرى شىخان ھات، لەولاوہ

قافہ زنی خاتون گولہ زہری ہیناوہ
ماچی کرد، لہ سہر چاوی داناوہ
بہ کری شیخان گوتی: «قوریان، چ نووسراوہ؟»
گوتی: «دوعا و سہ لاوی داناوہ
فہرموویہ: بۆ لہ پھوی بابم وەرگہ راوہ؟
نۆد خراپم لئ قہ و ماوہ
ئەوا خەتای من گیراوہ
پیتی بلن بگہ پیتەوہ
قہ رارہ دہ گەلم پۆناوہ
قہ رارمان تا بہ هارئ
هەتا بہ خیر خیل دیتەوہ خوارئ
جا بۆخۆم دہ گەلی دہ کەم گوفتارئ
چا نییہ چی دی بگریئ بنارئ
قہر گوتی: «پیتی بلن پیتی ناکەم متمانی
هەتا بۆم نەخوا قورعانئ
بۆم دانئ قہ ول و قہ رارئ
هەتا وەرکو خیل دیتە خوارئ» .
بہ کری شیخان هات، گہ راوہ
قسە ی بۆ گولہ زەر ہیناوہ
قورعانئ بۆ خوارد تہ واوہ:
«کە هاتم نایەم بہ دواوہ،
چی دیم ئابپوو نەکا بلآوہ» .
قہر لہ بۆ شەوئ گہ راوہ
لہ شکری خۆی کرد بلآوہ
سولتان بہ شا عەباسی تی گہ یاندییہ:
«ئەگەر دہ لئ تاراجی بکەم بہ یە کجارہ کییہ
ئەو شەپ و مەعرە کە چییہ؟
شا عەباس وای گوتییہ:

«نہ گہر دہ فہرموئی دہری کہم خویرپیہ
 دہ سولتانی زیاتر کہسم نییہ»
 سولتان وای دا جوابی وییہ:
 نیختیاری وی بہ من نییہ»
 فہرجوللاخان قاقہزی نووسیہ:
 حاشا و مادوللا کوپی من نییہ
 لہ سندووسی دہ کہم خویرپیہ»
 قہر کوتی: «دہستہ لات بہ من نییہ
 دہستہ لات بہ من نہ ماوہ
 حاشا، مادوللا لہ و کارانہ
 دہ زانم دہ مگرئ قورعانہ
 ناتوانم لہ بہر فہرجوللاخانہ
 لیم حہرام بوو پووی تانی
 جا خاتوون گولہ زہر خوئی زانی».

بهيتی زه مېيل فروش

زه مېيل فروش پادشاهو. پوځي سوار بو، چووه راوئ. له سه قه بران غه له به يه ک بو، پرسى: «نه وه چييه؟» گوتيان: «پياويک مردووه» پادشا گوتى: «ده بئ نه من بچم، بزائم، قه بر چلونه». هه لستا هاته سه قه بران. پياويکيان هيتا ده قه بران نا، به رديان پئ رايه ل کرد، قورپان دادا، گلپان پيدا کرد. پادشا گوتى: «نه وه په عيه ته مه لا، جيئ نه منيش ه روا ده بئ؟» مه لا گوتى: «نه وه په عيه ته، خه رچئ ده دا، بيگارئ ده کا، جيئ وى له جيئ توو خوشتره، به شکم نه توو فرئ دن، نه يه لن ليړه بمينى. گوتى: «ناخر نه منيش ده رم؟» مه لا گوتى: «نه توو دايکت ماوه، بابت ماوه؟ ناخر نه تووش هه ر ده رمى». گوتى «مه لا نه گه ر نه من مردم، ليقيک، دوشه کيکم بؤ پاناخه ن؟» گوتى: «نه وه للا هيچت بؤ پاناخه ن». گوتى: «بلا بپوينه وه، جارپ پاکيشن، نه من ئيدى پادشايه تى ناکم». هاتنه وه مالئ، دابه زى، گوتى: «بابه، که س پيم نه لئ پادشا». زنى خوى بانگ کرده ده رئ، گوتى: «نه من نه وه پادشايه تيم ناوئ، مردنى له دووه، نه تووش که يفى خوته نه من خولا حافيزه».

ژنه که گوتى: «بابم له بابت ماقولتر نيه نه توو ده س له پادشايه تى هه لېگرى، نه من ده س له خانمه تى هه لئاگرم؟ هه ر جيپه کى نه توو برؤى نه منيش ديم».

له شارى وه ده رکه وت؛ ژنه که شى وه دووى که وت. به پتيان پوين گه ينه گاوانى. گاوان له نيؤ گاوانئ بو. پادشا گوتى: «گاوان به قورپانت بم وه ره جلان بگورپنه وه». سه ر

و بهر گیان پیکه وه گورپیه وه . پۆیی؛ خانم په دووی کهوت . ته ماشایان کرد . ژنیکه کویری
فه قیر به پتیه دا ده پۆیی خانم گوتی: «وهره سهر و بهرگان پیکه وه بگورپنه وه» . جلیان
گورپیه وه . ههردوو پووت و په جال پۆین . ههتا گه یشتنه شاریکی . چوونه مالتیکی؛ صاحب
مال گوتی: «بابم جووتی ده زانی؟» گوتی: «به لئ ده زانم» . گرتیان به تۆکه ر . سبهینئ
زوو جووتیکیان گا دایه ، گوتیان: «برۆ جووتی بکه» . گوتی: به خولای جووتیم کهم
کردوه ، بۆم لئ بخوین تا فیر ده بم» . بریکی جووت کرد هاته وه ، دهستی دا بیال و
سه وه ته ی خه ریکی په ین پشتنی بوو ، سبهینئ چوو جووتی کرد ههتا ئیواری . هاته وه
به صاحب مالی گوت: «خولا هه لئاگرئ ناتوانم به که یفی ساحبی بکه م» ئه ویشی به جئ
هیشته و چوو شاریکی دی . دهستی به زه مبیله کردنی کرد .

پۆئی ده چوو کوڵۆشی خپ ده کرده وه ؛ ده یهتئا ده یکرد به زمبیل له بازارپی ده یفروته .
ته ماشای کرد ئه و کوڵۆشه گاپان و مه پ له په ریزان ده یخۆن؛ گوتی: «خولا هه لئاگرئ ئه من
پۆزئی ئه و به سته زمانانه بپرم» . ئه و کاره شی نه کرد ، چۆ شاریکی دی له و شاری شه وئ ده
خویتی ده هات . سبهینئ هه لستا چوو سهر ده ریایه ده نیوه پاست ئه و ده ریایه ی جزیریک
بوو . میشه یه کی لئ بوو گوتی: «خولایه ! ئه وه کهس نه یچه قاندوه ؛ چ بکه م له بهر ده ریایه
پیم نییه بچم بریکی بپنم بۆ خۆم بیکه مه زه مبیله» . ئه وئ پۆئی ژۆر به ئاجزی هاته وه .
شه وئ ده خویدا پتیا گوت: «سبهینئ برۆ له و میشهیدا بۆ خۆت کارئ بکه» .

زوو هه لستا چوو سهر ده ریایه . بئ پایه له ده ریایه ی دا ، هیچ پتی ته پ نه بوو . هاته
شاری دهستی به زه مبیله خۆی کرد .

خاتوونی پادشای شه وئ زه مبیله فروش ده خه وئ دی ناشق له وی بوو .

حه ق! دل وهره جاریک به جۆش

جامئ جه نه شقه مه ی بنۆش

کین قه زیه تی زه مبیله فروش

فه سیح بکه م حیکایه تی

ده ست له کورسی سه ناعه تی

ده ست له کورسی و فرمانی حه ق بوو

ناشق به لایقا و شه وق بوو

سه نعه تی زه مبیله له کن بوو

ئو پئ بدرئ کیفایه تی

ئو لایکی تازه پوآل
تهرکی کرد شاهی و گنج مال
له ترسی مهوت، مال کرد به تال
خوی مه شغوول کرد به تاعه تن
ئو لایکی ئی ساده بوو
هردهم له سهر پئی جاده بوو
به ئه سل پادشازاده بوو
دایم له زیکر و تاعه تن
کوا یا قوویی صاحب که مال؟
عیبادهت کرد هه شتی و دوو سال
له ترسی مهوت، مال کرد به تال
خوی مه شغوول کرد به تاعه تن
سالی دهری دوازدهی مودام
سه نه تن ویم وی خاس و عام
پۆژین ده کرد زه مبییل ته مام
ده بیرد شار بۆ قیمة تن
چی پۆژیکی لاو زه مبییل ده به ست
ده بیرده باژپپی به قه ست
نیعمه تی شه وی پی که وته ده ست
لاو قانیعه به قیسمه تن
چی پۆژیکی لاو زه مبییلان دینن
خاتوون له بورجان پاده میتن
به دل و به جان ده یحه بیتنی
لاو که وته پی موحه به تن
ئو جارییه ی خه وفی خودینه
دین به حیل به لاو ده لینه:
«لاو میر له توی زه مبییل ده وینه،
ئو به چاکییه ت بانگ که تن».

لاو بہ و قسہ ی بوو خوشحالہ
 پووی کردہ مال، چۆتہ حالہ
 هه‌لی گرت زه‌مبیل چی بوو
 پووی کردہ دیوانی میران
 یه‌ک له‌دوای وی هات به‌خواردا:
 «لاوا! میر له‌توی مه‌تله‌ب دیداردا
 بوو خۆت وهره، بکه‌قیمه‌تی».
 لاو، به‌وی فیلله‌ی نه‌زانی
 بین ترس و خۆف چوو بوو خانی
 دهر به‌ی دا چه‌نگ دهر که‌وانی
 قایم کرا لای ده‌حشه‌تی
 لاو نۆږه‌ی دهر به‌ نه‌ماوه
 لیتی ته‌غیر بوو ږه‌نگ و باوه:
 «تا بعمداتی زه‌حمه‌تی»
 لاو بانگ ده‌کا: «میری کوباره!
 نه‌توو به‌منت هه‌یه‌ چه‌کاره؟
 تا پینک بیه‌نم حاجه‌تی».
 خاتوون ده‌لی: «لاوی فه‌قییره،
 پیر و ناقل و هۆش و ژیره!
 حازر نین لیږه‌ چه‌میره
 بوو هات بازی ده‌وله‌تی».
 لاو ده‌لی: «خاتوون مومتازه!
 لیږه‌ تا شام و حیجازه
 نامه‌وی ده‌وله‌ت و بازه
 من نیم له‌گوین خه‌یانه‌تی
 خاتوون ده‌لی: «لاوی شلیوه!
 وهره‌ نیو ریحان و سیوه
 شه‌که‌ر بملیتسه‌ به‌لیوه

تا پۇژى سىجەينى» .
خاتوون دەلئى: «لاوى پۈالە!
وەرە نىۋ دۆشەك و پالە
تېك وەرە ئەو زولف و خالە
دوورە رۇژى ئاخىرەتتى»
لاو دەلئى: «خاتووننى! زولف و خالى تووم حەرىرى
قابىل بە خۇت بەبەژنى مىرى
خەد نىيە پەنگ من فەقىرى
ئەو ناكىرى دەستىان داتتى» .
خاتوون دەلئى: «پەستە و چۆغەلەت دەبەر دەكەم
بۇ زىپى سوورت پۇ دەكەم
پاك گىيانت كەسك و سوور دەكەم
دەتكەم بەچەرخى داۋەتتى» .
لاو دەلئى خاتووننى: «پەستە و چۆغەلەي خۇم چاترن
لەش گوناھبارى پىن وەشرن
لەبۇ پۇژى مەسلەھەتتى» .
خاتوون دەلئى: «دەنا لاو وەھا نابى
ئەگەر فىل بى، ئەبرەھە بى
لە چەنگانم خەلاس نابى
نايەي سەر پىتى مەسلەھەتتى» .
خاتوون دەلئى: «لاو مەكە چ قسە و چ دەنگان
بچىە نىۋ حەوت بەحرى ئەھەنگان
خەلاس نابى بە چ پەنگان
نايەيى سەر پىتى مەسلەھەتتى» .
لاو دەلئى: «خاتووننى بە ئەرکان و تۆرە
مەسلەھەت ناكىرى بەزۆرە
ئىۋارە دابى ئەنگۆرە
تېى دەبىنن مەسلەھەتتى» .

خاتوون به و قسه‌ی دل بوو غه‌تی

خوش هه‌لستا، زوو پئی که‌نی

ده‌لن: «لاوا وات دینمه سهر هیدایه‌تن».

لاو وای کرد خلاس له داوئ

نه‌نجه‌تی کرد به پیشاوئ

بچئ له باله‌خانان خۆی باوئ

به‌شقه‌م خلاس بئ له داوئ

خاتوون خوپی به‌جاریه‌ی به‌نادری:

«مه‌سینه‌ی ناوئ هه‌لگری

بیبه بۆ جئی لاو تئوه دئ».

لاو هاوار ده‌کا شیخ و مه‌لن:

مووسا له نئو به‌حری عه‌میق

بۆ ویت کرده دوازده ته‌ریق

فیرعۆنی تئدا کرد غه‌ریق

ئو بۆ جه‌زای شیرکه‌تن

په‌نهام به‌توو شاهی که‌بیر

یووسف توفلیک بوو شیت و ژیر

بران بردیان ناویتانه بیر

بردت له میسریت کرده میر

نئزیکت کرد له په‌حمه‌تن

بزانه چیان کرد قه‌ومی کوفار

مه‌نجه‌نیقیان ناوخته خوار

ئیبراهیمیان نابوو ده‌نار

بئ به‌ش نه‌بوو له په‌حمه‌تن

هوودی له نئو به‌حری ده‌لان

چل سالیشت ئو ده‌خه‌لاند

فه‌تاحی بابی په‌حمه‌تن

ئاده‌م که‌نمی خوارد، کردی گوناوه

تۆبه‌ت قیوول کرد، په‌به‌نا
هه‌ر تۆی بابی سه‌لته‌نه‌ت
زه‌که‌ریایان به‌ موشاران بپری
ئه‌ییوب له‌سه‌ر کرمان دپری
کوانی عیسی‌ای پۆشه‌ن چه‌راخ؟
خویندنی ئینجیلی خوش ده‌ماخ
کن بوو له‌کن خولای گوستاخ؟
مووسا بنی عیمران نه‌مان
کوا ئه‌بو به‌کری سدیقی موسته‌مان؟
کوا عوسمانی بنی عه‌فان؟
ئه‌و جامیعه‌ی ده‌س به‌ قورعان؟
په‌نهام به‌توو شاه‌ی جه‌بار
زه‌مبیل فرۆش نه‌یما ئیختیار»
ده‌ستی گرت خۆی فری دا خوار
جوهرایی چوست و ته‌یار
خۆش له‌ ئاسمان هاته‌خوار
زه‌مبیل فرۆشی گرت به‌زار
ده‌لن: «عومرم! نه‌کیشی زه‌حمه‌ت
په‌نهام به‌توو صاحب سجود
ئه‌لحه‌مدوللا یا وه‌دود
ده‌رچووم له‌وئ زه‌لاله‌ت
په‌نهام به‌توو لایه‌زانی
واسیته‌ی گیاندار و بین گیانی
پیم هیچ نییه‌ دنیای فانی
بیته‌ش نه‌بووم له‌ په‌حمه‌ت
په‌نهام به‌توو نادری
هه‌م که‌ریمی هه‌م قادری
چی توو نه‌یکوژی نامری

به شم که وتوته فرسه تن
شوكرم به تو، پادشای چه بار
خلاس ده که ی عه بدی هه ژار
هیچ که س ناتبینی په روه ردگار
دنیا بۆ که س نییه باقی دار
چۆن که وتمه باری فرسه تن.

خاتوونی میری گوتی: «لاو بۆ نه هاته خوار؟» چۆ سه ریانی ته ماشای کرد زه مبیل
فروش ده گه ل قه ره واشی نییه . پرسى: «چی لی هات؟» گوتی: «خاتوون! له سه رپا خۆی
هاویشته کووچه ی». خاتوون گوتی: «جا من چ بکه م؟» غمی وه مه جاریکی دی چاوم
پئ ناکه وئ». پوانی به کووچه پيدا هه لده هات. نه گه ر ته ماشای کرد زه مبیل فروش چوو
ده خانووێکه وه، خاتوونی میری نیشانه ی کرد. ژنی زه مبیل فروش گوتی: «ها عومره که م
بۆ چی وا بزپکاوی؟ نه دی نانت بۆ نه هیتاوه؟» گوتی: «ئه مپۆ زه مبیله م بردنه مالى
میری. بردیانه ژوورئ، حه قیان بۆ نه هیتام، نه منیش هاتمه وه. ژنه که ی گوتی: «ده نا ژۆرم
برسییه». زه مبیل فروش گوتی: «به خولای چی توو نه تدیی نه منیش نه مخورادووه».
به ژنه که ی گوت: «ئه توو بچۆ بۆ حه قی زه مبیلان نه گه ر دایانیه ی بیئیه. نه گه ر نه یاندایه ی
وه ره وه شوکری خولای ده که ی».

ژنی زه مبیل فروشی چوو گوتی: «کوێخا ده رک! عه رزی خاتوونی بکه حه قی زه مبیله کانم
بداتن چمان نییه بخۆین». کوێخا ده رک چوو عه رزی خاتوونیتی کرد. خاتوون: «بییه ئنه
ژوورئ حه قی بده م». ده رکه وان هیتا به ژوورئ. خاتوون که چاوی پئ کهوت له پله کانان
به پیری وه هات، ماچی کرد گوتی: «به شقی خولای وه ره! نه قلئ خۆت و زه مبیل
فروشی بکه». گوتی: «خاتوون نئوی خولآت هیتا جه رگت بریم. جارئ حه قی زه مبیلانم
بده یه، زه وادمان نه خواردووه؛ جا له دووم بنێره وه نه قلئت بۆ ده گێر مه وه». ده سستی ژنی
زه مبیل فروشی گرت؛ برديه گه نه خانیه ی چارشئوی پاخست بۆی پر کرد. هه رچی کردی
چارشئوه که ی بۆ هه لئه گه ر. کۆشی پئ گه رته وه، بۆی پر کرد هه تا پئیه هه لگه ر. پۆیی
چوو مالى. زه مبیل فروش پئیه پئیه که نی: گوتی: «بۆ عه رم! نه من ناتوانم نه وانه له دم
چۆمان بیئم؟ ژن بۆیه ناچیزه ن، نه توو نه و پوولت بۆچ هیتا؟ پۆی که عه رزی. بزّانم»،
نه گه ر پۆی کرد پاکی بوو به مار و دووپشک و کیسه ل، به نئو مالىدا بالابوون؛ حه قی
زه مبیلان نیم په نابات که وته عه رزی. گوتی: «عه رم! نه وانه ده توانی به ریه وه، هه تا نه توو

دییوه نه منیش ده چم نانی ده کړم، دیمه وه.»

ژنه که گوتی: «ده ترسیم پیمه وه ده ن». گوتی: «نا! مه ترسه زه رریان نابې بۆت». هه لى گرت پييدا نارده وه. بۆخوشى هه لستا چوو ه بازاپى نانى كړى؛ په نيرى كړى. زوى برسى بوو، ته مای بوو نانی بخوا، گوتی: خولا لیم هه لئاگرئ نه ژنه چاو له ده سستی منه.»

هاته وه مالئ.

ژنى زه مبیل فروشى زيره كانى برده وه. خاتوون گوتی: «ئوه كه م بوو، بۆيه ت هیناوه؟» گوتی: «قوربان! بۆچى مېردى من ناتوانى له بيابان نه وانه بيتيته وه؟» پوژ هاتبووه ئاوابوونى. خاتوون گوتی: وهره نه قلى خۆتمان بۆ بگيريه وه، با من نه مشو له جياتى توو بچمه پال زه مبیل فروش». ژنى زه مبیل فروش هه موو پړوشوینى زه مبیل فروشى پې گوت. خاتوون خوى پروت كرده وه. جلى خوى دا به ژنى زه مبیل فروش. ژنى زه مبیل فروش جلى وى ده بهر نه كړد. خاتوون جلى وى ده بهر كړد. چوو بۆ مالئ زه مبیل فروش. نه گهر وه ژور كهوت زه مبیل فروش گوتی: «مه ركه م بۆچى وا درهنگ هاتيه وه؟» گوتی: «خاتوون پای گرتبووم. نه يديه شت بيمه وه». گوتی وهره نانى بخوين. خاتوون له خوشيان نانى پې نه ده خورا گوتی: «زوو جيم بۆ چاك بكه ده نووم». پنگه وه چوون ده جيوه. نه گهر هاتن پاكشان خاتوون باسكېكى بۆ كرده سه رين نه وى ديكه يش ده نه ستوى كړد خاتوون. زه مبیل، فروشى ماچ كړد. زه مبیل فروشى گوتی: «داخولا له كهنگيوه كه يفى لييه بۆيه نه مړو نه و نسبيته م به سه ر هات». زه مبیل فروش لاقى هه لينا خاتوون له فكرى نه بوو.

خرخالى زير له پيى ده ردینى؛ ده سستی وئ كهوت گوتی: «خانه م خراب نه وه ژنى منيان سوین داوه خوى لن گوپوم». لاقى دانا و وه لستا وه ده ركهوت. خاتوون چوو بېگرئ؛ هه لات. خاتوون پيى كهوت ده يگوت: «ئينشاللا له كوچه ي ده يگرم». زه مبیل فروش ده يگوت: «ئينشاللا نه منيش له و كوچه ي ليى ون ده بم». هه تا به يانى پيى كهوت بۆي نه گيرا. زه مبیل فروش ئاوپى داوه، هه ر له دووى بوو. مى له چۆلى نا. شارى به جئ يه شت له چه نگانى هه راسان بوو. دهه رزى پاخوپى، هه رز قه لشاوه چۆ تيوه. خاتوونى ميرى گه يييه له سه ر هه رزى غولامانه ي توند گرت. هه رچند هاوارى كړد به رى نه دا گوتی: «وه للاه نه يه ده رئ، قسانم ده گال نه كه ي، به رت ناده م». زه مبیل فروش ده لئ:

«خاتوون گياهه!

ئەگەر قایل بوو هەوێ سارانە
 دەچم ئەویش دینمە ئێرەکانە»
 کێ بوو لە زەمبیل فرۆشی گۆلبارە
 ئەگەر چوو نەگە پاوێ بەدواوە
 لەو شارەش چوو بەدواوە
 خاتوون لەوێ بەجێ ماوێ
 پۆڤ بۆ نیوێ پۆی وەرگە پاوێ
 خاتوون گوتی: «چم لێ قەوماوە
 بۆ چ قاسیدێک نەهات واوێ؟
 خولایە لە خۆم سەر بەتالێ!
 ئینجا چلۆن بگەمەرە مالت؟»
 کێ بوو لە زەمبیل فرۆشی خورد
 پووی لە شارێکی دیکە کرد
 حەوت سالتی دی کاسبیی کرد
 خوا وای کرد ژنەکی مرد
 حەوت سالان تازیهی داگرت
 پووی دە شارێکی دیکە کرد
 سێ سالتی زەمبیل فرۆشی کرد
 خاتوون قەلای دروس کرد
 سوورەتی هەرسێکانی دروس کرد
 خاتوونی زۆر خامۆشی
 سوورەتێکی خۆی دروس کرد، یەکی ژنی یەکی زەمبیل فرۆشی
 ئەگەر ئەو سوورەتەیی دروس کرد
 ئەمەندار جێبەجێ زەمبیل فرۆشی گرت
 مزگینییان بۆ خاتوونی دەبرد
 خاتوون چراغانی دەکرد:
 «وێڵا ئەو دلم هەلگیرا غەم!
 جا خەبەرێ بەپادشای بدەم

نه و جاره كه میردی دهكهم».

قاهه زئگی له برای نووسی؛ گوتی: «قایل بسی میردی دهكهم. ناقایل بی میردی هر دهكهم». پادشا قاهه زهكی ماچ كرد. خویندیوه، گوتی: «له من دهولت بهشاره ته نهگر میردی بكا». پادشا گوتی: «حه ز دهكهم نهوهی نه و میردی پئ دهكا بزنام کئییه؟» خاتوون گوتی: «نهگر ده فرمووی دهینیرمه خزمهتی». خاتوون گوتی: «هسته بچو سه لای بکه ته عزمی مهك». كه زه مبیل فروش هه لستا چوو سه لای له دیوانی كرد. پادشا گوتی: «نه و فقیره کئییه، شتیکی بدهنی برها». گوتیان: «قوریان! نهوهی خوشکی توی دهوی، نهوهیه». گوتی: «بابم خوشکی من میردی به توو دهكا؟» گوتی: «به لئ نهگر خولا بدا». پادشا پقی هه لستا. نهوی له دیوانی بوون كه س قسهی پئ نهكا؛ پادشا گوتی: «خوشکی بكوژم یا نهوهی بكوژم؟» گوتیان: «قوریان! هیچیان مهكوژه. دهركی خۆت به خوین مهك. نه و سال دوازه ساله، نه و باغه هه ژدیها یئگی تیدایه؛ هرچی بچیه نه و باغی هه ژدیها دهخوا. نهوی بنیره بخوئی». پیاویکیان دهگل نارد، هه ژدیها بیخوا. کابرا گوتی: «چونكه خاتوونی پادشای نهتووی دهوی، نهتووی ناردوه هه ژدیها بتخوا. نه من ناویرم بیم». گوتی: «بابم نهتوو پارهسته». زه مبیل فروش پۆیسی. نه و هه ژدیهایه بوو به پیاوه و به پیر زه مبیل فروش هات. گوتی: «یا په بی زور شوکرا نهوه خۆت و باغی خۆت نهوه پۆیم». کابراكه مزگینی بردهوه بۆ پادشای گوتی: «نهوانه موسلمانن». پادشا هه لستا بۆخوی پۆیسی. خه لقی نه و شارهی پینان موسلمان بوون. قۆلی زه مبیل فروشی گرت برده دیوانی. قاهه زئگی بۆ خوشکی نارد. گوتی: «له منی كهوی بۆ میردی بۆ خۆی دیتوتهوه. ئیزن بدا مارهی بکه». گوتی: «حاشا! میردی پئ ناکهم». زه مبیل فروش گوتی: «قوریان! ویستا كه میردیم پئ ناکا نهتوو نه و باغته به من كه ره فرمووه فه علم بدهیه بۆ خۆم دهچم خانوویکی لی دروس دهكهم». دهنگی فه علانیان بۆ دا هر كهس به خیری خۆی چوو. نهوی پۆئی قه لایان بۆ دروس كرد چوو تیوی سهری برده سهر سهجدهی گوتی: «یا په بی نه من و خاتوون بیئیهوه سهر حه دی چارده ساله». جیبه جن هاتنهوه سهر حه دی چارده ساله. خاتوون نه و جار خۆی لی ماره كرد پئكهوه دانیشن.

دهستیک گۆل به نادری

ساحبی ئالمانی نه مری

نهوه فرمایشی په حمان به کری

بەيتى باپىر ئاغاي مەنگۈپ باپى لەمزاغا

گوى پادىرنى دوانە
گوئۇ لە من بى دىوانە
سى شەو و سى پۇژانە
بۆۈ بىكەم مەدھى شىرانە
دۆلابى موكرىانە
قاقەز چوو بۆ عىلانە
بى پەشەي پەسول ئاغانە
دەگەل حەمدى شىنانە
پاپەريان ئەوپەجمانە
چۆلىيان كەرد، باگردانە
بە عىزەتى سوبحانى
سبحەي دەگەل بەيانى
لەشكرى باپىر خانى
پەنگ وەزىرى پۇمىيانى

سواربوو له باگردانی
 مهنگوپى ده من وهجاغى
 پياو بوون له سابلأغى
 ته دارهك بۆ مه راغى
 بۆ مه راغەى په وانه
 سيشهه سەرى هه مووانه
 به سيشهه مۆى پر هونه
 باپير ئاغای پر جگەر
 بداخانى بوو ده سته بهر
 له سابلأغى چوو بۆ ده ر
 ده لى: «ههچ په رچت نایه ته بهر»
 خاله ق ساحب سه فايه
 په رچى ده وئى دنيايه
 به ئوميدى ئه و خولايه
 لىيان دا ده هوڵ و زورنايه
 نه سپيان هاته سه مايه
 زۆر خوۆشن بۆ ده عوايه
 هوميد په سووللايه
 «ئەو کاره وا پىک نایه ا»
 هات گه ييبه فه خره قايه
 لىيان دا ده هوڵ و زورنايه
 هه وسه د که سى پراگيرايه
 زه وقى باپير ئاغايه
 لى ده ن له ته پلى شايه
 شوکر وه بهر خولايه
 مه کوژن سەيد و مه لايه

قورعانیان ده سینگیدایه
هات، گهیییه خاتوون باغی
با پیر ناغای قوچاغی
ده گه‌ل خانای سابلأغی
سهیری که یف و ده ماغی
چوو له عهجه می یاغی
با پیر ناغای خال له پوو
به پۆژی سیشهمۆ چوو
عامی خه‌لقی چوو له دوو
چاویان لئ کرد به فەندی
هات، گهیییه وه‌کیل کهندی
حه‌وسه‌د سواری له پهن‌دی
سبجه‌ینن چیشته‌نگاوه
قاسیدیان ده‌گپراوه
چی ماوه ده‌نگیان داوه
قۆشه‌ن نه‌بووه ته‌واوه
ته‌گبیریان لئ پۆناوه
سبجه‌ی به‌یانی داوه
هر بزووت و نووسراوه
دوو عه‌شیره‌تی ماوه
ئه‌غله‌ب پمب نه‌زه‌رییه
یه‌ک له‌سه‌تی که‌م نییه
بزائن مه‌سلحه‌ت چیه
بن تپیی مه‌رنه‌که‌نان؟
بۆیه‌ی عاله‌م پاچه‌نان
به‌عه‌قلم پاچه‌نان

مه‌قسوودیان گورانه
 سوله‌یمان به خۆ و به‌بران
 پایان کرده جلیتانه
 مه‌سئه‌ه‌تی هه‌مووانه:
 «بچین بۆ سه‌ر عه‌جه‌مانه
 رابه‌رن بۆ سه‌ر عه‌جه‌مانه
 رابه‌رن بداخانه
 مه‌راغه‌ی بکه‌ین وێرانه
 بێن پۆنیشین لی‌رانه
 موده‌بیر کاک سوله‌یمانه
 چونکه گه‌وره‌ی عی‌لانه
 چ ده‌فه‌رمووی گیانه؟
 ئێره ده‌بی وێرانه؟
 ماره‌یان بکه‌ین ژنانه؟
 ئێدی، چ‌لۆنه سه‌وزیخانه؟»
 «هۆی سوله‌یمانی خه‌زالی
 نه‌وه‌ی پۆسته‌می زالی
 هه‌وت قوبه‌ی له مه‌تالی
 پێم نه‌لێن ئه‌توو مندالی
 له جلین نه‌کرد خالی
 وه‌ک مه‌وران به گه‌والی
 ده‌کوژم مال و تفالی،
 دره‌نگه پێی مه‌که‌ن خالی».
 گه‌ییبه ئه‌للاهو ئه‌که‌ری
 لینگی دا پیش خانی به موشته‌ری
 ده‌لێم: «خانه ئه‌توو کوێنده‌ری

تۆسه د سواری به دهفته ری:.

ده لَیم: «خانه! له پوچیم بوویه موشته ری

له بۆ مه راغین به ری»

بۆ مه راغه ی برده خوار

یا بینای په روه ردگار

به زارخوشه تۆسه د سوار

نیزدایل بوو جلۆدار

بۆ مه راغه ی برده خوار

بۆ مه راغه ی پاکشان

ورشه ورشه که مبه ران

بیستی میشک و عه نبه ران

فه ندی په یاغ به سه ران

قه تن نابین گوزه ران

قه ت نابین گوزه رانه

عه جه م زۆر بڼ ئیمان

لڼ تیک ده دهن مه کانه

سه رن ده پڼ لڼ رانه

خدر ناغای نه وجوان

چووه سه ر خانی به پمبان

«بابه لڼ دهم نه مانه»

بایپر ده لڼ تن: «کا که!

که س نه وی مه سلّحه ته ناکا

به داغم ده گه ل پاکه

هیچ ده هوی ن لڼ ناکا

ته گبیران بکه ین چاکه

جینگاکه ن زۆر غه مناکه

عہ جہ م یہ کجار هیلاک»

عہ جہ م هیلاک و نوزانہ

چوہ سہر جانی بہ پرمبانہ،

دہ لَن: «بابہ لَن دہم نامانہ»

بانگم وہ بہر پادشای لہ ژور!

خانی ناردنی دور بہ دور

بلباس هاتن بہ جہ مبور

رانک پەشی چہ کمہ سور

خان ناردنی بہ حوجہ تہ

بلباسان تالچہ و بہختہ

بہ سی پەختی دہ زہردا

کاکہ پەشی نامہردا

ہاتہ خواری لہ سہردا

نیمانی پَن بوو ہہردا

مہنگوی دہ پرمَن جُولانہ

چاویان کہوت بہ زَیڑانہ

وہ ژور کہوتن یہ کانہ

چہند شیوی پَر دہرمانہ

چہندی شیشہ و شہ پابہ

عہ جہ م بوون بہ جہ للابہ

موکری بوون بہ قہسابہ

هیچ کہس وا لَن دہرنابا

چلُون دہبَن نہو حیسابہ

ہہ مووی مہستی شہرابہ

وای لَن دہرنابا کہسہ

خالق! تَوی فہریاد پەسہ

مه‌رگ به مه‌روه‌زه
بداخان لیتی بوو قه‌زا
پټکی ده‌دان به‌خه‌زا
تایفه‌ی خان باییری
پټکی ده‌دان به شیري
بوو به خانه‌بگیری
نیسلام قه‌بوو به شیري
به شیري قه‌بوو نیسلام
تټیان دابوو قه‌تل و عام
قه‌تل و عامیان تټدا بوو
سوله‌یمان به خۆ و به‌بران بوو
سوله‌یمان به خۆ به‌برانه
ده‌رده‌چوو له ده‌ریان
نه‌گر له ده‌ریان ده‌رچوو
چوار پټنجی که‌وته دوو
خه‌لاسبوونی بۆ نه‌بوو
بۆی نه‌بوو خه‌لاسبوونه
له‌و کافری ده‌مه‌لعوونه
به‌و پمبی ده‌سن سوونه
به داسی که‌ره‌نتوونه
مه‌روه‌ک که‌نمیان ده‌دروونه
مه‌روه‌ک که‌نم و سوآله
ده‌خوټنیدا شه‌لآله
بلباس حالت بین حاله
له‌ولای بین شټیره‌خره
تۆپیان لټ دا به‌گوپه

حوتی لئ بوون به وپه
 دهنکی له عهزنی بپا
 ئافهریم وهستای خه پات
 دهست به خه نجه ری ده دات
 حوت مالی کردن به ریاد
 وهستا عوزیری هه ندوو
 خه نجه ری شام و ته شوو
 له بهر گه په کی داچوو
 یه کی لئ خه لاس نه بوو
 هویه وهستا عوزیری
 حوت مال به وه جاغگویری
 هر یه کیکیان ده بویری
 ئاویتی جه زاییری،
 دابووی له ته پئی سه ری
 نه ویشی کرد بئ به ری
 کوا مه رزینگ؟ کوا تومه ریل؟
 شوپه لوی شل و مل و
 له کۆلانیان بوونه جل
 بوونه جل له کۆلانیان
 له شی دهوان نه وجوونان
 که وتبوون له کۆلانیان
 له کۆلان و که ناران
 له شی ده شوپه سواران
 وهک بژانگی ده داران
 سهریان گه یییه هه ساران
 له هه ساری دهوا گرد

لە بلباسى دەۋا خورت
لەش و كەلەش بوونە پرد
عەجەم بەسەردا پابرد
ھەركس ميوانى خۆى كۈشت. بە دەھۆل و زوپنا ھاتنە سەر بايىر ئاغاى جا بايىر ئاغا
لە بداخانى پىرسى:

«لە بايىر ئاغاى جىندىيە

لە بداخانى پىرسىيە

خان، ئەو قوۋلە چىيە؟»

دەلى: «بايىرى شۆگايىيە!

ئەۋە دەھۆل و زوپنا و شايىيە

ئەۋە پىشەى تىركىيە

زەۋقە لە بۆ خەلقىيە»

پۇژىكى لە پۇژئاۋايە

خان بايىر لەسەرايە

ئاۋرى تۇپخانەيان دايە

زەلىل بايىر ئاغاىيە

لېرەى ھىچ بۆ پىك نايە

خدرى شۆپيان ھەلپناۋە

لەپىش بابى پاكىراۋە

ھەمەسۈر بەچەلەنگى

ھەلىيان ئەشكاۋتە سىنگى

كوپ لەسەر سىنگى بابى

لېيان دا بە جەللابى

توۋقەت مۇسلمان نابى

سېجەينى ئەلەسەھەر

كوپت و بۆز و سەھەر

له خاویان هیئاده ر

لئی که ن زینی موخته بهر، توندی بکیشن تهنگه و بهر

پیتی نا له پکیتف که و ته سهر

سوار ببی په پاغ به سهر

په پاغ به سهوا سوار بی

خیلی فه قیر هه ژار بی

موکری هه روا داغدار بی

هه هاوار و لیدان بی

هه هاوار و لیدانه

بی سهردار و خیزانه

ده لئی: مه پی بی شوانه

په خشبوون له زهویانه

دۆلابی به گزادانه

سه رکرده ی موکریانه

خراپیوون نه و کارانه

به قهری دان موسلمانه

یه کیان نه مان نه وانه

هومیّد بوداغ سولتانه

قبوول نه کا له وانه

بوچ بی دینی غه یانه؟

وای کرد بو عهجه مانه

پیتیان نه کا موتمانه

غهلینن نه و سه گانه

نه مره نه و بداخانه

ناترسی له گزپخانه

چیپیان کرد بوو به سته زمانه؟

مالی خوی کرد ویرانه،
کسی نه میشت له عیلان
په بی سه دجار شوکرانه
چونکه پیشکار شهیتانه
دهست مه لگرئ له و کارانه
هات و گیبیه کاریزئ
مندالی پر به نامیزئ
نیخسیر چوونه ته وریزئ
هات و گیبیه دریازئ
مه حیوویان بژارد له پیزئ
هاته خوار له لاجینی
لهت بن له نتوی زینی
له بلباس، به قینی
برایم ناغابن له سهردا
تاقه سواره ی بن گهرده
خیزانی دیکدی وهردا
دیکدی وهردا خیزانه
هه سەنی به کر ناغایه
میزده پوژی تهنگانه
به ری هه لندها گورانه
مه لا په سوول بن فه په
ده پیش بداغی گه پا:
« خانە! به سی بن نهو شه په!
نیسلام هه مووی وهرگه پا»
نیسلام پاک وهرگه پا
هه تا سیلمی هه لئاوه

تا سیلم و بهیتاسی
 ئیخسیر به سئ عه باسی
 به سئ عه باسی ئیخسیر
 زینی پۆمیان و بارگیر
 له سه ری بوو په مپ و شیر
 بداخانی جیهانگیر
 بداخان بوو له دواپی
 هزار مه پی شوگایی
 هر هزاره، خۆپایی
 ده یاندا مه پ و شایی
 بزنیك بێنئ دوو کاره
 له مووی بکری ده واره
 به های بزنیم دوو پاره
 هزار گای بئ جووت بهنده
 قیمه تی گای خولابهنده
 بلباسان کاریان گهنده
 له بلباسی گرد و مرد
 خزمه تی خانیان نه کرد
 بۆیه به دیان بۆ پابرد
 خان عه رزی شای له وان کرد
 بۆیه یان ته گبیر لئ کرد
 خان گوتی: «خزمه ت به گهرمینیان کرد»
 بۆیه پاکی برد قپی کرد
 قپی کرد له زه مانی
 بنۆپنه ته گبیری خانی
 وا گوزهران ده زانی

نه مینی ده وله تانی
بلباس زور به سته زمانی
خزمه توو نه کرد به خانی
بوخو په پدا کرد غه یانی
تایفه ی بوداغ سولتانی
له کن پادشای په وانی
مهنگوپ زور به سته زمانی
به سته زمانی بی شو مار
نه یاندا خراج و بیگار
خانیاں لی بوو ده عواکار
هاتینه پیش پیاده و سوار:
«مالیاتی ناده یین چ جار».
وای گوت بایبری نازدار:
«بوخوم ده بمه حاکمی شار
خانی دهرده کم یه قین
بو خوم ده بمه جینشین
ده لیم به گزاده چ نین».
نه گه ر نه و قسه هات، پابرد
خان پوینشت ته گبیری کرد
قسه ی خو یان پاک یه ک کرد
عرزی پادشایان ده کرد
پادشا له وانی قبول کرد
بداخانی گرد و خورد
مانگیکی دی سهبری کرد
پاک مهنگوپ ی وه خپ کرد
سه رتا پای خلات ده کرد

بداخان گوتی: «بمیتنم
 باپیر نہ منت دہ زیتنم
 سابلأغیت بؤ دہ ستیتنم
 باپیر مہ بہ نیتنیزار
 دہ بین بیہ حاکمی شار
 لہ بہ رم ہہ یہ یک کار
 کارم ہہ یہ لہ ویتندہ ری
 جاری دہ نیرم چہ پری
 چہ پریکی بہ پوان
 بؤ کن پادشای بہ دل و جان
 مہ راغہ ی بکم ویران
 پادشای دہ کم بین خودان
 بؤ خوت ببہ ناگای مہ مووان» .
 لہ مہ نگوی گرد و مرد
 قسہ ی خانیان قبول کرد
 بہ حہ و توویکی پاکی وہ خر کرد
 بہ سابلأغی تہ گبیر کرد
 گویو لہ من بین گہ لی جہ ماعہ تن
 کہ س بہ بہ گزاران ہلنہ خہ لہ تن

بیتی عبیدیه همان باشای به به

خاله ق! هر نه تووی قادر
په بی! هر نه تووی قادر
چهند باقی و چهند نادر
توی عه رز و ناسمان راگر
هه شتن هه زار عاله مه، بیتشکه وه لاله زیاتر
نه منیش به کم له وان عاله مان، خق ده گرم له هه مووان که متر
سه جده ی شوکریم له سه ر بوو، نه تخوولقاندنم به کافر
(لا اله الا الله) سه ده هه زار جار شوکر
توی نه ووه آل و توی ناخر
توی باتین و توی زاهیر
چهند باران و چهند به فر
چهند پرویار و چهند به هر
چهند ناسمان و چهند هه ور
چهند به هه شت و چهند ناور
چهند قوشه ن و چهند له شکر

چی توو پیٚت بیٚ ئه مر
 نه شبیٚتین ده یکه ی حازر
 حازر ده که ی به پره وانی
 په بی هر توی ته ن سوبحانی
 خالقی کوللی شه یثانی
 مالکی به حر و به پریانی
 عالم و خه بییری هه مووانی
 ته وفیقده ری، موسته عانی
 ئه زم (عالی به رده شانی)
 ده به ندیم نه که ی زیانی
 به یتن ده لیم به دیوانی
 مه دخی پاشای کورستانی
 مه دخی پاشای کامیان باشه
 شایه د پۆم و قزلباشه
 هه رجاری شیریه ده کیشا
 هه مووی ده هاتنه ته ماشا
 عالم ئالایه چاوه شه
 مه رده عه بدوپره حمان پاشا
 پاشای به بان جیهانگیری
 وهک پۆسته می زالی پیری
 ته حا به را و ته گبیری
 پاناویٚرئ به پره زیلی:
 «ناکه م خزمه تی وه زییری
 نانی ده ستینم به شیریه
 به شیریه نه بن پیک نایه» .
 ده ولّه وت نایه ته په دایه
 ناچمه سه فهری له حسایه
 یاغی ده بم له به غدایه

یاغی ده بزم ئینشانه لّلاه
خزمه تی ناکه م وه لّلاه
ئافه زیم باره که لّلاه
ته وه که ل ته عاله لّلاه
مه ر کوپه به بهینه مه لّلاه
به به هاتن به لیمشت^۱
له غیره تئیان به ست پشت
دهستی له به غدایه شوشت
حه مه د پاشای کوئی کوشت
کوشتنی به چ قه رار بوو؟
پاشای به بان سه ردا بوو
سه د وهک وی خزمه تکار بوو
ده حالی خۆیدا شو فار بوو
خزمه تی پاشای پین عار بوو
بین تالعی له ملان بار بوو
تالعی پاشی دیار بوو
پاشا کردیه گوشتوگویی،
له گه ل تو محمه د کویی:
«حه زم کرد هاتی و نه پویی
تۆرم حه ز کرد میری سۆران
دوو زمانه وه کو گۆران
به نه قل هاتوو به تۆران
بیکه سی دوژمنی تۆران
ئه و جار لئی ده ن به ساتۆران»
ساتۆر ده بان په نگ شمشیری
ده ست و باهوو حه مله ی شیر

وای گوتوه شیعری شاییری
 یاللاه پاشا گویم بدیری
 که فرسه ت هات، قهت نه بیویری
 مهرد هر به نه للاه ده سپیری
 هر نه للاه و ساحیب سوړه
 وه ده ست کهوت به بین قره
 پشتیان شکان، زگی دپا
 له سایه ی توو پیشی برا
 لیک سوار بوون کوپه کوپه
 له ردو' نور دووان بوو به چپه
 بوو به چپه و سه لاوات
 قووه قووه، هاته هات
 هر خیره تن بین قه لات
 هه ی ده سستی بین ده سته لات
 کوئی گیران کن هه لات؟
 له وان کویی ده به دبه خت
 خه لاس ناکه ن پووهی سه خت
 که له پوور و مالی نه غد
 نه سپ و نیستر پیشمه و په خت
 وه رگیرا نه غد به نه غد
 وه رگیرا به قه تاره وه
 به نالتوون و دیناره وه
 به ناغاو و خزمه تکاره وه
 پاشای به خشین به باره وه
 چی پی به خشین پی پی بوون غه نی
 پاشا سوار بوو بق مه وتی نی

مه تال له گوئی که رگه دهنی
 هات، گه یییه قه ره حه سه نی
 نه سه ح یاغییه پیده که نی
 له پیکه نینی سهرداری
 چپه چپی کۆچ و باری
 مه لگیرا پتیه پتیبواری
 له جحیل تا مه رزه کاری
 هر له پیر تا نیختیاری
 هرچی دهستی بگری داری
 دونیا ده بوو شوی تاری
 خوین له سامی سۆران باری
 خوین باری سامی سۆر
 هر له نیزیک هر تا دور
 پاشای به بان قران قران
 بوو به سهری سهر نه سکه ران
 سویندی خوارد به پتیه مبه ران :
 «له بق شای ده نیرم سهران
 سهری نه وغان و قه جه ران» .
 سرکه سرکه بوو له موونده ران^۱
 قاسید هاته وه به موته ق
 قسه ی کردن ده قاوده ق:
 وه زیره وهک به ردی په ق
 نه و خه یانی موسته حه ق
 په جایه ناگرم به حه ق
 له سهر زینم نه که ن شه ق
 به غدایه م پین نه که ن له ق» .

شای که ئەو قسە ی پێ دەزانی
 هەڵدەستا بۆ سەر چۆکانی
 هەردووک دەستی دان لە پانی:
 «پاشای دەگەڵ سەلیم خانی
 دەنێرمەوێ کوردستانی
 لە کوردستانی باخپوی
 لە بەغدا یە سەر بیزۆی
 نێران و تووران بشیۆی
 هەرچی لێو دابنێ لە سەر لێوی
 نەرمی دەکەم وەکۆ میۆی
 دەری داویم لەوێ نێوی
 دەری داویم بەعەجەمان
 بە هەوشار و موغە دەمان».

پەیدابوو سەدای زەمەمان
 لە بەر دەنگی زیل و بەمان
 شیر هەڵاتن لە گوێ چەمان
 نەهەنگ دە بەحراندا نەمان
 شا خۆش بێ نەکیشتن غەمان
 پاهی بێ، چ قسە نەمان
 پاهی بێ دەگەڵ ئالایە
 لێرە بپروا تا بەغدا یە.

بیتی علی عاشق

مه جلیسی ناشقان گیراوه
ساقی له نئو پراوه ستاوه
پیالهی عیشق نوش کراوه
«به خیر هاتی پهریزاده
به خیر هاتی
به سهر چاوی ده من هاتی
به چیم زانی که تو هاتی؟
به دهنگی توق و خرخالان»
«علی عاشق! نه گهر عیشقت زوبانی بین
سه د جار عه مرت زوو فانی بین»
حایفه ئیخلاص په نهانی بین
مه لازاده به خیر هاتی
موتربا لی ده بینای سازت
به ختت سووتن له بو نازت
جووتن ساقی سهر به زین

مەي لە مەيخانان دەگىپن
 ئاشقان لە دىن وەردەگىپن
 قورىانت بىم ئەي باي وادە
 تارا لەسەر لەيلم لادە
 بەدەستورى حاكم زادە
 مەجنون بۆ يەكەن دەردەدار بوو
 بەتيرى ئىشق گرفتار بوو
 چونكە لەيلەن وەفادار بوو
 عەزىزى مەن بەخىر ھاتى
 مەجنونەكەي لە كۆوانم
 دايم دل پى لە ھىجرانم
 بۆ خالى لەيل پەريشانم
 خۆزگەم بەفەرھادى چىنى
 خەرىكە لە سەنگ تاشىنى
 ئەويش بۆ ئىشقى شىرىنى
 قورىانت بىم شەمال وەرە
 ئەو كاغەزەم لە بۆ بەرە
 بىدە بەدەستى دلبەرە
 ساقىم دەوى شەراب بىنى
 عەكسى خۆي تىدا بنوینى
 ئىنالىلای لى بخوینى
 بەو چاوە گيانم دەستىنى

۱

فہ سلیک دہ خوینن یاسینم
لہ یلام بیتہ ثور سہ رینم:
«کویت دیشی، دیدہ ی شیرینم؟»

۲

توو خولا لہ یلا، وەرہ کنم
بہ دل نازا بکہ گہ ردنم
نیزیکہ پوژی مردنم

۳

يا خولا مه روا گهرد و توژ بين
ده سوکي له ملان نالوژ بين
له يلا جيژنت لين پيرؤذ بين

۴

قوريانت بم نه ي بای شهوي
که جارچار وه پروت ده که وي
پي خوش ده بين ماچي شهوي

۵

ديسان شه و هات بو حالي من
له و دلای پر خيالي من
نالهم سووتا به نالهي من

٦

قوربانت بڼه بولبوله
دهم له سهر خونچان هه لگړه
سيست کردن ماله کاوله

٧

نه توو وا ده پوی به نارپه زای دل
خولات ده گه ل بڼه مه نزل، به مه نزل

٨

نه گهر به بڼه توو سهر وه سهرين که م
دوو پوڅ پڼ نه چڼ دهس به نالین که م

٩

ده ترسم بمرم دنياي زور ما بڼ
به دکاري بڼ پير به له يلام شا بڼ

۱۰

بالا بهو به رزی قه د بهو باریکی
نه ستیره ی سوهیل که و ته تاریکی

۱۱

موژه ت نیزام و سهر عه سکر
له سهر چاوان به ستیان له نگر
لنگیان دامن دهسته و خه نجر

۱۲

چاوت نه ستیره که ی رفی
مه لدی ده گیل که لاویژی
قهسته به نازان بمکوژی

۱۳

چاوت نەستېرەى ھۆبەتور
نە درەنگ ھەلدى گيانە نە زوو
لەيلن پۆيى مەجنون لە دوو

۱۴

چاوت نەستېرەى سەھەرى
ھەلدى لە بېژىنگ بەسەرى
كوشتى قەتارەكەى سەرى

۱۵

چاوت رەشە، دەگەل بروت
بەو خالەى كەم، دەورەى لىموت
دايكت ماچ كەم، يا نە بۆ خۆت

کاکه مهم نۆکه‌ری میری په‌واندز بوو. خاتوو زین خوشکی میری په‌واندز بوو. کاکه مهم دلی لن چوو؛ ناشق بوو له خاتوو زین. میر مهم ناغای نه‌خوش که‌وت؛ پینچ سال ته‌واو. کاکه مهم ناغای به‌کۆل گیرا. له دواي نه‌م پینچ ساله شەرتی کرد که خوشکی خۆی بداتن. پیاو ماقوولان جه‌م بوون قبوولیان نه‌کرد. نا‌قیبەت زین و مهم ناشق بوون به‌یه‌کتر. خاتوو زین کاسه‌ی ئاوی دا به‌کاکه مهم. میر پپی زانی. زستان بوو حوکمی کرد: «ئەسپێکم بۆ بێنن، کاکه مهمی سوارکەن، وه‌گۆزه‌ی ئاوی پیا بکه‌ن با بیبه‌ستن. ده‌ری که‌ن با به‌پوا بۆ خۆی؛ ده‌ریان کرد. به‌وشه‌وه‌ پۆیی به‌نیو به‌فرو سه‌رما تا نيزیک به‌یانی داغل به‌شاری کۆیه‌ بوو. ئەسپه‌که‌ی به‌له‌د بوو، له‌به‌ر ده‌روازه‌ی میری پاوه‌ستا؛ حیلاندى. میر به‌خه‌به‌ر بوو. بانگی کرده‌ غولامان ده‌روازه‌ی بکه‌نه‌وه‌ بزائن نه‌وه‌ کتیه‌؟ که‌ چون ده‌روازه‌یان کرده‌وه‌ دایانه‌زاند، هاوردیانە^۱ ژووره‌وه‌. میر که‌ ته‌ماشای کرد هه‌موو گیانی به‌ستوگیه^۲.

لێی پرسى گوتى: «چی کردووه‌ به‌م شه‌وه‌ سارده‌ توویان ده‌رکردووه‌؟» عه‌رزى کرد: «له‌ برى چاکه‌ی که‌ له‌گه‌ل برائى تووم کرد. نه‌مه‌ جه‌زای بوو». میری کۆیه‌ گوتى: «سه‌بیانئ سه‌د سوار ده‌نێرم خاتوو زینت به‌ ژۆر بۆ بێننه‌ ئێره‌». ژۆر هه‌مدی خودای کرد.

۱ - وشه‌ی هاوردیان به‌ شێوه‌ی نه‌رده‌لانییه‌

۲ - وشه‌ی به‌ستوگیه‌ به‌ شێوه‌ی نه‌رده‌لانییه‌

بہیت

جوابی بنیڑن بۆ شہ مزینان
 سوارین لہ نہ سپ و زینان
 بۆ شہوقی مہم و زینان
 جانان! بکہین تہ گبیر و پایہ
 جوابی بنیڑن بۆ زازایہ
 سوارین لہ بۆ نہم سہ فایہ
 دلم دہ لئی بہ حری وانہ
 لہ نگہ ریان تی بہ ردان گہ میہ وانہ
 جوابی بنیڑن بۆ بالہ کان
 سوارین لہ کویت و ہلہ شان
 لہ بۆ سہ فای کیڑ چاو پہ شان
 کویتستان لہ من داغان داغان
 سوورگول پشکوت لہ چوارباغان
 کاکہ زین و برالہ زین و کیڑہ پٹحانہ
 ناوپیکم بہ ربوتہ وہ لہ دہروونی
 نہ بہ بایہ دہ کوڑتہ وہ نہ بہ بارانی
 نہ بہ پاچ و پیمہ پان نہ بہ گل وہ سہردانی
 نہ بہ شیخہ سووری کریوہ، نہ بہ چاکہ سواری تازیانی
 نہ بہ سہید نہ حمہ دی ساوانی
 نہ بہ تیپی سوارانی کاوہلہ حہریری
 نہ بہ گولنگہ و قویتاسہی کاری مووسلنی

فرهنگ نژاد

تأليف: شاکر مستنفا و شومر قادر مجاهد

نا

ناره خ چن: ناره ق چن، کلاو

نازووخه: نازووقه، تفاق

نازیزه: ناوی مه قامیکی کوردیه

ناسوده یی: په حه تی

ناسه وار: شوینه وار

نالدوز: نه خشیندراو

نافتاوه: مه سینه

نانیشک ویدان: خو هاویشته سهر نانیشک

ناور: ناگر

ناوردوو: سووته مه نی، ناردوو

ناورگ: ناگردان، وه جاخ، کوانوو

ناوریشم دۆز: به ناوریشم دووراو

ناو له ناوه پۆ ده رکردن: له حه د به ده ر خراپه کردن

ناویتیانه: هاویشتیانه

ناپسان: مه لگیرسان

نامیز: باوهش

نوخژن: نوخه ی، هه ست به خوشی کردن

نه بله: گه مره، گیل، بی نه قل

نه رجوو: نیاز

نه زمان: زمان

نه سته م: زه حه مت، دژوار

ئەستۇخوار: ئەستۆكەچ، ملکہ چ

ئەسرۆ: قوچ

ئەشرەفیيەند: لیڤرەبەند

ئەمەگ: وەفا

ئەنچەت: بیانوو، بەھانە

ئەندەرۋون: خەرەم، ئوردەوہ

ئەنقاب: پایە و ناوینشان

ئەنعام: چاکە

ئەنگوان: لیدران، پیکران

ئەنگز: ئیۋہ

ئەنگزہ: سەرەتای تاریکایی شەو

ئىختىيار: لە جياتى (اعتبار) هاتوہ

ئىرات: ھەپات، ھىرات

ئىرەوان: يەريشان، پەوان

ئىكلام: تەمەنناكىشان

ئىلاق: لاقە

ئىشك: وشك

ئىنكەبەرى: نەسەلماندىن، ئىنكارى، كەبەرى

ئىنگز: ئیۋہ

ئىئخ: يەخە، ئەستۆ

ئىشك ئاغاسى: گەورەى ئىشكچىيان

ئىئل: عىئل

ئىئلچى: بالىۋز

ئىئلچىگەرى: قاسدى

ب

باب ٹوکہر: گہورہ ٹوکہر
 باخٹوی: باٹوی، لی خوبی
 باراندیز: دیہہ کہ نیزیک ورمی (رہ زاییہ)
 بارپڑہ: ٹو بارانہی کہ بہ با بیاری
 بازن و باج: سہرانہ
 باشوک: باشق (بالندہیہ کہ)
 بالیمز: جڑہ توپیکہ
 بانگ یہ لہ: بانگ بکہ
 بایاقوب: شہ خسیکہ لہ موکریان
 براز سروشت: بہ راز خو
 برک: لاکہ لہ کہ، خالگہ
 برینہیتان: بریندار بوون، زامدار بوون
 بپ: بپئی، ہہ ندئی، کہ من
 بپو: تالان (تالان و بپو)
 بڑگوپ: شتومہ کہ، شمع کہ، کہ لوپہل
 بزورگینہ: گہورہ کان
 بڑوین: جیگاہ کی بہ گیا و گول
 بسک: زلف
 بلویرنہ نگینو: بلویرژن، بلویرلیدہر
 بلہوہز: ہہوہ سباز
 بلا: با

بناو و مەراغە: دوو شارن لە ئازربايجانی پۆژمەلات
بنیپی: لەبنهوه ئیشکردن، بە نهینی کاری خراپکردن
بنپشک: ئەو کچەی کە بۆ ژن بە ژنی دادەندری

بن پانک: بن پەشمال

بورجی بەلەک: کۆشکی مەم

بوزلق: سەمۆلخانە

بۆران: کەرپۆه

بوودپ: لەغم

بووره: ئەو زەوییهی دەست لە کێلانی مەلگیراوه

بەئاس و پەلەسدا چوو: خۆی پنیوه و جلوپەرگی خۆی دپی بۆ پاکانهی خۆی

بەبەختچوون: لەسەر بەختی یەکیک بەرەو کاریک چوون

بەتل: بەتلیک لە شوو — ماوهیەک لەشوو

بەتلاندن: بەتەلاقدان

بەرخەل: بەرخەکان

بەرخەل چیشتاودان: بەرخ تێبەردان بۆ شیر مژین

بەرخ فرچکدان: یەکەم ژەک بەبەرخدان ، ژەکیش ئەو شیرە خەستەیه کە لە گوانی

ناژەلی ئاوسدا لەسەروپەری زایندا پەیدا دەبێ و لە جیاتی ماست دەبێتە فرۆ.

بەرماو: پاشماوهی خواردن و خواردنەوه

بەرۆک: یەخەئێ سەرسینگ، پێسیر

بەرکۆژ: دوگمە و قەیتان

بەرپە: دەشت، سەحرا

بەقاکردن: باوهپکردن

بەگلەر: بەگەکان

بەلەک: نێوان گۆیزینگ و پەفیسک

بەعی: بایەخ

بەشقی: بەعەشقی

بەشکەم: بەلکو

بەهاربەند: حەسارێکی ناخوپی تێدا بێ بۆ ولاغی بەرزە

بہ یار: ئہ رزی نہ کیلڈراو

بہ یانی بہردان: پووناکی پیدابوون دوی شہ بق

بہندہ شیر: ئو بہندہ ی شیر ی پئ ہلڈہ واسرئ، یا لہ مل دہ کرئ

بیابان: دہشتی بئ ئاو و گیا

بیروونکردن: دہرکردن

بیلن: ئاگادار (تورکیہ)

بیوردار: بریندار، دہردہ دار

بینای چاوان: کینایہ یہ لہ خوا

بئ ئہ نوا: ہزار، لیقہ و ماو، بئ پہ نا

بئ خودان: بئ ساحیب

بئ سامان: ترسناک

بئ سہ لا: لیقہ و ماو

بیشوہ: گوندی بیژوہ ی نیزیک سہدہشت

بینہ بیتہ: ہہرمین، قہ لہ بالغی

بئ نیوب: بئ پشو، بئ وچان، سہرہم، سہروم

پ

پارده: وارش، شووره

پاکار: به رده سستی کویتا

پاکه: زهرفی کاغهز

پلیکان: په یژه

پاشبه ند: به ندی پاشه وه

پانکه: گوراییی له قه دی چیا

پانډر، پارډن: گوتلکه نږی ساله وه خته

پانیه: پاژنه

پای حساب: ژیر حساب

پایه: په لپ، به هانه، بیانوو

پشت پهق: له کار وه په زیوون

پندر: کرز، نژیک به وشکبوون

په یاغ: کلوی ترکان

په تووې: شپ، دراو

په رچ: له مپه ر، کوسپ

په زهوان: مه په وان، شوان

په سته: په سته ک

په سیوو: په نا

په نها: په نا، پشتیوان، نوا

پیاهه: پیاده

پښ دزیلکه: خو دزینه وه

پێدهشت: دهشتایی، داوینی کێو

پیشبه‌ند: به‌ندی پیشه‌وه

پیشکار: پابه‌ر

پیکۆل: سمکۆل

پیمه‌رد: عیزرائیل

پیناودار: ئوبال له‌ ئه‌ستو

پۆست: پۆسته، چه‌په‌ر

ت

تابيان نەھيئا: ھىزيان لى بېرا

تاتا: داوداۋ

تاتە شوار: بەردىي كە مردوۋى لەسەر دەشۋرى

تاراج: تالان

تازىي چى: تازىي خىرا و شارەزاي پراۋ

تاعلقە: تەعلوق (تعلق)

تان: توانج

تانووت: ھاندان، دىندان

تروپك: پۇپە، دوند

ترەختان: بەپەلە

ترو: خوڭپى

تويۇ: تويۇال

توور: توورەكە

تووك: نفرين، نزا

تەپلى باز: ئو تەپلەي كە بۇ بەپىكەۋتنى لەشكر لى دەدرى

تەرخان: پى پىدراۋ، مەرەخەس

تەپلان: بازى تەپلان، واتە بازى پەسند

تەپدەس: خىرا

تەرك: ئو جىگەي ۋاڭى كە پاشكو ۋ ھەگبەي بەسەردا شۇپ دەكرىتەۋە

تەسيح كىشان: ئەرك كىشان

تەكەلتوور: ئو لبادەي بە پوۋى ايرەۋەي زىندا دەدرى

ته مال: نه و که رویشکه یه له لانیدا که وتوو و پاوکه ر دیاردیی لی ده کا
 ته نه خی: کار وه داخستن، نیش پشتگوئ خستن
 ته وار: جسنه بازیکه
 ته یار: ساز و ناماده، په رداخ
 تیپ: ده سته، پؤل
 تیتؤل: په پؤ، شپه
 تیگیراوی: نیحتیاج
 تیتلتاوس: په پی تاوس
 توپ: شه به که ی پاوه ماسی و پاوه مهل
 تولی فینۆ: جۆره تووله یه ک

ج

جاله بيوونه ره: به ره و خوار بيوونه ره، گلؤر بيوونه ره

جانماز: به رمال

جلیت: ته قله، جريد بازی

جندی: ئازا، به شه ره ف، به ئه سل، په سه ن

جه للاب: جه لاد (عه ره بيه)

جه م: ژه م، توره ی خوار دن

جه مجا: جه م مه قام

جه ماش: ده ندووک قولابی

جيفرک: مه لتيزان، جووته هاويشتن

جووت ددان: دووشيله

جيههت: سه به ب

ج

چاپه ز: نهو توکهره یه که سهرویه ری چا لینان و چا تیگردن دهکا له دیوه خانان

چاویه نگی: چاومه ست

چاولیکردن: به چاو نیشاره تکردن

چپژ: قه لشت

چغور: چروپ و نغورد

چغه: رگه، چقه، جوققه، سهرتانج

چل که وان: شاخیکه له کیوی دمد

چلوان: چل پۆزه ی مندال

چلوو: چله

چۆم: زئی

چه پهر: پۆسته چی

چه ل: جار، چهنده چلان: چهنده جارن

چه له نگ: جوان

چهرخی داوه ت: داوه تگپ

چه لاندن: چه راندن، چیراندن، له وه راندن

چه مبه ره: شینی ژنان به دهوره

چیشتاودان: ئاوه دانی به رخ و مه پ له وه ختی چیشته نگاودا

چیشته: چۆیله که، چهک

چیودار: نهو که سه ی زینده مال ده کپئ و ده فروش

چوو: جگ. کلک له سهر چووان: واته کلک له سهر جگی قاچی

چوار کولاغه: چوارپچکه

ح

حاشا و مادوللا: نینکارکردن

حه جمین: تۆقره گرتن، هه دادان

حه مایه تکردن: که ویکردن

حه ویزه: ئاویزه، ئاویزان، هه لواسراو

حه یش: خوشگوزه رانی و عیش

حه مرئکم: عه مره که م

هودوود: هه دال، نه سپ و ماینی په سه ن

خ

خاپوور: وڙان

خاترجه می: دلنیایی

خاسه پهنک: دهرمانیکی سووره

خاوپیس: نه و قوماشه ی به خاوی پستراین

خانه بگیری: تالان

خاو: دابه ستنی ولاغی یه کسم

خپی بالین: ناوی جیگه یه که

خه رج و بیگار:

- خه رج: سه رانه (پاره)

- بیگار: به زور کار پیگردن

خه را: خراپ

خه رته ل: دالی گه وره، گه پنهک دال

خه زایی: غازی

خه سیده: خه ساو

خه فه خان: وه لاغی زور دابه ستر او

خه واس: شاره زا

خواجه بیدار: نالقه ی دهرگه لیدان

خوانی زین: نه وه ندی له زین که سوار له سه ری داده نیشی

خولا: خودا

خونکار: سولتان

خوبگنختین: ته مبه لی بکه یین، خومان بوه خرنین

خوبواردن: خوبه نادان له کار

نورمەنلۆك

خۆشخووان: دەنگخۆش

خێو: خوای ئەفسانەیی

د

دابين: ته نمين

داژواوه: ده ژاړاوه، لټيان ده خوږې

داغان: بلاو كړنه وه

دانزغ: دانزغی، ناوی چه كه

دانگه ملكيټك: شه شپه ك

دانوو: دانووله

داورين: خوگرتنه وه، گيرسانه وه

داووت: شايی

دروغ: درو

درېدونكي: گومان لټكردن

دېوو: دېك

دژوين: چلكن

دگدگ: جوړيكه له پوښاكي شه پ

دم: دهم

دمگړ: شانه

دوند: تروپك، پوپ

دوشهك و پاله: دوشهك و باليف

ده بده ب: هاتوبات

ده بلا: ده با

ده بوتخانه: ده بوی چهك

ده به: زورگه وړه

ده بهرپاگردن: به قه دپاگردن

دهربار: باره گای شایان

دهرمانداو: دهرمانخوارد

دهرپوست: دهره قه ت

دهزیتین: نه و په ته ی که شوان کاتن دهنوی له دهستی خوی و ملی مه پی دهکا، مه به ست

(پشتیوان)

دهستنده: که م که مه پاره دان به خه لک

دهسته وسان: ده سپاچه

دهسته ونه زهر: ده ست له سر سینگ

دهستروک: پارچه قوماشیکی ته نکي ناسکه له فیس و کلاو ده نالتي

ده ست لیساندن: به سر دا زالبیون

ده سهر وه نه چوون: لی خوش نه بوون

دهستی مه همه شه: ده شتی که له سندووسی موکریان

ده شقه م: به لکی

ده گرپوم: دهری دینم

ده لاقه: پوشنه

ده غه ملیتنی: ده خه ملیتنی

ده مه ر قوپان: پانتولی شه پ

ده ولت زیاد خواستن: مالئاوایی کردن

دیدار ناخره تی: له و دنیا به کتر دیتنه وه

دیروژوان: به دره نگی هاتن

دیواندپ: نه و که سه ی دپ به دیوانان بدا واته بلاویان بکاته وه

پ

پابەزە: ھەستە بېۆ

پكئف: ئاۋەزەنگى، زەنگرو

پستە: گورىسى پەشمال

پمىن: پەواج، برەو

پوانگە: ئەو جىگاي لەۋىپا پاكەر سەيرى پاكە دەكا

پۆقنايى چاۋ: پووناكى چاۋ

پۆم (پۆمى): عوسمانلى

پۆھىشتن: شۆپكردنەۋە

پووبەند: پىچە، پەچە

پوال: كوپ، پۆلە

پۆژەلەكشان: پۆژ بەرزىوونەۋە

پۆنان: دانان

پۆنياساۋى: بنى گياپەكە كە بەنى پى پەنگ دەكەن و پەنگىكى سوورى بەردەۋامى

ھەيە

پەپىشكەۋتن: پىشكەۋتن

پەخت: خىلىكە لە سىنگ و نىۋچاۋانى ۋلاغى سۈرى دەدرئ

پەشەپاۋ: پاۋى ئەو پۆۋانەى كە بەفرى تىدا نابارى (عارد پەشانگە)

پەشىشە: بالندەيەكى پەشى چكولۆكەيە لە دەم ئاۋان دەژى

پەشەگۈيرى: نەخۋشىيەكى پەشە ۋلاغە

پەلم: پەمل

په فیسکه: قولکە ی ئەودییو ئەژتو

په گەل: لە گەل کەوتن

په مانە: جێگە ی گەیشتنە وە یەکی سمت و ران

په ند: جوان

په موزن: جندۆکە، ونی، بە تیکرایی مەخلووقاتى سەیر

په وساردی: شەرمەزاری

رنەک: قاشاویش، شانە ی ولاغ

پیشته: بەندی مەتال

پێی گوزەران: پێی ژیان

پێژنە: ئاوی باران

پێسمە: گرێژەنە ی دەرکە

پێسمە ماچکردن: دەخالت پێکردن

پێشمە: پەشمە

پێنوووس: نیملا

ز

زارجىو: ئەۋەندە بىنىشتەى جارىك لە زار دەھاۋىژى

زارك: دەرەك، كۈن

زاف: دىق

زاۋابەندى: ئەۋ زاۋابە يە كە لەگەل مالى باۋكى بووكدا دەۋى (زاۋا پىۋى)

زندۆل: قەلش

زۈيۈزگار: تۇراۋ، زىز

زۇرھان: پىرى پەككەۋتە

زەرزا: عەشپىرە تىكى كوردە

زەرگ: جۆرىكە لە چەك

زەماۋەند: بەزم و شايى

زەمەند: گىيە بەرز و پىپ

زەنۋىر: سازگار، بەدەرەمەت

زىپكەت: بەزىپ نەخشەۋ

زىپۈەشان: زىپ شەبەشكەردن

زىپ و زەمبەر: خىشل، زىۋەر

زىۋ: زىۋ

فرعون

3

ڌيڙلا: له خواره وه پړا

ژئانیښو: ژئانیستان

ڏوان: جي به ليٽي به ڪتر ديٽي ھز له ڪر ڊوان

س

ساچاخ: پیشوو
 ساتۆپ: قیمه کیش
 سالووس: دووړوو
 سالدات: عه سکه، سه ربازی پووس
 سامی پئی نیش: ترسا، سام گرتی
 سان: پاگرتنی له شکر له حالی ئاماده ییدا
 سانی: سانایی، ئاسانی
 ستیزه کار: شه پانی
 سوبات: کاری گه وړه
 سوحبه: گالته وگه پ، خوش پابواردن
 سولوق: سارداو
 سؤدره: فیتنه، گوبه ند
 سوورباش: قزلباش
 سوئسن: گیایه کی گولداره به زۆر له کوئستانان ده پۆئی گولی فره په نگی هه یه
 سه بوون: گرپ، بای گهرمی هاوینان
 سه رترینجانی: شه ترنج
 سه رپه و: به غار
 سه ر ده سۆی نان: سه ر له ئاسۆ نان، چاوه پوانکردن
 سه رفراز: سه ربه رز، ئازاد
 سه ره ویزان: سه رشیناو
 سه رینچاوه: سه رچاوه
 سه فی: سه ر کویر

سەقر: بالەندەيەکی دپە

سەلگە پېشمە: سەرگەلەي کە بە سەری ولاغەوہ دەکرئ و پەتی پېشمەي تئ دەخرئ

سەلالت: سەلاوات

سەلماس: شاریکە لە نازەریایجان

سەودا: ماملەت

سەوقات: دیاری

سەي: سەگ

سی: مەلئکی ئاویپە وەک قاز

سیپارە: نامیلکە

سیرمە: چەرمی باریک

سیوانکاری: مشتوماڵکردنی چەکی شەپ

سین سۆ: سین سووچ

سینواز: شاریکە تورکیایە

ش

شاتر: تەتەر، پىادەى خۆشپۇى بىندىرئ

شتاق: چ تاك، هىچ تاك

شالور: بلبل

شام، شتو، خواردنى شهو

شلكى: نەرمى

شمقار: تەيرى راوه

شوفار: دووزمان

شوگايى: جسنه مه پئكه

شەقۇن: شەقەى بالان

شەقى: وئىل

شەوپاشكان: بۇپىى مۇسقىقا

شەشەكان: شەشەلان، مانكى پاش پەمەزان

شیرمه شك: ئەو مه شكەى شیرى تى دەكرئ

شیرى ئاگرىار: شیرىكى تىژى جەوهەردار

شىلان: خوان

شىنكى قەزوانى: وه لاغى بۆرەى مه يله و شىن

شىو و كول: خو شووشتن و جلو به رگ شووشتن، كۆلكانى

شوولوغ: شلوق

ع

عالم ئاراي عەباسى: كىتەبىكى مېژوۋە كە ئەسكەندەر بەگى توركمان بۆ شا عەباسى
سەفەۋىيى دانائوھ

عەباسى: جۆرە پارەيەك بوۋە
عەقەى دە زىنى: حەقەزىن، ئەۋ تەمەنەى كە ولاغە بەرزەى تىدا زىن دەكرى
عەمبەلى: خوتخوتە دار
عوزرشۆر: بالىغەر، پەسيو

غ

غازی: خہ زاکہ ر

غورزہ م: گورزہ، گوپہ م، پپ بہ باوہ ش

غولامانہ: کاکول

غولفولہ: مہ راوہوریا

غولوو: غہلبہ غہلب

غہ بات: خہ بات

ف

فرسه‌ق: فرسه‌خ، مه‌ودایه‌کی دیاریکراو له پڠوبانان
فراوڤتن: شه‌په‌جنڤو به‌شيعر
فيسقه: فنده گوله، مه‌لڤکی زۆډ بچووکه

ق

قابیلک: قه پیلک

قاتوق: نه بوونی و گرانی و نه هاتی

قاجار: زنجیره پادشاهی کی ئیران

قافلانئو: شوینیکه نیزیک به سه قز

قاقم: گیانله به ریکه که که ولی بۆ پالتو ده بین

قاقه زنی مهرجانی: قاقه زنی تنک

قالوبه لا: قیامت

قالنی: جۆره عاره بانه یه که

قامک: په نجه، نه نگوست

قاوه لئوون: نانی پیشنیوه پۆ

قپان: قپکردن

قپان: پاره یه کی که م نرخه

قزلباش: عه سکه ری سه فه وییه کان

قوتار: پزگار

قولینچک: سووچ، چمک، گوشه

قورینگ: بالنده یه کی ئاوییه وه ک قاز

قوله بارگین: بارگینی کلک کورت

قوله بژه: یال کورت

قوپچی: پاسه وان

قوشه: قروش

قوشه ن: له شکر

قۇلچاخ: لۈولە ئاسنىڭ شەپكەر لە قۇل و باسكى دەکرد لە شەپدا
قۇل كېشان: تەسدىقکردن
قەدارە: قەمەيەكى كورت، جۆرىكە لە تىخ
قەرار و مەدار: بېپار
قەرەواش: خزمەتكارى ئن
قەللاش: قىلپاز
قەلەندەر: ھەزار
قەلىدە: قەپىتەى مىلى تاژى
قەلىپوز: بەشى پېشەۋەى زىن
قەلتاغ: خانەى زىن، دارى زىن
قەوغا: پېر و قەلەبالغ
قەننەدار: خزمەتكارىك بوو لە قەننەى بۇ ئاغای تى دەکرد

ک

کارامه: کار له دهست هاتوو، شاره‌زا

کامپه‌وا: به‌ئاوات گه‌یشته‌وو

کاو: ژان، ئیش

کاو: مراد، کاو و مراد: نیاز، ئاره‌زوو

کشمیرد: کشمیر

کلتوو: کلدان

کلوو: نیو ملیوون

کۆ: پایه، پایگه‌ی پرد

کوشته‌ری: ئامرازیکى دارتاشییە

کۆبه‌کۆ: کووچه به کووچه، کۆلان به کۆلان

کۆنگره: قوتگه‌ی شوورده‌ی قه‌لا

کۆتان: گه‌وه‌پێکی سه‌رئاواله که به‌قامیش یا شوول دروست کرابێ

کۆلاو: جوان، شوخوشه‌نگ

کۆم: کۆمه‌ل

کووچه: کۆلان

کویخا ده‌رک: ده‌رکه‌وان

که‌پۆ: لووت

که‌ره‌نتوو: ده‌سکه داسی درێژ

که‌ریژکه‌ن: کاریژ هه‌لکه‌ن

که‌پک: که‌په‌نه‌ک

که‌زی: په‌لک، تۆرک، پرچی هۆنراوه

که سک: سهوز

که سیره: له سه زمان سرپوون

که له وه کیشی: سه رکیشی

که مایه سی: که مایه تی

که ول به شان: پیاوی به پیز و خاوه ن پوتبه

که وی چوو: به زیو

که یخودا: قسه پویو، ردین سپی

کته: کام

کین: که این (فارسی)، که نه م

کیزدوک: کیزدی بچووک

کیل گه ردن: گه ردن بهرز

گ

گاپان: گاکه لی دئ، گایه ل
 گازکار: نهو که سه یه جلکان په نگ ده کا، جلك شور
 گاکه ش باوومه: کویتستانیکه و دوو گوندیش بهو نئیوه هه ن
 گالته خه نجه: شه په خه نجه ری توند
 گوانی: کوتاییی پیزی شایی که دزی سه رچوپیه
 گراوی: یار
 گریو: گرو
 گپۆل: گاوه پ
 گورچوو: نهو جیییه ی گورچیلای تیدایه، خالیکه
 گورس گه یشته هتچکان: (گورس گه یشته په فیسکان) به واتای ته نگه و تاویون
 گوله: پیوه له، کورته بالا
 گوله: که ند، چکوله
 گولباو: گولپوو، وهک گول
 گولی ده میوان: میو شه میی هه نگوین
 گوله باتوون: کولابتوون (فه ره نگی مه ردوخ)
 گوله بارگین: بارگیری خراپ، یابوو
 گوستاخ: پوهه لمالدراو، بین په روا
 گومبه ز: گومبه ز، گومبه ت
 گوئی پادیوان: گوئی هه لئخستن
 گۆپال باران: بارانی زور توند
 گۆپه پک: به شیکی تیری شه پ پیکردنه

گورین: ناوبراو، تاین

گوپ: تهخت

گوپایی: پانایی، تهختایی

گول: گوم

گولمه: مهرا

گونگ: گونجه، نهویه که وهک لولو له سوور دهکرتته وه، ناوی پیدئا دهپوا، پیچ

نيسکی: قاپه پره

گویتي: گیاه کی دپکاوی کویتستانییه که تیره ی لی دهگیری

گووداو: بزکاو

کهپ: یاری و گالته

که رگه رۆ: گوندیکه له لاجانی

که رم کۆلاوه: باش پوخته بووه

که لۆ: یارۆ، فلانی

که ف: مه په شه

که ل: که لا

که می: که شتی

که نجخانه: خه زینه

که وزلیدان: غلۆر کردنه وه

کیانباز: گیانفیدا

ل

لاپره سه ن: به که سیکی ده لئین که له خورا بن هیچ ده سه لاتییک خو له قسان یا کاران
هه لبقوتینی

لات و لووت: هه ژار

لایه زان: (لایه زال) عه ره بییه

لانکه ژینی: بیشکه راژاندن

لووزه و: غورده م، (تیار) شرک

لۆتی و په قاس: چاوه ش و سه ماکه ر

لۆزه نده ر: زه لام و ناقلۆ

له چاوی منت که وئ: قه زات له چاوی من که وئ

له پووی هه لئه مات: شهرمی کرد

له گوین: ئەم شته له گوینه واته ئەم شته پئی تن ده چن

له له: خزمه تکاری مندالان

لیلوپه پ: جوړه گولییکه

لینگدان: غاردان

لئ پاسان: لئ پاپه پین به هه په شه

لئ په بادان: هه لقورینجاندن، نقورچگرتن

لئ پزین: تجاوزکردن

لیک وه به شین: به سه ردا دابه شکردن

ماهورت: قوماشیکی به نرخه

محلہ قی داوه: بازی داوه

مالیو: مالی نیوه

متہق: دہنگ، ورته

مستہ خہ سار: دہس به خہ سار، خہ سارہ تمہند

مل به کوین: پہ لاسی پہ شمالان، مل به کوین واتہ تازیہ دار

موخاریج: خہ رج و مہ سرف

مہ دہ بییری: پاویژکەر

مورہ سوع: جہ و ہر بہند

مواجب: پہ سہت، موچہ، بہرات

موخاریج: خہ رجی، مہ سرف

مورسہت: پاژاوه (مرصع)

موری: موورو

موسستہ مان: (مستمند) فارسی، مہ ژار

موغابن: مخابن

موغبہرہ: قہ برستان

مولاعزہ: مولاہزہ

مؤمن: پیواچاک

مہ تہ ریژ: سہنگەر

مہ جوعمہ: سینى

مہ جوزات (معجزات) عہرہ بییہ

مەجىز: كەيف، زەوق ق شەوق

مەزىل: مەنزىل

مەواجىب: موچە و بەرات

مەخمەل: مەخمەل

مەزنايەتى: گەورايەتى

مەلى: مەلا

ميرغەزەب: جەللاد

ميرئاخوپ: گەورەى مەيتەران

ميسرى: شيرى ميسرى

مىعراج: مىعراج

مندار: مردار

ن

ناته بایی: ناپیکی

نادری: نایابی

ناچیزه: هیچوچ

ناحه جمیم: نوقره ناگرم

ناسور: کونه برین

نانبه ده: ناندەر

نانبئ: نامان بئ

نرخ پۆنان: نرخاندن

نزار: نسرم، نسار، جیگای پوهو و کوستان

نقرین: دزیو، پیس

نسحت: نه سیحت

نمهک په روه رده: په روه رده کراو

نوابه فر: جاریک له به فر بارین

نو غرو: ویران

نه به دی: په نهان

نه جیم: نه جیب

نرم کیشی: لئ سەلماندن و لیبوردن

نه قارخانه و نه قاره: موسیقاخانه

نه هار: نانی نیوه پۆ، فراوین

نیگاداشتن: ناگاداریکردن

نیگاهداشتی: ناگاداری

نیهاد: ده روون

نیرتک: نیرک

نیرگز ده بان: ده بانی جه وه ردار

نیره وه ز: نیرینه

نیلّه: له فه

نیوک: ناوک

نواله: جیگایه ک که گیای زرد و له وه پگی باشی هه بی له کوستان

و

وردا: له چاوگی (وردان) وه رگیراوه به واتای دامه زران و هتوران

وه تاغ: ژوور

وه زاله هاتن: وه گیان هاتن، چاپسبوون

وه کاز: دارده ست

وه کوژاندن: کوژاندنه وه

وه شرین: شاردنه وه

وه شرم: وه شیرم، بشارمه وه

وه یکوژئی: بیکوژئینیته وه

وژپای: ده گه ل سه پرا

وژپزان: تیزپزان، لیزپزان، ته جاوزکردن

—

ھانا: يارمەتى، فرىاكە وتىن

ھاۋىر ھاۋىر: لىكتىر جودا كىردى ھەي دايىك و بىچىرو

ھونەرىكو: ھونەرىكتان

ھۆبە ھۆ: بانگە بانگ

ھۆك: پەلپ، مان

ھەزىيان: ھەزەن، لەرزىن

ھەستە: ضرىبە

ھەشتەرخان: شارىكە لە سۆفىيىت

ھەلەل: گىياھەكى كۆيىستانىيە و گۈللىكى زەردى بۇنخۇش دەگىرى

ھەلبىرىن: پىزگارىبون، تىپەپىن

ھەلداشتىن: فرىدان

ھەلوپىشكى: لە و ھەختە ھە

ھەلبىپان: جىبابونە ھە

ھەلدېران: لە جىگەي بەرزە ھە كەوتتە خوار

ھەلگورمان: ھەلتروشكان

ھەودا: داۋ، تال

ھەۋشار: ناۋچەيەكە لە كوردستانى ئىران

ھەۋپسار: ژنىك ھەۋپى ھەبىن

ھىزار: پارچە قوماشىكى جوان و تەنكە و ژن بەمل و سىنگى خۇي دادەدات

ی

یه خته خان: ته ویله ی یه خته

یال و دوو: یال و بڑ

یه کبهن: سه رله بهر

یه کنوا: نه و هینده به فره ی که له یه کجارد ا ده باری

یه نگی چهری: جوری که له عه سکه ری عوسمانلی

تۇجى فەى موزە فەرىيە

كۆكردنە وەى ئۆسكارمان

پېشەكى و ساخكردنە وە و ھىنانەسەر پېئووسى كوردى
ھىمىن موكرىيانى